

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
תשיעי

אגרות-קודש

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

כרך יד

חורף תשי"ז

הוצאה שביעית



הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וארבע לבריאה

IGROIS KOIDESH

VOLUME XIV

Copyright © 1989

Second Printing—1993

Third Printing—1996

Fourth Printing—1997

Fifth Printing—2003

Sixth Printing—2008

Seventh Printing—2013

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com

Orders Department

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form, without prior permission, in writing, from the publisher, except by a reviewer who wishes to quote brief passages.

The Kehot Logo is a trademark
of Merkos L'Inyonei Chinuch.



LIBRARY OF CONGRESS CATALOGING-IN-PUBLICATION DATA

Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994

Igrot-Kodesh.

(Kovets Shalshet ha-or ; hekhal 9., sha'ar 5.)

(Sifry. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)

Title on t.p. verso: Igrois Koidesh.

Includes bibliographical references and index.

Contents: Kerekh 1. 688-704. .. Kerekh 14. 717.

1. Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994—Correspondence.
 2. Habad. 3. Rabbis—Correspondence. I. Title. II. Title: Igrois Koidesh.
 - III. Series: Kovets Shalshet Ha-or' Hekhal 9., sha'ar 5.
 - IV. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.
- BM198.S33528 296.8'33 87-16855

ISBN 978-0-8266-5800-5 (Set)

978-0-8266-5814-2 (v. 14)

Printed in Israel

בס"ד.

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה כרך ארבעה עשר מסדרת אגרות-קודש* כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבו אגרות חורף תשי"ז.

בראש הספר באים:

(א) מבוא.

(ב) מפתח האגרות.

ובסופו:

(א) מפתח ענינים.

(ב) מפתח מוסדות וארגונים.

(ג) מפתח אנשים.

(ד) מפתח מקומות.

כן נוספו, ציונים והערות בשוה"ג**.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' שלום דובער שי' לוי.

מערכת „אוצר החסידים"

ג' דסליחות, ה'תשמ"ט.

שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הציצ, שנת הארבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א, ברוקלין, נ.י.

(*) עד עתה יצאו לאור בסדרה זו 32 כרכים: אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר הזקן, כ"ק אדמו"ר האמצעי וכ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק, נדפסו (בכרך אחד) בשנת ה'תשמ'. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, ומילואים לכרך הנ"ל — בשנת ה'תשמ"א. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (שני כרכים) בשנת ה'תשמ"ב. כרך ג — בשנת ה'תשמ"ז. כרכים ד-ה — בשנת תשמ"ז. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, כרכים א-ה — בשנת ה'תשמ"ג. כרכים ו-י — בשנת ה'תשמ"ד. כרכים יא-יב — בשנת ה'תשמ"ה. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א, כרכים א-ג — בשנת תשמ"ז. כרכים ד-ח — בשנת תשמ"ח. כרכים ט-יג — שנה זו.

(**) כדי להבדיל בינם לבין הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א, באות הערות העורך באותיות קטנות יותר ושוונות מהפנים.

מפתח כללי

3		פתח דבר
5		מבוא
19		מפתח האגרות
א		אגרות קודש
תקמב		מפתח ענינים
תקנה		מפתח מוסדות וארגונים
תקנז		מפתח אנשים
תקסא		מפתח מקומות

מבוא

לפנינו כרך ארבעה עשר מסדרת אגרות קודש מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבו 580 אגרות שנכתבו במשך חורף תשי"ז, ועוסקים במגוון רחב מאד של תחומים בתורה, עסקנות הכלל והוראות בעבודת ה'. נושאים אלו נסקרו כבר במבואות לכרכים הקודמים, ובעיקר במבוא לכרך הי"ב.

בין הנושאים, בהלכה ומנהג, שבהם דן כ"ק אדמו"ר שליט"א בכרך שלפנינו, היינו במשך חורף תשי"ז, הם:

אבלות. אישות. אסמכתא. בגדי כהונה. ברכות. ברכת המזון. דברים שבלב. דיחוי בבע"ח. הוצאת ז"ל (בדיקת הזרע ושימוש ע"י מוך). זקן. טבילה. כוונה לשמה. מזונות אשתו ובניו. מנהגים המובאים בתנ"ך. ניטל. ס"ת. צוואת הרי"ח. קבורה. קדיש. רבית. שבת. שיתוף באוה"ע. תחנון. תספורת. תענית. תפילין. תפלה.

אגרות אלו נכתבו בדרך כלל כתשובה לשאלה. אמנם יש בהם גם כאלו שנכתבו כהערות לספר שנשלח לו, ונשלחו בצירוף אישור למחבר על הספר ששלח.

בין הספרים, שכ"ק אדמו"ר שליט"א כתב עליהם הערות במשך חורף תשי"ז, ונדפסו בכרך שלפנינו, הם:

קרית ספר. ס"ע רבא השלם ע"פ ימות עולם וסדר זמנים ומסורת הס"ע. דברי ישכר דברי יוסף. חידושי ש"י. צבי לצדיק.

אלו הם כמובן, מלבד ההוראות בעסקנות הכלל, הוראות מפורטות בכל הקשור לניהול מוסדות הדת בכלל, מוסדות חנוך בפרט, וביחוד בקשר לרשת מוסדות חב"ד ברחבי תבל, ומלבד אגרות העידוד והזירוז לכל הכותבים אליו — להוסיף אומץ בחיזוק התורה והיהדות, הפצת לימוד ודרכי החסידות, וכן עצות פרטיות לאנשים הפונים אליו מכל העולם בכל סוגי בעיותיהם, פרנסה, בריאות ועבודת ה'.

„מבצע סיני" ותוצאותיו:

נושא מיוחד באגרות חורף תשי"ז, שכדאי להתעכב עליו, הוא „מבצע סיני" (נקרא גם „מערכת סיני" ו„מבצע קדש") ותוצאותיו.

כבר סופר במבוא לכרך הקודם על פעולות הרצח של המסתננים הפידאיונים, שהיו חודרים ממצרים לאה"ק דרך רצועת עזה, עושים את דרכם במעבה הפרדסים, מבצעים את משימתם הרצחנית ונמלטים חזרה למצרים או לירדן.

פעולות אלו הלכו וגברו במשך השנים תשט"ו-ז, וגם ב"כפר חב"ד" בוצעו מספר חבלות, כמסופר שם.

היתה גם תוכנית מצרית לצאת, יחד עם בעלות-ברית ערביות, למלחמה בישראל.

בתגובה על כך הוחלט על „מבצע סיני" שבו כבשו את כל חצי האי סיני תוך ימים אחדים, מכ"ד מ"ח עד לר"ח כסלו תשי"ז.

בעזה"ת הוכתר המבצע בהצלחה נסית, וכתוצאה מכך חלה הפוגה במעשי החבלה בגבול הזה, למשך זמן רב.

את השתתפותם של אנשי חב"ד במבצע הזה מזכיר הרבי שליט"א באחת מאגרותיו (ה'רעט):

ידוע לי אשר כמה מחסידי חב"ד היו מהראשונים במבצע אודותיו כותב ואשר בשבת הראשונה בעזה ערכו „שלש-סעודות" בנוסח החב"די.

בהתוועדות שקיים כ"ק אדמו"ר שליט"א בעיצומם של ימי המלחמה, בש"ק מברכים החודש כסלו (ער"ח כסלו), אמר מאמר מיוחד בקשר למצב המלחמה, המתחיל:

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו, ומפרש בתרגום (ובמדרש רבה ורש"י) אמר הקב"ה לבני ישראל, אם יתכנסו כל אומות העולם, המון עמים רבים כשאון מים רבים, לא יוכלו לכבות (ח"ו) את האהבה שביני לבין ישראל, ואם יתאספו כל מלכי ארץ ושריהם, מי הנהר העצומים והרבים, לא יוכלו למחות (ח"ו) אותך מן העולם. אם יתן איש את כל הון ביתו לקנות את התורה בגלות, אשלם לו כפלים בעולם הבא וכל הביזה ושלל מחנה גוג לו יהי.

ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א נדפס מיד המאמר, באופן שיתקבל לאה"ק ת"ו בהקדם. ובאחת מאגרותיו, המצורפות למשלוח המאמר, כתב הרבי שליט"א (ד'תתקצא):

מוסג"פ מאמר שלמדו כאן ברבים בשבת מברכים חודש כסלו, היינו התחלת המאורעות של השבורעות האחרונים, אשר בו ימצא מענה וגם השקפתי על כמה מהנקודות שנגע בהן במכתבו.

ההתעניינות במצב אנ"ש:

כ"ק אדמו"ר שליט"א ביקש לשמוע דיווחים מפורטים מכל אחד מאנ"ש שגוייס ל„מבצע“ ומחזרתו לשלום לביתו, וכך כתב באחת מאגרותיו (ד'תתקמה):

בשו"ט ומפורטות מהנעשה את כאו"א מאנ"ש שליט"א וביחוד תושבי הכפר חב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם.

בכ"ה כסלו כתב אל רבו של כפר חב"ד, הג"ר שניאור זלמן גרליק (ד'תתקעד):

מאשר הנני קבלת מכתבו (וכן הפ"נ הכללי הקודמו) מבשר טוב אשר כל אנ"ש שלמים ובריאים וחזרו לבתייהם שלום, ובטח כוונתו גם על אותם שהבריקו אלי (ולפלא שלאחרי המברק לא נתקבלה עד עתה כל ידיעה ממשלחי המברק שחזרו לבתייהם). תקופה זאת היתה מסוכנת במיוחד לשליחי כ"ק אדמו"ר שליט"א אשר במדינה הערבית – מרוקו. כאשר קיבל בשורה שהשלום אתם כתב אל השליח מוה"ר מיכאל ליפסקר בד' כסלו (ד'תתצז):

ת"ח על הבשו"ט אשר השלום להם ולכל אשר אתם, כן יתן בורא עולם לימים יבואו ועוד בתוספת כציווי תוה"ק דמעלין בקדש.

מסע התעוררות:

בב' כסלו כותב הרבי אל אחד מחסידי חב"ד שהשתתף במבצע (אגרת ד'תתצז):

יהי רצון אשר הוא וכל אלה הנמצאים בסביבתו הקרובה וגם הרחוקה יכירו וידעו אשר יוצאי צבא הם בצבאות ה' נותן התורה ומצוה המצות, ויקבלו עליהם עול מלכות שמים ועול תורה ומצות, והתורה והמצוה יגיבו עליהם בכל מקום שהם ויביאם לנצחון ברוחניות ולנצחון כפשוטו.

מטוב לפרוש בשלום כל אלו הנמצאים בסביבתו, ולמסור להם

איחולים לבבנים אשר יהיה מחניהם קדוש בקדושת התורה והמצוה, וה' אלקים מתהלך בקרב מחניהם להצילם ולתת אויביהם לפנייהם, ובקרוב יזכו ונזכה בתכ"י לקיום היעוד אשר יצאו צבאות ה', הם כאו"א מִיִּשְׂרָאֵל מן הגלות על ידי משיח צדקנו.

ואל מוה"ר משה ש"י ירוסלבסקי, שגויס אז לצבא, כתב בכ"ט כסלו (ד'תקפד):

בטח כבר חזר לביתו שלום, וניצל ביקורו במקומות בהם הי' להחזקת היהדות והפצתה גם שם, ובזה גם עניני פנימיות התורה זוהי תורת החסידות הדרכותי' והנהגותי'.

היו כאלו שטענו שאין זמן המלחמה מתאים למסע התעוררות, וע"ז משיב הרבי באחת מאגרותיו (ד'תקצא):

הגישה שבזמן מאורעות מיוחדים אין השעה מתאימה להשתדלות באותם הענינים . . . מובן שאין היא נכונה לדעתי, ואדרבה. כי אם בימים כסדרם, כשעולם כמנהגו נוהג, ענין התורה והמצוה חיוני הוא להפרט וכן להכלל דעמנו בני ישראל, על אחת כמה וכמה בשעת הפרעות בסדר החיים ופשיטא כשהפרעות הן עקריות ומשפיעות על עצם בעית הקיום.

ואופייניות הן הוראות תורתנו אשר בצבא בעת מלחמה: (א) אין על אנשי הצבא להתענות אפילו לא בתור תפלה לנצחון המלחמה — כיון שזהו מחליש כח הגוף שעל ידו מתנהלת המלחמה (אבל במקום זה: בעת מלחמה מקבלים ע"ע תענית להתענות לאחר הנצחון והשלום). (ב) צריך להוסיף קדושה במחנה הצבא . . . ובזה תלוי הנצחון של המלחמה אפילו במלחמה כזו אשר גם ע"פ תורה נזקקים לחיל ולכח ולרכב . . .

ובנוגע לצבא — הרי הנקודה היסודית של הנהגת מלחמה והנהגת צבא בכלל, היא נקודת הקבלת עול ומשמעת מוחלטת של הקטן כלפי הגדול ושל הנמצא למטה לגבי הנמצא למעלה ממנו, משמעת שאינה נובעת מדיון קודם עד שמבין הפקודה והענין בשכלו הוא, אלא דוקא משמעת שיסודה הקדמת נעשה לנשמע . . .

ומיוסד על ההבטחה אשר מים רבים ונהרות גו' לא יוכלו לכבות את האהבה של הקב"ה לישראל וכן לא את האהבה הפנימית והעצמית של כל אחד ואחת מבני ישראל להקב"ה, יהי רצון שתתגלה אהבה זו בפועל, ובהנוגע לפועל, אשר אז בודאי נצא בתוך כלל ישראל מן הדוחק והמיצר להמרחב האמת.

ובתוכן דומה באגרת נוספת (ה'ט):

קבלתי מא' מענה . . . שאין הזמן מתאים לדון על כגון הנ"ל מפני המאורעות בשבועות האחרונים וכו'! ואמרתי לו שהוא בדוגמת חולה האומר להרופא אשר כיון שחלוש הוא ומצב בריאותו רעוע, אין זמנו פנוי לקבל סממני הרפואה, וימשיך בהנהגתו דעד עתה, אף שהיא מסכנת המחלה, ולכשיבריא – יתענין בסממנים המוצעים, והנמשל מובן.

מסע התעוררות בעורף:

ובאשר לאלו אשר בעורף – כתב הרבי, לאחד התלמידים, ביו"ד כסלו (ד'תתק"ח):

בודאי לומד בהתמדה ושקידה הן בנגלה והן בחסידות ומשפיע גם על חבריו בכגון דא, ובפרט מתאים להתחלת מכתבו ע"ד המצב העכשווי, וכידוע דרז"ל על הכתוב (שמואל-ב', ח' טו) אשר העסק בתורה של אלו הנמצאים בפנים גורם להצלחה של אלו הנמצאים במלחמה.

ואל הרב אלכסנדר סענדר יודאסין כותב באותו יום (ד'תתקכ"ד):

להסבירים מעין מאורע אשר בימים ההם בזמן הזה וכמבואר בתפלת ועל הנסים, בתוספת אור וחיות ע"פ עיקרי ויסודות תורת חסידות חב"ד, והשי"ת יהי' עם פיהו שיתקבלו דבריו וישפיעו פעולתם בהנוגע למעשה בפועל ובחיי היום יומים כי זה כל האדם במלחמתו עם הקליפות וסט"א ע"י מלחמתו בגופו ונפשו הבהמית . . . אשר עי"ז כובשים חלקו בעולם . . .

בודאי ינצלו ימי י"ט כסלו וחנוכה הבע"ל להפצת המעיינות תורת החסידות הדרכותי ומנהגי' בכל מקום שידם מגעת, והיינו הך עם האמור לעיל, כיון שבהפצת המעיינות תלוי' ביאת משיח צדקנו.

הקטע האחרון נראה היה כדבר הקשה, שהרי עומדים אנו בתקופת גיוס כללי, שאיך זה אפשר לארגן אז מסיבת י"ט כסלו?! כותב על כך הרבי אל מוה"ר ליב הכהן, מזכיר צעירי אגודת חב"ד, בט"ז כסלו (ד'תתקמ"ה):

תקותי חזקה שלמרות כל הספקות שבטח ישנם אצלם בענין ינצלו ימי הסגולה דחדש כסלו בכלל וביחוד יום הבהיר יט כסלו גאולתנו ופדות נפשנו לחזק כל עניני הפצת המענות חוצה.

ובאותו תוכן כותב למחרת אל ה"פרטיזן" ר' זושא ווילימובסקי (ד'תתקנ"ג):

בודאי למרות המאורעות האחרונים הכינו תכנית מתאימה ככל הדרוש לניצול ימי י"ט כסלו וחנוכה הבע"ל.

התעוררות זאת פעלה במדה מסוימת, וכך כתב אל מו"ה צבי מלציק בכ"ב טבת (ה'ט"א):

מאשר הנני קבלת מכתבו מי"ב טבת, בו כותב אודות ההתעוררות דיום הבהיר י"ט כסלו גאולתנו ופדות נפשנו, אף שכלשונו היתה מצומצמת במאד, בחלקה מטעם המצב וכו'.

וכבר כתבתי לאנ"ש באה"ק ת"ו, שלפלא שאינם רואים הסתירה, כי אדרבה המצב דורש הוספה בעניני הפצת המעינות, שגם ההתעוררות חלק מהתכנית בזה.

ואל מו"ה בנימין לוין כתב בכ"ו טבת (ה'ע"ו):

מאשר הנני קבלת מ[כתבו] מי"ח טבת, ונעם לי לקרות בו אשר למרות הקישוים השתתף גם השנה בהכנת התעוררות י"ט כסלו גאולתנו ופדות נפשנו.

ניצול ההתעוררות הכללית:

באחד מהאגרות שכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א לאנ"ש אחרי המלחמה, הורה להם לנצל את ההתעוררות הכללית שאחרי הנצחון — לחיזוק הדת ולהפצת המעיינות חוצה (ד'תתקפ"ט):

ההוראה באצבע מלמעלה במאורע דזמן האחרון . . . התפקיד הנפשי והפנימי דהפצת המעיינות, שהוא דרישת השעה ביחוד, כיון שנתעורר לב ישראל ונודעזע ביותר, וכמה חרכים נעשו בהמחיצה המפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים.

וכך גם באגרת נוספת (ה'ה):

על ידי המאורעות היתה תוזה נוספת בכמה מבני להתעוררות להקב"ה ואפילו לתורתו ומצותיו, וכמו שכתבתי איזה פעמים.

ואל מו"ה יחיאל מיכל יהודה ליב זלמנוב כתב בקשר לחילוק מצות שמורה (ה'ש"ב):

מוכרח ששנה זו יתרבה מספר האנשים שיקבלו זה מאשר בשנים שקדמו, שהרי . . . ההתעוררות ערה בשנה זו יותר משלפני' נוסף על ההוראה הכללית שמוכרח הענין דמעלין בקדש דוקא.

היו תוצאות במדה מוגבלת ובט' טבת כתב על כך הרבי שליט"א (ה"ט):

כנראה מהידיעות שקבלתי במשך השבועות האחרונים לא ניצלו התזווה במצב הרוחני והתעוררות נקודת הלב של כמה מבני ישראל לקרבם יותר לתורה ומצותי' בפועל . . . מחפש הנני מסילות ונתיבות אפשר סו"ס יתחילו בניצול המצב גם מצד ימין ולא תהי' תורה שלימה שלנו כו', שהרי מצד שמאל מנצלים כל ענין למטרתם הם, וקשה להאריך בדבר המבהיל, ויהי"ר שסו"ס אתבשר טובות בתוכן הנ"ל.

כאשר אמנם התבשר מתוצאות טובות כשטח הזה, מאת מו"ה יונה איידלקוף (ר' יונה עושה אידישקייט"), השיב לו ביי"ד טבת (ה'לד):

נעם לי לקבל מכתבו מח' טבת, נוסף על הידיעות מן הצד, אודות פעולותיו, ומהם שהשתדל לנצל את ההתעוררות הכללית בתוככי בני ישראל אשר באה"ק ת"ו לקוב"ה לתורתו ומצותיו. ובוודאי לא יסתפק בזה וירבה ככל האפשרי, כי הרי זוהי דרישת השעה, ומשפיעים הצלחה מופלגה מלמעלה . . . וכנראה שכל העושה כל פעולה מצליחים באופן בלתי משוער מראש.

בית רבקה — מלבורן אוסטרליה:

עוד ענין מיוחד שכדאי להתעכב עליו, הוא יסוד בית-הספר לבנות במלבורן „בית רבקה“.

אודות יסוד הישיבה לבנים באוסטרליה בשנת תשי"ב מסופר כבר במבוא לכרך החמישי. מאז ואילך, מעורר היה כ"ק אדמו"ר שליט"א מפעם לפעם את אנ"ש באוסטרליה ליסד גם מחלקה לבנות. ביי"ז סיון תשט"ז כתב אל המנהל מו"ה יהושע שניאור זלמן שי' סרברנסקי (חי"ג ד'תנו):

במ"ש אודות ביי"ס לנערות, גם זה לדעתי מוכרח הוא וכמ"ש כמה פעמים. ובכדי לפצות דעת הבע"ב והחוששים וכו', הנה — בל"ג — אסלק המשכורת של המורים, מנהל וכיו"ב, דשני חדשים הראשונים דבית הספר זה, ובודאי במשך שני חדשים יוכלו לבסס מעמד הבספי.

וביי"ח מנ"א כתב אל „עסקני אנ"ש אשר במלבורן" (ד'תרלא):

ענין בית הספר לנערות מוכרח הוא ביותר וביותר, ולפלא גם הספיקות בזה – לכל אלו שמתבוננים בשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ובכמה ממכתביו, שעשירות פעמים הדגיש את ההכרח דחינוך הבנות, עכ"פ לא פחות מחינוך הבנים, וד"ל.

באותה שעה ביקר אצל הרבי שליט"א החסיד הנדיב מו"ה משה זלמן, יחד עם בנו מו"ה דוד פייגלין מאוסטרליה. בהתוועדות כ' מג"א פנה אליו כ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר לו (ראה שיחות קודש תשט"ז ע' 338, הנחה בלתי מוגה):

אזוי ווי אין אוסטרליא האט דער רבי געמאכט א מוסד פון חינוך הבנים און דורך די התעוררות רחמים רבים וואס דער רבי איז ממשיך, פירט זיך עס בהצלחה מופלגה, און רמז"פ ובנו רד"פ מיט גאנץ משפחת פ'ייגלין זיינען פון די עומדים בראש.

איז אזוי ווי מען רעדט אז חינוך הבנות איז ניט ווייניקער נוגע פון חינוך הבנים און נאכמערער, זאל מען מאכן א מוסד אויך פון חינוך הבנות, און משפחת פ'ייגלין זאלן זיין פון די עומדים בראש . . .

(אח"כ אמר להמסובים:) אזוי וי איצטער האט מען געלייגט דעם אבן הפנה פון בית רבקה ובית שרה אין אוסטרליא, זאל דער עולם אפגעבן רמ"ז'ן מזל טוב.

ככ"ט מג"א כתב הרבי אל מו"ה יעקב אליעזר הרצוג, מעסקני הישיבה במלבורן (ד'תרסה):

בודאי נודע לו אשר נמצא פה עתה הו"ח רב פעלים מו"ה משה זלמן ובנו דוד שליט"א, ומשיחתי אתם אצלי הרושם . . . שמוכרח הדבר להקים תיכף ומיד בית ספר לנערות בנוסח חב"ד (בשם בית רבקה או בית שרה) . . . עד שלכן אמרתי להנ"ל שלא יחכו ביסוד ביה"ס לנערות עד שימצאו בנין ובית ופשיטא שלא עד שיבנו בנין, אלא שכיון שע"פ השמועה ישנו חדר פנוי בבנין הישיבה או עזרת נשים וכיו"ב, יעשו פתח לכניסה ויצאיה מובדל בשביל הנערות (וגם גדר בחצר בכדי שלא תהי' תערובת), ותיכף לחזרת הנ"ל צלחה למעלבורן יתחילו בלימודים.

ולמחרת כתב באותו תוכן אל מו"ה מנחם מענדל ניו (ד'תרעא):

בודאי ימסרו האורחים דמשפחת פייגלין שיחיו לכל אנ"ש שו' בחזרתם לאוסטרליא אודות שיחתנו על דבר ההכרח הכי גדול לא לבד

בהרחבת ישיבת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש במעלבורן אלא גם ביסוד ופתחת וגם הרחבת בית ספר לנערות בית רבקה בשיטת חינוך חב"ד.

מיד עם הגיע מו"ה משה זלמן פייגלין חזרה לאוסטרליה כתב לו כ"ק אדמו"ר שליט"א ביי"ב אלול (ד'תשח):

בטוחני שנוסף על מסירת הפ"ש הכללית לאנ"ש שיחיו, ימסור להם גם כן בפרטיות המתאימה ע"ד הענין דבית ספר לנערות, בית רבקה, במעלבורן אוסטרליא, אשר השגחה העליונה זיכתה אותו ואת ב"ב שיחיו להיות מהמיסדים גם בזה ביחד עם בנו שליט"א.

בד' תשרי תשי"ז כתב לו שוב (ד'תשמז):

איך האב ערשט באקומען אייער בריף פון יום ב', און איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין עם, אז איר האט געפונען אייער גאנצע משפחה שיחיו געזונט און גאנץ, און אויך אז עס איז געווען א אסיפה און מ'האט באשלאסן צו אנהויבען גלייך דעם בית ספר בית רבקה, לויט ווי עס האט זיך גערעדט דא . . .

וויבאלד אז אויך איך בין אריין אין שותפות . . . וויל איך האבען א חלק אויך אין דעם פינאנסיעלען טייל, און לייג דא ביי מיין באטייליגונג-טשעק פאר דער יסוד וחיוזק בית ספר בית רבקה ליובאוויטש אשר באויסטרליע. ויהי רצון איך זאל זוכה זיין אז די געלט זאל נאך צוגעבען אין דער אויבען געזאגטער הצלחה.

ובהמשך לזה כתב לו שוב בג' מ"ח (ד'תתז) וביי"ז כסלו (ד'תתקנ).

אחד מעסקי חב"ד במלבורן היה מו"ה שמואל בצלאל אלטהויז. הוא כתב לרבי באריכות הביאור, אשר יש חשש שיסוד ביה"ס בית רבקה יפריע להתפתחות הישיבה אהלי יוסף יצחק. הרבי ענה לו באריכות בז' כסלו (ד'תתקיא):

וואס איר שרייבט בנוגע צו דער בית רבקה און דעם חשש אז עס זאל ניט פאלען צו לאסט אויף דער ישיבה . . . וויכטיקייט פון חינוך הבנות, אידישער חינוך בכלל און חינוך חסידותי ביחוד . . . עס בלייבט ניט קיין ארט פאר קיין ספק צי עס דארף זיין א בית רבקה אדער ניט, ח"ו . . . דער ספק באשטייט נאר אין דעם, ווי שטעלט מען איין די הכנסה אז עס זאל זיין א חי נושא את עצמו. און גראדע אין דעם איז דער מצב א בעסערער איידער די אהלי יוסף יצחק . . . לויט די ידיעות וואס איך האב

געהערט דא פון משפחת פייגלין איז די קאנקורענץ אין דעם זייער א שוואכע.

ובהמשך לזה כתב לו שוב בה' שבט (ה'ק).

מו"ה יהושע שניאור זלמן שי' סרברנסקי היה מראשי המתעסקים ביסוד בית הספר בית רבקה. הוא כתב אודות הקשיים בראשית הדרך וכ"ק אדמו"ר שליט"א השיב לו (ה'עז):

מאשר הנני קבלת מכתביו מי"ב וי"ז טבת, בו כותב אודות הקישוים השונים שבהעבודה ובפרט בענין הבית רבקה. ובודאי כשיזכור על הקישוים שהיו במדינתו לפניו [ברוסיה] אשר בכ"ז התגברו עליהם ובהצלחה, שהרי נתקיים בהם כלשון הכתוב בפרשת השבוע בנערנו ובזקננו בבנינו ובבנותינו גו', במה נחשב הקישוים דעתה.

כך נוסד אז המוסד בית רבקה במלבורן, שלומדות בו כיום כאלף תלמידות, והולך ומתרחב בעזהי"ת.

מפתח

ה'חשי"ז

א	הצלת ילדי ישראל	הנהלת צא"י	בין כסה לעשור	ד'תשמו
ב	יסוד בית רבקה במלכורן	מוהרמ"ז פייגלין	ד' תשרי	ד'תשמז
ד	קבלת משרת רבנות		ד' תשרי	ד'תשמח
ד	שופטים גו' שעריך שבגוף	מו"ה משה שייעוויטש	ד' תשרי	ד'תשמט
ה	הזמנה לימי שמע"צ ושמח"ת	מרה יוסף פלייכר	ד' תשרי	ד'תשנ
ו	תל' ענינו לימוד התורה כו'		ה' תשרי	ד'תשנא
ז	דיווח מפורט		ה' תשרי	ד'תשנב
ז	לייסד החיים על התומ"צ		ו' תשרי	ד'תשנג
ט	אופן הקירוב לתומ"צ	מוהרש"י פינדריק	ו' תשרי	ד'תשנד
י	ניצול חודש תשרי. רושם השלוחים	הנהלת צא"ח, תל-אביב	ו' תשרי	ד'תשנה
י	הידור במה שאינו נוגע וויתור בחיוב		ו' תשרי	ד'תשנו
יא	מיעוט דאגת זחור"ק מועילה יותר		ו' תשרי	ד'תשנז
יא	אין יום שאין קללתו כו' — להוסיף בקדושה	מו"ה משה פרוש	ז' תשרי	ד'תשנח
יב	שיעורי חסידות	מוהרא"צ הכהן	ח' תשרי	ד'תשנט
יג	תניא בע"פ, צדקה חת"ת וטבילה		ח' תשרי	ד'תשס
יג	ואתהלכה ברחבה	מו"ה זאב שילדקרויט	י"א תשרי	ד'תשסא
יד	שעות נוספות ברצון מלא	מו"ה דוד חנוזין	י"א תשרי	ד'תשסב
טו	עבודה בכרם חב"ד. געגוע ההורים		י"א תשרי	ד'תשסג
טז	מסיבת חה"ס לתל' הת"ת	מוהרב"א גאראדעצקי	י"א תשרי	ד'תשסד
טז	מסיבת שמחת בית השואבה בשיקגו	מוהרש"ז העכט	י"ב תשרי	ד'תשסה
יז	בני-מלכים		י"ב תשרי	ד'תשסו
יח	שליחות למקום רחוק — קירוב היותר גדול	מו"ה דובער בוימגארטען	י"ב תשרי	ד'תשסז
יח	טוב לאכול בשביל התפלה כו'		י"ג תשרי	ד'תשסח
יט	מסגרת בנות חב"ד		י"ג תשרי	ד'תשסט
כ	הפצת דרך החסידות		י"ג תשרי	ד'תשע
כא	עצה בעניני שידוכים		י"ג תשרי	ד'תשעא
כב	היסח הדעת ממח' המבלבלות		י"ג תשרי	ד'תשעב
כג	פלוני ה' בסכנה וניצל		י"ח תשרי	ד'תשעג
כה	אנכי ה"א ל' יחיד		י"ח תשרי	ד'תשעד
כו	נוסח יה"ר של כהנים	מוהרמיא"ל הכהן	ח"י תשרי	ד'תשעה
כז	מינוי מורים על הנהלת הרשת	מו"ה דוד חנוזין	ח"י תשרי	ד'תשעז
כז	בת קמה באמה — למעליותא		ח"י תשרי	ד'תשעז
כח	המענה לפי השאלה		י"ט תשרי	ד'תשעח

כט	ברכת המוציא ע"י המסובים. כולל	מוהרש"ז	י"ט תשרי	ד'תשעט
לא	אברכים		כ' תשרי	ד'תשפ
לב	תיקון לקרי בליל יום הקדוש		כ' תשרי	ד'תשפא
לג	מבשרך אל תתעלם		כ"ו תשרי	ד'תשפב
לד	כל עניני התל' צ"ל ע"י ההנהלה		כ"ו תשרי	ד'תשפג
לה	בודאי התפללות נתקבלו		כ"ו תשרי	ד'תשפד
לו	הוספה בתומ"צ תגדיל כלי הפרנסה	מוהרש"ז ווילימובסקי	כ"ו תשרי	ד'תשפה
לז	דיווח מפורט מהפעילות	ועד כפר-חב"ד	כ"ו תשרי	ד'תשפו
לח	בניית המקוה	ד"ר מנחם הררי	כ"ז תשרי	ד'תשפז
לט	טיפות בשיני הילדים. הרחבת עניני חב"ד	מו"ה שמעון יעקובוביץ	כ"ז תשרי	ד'תשפח
מ	השהיית התספורת לל"ג בעומר. זמן			
מא	הכניסה לחדר			
מב	רופא בכפ"ח. סת"ם — כתב אדה"ז	מוהרש"מ גרליק	כ"ח תשרי	ד'תשפט
מג	זמן שמחתינו — עם התל'	מו"ה משה לברטוב	כ"ח תשרי	ד'תשצ
מד	שלום בית		כ"ח תשרי	ד'תשצא
מה	מניעת לימודי חול		אדר"ח מ"ח	ד'תשצב
מז	רצה ויער' בסעודת שמח"ת שנמשכה		אדר"ח מ"ח	ד'תשצג
מז	לשבת			
מז	לא להתחרות ולהתעסק בפוליטיקה		ב' מ"ח	ד'תשצד
מז	שיעורי דא"ח במלון	מו"ה דוד טננהויז	ב' מ"ח	ד'תשצה
מו	נסיעה באנ"י ישראלית בשבת	מוהר"י	ב' מ"ח	ד'תשצו
מז	התועדויות תשרי — קירוב המאור	מוהרש"ז גרליק	ב' מ"ח	ד'תשצז
מז	לניצוץ			
מח	משמעת להוראות		ב' מ"ח	ד'תשצח
מח	פתגם הר"ה מפאריטש — התחננון עצמו		ב' מ"ח	ד'תשצט
מח	אורח			
מט	רפואת כבד פה		ב' מ"ח	ד'תת
מט	אין מכתבים מכבידים עלי		ב' מ"ח	ד'תתא
נ	נפילת ס"ת. החזקת ס"ת פסולה	מוהרא"ס יודאסין	ג' מ"ח	ד'תתב
נא	טיפול חגורה לשבר		ג' מ"ח	ד'תתג
נב	הודעת בשו"ט ע"י החסידים		ג' מ"ח	ד'תתד
נב	מבצע ד' מינים בשוק כשעוברות נשים		ג' מ"ח	ד'תתה
נג	בטפח מגולה			
נג	הגדלת ישיבת אהלי"י במלבורן	מו"ה אברהם פייגלין	ג' מ"ח	ד'תתו
נד	בענין הג"ל ובית רבקה	מוהרמ"ז פייגלין	ג' מ"ח	ד'תתז
נה	תמיכת כולל חב"ד	מו"ה דוד פטשניק	ד' מ"ח	ד'תתח
נו	שידוכים		ד' מ"ח	ד'תתט
נו	זמן קריאת שם לבת		ד' מ"ח	ד'תתי
נז	אניות ישראל בשבת. בשר קפוא לפני	מוהרש"י ווין	ה' מ"ח	ד'תתיא
נז	המליחה			
נח	פעולת החנוך על הנסחפות בזרם		ה' מ"ח	ד'תתיב
ס	כוונה בתפלה. טהרה ביציאה מהמקוה	מו"ה רפאל הכהן	ה' מ"ח	ד'תתיג

סא	תהלים לפני ואחרי התפלה	ו' מ"ח	ד'תתיד
סב	שלום בית	ו' מ"ח	ד'תתטו
סג	התחלת אמירת ברכה בתפילין	ו' מ"ח	ד'תתטז
סד	הכשרת הנוער למלאכת ים	ו' מ"ח	ד'תתז
סה	משרת הרבנות — מרא דאתרא	ו' מ"ח	ד'תתיח
סו	בכל שנה הוספה בתומ"צ	ז' מ"ח	ד'תתיט
סו	מקורות לקוראן	ט' מ"ח	ד'תתכ
סז	התעסקות בכרם חב"ד	ט' מ"ח	ד'תתכא
סח	טיפול בעינים בארה"ב ובשווייץ	ט' מ"ח	ד'תתכב
סט	לימוד ענינים הקשים — עכ"פ בקריאה	י' מ"ח	ד'תתכג
סט	עצות — כשהחינוק לא חי	י' מ"ח	ד'תתכד
	לימוד קבלה רק כשנמסר ע"י הבעש"ט ותל'	י' מ"ח	ד'תתכה
ע			
עא	בגן — חקיקת מנהגי ישראל	מ' ליבא רימלער	ד'תתכהי
עג	מזונות אשתו ובניו. מנהג המובא בתנ"ך	מ"ה מנשה קליין	ד'תתכו
עד	התוודויות זמן שמחתינו	מוהרי"ל סלונים	ד'תתכז
עד	השפעה על האשה בתומ"צ		ד'תתכח
עה	לאום מלאום יאמץ		ד'תתכט
עו	אופן ההשפעה על בנה		ד'תתל
עז	חובת העבודה במרץ	הנהלת צא"ח	ד'תתלא
עח	אופני ההשפעה על הנוער		ד'תתלב
עט	נתינת צדקה בפעמים רבות	מוהרמ"ד טלישבסקי	ד'תתלג
פ	ספק בבריאות א' ממשפחת המדוברת		ד'תתלד
פא	קרוב אליך הדבר מאד		ד'תתלה
פב	מילוי זמן ההכנה לנשואים בתוכן		ד'תתלו
פב	הצעותיו בעניני כפ"ח. תוכו אכל קליפתו — לנצלו	מ"ה שמואל רפפורט	ד'תתלז
	לפני הנישואין — לימוד שעה"ק, בראשית חכ'		ד'תתלח
פד			
פד	הרחבת אגונ"ח בכפ"ח	מ' איטא דבורה לוין	ד'תתלט
פה	תמים — נר להאיר		ד'תתמ
פו	לא ללמד מתוך סי' שנגד התורה		ד'תתמא
פז	טיפולים לחולי הרגלים		ד'תתמב
פח	משפט המחיצה בביהכ"נ	מ"ה ברוך ליטווין	ד'תתמג
צ	טענות מדעיות — טעם הבא אחר הרצון	מוהרש"י פינדריק	ד'תתמד
צא	נוסח התפלה של אדה"ז		ד'תתמה
צב	בכל שנה אור חדש	מ"ה אלי' נחמד	ד'תתמו
צב	התמסרות ללימודי קודש		ד'תתמז
צג	וכו', וגו' שבתניא. תר"ך עמודי אור	הא' משה אהרן פרילק	ד'תתמח
צד	התעסקות האשה כמה שעות ביום		ד'תתמט
צה	אחדים באו להקפות במכונה. ימין מקרבת	מוהרי"א הרצוג	ד'תתנ

צו	שלום בית	י"ח מ"ח	ד'תתנא
צח	תיקון ח"ג. תעניות מדיבור בלתי רצוי	כ' מ"ח	ד'תתנב
צט	לימוד גמרא לנערה	כ' מ"ח	ד'תתנג
	בדיקת אשה ע"י רופא גבר. בדיקת תפילין	כ' מ"ח	ד'תתנד
ק			
קא	אי לימוד השפה העברית בישיבה	כ"א מ"ח	ד'תתנה
קב	התוועדות עם ובלי ד"ת	מוהרי"ז דבורץ	ד'תתנו
קג	אנן פעלא דיממנא אנן — להאיר	כ"א מ"ח	ד'תתנז
קד	לא בשמים היא — מלבד בבירור מציאות	כ"א מ"ח	ד'תתנח
קה	פעולת התשובה במ"ע ובמל"ת	הא' דוד צבי מרצבך	ד'תתנט
קו	למנוע חגיגה פומבית במוצש"ק	ועד כפר חב"ד	ד'תתס
קז	זחוק"ק — מצוה הראשונה	כ"ד מ"ח	ד'תתסא
	רפואה לחיסון. זריקות לא כשרות. עירוי דם	מו"ה יצחק ווייל	ד'תתסב
קז			
קט	בריאות גשמית ורוחנית	כ"ד מ"ח	ד'תתסג
קי	תמיכת הישיבה בפיטסבורג	מוהרי"ל אונגאר	ד'תתסד
קיא	חזרת דא"ח ברעוא דרעוין	מוהרא"ל קליין	ד'תתסה
קיא	חפצים מאדנ"ע. חנוכה — גמח"ט	מוהרש"א שפירא	ד'תתסו
קיב	נוסח הקדוש באה"ק	מוהרש"א שאולזון	ד'תתסז
קיג	זמן הקמת מצבה	מ' פרידא זילברשטרם	ד'תתסח
קיד	הערות לס' קרית ספר	מו"ה משה הרשער	ד'תתסח
קטו	ליקוט ס' מנהגי חב"ד	מוהרמ"ז גרינגלאס	ד'תתסע
קעז	מפתח ענינים וקונקורדנצ'י לתניא	מוהרש"י זיין	ד'תתעא
קיז	הרחבת ביה"ס בית רבקה בצרפת	מוהרי"ד גורעוויטש	ד'תתעב
קיח	ביה"ס לספרות בפר"ז ומקנעס	מוהרב"א גאראדעצקי	ד'תתעג
קיט	בית רבקה באגאדיר	מו"ה עזריאל חייקין	ד'תתעד
קכ	יותר משהגובה עושה עם המוסד כו'	כ"ו מ"ח	ד'תתעה
קכ	ישיבת אהל"י ובית רבקה במלבורן	מוהריש"ז סרברנסקי	ד'תתעו
קכא	הערות לס' ס"ע רבא השלם	מוהרי"מ וויינשטאק	ד'תתעז
	מוזנות אשה ובנים. מנהגים שבתנ"ך ותפלה	מו"ה מנשה קליין	ד'תתעח
קכג			
קכו	שיעורי דא"ח	מוהרא"צ הכהן	ד'תתעט
	קידוש הבדלה ומאור שבתורה מועיל לעינים	אדר"ח כסלו	ד'תתפ
קכו	גילוח זקן	אדר"ח כסלו	ד'תתפא
קכח	משפיע — טופח ע"מ להטפח	אדר"ח כסלו	ד'תתפב
קכח	לימוד תורה מועיל לפרנסה	אדר"ח כסלו	ד'תתפג
קכט	תמים	אדר"ח כסלו	ד'תתפד
קל	כוונה האמיתית של המעמד	מוהרנ"ד וויכנין	ד'תתפה
קל	לימוד יותר מרגילותו	אדר"ח כסלו	ד'תתפו
קלא	הרחבת הישיבה אחי תמימים ניו הייווען	א' כסלו	ד'תתפז
קלב	העבודה במוסד אדמו"ר. זהו טובתם	א' כסלו	ד'תתפח

קלג	הערות לס' דברי ישכר דברי יוסף	מו"ה יוסף הירש	ד'תתפ"ט	ב' כסלו
קלד	צבא — והי' מחניך קדוש		ד'תתצ	ב' כסלו
קלה	התפתחות בית רבקה במונטריאל	מוהרש"ז בוטמן	ד'תתצא	ג' כסלו
קלו	ויהי' שיפעלו בי ובהשומעים	מו"ה ניסן נעמענאו	ד'תתצב	ג' כסלו
קלז	הרחבת העבודה	אגונ"ח	ד'תתצג	ג' כסלו
קלח	שיעורי דא"ח	מו"ה מאיר אבצן	ד'תתצד	ג' כסלו
קלט	בשידוכים לדייק בעיקר ולא בטפל		ד'תתצה	ג' כסלו
קמ	מקוה מהודרת בוואודריש	מוהרימ"מ שפערלין	ד'תתצו	ג' כסלו
קמ	התפתחות אהלי"י במקנס. דמי חנוכה לתל'	מו"ה מיכאל ליפסקר	ד'תתצז	ד' כסלו
קמא	הצלחה בענינים הפרטיים והכלליים		ד'תתצח	ד' כסלו
קמב	הימים נזכרים ועיי'ז ונעשים		ד'תתצט	ד' כסלו
קמג	הת"ת בשיקגו	מוהרד"מ ליבערמאן	ד'תתק	ד' כסלו
קמד	המעשה הוא העיקר		ד'תתקא	ד' כסלו
קמו	מלאכי אלקים עולים ואח"כ יורדים	מוהרצ"א לערמאן	ד'תתקב	ד' כסלו
קמז	עזוב תעזוב עם הגוף		ד'תתקג	ה' כסלו
קמח	הבטלה מביאה כו'		ד'תתקד	ה' כסלו
	חטוף ואכול חטוף ושת'. בשבת חוזרים הע"מ למקורם	מוהרי"ע פציפיצי	ד'תתקה	ה' כסלו
קמח	לראות הטוב שבאדם שסביבו		ד'תתקו	ה' כסלו
קמט	עבודתו בתורא ובצא"ח	מוהרש"א הלפרין	ד'תתקז	ה' כסלו
קנ	דיאטה ונתוח. הודאה לה' על החסדים		ד'תתקח	ז' כסלו
קנא	ת"ת והפצת היהדות		ד'תתקט	ז' כסלו
קנב	קבל ע"ע להתקשר לחסידות		ד'תתקי	ז' כסלו
קנב	הישיבה ובית רבקה במלבורן	מוהרש"ב אלטהויז	ד'תתקיא	ז' כסלו
קנג	לגשת לעבודה באומץ לב. חנוך הבנות	מוהריש"ז סרברנסקי	ד'תתקיב	ח' כסלו
קנה	התקדמות התל' בפיטסבורג	מו"ה משה לברטוב	ד'תתקיג	ח' כסלו
קנו	תמיכת מרכז הישיבות תות"ל	כללי	ד'תתקיד	ח' כסלו
קנח	מעלת אנשים פשוטים. התוועדות י"ט כסלו	מוהרח"א ווייל	ד'תתקטו	ח' כסלו
קנט	שמחה. הפצת המעיינות		ד'תתקטז	י"ד כסלו
קס	הממלא רצון הקב"ה — הקב"ה ממלא צרכיו	מוהרז"ד לודמיר	ד'תתקיו	י"ד כסלו
קסא	לימוד התורה גורם נצחון לאנשי המלחמה		ד'תתקיא	י"ד כסלו
קסא	להשתתף בחתונת קרובו		ד'תתקיש	י"ד כסלו
קסב	מסיבה ליום הולדת השבעים	מוהרש"י זיין	ד'תתקכ	י"ד כסלו
קסב	תל' הבעש"ט והתנאים ואמוראים		ד'תתקכא	י"ד כסלו
קסג	בכמה ענינים לא מספיק רוב		ד'תתקכב	י"ד כסלו
קסד	הפצת המעיינות — מצוה דוהיר טפי	מו"ה הלל מדלי'	ד'תתקכג	י"ד כסלו
קסה	נצחון מלחמת היצר מביאה נצחון כפשוטו	מוהרא"ס יודאסין	ד'תתקכד	י"ד כסלו
קסו				

קסז	ל' אדמו"ר בעצמו. אין דיחוי בבע"ח	מו"ה יצחק הוטנער	ד'תתקכה יו"ד כסלו
קסח	כתובת ס"ח. פצוע דכא באל"ף	מוהרש"ז יצחקי	ד'תתקכו י"א כסלו
קע	נוכרים ועי"ז נעשים	מוהרא"א יונגרייז	ד'תתקכו י"א כסלו
קעא	קניית ביהכ"נ	מו"ה דניאל חסקינד	ד'תתקכח י"א כסלו
קעב	עגנו בת"צ, ובשומע תפלה בכל תענית	מו"ה יצחק דובאוו	ד'תתקכט י"א כסלו
קעג	אהבת ישראל אצל החסידים		ד'תתקל י"א כסלו
קעד	תנועת הקונסרבטיבים		ד'תתקלא י"ב כסלו
קעה	פחד המלחמה אין לו יסוד	מו"ה יעקב גנזבורג	ד'תתקלב י"ד כסלו
קעו	הפצת היהדות בארגנטינה	מו"ה זאב גרינבערג	ד'תתקלג י"ד כסלו
	אצבע קטנה מספיק שלא יהי' נהמא		ד'תתקלד י"ד כסלו
קעז	דכסופא		
קעה	בדיקת הורע		ד'תתקלה י"ד כסלו
קעט	שידוך — הבטחת התנהגות בעניני יהדות		ד'תתקלו י"ד כסלו
קפ	התאחדות המ' במאצילה	מוהרא"מ גרינבערג	ד'תתקלז ט"ו כסלו
קפא	פרס — משכורת, ושלל עמלק"פ		ד'תתקלח ט"ו כסלו
קפב	נס חנוכה ע"י אשה	ליידס אוקזילערי	ד'תתקלט ט"ו כסלו
קפג	הפצת המעיינות	מו"ה סעד' ליברוב	ד'תתקמ ט"ו כסלו
קפד	נ"ח מוסיף והולך. זמן ההדלקה	הא' רפאל פנחס גולדשטיין	ד'תתקמא ט"ו כסלו
קפה	לעבן מיט דער צייט		ד'תתקמב ט"ז כסלו
קפה	הפצת ס' חסידות		ד'תתקמג ט"ז כסלו
קפו	כי ברכים היו עמדי	מוהרי"י לוין	ד'תתקמד ט"ז כסלו
קפז	ניצול ימי כסלו להפצת המעיינות	מוהרימ"ל כהן	ד'תתקמה ט"ז כסלו
קפח	מספר הקדישים בכ"ו	מוהרי"א הענקין	ד'תתקמו ט"ז כסלו
קפט	חסידות עבור כל ישראל		ד'תתקמז ט"ז כסלו
קצ	הלימוד בשיבת תורת אמת		ד'תתקמח י"ז כסלו
קצא	הרחבת המוסדות במלבורן	מו"ה חיים סרברנסקי	ד'תתקמט י"ז כסלו
קצב	בענין הנ"ל	מוהרמ"ז פייגלין	ד'תתקנ י"ז כסלו
קצג	צדקה במקום שאין עניים. עלי' לרגל	מו"ה חיים גאסטרפריינד	ד'תתקנא י"ז כסלו
קצד	זהותו של אדם בעש"ט	מו"ה מענדל חסידה	ד'תתקנב י"ז כסלו
קצה	ניצול ימי י"ט כסלו וחנוכה	מוהרצ"ו ווילימובסקי	ד'תתקנג ט"ז כסלו
קצו	קבלת משרת הרבנות	מוהרש"ח גוטניק	ד'תתקנד י"ט כסלו
קצז	תשובה דיחידה מועלת. העלאת ניצוצות		ד'תתקנה י"ט כסלו
קצח	עסק בתומצ' מבטל מח"ז		ד'תתקנו י"ט כסלו
קצט	ב"מ ב"ב עם ח' הצ"צ	מוהרמ"ז גרינגלאס	ד'תתקנז י"ט כסלו
קצט	לימוד דא"ח		ד'תתקנח י"ט כסלו
ר	היום לעשותם — להאיר החוצה		ד'תתקנט כ"א כסלו
	התבוננות בהשגח"פ תבטל רצון להיפך		ד'תתקס כ"א כסלו
רא	החיים		
רב	ביה"ס לספרות	מוהרצ"ל לעווין	ד'תתקסא כ"א כסלו
רב	שמירת הבריאות		ד'תתקסב כ"ב כסלו
רג	לימוד התורה — בכל גיל		ד'תתקסב כ"ב כסלו
רד	אניות ישראליות וחשמל בשבת	מו"ה אליעזר קרסיק	ד'תתקסג כ"ב כסלו

רה	על רצונו לשים קץ לחייו	ד'תתקסד כ"ב כסלו
רה	מרגיש המשכה כו'	ד'תתקסד כ"ב כסלו
רו	חנוכה — נצח או הוד. אינה בטלה	ד'תתקסה כ"ב כסלו
רז	דיוקים בנוסח התפלה	ד'תתקסו כ"ב כסלו
רח	מצוה שא"א לעשות ע"י אחרים	ד'תתקסז כ"ד כסלו
רט	חנוכה — שמן — פני' התורה	ד'תתקסח כ"ד כסלו
רי	הערות לס' חידושי שי'	ד'תתקסט כ"ד כסלו
ריא	צדקה. הסרת מצבה כפילה	ד'תתקע כ"ד כסלו
ריב	חנוכה — מוסיף והולך בהפצת המעיינות	ד'תתקעא כ"ד כסלו
ריב	חוצה	
ריב	תיקון ח"נ	ד'תתקעב כ"ה כסלו
ריג	דרישת השעה — הפצת המעיינות	ד'תתקעג כ"ה כסלו
ריג	בחוגים רחבים	
ריד	חזרת אנ"ש בשלום מהמלחמה	ד'תתקעד כ"ה כסלו
ריד	בהמ"ז בשמחת נישואין בלי זימון וז'	ד'תתקעה כ"ה כסלו
רטו	ברכות	
רטז	המשמעת בתל' תור'	ד'תתקעו כ"ה כסלו
ריח	י"ט כסלו — ר"ה לחסידות	ד'תתקעז כ"ה כסלו
ריט	המקבל עול תורה מעבירין כו'	ד'תתקעח כ"ו כסלו
רכ	השהיית התספורת לל"ג בעומר	ד'תתקעט כ"ו כסלו
רכא	בטחון בבואה בעניני שידוכים	ד'תתקפ כ"ז כסלו
רכא	קירוב רחוקים	ד'תתקפא כ"ח כסלו
רכב	שומר ישראל לא ינום	ד'תתקפב כ"ח כסלו
רכג	אין עתה התנגדות להפצת המעיינות	ד'תתקפג כ"ח כסלו
רכג	חנוכה מסוגל להאיר על פתח ביתו	ד'תתקפד כ"ט כסלו
רכד	מבחוץ	
רכה	למסור נקודות מההתוועדות	ד'תתקפה כ"ט כסלו
רכו	קונסטיטוצ'י עבור הישיבה	ד'תתקפו כ"ט כסלו
רכז	י"ט כסלו חנוכה והפצת המעיינות	ד'תתקפז חנוכה
רכח	מחיצה בביהכ"נ	ד'תתקפח כסלו
רכח	גיוס לפקודות רבותינו — הפצת המעיינות	ד'תתקפט כסלו
רכט	התוועדויות	
רל	הוראות התורה בעת מלחמה	ד'תתקצ אדר"ח טבת
רלא	תיקון ח"נ. סדר הלימוד	ד'תתקצא א' טבת
רלא	צדקה יותר מחומש. סיפורי רבב"ח. שרו של ים	ד'תתקצב א' טבת
רלג	הפלטת כו'	ד'תתקצג א' טבת
רלה	בצבא — וה' מחניך קדוש	ד'תתקצה א' טבת
רלה	צדקה תרומם גוי	ד'תתקצו ב' טבת
רלו	קירוב תל' לתומצ'	ד'תתקצז ב' טבת
רלז	זריקות סאלק לחיסון ילדים	ד'תתקצח ב' טבת
רלח		
	מוהרמ"ג גולצווייג	
	מו"ה מאיר שורצמן	
	מוהרד"י שחט	
	מוהרז"י לנדאו	
	מו"ר יוסף פלייער	
	מוהרד"נ לעסער	
	הנהלת צא"ח, ירושלים	
	מוהרש"ז גרליק	
	מו"ה יהושע שפעטמאן	
	מוהרז"ו זלמנוב	
	מוהרצ"ה צאלער	
	מו"ה יהושע עלבוים	
	מוהרמ"ז ירוסלבסקי	
	מוהרש"ז העכט	
	מוהריש"ז סרברנסקי	
	מתוועדי י"ט כסלו	
	מוהראא"מ פרוש גליקמן	
	מ' צפורה אביצדק	
	אגונ"ח באה"ק	

רלט	הנהלת הרשת. נוסח מצבות	מוהרא"מ זילברשטרום	ד'תקצט ב' טבת	ד'תקצט
רמ	ספרו משנת חב"ד	נר ח' דחנוכהמר אליעזר שטיינמאן	ג' טבת	ה'א
רמא	לימוד הל' הצריכות		ג' טבת	ה'ב
רמב	אונס כמאן דעביד לא אמרינן		ג' טבת	ה'ג
רמג	גילוי הכחות, בכל מאדך		ה' טבת	ה'ד
רמג	עצות לסבלנות והתמדה בלימוד		ה' טבת	ה'ה
	ניצול ההתעוררות הכללית. דצח"מ			
רמד	באדם			
רמו	הסתדרות. יגעת ומצאת		ו' טבת	ה'ו
רמו	הס' מעשה בראשית		ו' טבת	ה'ז
רמז	הכנסת ס"ת. ר"ה לאילנות לבהמה ולאדם	מוהרש"ז יצחקי	ו' טבת	ה'ח
רמט	כשעוסקים בענין שאינו מתפקידו	מו"ה צבי הרכבי	ו' טבת	ה'ט
רנ	תמיכת הישיבה. לא שינו שמם כו'	חגיגת מרכז תות"ל	ז' טבת	ה'י
רנב	תכסיסי היצר להשפיל האדם		ז' טבת	ה'יא
רנג	השפעה דתית בישובים	מו"ה יעקב לנדא	ז' טבת	ה'יב
רנה	שימוש ע"י מוך		ח' טבת	ה'יג
רנה	תנאים או קנין		ח' טבת	ה'יד
	הוספה בבנין הישיבה. קריאת שם יוסף		ט' טבת	ה'טו
רנו	יצחק			
רנז	צ"ל מהלך	מוהרי"י קוביטשעק	ט' טבת	ה'טז
רנז	דאגת פרנסה אינה מועילה		ט' טבת	ה'יז
רנח	נ"ח בכ"ו מוסיף והולך	מו"ה אלחנן הכהן	ט' טבת	ה'יח
רנט	ניצול ההתעוררות הכללית		ט' טבת	ה'יט
רס	טופח ע"מ להטפח למושפעי		ט' טבת	ה'כ
רסא	הפצת ס' דא"ח, שיעורי דא"ח	מו"ה יהושע עלבוים	י' טבת	ה'כא
רסב	חנוכה — מוסיף והולך		י' טבת	ה'כב
רסב	לא לנוס מהמערכה		י"ב טבת	ה'כג
רסג	קרו השנה		י"ב טבת	ה'כד
רסד	ניצול הכחות הניתנים	מוהרח"ה אזימוב	י"ב טבת	ה'כה
רסה	חלוקת הש"ס — כאילו כ"א למד הש"ס	מוהרז"ד לודמיר	י"ב טבת	ה'כו
	כמאכלות אסורות החיות לא עולה	מו"ה יצחק הוטנר	י"ב טבת	ה'כז
רסו	לקדושה			
רסז	התוועדות י"ט כסלו. הוראה מחנוכה	מו"ה יצחק דובאוו	י"ב טבת	ה'כח
רסז	צריך לנצל זמנים מסוגלים		י"ב טבת	ה'כט
רסח	חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם	מוהרי"ד גראנער	י"ג טבת	ה'ל
רסט	ביקור בישובים. יום עיון בכפ"ח	מוהרש"ג בליזינסקי	י"ג טבת	ה'לא
ער	הגרען בהתוועדות י"ט כסלו בכפ"ח	מוהרח"ו ווילימובסקי	י"ג טבת	ה'לב
רעא	בענין הניל	הנהלת כפר חב"ד	י"ד טבת	ה'לג
ערב	ניצול ההתעוררות הכללית	מו"ה יונה איידעלקאפ	י"ד טבת	ה'לד
רעג	בודאי מסר מתוכן התוועדות י"ט כסלו	מוהרממח"ע פרידמאן	י"ד טבת	ה'לה
עדר	יסוד ת"ת בית יוסף בטורונטו		י"ד טבת	ה'לו
עדר	חיתוך הדיבור		י"ד טבת	ה'לז

ערה	צדקה. תפילין. השגח"פ. היסח הדעת	ט"ו טבת	הלח
רעז	דמי חנוכה לתל'. התאחדות ע"י לימוד דא"ח	ט"ו טבת	הלט
רעח	תשובה מתוך שמחה	ט"ו טבת	ה'מ
רעט	טבת — הגוף נהנה מהגוף	ט"ו טבת	ה'מא
רפ	התוועדות י"ט כסלו. הוראה מחנוכה	ט"ז טבת	ה'מב
רפ	קדושת ירושלים. מעלת החנוך	ט"ז טבת	ה'מג
רפא	ניצול השפעתו על תל'	ט"ז טבת	ה'מד
רפב	רביית מבנק שיש בו גם מעות ישראל	ט"ז טבת	ה'מה
רפג	הפצת המעיינות. החזקת ס"ת פסולה	ט"ז טבת	ה'מו
רפד	העצבות מתחבולות היצר	י"ז טבת	ה'מז
רפה	ארגון שיעור	י"ט טבת	ה'מח
רפו	סידור מחיצה בביהכ"נ	י"ט טבת	ה'מט
רפז	סידור רופא בכפ"ח	י"ט טבת	ה'נ
רפח	מעלת להוציא יקר מזולל	כ' טבת	ה'נא
רפח	שמירת שיעורי חת"ת — לטובתו הוא	כ' טבת	ה'נב
רפט	צדקה גשמית ורוחנית	כ' טבת	ה'נג
רצ	גילוח זקן	כ' טבת	ה'נד
רצא	לימוד לתל' ע"י אינו יהודי	כ"א טבת	ה'נה
רצא	תשובה של א' שנידון למיתה	כ"א טבת	ה'נו
רצב	מכירת בית למוסד שנגד התורה	כ"א טבת	ה'נז
רצג	הכנה מתאימה ליום ההילולא	כ"א טבת	ה'נח
רצה	סוגי טפולי הקרנה	כ"א טבת	ה'נט
רצה	הרחבה גשמית ורוחנית, פני' וחיצונית	כ"א טבת	ה'ס
רצו	כשנתוסף בלעז' צריך להוסיף בקדושה	כ"ב טבת	ה'סא
רצז	תחנון בקשעהמ"ט במוצש"ק	כ"ב טבת	ה'סב
רצז	שושלת דינוב. מנחת שבת	כ"ב טבת	ה'סג
רצח	הס' אהל בנימין — רזא דקנין תורה	כ"ב טבת	ה'סד
רצט	האב זוכה לבנו כו'. לימוד דא"ח	כ"ב טבת	ה'סה
ש	התוועדות י"ט כסלו	כ"ב טבת	ה'סו
שא	הפצת המעיינות באופן של נחשון	כ"ב טבת	ה'סז
שא	ברכה למחנה קיץ באוסטרלי'	כ"ב טבת	ה'סח
שב	השית' גיט אידן גשמיות כו'	כ"ב טבת	ה'סט
שג	עצה לזכרון	כ"ג טבת	ה'ע
דש	גם בצדקה רוחנית מחויב כ"א	כ"ג טבת	ה'עא
דש	התבוננות בפרנסה יתר על המדה	כ"ג טבת	ה'עב
שה	מ' פעמים ח"י ג"פ לתיקון עוון נדה	כ"ג טבת	ה'עג
שו	מתנה הקיץ באוסטרלי'	כ"ז טבת	ה'עד
שז	בניית מקוה וטהרת המשפחה	כ"ז טבת	ה'עה
שז	התוועדות י"ט כסלו בכפ"ח	כ"ז טבת	ה'עו
שח	הוראות בארגון גית רבקה	כ"ז טבת	ה'עז
שט	השפעה ומשמעת	כ"ז טבת	ה'עה
שי			

ה'עט	כ"ז טבת	אגונ"ח, כפר חב"ד	עבודה מתוך הרחבה	שיא
ה'פ	כ"ז טבת		עסק בחנוך והפצת המעיינות	שיב
ה'פא	כ"ז טבת		לא לאחר התספורת	שיג
ה'פב	כ"ז טבת		גירות רפורמי	שיג
ה'פג	כ"ח טבת	מוהר"א שקלוסקי	התוועדות י"ט כסלו — ר"ה לחסידות	שיד
ה'פד	כ"ח טבת	מוהרש"א היילפרין	סדר הלימוד בתורת אמת. לימוד אגדתא	שטו
ה'פה	כ"ח טבת		הפסק הפגישות איזה שבועות יבהיר	
			היחס	שטז
ה'פו	כ"ט טבת		התחזקות השיעור	שיז
ה'פז	כ"ט טבת		סעודה שלישית לתלמידים	שיז
ה'פח	כ"ט טבת	מו"ה משה לברטוב	אריכות בתפלה אצל התל'	שיח
ה'פט	כ"ט טבת	מוהרא"א יאלעס	יום הולדת — מזלו גובר	שיט
ה'צ	כ"ט טבת	מוהרש"מ קלמנטון	להוציא יקר מזולל	שכ
ה'צא	כ"ט טבת		ר"ה לאילנות לדעת ב"ה וב"ש	שכא
ה'צב	ר"ח שבט	מר יצחק דמיאל	התל' מעוררות הכחות הנעלמים	שכא
ה'צג	ר"ח שבט	מר חיים שאשקעס	גלות — שפיוזן כר', כדי להאיר הסביבה	שכב
ה'צד	א' שבט	הא' נחום מרגלית	מנהגי יאצ"ט כשחל בשבת	שכד
ה'צה	ב' שבט		התומ"צ — סולם מוצב ארצה גו'	שכד
ה'צו	ב' שבט		מעלת התורה. מח"ז. חלומות. מתנגדים	שכה
ה'צז	ד' שבט		שמירת הבריאות	שכז
ה'צח	ד' שבט	מו"ה דוד הויזמן	התנאה לפניו במצות כר' ציצית נאה	שכט
ה'צט	ד' שבט	גמ"ח בהכ"נ קרלין-קוברין	עזרה לגמ"ח כולל חב"ד	של
ה'ק	ה' שבט	מוהרש"ב אלטהויז	יסוד בית בית רבקה במלבורן	שלא
ה'קא	ה' שבט		מחלוקת. אמירת תחנון	שלב
ה'קב	ה' שבט	מוהרא"ל לוין	עבודתו בחיזוק לב נדכאים	שלג
ה'קג	ו' שבט	מ' אסתר ליפקין	עבודת רועי ישראל — להתאים העשבים	
			לשה	שלד
ה'קד	ו' שבט	מו"ה חיים סרברנסקי	הקייטנה באוסטרלי'	שלה
ה'קה	ו' שבט		נגד הנסיעה מאה"ק ללמוד כאן	שלו
ה'קו	ז' שבט		בענין הנ"ל	שלז
ה'קז	ז' שבט		חלמא טבא חזייתא	שלז
ה'קח	ז' שבט	הא' אשר מ. נגר	אגודת תלמידי הישיבות	שלח
ה'קט	ז' שבט	אויירבוך, רייכמן	דא"ח מוסיף חיות בנגלה ובמצוות	שלט
ה'קי	ז' שבט		לא נתברכו בבנים	שמ
ה'קיא	ז' שבט		הפצת דא"ח — סגולה לבנים	שמ
ה'קיב	ח' שבט	מוהרמב"צ זקס	תמיכת קרן הצלה במוסדותינו	שמא
ה'קיג	ט' שבט	מו"ה אברהם הרשקוביץ	השפעה על החיילים. והי' מחניך קדוש	שמב
ה'קיד	ט' שבט		נדרם לפעמים בעת הלימוד	שמג
ה'קטו	ט' שבט		החששות שהיו בזריקות חיסון	שמג
ה'קטז	ט' שבט		קידוש ושיעור לימוד בביהכ"נ	שדמ
ה'קטז*	ט' שבט		ברכה ל' שבט לעוסקים בעבודה"ק	שמה
ה'קיו	י"א שבט		השתדלות בענין שידוך	שמה

ה'ק"ח	י"א שבט	מו"ה הלל מדלי'	טראכט גוט וועט זיין גוט. הוספה בתומ"צ
ה'ק"ט	י"ב שבט	מורה"ב אוסליקו	כשמחליט להוסיף צדקה נפתחים צנורות
ה'ק"כ	י"ב שבט		אופני השפעה על ב' אברכים
ה'קכ"א	י"ב שבט		חסיד איננו גלמוד
ה'קכ"ב	י"ב שבט	מו"ה שמואל קרקובסקי	חטוף ואכול כו' בעניני תומ"צ
ה'קכ"ג	י"ב שבט	מו"ה יעקב שמש	הטעם שאין לומדים בניטל
ה'קכ"ד	י"ג שבט	מוהרפ"ל הרצל	ניטל — בכ"מ לוח המקום
ה'קכ"ה	י"ג שבט		שלילת יאוש ודכאון
ה'קכ"ו	י"ד שבט	מוהרש"ד נוטיק	להודיע מהפעולות
ה'קכ"ז	ט"ו שבט	הא' מנחם בן ציון וילהלם	הפצת המעינות
ה'קכ"ח	ט"ו שבט		מעות הצדקה למסור לרשת
ה'קכ"ט	ט"ז שבט		חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם
ה'קל'	ט"ז שבט	מוהרא"א יאלעס	רמזי שם אדמו"ר
ה'קלא	ח"י שבט		זריקות חיסון
ה'קלב	ח"י שבט	גמ"ח „שומרי שבת"	הרחבת עבודתם
ה'קלג	ח"י שבט	מוהרא"ח גליצנשטיין	עריכת טפסי צא"ח לאנ"ש
ה'קלד	ח"י שבט		שמיטה ראשונה רק ברוחניות
ה'קלה	י"ט שבט	מו"ה יצחק מורציאני	מעלת ההתוועדות
ה'קלו	י"ט שבט		אורח חיים מתאים
ה'קלז	י"ט שבט		כיון תשי"ר על הראש
ה'קלח	י"ט שבט	ליידס אוקזילערי	נעשה ונשמע. תמיכת הישיבה
ה'קלט	י"ט שבט	בנות חב"ד, קראון הייטס	מעלת הסדר
ה'קמ'	י"ט שבט	מו"ה יעקב פלס	כינוס תל' ישיבת קישינוב
ה'קמא	י"ט שבט		הודעת המצב בלי כחל ושרק
ה'קמב	כ' שבט	ד"ר שמעון בערנשטיין	עריכת ס' הרקמה — הוצ' וילנסקי
ה'קמג	כ' שבט	מוהרנ"י פארמעט	תמיכת כולל חב"ד
ה'קמד	כ' שבט	מו"ה ניסן נעמענאו	בנין לישיבה בברינוא. ב"ס לספרות
ה'קמה	כ' שבט		מנהגי יום הולדת. ריכוז המח'
ה'קמו	כ' שבט	מוהרי"מ זוהר	סדר לימוד התניא
ה'קמז	כ' שבט		חילוק צדקה א"צ לדחות לאחר 120
ה'קמח	כ"א שבט	מו"ה ישראל סטאק	כל יומא ויומא עביד עבידת'
ה'קמט	כ"א שבט		סיום בריכים. קדיש דרבנן
ה'קנ'	כ"א שבט	מוהרש"מ שניאורסאהן	כל דבר — לנצל להפצת המעינות
ה'קנא	כ"א שבט	הא' משה בצלאל ווקסלשטיין	לימוד דא"ח. מעלת התורה על נשי'
ה'קנב	כ"א שבט		בקשת מחילה ממי שפגעה בכבודה
ה'קנג	כ"ב שבט	מוהררצ"י פייגלשטוק	קניית בית ברוחניות
ה'קנד	כ"ב שבט	חברי שובה ישראל	קניית מחנה קיץ בארגנטינה
ה'קנה	כ"ב שבט	מו"ה ישראל רוזנצווייג	כתב אדה"ז. תפילין דשמש"ר וראב"ד
ה'קנו	כ"ג שבט		נסיעה לביקור צ"ל בה תועלת לרבים
ה'קנז	כ"ג שבט		לזכות לבנים — השתדלות דרך הטבע
			והוספה בתומ"צ
שמו			
שמז			
שמח			
שמט			
שנ			
שנא			
שנב			
שנג			
שנד			
שנה			
שנו			
שנו			
שנו			
שנח			
שס			
שסא			
שסג			
שסד			
שסד			
שסה			
שסו			
שסז			
שסח			
שסח			
שסט			
שע			
שעא			
שעב			
שעב			
שעג			
שעד			
שעה			
שעו			
שעח			
שעט			
שפ			
שפא			
שפב			
שפג			

ה'קנח	כ"ג שבט	לראות יהדות הגדולה — לקבל מדה גדולה יר"ש	שפד
ה'קנט	כ"ג שבט	חיכוכים בבית אצ"ל לדכאון	שפד
ה'קס	כ"ה שבט	רגש הרופא לחולה. רפואה גשמית ורוחנית	שפו
ה'קסא	כ"ה שבט	השתתפות בענינים העממים של העיר	שפז
ה'קסב	כ"ז שבט	מעלין בקודש. נרות להאיר	שפח
ה'קסג	כ"ז שבט	מרז"ל — בתוכם בתוך כאר"א	שפט
ה'קסד	ז"ך שבט	קשיים מהשכן וזיכוך הנשמה	שצ
ה'קסה	כ"ז שבט	נוסח אר"י ולא תתגודדו	שצא
ה'קסו	כ"ח שבט	סעודת מלוה מלכא והשפעתו על ימות החול	שצב
ה'קסז	כ"ח שבט	אין כל יסוד למרה שחורה	שצג
ה'קסח	כ"ח שבט	כלך מדרך סגולות. ס. בדוקה — תומ"צ	שצג
ה'קסט	כ"ח שבט	טוב שהקופה תשא בהוצאות העוסק בצ"צ	שצד
ה'קע	כ"ט שבט	היסח דעת מספיקות באמונה	שצה
ה'קעא	כ"ט שבט	הפצת היהדות	שצו
ה'קעב	שבט	הכרח תשובה ובטחון שימחל	שצז
ה'קעג	אדר"ח אד"ר	ר' עקיבא התחיל ללמוד בן מ'	שצח
ה'קעד	אדר"ח אד"ר	צוואת רי"ח. לבישת חגורה לשבר	שצט
ה'קעה	אדר"ח אד"ר	סיפוק מהשפעה על זולתו יביא שלוה	
		נפשית	ת
ה'קעז	אדר"ח אד"ר	לימוד תניא עם חפשים	תא
ה'קעז	אדר"ח אד"ר	גיוס אנ"ש להפצת היהדות	תב
ה'קעח	ב' אד"ר	אחריות חנוך תשב"ר	תב
ה'קעט	ב' אד"ר	תועלת הרבים דוחה תועלת היחיד	תג
ה'קפ	ב' אד"ר	קידוש והבדלה ומאור שבתורה מועיל לעינים	תה
ה'קפא	ה' אד"ר	התעסקות התל' בזמנים הפנויים	תה
ה'קפב	ה' אד"ר	חסידות חב"ד ופולין. איחור זמן התפלה	תו
ה'קפג	ה' אד"ר	ח' על הש"ס ללומדי דף יומי	תח
ה'קפד	ה' אד"ר	הסברת האחריות למורה	תט
ה'קפה	ו' אד"ר	לימוד הוראה לרבנות	תי
ה'קפו	ו' אד"ר	נפילת הרוח	תי
ה'קפז	ו' אד"ר	הפצת היהדות סגולה לבנים	תיא
ה'קפח	ז' אד"ר	להזהר מנתינת הכשר למוסד לא דתי	תיב
ה'קפט	ז' אד"ר	הרחבת המוסד	תיג
ה'קצ	ט' אד"ר	לימוד בדיבוק תברים	תיד
ה'קצא	ט' אד"ר	גם במשה — והביטו אחרי משה	תטו
ה'קצב	י"ד אד"ר	הפצת המעיינות	תטז
ה'קצג	י"ז אד"ר	רופא צמחוני	תטז
ה'קצד	י"ז אד"ר	בענין שנוגע — מגיעים להמצאות	תיז

הקצה	י"א אד"ר	מוהר"י רסקין	מעשר לקופת רבנו	תיז
הקצו	י"א אד"ר	מר יצחק דמיאל	נגד שיטת הפשרות. אוה"ע לא נצטוו על השיתוף	תיח
הקצז	י"א אד"ר		רפואה הבאה מלמע'. שמחה	תכ
הקצח	י"א אד"ר	מ' מרים גורדון	שיתוף החברות בארגון השיעור	תכא
הקצט	י"ב אד"ר		תפילין — שעבוד הלב והמוח יביא שינוי	תכב
ה'ר	י"ב אד"ר	מוהרמ"א שיינברגר	עתונים חילוניים. לימוד דא"ח	תכג
ה'רא	י"א אד"ר	מוהר"נ סילווער	נוסח היתר עיסקא	תכד
ה'רב	י"ב אד"ר		לימוד בתור משפיע ובתור מקבל	תכה
ה'רג	י"ג אד"ר	מוהרצ"ה צאלער	זריקות חיסון	תכה
ה'רד	י"ד אד"ר	מו"ה בן-ציון שניאורסאהן	אופני הסתדרות באה"ק. חבילות לרוסיה	תכו
ה'רה	י"ד אד"ר	מוהר"ש הארנשטיין	זה (הפורים) קטן גדול יהי'	תכז
ה'רו	י"ד אד"ר		חנוך הבנים	תכח
ה'רז	י"ד אד"ר		כנ"ל — ה'רה	תכט
ה'רח	י"ד אד"ר	מוהרא"ס יודאסין	פתגם ה'צ"צ. יארצייט באמצע אבלות	תכט
ה'רט	י"ד אד"ר		בניית הבית על יסודי התוהמ"צ	תל
ה'רי	ט"ז אד"ר		ישיבה הלוחמת בחסידות	תלא
ה'ריא	ט"ז אד"ר	מ' מערי ווילענסקי	הכנת ס' הרקמה לדפוס	תלב
ה'ריב	י"ט אד"ר	הנהלת רשת אהלי"י	מינוי מורים יר"ש. הפרדת בנים ובנות	תלג
ה'ריג	כ"ג אד"ר		יגיע כפיך ולא יגיע הראש	תלה
ה'ריד	כ"ד אד"ר		לא יכול להיות שחת"ת מפריע לסדריו	תלה
ה'רטו	כ"ד אד"ר		כל מה שמפריע לתפקיד יש לשוללו	תלו
ה'רטז	כ"ה אד"ר	מוהר"ל רוכלין	לימוד ה'ל הצריכות	תלז
ה'ריז	כ"ה אד"ר	מו"ה דובער סגל	צור מחצבתו — הרה"ק רלוי"צ מבא"ד	תלח
ה'ריח	כ"ו אד"ר		שימוש ע"י מוך	תמ
ה'ריט	כ"ו אד"ר		מניעת העצבים	תמ
ה'ריכ	כ"ו אד"ר		כל ענין היצר — ע"מ לנצחו	תמא
ה'ריכא	ז"ך אד"ר	מו"ה דוד הלמן	השפעה על יו"ח חב"ד	תמב
ה'ריכב	ז"ך אד"ר	מו"ה ניסן גמנוב	ניצול ימי פורים לביסוס המוסד	תמג
ה'ריכג	ז"ך אד"ר	מו"ה מיכאל ליפסקר	כתיבת תפילין דר"ת ע"י מי שאינו מניחם	תמד
ה'ריכד	כ"ז אד"ר	מו"ה יוסף געלדצעהלער	המקורות לדרשה געשאנק	תמד
ה'ריכה	כ"ח אד"ר		להזהר מנתינת הכשר למוסד מעורב	
			וממחלוקת	תמה
ה'רכו	כ"ח אד"ר		שם הכלה כחמותה	תמו
ה'רכז	כ"ח אד"ר		אופן לימוד התניא	תמו
ה'רכח	כ"ח אד"ר		הפצת המעיינות	תמז
ה'רכט	כ"ח אד"ר		עבודה בכרם חב"ד. מעשר לקופת רבנו	תמח
ה'רל	אדר"ח אד"ש	אדר"ח אד"ש	בחינת התל'. שיחה אישית	תמט
ה'רלא	אדר"ח אד"ש		מס"ג ברוסיה וכאן, בכח ובפועל	תמט
ה'רלב	ר"ח אד"ש	מר יוסף פאזין	צרכים רוחניים של עולי מרוקו	תנ
ה'רלג	א' אד"ש		לא להתבונן במצב הבלתי רצוי	תנא
ה'רלד	א' אד"ש	מוהרש"א סימפסון	כנס ילדי מסיבות שבת	תנב

ה'רלה	א' אד"ש	היסח הדעת מספיקות באמונה	תנג
ה'רלו	א' אד"ש	פרנסה גשמית תלויה בפ. רוחנית	תנד
ה'רלו	ב' אד"ש	ענייני כפר חב"ד	תנה
ה'רלח	ב' אד"ש	בכל עליה צ"ל נפילה מדרגה הא'	תנו
ה'רלט	ב' אד"ש	לימוד תניא, חת"ת, חלקי התניא	תנט
ה'רמ	ב' אד"ש	השפעה על הנשים להשתמש במקוה	תס
ה'רמא	ג' אד"ש	הגדלת השיעור. שבט לוי	תסא
ה'רמב	ג' אד"ש	הפצת המעיינות — תפקיד הנשמה	תסב
ה'רמג	ג' אד"ש	בראות הגוף והנשמה. התחלת הנחת תפילין	תסג
ה'רמד	ג' אד"ש	הפצת המעיינות סגולה לבנים	תסד
ה'רמה	ג' אד"ש	שלום בית — לא להתערב מבחוץ	תסה
ה'רמו	ד' אד"ש	פי' תיבת אחד שבק"ש	תסו
ה'רמז	ד' אד"ש	החדרת הנקודה החסידותית בכל הפעולות	תסז
ה'רמח	ד' אד"ש	אם בחוקותי גוי ונתתי גשמיכם גוי	תסח
ה'רמט	ד' אד"ש	בכ"מ שמבקר למצוא מי שימשיך העבודה	תסט
ה'רנ	ה' אד"ש	הרופא מגביל הזמן שיכולה להתעבר	תע
ה'רנא	ה' אד"ש	הפצת המעיינות. מחנה קיץ	תעא
ה'רנב	ה' אד"ש	ברכה כמו גשם. יראתו קודמת לחכ'	תעב
ה'רנג	ה' אד"ש	ריכוז המחשבה	תעג
ה'רנד	ז' אד"ש	יסוד סניף תורת' במחננו	תעד
ה'רנה	ז' אד"ש	בירור נוסחאות ניגוני חב"ד	תעה
ה'רנו	ח' אד"ש	בדיווחי הפעולות אין מזכירים שמו עבודה בע"ש אחר חצות. הל' הצריכות.	תעו
ה'רנז	ח' אד"ש	אריכות התפלה	תעז
ה'רנח	ח' אד"ש	ניצול האפשרות להפצת המעיינות	תעז
ה'רנט	ט' אד"ש	עצה לשידוך, פרנסה	תעח
ה'רס	ט' אד"ש	מיקרופון בביהכ"נ בשויו"ט	תעט
ה'רסא	ט' אד"ש	להתגבר על הנסיונות	תפ
ה'רסב	י' אד"ש	הדרישה להיות בשמחה	תפא
ה'רסג	י' אד"ש	הפצת המעיינות בין בני הישיבה	תפב
ה'רסד	י"א אד"ש	הערות לס' צבי לצדיק	תפג
ה'רסה	י"א אד"ש	פיתוח הפעולות	תפד
ה'רסו	י"א אד"ש	התועודות באנטווערפן. התפתחות הישיבה	תפה
ה'רסז	י"ב אד"ש	מאור שבתורה. חשבון הנפש — בזמנים מיוחדים	תפו
ה'רסח	י"ב אד"ש	הפצת לימוד החסידות בישיבות	תפז
ה'רסט	י"ב אד"ש	השפעה על מבוגרים	תפח
ה'ער	י"ב אד"ש	הלימוד בישיבה	תפח

תפט	כנוס את כל היהודים	כינוס צא"ח, כפ"ח	י"ב אד"ש	ה'רעא
תצ	פרנסה, צדקה והגירה משכונה		י"ב אד"ש	ה'ערב
	תנאי הנסיעה לביקור: כסף, בריאות		י"ב אד"ש	ה'רעג
תצא	ועבוה"ק			
	עבודה בגיל גבוה — היסח הדעת		ט"ו אד"ש	ה'עדר
תצא	ממיושמים			
	השתדלות בהפצה מועיל ארויסצוקריכן		ט"ו אד"ש	ה'ערה
תצב	כ'ר			
תצג	בנין עדי עד על יסודי התוהמ"צ		ט"ו אד"ש	ה'רעו
תצג	פעולות אנ"ש באנגליה		ט"ו אד"ש	ה'רעז
תצד	בנין ילדים סתירה סתירת זקנים בנין		ט"ו אד"ש	ה'רעח
תצה	קדושת הר סיני	מר משה בהרב	ט"ו אד"ש	ה'רעט
תצז	ניצול הכחות בועשה טוב	מוהרי"מ לוינ	ט"ו אד"ש	ה'רפ
תצז	הפצת המעיינות		ט"ו אד"ש	ה'רפא
תצח	הגדלת המוסדות	מו"ה שלמה פערין	ט"ו אד"ש	ה'רפב
תצט	הפצת המעיינות ע"י כתיבה והדפסה	הא' נפתלי קראוס	ט"ו אד"ש	ה'רפג
תק	דברים שכלב — כשגלוי לכל	מוהרא"ד בראנד	י"ז אד"ש	ה'רפד
תקא	עזרה ממשלתית לקופות גמ"ח	ועד כפר חב"ד	י"ז אד"ש	ה'רפה
תקב	מעלת ההתוועדות ברוב עם	מוהרד"מ שולמאן	י"ז אד"ש	ה'רפו
תקג	בריאות. עצבות		י"ז אד"ש	ה'רפז
תקד	תרגום שיחות. ס' הר"ר מרגליות	מוהרא"ח גליצנשטיין	י"ז אד"ש	ה'רפח
	נתנה רשות לרופא. לשמוע		י"ט אד"ש	ה'רפט
תקה	בקולו			
תקו	השגחה על התל'	מו"ה משה לברטוב	י"ט אד"ש	ה'רצ
תקו	בחירה חפשית בבנ". קב"ע — בצבא		י"ט אד"ש	ה'רצא
תקה	פדיון מ' תעניות לעוון נדה		כ"א אד"ש	ה'רצב
תקט	אחר הנישואין צריך להוסיף בתומ"צ		כ"א אד"ש	ה'רצג
תקי	גובה התפילין. ס' תורת הנפש ע"פ חב"ד		כ"א אד"ש	ה'רצד
תקי	עבודתו בתנוך על טהה"ק	מו"ה יוסף פלייער	כ"א אד"ש	ה'רצה
תקיא	מוסד תערוכת בנים ובנות. כינוס אנ"ש	מוהרח"ז ווילימובסקי	כ"א אד"ש	ה'רצז
תקיב	אויסשלאג — קורה שתלוי באכ"ש		כ"א אד"ש	ה'רצז
תקיג	הוראה בבי"ס קונסרבטיבי		כ"ב אד"ש	ה'רצח
תקיד	כל קישור — הוספה בתומ"צ		כ"ב אד"ש	ה'רצט
תקטו	כת"י חב"ד	מוהרש"ז גליקמן	כ"ב אד"ש	ה'ש
תקטז	נסיעה לכאן תלוי בתועלת הרבים		כ"ג אד"ש	ה'שא
תקטז	פעולותיו עם אנשי הצבא	מוהרימ"ל זלמנוב	כ"ג אד"ש	ה'שב
תקיו	עבודת ה' בשמחה		כ"ג אד"ש	ה'שג
תקיח	אופני התוועדות	מוהרב"צ שמשוב	כ"ג אד"ש	ה'דש
תקיט	הוראות בנייהול סמינר בית רבקה	אלטהוין, גנזבורג, זלמנוב	כ"ג אד"ש	ה'שה
תקכ	הגירה לשכונה טובה יותר		כ"ד אד"ש	ה'שו
תקכא	הפצת המעיינות		כ"ד אד"ש	ה'שז
תקכב	הרחבת התנוך הכשר		כ"ד אד"ש	ה'שח

תקכג	הפצת המעיינות חסייע לגאולת בניו נפילת הפמוט של נש"ק — מאור	מו"ה פרץ מאצקין	כ"ד אד"ש כ"ד אד"ש	ה'שט ה'שי
תקכד	שבתורה			
תקכד	חלום יעקב		כ"ה אד"ש	ה'שיא
תקכה	התעסקות בחנוך		כ"ז אד"ש	ה'שיב
	אניה ישראלית בשבת. ללמוד בישיבה		כ"ז אד"ש	ה'שיג
תקכו	כאן			
תקכז	הפצת היהדות	נשי ק' שובה ישראל	כ"ז אד"ש	ה'שיד
תקכח	יום ההילולא — ב' ניסן	מוהרא"ס נמצוב	כ"ז אד"ש	ה'שטו
תקכט	תיקון למזווה פסולה, צדקה לפני נש"ק		כ"ח אד"ש	ה'שטז
תקל	חדש אשתו — מיש לאין. גאולה דלע"ל	מוהרא"א יאלעס	כ"ח אד"ש	ה'שיז
תקלא	כינוס פורים בכפ"ח — חרישה וזריעה	צא"ח, כפר חב"ד	כ"ט אד"ש	ה'שיח
תקלא	התעסקות מביאה סיפוק		כ"ט אד"ש	ה'שית
תקלב	סתומת גומי במקוה		כ"ט אד"ש	ה'שכ
תקלג	הכנות לבר מצוה		כ"ט אד"ש	ה'שכא
תקלד	בניית המקוה. אגונ"ח. תשובה		כ"ט אד"ש	ה'שכב
תקלו	שיעורי תורה. היכר ציר. השלמת חת"ת		כ"ט אד"ש	ה'שכג
	כל המועדים בטלים חוץ מפורים, חנוכה	מו"ה משה ימיני	אד"ש	ה'שכד
תקלז	ויוה"כ			
תקלז	נסעו ממדותיו של הקב"ה	מוהריזמל"ח סגל	אד"ש	ה'שכה



ד'תשמו

ב"ה, בין כסה לעשור, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד ההנהלה הארצית של הסתדרות צעירי אגודת
ישראל הנוער האגודתי באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

במענה על הודעתם על דבר הועידה הארצית התשיעית שתתקיים אי"ה
בימי חוהמ"ס הבע"ל.

נהייתי לקרות במכתבם שמרגישים את האחריות המוטלת על הנוער
החרדי להגן ולהציל את ילדי ישראל הנמצאים בסכנת כליון נפשי ח"ו הלי"ת,
ויהי רצון אשר ימשיכו רגש אחריות זה מעולם המחשבה ודיבור לעולם
המעשה בפועל ממש.

כבר מלתי אמורה בהנוגע לתפקידי הנוער החרדי בימי הרת עולם אלה
בכלל, ובפרט באה"ק ת"ו פלטין של מלך, ארץ אשר עיני הוי"י אלקיך בה
מראשית השנה ועד אחרית שנה, והנני מדגיש עוד הפעם לתוספת זירוז
ולהעדפה:

ד'תשמו

רוב האגרות הן מהעתק המזכירות וחלק מצילום האגרת. לא נסמן בהערות אלא אם מקורה
אחר, או שגדפסה כבר.
האגרת שלפנינו נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 346 והשלמה ע"פ העתק המזכירות.

האושר הגדול אשר ההשגחה העליונה סייעה בידכם להיות מאלו אשר תורת ה' היא חלקם, והסגולה המיוחדת אשר השם יתברך הטביע בבני הנעורים שהם בעלי מרץ ביותר, שני הדברים האלה מטילים עליכם אחריות מיוחדת להיות מן הראשונים, הן בעושים הן בהמעשים את האחרים, לנתינת הצדקה הרוחנית לעניים בדעת ועניי-מעש, ונתינה בעין יפה וביד רחבה.

ובימי חודש תשרי אלה, הוא החודש אשר בו חובת וזכות כל איש בישראל "לחדש מעשיו ולשפר מעשיו", הנה עליכם לנצל זמן מסוגל זה להתאזר ביתר שאת ויתר עז.

(א) בעבודה עם עצמו: להתעורר בהתעוררות תשובה אמיתית, קבלת עול מלכותו יתברך, וקבלת עול תורה ביראת שמים וקיום המצות בשמחה.

(ב) בעבודה עם הזולת: לקרב את הצריכים קירוב ולחזק את הצריכים חיזוק — בעבודת התשובה למוד התורה וקיום המצות, וביחוד לנהל תעמולה רחבה ובכל האופנים המתאימים, אשר כל ילד וילדה, נער ונערה בישראל צריכים להתחנך בחנוך הכשר, ברוח ישראל סבא, בלי פשרות.

"ואמר להן הקב"ה לישראל, אם שפרתם מעשיכם, אני עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, והופך לכם מדת הדין למדת רחמים".

בכבוד ובברכת הצלחה ברבוי ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה בגשמיות וברוחניות.

ד'תשמו

ב"ה, ד' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ איש רב פעלים בעל מרץ ובעל מדות
כו' מו"ה משה זלמן שליט"א

שלום וברכה!

איך האב ערשט באקומען אייער בריף פון יום ב', און איך בין געווען

ד'תשמו

מו"ה משה זלמן: פייגלין, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'שפד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תמו. ד'תתקנ.

צופרידען צו לייענען אין עס, אז איר האט געפונען אייער גאנצע משפחה שיחיו געזונט און גאנץ, און אויך אז עס איז געווען א אסיפה און מ'האט באשלאסן צו אנהויבען גלייך דעם בית ספר בית רבקה, לויט ווי עס האט זיך גערעדט דא, און דער ריידען איז געווען בא א חסידישער התועדות, וואס דענסטמאל איז דא א ספעציעלע המשכה וברכה, און דעריבער האף איך אז אויך אין דעם וועט מען זעהן א הצלחה מופלגה. און וויבאלד די תורה הק' זאגט אונז אז דער אויבערשטער ברוך הוא בלייבט ניט קיין בעל חוב, וועט דאס זיכער בריינגען א צוגאב ברכה והצלחה צו די וואס טוען אין דעם, און בפרט צו די וועלכע שטייען אן שפיץ.

וויבאלד אז אויך איך בין אריין אין שותפות, איז חאטש איך בין זיכער אז עס וועט ניט פעלען קיין געלט אין אויסטראליע זעלבסט, וואו די בית רבקה וועט אריינבריינגען דער עיקר ליכטיקייט. דאך וויל איך האבען א חלק אויך אין דעם פינאנסיאלען טייל, און לייג דא ביי מיין באטייליגונג-טשעק פאר דער יסוד וחיוזק בית ספר בית רבקה ליובאוויטש אשר באויסטראליע, ויהי רצון איך זאל זוכה זיין אז די געלט זאל נאך צוגעבען אין דער אויבערן געזאגטער הצלחה.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה לו ולכל המשפחה שיחיו און בפרט צו אייער זון מר דוד און זיין פרוי שיחיו, וואס זיכער נעמען זיי אויך א הויפט איינטייל אין דער גרינדונג און אויפהאלטונג פון דער בית רבקה, ווי עס האט זיך גערעט זייענדיק דא אין ברוקלין.

ובברכה צו געזונט ואריכות ימים ושנים און אמתין נחת, וואס דאס איז אידישער נחת, פון קינדער קינדס קינדער און זייער קינדער שיחיו, און השם יתברך זאל אייך העלפען אז נאך פילע יארען זאל מען באקומען פון אייך גוטע בשורות בנוגע צו אייערע ענינים הפרטים און אויך בנוגע די ענינים הכללים.

המצפה לבשו"ט בקרוב.

געפונען אייער גאנצע משפחה: לאחר הנסיעה לאה"ק ולאה"ב. ראה לעיל שם.
 בית רבקה: במלבורן. שיסד כ"ק אדמו"ר שליט"א בקיץ תשט"ז. ראה לעיל ח"ג אגרות
 ד'תנו. ד'תרלא. ד'תרסה. ד'תרעא. ד'תשח. לקמן ד'תתו. ד'תתנ. ד'תתקא. ד'תתקנ. ה'ק.
 גערעדט דא: ראה לעיל ח"ג אגרת ד'תרסה.
 התועדות: כ' מג"א תשט"ז (ראה שיחות קודש תשט"ז ע' 338).
 אריין אין שותפות: ראה לעיל ח"ג אגרת ד'תנו.

ד'תשמח

ב"ה, ד' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מערב ראש השנה, וכבקשתו יזכירוהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להענינים אודותם כותב במכתבו, ויה"ר שיוכל לבשר טוב בזה.

ובהזדמנות זו, הנני לעוררו אשר הגיעני מכתב שמזמינים אותו לרב מורה הוראה בישראל, ויש חושדים אותו שמשמט מלמלאות הזמנה זו, ומובן אשר אין נכון הדבר כלל וכלל, כיון שתורתנו היא תורת חיים ומורה הוראה בישראל הוא המפרש והמודיע הכתוב בה, שעל ידי זה מתוסף בהמצטרך לכל הצדדים המשתתפים בבירורו עדי"ז, והאריכות בדבר הפשוט אך למותר, והרי יכול לפרש טענותיו ולפרט מצבו לפני הרב ותורתנו תורת חסד היא, ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

ד'תשמט

ב"ה, ד' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר משה ש"י הכהן

שלום וברכה!

זה עתה קבלתי מכתבו, פ"נ מערב ראש השנה, שיקרא בעת רצון על

ד'תשמט

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 500 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר משה: שייצוויטש, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ג ד'שנ, וכהנסמן בהערות שם.

הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, שבטח יעורר ר"ר על תוכן הפ"נ.

ויהי רצון שבקרוב ממש יבשר בשורות טובות בכל זה, וגם על דבר העניינים של בית הכנסת, שבהשגחה פרטית הוא שמנהלה, ושהן על עניינים כללים והן פרטים נאמר שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, שקאי גם על השערים שבגוף, כמרומו בשלי"ה ס"פ שופטים, וכמבואר בארוכה בהמאמר המצורף פה, וכהפרשה בסיומה, למען תחי' וירשת את הארץ, שכל העניינים יהיו בחיות ובדרך ירושה שעל הירושה אומרת הגמרא שאין לה הפסק.

מכתבי בברכת השנה בטח קבל במועדו.

בברכה לחתימה וגמר חתימה טובה,

מ. שניאורסאהן

ד'תשנ

ב"ה, ד' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יוסף שי'

שלום וברכה!

ז"ע נתקבל מכתבו מערב ראש השנה, ובטח בינתים הגיעו מכתבי בברכת השנה, ויהי רצון שבקרוב ממש יוכל לבשר טובות בתוכן מכתבו זה וגם בהנוגע לביסוס התלמוד תורה במקום החדש.

תקותי, כיון שאינו מזכיר בהנוגע לבריאותו, בודאי הוטב המצב, ויהי רצון שיוטב עוד יותר.

בהמאמר המצורף פה: ראה ד"ה שופטים ושוטרים תרל"ג (קה"ת תשט"ז). סה"מ תשט"ז ע' 559.

ד'תשנ

מו"ה יוסף: פלייער. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ג ד'שסז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תתקע. ה'רצה.
התלמוד תורה במקום החדש: ראה לעיל שם, ובהנסמן בהערות שם.

בשעתו בקשתי את השלוחים מכאן לבקר את כבודו ביחוד בהיותם בשיקאגא, וחזקה שליח עושה שליחותו, וכיון שתקותי שמצב הבריאות ירשה לכבודו את זה, הרי בטח יהי' המסובב שיבקר כאן בימים השמחים דשמע"צ ושמח"ת הבע"ל ונשתתף יחד בהתועדות, והרי ידוע פתגם רבנו הזקן, וואס א חסידישע התועדות קען אויפטאן קען אפילו מלאך מיכאל ניט אויפטאן.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

ד'תשנא

ב"ה, ה' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל הפ"נ שלו עם המוסגר בו — טשעק — .

והנה ידוע אשר כל אחד מישראל אף שמחויב הוא בכל התורה כולה ומצותי, ישנם ענינים שלהם שייך הוא **ביחוד**, ובהנוגע לתלמידי ישיבות הוא ענין לימוד התורה בעצמו, לימוד התורה עם זולתו, והשפעה על הזולת שגם בפני עצמו ירבה בלימוד התורה, ועל דבר זה אינך כותב דבר, ובודאי תמלא בהזדמנות הבאה, וזכור תזכור אשר ימי תשרי ההנהגה בהם נוגעת לכל השנה כולה כיון שהוא חדש הכללי.

ויה"ר שתנצל את החדש הזה ככל הדרוש הן בלימוד הנגלה והן בלימוד החסידות והפצת המעינות, וכשתרצה באמת יסורו כל הקישוים המדומים שישנם בזה, ואחכה לבשו"ט בכל האמור.

בברכת חתימה וגמח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תשנב

ב"ה, ה' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משילהי אלול, בו שואל לפירוש הכתוב במכתבי שצריך לכתוב בפרטיות יותר בלי רמזים וכו'.

והכוונה בזה כפשוטה, שהרי כשכותבים להזולת המטרה היא שידע המקבל ע"ד מאורע פלוני ומצב פלוני, ובנדון דידן – גם שהמקבל יעשה מה בזה, ולכן אין לסגן המכתב באופן שכמה ספיקות בכמה פרטים ישנן כמובן, וכבר ידוע הדיוק שהתורה למדה לדבר בלשון נקי (הבהמה אשר איננה טהורה) בסיפור מאורע, אבל לא בדבור של הוראה ודין, כיון שעל ידי הסתר דבר יכול לבוא לעיוות דבר, וק"ל.

לפלא שידיעות ע"ד פעולותיו בהפצת המעינות מתקבלות מן הצד ובמכתבו אין מאומה עד"ז, ובטח ימלא בהזדמנות הבאה.

בברכת חתימה וגמח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תשנב

ב"ה, ו' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערב ראש השנה:

כבר נאמר על ימים אלו, דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, ומובן אשר הידיעה איך לדרוש את ה', הרי היא יכולה לבוא רק מה' עצמו, כי לא מחשבותיו מחשבותינו ולא דרכיו דרכנו, ובחסדו הגדול הורנו בזה בתורתו הק' תורת חיים, זאת אומרת, הנותנת הוראות בחיים וכללותן אורח חיים על

פי התורה, והשולחן ערוך, שרק באופן כזה יכול איש היהודי להיות מאושר בגשמיית וברוחניות.

ומזה מובן שעאכו"כ זוג צעיר לאחר החתונה, שזהו התחלה בחיי שניהם גם יחד, מוכרחת להיות מיוסדה על יסודי התורה והמצוה דוקא, ואי אפשר, והוא גם נגד השכל לחכות בהנהגת אורח חיים זה עד שיובנו כל הפרטים בשכל המדובר והמדוברת כיון שבינתיים הזמן עובר, משל למה הדבר דומה, לחולה וזקוק לישועה, שיתעקש ויאמר שעליו בעצמו ללמוד חכמת הרפואה ועד שיגמור הלימוד לא יתעסק בטפול אשר מיינץ לו לעשות רופא מומחה במקצוע, ואם כן הוא בחלק הגוף וצרכיו עאכו"כ בצרכי הנפש ומילוי מחסורה שהורונו בזה חכמי ישראל בכל דור ודור, ומזה פשוט בהנוגע לחייהם הם, שאף כי בדרכי נועם אבל בתוקף הדרוש, צריכים הם – יחד וכל אחד מהם – להקדמת נעשה לנשמע בקיום ציווי הבורא ית', והחלטה והקדמת נעשה לנשמע תקדים ג"כ הבאתו של הנשמע.

והרי כל הקורא בדברי ימי עם ישראל רואה שכל אלו הכתות והחוגים שקבלו עליהם לא כל התורה ומצות בשלימות ונטו מדרך התורה אם הרבה או אפילו מעט הלכו ונתנוונו פרשו מעל גבול ישראל לגמרי והולכים וכלים וחלק מהם כבר אין להם שריד ופליט, ואלו שעמדו בכל הנסיונות והתקופות והנם קיימים – הם שומרי התורה והמצוה, ואף שבכל דור ותקופה בעוה"ר ישנם כאלו הנוטים מדרך התורה מפני אי־היכולת לעמוד בפיתוי היצר ולרסן את תאוותיהם, הרי כעבור זמן מסוים או שחוזרים בתשובה או שר"ל הולכים מדחי אל דחי, וכמאמר המשנה עבירה גוררת עבירה, ובודאי שהאריכות בכל האמור אך למותר.

ובטח למותר להדגיש שבדבר הנוגע בנפש ולכל העתיד אין מתחשבים מה יאמרו המלעיגים שמבחוץ, כיון שיודעים שזהו היסוד לכמה שנים, לעשירות בשנים בחיים בעתיד, ובפרט שחלק חשוב מהמלעיגים הוא מפני שהתאכזבו מרה בהאידיאלים שלהם ומקנאים כשרואים איש או אשה עומדים איתן באמונתם ושלוש בנפשם פנימה.

מובן שכל האמור לעיל מכוון לו ולזוגותו ת"י בשוה, שהרי כל אחד ואחת מהם – זוג נשוי – קרוי פלג גופא, ושניהם יחד ביכולתם לבנות בית שלם ותמים אם רק ירצו באמת, כי אין הדבר תלוי אלא ברצונם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובהקדם ולחתימה וגמר חתימה טובה.

ד'תשנ"ד

בי"ה, ו' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה שמואל יוסף שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"א באלול עם הפ"נ המוסגר בו, ובינתים
בטח קבל מכתבי בברכת השנה, ויה"ר שיקויימו ברכות כל איש ישראל אחד
לרעהו במילואם בטוב הנראה והנגלה.

נעם לי לקרות במכתבו אשר באו אחדים לשוחח עמדי ע"ד עניני יהדות
וחסידות מבלי כל השתדלות בזה, ומה שכותב שאינו יודע איך להתנהג, כבר
מלתי אמורה בכ"מ שצריכה ההנהגה להיות בדרכי נועם אבל בתוקף
המתאים. והנקודה, אשר אף שמקרבים כאו"א מישאל וכמ"ש בתניא פרק
ל"ב ובכ"מ, קירוב זה כולל ג"כ לקרבתם תחת כנפי השכינה מתאים להבנתם
מעמדם ומצבם, שזה מכריח לפעמים לא לתבוע בכל התוקף שברגעא חדא
ובשעתא חדא יתהפכו מן הקצה אל הקצה, אבל הסברה נחוצה על אתר (בכדי
שלא ילמדו מזה שישנם מצות שאפשר לוותר עליהם או שאינם שייכים אלא
לחוג פלוני), כי תורה אחת לכולנו, אלא שמפני חולשת בריאות נפשו, מדברים
אתו עכשיו ע"ד מצות פלונית, אבל ידע ידע שישנן עוד כו"כ ושגם הוא מחויב
בהם, וק"ל, ובטח יראה פרי טוב בעמלו בזה, וכהוראת נשיאנו הק' חוקה
לתעמולה שאינה חוזרת ריקם. . .

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

ד'תשנ"ד

מו"ה שמואל יוסף: פינדריק, נתינה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתנח, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ד'תתמד.

אגרות קודש (ד'תשנה)

ד'תשנה

ב"ה, ו' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
סניף תל אביב

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם פ"כ מפעולות ח"י אלול ומחכים להמשך
בשורותיהם הטובות ומפורטות כדי צרכן בהנוגע לניצול חדש תשרי הוא חדש
השביעי המושבע בכל, ותי"ח מראש, וכן בהנוגע לתוכן מכתבי בניצול רושמי
ביקור השלוחים שליט"א, והשי"ת יצליחם לבשי"ט בכל האמור.

בברכת חתימה וגמח"ט.

ד'תשנו

ב"ה, ו' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ומ"ש אודות תיקון וכו', הרי כבר דבר בזה עם כ"ק מו"ח אדמו"ר
ובכלל הוא ע"ד המבואר בקונטרס התפלה שע"י הידור במה שאינו נוגע כ"כ
נתפסים לויתור על ענין שמחוייבים בו . . . והלואי וואלט ער געלעגען לדעת
ברור אם תלמידי . . . מניחים תפילין בכל יום (כמובן אותם שכבר מחוייבים
בזה) או שחסרים כמה זוגות תפילין ובמילא חסר בהנ"ל . . . שע"ז הי'
מוסיף אור בנפשות של כו"כ מישראל וחלקם בעולם, שבודאי הי' בורא עולם
ומנהיגו נותן שכרו בהוספת אור כ"פ ככה בחלקו הוא, וכנראה שהנהגתו הוא
ע"ד מה שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהנוגע לארצוה"ב שמתלהבים ומתלהטים
לפתע פתאום ולאחר זמן קט מתעסקים כבר בענין אחר . . .

בברכה לחתימה וגמח"ט ולבשו"ט בכל האמור.

ד'תשנה

לתוכן מכתבי: דלעיל ח"ג ד'תרפז.

ד'תשנז

ב"ה, ו' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . במ"ש אודות מחשבת זוגתו תח"י ודאגות"י במילוי משאלות לבבם
לטובה, כבר יודע אז וואס ווייניגער מען טראכט אין דעם איז אלץ מער
מעלה, והשי"ת יצליחו לבש"ט בכל האמור.
בברכת חתימה וגמח"ט.

ד'תשנח

ב"ה, ז' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים ובעל מרץ
הרב משה שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו עם המוסגר בו, בהמשך להפ"ש שמקבל אני מזמן
לזמן ע"י אני"ש באה"ק ת"ו הנפגשים אתו והמודיעים מפעולותיו, ויהי רצון
שסו"ס יזכה דורנו לנצל הזמן, הכשרונות והכחות לא על מלחמה ברע אלא
על הגברת הטוב והגדלת הטוב, אף שבעוה"ר לע"ע הרי המצב הוא ע"ד
מרז"ל בסימנא דעקבתא דמשיחא, אין לך יום שאין קללתו כו', וכבר אמרתי
אשר ככל התורה גם מרז"ל זה הוא הוראה בהנוגע למחשבה דבור וגם מעשה,
וענין הוראה זו, אשר צריכים להרבות בכל יום את הברכה, ואין להסתפק
בהמצב דאיתמול, כי הרי זה לעומת זה עשה האלקים, והרי הוא מקרא
מפורש אשר הברכה הטוב והחיים הם תורתנו ומצות"י . . .

ד'תשנח

הרב משה: פרוש, ירושלים.

ובעמדנו בתחלת שנה חדשה, הנה יה"ר שיתחדשו כל העניינים לטובה ולברכה בטוב הנראה והנגלה.

כבוד וברכת חתימה וגמר חתימה טובה ות"ח על הני"ל.

ד'תשנ"ט

ב"ה, ח' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אברהם צבי שי' הכהן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מד' תשרי, בבשורה הטובה אשר זכה ללמוד תורת דברי אלקים חיים ברבים ועוד ביום אחד בשנה שעברה שחשוב כשנה, וזיכה בזה את הרבים בלמדו במקום תפלה, וכדברי רז"ל על הכתוב אוהב ה' שערי ציון, ומאחרית שנה לראשית שנה שהמשיך הלימוד בראש השנה, ובודאי מכאן ולהבא תהיי בזה קביעות אשר לכל הפחות לא יעברו שלשה ימים בלא לימוד פנימיות התורה, וגודל הדבר אין די באר, ויה"ר אשר תיכף נזכה להבטחת רעיא מהימנא דבי' יפקון בני ישראל מגלותא ברחמים.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

ד'תשנ"ט

מו"ה אברהם צבי שי' הכהן: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תשכג, ובהנסמך בהערות שם. לקמן ד'תתע"ט. ה'כא.
ביום אחד בשנה שעברה: ראה לעיל שם.

ד'תשס

ב"ה, ח' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב אודות ראש השנה כו'.

הנה ילמוד בעל פה ארבעה עשר פרקים של ספר התניא, ומה טוב שיגמרם במשך חדש תשרי, ובכל יום חול (וחול המועד) לפני תפלת הבקר יפריש איזה פרוטות לצדקה, ויזהר בשלשת השיעורים דחת"ת — כ"ז בל"נ (ובודאי נזהר בטבילת עזרא בלאו הכי).

והשם יתברך יברכו בחתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומוצלחת בטוב הנראה והנגלה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תשסא

ב"ה, י"א תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מו"ה זאב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב מהתחלת הלימודים שהיתה בשעה טובה ומוצלחת.

ד'תשס

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 553.

ד'תשסא

מו"ה זאב שי: שילדקרויט, ניוהייוון. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"י ג'קצח.

ויהי"ר שיתנהגו בהי"ל — וביחוד בהנוגע לרוחניות — ע"ד מה שכתוב
ואתהלכה ברחבה, וכבר ידוע פתגם רבותינו הק' ווי מען שטעלט זיך אוועק
אזוי גייט דאס, ויצליחו להעמיד תלמידים חסידים יראי שמים ולומדים.

ושכרו כפול מן השמים ביחד עם זוגתו תי' לראות רוב נחת חסידותי
מילדיהם שיחיו.

בברכה לחג הסוכות שמח.

ד'תשס"ב

ב"ה, י"א תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד שי'

שלום וברכה!

. . . מזכיר בהמכתב אשר היו מורות שהתאוננו שדורשים שעות נוספות
ושיעבדו בזמן החופש, וכמדומה שבמכתבי מאז הי' כתוב שההוספות
האמורות צריכות להיות ברצון המלא של המורים-ות . . .

בברכת הצלחה מופלגה בכה"ע.

פתגם רבותינו: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ג'תתקמ"ז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תתנ.

ד'תשס"ב

מו"ה דוד שי': חנוין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתכ"ב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ד'תשע"ו. ה'רצד.

שעות נוספות: ראה לעיל ח"י אגרת ב'תתקצ. ח"ב ד'קו.

ד'תשסג

ב"ה, י"א תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת מכתבה מד' תשרי, בו כותבת מפעולתה בסביבתה להרבות שם אור היהדות וענייני, ובודאי לא תסתפק בהממדים דעד עתה אלא תוסיף בזה, וכציווי תורתנו תורת חיים מעליך בקדש, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

במה שמבקשת ליעצה מכאן במה להתעסק, מובן שזהו תלוי בתנאי המקום ובתכונת נפש המתעסק, והרי ב . . . כר נרחב לעבודה האמורה בכו"כ שטחים, וכיון שההוראה היא ענייך קודמין, עלי' להתעסק לכל לראש בענייני כרס חב"ד והקשורים עמו, ובודאי כשתבונן במצב תמצא כו"כ עניינים בהם יכולה לפעול עניינים הקשורים בארגון נשי ובנות חב"ד במוסדות החינוך של חב"ד . . . ויהי רצון שתעשה במרץ וגם תצליח.

במה שכותבת אודות קביעות מקום הדירה וכו' – צריך עיון אם כבר בא הזמן לדון על דבר זה, בשעה שעוד כמה עניינים להעשות קודם להני"ל, ומובן שכאשר ידונו בזה בטח יביאו בחשבון את העניינים אודותם כותבת, אף שבכלל תמיהני קצת על הנקודה במכתבה, והיא מה שכותבת אודות געגוע ההורים שיחיו, באם יהי' בריחוק מקום, שאף שמובן אמת כן הוא, אבל אמת גם כן שהורים מוותרים על הגעגועים ובלבד שתהי' הסתדרות בניהם באופן מתאים יותר, ולבסוף החשבון אינם שבעים רצון באם מוותרים על טיב הסתדרות בשביל למעט הגעגועים, וביחוד אשר וויתור ההולך ונמשך כמה חדשים ואפשר גם שנים יש לחשוש שסו"ס יעורר בלב המוותר רגש בלתי נעים לזה אשר בשבילו ויתר חיסר עניניו ורווחיו. ורק מעטים הם היוצאים מכלל זה.

ומסיימים בטוב. לרגלי ההודעה מעשיית קשוה"ת ימים אלו, הנה יהי רצון שיהיו בשעה טובה ומוצלחת ולבנין בית חסידותי ממנו תושפע הסביבה באור וחום חסידותי ולרוב נחת ההורים משני הצדדים.

בברכת מזל טוב.

ד'תשסד

ב"ה, י"א תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה בנימין אלי' שי

שלום וברכה!

. . . איני יודע מצב האויר בפאריז, אבל אם מתאים הוא כדאי להשתדל
שיערכו מסיבות סוכות בשביל תלמידי התי"ת וכיו"ב, ועל דרך הנעשה כאן,
שיעשו זה בסמיכות לסוכה יברכו עמם על הדי' מינים וכו' והוצאה בכגון דא
הכנסה היא . . .

בברכת גמר חתימה טובה ולהצלחה מופלגה בכל העניינים הכללים
והפרטים.

ד'תשסה

ב"ה, י"ב תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוהרש"ז שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מערב יוהכ"פ והקודם לו עם המוסגר בהם,
ובודאי כבר נתקבל המענה על הפ"נ.

ד'תשסד

מו"ה בנימין אלי' שי: גורודצקי. פריז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ג'קעח, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ד'תתעג.

ד'תשסה

מוהרש"ז: העכט, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תחקל, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ד'תתקפה.

בקשתי שיתקשרו עמו בטלפון ולשאלו ע"ד אפשרית דסידור שמחת בית השואבה בשיקאגא ובליל אור השלישי ג' חוהמ"ס, שאם יש תועלת בזה יבוא מי מהאורחים מחוץ למדינה המבקרים כאן בתור פנים חדשות להתועדות זו וגם יתועד, והוא במענה על הטענות מכמה זמן ומאנשי שיקאגא בפרט שלוקחים אבל לא נותנים, ואף שאפשר שהאורח המתועד ירצה ג"כ לקחת (זה תלוי אם יהי האורח ב"כ מוסד או לא), אבל פשוט שזה יהי בדרך טפל, ומה שכותב הנני אור ליום ג' הוא כיון שאור ליום ב' תהי התועדות המל"ח כאן, ואור ליום ד' היז ליל הוש"ר . . .

בברכה לחג שמחה ולבשו"ט מתוך שמחה אמיתית ופנימית.

ד'תשסו

ב"ה, י"ב תשרי, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . לפלא שאינו מזכיר שמתכוון לעשות התועדות במחנו הטי למסור איזה נקודות ממה שנדבר, ובזה ממעלת בני ישראל שהם בדרגת מלכים, וההכתרה דר"ה של הנשמות הוא כדרך של מלך מלכי המלכים וכו', שעבודה באופן כזה שנוסף ע"ז שהיא נעימה יותר, ע"פ רוב מצליחה יותר, אף שצריך להזהר מהתרחבות דקדושה שלא יכנסו להענין דפלשתים, וכמבואר בתו"א ר"פ בשלח, ובטח זוכר גם נקודות מהתועדות דשבת נצו"י וכו'.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

המל"ח: שמארגן המרכז לעניני חנוך.

ד'תשסו

נדפסה בלקו"ש חיי"ד ע' 379.

ממה שנדבר: בשיחת ר"ה.

ד'תשסז

ב"ה, י"ב תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה דובער שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' תשרי והקודם לו עם הפ"נ המוסגרים בהם, ולפלא שאינו מזכיר מקבלת מכתבי ברכת השנה שע"פ החשבון הי' צריך להגיע זה מזמן.

... לפלא שאינו מזכיר אודות ההנהגה בימי ר"ה ושי"ש, שבדאי היתה בזה הזדמנות לנצל זה לכמה ענינים.

ובמה שמסיים במכתבו אודות ריחוק וכו', מובן שאין זה הענין כלל וכלל, ואדרבה אלא קירוב היותר גדול כשנותנים לאחד עבודה הכי חשובה, אשר עלי' נאמר דמצוה בגדול דוקא, ולפלא גם הקס"ד בזה.

בברכת חג שמח ולבשו"ט ומפורטות בכל האמור.

ד'תשסח

ב"ה, י"ג תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בשיחתי עם אביו הרב שליט"א, נודע לי לתמהוני הכי גדול על דבר התנהגותו בעניני אכילה ושת' שאינה כדבעי, למרות שרואים במוחש אשר העדר הסדר בזה פועל חלישות בגוף, ותומ"י חלישות בלימוד התורה וקיום מצותי, וכבר ידועה דרישת כ"ק מו"ח אדמו"ר מכל אברכי הישיבה שיתנהגו בסדר מסודר בעניני אכילה ושת' שינה וכו', ותקותי שעכ"פ בקבלת מכתבי

ד'תשסז

מו"ה דובער: כיימגרטן.
ריחוק: שליחותו לארגנטינה.

זה יסודר האמור לעיל. וכבר ידוע פתגם כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, שטובה יותר הנהגה דאכילה בכדי שיוכלו אח"כ להתפלל מההיפך דמתפללים בכדי שיוכלו אח"כ לאכול, ובחלישות דורותינו אלה מתירים לאכול אפילו מזונות קודם התפלה (כמובן לאחר אמירת ק"ש קטנה) לאלו שמסיימים תפלתם משך זמן לאחר קומם משנתם, ואין להחמיר בכגון דא, כיון שהחומרא מביאה לקולא בעבודת השם.

המחכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תשס"ט

ב"ה, י"ג תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה מז' תשרי, נעם לי לקרות במכתבה אודות הצלחתה בתור מדריכה להחדיר רוח יראת שמים בהמחונכות שלה, ובטח אינה מסתפקת בההשגים דעד עתה ומוסיפה עליהן, וכהציווי דמעלין בקדש.

במ"ש בהנוגע לבנות חב"ד אשר לא נמצאו שם בנות גילה וכו', הרי נתגדלה התמי" עוד יותר, כיון שבטח כמה מבנות אני"ש ואפילו אלו שלא מאני"ש מהבנות חרדיות, הרי עליהן להתארגן במסגרת בנות חב"ד, ואפשר שגם בזה המניעה העיקרית היא שצריך להיות מי שהוא ראשונה לעשות התעמולה, וכיון שמבית הרב היא ונתחנכה בבית חסידותי, גם היא מהמועמדות והשייכות לעשות צעד ראשון זה.

מובן שברשותה למסור תוכן שורותי אלו האמורות לכל הנערות ובחורות בנות גילה, ויהי רצון שכולן יחד תפתחנה ותפיצנה מסגרת בנות חב"ד באופן שתמלאנה תפקידן הן בשטח הענין דהפצת המעיינות חוצה,

ד'תשס"ח

פתגם: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'שצט, ובהנסמך בהערות שם. ח"י ג'רפד. לקמן ה'צד.

וכידוע פתגם רבנו הזקן אשר החסידות הוא ענין לכל בני ישראל ולא רק לכתה לחוג אחד או לסוג מיוחד, והדברים מבוארים.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשו"ט ומפורטות בזה ובברכת חג שמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תשע

ב"ה, י"ג תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו שהתחיל לכותבו כ"א באלול, ובטח בינתים קבל מכתבי בברכת השנה, ויה"ר שיקוימו כל ברכות בניי איש לרעהו במילואם . . .

ובמ"ש אודות התגובה בנוגע לארגון הבנות, ידוע מאמר החכם, הביאו כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחותיו הק', לכל שנאה יש תקנה לבד משנאה הבאה ע"י קנאה, וניבאה ולא ידעה מה ניבאה, וכוונתי שגילתה הטעם הפנימי להתגובה באמרה כפי שמעתיק במכתבו, חב"ד לקח להתפשט בחזקה ולכן וכו', ויה"ר שיחזרו מדרכם זו בעוד מועד, ז.א. קודם שיחדירו בהתלמידים יחס בלתי רצוי להבעש"ט ותלמידי תלמידיו רבנו הזקן ותלמידי תלמידיו ותורתם היא תורת אלקים חיים.

ופשוט שאין זה צריך לבטלו ח"ו מהפצת המעינות הבעש"ט עד שיגיעו גם חוצה, ובודאי שאפשר לעשות זה מבלי הכנס במלחמות ח"ו, כי אין זמן פנוי על זה וגם אין נחיצות בזה, כי סוף האמת לנצח, ורק חבל על העכובים שעושים הנ"ל בזה ורחמנות גדולה על אלה הטועים שאינם רואים את האמת כי טוב ואין מסתפקים בזה שאין הם זוכים ליהנות מזה אלא עוד מונעים אחד או אחת מישראל להתחזק בדרך התורה והמצוה ע"י נשמתא דאורייתא, בלשון הזהר הק' היא פנימיות התורה עניני והדרכותי,

ד'תשסט

פתגם: ראה גם לעיל ח"א ג'תכט, ובהנמך בהערות שם. לקמן ד'תתמג. ד'תתצ. ד'תתקכח. ד'תתקמז.

והרחמנות גדולה עוד יותר שלע"ע אומרים הם בלבם אשר שלמים ותמימים הם, בה בשעה שכל עניני פנימיות התורה אינם מכניסים אותם בחיים, וכשהשגחה העליונה הודיעתם אודות ענינים אלו ומכמה צדדים ובכמה אופנים, מתקוממים נגד זה מטעמים שונים ומשונים, ד' ירחם, וכבר ידוע מ"ש תלמידי רבנו יונה הובא בשו"ע לרבנו הזקן סי' תר"ג, אשר המתברך בלבו לאמר שלא עשה עבירה צריכה להיות תשובתו גדולה יותר וקרבתו ביוקר, עיין שם.

במ"ש אודות מצבו הכלכלי, הרי כבר נאמר לכל אדם, ותשועה ברוב יועץ, ומהנכון הי' שיתדבר עם ידידיו שמזכיר במכתבו . . . ויערכו תכנית מעין זו שכותב אודותה, היינו לסכם החובות שלו עד עתה, והעיקר לסדר אופני ההוצאה שמכאן ולהבא באופן שיתאים להכנסה ולתשלום לאט החובות שנצטברו ולחלק החובות לסוגים. זאת אומרת, אלו הדחופים ביותר ואלו שאפשר לשלם לאחר זמן וכו' וכשתהי' תכנית זו, תקוטי שיוכלו להשתדל ולחפש דרכים איך להביאה מן הכח אל הפועל או עכ"פ חלק חשוב ממנה.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש להרבות אור בתוככי בני"ו ועל ידי"ו בכל העולם כולו כמבואר בתניא פרק ל"ז ע"י עבודתו בחינוך על טהרת הקדש.

ד'תשעא

ב"ה, י"ג תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הששי, בו כותב אודות אחד מקרוביו אשר המשודכת שלו לפעמים מרוצה בדבורו עמה ולפעמים אינה מרוצה.

ובטח הסיבה היא שצריך המשודך להיות זהיר יותר בעניני צניעות וקדושה, וכן מהנכון שיבדקו את התפילין שלו, ושכל יום חול לפני תפלת שחרית יפריש איזה פרנק לצדקה, ובכל יום ואפילו בשבת יאמר לאחר התפלה לפחות סימן אחד בספר תהלים, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תשעב

ב"ה, י"ג תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במ"ש במכתבו אודות מצב רוחו וכו' – ידוע שישנם כמה ענינים שמציאותם מחוץ לאדם, כמה ענינים שמציאותם היא עכ"פ באדם, וכמה ענינים שכל המציאות שלהם היא המחשבה אודותם, ואף שלכאורה בשעת המחשבה אין נפק"מ מהו תוכן המציאות של הענין, אבל באמת לא כן הוא, כי תמיד נמצא באדם כח הבוחן את ההרגשים שלו, אמיתתם ותקפם, ותוצאות בחינה זו פועלת על האדם אפילו בעת שכל הבוחן הוא בהעלם או בלשון המורגל עתה – подсознанием – כיון שהוא העלם שישנו במציאות, ומוכן שהמחשבות אודותן כותב הם מסוג השלישי, וביטול מציאות מסוג זה קלה יותר ולא עוד אלא שבא לפעמים תכופות גם בדרך ממילא על ידי היסח הדעת גרידא, היסח הדעת ע"י סיבה חיצונית ואפילו היסח הדעת ע"י החלטת האדם עצמו.

בטח האמור לעיל ידוע גם לו, אבל לפעמים כשבאים דברים בדבור בכתיבה נשמעים גם מאחרים, נעשה הענין יותר בהיר, ותקותי שגם בזה יהי כן, ומוסג"פ העתק מכתבי כללי לר"ה זה, אשר בתוכנו ימצא ג"כ השקפתי בכמה נקודות שנעו בהם במכתבו דרך רמז או יותר מרמז והמשמשים ג"כ גרם למחשבותיו אודותן כותב.

ובהשתמש בלשון חז"ל, מעשה רב, שזהו ראי' והוכחה הכי חזקה, מאות ואלפים הם שנמצאו במצב רוח אודותו כותב לפני זמן ובטל מצב רוח זה כליל מבלי להשאיר רושם כלל וכלל (ומזה פשוט סוף הדבר גם בהנוגע לאלו שעדיין נמצא אצלם שירים ממצב רוח זה), אלא שלפי הנוהג בעולם אין מכריזין ע"ד כל אלו, כיון שטבע העולם הוא, בה בשעה שמפרסמים וביותר ע"ד המיעוטא דמיעוטא ועוד פחות מזה שיוצא מן הכלל.

והנה כל האמור לעיל הוא באם היו זקוקים לשקו"ט והסברה בהאמור,

ד'תשעב

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 524 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
בלשון המורגל עתה: (ברוסית) תת הכרה.
מכתבי כללי: דלעיל חי"ג ד'תשלט.

אבל בהתבונן ואפילו בהתבוננות קלה אשר כאו"א מאתנו עליו למלאות תפקידו בעולמו, ז.א. להרבות אור ע"י החזקת והפצת אורח חיים מתאים להוראת תורתנו תורת חיים, הפצה בחלקו בעולמו ועאכו"כ בסביבתו הקרובה, הרי אין נשאר זמן פנוי להתבונן במחשבות ע"ד עצמו מסוג האמור במכתבו, ואף שבצעדים הראשונים לא קל הוא להחליף מחשבה ע"ד עצמו במחשבה אודות התפקיד לפעול בעולמו של הקב"ה, אבל מפעם לפעם נעשה חילוף זה קל יותר, ובפרט כשעושים זה מתוך שמחה, והיסוד לשמחה זו – הוא ע"פ מ"ש הרמב"ם סוף הלכות לולב.

הפ"נ המוסגר במכתבו יקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

פשיטא אשר גם להבא יכול לכתוב אלי בעניינים הפרטים, וכבר הובטחנו מרבנו הזקן שאין זה סתירה לעסק בענייני הכלל, והרי כמו שכל העולם ומלואו הם קומה שלימה אחת, הרי גם אדם יחיד הוא עולם מלא, ואפילו בעניינים שאצלו הם גשמיות – שהרי ידוע פתגם החסידות, יענעמס גשמיות איז בא מיר רוחניות, ובפרט שהגשם של איש הישראלי ג"כ קדש הוא, שהרי תפקידם הוא גוי אחד בארץ למצוא האחדות בעניינים הארצים ולגלותה. בברכת חג שמח, וכמבואר במדרש וילקוט שמעוני שמחה משולשת, ולבשו"ט בכל האמור.

ד'תשעג

ב"ה, י"ח תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, ידועים מאמרי רבותינו זכרונם לברכה עד כמה צריכים להשתדל בחיפוש שידוך וכאדם המחזר אחר אבידתו וביותר, ואף שמוכן שצריך להיות זה בדרכי תורה ויראת שמים, אבל ביחד עם זה גם במרץ על ידי ידידים וקרובים, ובמה שכותב שרוצה לדעת מראש מי היא בת זוגו, צריך לעשות ההשתדלות בדרכי הטבע, ועל פי הוראת תורתנו תורת

חיים ובורא עולם ומנהיגו המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית ינחהו בדרך הנכונה והטובה.

כבקשתו יזכירוהו ואת אביו ש"י על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, והם: א) אמירת שיעור תהלים – כפי שנחלק התהלים לימי החדש – בכל יום אחר תפלת שחרית. ב) לימוד פרשה חומש עם פירוש רש"י מהסדרה של השבוע – ביום א' בשבוע מהתחלת הסדרה עד פרשת שני ביום שני מפרשת שני עד שלישי וכו'. ג) לימוד שיעור תניא, כפי שנחלק התניא לימות השנה, ועל כל פנים ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכה.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו,

המזכיר

נ"ב.

במה שכותב אודות היהודי מבולגריא, שאומר שמחכה הוא לראות נסים ונפלאות, ואז וכו' – יאמר לו שאם יביט על עברו יראה בו כמה נסים ונפלאות, ובלבד שלא ירצה להטעות ולרמות את עצמו, ומה לו לנסות את בורא עולם ומנהיגו שיביאנו ח"ו עוד הפעם למיצר ולמציאות של סכנה ויצילנו. ומובן הפחדים שיהי' בהם עד ההצלה, בה בשעה שכבר הי' במצב כזה וניצל, אלא שהיצר הרע מפתהו בשביל שלא יקיים מצות בורא עולם.

ויהי רצון שיהיו דבריו יוצאים מן הלב שאז יכנסו ללב הנ"ל וילך בדרך הישר דרך התורה תורתנו חיים לטוב לו, לא רק בגשמיות אלא גם ברוחניות, – וזה עצמו שהנני כותב על דבר יהודי שמעולם לא ראיתיו שנמצא בעבר במצב של סכנה וניצל, הרי גם זה צריך להספיק בשבילו שתיכף לקבלת ידיעה זו יתחיל להניח תפילין, לאכול כשר, לשמור השבת וכו', ויהי רצון שיבשר טוב בזה.

ד'תשעד

ב"ה, י"ח תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ג תשרי.

בעת רצון זכירום על הציון הקי של כ"ק מו"ח זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרף להם, מתאים לכתבו, ויהי רצון שיבשר טוב בהנוגע לכל אחד מהם וגם בטוב הפנימי. זאת אומרת, בעניני תורה ומצות, שהרי לכל אחד ואחת ניתנה התורה כולה וכמרומו תיכף במתן תורתנו שאמר נותן התורה אנכי ה' אלקיך, לשון יחיד לכל אחד ואחת שהיו באותו מעמד, וכמבואר בדרשת רז"ל, הרי כל הנשמות של כל הדורות היו בעת מתן תורתנו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

מצורף פה הקובץ ליובאוויטש שהו"ל לא כבר, ובטח יזכה בתוכנו גם את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

ד'תשעה

בי"ה, חיי תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה מיכאל יהודא ארי' ליב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצאי יוהכ"פ:

במ"ש אודות נטילת ידים שחרית ביוהכ"פ, עיין בהערותי לרשימות
איכה בלקוטי מנהגים שבסופן בקובץ ח"ג (יד) ע' רט.

בנוסח אבינו מלכנו, פשיטא דצ"ל זכור במלופוס שהוא לשון הכתוב,
וכבר העיר על זה גם בקונטרס הסידור, וגם נתקן בהוצאות אחדות דסידור
תורה אור.

בנוסח יה"ר של הכהנים, יש לומר כנדפס בסידור תורה אור, אף
שהאומר כנוסח ד"תהלת ה"י אין להזניחו . . .

בברכה.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני
חותם בשמו.

ד'תשעה

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 286 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה מיכאל יהודא ארי' ליב: כהן, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ג'נט. לקמן
ד'תתקמה.
כנוסח ד'תהלת ה"י: שבכמה מהוצאותיו נאמר "שלא יהיה בה שום מכשול".

ד'תשעו

ב"ה, ח"י תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ רב פעלים ובעל מרץ
מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט' תשרי שז"ע נתקבל, ובטח בינתים הגיע המענה
שלי על מכ' הקודמים.

ואכפול הנקודה העיקרית, והיא: אשר מובן שהנהלת הרשת צריכה
להיות הבעל הבית על כל עניי הרשת, אבל ככל האפשרי צ"ל זה באופן שלא
לגרות (ניט אופרייזין) און ניט אראפרייסען דעם נאז, ולכן מובן שאין לוותר
על ענין המינוי דמוריס-ות ובחירתם וקביעות מקום עבודתם, וה"ה באופני
התשלומין, אבל מוכרח לעשות זה בדרכי נועם וביותר וביותר, ובטח בינתים
נסתדרו כמה מהפרטים אודותם כותב ויבשרני טוב בזה . . .

המחכה לבשו"ט בכל האמור, ומהטבת מצב בריאות כל ב"ב שיחיו.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החותם, והנני
חותם בשמו,

המזכיר

ד'תשעז

ב"ה, ח"י תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מערב יוהכ"פ, ויה"ר שאך טוב יבשר תכה"י
הן בענייני הפרטים והן בעניינים הכלליים.

ד'תשעו

מו"ה דוד שי: חנונין, פתח תקוה. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשסב, ובהנסמן כהערות
שם.

נעם לי לקרות במי"ש בהנוגע לפעולות בתו תח"י מעבודתה בשטח חינוך חב"ד, ויהי"ר שתהי' בהצלחה מופלגה, והשיי"ת יזכהו ואת זוגתו תי' לרוות ממנה רוב נחת חסידותי בכל הענינים, ועי"פ המאמר הידוע ונתבאר בעת ההתועדות כאן, דבעקבתא דמשיחא בת קמה באמה נערים פני זקנים ילבינו, הרי גם האם וגם היא יוסיפו בפעולות בעניני חב"ד וגם אלו תהי' בהצלחה. בברכה.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החותם, והנני חותם בשמו, המזכיר

ד'תשעה

ב"ה, י"ט תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ג תשרי, בו כותב אודות השאלה ששאלו אצלי בשם פבי"פ והמענה אשר עניתי עלי', ומפרט ומבאר שהנהגת פבי"פ מתאים להמענה עלולה להביא לתסבוכת בעניני הישיבה וחי"ו להביא גם נזק בהנוגע להכתה בה הנ"ל מכהן בקדש.

והנה מובן ופשוט שהמענה על שאלות כגון דא, הוא ע"ד האמור בתוספתא סוף פרק ב' דדמאי, אם כזה שאלת, ז.א. שחוו"ד והמענה שלי היא באם הענינים המוזכרים בהמכתב מתאימים . . . וגם עתה בהביא בחשבון את כל האמור במכתבו של כת"ר, אין זה נוגע ושייך לחוו"ד האמורה ואת כת"ר הסליחה, והשיי"ת יזכהו לחזק עניני חינוך בני"י על טהרת הקדש ולפתחם ולהרחיבם, אשר אם בכל הזמנים ובכל המקומות הי' החינוך אחד העמודים עליו בית ישראל עומד עאכ"כ בדורנו ובארץ אשר עיני ה"א בה פלטרין של ממה"מ הקב"ה.

בהזדמנות זו אתענין לדעת ע"ד הלימוד — בעי"ח — בהלכות הצריכות בחיי היום יומים, אף שבדורות שלפנינו לא הי' הכרח להכניס זה בתור לימוד ישיבה כיון שהתלמידים ידעו עדי"ז בבתיהם עי"י חינוך אבותיהם בעוה"ר אין זה כלל המצב עתה, שכל עניני היהדות צריכה להספיק להתלמידים הישיבה

אפילו הענינים הפשוטים ביותר, והרי סו"ס זהו העיקר וכמ"ש את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם, ומעין זה גם בהנוגע ללימוד המביא לידי יראת ה' ואהבתו בתוככי התלמידים הוא לימוד החסידות וכיו"ב, ות"ח מראש על כתבו בפרטיות בהאמור.

בברכה.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו, המזכיר

ד'תשעט

בי"ה, י"ט תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א עוסק בצ"צ מו"ה שלמה זלמן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערב חג הסוכות.

במה שכותב שראה מנהג אנ"ש דכשיש לחם משנה רק לאחד ומוציא את האחרים, נוהגים שאר בני הבית לברך ברכת המוציא כל אחד לעצמו, ומקשה על זה ממה שכתוב בשו"ע רבנו הזקן סי' קע"ד סעיף ד' ובאחרונים שם — אשר המסובים יוצאים גם בברכת המוציא.

והנה אף כי כן הוא, שיכולים גם לצאת בברכת המוציא, וכידוע שאפילו בברכת הנהנין מוציא את אחרים ידי חובתם אם גם הוא נהנה, בכל זה נכון מנהג הנ"ל — כיון שבכדי לצאת בברכה זו צריך לכוון המוציא והיוצא, אסור להפסיק בין שמיעת הברכה להאכילה וכו', ובה בשעה שבברכת קידוש והבדלה וכיו"ב כבר הורגלו השומעים שיוצאים ידי חובתם, ולכן אפילו בסתם ה"ז כן ונגרר אחרי הרוב שמכוון לצאת בשמיעתו, שונה הוא בהנוגע לברכת המוציא. ובפרט כשהעם רב — וכמו בכוס של ברכה בסעודה,

ד'תשעט

חלקה נדפס בלקו"ש חי"א ע' 243 חלקה בחכ"ג ע' 443 והושלמה ע"פ העתקה.
מנהג אנ"ש: ראה גם שיחות קודש תשי"ז ע' נג.

התועדות וכיו"ב – שמפני אריכות הזמן בין שמיעת הברכה לשתיית הכוס על ידי כל השומעים קשה להזהר מהפסק. ולכן יש להנהיג דוקא מנהג ההוא, ז.א. שכל אחד ואחד יברך לעצמו ברכת הנהנין.

ומ"ש אשר נראה באחרונים שאם עושים כן, ברכה כ"א לעצמו, לא יצא ידי החיוב של לחם משנה. לא ידעתי מקור על זה. ואדרבה בפירוש כתוב באשל אברהם להגה"צ מבוטשאטש לסימן הני"ל – שיוצא ידי חובתו של לחם משנה אף שמברך ברכת המוציא לעצמו. ולא עוד אלא – אפילו אם השומע לא נטל ידיו עדיין. הועתק ג"כ בארחות חיים שם.

במ"ש אודות סידור כולל לאברכי ישיבה – לישב באהלה של תורה גם לאחר חתונתם. ומנהג הישיבות מלפנים – שהיו מתחתנים בגיל די מבוגר, מן שלשים ומעלה.

כבר צווחו קמאי על נוהג זה דאיחור החתונה בדור יתום, וכמבואר בראשונים ובאחרונים, ועיין ג"כ בהלכות ת"ת לרבנו הזקן פ"ג ע"ד לימוד תורה בטהרה דוקא. ומעולם לא נהגו בישיבות חב"ד לאחר הנשואין לגיל האמור ח"ו.

ובמ"ש אודות עריכת כולל, ידוע פסק תוה"ק שמצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים דוחה כל העניינים (מו"ק ט, ע"ב). ובדורות האחרונים – עסקנות בשטח הרבנות ובשטח חינוך על טהרת הקדש וכיו"ב הוא ענין של פקוח נפשות והצלת נפשות ממש. ולהושיב עשירות אברכים המוכשרים לזה שיעסקו כל היום בלימוד התורה – בה בשעה שמאות ואלפים צועקים לעזרה – ואף כי בקלא פנימאה דלא אשתמע – מטביעה במים הזדונים השוטפים ברחובות ולצערנו התחילו לחדור גם לבתים, צע"ג מי התיר זה. ואף שסדר הוא בשביל יחידי סגולה, לכאלו שמוכרחת הישיבה בכולל בכדי לפעול אח"כ כדבעי להצלת בני ישראל, אבל אין זה דרך לרבים. והלואי מלפני דור היו שמים לב יותר ויותר להצלת בני"י מהתבוללות ומריהוק מדרך התורה והמצוה ומטילים עבודת הצלת נפשות זו על שכם בני הישיבות תיכף בצאתם מכותלי הישיבה, שעתה היו עשירות אלפים יותר בכותלי הישיבות, בכותלי בתי כנסיות ובכותלי בתי מדרשות. ואין להאריך בדבר המצער עד כדי להבהיל, שנראה עדיין אחדים מראשי הישיבות אווזים בשיטה זו, באמרם: אני את נפשי הצלתי. וכבר האריכו רז"ל בכ"מ, ומהם בזהר הק' ח"א סז, ב. קו, ב. בהנוגע להנהגת נח בעת שכל העולם טבע במבול, וגם שאני נח שהי' זה קודם מתן תורה והציווי דואהבת רעך כמון.

לא

אדמו"ר שליט"א

והגע בעצמך באס היי המדובר בבנו של ראש ישיבה הכי גדולה או בבתו היחידה שיש לקרבם יותר לה' ולתורתו, האם גייך היי מסגיר אייע חדר לפניס מחדר וסומך על הנס ובלבד שיוכל לעסוק בתורה עוד שעות בכל יום ויום, וק"ל.

ובהנוגע ליחידי סגולה ולמוכשרים מסוג האמור – הרי גם בתוככי אנ"ש נהוג הדבר ומשנים קדמוניות לעסוק בתורה גם לאחר החתונה, עסק באופן דתורתו אומנתו. אבל לא לעשות מזה שיטה לרבים מיוסדת על הנהגה הנ"ל דאני את נפשי הצלתי.

במ"ש אודות ההעתקה לדרום אמעריקה וכיו"ב, לא נראה לי הדבר כיון שבנוגע לחינוך ילדים קטנים באותם המדינות אודותם כותב, אין אורח מתאמת כלל לעת עתה.

בברכה לבשו"ט בהאמור ומבראות כל ב"ב שי' – בקרוב.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו.

המזכיר

ד'תשפ

ב"ה, כ' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו. וכבר ידוע פסק הדין בזה מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק שמצא לתשובה זו גם במכתבו הוא, ויקח על עצמו שיעור נוסף בתורת דא"ח תורת החסידות, ויוסיף אומץ בהשתדלות על הזולת לקרבם ללימוד תורת דא"ח ובהליכה בהדרכות"י והנהגות"י, ובטח נוהג גם בלא"ה בהפרשה לצדקה איזה פרוטות בכל יום חול קודם תפלת שחרית, ויה"ר שיהי כל הנ"ל

ד'תשפ

מכתבו: ע"ד תיקון למקרה לא טהור בליל יום הקדוש.
פסג הדין: שעה"מ סי' סב.

בהצלחה ובמכתביו הבאים יבשר טוב מאשר הצליח להוסיף מתוך אחב"י חסידים ויראי שמים, וכבר ידוע מאמר רז"ל כל המלמד בן חבירו תורה וכו'.

בברכה.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו.

המזכיר

ד'תשפא

ב"ה, כ' תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"ב תשרי, ופלא שמשך כל הזמן לא הי' ממנו כל מכתבים, והרי ידוע פסק תוה"ק שכל יומא ויומא צ"ל עביד עבידתי, וכשיודעים שצריכים להודיע למי עד"ז ה"ז מוסיף מרץ וכח להגדלת הפעולות ע"ד מאמר רז"ל אילו הי' יודע ראובן וכו' והרי גם במכתבו זה כותב בקיצור נמרץ.

בודאי למותר לעוררו על דרז"ל עה"כ כי תראה ערום וכסיתו וגו' ומבשרך לא תתעלם, שהכוונה בערום מן התורה ומצות, וכדאיתא בתנדב"א רבא, ובכל זה הרי מסיים ומבשרך לא תתעלם והוא בשלשת הקוים דתורה, עבודה (זו עבודת התפלה) וגמ"ח, גם בהנוגע לעצמו, והאריכות לדכוותי בדבר זה אך למותר, ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב.

בברכה.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו.

המזכיר

ד'תשפב

ב"ה, כ"ו תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ד תשרי, בו כותב שחשב לדבר פשוט המעבר משיבה אחת לחברתה, ולכן לא שאל אודות זה את הנהלת הישיבה.

הנה מפורסמת הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בנוגע לתלמידי ישיבות תומכי תמימים, ותלמידי ישיבות חב"ד בכלל, אשר כל עניניהם צריכים להתנהג ע"י הנהלת הישיבה, זאת אומרת ע"פ הוראת ושאלת פיהם, כיון ששיבות אלו כוונתם ומטרתם לא בענין פרטי של התלמידים או כמה ענינים פרטים, אלא לעשות את התלמיד בכל הענינים מתאים לרצון נשיאינו מייסדי ישיבות חב"ד ומנהליהם, והוא ע"ד המבואר בדא"ח בכ"מ במאמר משה רעיא מהימנא מלך ישראל, מאין לי בשר, שמפני גודל מדריגתו ומעלתו לא הי' שייך מצדו לעניני בשר גשמי, אבל להיותו רועה כל בני ישראל, הרי כל הצרכים שלהם צריכים להתמלאות דוקא על ידו, וק"ל.

ובהנוגע לפועל הרי עליו לפנות עתה להנהלת ישיבת תומכי תמימים בלוד בהנוגע לשאלה האמורה (ומובן שיכול להציע כל הנמוקים והטענות שלו), ולעשות כהוראות שיקבל אחרי זה, אבל כיון שכבר נמצא הוא בירושלים ת"ו, לא ישנה מקומו דעתה עד שיקבל מענה מהנהלה הנ"ל, ויהי רצון שיוסיף בקבלת עול מלכות שמים וקבלת עול תורה ומצות ציווי תורתנו הק' ועל פי המבואר ומואר בתורת החסידות, ויתוסף ג"כ בלימוד התורה ובקיום מצותי' בהידור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תשפג

ב"ה, כ"ו תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף אין וועלכען איר דריקט זיך אויס, אז "זיכער מיט דעם עזר וסיוע כו' זיינען אנגענומען געווארען מיינע תפלות". וכידוע דער סיפור בשם הרה"צ והרה"ג והרה"ח מגדולי תלמידי המגיד הגדול ר' לוי יצחק מבארדיטשוב, צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וואס ער האט מכריז געווען בא דער ענדע פון איינע פון די תפלות ימים נוראים.

עס איז באוואוסט אז ספק ברכות להקל, און וויבאלד אז השם יתברך אין זיין הייליקער תורה איז דא א קלארער פסק דין, אז מען זאל מאכען א ברכה בשם ומלכות, מלך מוחל וסולח לעונותינו ולעונות עמו בית ישראל, איז דאס א זיכערע זאך, אז עס קען אין דעם ניט זיין קיין שום ספק און ספק ספיקא.

און לויט ווי אין פילע ענינים, איז תורת החסידות גיט צו ביאור ברוחב ובעומק, אזוי אויך אין דעם ענין — איז דאס נאך מער פארשטענדליך דורך דעם תוכן פון פרק י"א באגרת התשובה לרבנו הזקן.

און פון דארט איז אויך פארשטענדליך אז דאס אויבען געזאגטע איז ניט נאר ביום הכפור, ווי עס זעהט זיך פון פשטות הלשון פון דעם סיפור הנ"ל, נאר אויך יעדער טאג ווארום מען זאגט דענסטמאל, חנון המרבה לסלוח, המרבה דוקא.

חאטש ווי פארשטענדליך, אז יום כפור איז א מחילה וסליחה כללית אויף א גאנץ יאר, און אין דעם אופן וואס עצומו של יום מכפר, און אין דער תפלה פון יעדער טאג איז דאס דער עיקר פארבונדען נאר מיט דעם טאג, כמובן נוסף אויף דעם וואס איז ערקלערט אין אגרת התשובה דארט אלא שיום כפורים מכפר וכו', זעה דארטען.

און השם יתברך זאל אייך העלפען אז נאך פילע יארען זאלט איר מקיים זיין דעם ציווי כבד את ה' מגרוך, כבד את ה' מהונך, און דאס זאל זיין לאריכות ימים ושנים טובות צוזאמען מיט אייער פרוי שיחיו.

בברכה.

ד'תשפד

ב"ה, כ"ו תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' השותפים של בית החרשת . . .

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפתקא שלהם, אשר בעת רצון יקרא על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, אשר מתאים למאמרי רז"ל אודות הצדיקים רועי ישראל, הנה גם בעלות נשמתם למרום עומדים הם ומשמשים בקדש ומעוררים ר"ר בהמצטרך לצאן מרעיתם ובכלל על השייכים אליהם הן בגשמיות והן ברוחניות.

ובודאי למותר לעוררם אשר ככל שיוסיפו הם בעניני תורה ומצותי יתוסף בברכת בורא עולם ומנהיגו במילוי משאלות לבבם לטובה, וכמ"ש אם בחקותי תלכו (ופירשו בספרי הובא ברש"י) שתהיו עמלים בתורה, ואת מצותי תשמרו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם וגו'.

בטוחני כמו שאמרתי בעת שביקרו אצלי, אשר הגדלת כלי פרנסתם היא בית החרשת הנ"ל תגדיל ג"כ ברכת השי"ת הנשפעת בכלי זה, ובלבד שיגדילו וירחיבו ג"כ את הצנורות המקשרים מקור הברכה עם הכלי למטה, היינו בקיום מצות השם, ויה"ר שבקרוב ממש יקוים בהם הרחב פיך ואמלאהו.

המחכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תשפה

בי"ה, כ"ו תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים זוסיא שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו שהתחיל לכותבו בכ"ז אלול וכן מי"ג תשרי (שנתקבלו ביחד) ומוצש"ק חוהמ"ס וג' דחוהמ"ס, ות"ח על כתבו עכ"פ בקיצור אודות הענינים, אף שלפלא ההפסק שבין מכתב לחבירו והקיצור בזה.

לפלא שאינו כותב יותר בפרטיות ע"ד הפצת הספרים, ומבואר בכ"מ בדא"ח ורואים במוחש שכשכותבים באופן מקיפי אין זה מוסיף מרץ בהנוגע לפעולות, כיון שבתיאור מצב באופן מקיף אין מוכרח שינוי התיאור באם אפילו תוגדלנה הפעולות כ"פ ככה או להיפך אם תוקטנה כ"פ ככה, משא"כ כשיודעים מראש שלאחר זמן קצר יכתבו בפרטיות, וכמו בהני"ל, שמספר פלוני נמכר מספר טופסים כך וכך ומספר פלוני כך וכך, ה"ז משנה את הגישה מעיקרא . . .

בברכה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

לפלא שאינו מזכיר ע"ד המבצע דד' מינים, אשר אף שבכפר חב"ד אינו שייך, אבל הרי בירושלים ת"ו ובתל אביב כו' נהגו בכזה בשנים האחרונות, וא"כ מוכרחת ההוספה גם בזה וכהציווי: מעלין בקדש.

מסיבה נתעכב שילוח המכ', וז"ע נתקבל מכתבו ממוצאי שמח"ת. ובטח נתקבל כבר המענה שלי לועד הכפר, ובו מענה גם על כמה מהענינים במכ' הני"ל.

ד'תשפה

מו"ה חיים זוסיא: ווילימובסקי, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל חז"ג ד'רפד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תתקנ"ג. ה"לב. ה'רצו. המענה שלי: אגרת הבאה.

ד'תשפו

ב"ה, כ"ז תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"כ מאסיפתם דכ"ה אלול, ח' י"ב תשרי
ואדחזה"ס. וכן המכתבים דיי"ג תשרי וד' חוהמ"ס, ואחכה להמשך הידיעות.
ויהי"ר שיהיו בשורות טובות.

... מובן שמה שכותבים החלטתם בענין המקוה, לא נראית לי כלל
וכלל. ובפרט שאינו מובן הכתוב — שהכנת התכניות תצריך זמן שני חדשים!
(ובפרט אז מען טומעלט זיך שוין אין דעם כחצי שנה ויותר). כן זה שלפתע
פתאום נתעלו הוצאות הבניי מעשרים אלף לל"ה אלף, וחוששני שעוד יוגדל
יותר. כן אינו מובן מה שאינם יודעים אם אפשר לבנות חצי מקוה, שהרי אין
המדובר בחצי, אלא, שלע"ע, תבנה אחת במקום שתיים. ומובן שאין כוונתי
בהנ"ל לטענות, אלא, שכמו שכתבתי במכתבי הקודם, שימי החורף
מתקרבים, והמקוה לנשים זמנה בערב ובלילה, ויש להשתדל שתוגמר בהקדם
האפשרי, כמובן מבלי למעט לא רק בכשרות המקוה, אלא גם בהנוחיות
שלה ...

המחכה ומצפה לבשורות טובות משמחות ומפורטות.

ד'תשפו

מהעתקה.

בענין המקוה: ראה לעיל ח"ג אגרת ד'רפד, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תשפז

ב"ה, כ"ז תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

כבוד הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מנחם שיי
המכונה ד"ר הררי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"ג תשרי, בו כותב גם ע"ד הצעתו למוסדות
חב"ד אשר באה"ק ת"ו לקבל על עצמו את הטפולים בשיני הילדים.

ומובן שמכאן קשה להחליט ולהשיב על דבר התלוי בתנאי המקום
הדיור וכו', ובטוחני אשר הנהלת המוסדות יתענינו בהאמור ככל הדרוש
ויעמדו אתו בדיון ע"ד האמור.

ובודאי למותר להביע ת"ח מצדי על נכונותו בהאמור המורה על
התענינותו והשתתפותו בעניני חב"ד אשר באה"ק ת"ו, ויהי רצון אשר
כלשונו במכתבו כיאות לנצר של משפחה חבדי"ת, יתפתח ויהי כיאות לאיש
חב"די, והרי זה תכלית הנצר להעשות אילן, ואילן עושה פירות כיאות
להשרשים ממנו פרה הנצר, והרי עתה הזמן לגיוס כל אנשי חב"ד הנצרים
והשרשים והאילנות להרחבת עניני חב"ד באה"ק ת"ו בכמות ובאיכות.

בכבוד וברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תשפז

מנחם ... הררי: אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ג ד'תשי"ט.

ד'תשפח

בי"ה, כ"ז תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה שמעון שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ד תשרי, כמדומה שנענה מכבר על מכתבו הקודם, ולפלא שכותב שלא קבל מענה, ואפשר נתאחר המכתב בדרך הילוכו.

ובמ"ש אודות תספורת בנו שי שימלאו לו ג' שנה בי"ד שבט, ושואל אם ישהה התספורת ללי"ג בעומר הבע"ל — וכנראה ממכתבו אשר נוהגין החסידים באה"ק ת"ו לעשות כהנ"ל.

והנה ידוע עד כמה העריכו רז"ל גודל ענין המנהג, ובכל זה מה שכותב שישנם מקדמים התספורת ללי"ג בעומר אף שלא נמלאו ג' שנים, לא נראה לי כלל, כי אפילו את"ל שהתספורת במירון חשובה יותר מאשר הענין תספורת לג' שנים, הרי אפשר לאחר התספורת אבל לא להקדים, ובהנוגע אם לאחר עד לי"ג בעומר, הנה אף אם הדיחוי רק לאיזה ימים יש לעשות את זה*, אבל בנוגע לכמה חדשים צ"ע, כיון שמחשבים התספורת לענין חינוך בקדש, וכדיוק לשון כ"ק מו"ח אדמו"ר, בהשארת פיאות הראש וכו' והתחלת חינוך שהוקדשה מכמה שנים ודורות בודאי שמעוררת המשכה מלמעלה על המחונך, וכשדוחים התספורת הרי גם המשכה זו באה רק לאחר זמן וחסרה פעולתה בהשבעות וחדשים שבינתיים.

מ"ש אודות כניסתו לחדר, באם לחכות ליום מלאת לו ג' שנה או להקדימו, ה"ז תלוי באופן חינוכו עתה, שבאם גם בבית נוהרים עמו באיזהו ענינים וכנהוג בכמה בתי ישראל, לכאורה אין למהר בכניסתו לחדר** עד יום

(*) ראה ג"כ שעי"ת לשו"ע או"ח סתקלי"א סק"ז.

(**) ראה הגהת של"ה תושב"כ פ' קדושים חלק ד"ח: בד' . . . מוליכו לביה"ס.

ד'תשפח

גדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 350 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה שמעון שי: יעקובוביץ, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ג'כג, ובהנסמן בהערות שם.
אם ישהה התספורת: ראה גם לעיל ח"א אגרות ג'שפד. ג'תלח. לקמן ד'תתקעט. ה'פה.

הנ"ל, אבל אם ע"י הכניסה יתוסף בהנהגות האמורות ג"כ, שאז אין זה כ"כ ענין של לימוד אלא של חינוך, לא גרע מחינוך בבית שאינו קשור בתאריך האמור.

ישנם נזהרים מלימוד לפני ג' שנים, וע"פ מ"ש ג' שנים כו' יהיו לכם כו', אבל לא ראיתי אנ"ש נזהרים בכגון דא, ולכל היותר יש לחלק בין לימוד בע"פ ללימוד בכתב, ויעוין דיוק לשון רבנו הזקן ה' ת"ת ריש פרק א', ועפ"ז מתורץ בפשיטות גם מה שהעיר בביאורי הגר"א שו"ע יו"ד סי' רמ"ה.

במ"ש אם להמשיך במסחר תפילין ומזוזות, ה"ז תלוי באם מרויח עי"ז בערך הזמן שנותן על זה, וכן באם שישנו ענין של פרנסה מרווח יותר.

בודאי יודיעו ובמפורט בהנוגע לפעולות חדש תשרי, ויה"ר שיהיו מלאים וממולאים, שהרי נכנסנו בשנה תמימה וכדרז"ל לרבות חדש העבור. בברכה.

ד'תשפט

ב"ה, כ"ח תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה חיים מאיר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — בו כותב אודות שאלת הרופא במקום, ועיין ג"כ סנהדרין סוף פרק א', ובפרט ע"פ פירוש הרמב"ם (הלכות דיעות סוף פרק ד'), ומובן שבכגון דא צריכים להתדבר כולם יחד כמו בכל ענין הנוגע לרבים לכללות כפר חב"ד, ובכל אופן יהי רצון שיקוים בתושבי הכפר בתכ"י אופן הרפואה דהרופא כל בשר ומפליא לעשות,

מתורץ בפשיטות: ראה גם לעיל חי"ב אגרת ד'קט.

ד'תשפט

מו"ה חיים מאיר: גרליק, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תרנב, ובהנסמן בהערות שם.

מא

אדמו"ר שליט"א

וכדבריו בתורתו תורת חיים, אני ה' רופאך — ולכן — כל המחלה גוי' לא אשים עליך, שהוא אופן הרפואה הכי נעלה.

לפלא שאינו מזכיר במכתבו זה ע"ד עבודתו בקדש בהגהת סת"ם אשר בודאי ממשיך בזה.

ובהזדמנות זו אתענין לדעת אם יודע ברור צורת האותיות הנהוג בין חסידי חב"ד ע"פ רבנו הזקן ואם כן, ממי קבל מסורה זו, והסמכות של זה שמסרו זה, וכל המפרט בכגון דא ה"ז משובח.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תשצ

ב"ה, כ"ח תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מו"ה משה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאור ליום השני, ותנוח דעתו כאשר הניח את דעתי במה שנשאר על משרתו בקדש להיות עם התלמידים והמחונכים בימי השמע"צ ושמח"ת ולבארם בדבור, ובטח גם ע"י הנהגה מתאימה ענייני ימים אלו, וכמבואר בכ"מ בדא"ח גודל יוקר הזמנים הללו דזמן שמחתנו דישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושיו, ויה"ר שתהי' השפעת הימים האלו על כל ימי השנה הבע"ל לגלות בהתלמידים כחותיהם הנעלמים, נוסף על הפעולות בכחותיהם הגלויים ויגדלו להיות לשם לתהלה ולתפארת להמוסד בו

צורת האותיות: ראה גם לעיל ח"י ג'רטו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'קנה.

ד'תשצ

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 593 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה משה שי: לברטוב, פיטסבורג. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תקלד. לקמן ד'תתקיג. ה'פח. ה'רצ.

מתחנכים ולהמחנכים שלהם, וידוע פסק תוה"ק דהמשתדלים בזה נוטלים חלק בראש ...

בברכה.

ד'תשצא

ב"ה, כ"ח תשרי, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף אין וועלכען איר באשרייבט וועגען דער באציהונג א.א.וו.

ליידער זייט איר אין דער זאך ניט קיין אויסנאם, און א ענליכע לאגע איז פראן אין צענדליגער און צענדליגער הייזער, און ווי עס ווייזט די פראקטיקע, איז די בעסטע וועג צו אויסבעסערן דאס, **ניט** לייגען קיין אכט אויף דעם, און זעלבסט פארשטענדליך ניט נאך מער פארשארפען דורך הארטע און שארפע אויסדרוקען, און עס איז גרינגער צו איינווירקען אויף זיך אליין דאס מער ווי עס דאכט זיך אויס פאָראַוויס, ווארום מען זעהט אין א גאר קורצער צייט אז עס בריינגט גוטע רעזולטאטען, און בפרט אז אין מערערע פאלען, איז די אמת'ע אינערליכע סיבה צו אזעלכע געמיט צושטאנדן, זיינען די שוועריקייטען אדער פאראיינגקייט אין פרנסה, וואס דענסטמאל לויט מענשליכער נאטור פילט זיך דאס מער אין דער באציהונג מיט נאהענטע איידער מיט ווייטערע אדער גאר פרעמדע, און זייער ווייניג אויסנאמע זיינען אין דעם, און ווען מען קוקט גוט אריין אין דאס גוטע וואס השם יתברך האט געגעבען אייך די לעצטע יארען, אמת'ן גוט, און גוט אויף לאנגע לאנגע יארן, שטארקט דאס דעם בטחון און זיכערקייט, אז זיכער וועט אויף ווייטער אויך השם יתברך ווייזען חסדים, און איר וועט אליין קומען צו דער איבערצייגונג, ווי קליין און לעכערליך זיינען געווען די ניט איינגענאמע צופאלען אין פארגלייך מיט דעם חסד השם יתברך.

בברכה צו הערען פון אייך בקרוב ממש גוטע בשורות אין דאס אויבען געזאגטע,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תשצב

ב"ה, אדר"ח מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו תשרי, בו כתב הנמוקים דהצד שכנגד להשיטה שלא לטמטס מוחות ילדים בענינים חיצוניים, ובלשון חז"ל ורז"ל אדרבה להיות ספי כתורי לימודי קדש, ולפלא הנמוקים של הנ"ל שאין להם מקום בשכל (כ"א כנראה ברצון, אלא שהרצון משחד ומטעה את השכל ובפרט שכל האנושי של נה"ב), ומובן אשר צודק בהנהגתו, אלא שצריך להשתדל בכל עוז שלא יהיו הולכים פנוים מכל ענין, אלא יעסיקו אותם בלימודי קדש וחזרה על לימודיהם וכיו"ב, והשי"ת יזכהו ויצליחו דורכברעכען דעם איזו שכנראה ישנו בענין זה במחנם הט', ויהפך הקור לחום ואור דקדושה לחום ואור חסידותי.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תשצג

[אדר"ח מ"ח, תשי"ז]

... ובמ"ש אודות אמירת רצה ויעלה ויבוא – כיון שסעודת שמחת תורה נמשכה בשבת, ומה שנדבר בזה בעת ההתועדות.

הוא ע"פ המבואר בשו"ע או"ח סוף סימן קפ"ח, עיין שם בשו"ע רבנו הזקן. והמסקנא, הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע למעשה, לפני איזה שנים לאחר ביאתו כאן שהיתה הקביעות כמו השתא, – שאותם שאכלו כזית הן ביום והן משחשכה (כמובן ע"י פריסת מפה וקידוש) יאמרו רצה ואח"כ יעלה ויבוא, כפי הסדר ...

ד'תשצג

גרפסה בלקו"ש חי"ד ע' 211.
לפני איזה שנים: ראה סה"ש ה'תש"ד ע' 40.

ד'תשצד

ב"ה, ב' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ושתיקה הכי ארוכה, נתקבל מכתבו מיום השני, בו כותב אודות יסוד הת"ת במחנח הטי' וכו', ואשר נמסר הענין לעסקי החינוך העצמאי, ומפני טעמים עתה אין מסכימים על זה כמה מאנשי מחנו הטי', ומציע שיעבור הנ"ל לעסקי חב"ד.

והנה בכלל על עסקי חב"ד שבאה"ק ת"ו להחליט על הענין בהתאם לתנאי המקום והכספים ובעיקר להנקודה שחב"ד נקטה בה בעסקנותה שלא להתחרות ולהתעסק בפוליטיקה וכו', ובפרט בהנוגע להחיוך העצמאי נוהגים זה מכמה שנים שאין חב"ד נכנס בגבול דחינוך העצמאי, והרי די עבודה באה"ק ת"ו להציל מידי השמאלים וכו' . . .
בברכה.

ד'תשצה

ב"ה, ב' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון כ"ח תשרי, און השי"ת זאל העלפען אז פון איצטער אן און ווייטער זאלט איר אנזאגען נאר גוטע בשורות בהנוגע צו די אלע ענינים וואס איר שרייבט, און עס זאל גיין פון גוט צו נאך בעסער.

ד'תשצה

מו"ה דוד: טננהויז, בטהורסט. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תרא, ובהנסמן בהערות שם.

וואס איר שרייבט וועגען אייער זיין אין האטעל, און דעם תוכן פון די לימודים דארט. — א שאדן און א צער וואס איר האט ניט פארוורקליכט אייער גוטע מחשבה צו לערנען פאר זיי חסידות (דא"ח), און אדרבה, דאס וואס דער ראש המדברים האט געזאגט אז דער עולם איז ניט געוואהנט צו דעם, איז דאס א הוראה באצבע, אז איר זייט דער ערשטער צו אויפדעקען פאר זיי דעם חלק תורה, און דער ראש המדברים איז ניבא ולא ידע מה ניבא, און ווי עס טרעפט ליידער גאנץ אפט בא מענשן.

דאס וואס בא דעם ראש המדברים זעהט אויס פאר א טענה, אז מען איז ניט געוויינט צו אזעלכע לימודים, איז די פראגע שוין פארענטפערט געווארען און ערקלערט געווארען באריכות לפי ערך אין דעם קונטרס לימוד החסידות.

זעלבסט פארשטענדליך, אז איך מיין ניט צו מצער זיין אייך מיט דאס געזאגטע, נאר צו אויפמערקזאם מאכען, אויף צו נאכקוקען בעתיד פאר אזעלכע שטייגער געלעגענהייטען, און בימינו אלה, איז ניט גענוגענד צו ווארטען אויף אזא [ס]ארט געלעגענהייט, נאר מען דארף דאס נאכזוכען, און ווי עס איז באוואוסט די שיחה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, אין דעם דיוק הלשון עוסק בתורה עוסק במצוה, אז דאס דארף זיין אזוי ווי אן עסק בגשמיות, אז מען ווארט ניט ביז עס וועט קומען אימיצער און פארשלאגען א עסק, נאר מען זוכט דעם קונה און מען רעט עס איין וכו', וק"ל.

הפ"נ שבמכתבו, יקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה לבשו"ט.

ד'תשצו

ב"ה, ב' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ כו' מוהר"י שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום כ"ח תשרי, בו כותב אשר מתכוון הוא לנסוע בשעה טובה ומוצלחת לארצנו הקדושה ת"ו, ושואל אם נכונה היא השמועה שאסור לנסוע באניות ישראליות אשר ממשיכות נסיעתן גם בשבת קדש.

הנה, כמו שכתבתי בארוכה במ"א, אופן הפעלת האניות בתקופתנו זו אינו משאיר שום מקום לפקפק.

והנסיעה בשבת באניות ישראליות איסור גמור הוא. ולא עוד אלא שזהו חילול שבת בפרהסיא וביד רמה. ויש בזה גם משום חילול השם מבהיל לעיני כל העמים. וכל האמור הוא גם כשהאני' מתחילה בנסיעתה אפילו בתחלת השבוע.

ומה שכותב שעל ידי נסיעתו באני' הנ"ל תרויח ארצנו הקדושה מספר דולרים שישתמשו בהם לקיומה והתפתחותה.

— וכנראה אינו יודע שזהו אחד הטעמים של אלו הרוצים שיעבדו, הילית, בשי"ק בכל בתי חרושת ובשדות שבארץ ישראל. ועי"ז הרי מרויחים כסף הרבה יותר מאשר ע"י האניות —

הנה, אנו אין לנו אלא הודעת תורתנו, אשר ע"י חילול שבת לא לבד שאין מתוסף בקיום ובבנין, אלא אדרבה — בני"א מתמעטין והדרכים משתוממין (שבת לג, א), ועוד אמרז"ל לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחיללו בה את השבת כו' (שם קיט, ב).

ואם רוצה בקיום א"י ובודאי מתאבל ומצטער על חורבנה — פשיטא שלא יוסיף בחורבן, ע"י פעולות כהנ"ל.

ד'תשצו

נרפסה בלקו"ש חי"א ע' 356 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
שכתבתי בארוכה: לעיל חי"ג אגרת ד'תקנה, ובהנסמן בהערות שם. וראה גם לקמן אגרות ד'תתיא. ד'תתקסג. ה"ט. ה'שיג.

ויהי רצון שבימינו ובימינו יקוים בפועל מאמרז"ל השלישי (ירושלמי תענית פ"א סוף ה"א) אילו היו ישראל משמרין שבת אחת כתיקונה מיד הי' בן דוד בא. ובהוספה בשמות רבה (סוף פכ"ח): למה — שהיא שקולה כנגד כל המצות.

בברכה לבשר בשו"ט בכהנ"ל,

מ. שניאורסאהן

בבבלי (שבת קיח, ב) איתא שתי שבתות כהלכתן. ואינו סותר להמאמר בירושלמי דתענית הנ"ל, וכמו שביאר רבנו הזקן בספרו לקוטי תורה פ' בהר רד"ה את שבתותי תשמרו. עיי"ש.

ד'תשצז

ב"ה, ב' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
מו"ה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

. . . לפלא שמקצר כ"כ ע"ד ההתועדויות דחדש תשרי, שהרי הוא ענין דקירוב המאור אל הניצוץ עד שכל הניצוצות מתעוררים, וכנראה במוחש, ובמילא בודאי מתקבלות גם החלטות בהנוגע לעתיד כו' וכו'.

בודאי כבר הגיע פ"ש מפורטת מהאורחים והשלוחים שי', ויה"ר שתכה"י יבשרו בניי אך טוב איש לרעהו.

בברכה.

ויהי רצון: הבא לקמן — גם לעיל חי"ג אגרת ד'תקצו.

ד'תשצז

מו"ה שניאור זלמן: גרליק, רבו של כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ג ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תתקעד.

ד'תשצח

ב"ה, ב' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... הנה לפלא על מצב כגון דא, שכל הסברות עולות במחשבה לבד
הסברא הכי פשוטה — פאלגען, לדאבוננו לא הוא היחיד בכגון דא אלא כמה
מאנ"ש ואפילו פון שפיץ חב"ד, הנה "לפעמים" כשכותבים אליהם ענין שחדש
הוא אצלם לפי דעתם, תומ"י מעסיקים השכל שלהם בכמה אופנים ודרכים
לבד הדרך הכי פשוטה, והוא למלאות הנכתב כפשוטו מבלי פשטילעך ומבלי
דריידלעך ...

בברכה לבשו"ט.

ד'תשצט

ב"ה, ב' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מנצל הנני מכתב זה הנכתב ביום הראשון לאמירת תחנון לאחר
כמה שבועות, לרשימת מה שנוכרתי בסיפור חסידים, אשר הרה"ח הרה"ג
והרה"צ כו' ר' הלל מפאריטש ז"ל לא הי' אומר על נהרות בבל שלפני ברכת
המזון גם ביום הני"ל, באמרו שתחנון עצמו אורח הוא ולכבוד האורח יש
לומר שיר המעלות בשוב.

אשר ככל סיפור חסידותי גם הוא בו מוסר השכל, והוא אשר אפילו
אמירת תחנון, זאת אומרת וידוי אשמנו וכו' מביא לשמחה בעובד הי'
בהתבוננו בגודל חסד השי"ת הנותן יכולת לאדם לתקן את העבר, ולא רק
בהנוגע להנהגתו להבא אלא גם שעוקר את הדברים בעבר מעיקרם עד
שמגיעים לדרגא בלשון רז"ל הידוע דזדונות נעשים לו כזכיות.

בברכה לבריאות ולהצלחה בחינוך בני ובנות ישראל על טהרת הקדש.

ד'תת

ב"ה, ב' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו תשרי, בו כותב אודות אופן הדבור וכו' –
ובטח ידוע לו מסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא
ישראל ע"ד הרה"ח זאב דוב קאזעוויקאו, ולכן ילמוד בהתמדה ובסקידה
בכלל, וביחוד דברי אלקים חיים היא תורת החסידות, וזה ימהר רפואתו ע"י
הצלחת הטפול הרפואי.

ולהודעתו מיום הולדתו, ובטח נהג במנהג אנ"ש ביום ההולדת, ויה"ר
שתה"י שנת הצלחה אצלו בלימוד הנגלה וחסידות ובקיום המצות בהידור
והתחלה טובה בעבודת התפלה, ויה"ר שגם על חבריו ישפיע בכל האמור.
בברכה.

ד'תתא

ב"ה, ב' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה תשרי:

(א) בודאי צדקו השלוחים אשר אין מכתבים מכבידים עלי, והלואי
שנזכה בתכ"י שתוכן מכתב איש לרעהו יהי משמח הן בגשמיות והן
ברוחניות ובטוב הנראה והנגלה.

(ב) מ"ש בקשר עם המאורע בביהכ"נ ל"ע ול"ע בהנוגע למחשבה אודות

ד'תת

מסיפור: ראה סה"ש ה'ת"ש ע' 32.

ד'תתא

המאורע: שנפלה ס"ת על הארץ. ראה גם אגרת הבאה.

קניית ס"ת. הנה אף שמוכן גודל דבר זה, אבל בהמצב העכשוי אשר מוסדות החינוך על טהרת הקדש נמצאים במצב כספי חמור, כמה מלומדי התורה ונושאי דגלה מצבם החומרי הוא קשה ביותר כו' וכו', נכונה סברת הרב שליט"א שהצדקה תהי' להחזקת מוסדות התורה ולומדי תורה, וק"ל.

בודאי קבלו פ"ש מפורטת מהשלוחים האורחים שי' שביקרו כאן, ויהי"ר שת[כ]הי"י יתבשרו בניי איש־מרעהו אך טוב.

בברכה.

ד'תתב

ב"ה, ג' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אלכסנדר סענדר שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלתו מכתבו מז"ך תשרי, ויהי"ר שמכאן ולהבא יבשרו בני ישראל אך בשורות טובות איש לרעהו בכל הפרטים וירוש קרן התורה לעילא לעילא עם קרן ישראל סבא עם צמיחת קרן דוד מלכא משיחא וכמבואר בדרי"ל.

בברכה לבשו"ט תכה"י.

במאסף לכל המחנות ס"מ סק"ד ציין הספרים המדברים בנפילת ס"ת לי"ע ולי"ע איך ינהגו. בשו"ע אדה"ז נזכר — בכללות — בחאו"ח סו"ס מד.

במשי"כ באם להמשיך להחזיק הס"ת פסולה שא"א לתקנה בשביל הקפות א"ל. — לכאורה דין ברור הוא בשו"ע יו"ד סרע"ט אשר אפילו לי יום

ד'תתב

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 539 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה אלכסנדר סענדר: יודאסין, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'שמח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תתקכד. ה'מו. ה'קפג. ה'רח.
להחזיק הס"ת: בהמשך לזה — לקמן אגרת ה'מו.

אסור להחזיקה. אבל בכמה בהכנ"ס ראיתי מחזיקין כנ"ל כמה זמן ואין מוחה בידם (אלא שמסמנין אותן ע"י שכורכים המפה על המעיל). וצע"ג היסוד ע"ז. ואולי גם ע"ז נאמר שאין רוח חכמים נוחה מזה.

ד'תתג

ב"ה, ג' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח תשרי עם הפ"נ שיקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בו כותב אודות השבר, ואשר מלפני זמן הרגיש כאבים וגם לאחר הטפול לא עבר לגמרי.

וידוע בכגון דא, אשר החגורה שנותנים לשבר, הנה מזמן לזמן צריך להתאימה לשינוי הגוף ע"י שנעשה שמן קצת יותר או להיפך וכיו"ב, וקרוב לומר שגם אצלו באים הכאבים מאי התאמה של החגורה, ולכן כדאי שמומחה במקצוע זה יבדוק החגורה ויתאימה ככל הדרוש.

בודאי יודע ושומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר בחומש תהלים ותניא ועכ"פ ישמור אותם מכאן ולהבא, וכן יאמר בכל יום את הקאפיטעל תהלים המתאים למספר שנותיו (שמבר מצוה מתחילים לומר קאפיטל י"ד ובכל שנה הבאה הקאפיטל שלאחר זה), וכן מהנכון שילמוד משניות בקביעות לכה"פ משנה ושנים בכל יום, ומה טוב שידע בעל פה גם איזה פרקים משניות ולפחות פרק אחד תניא.

בברכה לאריכות ימים ושנים טובות ולנחת יהודי חסידותי ביחד עם זוגתו מכל יו"ח שיחיו.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתד

ב"ה, ג' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... כמדומה שכבר אמרתי לו או שכתבתי פעם שהלואי היו מתרגלים
אניש להודיע כשישנם בשו"ט שעייז היו ממעטים מלמעלה ההודעה לכאן
בענינים כהנ"ל, אף שגם בימי רבנו הזקן כבר התאוננו על הנהגה דשתיקה
מבשו"ט וכו', אבל בענינים כגון דא אין זה משמש היתר ואפילו לא להוראת
היתר להדור שלאחרי זה, כיון שעוד אז עשו רבותנו מחאה בתוקף נגד
ההנהגה.

מתאים להאמור לעיל גם במכתבו זה, אינו מזכיר דבר ע"ד ניצול ימי
חדש תשרי להחזקת והפצת עניני יהדות, ורוצה אני לקוות שלא הי' חסר
בפועל אף כי חסר בההודעה.

בברכה לבשו"ט.

ד'תתה

ב"ה, ג' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הרביעי, בו שואל על מנהגם הטוב של כמה
וכמה מישראל המזכים את הרבים במצות נטילת ארבעת המינים, אשר
כדרז"ל בויקרא רבה פ"ל הוא הוא הסימן אשר דידן נצח לשנה טובה
ומתוקה בכל הענינים.

ושואל אשר ברחוב בין המון עוברים ושבים יש לחוש בודאי שבשיעור
מלא עיניו איכא טפח מגולה באשה בשער ושוק וכו', נמצא דעוברים על לאו

ד'תתד

בימי רבנו הזקן: ראה אג"ק שלו אגרת צ. וראה גם לקמן אגרת ד'תתקעד ובכ"מ.

דאורייתא כשעושים הברכה, והברכה והנטילה אפילו בשארי הימים הוא רק דרבנן.

ומובן שתמהתי ביותר וביותר לקושיא כזו שיבטלו **ודאי** מצוה דרבנן מפני **שאפשר** שאותו המברך בעת הברכה ימצא נגדו הנ"ל ומול פני המברך הנ"ל כו' וכו', ואין כאן המקום להאריך בפרטי הדינים אשר בכמה אופנים מותר אפילו בעוצם עיניו, עאכ"כ כשמחזיר פניו וכו', כמבואר ומצוינים המקורים באחרונים בשו"ע או"ח סי' ע"ה. וראה ג"כ שו"ת אדמו"ר הצמח צדק חלק אבה"ע סי' קל"ט ובשער המילואים שם סי' מ"ה ובחידושיו על הש"ס לברכות פרק ג'.

ואשרי חלקם של כל המזכים את **הרבים** במצוה האמורה, וכידוע פירוש רז"ל בהרמזים שלה, אשר די המינים כוללים כל בני ישראל אין יוצא, וכמו שאי אפשר לצאת ידי המצוה כלל מבלי האתרוג, שיש בו טעם וריח, כן ממש אי אפשר לצאת ידי מצוה זו כלל מבלי הערבה, שאין בה לא טעם ולא ריח. בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתו

ב"ה, ג' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה אברהם שי'

שלום וברכה!

... שמחתי לקרות במכתבו שבזמן שמחתנו נתאספו ודנו אודות הגדלת ישיבת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר במעלבורן, הגדלת הבנין, שבודאי יביא ג"כ להגדלת מספר התלמידים והגדלת עניני הלימודים, וגודל זכות כל המשתתפים והמתעסקים בזה אין לשער ומדתו של הקב"ה מדה

ד'תתו

מו"ה אברהם: פייגלין, מלבורן.

כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה להוספה מיוחדת בנחת אמיתי מבנים ובנות ובני בנים ובנות.

במה שכותב אודות חילוף הטשעק שנשלח מכאן, מובן שכל ענין שהשיבה תרויח על ידי זה, מסכים הנני עליו, ויהי רצון שהחליפין ישמש גם כן סגולה להענין אודותו כותב.

מטובו לפרוש שלום אביו ואחיו וזוגתו וכל בני המשפחה שיחיו.

המחכה לבשו"ט.

ד'תתז

ב"ה, ג' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ רב פעלים עוסק בצ"צ בעל מדות
מו"ה משה זלמן שי

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון כ"ח תשרי, און אויך דעם בריף פון אייער זון אברהם שי, און לויט ווי איך האב עם שוין געשריבען, איז יעדער זאך וואס עס בריינגט ריוח פאר דער ישיבה אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש, איז פארשטענדליך אז איך בין מסכים און בין צופרידען פון דעם, און א ריוח אין ענינים פון ישיבה איז שטענדיג סוף כל סוף א ריוח רוחני, ווארום אז עס קומט צו געלט קומען צו תלמידים, עס קומט צו מער שעות לערנען און ענליכעס, און השם יתברך זאל העלפען אייער זון שי אז דאס זאל עם בריינגען בתוך כלל ישראל, אלעס גוטע צו וועלכעס ער האפט.

חילוף הטשעק שנשלח מכאן: שרצה להשאיר הטשעק בחתימת כ"ק אדמו"ר שליט"א אצלו ולתת תמורתו סכום מעות עבור הישיבה. ראה גם אגרת הבאה.

ד'תתז

מו"ה משה זלמן: פייגלין, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשמז, ובהנסמן בהערות שם.
לתוכנה ראה אגרת הקודמת.

איר דערמאנט ניט אין אייער בריף וועגען דער ענטוויקלונג און פראגרעס פון בית רבקה בפרט און עניני חב"ד בכלל, אבער איך בין זיכער אז איר און אייערע קינדער און אייניקלעך טוען אין דעם אלץ וואס עס פאדערט זיך, און מיר האבען דאך [די] הבטחה פון רבותנו הק' אז עס וועט זיין בהצלחה.

און בפרט אז מיר קומען דאך איצטער פון די סוכות טעג, וועלכע ווערן אנגערופן זמן **שמחתנו**, וואס חסידות פארטייטשט דעם לשון רבים אין דעם, אז השי"ת פרייט זיך מיט אידען און אידען פרייען זיך מיט השי"ת, און מיר זיינען אנגעזאגט געווארען צו מיטנעמען פון די טעג אויף א גאנץ יאר.

בפ"ש לכל בני המשפחה ובהצלחה בכל האמור ולבשורות טובות.

ד'תתח

ב"ה, די מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד שי שו"ב

שלום וברכה!

... ועל של עתה באתי — כאשר ימים אלו יבקר במחנם הטי' ש"ב הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מו"ה עזריאל זעליג שי' סלאנים, מנהל כולל חב"ד אשר באה"ק ת"ו, בקור בעניני הכולל, ובטח למותר להאריך אודות ענין הכולל חב"ד, כיון שכל נשיאינו הק', החל מרבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשולחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה) ועד נשיאנו בדורנו זה, מייקרים ומחבבים צדקה זו ומעוררים ומזרזים עלי' כמה וכמה.

בודאי אשר כת"ר יעשה ככל התלוי בו להצלחת בקורו של הנ"ל, וזכות רבים וצדקת אה"ק ת"ו תלוי בו ומסייעתו.

בברכה לבשו"ט מתוך בריאות הנכונה ורוב נחת מכל יו"ח שיחיו.

פראגרעס פון בית רבקה: ראה לעיל אגרת ד'תשמז, ובהנסמן בהערות שם.
חסידות פארטייטשט: ראה גם לעיל אגרת ד'תשצ. ח"י אגרת ב'תתקעד.

ד'תתט

ב"ה, ד' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ובאמת כיון שע"פ תורה וע"פ חסידות וכו' לא טוב היות האדם לבדו וגם הוא בכלל, וכיון שאין שלימות בבריאה אין לדרוש אשר בההצעות שמציעים לו דוקא הן יהיו יוצאות מכלל הבריאה ושלימות בתכלית, ואם יכול לפעול שתי נקודות אלו שיוקלטו אצלו — עס זאל זיך אפלייגן אצלו — בטח תמצא הצעה שתישר בעיניו, וזולאי הי' נוקט בנקודות אלו מלפנים שהי' כבר מסודר זה כמה זמן, אבל אין צועקין על העבר, ויהי"ר שתהיי כל העכבה לטובה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תתי

ב"ה, ד' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר נולדה להם בת למזל טוב.

הנה יהי"ר מהשי"ת שיגדלה ביחד עם זו' תי' לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה.

— ידוע מכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, אשר מנהגו הוא לאמר גם בלידת בת **לתורה** ולחופה ולמעשים טובים, ע"פ מרז"ל (ברכות יז, א) נשים במאי זכין באקרוי' כו' באתנוי' כו' ונטרין כו'.

זמן קריאת שם לבת — שמענו הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר, ע"פ מעשה

ד'תתי

ידוע: ראה אג"ק שלו ח"א אגרת פז. לעיל ח"ו א'תשס.

רב של אדהאמ"צ לעשות הנ"ל בקרה"ת היותר סמוך. מנהגים שונים בזה ראה בס' טעמי המנהגים ח"ד עח. בס' כתר שם טוב להרב גאגין ח"א.

בברכת מזל טוב.

ד'תתיא

ב"ה, ה' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מו"ה שלמה יוסף שי'

שלום וברכה!

לפלא שזה זמן רב ביותר שאין מכת"ר שי' כל מכתבים וידיעות. והרי בינתיים הי' חדש תשרי על היו"ט שלו וענינו — הנותנים מקום להתגדר בשטח חב"ד כלפי פנים וכלפי חוץ.

כנראה שהשתיקו לגמרי ענין האניות, למרות שהצד שכנגד הוסיף על הנוהג בקיץ — שעתה סודרו ההפלגות שתהיינה ביום ועש"ק! ואף שלפ"ד ברורה גם ההפלגה במוצש"ק אסורה בהחלט . . . והמתבונן בקורות הרדיפות על התורה והמצוה יווכח לדעת שבהתחזק רדיפה וגזירה על מצוה מסוימה, ההתחלה ונתינת מקום לזה היתה החלישות בשמירת מצוה זו בין החרדים לדבר ה'.

אקוה שסידור תשלומי הוצאות השלוחים שליט"א בא לפועל זה מכבר, וכפי שדבר כת"ר עם ידידנו שי' אז, ובפרט בהתחשב עם מה שכתבתי במכתבי

ד'תתיא

מו"ה שלמה יוסף: זיין, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד"ש, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תתעא. ד'תתקכ. ענין האניות: ראה לעיל אגרת ד'תשצו, ובהנסמן בהערות שם. תשלומי הוצאות השלוחים: ראה לעיל ח"ג אגרות ד'תכ. ד'תע. ד'תקנד. ד'תצו. לקמן ד'תתעא.

ידידנו: מר שזר.

הקודם -- שחוב ישן הפרעון שלו בספק קצת, וק"ל. ות"ח על ההודעה של הפרטים בזה.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

הרב ואלגעלערנטער שי' -- אמר לי בשיחת הפרידה לחזרתו לאה"ק ת"ו -- שישתדל בענין איסור מהרבנות הראשית על בעלי האניות לכה"פ.

בטח זוכר כת"ר על אשר ערערתי על הענין דמשלוח בשר קפוא קודם המליחה לאה"ק ת"ו שעורר תמיהתו וכו' -- ומה שחששתי בא עתה, שאף שרק איזה חדשים עושים הנ"ל מכאן באופן רשמי. כבר נפרצה הפירצה כאן ועושים זה בביהמט"ב במסחר ארצה"ב בטענה שרבנות ראשית מתרת. ומובן שכאן אין נוגע כ"כ לבריאות הגוף ההקפאה בתכלית וכו'. (וה"ה באה"ק ת"ו לאחר קבלת הבשר שם).

במש"כ מכבר החשש בענין התואר נשיא -- נודמן לידי ימים אלו הקובץ התורה והמדינה קובץ ה'ו ובו מאמר מרב פוגלמן. עיי"ש.

ד'תתיב

ב"ה, ה' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג תשרי, בו כותב אודות עבודתו בשטח חינוך הבנות על טהרת הקדש, ועל המצב המר שאין המשך לחינוכן של אלו התלמידות במוסד שלו, ולכן איזה מהן נסחפות בזרם וכו', וזה עורר בו שאלה אם מותר לו להמשיך להתעסק בתור מחנך בחינוך כזה כיון שהאחריות מקבל הוא על החניכות.

על בעלי האניות לכה"פ: אם לא על הנוסעים.
משלוח בשר קפוא: ראה לעיל ח"ד אגרת תחקקה. ח"ב ג'תתקסט.
התואר נשיא: ראה לעיל ח"ב אגרת ד'רכו וח"ג אגרת ד'שמז.

ולפלא נתינת מקום גם לספק בזה, כיון שלפי השערות מספר הרבה מהחניכות נשארות במחנה החרדים לדבר ה' ואפילו נפש אחת מישראל הי"ז עולם מלא, ובפרט שאין כל ספק שאפילו אי אלו היוצאות למחנה זר, נשאר בהן רושם עמוק של שנות החינוך המסורתי שקבלו, רושם הפועל לא רק בהנוגע למחשבה אלא גם למעשה, וכנראה במוחש, אף שפשוט שמוכרח הדבר לחפש דרכים לסדר החניכות הבוגרות בסביבה חרדית, וגודל הדבר אין די באר, ובפרט שהסיכויים להצלחת חניכות אלו גדולים כיון שמשך כמה שנים נמצאו בסביבה מסורתית, לא אפונה אשר רבות כבר חשב בבעיא זו ואופן פתרונה, אתענין לדעת המסקנות שלו בזה שבטח עכ"פ חלק מהם יש להגשימם בחיים, וידוע מאמר חז"ל אל תהי מפליג לכל דבר, והרי ראינו בתקופתנו כמה מאורעות שלא הי' כל מקום בשכל שיתגשמו פעם, ועדיין התקופה של הנהגה בלתי רגילה ומאורעות יוצאות מגדר המשוער מראש לא נסתיימה כלל וכלל, וכנראה אפילו בחיי היום יומים, והרי הובטחנו שמרובה מדה טובה ממדת פורעניות.

ואשרי חלקו וחלקם של כל אלו העוסקים בחינוך על טהרת הקדש אשר בתקופה זו עומדים בפרץ להציל נפשות ישראל מרוחות הבלתי מצויות ומים הזדונים, אשר הצלה זו היא לא רק לחיי העולם הבא אלא גם בחיי העולם הזה.

בודאי אשר בתכנית המוסד אותו מנהל, מקום חשוב ניתן ללימוד השקפת עולם יהדותית, והעיקר ללימוד הלכות הצריכות בחיי היום יומים, וכפי שראינו בהנסיגות במדינת רוסיא, הרי לימודי החסידות ועניניהם מחסן את הלומד וביתו וביותר וביותר אפילו במצב שלימוד המוסר וכיו"ב לא החזיק מעמד, ואף שצריכים להיות חזק בבטחון שלא יהיו ח"ו רדיפות באופן כזה עוד אפילו במדינה ההיא ועאכו"כ במדינות אחרות, אבל הנסיון בעושר ובחופש והעדר עול לפעמים קשה הרבה לעמוד בו מאשר בנסיון ע"י עוני ורדיפות.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ולבשו"ט בכל האמור.

ד'תתיג

ב"ה, ה' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אייזא נוי"נ כו' מו"ה רפאל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה —

א) במה שנדבר בענין הכוונה בתפלה, אשר שני סוגים בזה אותה הנדרשת בכל התפלה, וזו שרק בפסוק ראשון שבק"ש וברכה ראשונה בשמו"ע מוכרחת, ושקו"ט בהנוגע לסוג הא' אם כל משך אמירת התפלה מוכרחת היא.

הוא ע"ד דיני לשמה, בכ"מ, שצריך להיות בתחלת הענין והסתם שלאח"ז נמשך אחרי ההתחלה, וראה ג"כ מ"ש רבנו הזקן בתניא סוף פרק מ"א — נח, ע"ב — ולהעיר לכלל הענין מ"ש בקו"א שם — קנ"ד ע"ב.

ב) במ"ש בקשר עם הסברת דברי הכסף משנה בלשון הרמב"ם ספ"ו מהל' אבה"ט שטהרת הטבילה היא דוקא בצאתו מן המקוה, — ותי"ח על העתיקו דברי הגאון מרגצוב בזה מתוספתא. — וכן מקום אתי להעיר, אשר עצם הסברא האמורה שהטהרה היא דוקא ביציאתו מן המקוה — חידוש גדול הוא וגם תמוה הוא ולולי שהכסף משנה אמרה, יש להעיר ע"ז ומכמה צדדים וכמו שהאריך בזה גם בספר שם משמעון מהדו"ק להר"ש פאלאק (סטמור תרצ"ב) חיו"ד סי"ח.

נעם לי לקרות במכתבו שמתחסיס לחב"ד, שזה מחזק תקותי שיש לו קביעות עתים בלימוד תורת חב"ד, או שעכ"פ יקבע עתים לזה מכאן ולהבא, ובודאי אשר ידידיו ומכיריו מאנ"ש אשר בירושלים עיה"ק ת"ו יסייעוהו בזה אם נצרך לאיזה סיוע.

בברכה.

ד'תתיג

מו"ה רפאל: כהן, ירושלים.

ד'תתיד

ב"ה, ו' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף, אין וועלכע איר שרייבט וועגען דער תקנה פון זאגען תהלים נאכן דאוונען, פארוואס זאל מען ניט זאגען פארן דאוונען.

דאס זיינען צוויי באזונדערע תקנות און צוויי פערשידענע סגולות און ענינים, — דאס זאגען תהלים פארן דאוונען, איז דאס א הכנה צום דאוונען, ושייך לתקון חצות, און דאס זאגען תהלים נאכן דאוונען, איז דאס א אפשלוס פון דעם דאוונען און א התחלה פון דעם סדר היום וואס קומט נאכן דאוונען, און די תקנה פון זאגען תהלים נאכן דאוונען, דוקא — איז דאס נאך פון קדמונים, און אין אונזער דור איז דאס באנייט געווארען דורך כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, און ווי ערקלערט אין פילע פון זיינע בריף און בפרט אין דעם קובץ מכתבים חוברת תהלים און אזוי אויך געדרוקט אין דעם תהלים אהל יוסף יצחק, וואס פון דארטען איז אויך פארשטענדליך די גרויסקייט פון דער זאך, און דעריבער איז יעדערער וואס קען נאר טאן וואס אין דעם, איז דאס זיין זכות וחוב קדוש זעהען איינפירען די תקנה אין יעדער ארט וואו ער קען נאר, וזכות הרבים תלוי בו.

איך האף אז איר אליין היט אפ די תקנה פון זאגען תהלים נאכן דאוונען און ד' אנדערע תקנות פון לערנען יעדער טאג א פרשה חומש מיט פירוש רש"י פון דער סדרה פון דער וואך, זונטאג פון אנהויב סדרה ביז פרשת שני, מאנטאג פון פרשת שני ביז שלישי וכו', און אויך די תקנה פון לערנען יעדער טאג דעם שיעור תניא, ווי דער תניא איז פארטיילט אויף די טעג פון יאר, ווי ערקלערט אין די אויבען דערמאנטע בריף, און אלענספאל זאלט איר אנהויבען דאס טאן פון איצטער אן און ווייטער, והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תתיד

דאס זיינען: ראה גם קובץ מכתבי תהלים ע' 211 בעהרה.

ד'תתטו

ב"ה, ו' מ"ח, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריף, אין וועלכען איר שרייבט וועגען די פאמיליע באציהונגען:

בכלל זעהט מען פון פראקטיקע אין אזעלכע פאלען וואס עס טרעפט אין די ערשטע עטליכע יאר נאך דער חתונה, אז דער בעסטער וועג איז, עס זאל זיך אויסגלייכען און איינשטעלן א שלום אויף לאנגע יארען, צו דער צופרידענהייט פון ביידען — איז דאס דורך ניט לייגען קיין אכט אויף דער ניט איינשטימונג, וואס זיכער איז דאס נאר א צייטווייליגע זאך, און וואס ווייניקער אכט מען לייגט און מען זעצט פֿאַר יעדער פון זיין זייט מיט דאס גוטע, אלץ גיכער שטייט זיך דאס אויס און עס גלייכט זיך אויס.

זעלבסט פארשטענדליך אז, אויף א פאסענדען וועג וועל איך פרובירן טאן אין דעם וואס עס לאזט זיך, אבער איך האף אז אויך איר פון אייער זייט וועט זיין ווי אויבען געשריבען, און עס איז באוואוסט דאס וואס געשריבען איז, כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, און בפרט אז עס האנדעלט זיך בין איש לאשתו, און די חז"ל האבען געזאגט אז, אשה דמעתה מצויה, דארפמען זיין פֿאַרזיכטיג אין דער באציהונג צו איר אז עס זאל זיין מילד און בדרכי נועם, און השם יתברך זאל מצליח זיין אז בקרוב ממש זאלט איר אנזאגען פון א ענדערונג צום גוטען פאר אייך ביידען, און אז איר ביידע זאלט מגדל זיין אייער זון ש"י לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

בברכה — המחכה לבשו"ט.

ד'תתטז

ב"ה, ו' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

האברך יצחק צבי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט תשרי:

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויה"ר אשר אחיו חנניא יוסף שי יקבל עליו עומ"ש שלימה בהכנסו לגיל עול המצות, ומתוך בריאות הנכונה יגדל להיות חסיד ירא שמים ולמדן.

במה שמעיר בהוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר (אשר בלוח היום יום) בהנוגע להתחלת הנחת תפילין שלא כתוב בדיוק כמה זמן יניחם בלא ברכה, ומהו הטעם בכלל להתחלה בלא ברכה.

יש לומר כפשוטו, שהוא עד שיתרגל הדיק היטב לדייק בהנחתן שתהיי מתאימה למצותה, שבלא"ה הי"ז ברכה לבטלה, וכיון שלא הכל שוין בזה, לכן לא הוקבע בדיוק זמן ההנחה בלא ברכה.

לפלא שאינו מזכיר במכתבו מפעולות חדש תשרי, ובפרט במסגרת צעירי אגודת חב"ד.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ד'תתטז

חלקה נדפס בלקו"ש חי"א ע' 200 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
האברך יצחק צבי שי: איזנבך, ירושלים. אגרת נוספת אליו — לעיל חי"ג ד'תקנא.

ד'תתיז

ב"ה, ו' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה נחום שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק, בו שואל חווי"ד אם להשתדל להעביר תחנת הכשרת נוער למלאכות ים ולדייגות למסגרת חרדים לדבר ה', אבל אינו כותב כל פרטים בזה, לא בהנוגע לרוחניות ולא בהנוגע לגשמיות, ובפרט שבודאי למוסד האמור דרושים מומחים שמספרם מצומצם, ולאידך גיסא בודאי גם הוצאות מיוחדות במוסד כהאמור.

בודאי נודע לו המצב הפרוע ביהדות בתוככי הימאים פרוע אפילו בערך המצב הכי עלוב בחוגים מעין זה, אבל במקצוע אחר, ואף שכמה סיבות לדבר ואחת מהן אשר רב החובל הוא המושל יחידי באנ"י ובספינה, וגם סיבה האמורה קשה להסירה ע"י רב חובל חרדי כיון שלע"ע איננו בנמצא כ"כ, ובפרט שעוד סיבות בזה, אשר גם אותן יש להביא בחשבון בעת השקו"ט אודות קבלת מוסד כהאמור. מובן שרוב הסתירות האמורות אין מקומן בהנוגע לדייגות, אבל מקצתן גם בזה שייכות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתיז

מו"ה נחום: וינרסקי, ירושלים.

ד'תתתי

ב"ה, ו' חשוון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום עש"ק, בבשורתו אשר נתקבל לרב ב...
וכפי שנראה אפשר יהי לו לנהוג ברבנות בלא כל השפעה צדדית ח"ו.

ויה"ר אשר חפץ ה' בידו יצליח להחזיק ולהפיץ עניני היהדות במחנו
הלוד והוסיף, וכידוע דברי רבנו הזקן בתוכן התואר מרא דאתרא, אשר
באמת הרב הוא הבע"ב של המקום, זאת אומרת בסמכות הסמיכה והשו"ע,
ואף שאדם קרוב אצל עצמו ואין אדם נאמן על עצמו, הרי ידוע המבואר
בכ"מ משיחות רבוה"ק אשר בתורת החסידות יש למצוא כמה עצות ובחינות
איך להפר עצת היצר ותחבולותיו לרמות את האדם.

והרי סיוע נוסף לו אשר זוגתו תחי' בודאי תוכל לסייע לו בעבודה
האמורה במסגרתה היא על יסוד הנסיונות אשר עברה ועמדה בהם, וכללות
הנקודה אשר אף כי בדרכי נועם ובדרכי שלום, אבל בתוקף המתאים יש לנהג
את העדה ואין זקוקים כלל לפשרות, כי אדרבה ע"י הצעת פשרה מפסידים
אמון הבע"ב בהרב, משא"כ בדרך האמת.

אף שאינו מפרט תוכן השיעורים הנלמדים ברבים, בודאי יש בזה לימוד
הלכות הצריכות בחיי היום יומים, כיון ששו"ס ה"ז כל האדם.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש האמורה מתוך בריאות ברוחניות
ובריאות בגשמיות.

ד'תתיח

דברי רבנו הזקן: ראה גם לעיל ח"ד אגרת תשפו. ח"ז א'תתפה. ח"י ג'רלה.
פשרות: ראה בזה לעיל ח"ג אגרת ד'תסג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'קצו.

ד'תתיט

ב"ה, ז' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"כ כו' מו"ה נפתלי ש"י שו"ב

שלום וברכה!

בודאי יודע ממה שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ונמצא גם באיזה מהמאמרים שלו, שבכל שנה (יותר נכון ראש השנה) צריך איש הישראלי לקבל ע"ע הוספה בעניני תורה ומצות, ובודאי גם הוא עושה בזה, ובהוספה זו גם הוספה בלימוד החסידות היא תורת הדא"ח, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל האמור . . .

בברכה.

ד'תתכ

ב"ה, ט' חשוון, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הפרופ. אברהם יצחק ש"י הכהן

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו טרם נסיעתו, ולא עניתי עליו מבלי ידעי עת שובו, וכן נתעכב המענה עד כה. וכיון שבקרוב נתראה פא"פ, אבוא כאן בקיצור, ע"ס מכ' כ':

ד'תתיט

מו"ה נפתלי ש"י: יוניק, מונטריאל. אגרת נוספת אליו — לעיל חו"א ג'תרמד.

ד'תתכ

אברהם יצחק ש"י: כץ. אגרת נוספת אליו — לעיל חו"ב ד'רט. וראה שם לתוכן האגרת שלפנינו.

במה שהעיר למה שכתבתי בענין איסור חתנות דנתינים, אשר ישנן דיעות שנכלל באיסור לא תתחתן מטעם כי יסיר את בנך כו'.

הנה בנידון דידן, המדובר הוא אודות המקור להכתוב בקוראן, ז.א. למה שכתב אחד שהי' עם הארץ בעיני יהדות, וידיעותיו קבל למקוטעים מפי אחרים, וכמוכח מסתירות שישנם בקוראן. ומזה מובן שקרוב לודאי שהמקורות לידיעותיו ולמסקנותיו צריכים להיות פשוטים וקלים להמצא. ולכן במקום שיש לומר שישודו מפרשה מפורשת בדברים וע"ד זה במלאכי, וכמו שצייתי במכתבי, אינו מובן למה לנו לדחוק שפלפל בדעת הראשונים או אפילו בדעת אמוראים והכריע לצד אחד וכיו"ב.

במה שכותב בענין התענית של רמדן, אודה ולא אבוש אשר חידוש הוא בעיני שהוא בן ארבעים יום, כי עד עתה אמרתי שכמו שהחודש הוא בן ל' יום, גם הצום כן הוא.

במעטפה בפ"ע נשלח ע"ש כ' ממה שהוצאנו לאור לאחרונה, ובודאי גם בהם יהי' מעונין.

בכבוד ובברכה.

ד'תתכא

ב"ה, ט' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מה' חשון עם המוסגר בו, לאחרי השתיקה וההפסק הכי ארוך, וכנראה גם ממכתבו זה הנה לבד ענין . . . אינו מתעסק בעיני חב"ד, ומובן אשר הנהגה כזו — ואף שלצערי כמה מאני"ש באה"ק ת"ו או חזים בה — אין לה מקום כלל, לא רק בשכל דקדושה אלא גם בשכל הבריא האנושי, אף שמבין אני כל האמתלאות שבדבר שאין פב"פ משתף פעולה כו' וכו', וכמבואר בכמה שיחות שאמתלאות כעין אלו יש להם מקום בהנוגע לשכר ועונש, אבל פשוט שאין מוסיפין דבר בהנוגע להענינים להחזקתם ועאכו"כ להתפתחותם, ופשיטא ג"כ שאף שענין . . . נעלה ביותר וביותר והעוסק במצוה פטור וכו', אבל בלי ספק אשר כמה שעות ביום שפנוי מעסק מצוה זו ומחפשים ומתעסקים בכמה ענינים וכרמי שלי לא נטרתי;

ויהי"ר שלא יהיו דברי דברים בטלים וכקול קורא במדבר וסו"ס יפעלו פעולתם.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתכב

בי"ה, ט' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מב' מ"ח, בו כותב ע"ד בריאות בתו שתליט"א בהנוגע לעיני וחוו"ד הרופאים.

ולכל לראש טרם יחליטו ע"ד נסיעה, הנהוג בכגון דא, אשר הרופא המטפל בה מתאר הידוע לו ממצבה והטפולים, ושולחים את זה להרופא אשר אותו רוצים לבקר, ובנדון דידן להרופא בבוסטון. כן נשמע כאן אשר הרבה מאה"ק ת"ו מתייעצים עם רופאים מומחים בשווייץ, ומהנכון לעשות את הנ"ל גם בהנוגע להם, שבודאי כמה היכירות בשווייץ יש למצוא ע"י מכיריו באה"ק ת"ו.

ועצם הענין כפי שמתארו במכתבו אינו מובן קצת, כי גודל הלחץ בעינים מבררים אותו בקל, ולכן צ"ע איך אפשר ספק בדבר, ועוד זאת אשר אם נעשה המיחוש באופן פתאומי, הרי יש מקום לאמר שזהו קשור בשאק (זעזוע פסיכולוגי) ואינו במכתבו כלל אם חקרו עד"ז והרי לזה טפולים מיוחדים, ואף שחשש פשוט הוא בכ"ז מצאתי לנחוץ לעורר גם עד"ז.

בעת רצון יזכירהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה לבשו"ט.

ד'תתכב

בהנוגע לעיני: שנפלה לארץ והופסקה ראייתה.

ד'תתכג

ב"ה, י' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' מ"ח, בו כותב סדר לימודו, ומסיים אשר ישנם ענינים שהם דבר הקשה ולדוגמא לשון כ"ק אדמו"ר בעצמו בתורה אור פי' חיי שרה.

ובודאי ידוע לו שנדפס ביאור ע"ז מאדמו"ר הצמח צדק (נדפס בתור הוספה לתורה אור הוצאת קה"ת), ובכלל בענינים כמו אלו אשר בלשונו דבר הקשה הוא, מובן שאין לדלג עליהם אלא ללמדם עכ"פ בשטחיות ובמקרה אשר גם בשטחיות אינו מובן עכ"פ לאמרם. וכמו בכל הענינים גם על זה יש למצוא רמז גם בנגלה דתורה והוא מרז"ל במגילה (יח, ע"א) אטו אנן כו' מי ידעין כו' אלא מצות קריאה כו'.

בברכה להרבות בלימוד התורה וקיום המצות בהידור מתוך בריאות.

ד'תתכד

ב"ה, י' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה מה' חשון, בו כותבת על אשר אירע לה בהלידה ל"ע ול"ע.

וצריכה היא לברר אם בהשידוך שלהם לא היתה פגיעה בכבוד בן או בת ישראל, זאת אומרת שהיו תנאים עם אחרת וכיו"ב, ואחר כך חזרו בהם מבלי קבלת מחילה כדבעי וכי, ואם כן הוא צריך לסדר עתה בקשת מחילה מהם או בפני עשרה מישראל, כן מובן ופשוט שצריך לדקדק בשמירת חוקי

ד'תתכד

אירע לה בהלידה: שהתינוק לא חי.

ודיני טהרת מהשפחה, וכן לבדוק את התפילין של הבעל שיי ואת המזוזות בדירתם, ונוסף על שבודאי נוהגת במנהג בנות ישראל הכשרות להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב, הנה תפריש גם כן איזה פרוטות לצדקה בכל יום חול של שני וחמישי בשבוע, ונכון יהי לבה בטוח בבורא עולם ומנהיגו אשר ימלא משאלות לבבם לטובה בזח"ק.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתכה

ב"ה, י' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מיום החמישי לחדש מ"ח, בו כתוב ע"ד סדר הלימודים בהשיבה בלימודי ספר הזהר וכתבי האריז"ל, ומסיים אשר לומדים ע"פ הדרך של וכו' אשר ויאר לנו בדורנו זה כו'.

והנה מבלי לנגוע בכבודו ובמהותו ועניניו של מי שהוא שמוכן ופשוט, הרי פלא הדבר ביותר לימוד חכמת הקבלה ע"פ ביאורים חדשים ודרכים חדשים, לאחר הדברים הזמבהילים שנאמרו בזה בספר זהר הקדוש וביותר אריכות וביותר ביאור בהקדמת הרח"ו לשער ההקדמות, והוא במכש"כ וק"ו, ומה בדורות הראשונים עליהם מדובר בהקדמת הרח"ו הזהיר כ"כ ע"ד הלימוד בקבלה שיהי דוקא כפי הנמסר איש מפי איש וכו' עד כו' עאכ"כ בדורנו.

ועוד יותר נפלאותי, שבה בשעה שהבעש"ט אליו נגלה דבר ה' ולמד מפי מורו אחי השילוני מורו של אלי הנביא, והבעש"ט מסר המתנה לתלמידיו ומהם לתלמידי תלמידיו ונתפרסמה תורתם הלך ונתפרסם תורת הקבלה והחסידות בביאורים רחבים ובהסברות מיוסדות איתן, הרי מהיכן הדברים להסביר ענינים בהסברות אחרות ובאופן אחר, בה בשעה שדברי רבותנו הנ"ל מאירים ומסבירים אשר לאורם נלך לקבל פני משיח צדקנו, וכידוע המענה להבעש"ט לכשיפוצו מעינותיך חוצה, ואם אפילו את"ל שבהנוגע לעצמו כל

אחד יכול להסביר הדברים באותיות שלו מתאים לשכלו והבנתו (וגם בזה צע"ג), אבל אין לזה מקום בהנוגע ללימוד לזולתו, והוא ע"ד מאמר המשנה, אני שמעתי מפי המרובים כו' אתה שמעת מפי היחיד (עדיות ספ"ה), וק"ל.

וכבר מלתי אמורה, נשען על מה ששמעתי כ"פ מפי כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקלליה נבג"מ זי"ע והוא מובא ג"כ בכ"מ בתורת החסידות, אשר אשרי חלקו של כל המשתדל ומתייגע להפצת תורת הבעש"ט תלמידיו ותלמידי תלמידיו תורתן כמו שהיא עם הביאורים וההסברים ע"פ דרכם דוקא אשר ילך לבטח דרכו ונוטל חלק בראש, כי זכות הרבים תלוי בו.

בברכה.

ד'תתכה*

בי"ה, י"א מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

ליבא תחי'

ברכה ושלוש!

במענה להודעתה אשר קבלה משרה בתור גננת לחינוך בנות ישראל על טהרת הקדש.

יהי רצון שתהיי הקבלה בשעה טובה ומוצלחת לחנך את המושפעים ומחונכים על יסודי תורתנו תורת חיים דברי אלקים חיים שיגדלו להיות לשם לתהלה ולתפארת.

ובודאי למותר להדגיש גודל הענין דחקיקת דתי ומנהגי ישראל בזכרונם של בני ישראל, ואף כי בגיל דגן ילדים אין זה בא בדרך לימוד, הרי רואים במוחש אשר בילדים קטנים אדרבה הרגילות בדיני ומנהגי ישראל קובע יותר מאשר לימוד בדינים ומנהגים אלו.

ובפרט אם למילוי הדינים ומנהגים אלו מצרפים איזה סיפור וביאור מתאים להבנת הילדים המטעים להם את הדין והמנהג.

ד'תתכה*

ליבא תחי': רימלר, ברוקלין.

בטח שיש לה קביעות עתים בעצמה ולא רק לחזור על מה שלמדה מכבר, אלא גם להוסיף על זה, ובפרט שההשגחה העליונה העמידתה בתפקיד נעלה ואחריותי כהאמור, הוא החינוך יהודי מסורתי.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשו"ט בזה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תתכו

ב"ה, י"א מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
מו"ה מנשה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מדי מ"ח, בהמשך למ"ש בס' חכמת שלמה בענין
מזונות האשה אם הוא מן התורה או דרבנן, ומעתיק לשונו ושקו"ט בזה.

ויש להעיר במ"ש כת"ר, והוא:

(א) פשיטא אשר אלו דסבירא להו דחייב רבו במזונות אשתו מן התורה
מוכח דמזונות אשתו מן התורה, לימוד זה גופא מוכיח דמזונות בניו מן
התורה כיון דרבו חייב במזונות בניו ושבקי' דבריו דדחיק אנפשי' ואוקמי
דקאי בבניו קטנים, ובטח גם להחכמת שלמה צ"ל כן.

(ב) במ"ש בתירוץ הקושיא: דאת"ל דהרב חייב במזונות אשתו, ובכ"ז
מזונות אשתו הוא רק מנהג בעלמא, דא"כ בטלו כמה ילפותא ורוצה לפרש
דכל הני ילפותא לחיוב מדרבנן.

ד'תתכו

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 322 ובשלימות כ"נשיאי חב"ד ובני דורם" ע' 168.
מו"ה מנשה שי: קליין, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תשמב. לקמן ד'תתעח.
בהמשך למ"ש: לעיל ח"ג אגרת ד'תשמב.
המשך השקו"ט בנושא — ראה "נשיאי חב"ד ובני דורם" שם ע' 169 ולקמן אגרת ד'תתעח.

תמה אני ששימני לטועה ולומר דכל הני הלכתא גברותא (ברכות לא, א) הן מן התורה ובפרט שנלמדים מנ"ך, וה"ה לעטיפת הראש דאבל וכיו"ב.

אבל פשוט שאין בזה נפק"מ אם ילפינן לחיוב דאורייתא או דרבנן, כיון שהנקודות היא אם מנהג המובא בתנ"ך, ה"ז הוראה שמחויבים בה או שיכול להיות רק בדרך סיפור ונשאר רשות, ואת"ל כסברא האחרונה, הרי מובן שכשם שא"א ללמוד חיוב דאורייתא במנהגים המובאים בתורה כמו"כ א"א ללמוד חיוב מדברי קבלה ומדרבנן במנהגים המובאים בדברי קבלה, ופשוט — אשר לכן הוקשה לי כנ"ל.

ג) הערה בדא"ג, אף שאין נוגע לעצם השקו"ט, והוא אשר מה דפשיטא לי' לכת"ר דכיון דתפלה מוכרח לאמר שכל הני גברותא ג"כ דרבנן — לפע"ד אין תלוי זב"ז, דאפשר דתפלה עצמה אפילו תהי' רשות ובכ"ז כשמתפלל לפני ממה"מ הקב"ה יונחו עליו כמה גדרים ואפילו מן התורה, גדרים הקשורים בהנוגע כבוד המקום אהבת ה' ויראתו, האלקים בשמים ואתה על הארץ ע"כ יהיו דבריך מעטים ועוד ועוד, ולדעתי גם זה פשוט.

ד) בענין אבלות דאורייתא או דרבנן, נאספו בזה דיעות האחרונים וגם הראשונים בשדי חמד כללים מערכת אלף ס"ק ש"נ ושם נסמן. ובפאת השדה שם.

ה) במנוזגים המובאים בתנ"ך ותוקפם אם זה עושה אותם לחיוב או רק — סיפור בעלמא, — ביאר בזה כמה פרטים בס' תורת נביאים למהר"ץ חיות, עיי"ש.

בברכה.

ד'תתכז

ב"ה, י"ב מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

ש"ב הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יהודא ליב שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מז' מ"ח, יום התחלת האמירה באה"ק ת"ו
טל ומטר לברכה (יעוין לקו"ת האזינו שטל ומטר הוא כללות ההשפעות
מלמעלה הבאות ע"י אתעדל"ע או ע"י אתעדל"ת, עיי"ש).

בו כותב אודות ההתועדות בזמן שמחתנו דחדש השביעי המושבע בכל
טוב, ויה"ר שתפעלנה בהנוגע לפועל על כל השנה כולה שילכו כל הענינים
הבלתי רצויים באופן דפוחת והולך וכל עניני קדושה מוסיף והולך, ואשרי
חלקם] של כל אלה המשתדלים בזה השתדלות כהוראת תוה"ק ביגיעת נפש
ויגיעת בשר, שזכות הרבים מסייעתם ונוטלים חלק בראש.

בפ"ש כל חבריו בעבודה קדושה האמורה ולהצלחה בתפקיד כאו"א
מאתנו בתכ"י ויעקב הלך לדרכו, הליכה באין ערוך הבאה ע"י ירידת הנשמה
בגוף דוקא ירידה צורך עלי' למעלה גם מדרגה דעלו במחשבה, וכמבואר
בכ"מ.

ובברכה.

ד'תתכח

ב"ה, י"ב מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' מ"ח. ובודאי אף שאינו מזכיר עד"ז במכתבו זה,

ד'תתכז

מו"ה יהודא ליב: סלוניס, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תלו, ובהנסמן
בהערות שם.

עה

אדמו"ר שליט"א

משתדל אשר חבריו לדיעה בהפגשם עם זוגתו תחי' יבארו לה הדברים שאינם מובנים לה בעיני תורתנו בכלל והחסידות בפרט, ולפעמים תכופות הדבורים הנשמעים מאיש זר מתקבלים ותר מהנשמע מקרובים וידידים ואפילו מן הבעל, ובודאי למותר לעוררו שכבכל עיני תורה ומצוה גם בעיני השפעה על עקרת הבית דאשתו כגופו דמיא צריך להיות עד כדי יגיעה, וכמרז"ל הידוע לא יגעת ומצאת אל תאמין, יגעת ולא מצאת אל תאמין, ואחד הפרטים בזה הוא להיות דוגמא חי' לכל אותן העיניים אודותם מדברים עם זה שרוצים להשפיע עליו, והשיי'ת יצליחו בכל הנ"ל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתכט

ב"ה, י"ב מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' מ"ח, בו כותב אודות מצב רוחו, ושרואה בזה שינויים וכו'.

ולפלא על פליאתו בזה לאחר שהודעת רז"ל היא ונתבאר בארוכה גם בתניא, שלאום מלאום יאמץ לפעמים זה קם כו', ואחכה להצעה מפורטת ממנו בהנוגע לחדשים הבע"ל, שאז אוכל לדון בזה ולחוות דעתי, ובודאי שעד אז ימשיך בלימודו כמו עד עתה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תתל

ב"ה, י"ב מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

לפלא שכל הזמן אין ממנה כל ידיעות בכלל ובפרט בניצול כשרונותי בהחזקת היהדות והפצתה, שזהו תפקידו הנפשי של כל אחד ואחת מישראל בדורנו שנשארו כאודים מוצלים מאש, ומפליא עוד יותר שכנראה אשר בנה . . . שליט"א לא לבד שאינו מתקרב לאותם הענינים להם צריך להתקרב, אלא אדרבה, ותחת להשתמש בתוקף הדעת שחונן בו בירושה מאבות ואבות אבות כרצונם, משתמש בו להראות שאינו מושפע מכל הידידים האמתים ויכול ללכת דוקא בנתיבות אחרות ולו יהא עקלקלות, ולמרות שבמשך הזמן האחרון ראה כמה נסים מההשגחה העליונה בהנוגע אליו בעצמו, מתבייש לגלות התקשרותו באמת ובפנימיות לכל הקדוש לנו. וכנראה הסיבה "אפשר יאמר מי שהוא שזהו שנגרר אחרי צור מחצבתו", והרי במצב כזה אם הי' שומע דבורים המתאימים ממנה ובתוקף המתאים ובנוסח המתאים, בודאי שהי' זה מעודדו להראות בגלוי מה שהוא בפנימיות — שקבל בירושה, וכנ"ל, הנקודה החסידותית המחדירה את כל כחות האדם, אלא שהיא בהעלם עד שהאדם עצמו יביאה מן ההעלם אל הגילוי.

איני יודע בפרטיות היחסים שביניהם והקישור, אבל לא עת היא עתה להתחשב בכל זה בענין הנוגע לנפש הבן ולאופן סידור חייו בעתיד.

בברכה לבשו"ט בענין זה וגם בשאר הענינים המוזכרים במכתבי מפני ההזדמנות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתלא

בי"ה, י"ב מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד אשר ב...
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לפלא וגם מצער שתיקתם הכי ארוכה, אשר לאחר החקירה מצדי צדדים כנראה סיבתה היא — העדר הפעולות כדבעי, ופשיטא אשר אין הוספה על הפעולות "השוטפות". ומה שכותב הנני לעיל, הביטוי מצער, באמת איננו מספיק וממצה את הענין. ואם את הצעירים אשר מרצם בם ולעי"ע פנוים מדאגות הפרנסה, צריך לעורר לעודד ולזרז וגם אחרי כל זה אין זה פועל, הרי מה יהי' בהנוגע לאלו שכבר ריחים על צוארם, ואם כהנ"ל הוא באלו שכבר זכו לראות מאורות תורת החסידות ועניני' באיזה מדה עכ"פ, שבה מדובר ובביאור היטב אודות מעלת הזריזות וההידור בכל עניני תורה ומצוה, ושענין הזריזות וההידור אינו ענין של הוספה גרידא, אלא שדוקא בזה רואים אם המדובר הוא בעבדו של ממה"מ הקב"ה או בכזה שלדעתו עומד הוא ברשות עצמו, אלא ששואל מה חובתו ואעשה והדברים עליו למעמסה ולכן מסלקם באופן שלדעתו יצא כבר ידי חובתו וחוזר לעצמאותו, שמוכן שאופן עבודה כזו מוכרחת לעדוד ולזירוז ולנתינת יישר כח כו' וכו', וגם זה לפעמים מצליח ולפעמים אינו מצליח.

מובן איך לפי דעת הנוהגים ככה תהי' התנהגות אלו שלעת עתה לא זכו לאור תורת החסידות ולנתינת כח מנשיאי החסידות מתחיל מהבעש"ט עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר — צוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

... ומובן ג"כ ופשוט, שאם בכל ימות השנה נדרשת מכא"א בתוך כלל ישראל, שיהיו הימים מלאים תוכן, ולא יומא ערטילאי, עאכו"כ ימי חדש תשרי הוא החדש השביעי המושבע בכל טוב וגם טוב כללי לכל ימות השנה, שאם אין מנצלים ימים אלו, וניצול במילואו דוקא מובנות התוצאות מזה במשך ימי השנה.

אמת הדבר שהגיעוני קטעי המכ"ע ע"ד מבצע ד' המינים, אבל מלבד שכנראה נעשה זה בזעיר אנפין ולא באופן מאורגן כדי צרכו, הרי אין הנ"ל

ממצה העבודה אשר השגחה העליונה זיכתה את צעירי אגו"ח להביאם לפועל, ולא רק שאינה ממצה אלא היא רק חלק קטן ממנה (אף שככל המצות הרי גם מצוה זו כלולה מכל המצות וממנה תוספת כח לכל שאר המצות הן הקלות ממנה והן החמורות ממנה) . . .

והאומנם זהו לפי דעת הנהלת צעירי אגו"ח תוכן הציווי דויעקב הלך לדרכו? ו"בהליכה" בקצב כזה מתי נגיע להענינים אשר ההשגחה העליונה העמידה לרשותנו ודורשת מאתנו העבודה בהם, עבודה מלשון עבוד עורות, שעייז באים להענין דעובד אלקים, ומזה לדרגא עליונה יותר לעבוד ה', עד להדרגא דעבד נאמן . . .

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך התבוננות המתאימה בתפקיד האדם הישראלי בכלל עלי אדמות, וביחוד בתפקיד חברי עדת החסידים אשר נשיאנו הק' מוסרים עליהם את נפשם לא רק בחיים חיותם בעלמא דין אלא גם לאחר עולות נשמתם השמימה, וכמבואר במכתבי כ"ק מו"ח אדמו"ר ובכ"מ, ומרומז ג"כ במרז"ל (סוטה יג, סוף ע"ב, ועיי"ש בתוס' סוף הפרק) ע"ד הגואל ראשון הוא הגואל אחרון משה רעיא מהימנא, לא מת משה כו' מה להלן כו' אף כאן כו', ועד"ז בבמדב"ר ותנחומא (חוקת) על הכתוב, ויתא ראשי עם גוי ישראל, אשר רועה נאמן קשור עם צאן מרעיתו גם לאחר ההסתלקות. המחכה לבשו"ט.

ד'תתלב

ב"ה, י"ב מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"נ אודות . . . שליט"א, ובודאי למותר לעוררו לחפש דרכים המתאימים ואופנים המתאימים לעזור להנ"ל אז ער זאל ארויסגיין פון דעם טופיק רוחני שהסביד עצמו עיי' הבושה מפני המלעגים מבני הנוער המנוער מתורה ומצות, ומפני תוקף הדעת שמנצלו שלא במקומו

מתבייש הוא להודות שעשה שגיאה בזה, וכטבע כמה בני אדם בכגון דא רוצה להראות שאדרבה ילך עוד צעד ועוד צעד בדרכו דרך בלתי רצויה בתכלית, ובטוחני שבהתבוננות ואפשר גם בהתייעצות עם אלו המכירים טבעו של הני"ל ימצאו כמה דרכים ואופנים, והשי"ת יצליחם. וידוע מרז"ל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים מלא עולם מלא, ובפרט בכגון דא אשר אבותיו של הני"ל משתדלים בעדו ותובעים למעלה ולמטה הצלתו מנתיבות עקלקלות בהם הלך בשנים האחרונות.

המחכה לבשו"ט.

ד'תתלג

בי"ה, י"ג מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה מרדכי דוב שי

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מביאתו שלום למחוז חפצו, בודאי זוכר את אשר נדבר לפני נסיעתו שתהיינה פעולותיו מתוך מרה לבנה ובשמחה ויתוסף עי"ז לא רק בהענין פון זריעה רוחנית אלא גם בהענין דקבוץ גשמיות.

ובמענה לשאלתו בכתבו איך להתנהג בנתינת צדקה שיהי מתאים להאמור באגה"ק במעלת מצות הצדקה הנעשית בפעמים רבות. — מבואר הדבר בלבושי שרד אשר הובא בענין זה עי"י כ"ק אדמו"ר הצ"צ ונדפס עתה במאמר להבין מרז"ל דכל פרוטה ופרוטה כו', וכיון שאין הספר מצוי (ספר לבושי שרד) מועתק בשולי הגליון מה שכתב בזה, ועוד להוסיף אשר פשיטא שרבנו הזקן והמקור המובא באגה"ק ובהני"ל אין כוונתם למעט אלא להוסיף, ז.א. שכשישנו סכום מסוים לתת אין כוונתם שיעכבו נתינת כל הסכום בכדי שתהי הפעולה פעמים רבות, ולא בא אלא להוסיף שאין לחכות

ד'תתלג

מו"ה מרדכי דוב שי: טלישכסקי, ברוקלין. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ג ד'תרפ"ה.

בנתינת הפרוטה עד שיתקבצו כמה פרוטות, כי ישנה מעלה בהשנות נתינת הצדקה פעמים רבות. ופשוט.

בברכת הצלחה.

לבושי שרד סי' ק"ג:

חייב כל אדם להחזיק במדת הצדקה ושיהי' לו כיס מיוחד לצדקה, וביארו המחברים שטוב יותר ליתן מעט מעט מליתן הרבה בפעם א', לכן ראוי לאדם שיתן בכל פעם מטבע א' לכיס של צדקה, וכן יעשה בכל שעה והכל לפי ערכו והשגת ידו, עד שיצטרף מה שיתן בכל היום לחשבון גדול והכל יעשה לשם שמים (ועי' בסעיף שאח"ז), כשמזדמן לו מי שצריך לקבל צדקה אז יחלק מהכיס כפי המבואר (בשי"ע סי' רנ"א סעיף ט' ועיין כנ"י סי' ז').

ד'תתלד

ב"ה, י"ג מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב אודות השידוך שעשה בשבועות שעברו, וכבר הוקבע זמן החתונה בשעה טובה ומוצלחת, ועתה הגיעו אליו שמועות בהנוגע לבריאות מי שהוא ממשפחת המדוברת.

והנה ימשיך בההכנות להחתונה שהוקבעה בחדש כסלו הבע"ל, ותהי' בעתה ובזמנה ולבנין בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה, ומובן אשר הכנות לחתונה בעיקרן הן הכנות במצב הרוחני על ידי תוספת בלימוד תורתנו הק' תורת חיים בהתמדה ושקידה ותוספת בהידור בקיום המצות, ויסיח דעתו לגמרי מהשמועות, ובורא עולם ומנהיגו, על ידי שיתמיד בהקשור ודביקות עמו כאמור בזוהר הק' תלת קשרין מתקשראן דא בדא

ד'תתלד

לבריאות: שאינו מיושב כ"כ בדעתו.

ישראל באורייתא ואורייתא בקודשא בריך הוא, ינחהו בטוב לפניו בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתלה

ב"ה, י"ד מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק, בו כותב שרוצה לשמוע ע"ד ענין יראת ה' באשר ישנם שרחוקים מזה וכו'.

והנה ח"ו לומר על איש ישראל שרחוק הוא מיראת ה', והרי מקרא מלא דבר הכתוב כי המצוה הזאת גוי לא רחוקה היא כי קרוב אליך הדבר מאד (עיין שם בפירוש הרמב"ן דקאי על מצות התשובה), וכבר נתבאר בארוכה ובביאור היטיב בספר התניא קדישא איך שקרוב אליך הדבר ולא לבד קרוב סתם אלא מאד, עיי"ש ריש פרק י"ז וריש פרק י"ח, שהמדובר באהבה ונכלל בה גם דחילו. ועיי"כ לקו"ת ד"ה כי המצוה.

ומהנכון לבדוק את התפילין שלך וכן המזוזות בדירתו שיהיו כולן כשרות כדין, ושיקבע בכל יום לימוד בתורת החסידות, נוסף על השיעור יומי בתניא קדישא השוה לכל נפש אחד משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתלו

ב"ה, י"ד מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו.

תקותי שישמור על הזמן למלאותו בתוכן של תורה ומצות, תורת הנגלה ותורת החסידות והידור בקיום המצות בכללם ובעבודת התפלה שהוא מהיסודות והעיקרים בזה (כמבואר בכ"מ בדא"ח ומהם בלקו"ת פ' בלק ע, ד. ובקונטרס התפלה בארוכה), אשר כנראה גם לא התחיל בזה, והרי הזמן שלפני החתונה הוא יקר מכל יקר, כיון שההכנה אז משפיעה על כל משך ימי החיים, וק"ל.

ובודאי אשר נותנים הכחות מלמעלה שברצון ויגיעה והשתדלות המתאימה יצליח בכל האמור, ואקוה לקבל ממנו בשו"ט בכל הנ"ל.
בברכה.

ד'תתלז

ב"ה, י"ד חשון, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה שמואל שי

שלום וברכה!

הפתעה נעימה הי' לי מכתב כי מיי"ד תשרי, ותוספת נעימות בראותי התענינותו בכפר חב"ד, אשר בודאי שהתענינות זו מביאה גם לפעולות לעזר הכפר לביסוסו והתפתחותו.

ד'תתלו

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 513.

ד'תתלז

מו"ה שמואל: רפופורט, מבקר הסוכנות היהודית.

אדמו"ר שליט"א

פג

בשימת לב מיוחדת קראתי הצעת כ' במכתב זה. וכנראה גם ממכתבו עצמו, מהכתוב וגם מהמרומז בין השטין, גם כ' מכיר בהקושיים אשר בדבר, ובפרט באה"ק ת"ו אשר כל ענין נדרש בשבעים פנים שונים ומשונים, ובלבד להחתים הדברים בחותם מפלגתי. וכנראה כבר חדרה שמועה ע"ד הצעה זו לכמה חוגים ועוררה תגובות מעין אלו אשר גם כ' רוצה לשלול יסודם.

מובן, אשר לאחרי כל זה, הנני מתבונן בההצעה, ואבוא ג"כ בקישור דברים עם אני"ש שיי בכפר.

תקוטי אשר גם להבא ימשיך בהתענינותו המעשית בעניני הכפר ובעניני חב"ד אשר באה"ק ת"ו בכלל. ופשיטא אשר מה שמסיים במכתבו שפנה אלי בלתי נדרש כו' שאין מקום לבקשת סליחה על זה, ואדרבה. בכבוד ובברכה.

בכתבו במכתבו הדוגמא דר' מאיר מצא רימון תוכו אכל וקליפתו זרק, הנה מפורסמת בין החסידים שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר כל איש הישראלי צריך להיות הבעה"ב בחלקו בעולם אשר ניתן לו בהשגחה העליונה לבררו לזככו ולהאירו, והוסיף ביאור, אשר ענין בעה"ב הוא שכל דבר הנמצא במשק שלו מנצלו לתועלת המשק.

והנ"ל מיוסד על אחד מיסודות תורת החסידות, שבכל דבר וענין ישנו ניצוץ אלקי, ולכן על כל דבר וענין בא הצווי בכל דרכיך דעהו.

ולאור הנ"ל, בטחוני אשר גם הקליפה לא תיזרק החוצה אלא שינצלוה גם אותה להגברת האור על החושך והרוחניות על הגשמיות, הגברת הצורה על החומר (כמובן שהאמור אינו שייך להלשון המורגל בהנוגע לגי' קליפות, שבהן הרי אין טוב כלל, מה שאין כן בקליפת רימון, שאף שאינו ראוי לאכילה, יש לנצלו בכמה אופנים טובים ומועילים. וכן הוא גם בנמשל).

הצעת כ' במכתב זה: ש"כפר חב"ד" יתקשר עם "תנועת המושבים", שקשור גם עם קרקע לאומית וקניה ומכירה משותפת. אודות הצעת הקניה והמכירה המשותפת ראה גם לקמן אגרת הירלז.

ד'תתלח

בי"ה, ט"ז מ"ח, תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

. . . מהנכון שילמוד, באופן לגמור קודם יום החופה, הפרקים ט"ז י"ז
דשער הקדושה בסי' ראשית חכמה. ויהי בקי בע"פ עכ"פ פרק אחד בתניא.

ד'תתלט

בי"ה, י"ז מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

מרת איטא דבורה תחי'

ברכה ושלום!

. . . זיכער האט מען שוין באקומען א גרוס פון די אורחים שי' פון כפר
חב"ד וועלכע זיינען געווען דא, און אויך דעם ספעציעלען גרוס פאר די נשי
ובנות חב"ד פון כפר חב"ד, און איך האף אויך צו באקומען גוטע בשורות אז
די ארבעט פון נשי ובנות חב"ד ווערט פארגרעסערט און אויסגעברייטערט
לויט דער פאדערונג פון דער צייט און מיר זיינען דאך פארזיכערט געווארען
פון נשיאנו הק' אז ווען מען וועט טאן אין דעם וועט השם יתברך געבען
הצלחה.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתלט

מרת איטא דבורה: לויץ, כפר חב"ד.

ד'תתמ

ב"ה, י"ז מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דיין בריף, וועלכער איז איינגעטיילט אין צוויי חלקים, און דער ערשטער טייל פארענטפערט די פראגע אין דעם צווייטען טייל, וואס זיין אינהאלט איז, אז עס איז דיר שווער צו מנצח זיין די מלחמת היצר.

איז דער תירוץ אויף דעם אין דעם ערשטען טייל פון דיין בריף, וואס אויף אלע זאכען וואס דו האסט געדארפט טאן, האסט דו געפונען טעמים פארוואס איצטער קענסט דו ניט טאן דאס, טעמים שונים ומשונים, און די זאכען וואס די האסט יע געקענט טאן, דערמאנסט דו גארניט, כאילו אז דאס וואס די משנה זאגט, אני נבראתי לשמש את קוני, איז חס ושלום ניט שייך אין . . . אדער צו דינען השם יתברך דארטען, פארנעמסט זיך מיט מסחר וכיו"ב, השם יתברך זאל דיר העלפען אז דו זאלסט געדיינקען אז דו ביזט א תמים, און די ערשטע [זאך] פון א תמים איז צו זיין נר להאיר, בנר מצוה תורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות, און **אלע** אנדערע זאכען ווענדען זיך אן דעם, און קומען **נאך** דעם, און אז דו וועסט זיך אריינטראכטען אין דעם אויף א אמת, וועט דיר דאס נוגע זיין אויף א אמת, און דענסטמאל וועסט דו זעהען וואס דו דארפסט טאן און ווי צו טאן, און עס איז א שאד יעדער טאג וואס גייט אוועק און באשעפטיגט זיך ניט אין דיינע ענינים, וכרמי שלי לא נטרתי.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תתמא

ב"ה, י"ז מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה מכ"ה תשרי, בו כותבת אשר אפשר שידרשו ממנה שתלמד בכתתה ספרים שהם נגד תורתנו ומצותי, אבל יש טוענים שבאם לימודים אלו יהיו ע"י אחרים לא יוקיעו את השלילה שבדברי הסופרים הנ"ל אלא יבכרום, אבל אם היא תלמדם יצא ההפסד בשכר.

והנה מה שרואים במוחש אשר כשמכניסים צעיר וצעירה לענינים חדשים ומנסים אחר כך להפריך אותם, בטוח הדבר שיקלטו את הענין החדש, אבל ספק גדול אם יקבלו את ההפרכה והבקורת, והם יקבלוה במילואה, ובפרט שראוי גדולה תהי' להצד דכנגד, שבאם הדברים והספרים יש לשלם, למה נלמדים הם בביה"ס ואיש חרדי או אשה חרדית הוא המלמד, וכבר הי' לעולמים טענות כגון האמורה, ומי שקבלם הביא הפסד, וספק גדול אם הי' אפילו קצת שכר ותועלת בדבר, וכמובן זהו נוסף על הענין דמה יאמרו הרואים שלא יתענינו כלל באופן הלימודים ומסקנות של המורים, ורק ישאלו לתכנית הלימודים שבאם ספר פלוני נכנס בו ונלמד ע"י חרד לדבר ה' ותורתו זהו הכשר גמור להספר, וק"ל.

כיון שאינה מזכירה דבר ע"ד מצבה, בודאי הכל בסדר ובשלום, ויה"ר שתכה"י תבשר אך טוב בהנוגע לעצמה ולכל אלו שכותבת אודותם.

מובן שאין צורך כלל בטעמים האמורים לדעת כמה מגדולי ההוראה אשר **אסור** ללמד הנ"ל — שהוא כמו מאכל אסור, שאסור לאוכלו אפילו אם בדעתו להשתדל להקיאנו אחר כך.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתמב

ב"ה, י"ז מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"א מ"ח. — בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב
אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

במ"ש אודות מצב בריאות זוגתו תחי' בהנוגע להרגלים שיש רופאים
מייעצים לנתח. — לפלא שאין מזכיר אם התעסקו באופנים אחרים וכמו
לבישת פוזמקאות, מאסאזש, זריקות וכו' — שמוכן שקודם שיחליטו בנוגע
לנתוח, ינסו באופנים אלו. ובאם כבר ניצלו כל הני"ל ואין כל תועלת, אזי יש
לעשות התייעצות (קונסיליום) משני רופאים מומחים במקצוע ולעשות
כהוראתם, והתורה נתנה רשות לרופא לרפאות, ויהי רצון שיבשר טוב בכל
הני"ל.

בטח זוגתו תחי' נוהגת במנהג הטוב של בנות ישראל הכשרות להפריש
לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב. ונכון הי' לבדוק
את המזוזות בדירתם. ובטח שומר הוא שלשת השיעורים השווים לכל נפש
מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בחומש תהלים ותניא
הידועים, ועכ"פ ישמרם מכאן ולהבא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ד'תתמג

ב"ה, י"ז מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ברוך שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון יום ד' וירא, און זיכער האט איר אין צווישען צייט באקומען מיין ענטפער אויף אייער פריערדיקען בריף.

עס וואונדערט מיר אייער שרייבען, אז קיינער שטייט ניט מיט אייך אין פארבינדונג, אין דער צייט אז ווי איך האב אייך געשריבען אין מיין פריערדיקע בריף, פארהאנדעלט'ן דא מיט דער הסתדרות הרבנים און הרב האלענדער שטייט אין פארבינדונג און וועלען זיך אויך באטייליגען מיט געלט, חאטש זיי זאגען ניט וויפל, אויך אין מיין געשפרעך מיט הרב האלענדער האט ער גערעט וועגען פארען אלס מומחה (עקספערט) וכו', און זיכער ווייסט איר דאס אלץ פון דער ערשטער קוועלע.

מיין כוונה וואס מען האט גערעט מיט הרב העכט שי' אז ער זאל אייך טעלעפאנירען, איז געווען, אלס צוגאב צו דאס אויבען דערמאנטע, ווייל זייענדיק א אויסגעצייכענט רעדנער אין ענגליש און מאכט א שטארקען איינדרוק אויף פערשידענע קרייזען, און דא אזוי ווי אין אנדערע ערטער, איז דער איינדרוק אויף דעם שופט און אויף די אנוועזענדע שפילט א גרויסע ראלע בהנוגע צום פסק דין, האב איך גערעכענט אז מען דארף דאס האבען אין זכרון, און זיין גרייט, און ווען מען וועט דאס דארפן באשליסען, אויב מען זאל דאס אויסניצען.

אין צווישען צייט האב איך באקומען דא א ידיעה אז עס זיינען פראן געוויסע קרייזען צווישן די קאנסערוואטיווע, וועלכע ווילן צורייבען די זאך. איבערטראכטנדיק וועגען דעם אויסגאנג. איך ווייס ניט אויף וויפיל דער קלאנג איז באגרינדעט און וואס איז דער יסוד צו דעם, און מובן ווען דער

ד'תתמג

חו"ה בוד' : ליטוויץ. מט' קלעמעס. אגרות נוספות אליו — לעיל ת"ג ד'תעו. ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'רלח. ה'רסב.
פארבינדונג: בקשר למשפט המחיצה בביהכ"נ. דלעיל שם.

שופט זאל בלייבן אין א גוטע שטימונג דארפמען ניט דורכלאזען די געלעגענהייט צו באקומען א באשלוס וועלכער זאל דינען אויך אלס פרעצעדענט פאר אנדערע ערטער.

וואס איר שרייבט וועגען ענטשולדיגען פאר אייער שרייבען, זעלבסט פארשטענדליך אז עס [איז] ניטא פאר וואס צו ענטשולדיגען, און האף אז נאך לאנגע יארען וועט איר שרייבען און השי"ת זאל העלפען עס זאל זיין מיט פרייליכען אינהאלט בהנוגע צו ענינים הכללים וענינים הפרטים, און אין די ענינים הכללים זאל אויך איינגעשלאסען ווערען ניט נאר ארבעט פאר אידישקייט בכלל נאר אויך טאן בהנהגת חסידות, און ווי דער ווארט פון רבנו הזקן דער גרינדער פון חסידות חב"ד, וואס ער האט געזאגט, אז חסידות איז ניט א זאך פאר חב"ד אליין אדער פאר א טייל פון אידען, נאר דאס איז א זאך פאר אלע אידען, און עס איז דאך באוואוסט דער ווארט, אז א גוטע זאך וואס מען קען טאן היינט לייגט מען ניט אפ אויף מארגען.

ליידער דארפען נאך אייניגע דעם וואס זאל זיי ערקלערן אז די זאך איז גוט, און איך האף אז דער איינער וואס וועט אנפירען מיט דער מיסיע אין דער סביבה פון מאנט קלעמעס, וועט דאס זיין ר' ברוך ליטוויץ שי', און וויבאלד אז איר שרייבט אז גדולי ישראל שטימען סיי ווי ניט איין מיט אייך, וועט איר זיכער ניט נתפעל ווערען אויב עס וועלען זיך געפינען אזעלכע וועלכע האלטען זיך פאר גדולי ישראל און וועלען ניט איינשטימען מיט אייער פראפאגאנדע פאר חסידות, ולפום צערא אגרא.

בברכה לבשו"ט.

ד'תתמד

ב"ה, י"ז מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל יוסף שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק והקודם לו.

מובן שצודק ברוב כתבו, בהנוגע לתעמולה בין כו' ואותם הבאים
בטענות שלדעתם הם טענות מדעיות וכו'.

אבל כמו שראיתי בכמה וכמה מהם, ברובם הכי גדול ה"ז כמו שכתבתי
במכתבי הקודם, טעם הבא לאחרי הרצון הוא כדי להצדיקו, והוא ע"ד מה
שכתבתי במכתבי לוועידת מורי החינוך העצמאי, אשר בודאי ידוע לו. והנה
מובן אשר למרות הנ"ל כדאי הי' לעשות אפילו בשביל מיעוטא דמיעוטא,
אבל דא עקא שאין די ידים מספיקות כותבים מדפיסים מנהלי תעמולה וכו'
ואפילו להעבודה דכולי עלמא מודים שהוא בשביל הרוב וכמו עבודת ארגון
אנ"ש באה"ק ת"ו ובתפוצות (שבודאי רואה על המקום העזובה בזה) ארגון
כחות הפעילים המוכשרים לעסקנות צבורי ועוד ועוד . . .

בברכה.

ד'תתמד

מו"ה שמואל יוסף: פינדריק, נתניה. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשנ"ד, ובהנסמן בהערות
שם.

ד'תתמה

ב"ה, י"ז מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה תשרי. — נעם לי לקרות בו שבהכנס השנה החדשה התחיל להתפלל בנוסח הברור של כ"ק אדמו"ר הזקן בנוסח האר"י, ויה"ר שתקובל תפלתו בתוך תפלות כלל ישראל, וכהתחלת ברכות האמצעיות בבקשת צרכי האדם, חננו מאתך חב"ד, שבדרך מסובב יהי ניכר השינוי לטוב בכל שאר הענינים בבקשות הבאות לאחר זה, ויה"ר שיהי כל זה מבלי העלמות והסתרים יתרים.

ובשאלתו בסיום מכתבו, איך יתנהג בשבת ויו"ט כשמתפלל בבית הכנסת ששם נוסח אחר בתפלה.

המקום לספק הוא רק באם עליו לעבור שם לפני התיבה כשליח צבור, אבל פשוט כשמתפלל לעצמו יחזיק בהנוסח שלו, וכידוע מעשה רב בזה, בדורות שלפנינו, ומובן שהוא הדין בהנוגע לאמירת ושמרו וכו'.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

(*) שו"ת משיב דבר סי"ז. שו"ת מהר"ם שיק חאו"ח סמ"ג. ודלא כמ"ש בפאת השלחן ה' א"י. ובשו"ת חת"ס חאו"ח סט"ו אשר מורו הר"י אדלער עבר לפני התיבה בנוסח האר"י ל אף שכל הצבור במנינו התפלל בנוסח אשכנז.

ד'תתמה

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 456.

מעשה רב: ראה גם לעיל חי"ג אגרת ד'שנ, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'קא. ה'קסה.

ד'תתמו

ב"ה, י"ז מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה אלי ש"י

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו, נוסף על הפ"נ ע"י הרה"ח נו"נ כו' מו"ה
דובער שליט"א בוימגארטען.

וכבקשתו יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו.

ובודאי אשר כיון שנכנסנו בשנה חדשה, אשר כפתגם כ"ק אדמו"ר הזקן
בעל התניא ושולחן ערוך, מתוסף אור בעולם (ראה באגרת הקדש סי' י"ד
בסוף ספר התניא), מוסיף הוא וגם חבריו וכל חברי העדה הקדושה שובה
ישראל שיחיו, הם ונשיהם ובני ביתם שיחיו בעיני תורה ומצות, ועל ידי זה
יוסיף בורא עולם ומנהיגו בברכותיו לכל אחד ואחת מהם בהמצטרך להם,
ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

כבקשתו מוסגר בזה שקל אחד מאחת הקופות של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי להצלחה בכל האמור.

בברכה.

ד'תתמז

ב"ה, י"ז מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דיין בריף פון י"ד מ"ח.

לדעתי, און נאכן באטראכטען די אלע טעמים וואס דו שרייבסט, אז

ד'תתמו

מו"ה אלי: נחמד, בענאס איירעס.

דעם יאר זאלסט דו אוועקגעבען אינגאנצען אויף לימודי קדש, און לערנען דאס מיט התמדה ושקידה, און איך האף אז בהשתדלות וועסטו געפינען א פאסענדע חברותא, און זעלבסט פארשטענדליך אז איך מיינ ניט די טובה פון וועמענס אנדערס, נאר דאס איז פאר דיין טובה, און אז דו וועסט לערנען דעם יאר בשקידה הנכונה, איז דענסטמאל בא דעם ענדע פון יאר וועט מען זיך קענען צונויפריידן אין די פראגעס וועלכע דו בארירסט אין די ענדע פון דיין בריף, אויך זעלבסט פארשטענדליך, אז עס איז ניטא קיין שום יסוד צו איבערטראכטען וועגען דייע חושים און אז דער לערנען איז פרעמד וכו' וכו', ווארום דאס איז נאר א פראגע פון וועלען, און ווען מען לערנט אן בלבולים, ניט טראכטען וועגען אנדערע זאכן (והכל עשה יפה בעתו), און אין דער פאסענדער צייט בין איך זיכער אז דו וועסט זיך איינארדנען, און מיטן אויסניצען דייע כשרונות באופן אז דו וועסט זיין צופרידען בגשמיות און אויך ברוחניות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תתמח

ב"ה, י"ח מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

האברך משה אהרן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מגי' לך והקודם לו . . .

(ב) במה שמתרץ באיזהו מקומות בספר תניא קדישא שנאמר כו' או גוי וצ"ע למה נתכוין בתיבות אלו.

בכלל בכגון דא מובן ופשוט שהכו' או גוי צריך להיות שייך להתיבות שלפניהם ולענין זה, ולא לענינים שקדמו לפני פניהם ועוד מקודם, כן מובן

ד'תתמח

האברך משה אהרן שי: פרילוק, בני ברק.

ופשוט שצריכים הם או לציין סיום כתוב ומאמר או (בהנוגע לתיבת כו') סיום ענין; אבל לא רמז לענין חדש או השייך לענין שמדובר אודותו במקום אחר ולא על אתר.

ג) במ"ש אודות המספר דתר"ך עמודי אור, שאפשר בזה תרי"ג עמודי אור וכו'.

הענין דתר"ך — כת"ר עמודי אור הוא ענין ידוע בספרי הקבלה בתפלת רבי נחוניא בן הקנה הידועה בספרים אלו ועוד, ואין כל מקום למספר דתר"ג עמודי אור.

בברכה.

ד'תתמט

ב"ה, י"ח מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מגי' וי"ג חשון, בו כותב אודות הולדת הבן והכנסו לבריתו של אברהם אבינו ונקרא שמו בישראל . . . שי — הנה יה"ר שהוא וזוגתו שיחיו יגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים ויגדל להיות חסיד ירא שמים ולמדן.

במה שכותב אודות הסתדרות זוגתו תחי' בחדשים הבאים, אשר הטפול הבן דורש כמה שינויים בההסתדרות דעד עתה.

מובן שזהו תלוי בפרטים ופרטי פרטים שאינם במכתבו, והנקודה בזה היא מיוסד על מרז"ל הבטלה מביאה לידי כו' שצריך להשתדל שזוגתו תחי' תהי' עסוקה לכל הפחות איזה שעות ביום, ומה טוב בעיני חב"ד שהם צנור וכלים לקבלת ברכות נשיאנו הקי' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ומובן שסידור זה צריך להיות באופן שלא יגע בהטפול וגידול והתפתחות של בנם שליט"א, ומיוסד על שתי נקודות אלו ובהתייעצות עם ידידיו מבין אנ"ש, בטח יוכלו למצוא מוצא מתאים להנ"ל וטוב בגו"ר.

בברכה.

ד'תתנ

בי"ה, י"ח מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה יעקב אליעזר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה תשרי, ולפלא ההפסק הארוך כ"כ בין מכתב אחד לחבירו, וגדול הפלא עוד יותר שהרי זה עתה נכנסנו לשנה חדשה, שכניסה זו דורשת הגברת הפעולות, וכפתגם הידוע, ווי מען שטעלט זיך אוועק אזוי גייט דאס, ובפרט שנתוסף ענין חדש הוא ענין הבית רבקה, ודוקא עתה ממעטים אני"ש בכתיבה.

בשאלתו :

(א) איך לתקן את מה שקרה בשמחת תורה, אשר בין הבאים להשתתף בהקפות דישיבת אהלי יוסף יצחק היו אחדים שבאו במכונות כו'.

התיקון בזה פשוט, ולפלא שגם בשנה זו לא עשו זה, והוא שאיזה ימים לפני מועד כהנ"ל ידפיסו מודעה בעתונים (ומה טוב ביחד עם ההודעה ע"ד זמני ההקפות וכיו"ב), אשר בודאי פשוט וידוע איסור נסיעה במכונה בשבת ויו"ט, והסתירה שמניי ובי' להשתתף בענין תורני באופן היפך התורה.

(ב) ע"ד העלי' לתורה של כאלו שאין ברור אופן שמירתם התורה והמצוה.

כבר שאלוני פעם עד"ז מביהכ"נ דישיבת אהלי יוסף יצחק במעלבורן, ועניתי אז, ומענה זו גם עתה בתקפו הוא, שהחלטה בזה תלויי בכו"כ פרטים, הן בהנוגע לאופן הנהגתו של זה הרוצה לעלות לתורה והן בהנוגע להנמצאים בביהכ"נ והרושם עליהם, שכל הענינים הנעשים בפרהסיא גם זה צריך להביאו בחשבון, ובהתאם להבירור בהאמור יש על אלו הנמצאים על אתר

ד'תתנ

מו"ה יעקב אליעזר שי: הרצוג, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תרס"ה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'נה.

וכפתגם: ראה גם לעיל אגרת ד'תשס"א, ובהנסמן בהערות שם.
הבית רבקה: ראה גם לעיל אגרת ד'תשמ"ז, ובהנסמן בהערות שם.

להחליט, אלא שמוכן ע"פ מרז"ל לעולם תהא ימין מקרבת ושמאל וכו' שבאופן כזה צריך להתנהג גם בשאלה האמורה, ובפרט כשיש ספק אם צריך בכלל לדחות אפילו בשמאל, והרי כבר נאמר, דרכי דרכי נועם וכל נתיבותי שלום.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תתנא

ב"ה, י"ח מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מ"א מ"ח, בו כותבת אודות השתלשלות הדברים באופן שידוכה והיחסים שביניהם עתה, ואשר בתוך הויכוח שביניהם הוחלט לגשת לבית דין עליון בכדי כו' ומסיימת שנמצאת בחזית נגדו ונגד המשפחה כולה.

והנה מובן אשר קשה לחוות דיעה על יסוד הטענות מצד אחד, כי הרי בהנוגע לכל אחד ואחת אפילו איש השלם ביותר, כללו כלל, אדם קרוב אצל עצמו, וכיון שהחליטו לגשת לבית דין עליון, שבודאי כוונתה לפני רבנים בעל הוראה ונסיון, הרי תהי' הזדמנות להציע הטענות משני הצדדים ולשמוע חוות דעתם של אנשים העומדים ממעל לצדדים.

אבל מה שממהר אני להעיר בהנוגע, לכתבה היא:

(א) במה שכותבת שנמצאת בחזית נגדו ונגד המשפחה, יש מקום לומר שהחזית היא גם כן נגד עצמה, שהרי חיי משפחה היא שאלת החיים, וכל צעד נחפז ובלתי נכון, תוצאותיו משפיעות על שני הצדדים, ולפעמים תכופות משפיע אדרבה יותר על הצד שנקט בצד הזה מאשר על הצד השני, מובן שאין כוונתי בזה לחוות דיעה בעצם הבעיא ואופן פתרונה, וכנ"ל שהרי שמעתי טענות רק מצד אחד, ורק להביע דאגתי על שכנראה משתדלת להחריף היחסים בכדי שיבוא הבירור והפתרון בהקדם הכי גדול, ולא תמיד הקדם הבירור בעיניים כאלו טוב ומועיל.

(ב) והוא עיקרי אפשר עוד יותר, בנוגע לכתבה שנגשים להבית דין בכדי

להתגרש, זאת אומרת, שרק מוצא זה רואה לאפשרי וכנ"ל, ובטח גם היא מודה בזה, איש העומד מן הצד יכול לדון באופן אובייקטיבי הרבה יותר מאלו הנמצאים בגוף הדבר, ולכן אין נכון להחליט מראש שנגשים להבית דין במטרה קבועה, ומבלי לשאול דעת הבית דין בגוף הענין.

(ג) מה שהתמיה אותי בהתיאור אודות פעולותי וההנהגה בה אחזה, אשר למרות שהיא דתית וגם קבלה חינוך דתי וכו' והשקפת עולמה דתית, בכל זה אחזה בהנהגה להיפך, במטרה להפסיק על ידי זה היחסים ביניהם וכו', ובודאי למותר לבאר אשר הנהגה מתאימה להוראת תורתנו חיים אין זה ענין למסחר ולהשתמש בו לענינים של לחץ וכו', כ"א זהו ערך בפני עצמו וענין יסודי בהיחסים שבין האדם לבוראו ומנהיגו, והתאמת ההנהגה להוראת נותן התורה ממשיכה ברכות נותן התורה על הנוהג כן, אשר בברכות אלו נכלל גם כן שיקול הדעת ישר הבנה והערכה נכונה של המצב בו האדם נמצא, והחלטות מתאימות לאשרו האמיתי, וכוונסח התפלה שלש פעמים ביום, שבקשת צרכי האדם מתחילה בתפלה חננו מאתך חכמה בינה ודעת, ומכלל הן אתה שומע לאו, שחלישות הקשרים בין האדם לבוראו על ידי הנהגה הפכית, מפריעה בכל האמור, ושוללת מאתו ענין עיקרי וחיוני בכל הזמנים, ובפרט בתקופה שרוצה היא לפתור שאלות מסובכות ועיקרונות.

שולח אני מכתבי זה במהיר וקודם לעניית מכתבים שנתקבלו לפני מכתבה, בתקוה אשר שורות האמורות המעטות בכמות בערך חשיבות הדברים, תעוררנה אותה להתבונן עוד הפעם מתאים לשלשת הנקודות האמורות ולשנות את השקפתה, והעיקר הנהגתה בפועל בהתאמה להוראת תורתנו חיים, וינעם לי לקבל ממנה אישור תקותי זו.

בברכה אשר השם יתברך המשגיח בהשגחה פרטית על כל אחד ואחת ינחה בדרך הטובה לפניי בטוב האמיתי;

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תתנב

ב"ה, כ' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מעש"ק והקודם ומיום ה', בו כותב אודות תיקון בענין הידוע.

הנהגה כמו בכל עניני תיקונים דבר פשוט הוא שלכל לראש צריכה להיות קבלה טובה על להבא בהנוגע לפועל, ובלשון הרמב"ם שלא ישוב לכסלה עוד וכו'.

ובהנוגע לתיקון העבר, צריך שתהיינה אותיות התורה, ובפרט אותיות דמשניות ופנימיות התורה, זאת אומרת, תורת החסידות, חקוקות בזכרוננו, שאז אפילו בזמן שאינו חושב בהם, הרי חקוקים הם במוח הזכרון, וכמבואר בכ"מ ומהם בלקוטי תורה לרבנו הזקן סוף פרשת קדושים.

ולכן מהנכון שיהי' בקי בעל פה איזה פרקים משניות ואיזה פרקים תניא, ונוסף על השיעור חדשי של תהלים — כפי שנחלק התהלים לימי החדש — שבודאי שומר לאמרו בכל יום אחר תפלת שחרית, והקאפיטל תהלים המתאים למספר שנותיו, הנה יאמר בכל יום עוד איזה קאפיטלעך תהלים גם כן על הסדר, ומספר קאפיטלעך תהלים אלו תלוי במדת שעות הפנאי שלו, ויהי' אצלו שיעור למיגרס ולעיונא בנגלה דתורה ולמיגרס ולעיונא בפנימיות התורה, ומשך זמן שיעורים אלו, תלוי גם כן בשעות הפנאי שלו.

גם ידוע שסגולה ליתן בכל יום חול קודם תפלת השחר איזה פרוטות לצדקה.

גם ידוע הענין דהשתדלות בהנוגע לחינוך הכשר של בני ובנות ישראל באופן המתאים, זאת אומרת, על ידי טרחה בגופו בנשמתו או בממונו.

וזאת למודעי, אשר ענין התעניות שמובא בכמה ספרים, הנה יעוין באגרת התשובה לרבנו הזקן ריש פרק ג', וז"ל, אכן כ"ז באדם חזק ובריא כו' אבל כו' כמו בדורותנו אלה כו', ובפרט שרואים בחוש שהתענית משפיע על הבריאות ועי"ז גם על כח ההבנה וההשגה וכח ההתבוננות, וא"כ הרי יצא שכרו בהפסדו, ולכן מה טוב להתענות ע"ד הפתגם של כ"ק אדמו"ר מהר"ש (נדפס בתולדות מהר"ש עמוד עב) שיהי' בולם פיו מלדבר ענינים בלתי רצוים

וכו' שגם זה עינוי הוא, ואדרבה ברובא דרובא עינוי גדול יותר מאשר עינוי דאכו"ש, וכנראה כ"ז במוחש, ותקותי אשר כשיעשה ע"ד האמור יראה הטבה ממשית בקרוב ומזמן לזמן עוד תתרבה, ומובן שאין להתרשם ממלחמת היצר נגד האמור בטענות שונות ומשונות שבהם גם טעמים שמלביש אותם בלבוש של יראת שמים, זאת אומרת שתחת להתעסק בהאמור לעיל יהי בהתבודדות ופרישות ויתענה ויסגף את עצמו כו' וכו' – שבעוה"ר בדורנו דור יתום רואים תוצאות מהנהגה האמורה אשר לפעמים תכופות מביאה לעניינים שהם היפך המטרה והכוונה וד"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

במש"כ סברות שונות ע"ד הסתדרותו ואופן פרנסתו – יש להתייץ בזה עם ידידי הנמצאים על אתר ומכירים גם כשרונותיו. והשי"ת יתן להם הרעיון הנכון איך ליעצו בטוב לפניו בגו"ר.

ד'תתנג

בי"ה, כ' מ"ח, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ז מ"ח עם המוסגר בו.

בעת רצון יזכירו אותו ואת זוגתו שי' ואת כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובמ"ש שספק אצלו במה שלומד עם נערה בת י"א שנה, גמרא. אם רק בקל הוא יש לסדר ללמוד סוגיות כאלו שיש להם שייכות לעניינים של פועל, שאז הרי נכנס זה בסוג הלימודים לנשים, כמבואר בהלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן סוף פרק א', עיי"ש. ומסכתות כאלו וסוגיות רבות במספר, ובפרט שהרי היא סמוכה לגיל קבלת עול מצות בת שנים עשרה.

לפלא אשר בהשיעור שלומד עם מר . . . שי' לא נזכר ע"ד לימוד החסידות, ואפילו את"ל אשר הנ"ל אין מרגיש הכרח הדבר, הרי אדרבה זה ראוי להכרח לימוד זה עמו, וק"ל.

ובפרט שתקותי שלאחר שהי' כבר זמן בכותלי תו"ת אין המצב כך, אלא

שבטח עושה חשבון, שכיון שזמן הלימוד ביחד מצומצם, יש לנצלו להלימוד שמזכיר, אבל לא להניל, אבל כשיסביר לו הענין דקב חומטין ותוכן הענינים המבוארים בקונטרס עץ חיים, בודאי שבנקל יסכים וגם יבקש להקדיש מזמן לימודם יחד ללימוד החסידות, והשי"ת יזכהו לבשר טוב בכל האמור.

בברכה להצלחה בעבודתו בקדש הוא וזוגתו שיחיו מתוך בריאות הנכונה.

והשי"ת ימלא ימי הריון זוגתו תחי' כשורה ובנקל ותלד זחור"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה.

ד'תתנד

ב"ה, כ' מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ד חשון, — בו כותב אודות מצב רוח זוגתו תחי', ואשר לכן רצונה להבדק ע"י רופא, ואין נראה לו החפזון בזה.

הנה אף שדעתי כדעתו, שאין להתרשם שעדיין לא נתעברה, אבל כיון שזוגתו מתרשמת מזה יש להסבירה הנמוקים שלו. ואם יתקבל אצלה בטוב ובשמחת לבב, טוב הדבר. אבל באם מאיזה טעם שיהי' ישאר אצלה הרושם, יש למלאות רצונה להתבקר ע"י רופא. ומ"ש החשש כיון שהוא ע"י רופא גבר, לא שמעתי שיקפידו בעיני רפואה על זה. ולכל היותר — יש לחקור אחרי זה אפשר ישנה רפואה אשה מומחה במקצוע.

במ"ש בהנוגע לפב"פ שבדקו תפיליו ונמצאו הפרשיות כשרות ומהודרות, — הנה מובן ופשוט, שבדיקת התפילין כוללת הפרשיות וגם הבתים והרצועות. ועוד זאת, אשר אף שתמיהני בדבר, הנה כבר כ"פ בכגון דא, שהודיעוני מאה"ק ת"ו בנתינת התפילין לבדיקה לסופר אחד והכשירים, ואח"ז מצא סופר שני לאחריו חסרון אות וכיו"ב. ז.א. פסול לכל הדיעות.

ד'תתנד

חלקה נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 501 וחלקה שם ע' 589 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

לפלא שאינו מזכיר במכתבו אודות הפעולות בהפצת המעינות חוצה, וגם לא אודות פעולות צעירי אגו"ח בכלל. ובטח ימלא עד"ז בהזדמנות הכי קרובה.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ד'תתנה

ב"ה, כ"א מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ג חשון, בו כותב אשר הציע להנהלת הישיבה תומכי תמימים אשר בלוד להכנס שינויים בתכנית הלימודים וכותב הטעמים.

והנה ידוע עד כמה יש להזהר בשינויים בתכנית לימודים אשר הונהגה כו"כ שנים, ואשר ע"פ חונכו מאות ואלפים תלמידים, אשר הוכיחו הנכונות של התכנית, ועד כמה מתאמת להמטרה הפנימית להעמיד תלמידים תמימים בבית ובחוץ, ולחסנם איתן נגד הרוחות בלתי מצויות המנשבות עתה בעולם, ואלו הדברים אמורים בהנוגע לכל התלמידים עאכ"כ בהנוגע להתלמידים המצטיינים בלימודיהם בתכנית זו, ז.א. שהצלחה באה לתלמיד זה יותר ע"ד הרגיל, שהרי אין בני אדם ענין לעשות בהם נסיונות באם יצליח השינוי ויוסיף מה או לא, ובפרט ששינוי המצב על הרוב קרוב יותר להפסד מאשר לשכר, שהרי עי"ז מקשרים את התלמיד לא רק לענין הנלמד אלא גם להסביבה חדשה בהנוגע לספרים וגם לאנשים, אשר השפעתם היא בנגוד במדה מסוימה להשקפת עולם בה רוצים לחנך את התלמידים. — ועוד נוסף בכל זה, שכאשר השינוי ניכר בתכנית הישיבה ה"ז נותן הכשר על הלימוד והעניינים המסובבים ממנו וק"ל.

ואף שאיני מכיר אישית, עצתי ותקותי שתתקבל, אשר כל הזמן שאפשר לו להחזיק בנו ש"י באהלה של תורה ויראה שלימה, שילמוד הוא

בישיבה וישתדל שלא לערבב שמחת לבו ולקחת חלק מזמנו לעניינים חדשים ושוניים, כי אין זה רק שאלה של גרעון איזה שעות מלימודי קדש אלא שאלת כניסת התלמיד לעולם אחר.

ובמ"ש אשר כמה ידיעות נחוצות מפני הדרישות דעלמא הדין, לצערנו עניינים כאלו נקלטים קל הרבה יותר אצל הנוער מאשר לימודי קדש, ולכן במשך זמן קצר לאחר יציאתם מכותלי הישיבה ולאחרי שיקבלו חיסון מספיק נגד השפעות מזיקות, בקל יהי לרכוש העניינים הנחוצים באמת להסתדרות ולפרנסה כפשוטה, ויהי רצון שירוה רוב נחת אמיתי הוא נחת יהודי מסורתי מכל יו"ח שיחיו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתנו

בי"ה, כ"א מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה ישראל זוסמן שי

שלום וברכה!

... בודאי לעת קבלת המכתב כבר קבלו פ"ש מהאורחים שי' שביקרו
כאן בצירוף עכ"פ נקודות מדברי התעוררות, ויה"ר שיפעלו פעולתם בהנוגע
למחדו"מ במשך כל השנה.

בברכה לבשו"ט בענייני הפרטים ובעניינים הכללים.

נ.ב.

במ"ש אם נכונה התועדות מבלי שישמע דברי תורה. — הפלא גם הספק

ד'תתנו

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 599 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה ישראל זוסמן: דבורך, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תג, ובהנסמן
בהערות שם.

בכגון דא שהוא דבר משנה מפורש (אבות פ"ג) וביחוד ע"פ המבואר בחסידות בכ"מ ענין דאכל בי עשרה שכינתא שריא, ואף שהשראת השכינה הוא אף שאינם מדברים בד"ת, אבל לאידך גיסא מובן עד כמה מוכרח ויקר כל דבר תורה הנשמע בעת כזאת דהשראת השכינה. **ופשוט** אשר **במד"א** כשלא יגרמו עי"ז למחלוקת (או לביטול ההתועדות). וראה שו"ע אדה"ז חאו"ח סיני"ג סוסכ"ג. קו"א דתניא בסופו.

ד'תתנז

ב"ה, כ"א מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום החמישי, ולפלא ההפסק כ"כ בין מכתב אחד לחבירו והקיצור בענינים שאמרו בהם להאריך, ז.א. עניני תומ"צ וענינים הנוגעים למחנה החסידים ביחוד.

במ"ש טעמים וביאורים לעסקו באומנות השו"ב ולהמנעו מלעשות בכרמי שלי כפי הדרוש, כבר מלתי אמורה בכ"מ ולכמה מאנ"ש אשר תירוצים הנאמרים בכגון דא הרי נוסף על הספק באמת עד כמה נכונים הם אם בכולם או רק מיעוטם, הרי אפילו את"ל שצודקים הם התירוצים במאה אחוז, מה מועיל זה בתפקיד הפנימי והאמיתי של כאו"א מישאל שהוא דבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני, וכהודעת אדמו"ר הצ"צ אן פעלא דיממא אן **להאיר** שאפילו אונס אמיתי ע"פ תורה ידוע הפס"ד אשר כמאן דעביד לא אמרינן, ואף שעל פי המבואר במדריגת עבד כדבעי אצ"ל איכפת ל"י ע"י מי נעשים עניני האדון ובלבד שיעשו כדבעי, צע"ג אם מי מאתנו הגיע למדריגה של עבודה כזו והבחינה בזה הוא, אם גם לענינים הגשמיים ועניני הגוף ותרוך הוא ע"ד האמור, או שהוא רק בנוגע לענינים הרוחניים ועניני הנשמה ...

ברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תתנח

ב"ה, כ"א מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, מובן אשר מה שציינתי במכתבי לאיזה ספרים – הוא בכדי להקל עליו עבודת האסיפה והעסק בהענין אודותו כותב.

ובמ"ש אודות ביקורו של הרב . . . שליט"א, הנה בודאי יודע אשר ביקורו הי' לתכלית התעוררות בעניני תורה ומצות בהסביבה ולא למטרה אחרת, ולכן הפלא הוא על שכבודו לא חפשו לסייע לו בעבודתו האמורה, כי הרי נמצא הוא על אתר ובודאי יכול הי' לסייע בענין האמור, וכנראה ממכתבו הרי גם לא נפגש אתו.

במ"ש ע"ד הספק* בכתיבת שם עקיבא והראו להריא"ז בחלום אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, ס"ת עקיבא בה"א, הלא לא בשמים היא ואין משגיחים בבת קול, כבר שקו"ט בזה ובכגון דא בכמה מקומות**. והנקודה בזה היא אשר לא בשמים היא בנוגע לפסק הלכה – משא"כ בבירור מציאות, ובכגון דא – לדעת איך הי' שמו של רבי עקיבא שעמו מקושרים השמות עקיבא גם בדורות שלאחריו, וק"ל.

בברכה.

(*) עיין בזה טורי זהב בשמות גטין מעי עקיבא, ובברכ"י שם, שם הגדולים לחיד"א מעי רי"צ מוינא, – (בשה"כ להאריז"ל ענין ספה"ע ובלקוטיו לש"ס סוף ברכות עקיבא, אבל בלקוטי תורה להאריז"ל לתהלים צז: אור זרוע גוי' ר"ת עקיבה) – שו"ת חת"ס האה"ע, ומרש"ל ביש"ש מובא אשר לא דקדקו הסופרים בכתיבת השמות בש"ס.
(**) האריך בזה ג"כ בשם הגדולים לחיד"א מעי ר' יעקב החסיד. ושי"נ.

ד'תתנח

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 349 והושלמה ע"פ העתקה.
שקו"ט בזה: ראה גם אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ב אגרת תקלד.

ד'תתנט

ב"ה, כ"ג מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

האברך דוד צבי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו שואל במה שכותב רבנו הזקן באגרת התשובה
פרק א'.

א) במצות עשה שאפילו אם עשה תשובה מ"מ האור נעדר.

הרי על אתר נכתבה הראי' וכמרז"ל ע"פ מעוות וכו', ומובן שהאמור
הוא בתשובה לא בדרגא הכי עליונה, כי ישנה תשובה שמועילה אפילו על זה,
וראה מ"ש בתניא סוף פרק ז'.

ב) בהנוגע למצות לא תעשה, כותב שע"י התשובה לא נמחק מציאות
הלאו.

פלא היסוד לדבריו אלה, כי אין הדבר כן, ועיין ג"כ בביאור היטב בדרך
מצותיך להצמח צדק מצות וידוי ותשובה, אשר ע"ז מובן ג"כ דין הנגלה
שצריך להיות נחיצות בוידוי פה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתנט

דוד צבי: מרצבך, באר יעקב.

ד'תתס

ב"ה, כ"ג מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מכתבי, מענה על מכתבם הקודם בודאי נתקבל בעתו.

ועל ענין שהזמן גרמא באתי, כיון שחג י"ט כסלו בשנה זו חל ביום ו' עש"ק, וכיון שבכפר חב"ד עורכים גם חגיגה פומבית בה משתתפים אורחים מכמה מקומות באה"ק ת"י, ובטח גם ממקומות אשר הנסיעה משם להכפר דורשת איזה שעות, יש לדון ברציניות אם כדאי לסדר חגיגה האמורה במוצש"ק, בכדי שלא לגרום כו', ובפרט שאם אפילו תתחיל החגיגה באיזה שעות בלילה, הרי תמיד ישנם מקדימים לבוא, וק"ל. ואם יש לחשש זה מקום ואפילו אם ספק בדבר כדאי לקבוע החגיגה ביום א' (או ה') ומובן שצריך לפרסם עד"ז בעוד מועד בפרסום המתאים.

וכיון דאתינא להכי, אעיר עוד נקודה אחת, והיא שאיני יודע הסדר של החגיגה בשנים שעברו אם היתה בזה איזה תכנית, או לא, וכיון שת"ל הצליחה החגיגה בשנים שעברו, מהנכון שתה"י תכנית, שאז בטח יש לנצל עוד יותר, ואם אי אפשר תכנית מדוייקה בפרטית ופרטי פרטים, הרי עכ"פ יהי מתוכנן מראש עד כמה שאפשר ולמנות בעלי סמכא שידונו וישגחו על הפרטים בזה בעת מעשה.

ויה"ר אשר כל הנ"ל, וכן שאר ההשתדלויות ישמשו הקדמה הכנה וכלי למילוי משאלות לבבנו בתכ"י בנוסח נשיאנו זצוקללה"ה נב"מ ז"ע, אשר לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות נכתב ונחתם.

בברכה.

ד'תתסא

ב"ה, כ"ד מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכי חשון והקודם.

בעת רצון אזכירו ואת זוגתו תחי' על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה. נגני"מ זי"ע למילוי משאלות לבבם לטובה בזחוי"ק, ובדאי
מתחזקים בבטחונם בבורא עולם ומנהיגו, אשר כיון שזוהי מצוה הראשונה
בתורה"ק תורת חיים ומצוה רבה ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, הרי
אם יעמדו בהתקשרות ודביקות במצוה המצוה ע"י אורח חיים מתאים
ולהעלות בזה וכמרא"ל מעלין בקדש, יוכלו לקיים מצוה זו ומתוך שמחה.
בברכה לבשו"ט.

ד'תתסב

ב"ה, כ"ד מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה יצחק שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ד חשון (והקודמו), בו שואל:

א) אם מותר לעסוק בטפול רפואי רק לחולה, או שמותר גם להשתמש
באותן הרפואות שהם מונעים ממחלות, זאת אומרת המחסנים את הבריאות
שלא יחלה.

והנה מעשים בכל יום שעושים כן גם גדולי ישראל ומנהיגיו, ועיין ג"כ

ד'תתסא

בהמשך אליה — לקמן אגרת ה'קלו.

ד'תתסב

מו"ה יצחק: ווייל, שדה אליהו. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ג ד'שלד.

הלכות דיעות להרמב"ם פרק ד'. ומקרא מלא דבר הכתוב, כל המחלה גוי לא אשים עליך, כי אני ה' רופאך, שגם זה בכלל הרפואות.

ב) אותם הסממנים שמזריקים בתוך הגוף, אם מותר להשתמש בהם, וכנראה ששאלתו בהנוגע לאלו שנעשים מדברים בלתי כשרים.

והנה גם בהנ"ל מעשים בכל יום אשר אנשים יראים וחרדים נוהגים ככה מבלי כל פקפוק, והרי מותר ליהנות מדברים האסורים באכילה ומותרים בהנאים.

ג) איך לנהוג בהנוגע לתרכיב של סאלק, שמתחילים עתה להזריק לילדים.

כבר נהגו בזה כאן זה כו"כ חדשים, וגם כנ"ל בחוגי הכי חרדים, ז.א. שאין כאן שאלה בהנוגע לכשרות וכיו"ב, אבל מובן שיש לברר שיהי' התרכיב ממעבדה טובה בת סמכא.

בודאי שומר קביעות שיעורי לימוד בנגלה ובחסידות ומוסיף בזה מזמן לזמן וכציווי הידוע מעלין בקדש.

מובן אשר שאלה בפ"ע היא — עירוי דם, שהורגלו בזה בזמן האחרון והולך נוהג זה ורווח יותר ויותר. שאין מדקדקים כלל מי הוא נותן הדם. ומסברא ה"ז מטמטם יותר ממשי"כ בשו"ע יו"ד ספ"א ס"ז בהגהה. ואפשר הטעם לאי הדקדוק בזה, מפני שלפעמים תכופות משתמשים בעירוי בחולי שיש בו סכנה ועכ"פ חולה רציני. ועוד שהוא ענין חד פעמי — משא"כ ביו"ד שם.

— להעיר: הקזה המוזכרת בש"ס — ברוב הפעמים המדובר הם **בבריא** המקיז דם.

דיני רפואה — ראה שו"ע יו"ד סי' קנה, שלו.

לימוד פנימיות התורה בזמננו זה הוא, כמבואר בארוכה במ"א, בלימוד תורת החסידות, ומהנכון שיתחיל בתניא ח"ג אח"כ שם ח"ב, ואח"כ קונטרס ומעין, דרך מצותיך להצ"צ וכי'.

במש"כ מי הוא להשפיע בסביבתו כו' — מפורש הדין בשו"ע אשר אפילו עני בישראל מחויב במצות הצדקה. וכן הוא גם בצדקה רוחנית.

קט

אדמו"ר שליט"א

תפקידו של כל אחד הוא כדבר משנה נבראתי לשמש את קוני – אופן השימוש מבואר בשו"ע. ועיין שו"ע חלק או"ח סרל"א. ומובן שצ"ל מתאים לכשרונותיו ולסביבתו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתסג

ב"ה, כ"ד מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הרביעי עם הפ"נ המוסגר בו, בו כותב אודות מצב הבריאות שאינו כדבעי.

ויהי רצון – אז ער זאל זיך אריינווארפן מיט דעם זעלבען אימפעט בהטבת מצב בריאותו ברוחניות, כמו שנתייגע עד עתה במצב הפרנסה כפי שכותב במכתבו, שאז ישפיע זה תיכף גם על הטבת מצב בריאות הגוף. מובן שאין זה שולל מילוי הוראת הרופא, כי הרי התורה נתנה רשות לרופא לרפאות ושלוחי דרחמנא ניהו, אלא שיש להזהר מלעשות העיקר טפל והטפל עיקר כמובן. ובפרט שזכה ללמוד כמה שנים בתו"ת, אשר דברי צדיקים ופעולותיהם קיימים לעד ופועלים פעולתם דרך כחות הנעלמים עד לכחות הגלויים ולבושי הנפש שהם מחשבה דבור ומעשה.

בודאי יודיע מהמשך חוות דעת הרופאים לאחר הדיקה אודותה כותב, ויהי רצון שיהיו בידו בשורות טובות בקרוב.

בודאי שומר שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא, ומעתה יקבע גם שיעור נוסף בלימוד החסידות אילנא דחיי, ויהי רצון שיקום בקרוב המקיים את התורה כו' סופו לקיימה מעושר גופני ורוחני.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ד'תתסג

ד'תתסד

ב"ה, כ"ד מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יהודא ליב שי

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען די ידיעה פון צווישען די באריכטען פון דער ישיבה אחי תמימים ליובאוויטש אשר בפיטסבורג, אז עס ווערט צוגעגרייט א דינער פון וועלכעס די הכנסה גייט פאר דער ישיבה און וועלכעס ווערט געגעבען אין אייער כבוד.

עס איז באוואוסט די הוראה פון תורתנו תורת חיים, אז עס איז א מצוה צו מפרסם זיין עושי מצוה, און בפרט אז די עושי מצוה איז זייער פעולה אין דעם געביט פון חינוך על טהרת הקדש, תורה חינוך, וואס דאס איז איינע פן די עמודים אויף וועלכע דער בית ישראל האלט זיך אן, און בפרט אין אונזער צייט חשך כפול ומכופל פון דעם גלות, איז דאס לעבענס וויכטיג, אז דער חינוך פון אידישע קינדער זאל זיין אין גייסט פון תורה תמימה ביראת שמים טהורה בחום חסידותי ואור.

ואשרי חלקם פון די אלע וועלכע טוען אין דעם, צו באקומען צוגאב ברכות פון דעם נותן התורה אין דעם וואס זיי מיט זייערע בני בית נויטיגען זיך.

און איך האף אז אחינו בני ישראל אין פיטסבורג, וועלכע קענען אייך מערערע יארען, וועלען אפשצען די וויכטיקייט פון דאס אויבען געזאגטע און וועלען זיך באטייליגען אין דעם דינער, און אויך בעאיינפלוסען זייערע פריינד צו איינטיילנעמען אין דעם, און ווי געזאגט וועט איר האבען א חלק אויך אין זייער חלק.

מי שרייבט מיר ניט קיינע פרטים וועגען אייערע פריוואטע ענינים, האף איך אז דאס איז א סימן אז עס איז בסדר ובשלום, און השם יתברך זאל אייך מזכה זיין צו אנזאגען גוטע בשורות אויך אין דעם.

בברכה להצלחה בכל האמור.

ד'תתסד

מו"ה יהודא ליב: אונגאר, פיטסבורג. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ד א'כז.

קיא

אדמו"ר שליט"א

ד'תתסה

ב"ה, כ"ד מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ כו' מו"ה אברהם יהודא ליב שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מכ' מ"ח יום הולדת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, אשר
ביום הולדת המזל גובר כידוע.

ולקרות בו אודות חיזוק השיעור דא"ח וההוספה שיחזרו מאמר בזמן
סעודה שלישית בעידנא דרעווא דרעוין ועת רצון ג"כ למחזי זיו דזעיר אנפין
כשמקיימים ההזמנה דקריבו לי חזו חילי, ואשרי חלקם של כל אלו
המשתתפים וביותר המשתדלים בכגון דא, כי באור פני מלך חיים, ובטוח
בורא עולם ומנהיגו לקיים הבטחתו בעידנא דא לבטלא בכל קליפין דבי
רעווא ולית זעפין, וכיון דשבת מניי מתברכין כולי יומי, ממשיכים מזה על כל
השבוע כולו, כיון שמשבת נמשך למטה בגילוי.

בברכה.

ד'תתסו

ב"ה, כ"ה מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

מחותי הו"ח אי"א נ"נ בנש"ק מו"ה שמואל אבא שי

שלום וברכה!

זה לא כבר הגיעו לידי מה שמסר ע"י ש"ב הרה"ח אי"א נ"נ רב פעלים
בעל מדות מו"ה עזריאל זליג שי סלאנים, והם מסרק, מכ"ק אדמו"ר

ד'תתסה

מו"ה אברהם יהודא ליב: קליין, ירושלים.

ד'תתסו

מו"ה שמואל אבא: שפירא. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ב'תתקסו, ובהנסמן בהערות
שם.

מהורש"ב, קופת טאבאק וכן מטפחת. וכיון שאין הנ"ל יודע ברור הפרטים בנוגע לשנים האחרונים, והרי אמרו רז"ל כל הנותן בעין יפה נותן, בטח יודע הפרטים בזה למי שייכים וסדר ההשתלשלות, ות"ח ת"ח על תשורתו האמורה וגם על הטרחה בכתיבתו.

וכיון שזה עתה נכנסנו בשנה חדשה, ובפרט ע"פ פתגם המורגל בפולין אשר כבודו דר שם כמה שנים, שגמר החתימה היא בחדש כסלו בימי חנוכה, יהי רצון שהתחדשות המזל והתוספת בברכת בורא עולם ומנהיגו תפעלנה פעולתן בחיי היום יומים בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות גם יחד, וע"פ האמור זה כ"פ גדולה שמחה שהיא פורצת גדר ומסירה המדידות וההגבלות שבזה.

בברכה לבשו"ט.

ד'תתסז

ב"ה, כ"ה מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה שמואל אלעזר שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מח"י מ"ח, ובודאי מכבר קבל מכתבי מענה על מכתביו הקודמים, כן מאשר הנני קבלת המכ"ע ששלח ובודאי גם להבא ינהג במנהג טוב זה, ות"ח מראש.

כבקשתו בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם מתאים לתוכן מכתבו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע.

נעם לי לקבל הפ"ש והידיעות אודות ההתועדויות וההתעוררות לפעולות טובות, ויה"ר אשר יבשר טוב גם מהגשמת ההחלטות בפועל.

בברכה לבשו"ט תכה"י.

במש"כ ע"ד המנהג באה"ק ת"ו להוסיף בקדיש דרבנן (באתרא) קדישא

ד'תתסז

מו"ה שמואל אלעזר: שאולזון, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'רצד, ובהנסמן בהערות שם.

(הדין) — יש לחקור ע"ד מוצאו ומקור המנהג. ובפרט שלא נמצא הוספה זו בקד"ר אשר בנוסח תפלה שברמב"ם — בכל ההוצאות שראיתי — ולא בזה שבסוף מסכתות הש"ס ומשניות. ולא בסי' עבודת ישראל ואוצר התפלות. וגם קשה קצת ה' — שהרי כל הארץ קדושה ולא אתרא הדין ביחוד. — ולהעיר מלקח טוב לשמות ג, ה. והרי כל ביהכנ"ס וביהמ"ד מקום קדוש הוא (להעיר מסי' יראים ששכ"ד). — בסי' הרש"ש שנדפס בירושלים תרע"ו — אין הוספה הנ"ל.

ד'תתסח

ב"ה, כ"ה מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

מרת פרידא תחי'

ברכה ושלוש!

... במ"ש אודות הצבת מצבה, יש לברר המנהג בארץ הקדושה אם מחכים שנה שלימה או לא, ולנהוג כמנהג המקום, באם אין מנהג קבוע בזה או שיש מנהגים שונים, אין לאחר את ההקמה.

ובורא עולם ומנהיגו יאריך ימי' ושנותי' בטוב ותכה"י תבשר אך טוב בהנוגע לעצמה לבנים ובני בנים שיחיו.

בברכה.

ד'תתסח

מרת פרידא תחי': זילברשטרום, ירושלים. אגרת נוספת אליה — לעיל חי"ג ד'תמא. וראה שם לתוכן האגרת שלפנינו.
מצבה: ראה גם לקמן אגרת ד'תתקצט.

ד'תתסט

ב"ה, כ"ה מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' הרב מו"ה משה שיי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הספר קרית ספר, אשר הו"ל בתוספת אזנים לקופה. וישר חילו בהפצתן של תורתם של ראשונים, אשר הם כמלאכים וכבני אדם, וכפירוש השלייה אדם מלשון אדמה לעליון, כי קמאי הוו קא מסרי נפשיהו על קדושת השם (ברכות כ, א).

גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, הוראה למעשה בהנהגת כל החרד לדבר ה' גם בימינו אלה, ועיי"ש ברש"י ד"ה בנוקין, השתא איירי נמי במי שמבזה עצמו על קדושת השם.

ולחביבותא דמילתא עברתי בסמיכות לקבלת הספר בין דפי הספר עכ"פ בחפזה, ומועתק לקמן איזה הערות.

בברכת הצלחה בעבודת החזקת והפצת היהדות האמיתית להרמת קרן ישראל סבא.

נ.ב.

בהתחלת הקדמת הספר: אשר התעו אותי וכו' — כת"ר מביא רא"י מזה — במבוא סעיף ד' — לזמן כתיבת הספר, שמזה מוכיח שנכתב בזמן "גירוש היהודים מצרפת, (ואף ש)רבנו לא הי' בין המגורשים, מדבר על הכלל כולו". אבל לפי זה אינו מובן הבא לאחרי זה בהקדמת המחבר, נתן בני פליטים ובנותיו בשבי, גורשו מהסתפח בנחלת ארץ הצבי כו' ימים רבים כו'. ועוד כמה ביטויים הבאים לאחרי זה.

ולדידי, ובפרט ע"פ מ"ש כת"ר שרבנו מדבר על הכלל כולו, כוונת המחבר הוא לבאר הסיבה על שלא נמצא ס"ת מוגה כמשפטה כו' — שמזה

ד'תתסט

מו"ה משה שיי: הרשלה, ירושלים.
קרית ספר: לרבנו מנחם המאירי, על הלי' ס"ת תפילין ומזוזה.
וכפירוש השל"ה: ג.א.

מסובב הכרח בספר כזה — שהמצב בא ע"י שהלכו ישראל בגולה ונתמעטו הלבבות וכו'. וזהו כוונתו במ"ש אשר התעו אותי אלקים מבית אבי היינו ארץ ישראל וכמ"ש אח"כ ארץ הצבי, ומיושב כל הנ"ל.

מ"א ח"ב: דלש"מ היינו — לשם תורת ישראל והאזכרות לשם קדושת השם. ובסוף החלק: לשם תורת משה כו'. והנה סברא לומר דאין נפק"מ בין האומר תורת משה (וכל' הרא"ש) או תורת ישראל (כל' הסמ"ג). ולכן הביא ב' הלשונות. אבל צ"ע א) אם דעת המחבר שאין מספיק אמירתו תורה לחוד. ב) מקורו שקדושה מזכירים רק באזכרה. — ובשני אלו יל"ע בטושו"ע או"ח ס"ב ויו"ד סרע"ד. ובמקורות שנשמנו שם.

בסופו: ראשי מטו"מ בדברי ירמ"י ושבת שלפני ת"ב כו' ובמקום שמפסיקין מטו"מ כו'. עפ"ז כשאין מפסיקין מטו"מ מפטירין רק ב' דפורענותא ובש"פ פנחס אף שהיא בבין המצרים מפטירין בדומה!

ד'תתע

ב"ה, כ"ה מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה מנחם זאב שי' הלוי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח"י מ"ח והקודם לו, עם המוסגר בהם, והנה כנראה אשר לא בארתי כוונתי כשדברתי עמו ע"ד ליקוט מנהגי חב"ד, כי אמרתי בלבי אשר מעצמו מובן.

וכוונתי היתה על דרך לקוט המנהגים שבקונטרסים, מחזור השלם שבאו שם רק המנהגים שיש בהם חידוש ומיוחדים בהם אנ"ש, ובעיקר הענינים שאינם מפורסמים כ"כ, כי מובן שלע"ע ומבלי כל חומר מוכן עדיין,

ד'תתע

מו"ה מנחם זאב שי' : גרינגלס, מונטריאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'רפה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תתקנז. ה'רסד.
ליקוט מנהגי חב"ד: נדפס בשנת תשכ"ו: ס' המנהגים — חב"ד.

אין הזמן גרמא לקובץ יותר שלם, אשר כנראה אליו נתכווין בתכנית שלו, אף שאיני מתיאש מזה, ורק שדרוש זמן וכמה הכנות לאסיפת חומר.

ע"פ כוונתי האמורה, כמה מהסעיפים שבעליו המצורפים וכמו מתחיל מסעיף א' ב' כו' אין מקומם בליקוט מנהגים כזה, [נקודה נוספת בהנוגע לסעיף א' ע"פ המבואר בקונטרס התפלה בהנוגע לענין תיקון חצות בפרק י"א (סוף עמוד כ"ד ואילך) אף שצ"ע אם יש לפרסם האמור בקונטרס התפלה, אבל לאידך גיסא בקובץ מנהגים בהנוגע לפועל אין להדפיס הפכו] . . .

בברכה.

ד'תתעא

ב"ה, כ"ו מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מו"ה שלמה יוסף שי

שלום וברכה!

ז"ע קבלתי מכתבו שנתאחר עד ועש"ק (ובודאי בינתיים הגיעו מכתבי), וממהר הנני לענות עליו בקשר עם סיום מכתבו, אשר מקוה לקבל ימים אלו מידידנו מר שז"ר שי מתאים להבטחתו . . . וכיון שמקבל הסכום באה"ק ת"ו יש כמובן לנצלו בעניני אה"ק ת"ו, ומה טוב בעניני הרשת אשר המצב שם דחוק ביותר זה מזמן, ובודאי יודיעני עד"ז ות"ח מראש.

זה מכבר שאלתי האם אמת הידיעה שהי' תוספת לכרכים הראשונים של האנציקלופדיא התלמודית, ובודאי אם מתאימה — יושלח גם לכאן, ות"ח בעד זה.

במ"ש אודות קונקורדנציא לתניא, האמת אגיד, אשר כמו שלדעתי

ד'תתעא

מו"ה שלמה יוסף: ז"ן, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתיא, ובהנסמן בהערות שם.
מתאים להבטחתו: ראה לעיל שם, ובהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

קיז

מפתח ענינים וכיו"ב מביא תועלת ביותר, הנה איני רואה הנחיצות בקונקורדנציא ובאיזה אופן יועיל להבנת עניני חסידות וכיו"ב.

תקותי שמתכננים פעולות לנצל ימי המועדים דחדש כסלו הבע"ל באופן הכי יעיל. ויה"ר שיה"י בהצלחה.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ד'תתעב

ב"ה, כ"ו מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה ישכר דוב שי'

שלום וברכה!

נהניתי במ"ש אודות ההוספה במספר התלמידות שי', ובמ"ש אודות דוחק המקום, בודאי ידבר עוד הפעם בזה עם הרה"ג הרה"ח כו' הרבא"ג שי', ומובן ע"פ המבואר בכ"מ בדא"ח בכלל ובענין דלפום גמלא שיחנא ביחוד אשר כיון דהחינוך דבנות ישראל מוכרח הוא וענין חיוני הוא כיון שהן עתידות לבנות בתים בישראל, וכהתואר שלהן עקרת הבית; בודאי ימצאו הדרכים להביא הענין לפועל וק"ל. וכיון שההשגחה עליונה זיכתה אותו להיות מראשי העובדים בזה שכרו מן השמים, בטוח בהמצטרך לו ולב"ב מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

בברכה לבשו"ט.

ד'תתעב

מו"ה ישכר דוב שי': גורביץ, מנהל ביה"ס בית רבקה בצרפת. אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ג ד'שצז, וכהנסמן בהערות שם.
הרבא"ג שי': ה"ר בנימין אליהו גורודצקי.

ד'תתעג

ב"ה, כ"ו מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה בנימין אלי' שי'

שלום וברכה!

... כפי מ"ש אודות הדוחק בפרשיות ותפילין, יש מקום לתקוה
שאפשר ביה"ס לספרות במשך הזמן יהי' למוסד הנושא את עצמו. ואפילו רק
המל"ח דכאן אם יקח כל המצטרף לו בזה מביה"ס דספרות נוסף על צורך
התלמידים דמוסדות אהלי"י ותו"ת, אפשר שיספיק זה לקבל כל התוצרת של
שני המוסדות דמכנז ופריז, ואם אפילו ישאר מה — אפשר יהי' לשלחם לכל
המקומות בהם נמצאים מוסדות חב"ד, ובלבד שיהיו הפרשיות והבתים
כדבעי, ולכן הייתי שבע רצון ממכתבו שכבר הזמין את כל המכשירים באה"ק
ת"ו. ובטח בינתיים מכינים אחדים מתלמידים המתאימים לזה — ע"י לימוד
ההלכות וכיו"ב. . . .

בברכת הצלחה מופלגה ולבשו"ט.

ד'תתעג

מו"ה בנימין אליהו שי': גורודצקי, פריז. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשסד, ובהנסמן
בהערות שם.
ביה"ס לספרות: ראה גם לקמן אגרת ד'תתקסא, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תתעד

ב"ה, כ"ו מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה עזריאל שי

שלום וברכה!

נעם לי לקרות במכתבו מהוספה במספר התלמידים שי אף שמוכן שאין זה מספיק ובודאי משתדלים בהוספה הן בכמות והן באיכות, הן בנוגע לנערים והן בנוגע לנערות.

ובמ"ש אודות הבית רבקה לילדות לכל היום, מובן הנחיצות של הענין אפילו אם יהי הראשית מצער, [אף שמוכן שצריך לסדר באופן שלא יגרום למחלוקת, ובודאי כמה אופנים להשקיט את החוששים לזה שרוצים להרוס את המוסד שלהם, ובפרט כפי שכותב גם הרב מצדד לייסד המוסד], וכבר נאמר והי ראשיתך מצער — וכפי הבעש"ט עי"ז יהי — ואחריתך ישגא מאד וידוע שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר כשמעמידים פנס ברחוב בחשכת הלילה מתקבצים סביביו, וק"ל.

בודאי יכתוב בעתיד כסדר ובפרטיות הדרושה, ויה"ר שיהיו הידיעות משמחות בגשמיות וברוחניות.

בודאי ינצלו ימי י"ט כסלו וחנוכה הבע"ל כדרוש ומתאים לעבודתם בקודש במוסדי אהלי"י ליובאוויטש. והשי"ת יצליחם.

בברכה.

ד'תתעד

מו"ה עזריאל שי: חייקין, אגאדיר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תיג. ד'תרלט. וכפי הבעש"ט: ראה גם לעיל ח"ו אגרת א'תקנט. ובהנסמן בהערות שם. ח"י ג'שסו, לקמן ה'קעא.

כשמעמידים פנס: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תערב, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תתעה

בי"ה, כ"ו מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק נתקבל מכתבו מכ"א חשון, ובמ"ש אודות הסכסוך עם המאסף שי', ובודאי יתפשרו ביניהם וימשיך המאסף עבודתו — לפלא שהנ"ל עומד על תביעתו דמספר האחוזים, בה בשעה שהמדובר הוא במוסד חינוך על טהרת הקדש, ומובן ע"פ מרז"ל הידוע, שיותר ממה שהגובה עושה עם המוסד המוסד עושה עם הגובה. . . .

ד'תתעו

בי"ה, כ"ו מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יהושע שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו מט"ז חשון, ובשאלתו לברר כוונתי בהנוגע לבנינים חדשים וקניית בתים, ובפרט הבית של מרת הערץ תחי', אשר הוא לערך חצי שעה הילוך מבנין ישיבת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש במעלבורן.

מובן שבכלל מהנכון שיהי' ביה"ס לנערות בסמיכות יותר לביה"ס לנערים (אבל לא באותו הבנין שאפילו אם תהי' כניסה מיוחדת רק בדוחק יש להכשיר, כי סו"ס גם אז יש תערובות קודם התחלת הלימודים ובגמר שלהם, אלא שבשעת הדחק יש להתיר, משא"כ אם יהי' ברחוב אחר, זאת אומרת שלא יראו זא"ז בשעות האמורות זהו ענין דלכתחלה), ומעלת קירוב המקום

ד'תתעו

מו"ה יהושע שניאור זלמן שי': סרבנסקי, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תנו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תתקיב. ד'תתקפו. ה'עז.

הוא שכמה ישנם עניינים שהם בגדר נר לאחד נר למאה וכמו עבודת המשרד, בחינות, השגחה ועוד ועוד, אבל מובן שבשעת הדחק גם על זה יש לוותר, ובפרט שבודאי ישנו טלפון שאז אין הריחוק במקום מונע כ"כ.

במ"ש אודות כתות נוספות בהנוגע להיי סקול, הרי בעצמו מסיים שתעמוד על סדר היום בעוד שלש שנים, ובכללות הגישה שלו נכונה היא, ז.א. להוסיף רק כתות אלו שבהם מסתיים הלימוד הכרחי ע"פ חוקי המדינה מש[א"כ] הכתות שלאחרי זה, ושכפי כתבו קשור זה בהוצאות גדולות, ובפרט שאין ידוע כמה ירצו להמשיך לימודם אלו כשאין החוק מכריחם על זה.

בודאי עושים תכנית איך לנצל חדש כסלו והמועדים, אשר בו כדבעי להחזקת והפצת עניני חב"ד אשר במעלבורן ומוסדות חינוך חב"ד ביחוד. בברכה לבשו"ט.

ד'תתעז

בי"ה, כ"ח מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה יוסף מנחם שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ג מ"ח. — יהי רצון מהרופא כל בשר ומפליא לעשות, שכשם שמבשר מהטבת מצב בריאות . . . שי' כן ימשיך בבשו"ט אשר הולך המצב וטוב ברפוי"ק וגם שלימה, ובפרט שמתקרבים אנו לחדש כסלו הוא חדש הנסים וימי חנוכה גמר מלאכת המשכן ויסודו של ביהמ"ק השני, והרי ענין משכן ובית המקדש הם כמ"ש ועש[נ] לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוך כאו"א מישראל, שזהו תכלית המכוון ותכלית זו במציאות היא גם בזמן הגלות.

בברכה לבשו"ט.

ז"ע נתקבל, ע"י הרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ בעל מדות מלאכתו מלאכונ

ד'תתעז

מו"ה יוסף מנחם: וויינשטאק, ירושלים.

שמים כו' הר"מ שי' ועבער, הסי' ס"ע רבה השלם ח"א עם הפי' ימות עולם וסדר זמנים ומסורת הסי"ע. ות"ח ת"ח על התשורה. ואף שאין הזמ"ג לעיין בהשוואה להוצאות הקודמות — בטח מקוים בפנים הפי' — מה שנאמר בהקדמה שיכלול בפירושו הנמצא בהערות והגהות וכו' של אלו שקדמו. ולא מילתא זוטרתא היא שלא יצטרכו לחפש דפוסים הקודמים, — דרך אגב, ס"ע הוצאת תרס"ה נדפסה עוה"פ (עיי' צילום) בניו יארק תשי"ב.

ועי"פ בקשתו וכפי הרגלי העירוני בג"ד מקומות מה שני"ל עכ"פ בעברי בחפזה בדפי הספר. וידועה דרז"ל עה"פ ואת והב בסופה.

הערות כלליות.

(א) כמה מהחשבונות — נשנים בטבלאות מבוא ובפי', ומהם גם חשבונות פשוטים. [לדוגמא — טבלא א', מבוא סק"ב, ימו"ע סק"א].

(ב) לא נתבאר כלל הענין דהתחלת המנין מתי הוא: ב"רה שלפני בריאת האדם (ל' יצירה), ר"ה שלאחריו (לאדם), ר"ה שלאחריו (ראה רמב"ם הל' קדוה"ח פ"ו ה"ח ובפי' שם. שם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ב. ובסי' העוסקים במקצוע זה — בארוכה). ועכ"פ צריך הי' להזכיר עד"ז כיון שנוגע גם לחשבונות שבסי"ע. ולדוגמא: ע"פ החשבון שיצירה — **שהוא** שנתקבל בחשבונות העיבור וכיו"ב — נברא אדם בשנת **א** (כשעברה כבר שנה א להמנין) **לברה"ע**, ולא ככתוב בטבלא א.

(ג) לא נזכר כלל ע"ד הענין דשנות מקוטעות. וכן לא נתפרש במספרים המובאים אם הכוונה בשנה קל (לדוגמא), או לאחר שעברו קל' שנה. ומוכן שבזה תלוי בירור כמה חשבונות וסתירות. ואף שבכ"מ **אין** לברר מהכתובים ומרז"ל ספק זה, בכמה חשבונות יש כן הבירור. ועכ"פ, כנ"ל, הזכרה צריכה בעי' זו.

בטבלא וא"ו. א"א אשר בשנונו ביתמח עמד משה לפני פרעה ובשנה זו עצמה הקריבו הקי"פ, כיון שלדעת הסי"ע ארכו המכות שבין ב' מאורעות הנ"ל יב"ח. ונשתרבה הטעות מפני אי הבירור, דהנ"ל ג). ועכ"ל דעמידת משה לפני פרעה היתה **בתחלת** שנת הפי' שלו, ז.א. בשנת ביתמז.

שם. א"א אשר ואכחד את ג' הרועים מרים אהרן ומשה הי' באותה שנה **לברה"ע** כיון שר"ה הי' באמצע.

התחלת המנין: ראה גם לעיל ח"ב אגרת רלג (ע' קלח).
הענין דשנות מקוטעות: ראה לקו"ש ח"כ ע' 26 ואילך.

אדמו"ר שליט"א

קכג

מבוא סק"א. ברה"ע בניסן או בתשרי — לא הוחלט ע"ז. — ראה מג"א רסתקצ"ב וכן מוכח גם מהפס"ד שבברכת החמה בתקופתה הוא בניסן, שלדינא ולמעשה הלכה שבניסן נברא.

הערה. א) דעה יחידאה ישנה אשר ביום א' תשרי (ניסן) נבה"ע, ולא בכ"ה בחדש שלפניו (לבוש סתקפ"א. ובשדי חמד כללים סוף מע' ב מצא לו חבר הר"ס. ותמה על שניהם. עיי"ש. ב) בשמן ששון על שעה"כ ד"א ס"ק טו לו — מיישב ב' הדעות ע"פ קבלה בביאור ארוך.

פ"א. מהמבול עד הפלגה ש"מ שנה ומפרט החשבון בסדר זמנים: ארפכשד נולד שנתים **אחר** המבול וכו'. — והנה המבול ארך יותר מיב"ח. ועכ"פ להזכיר מיבעיא ממה שנתלבטו כמה וכמה בישוב השמטת שנה זו.

פ"י בסופו. בסדר זמנים מנמק הבדל החשבון (ביום א') דזמן אכילת המן לאחר מות משה. — וי"ל בפשטות שהרי בשבת לא ירד המן. ולחד מ"ד גם יום זה מכניס בחשבון כיון שסו"ס אכלו מאותה העוגה. ולמ"ד השני לא ניחא ל"י למנותו כיון שאין זה שייך לזכותו של משה, כי **בכל** ועש"ק ירד כפלים. — בס' עשרה מאמרות מתווך הדיעות דבשבת או בע"ש מת משה. — מש"כ ביקנ לא זכיתי להבין דאין אפ"ל ששלשים יום לפני ז' אדר כתב היום מלאו גוי. וי"ל בדוחק גדול. ואכ"מ.

ד'תתעח

ב"ה, כ"ח מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה מנשה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד מ"ח, בו האריך בבקאות ובפלפולא — בהמשך למכתבים הקודמים, אבל, לאחר בקשת סליחתו, לא ידעתי מה אדון בו, כי

ד'תתעח

נרפס בלקו"ש ח"ו ע' 323 ובשלימות כ"נשיאי חב"ד ובני דורם" ע' 171.
מו"ה מנשה שי: קליין, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתכז, ובהנסמן בהערות שם.
מכתבו מכ"ד מ"ח: נרפס כ"נשיאי חב"ד ובני דורם" ע' 169.

במה שהאריך הוא לא מאותו הענין בו נדבר במכתבים הקודמים. ואפרש כוונתי — על סדר ג' הסעיפים.

(א) בהנוגע לחיוב במזונות בנים ובאם קשור זה בחיוב מזונות האשה.

והנה מה שדנו בזה — הוא כמו שמעתיק גם במכתבו זה, אשר אלו דסבירא להו דחיוב רבו במזונות אשתו מן התורה מוכיח דמזונות האשה (על הבעל) מן התורה — לימוד זה גופא מוכיח דמזונות הבנים (הוא על האב ג"כ) מן התורה וכו', ובטח גם החכמת שלמה ס"ל כן. מזה מובן (וגם בלא"ה היי מובן) אשר אלו דסבירא להו דהבעל חייב במזונות אשתו מלימוד אחר — פס"ד שלהם בהנוגע לחיוב האב במזונות בניו — אין נוגע להשקו"ט בהן דנין. והם — הרמב"ם (הלכות אישות פרק י"ב), והטור והסמ"ג שהעתיקו לשונו. — ועליהם דן במכתבו!

הערה: אף שאינו שייך להנ"ל, מה שנדחק כ"כ להוכיח אשר הרמב"ם ס"ל דמזונות להבנים אפילו קטני קטנים הוא דוקא מדרבנן — שהוא היפך פשטות ותוכן לשונו **לגמרי**, וכמו שכת"ר מעתיק במכתבו, אין מובן כלל מה מכריחו לכנוס לכל אותן הדיחוקים ולומר ג"כ שהרמב"ם וכל אלו שמעתיקים לשונו בהנוגע לבנים קטני קטנים, כוונתם לרמוז כמה חילוקים בדיוק הלשון "כתקנת חכמים" ולא "מתקנת חכמים". — (להעיר מביאורי הגר"א ע"ז שכתב צ"ע ולא ביאר כוונתו). — ובהתחלת הלשון מאריכים בכמה תיבות כשם כו' — אשר פי' הפשוט בזה הוא **להיפך** שמזונות הבנים מה"ת.

(ב) במ"ש אני דאת"ל דהנהגה המובאה בתנ"ך אין אותה הנהגה תמיד פסק דין, כי אפשר שאינה אלא דרך סיפור, כמובן אין בזה נפק"מ בין סיפור אשר בחמשה חומשי תורה ובין סיפור אשר בני"ך, ומקשה על זה שמצינו כמה תקנות חכמים אשר אסמכוה אקרא. ואינו מובן איך מפרך זה סברתי שהיא בנוגע לאופן לימודי התורה, כמו הענין שבו אנו דנין, והוא — שדין התורה **לחייב** האדון במזונות אשה הוא מפני מנהג שאין בו חיוב מן התורה שהבעל זן את האשה, שעי"ז אמרתי שאין כל מקום בשכל לחלק ולומר אחרת בהדינים המובאים בתנ"ך בקשר לסיפור והנהגה, וגם בהם י"ל שהנהגה אינה חיוב אלא רשות בעלמא, והרי פשוט שא"א לומר שמזונות האשה שעל הבעל מדרבנן למדין מזה שהאדון חייב במזונות אשת עבדו מן התורה, ולא באופן דאסמכתא, וכמובן שאין דינין דרבנן מובאים בחמשה חומשי תורה. ואסמכתא אינה מחדשת דין, ורק משמשת ענין של זכרון לדין שכבר ישנו. ודאי"ג גם בזה אין נפק"מ בין דאורייתא ודרבנן והלכה למשה מסיני —

אדמו"ר שליט"א

קכה

דאסמכוח אקרא (עיין פסחים צו, ב. קדושין נו, ב לרש"י. עירובין ד, ב. ועוד בכ"מ שצוינו באנציקלופדי תלמודית מע' אסמכתא).

ג) במה שכתבתי דאפשר שתפלה תהי' רשות ובכ"ז כשמתפלל יונחו בזה כמה גדרים ואפילו מן התורה, מפני הענין דאהבת ה' ויראתו וכו'. ומקשה ע"ז דחיובים דאהו"י"ר הן בכל עת ולא דוקא בתפלה. וגם בזה אינו מובן מה קושיא היא זו, כי בכל עת ובכל שעה אינו עומד לפני המקום משא"כ בשעת התפלה. וע"ד שהוא בנפש – כן הוא במקום, אשר אין חיוב לעלות ולראות (מלבד ג' רגלים, כמובן), ובכ"ז כשעולה ונראה ישנם עליו גדרים מפני מורא המקדש וכו'. וה"ה בהנוגע לתפלה, וכמו בהני הלכתא גברותא בענין דשכור אסור להתפלל, שאף שלא מצינו שזהו דאורייתא*, מובן אשר בד"א כשאין הדבר נעשה באופן דהיפך כבוד המקום, כ"א שנשתכר והגיע זמן לתפלה ורוצה להתפלל, משא"כ באם יהי' הדבר באופן דבזיון וגידוף ה"ז היפך דיראת ה' שהוא דאורייתא.

ואין מספר לענינים של רשות אשר באופן עשייתם ישנם חיובים ואיסורים דאורייתא, וכמו שכתבתי במכתב לאחד ז"ע, אשר אפשר דגם למ"ד קבורה אינה מן התורה ובכ"ז אין קוברין רשע אצל צדיק יהי' מן התורה.

ובמ"ש בענין זמן התפלה ונוסחת התפלה וכו' – אינו ענין לאהבת ה' ויראתו וכו', כי כל הנוסחאות הצד השווה שביניהם שמסדרים שבחו של מקום וכו'.

בכבוד וברכה.

(*) ע"פ סיום הש"ס בברכות (לא, ב) כאילו עושה ובעירובין (סד, א) שתפלתו תועבה – לכאורה הי' אפ"ל שזה איסור דאורייתא. אבל דין שכור בברכות מוכיח לא כן. ועיין שו"ע לרבנו הזקן חאו"ח סו"ס קפה.

ד'תתעט

ב"ה, כ"ח מ"ח, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אברהם צבי שי הכהן

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק שדאגתי כבר לסיבתו נתקבל מכתבו, בו כותב אודות
אופן הנהגת השיעורים בדא"ח, — ובטחוני חזק שלא יסתפק בההישגים דעד
עתה אלא שישתדל להרחיב השיעור בכמות ובאיכות כמובן בדרכי שלום
ונועם, אבל באופן המתאים לגודל הענין, וכמבואר בכמה שיחות ומכתבים
בדברי רבותנו נשיאנו, וכיון שצדיקים דומים לבוראם ודורשים הם מאתנו
לעשות בזה, הרי ע"ד שאין הקב"ה בא בטרוניא ואינו מבקש אלא לפי כחם,
בודאי גם בענין זה כן הוא, זאת אומרת שניתנו לנו הכחות למלאות דרישה זו
במילואה, וכיון שימי חדש כסלו הוא חדש הגאולה ממשמשים ובאים, בודאי
בעוד מועד יטכסו עצה איך לנצלם באופן הכי יעיל בהפצת המעיונות במקום
בו זכה להיות השליח על זה, והשי"ת יצליחו.

המחכה לבשו"ט בכל האמור, ובפ"ש כל המשתתפים שי' בשיעור הכי
נעלה זה.

ד'תתפ

ב"ה, אדר"ח כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"נ מעש"ק, ויהי רצון אשר לעת קבלת מכתבי זה

ד'תתעט

מו"ה אברהם צבי שי' כהן, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשנ"ט, ובהנסמן
בהערות שם.
השיעורים בדא"ח: ראה לעיל שם.

יראה גם בעיני בשר הטבת בריאות העינים, ובפרט שבטח מהדר ביין לקידוש ולהבדלה* הפועל על מאור עיניו של אדם, וכיון שכל דברי רז"ל מדויקים, בודאי אשר גם הביטוי מאור מדויק הוא; ולכן נראית ההוספה במאור שבתורה הנקראת אדם וכמ"ש זאת התורה אדם, זאת אומרת בלימוד פנימיות התורה, ואף שבודאי יש לכו שיעורים בזה, לא נצרכה אלא להעדפה, וע"ד דברי רבנו הזקן באגרת הקדש סוף סימן ז'.

המחכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תתפא

בי"ה, אדר"ח כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — .

יעיין בזה שו"ת אדמו"ר הצמח צדק חלק יו"ד סי' צ"ג. וכן במה שביאר על הכתוב והוא רחום, נדפס במילואים לתהלים אהלי יוסף יצחק עמוד תרכ"ז. ובספרים שציין בדרכי תשובה ליו"ד סקפ"א סק"יז"ט.

ומהנכון הי' שיתן לבדוק את התפילין שלו, ויהי לו קביעות עתים בלימוד תורת החסידות עכ"פ שורות אחדות בכל יום, והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

(*) ראה פדר"א פ"ד. ביאורי הגר"א. שו"ע או"ח ר"ס רצ"ו.

ד'תתפ

ביין לקידוש ולהבדלה: ראה גם לעיל ח"ז אגרת א'תתקמז. ח"א ג'תרפט, ובהנסמן בהערות שם ושם. ח"ב ד'מא. ח"ג ד'תח. לקמן ה'קפא.

ד'תתפא

יעיין בזה: בענין גילוח הזקן. ראה גם לקמן אגרת ה'נד.

ד'תתפב

ב"ה, אדר"ח כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו נתקבל מכתבו, ותקותי אשר מאז הוסיף אומץ בלימודו לעצמו בתורת הנגלה ובתורת החסידות ובעבודת התפלה, וכן בלימוד עם המושפעים שלו, להוליכם בדרך העולה בית אל ע"י הדרכה באור וחוס חסידותי, וממהבואר גם בנגלה החילוק בין טופח לטופח ע"מ להטפח, מובן שצריכה הוספה מיוחדת בענייניו שלו בשביל שתהי' ההטפחה כפי הדרוש, אבל כיון שאין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו, בודאי שנותנים הכחות על זה, ולפום גמלא שיחנא.

בודאי שומר שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא, והשי"ת יצליחו.

בברכה לבשו"ט.

ד'תתפג

ב"ה, אדר"ח כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו – שנתאחר קצת דרך הילוכו – בו כותב אודות מקום פרנסתו שאינו במקום המתאים, וזה השפיע ג"כ על הפרנסה ומסתפק אם להוציא הילדים מהישיבה בכדי שיעזרו לו בפרנסה.

והנה בודאי אשר גם לחשוב עד"ז אין צריך, ואדרבה על ידי לימודם בתורתנו תורת חיים יתוסף בברכות נותן התורה הוא בורא עולם ומנהיגו בהמצטרך להוריהם, זאת אומרת, גם בפרנסתו ובבריאותו, ויש להשתדל

ד'תתפב

החילוק בין טופח: ראה גם לקמן אגרת ד'תתקז.

קכט

אדמו"ר שליט"א

בעצות אחרות אבל לא למעט ח"ו באותו הענין שעל ידו מתוסף ברכה גם בענינו הוא.

ומהנכון שבכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש איזה פרוטות לצדקה והודיעתנו תורתנו חיים הבטחת השם יתברך ויתעלה שעל ידי זה והריקותי לכם ברכה עד בלי די.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תתפז

ב"ה, אדר"ח כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בודאי קבל מכתבי מענה על מכתבו הקודם, ולפלא שמאז אין ממנו כל ידיעות, ובודאי זהו סימן שמוסיף ומעלה בענינו, כוונתי ללימוד תורת הנגלה ותורת החסידות ולעבודה בתפלה שהיא היא המעמידה את האדם ברוחניות ועיי"ז גם בגשמיות, וכמ"ש תמים תהי" עם ה' אלקיך, תמים ברמ"ח אברים ושס"ה גידים הרוחנים, עיין לקו"ת בד"ה, כי המצוה הזאת, ותמים ברמ"ח אברים ושס"ה גידים הגשמים, אשר גם גוף הישראלי קדוש הוא.

ג' הפ"נ בעתם נתקבלו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור וגם מהשפעתו על חבריו שליט"א בכל הענינים האמורים.

ד'תתפה

ב"ה, אדר"ח כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה נחמן דוב שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו עם המוסגר בו, ויהי רצון אשר חפץ ה' בידו יצליח להרבות אנשי המעמד מתאים לכוונה האמיתית בזה, שיתקרבו לכל עניני תורת החסידות הדרכותי והנהגותי [עיין גם כן בתניא פרק ל"ז; ובמעוֹת אלו ה"י יכול לקנות חיי נפשו החיונית הרי נותן חיי נפשו לה'], אלא שפשוט שצריך לבארם ולהסבירם בזה, והעיקר אשר מנקודת החיות יתפשט בכל רמ"ח אברים ושס"ה גידים הרוחנים, ועי"ז לרמ"ח אברים ושס"ה גידים הגשמיים. וק"ל [מובן אשר המשתדל בזה לוקח חלק בראש], וע"ד מ"ש תמים תהי' עם ה' אלקיך, עיין לקו"ת ד"ה כי המצוה הזאת פ"ב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור, ובפרט שהרי נכנסו בחדש כסלו הוא חדש הגאולה והנסים.

ד'תתפו

ב"ה, אדר"ח כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — שנתעכב קצת בדרך הליכתו —

בעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, להמצטרך לו, ובפרט לתוכן כתבו, אשר רוצה להיות מחובר ולהתקשר בחסידות הדרכותי ומנהגי, ויהי רצון שגם בזה תקוים הבטחת רז"ל, אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה.

ד'תתפה

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 477 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה נחמן דוב: וויכנין, מונטריאל. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ד א'קסד.

קלא

אדמו"ר שליט"א

ובמה שהעיר בדברי רבנו הזקן בתניא פרק ל' שלימוד התורה צ"ל הרבה יותר מחפצו ורצונו לפי טבעו ורגילותו וכו', ושואל במי שאין לו הרבה זמן לרשותו האידך יכול הוא לקיים האמור.

אבל רבנו הזקן לא כתב סתם שצריך "ללמוד הרבה", ודייק "הרבה יותר מחפצו ורצונו לפי טבעו ורגילותו", ובזה שוין בעלי עסקים ויושבי אהל שעל שניהם להתגבר על הטבע ורגילות ועל החפץ והרצון כל אחד בשלו, אשר אז ימלאו כל הזמן אשר עפ"י תורה פנוי הוא, בלימוד התורה, וכמבואר בהלכות ת"ת אופן החיוב דבעלי עסקים בלימוד התורה, ואין לך דבר העומד בפני הרצון הפנימי של איש הישראלי שביכולתו להתגבר על רצונו בחיצוניות. — ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

ובודאי יודע משלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא וישמרם עכ"פ מכאן ולהבא, אבל מובן שנוסף על זה צריך להיות לו קביעות עתים ולא רק בזמן אלא גם בנפש בלימוד מאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

ס' הזכרונות בעתו נתקבל. ות"ח.

בברכה לבשו"ט תכה"י,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תתפז

ב"ה, א' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
מו"ה משה יצחק שי

שלום וברכה!

בעתו נעם לי לקבל המברק שלו מהתחלת זמן הלימוד בישיבה הק' אחי

ד'תתפז

מו"ה משה יצחק שי: העכט, ניוהיווען. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה א'חסד, ובהנסמן בהערות שם.

תמימים ליובאוויטש אשר בהנהלתו, ותוספת נעימות הי' לי בשמעי הפ"ש ממנו ע"י הרה"ח רב פעלים כו' מוהרמ"א שי' חדקוב, ותוכן דבורו בשיחה הטלפונית, אשר המטרה שהציג לו להשיג המספר דש"ש מאות תלמידים כבר נתגשמה, ומובן שביחוד שמחתי לסיום דבריו אשר מתחרט שמתחלה דבר ע"ד שלש מאות, בה בשעה שצריך הי' לדבר ע"ד חמש מאות, אשר זה נותן לי התקוה שהוא וזוגתו שי' יכירו בהאפשריות הכי גדולה שניתנו להם להתפתחות והרחבת ישיבת אחי תמימים אשר בניו הייווען, ואין הדבר תלוי אלא ברצון, כי היכולת מן המוכן ומחכה שינצלו אותה ככל הדרוש.

ויה"ר אשר בקרוב יכירו שגם חמש מאות לא זהו התכלית בעיר כניו הייווען, ויש לעלות מדרגא לדרגא מעלה מעלה, ובפרט שנכנסנו זה עתה בחדש כסלו הוא חדש נצחון של אדמו"ר הזקן מייסד חב"ד וענייני שבזכות המאסר והמס"נ שלו שנסתיים בנצחון למעלה ובנצחון למטה, פסקו בב"ד של מעלה אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה.

בברכה לו ולזוגתו לרוב נחת אמיתי מכל יו"ח שיחיו ולבשו"ט תכה"י.

ד'תתפ"ח

ב"ה, א' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ובמה שכותב אודות היחס של פב"פ שאינו כדבעי, צר לי על הגישה שלו לכל הענין שאינה מתאימה להשקפתי, כי לדעתי אין עבודתו ב... בשביל לעשות טובה לפב"פ או מפני שזהו מוסד של פב"פ, אלא זהו מפני ש... הוא מוסד של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, וכל העובדים במוסדות אלו וכאלו, הרי זהו טובתם וטובת ב"ב שיחיו הן בגשמיות והן ברוחניות, ואפילו אם עבודתם הוא להמציא האמצעים הדרושים להנהלת המוסד, הרי יותר משהם נותנים להמוסד מקבלים הם ע"י עבודה זו בהתעוררות ר"ר של מייסד המוסד ומנהלו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר. מזה מובן ופשוט שאם אפילו צודק במאה אחוז שהיחס ואופן הדבורים של חבר ההנהלה אינו כדבעי להיות, בשביל זה לא יגע ולא יוגרע ח"ו מאותה

הטובה שהוא מקבל ע"י עבודתו בהמוסד, ומזה מובן שכל מה שכותב אודות דבורו של פב"פ עמו, אין זה נוגע כלל לשאלתו אודות עבודתו . . .

המצפה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תתפט

ב"ה, ב' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ צנמ"ס מו"ה יוסף שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הספר דברי ישכר דברי יוסף, ות"ח.

ובטח בהזדמנות המתאימה גם שאר ספריו ימצא להספרי' שעל ידי כיון שאין נמצאים בה, ומראש ת"ח גם על זה.

ולחביבותא דמילתא, וכמרז"ל הידוע כל פטטיא בישין ופטטיא דאורייתא טבין, ציינתי בשולי הגליון איזה הערות בעברי בין דפי הספר בחפזה כפי רשיון הזמן, וידוע דרז"ל עה"כ ואת והב בסופה.

בכבוד וברכה.

פתיחת דבר"י בתחלתה. דבילילה לאה עצמה היתה רחל. ראה טעמי המצות להרח"ו פ' תצא אזהרת אתנן: הסימנים שמסרה רחל ללאה דהיינו חלק נשמתה שנתנה לה והרי היא רחל בעצמה. — דרך אגב א) ענין הסימנים אחרת — ראה חסד לאברהם מעין שני נהר ס"א. פ"י הריב"א עה"ת במקומו. ב) מש"כ משביבי נוגה הוא מס' הפרדס כמסומן בהגהות. עיי"ש שייג בארוכה.

פתיחה בסופה. ד' אבנים. ביל"ש איוב רמז תתצ"ט (הובא ביל"ר על אתר) שזהו כנגד ד' נשים שלקח. ומתאים הדרש למ"ד י"ב אבנים — כנגד י"ב שבטים, שלדעת שניהם ה' בזה סימן שתהא מטתו שלמה.

דבר"י בתחילתו. עשה שלא כהוגן כו' דברי הרה"מ כו' איסור דרבנן כו'. י"ל דלאו דוקא להרה"מ כן הוא, כי עש"י שלא כהוגן פחות היא אפילו מאיסור דרבנן ואינה אלא הנהגה בלתי הגונה.

דבר"י בסופו. דעת הרמב"ם בבגדי כהונה שלא בשעת עבודה. דבריו צ"ע, דבפ"י כתב הרמב"ם דבג"כ מותר ליהנות בהן אפילו קודם העבודה פרט לאבנט שאסור מפני שעטנו (כלי המקדש פ"ח, יא"ב. ועיין ת"י יומא סט, א ד"ה ותיפוק). אבל שייכן דבריו לדעת התוד"ה בגדי יומא שם.

ד'תתצ

ב"ה, ב' כסלו, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק נעם לי לקרות בו שממשיך בהשתדלותו להפיץ נר מצוה תורה אור ומאור שבתורה זהו עניני חסידות בסביבתו, שתוספת קדושה נצרכת בה, וכמה שכתוב והי' מחנך קדוש וכו', וכיון שתובעים את זה — בודאי שניתנו הכחות וכל הענינים הדרושים למלאות התפקיד, ולכן תמה אני על מה שכתב שנפל קצת ביאוש, ומובן שזה ג"כ מצער, וצריך הוא לראות את המצב כמו שהוא, זאת אומרת, שהוא שלוחו של הקב"ה לעורר את סביבתו, להכירה את האור כי טוב, וכמה שכתוב טעמו וראו כי טוב ה', אשר עי"ז נשמרים יהיו וגם מאושרים — הן בגשמיות והן ברוחניות, ואם המקיים נפש אחת ה"ז כאלו קיים עולם מלא, עאכ"כ שבידו לקרב כמה נפשות מבניי לאבינו שבשמים וגם אפילו בפעולות בחיי היום יומים.

ובפרט ביחוד שנכנסנו כבר לחדש כסלו הוא חדש הגאולה והנסים, גאולת מייסד תורת חסידות חב"ד, הוא רבנו הזקן, האומר אשר ואהבת לרעך כמוך הוא כלי לואהבת את ה' אלוקיך, והוא גם הוא האומר אשר

ד'תתצ

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 253 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

בסביבתו: כצבא.

האומר אשר... אלקיך: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ג'תתקל"ג, ובהנמקן בהערות שם. ח"ג

ד'תתשה. לקמן ה'קלא.

האומר... שייכת: ראה גם לעיל אגרת ד'תשס"ט, ובהנמקן בהערות שם.

קלה

אדמו"ר שליט"א

החסידות אינה ענין של כיתה בעם ישראל או חלק מעם ישראל, אלא לכולם שייכת היא וכולם זקוקים וצריכים להוראותי, ובפרט הנוער הצעיר המתחיל דרכו בחיים ועומד בפני נסיונות מיוחדים, ואשר בריאותו הן בריאות הגוף והן בריאות הנשמה, נוגע לרבים.

ויה"ר אשר הוא וכל אלה הנמצאים בסביבתו הקרובה וגם הרחוקה יכירו וידעו אשר יוצאי צבא הם בצבאות ה' נותן התורה ומצוה המצות ויקבלו עליהם עול מלכות שמים ועול תורה ומצות והתורה והמצוה יגינו עליהם בכל מקום שהם ויביאם לנצחון ברוחניות ולנצחון כפשוטו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

מטובו לפרוש בשלום כל אלו הנמצאים בסביבתו ולמסור להם איחולים לבביים אשר יהי מחניהם קדוש בקדושת התורה והמצוה, וה' אלקים מתהלך בקרב מחניהם להצילם ולתת אויביהם לפניהם, ובקרוב יזכו ונזכה בתכ"י לקיום היעוד אשר יצאו צבאות ה' הם כל אחד ואחד מישראל מן הגלות ע"י משיח צדקנו.

ד'תתצא

בי"ה, ג' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

מחות' הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאדר"ח כסלו הוא חדש הגאולה והנסים, בצירוף רשימת תלמידות בית רבקה ה' עליהן תחינה.

ולניצחון כפשוטו: במשך השבוע החולף התקיימה מלחמת סיני (מבצע קדש), שהסתיימה כניצחון גדול ליהודים. בהקשר לזה ראה גם לקמן אגרות ד'תתצו. ד'תתקיח. ד'תתקכד. ד'תתקמה. ד'תתקנג. ד'תתקעד. ד'תתקפט. ד'תתקצא. ה"ה. ה"ט. ה"יט. ה"לכ"ד. ה"סא. ה"עו. ה"רעט.

ד'תתצא

מו"ה שניאור זלמן: בוטמן, מונטריאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה א'תמה, ובהנסמן בהערות שם.

ובעת רצון אזכירן על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, להצלחה מופלגה בלימודיהן ובהנהגתן לרוב שביעות נחת ההורים, המורים והנהלת הבית רבקה שי', ובודאי יעורר כ"ק מו"ח אדמו"ר ר"ר בכל הנ"ל וגם לחיזוק ולהתפתחות הבית רבקה הן בכמות; ז.א. מספר התלמידות והן באיכות רמת הלימודים וטיב ההנהגה, ואשרי חלקם של כל אלו המשתדלים בזה, ושל התלמידות הלומדות בבית ספר זה.

אשר פשוט שגם ענינים אלו נכללים בפס"ד ביי"ד של מעלה אודותו סיפר כ"ק אדמו"ר האמצעי, אשר בגלל המס"י הלזו (של אדמו"ר הזקן) על תורת החסידות, פסקו בבי"ד של מעלה, אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה.

לאות השתתפותי בעניני בית רבקה, מוסג"פ המחאה על כ"ה, ויה"ר שיהי' כה לחי, וכמובן הענין ע"פ מה שנתבאר בלקו"ת ד"ה שוש אשיש בה' פרק שני.

בברכת הצלחה.

נ.ב.

מכתבי מענה על מכתבו הקודם בטח הגיעו בעתו.

ד'תתצב

בי"ה, ג' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ניסן שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח חשוך.

תי"ח על הפ"ש הכללי, מאשר מצא הכל כסדר הן בכלל והן בפרט, ויה"ר אשר הדברים שנדברו בעת ההתועדות אודותם כותב יפעלו פעולתם על

ד'תתצב

מו"ה ניסן: נמנוב, משפיע ישיבת תות"ל בצרפת. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תפד, ובהנממן בהערות שם. לקמן ה'קמד. ה'רכב. ה'רסו.

השומעים ועל המדברים, וע"ד הסיפור של כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר ראה פ"נ מאביו כ"ק אדמו"ר – מהורש"ב – כהכנה לאמירת מאמר, וזלה"ק שיפעול בי ובהשומעים, וכבר מלתי אמורה כ"פ בהתועדות, אשר אף שלכאורה כיון שזהו פ"נ של נשיא ישראל צ"ע אם הנהגה זו נוגע גם לאחרים, אבל כיון שנודעו הדברים ברבים בודאי גם לאלו ששמעו נוגע הענין, ובנדון דידן הרי אדרבה וק"ו, אם הנ"ל כתב פ"נ כאלו עאכו"כ אנשים כערכנו.

בודאי מכינים תכנית מתאימה לניצול ימי המועדים יו"ד י"ט כסלו וחנוכה הבע"ל באופן המתאים, ויה"ר שיבשר טוב בזה.

בברכת הצלחה.

ד'תתצג

ב"ה, ג' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

אגודת נשי ובנות חב"ד סניף . . .
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

נאך א איבעררייס, בין איך געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון . . . וועגען די ערשטע פאָרגעקומענע אסיפות.

און השם יתברך זאל העלפען אז עס זאל באנייט ווערען די ארבעט מיט דער גרעסטער ענערגיע אין אלע אפטיילונגען, און עס זאל אויך פארגרעסערט ווערען די צאל פון די חברות אין דער גרעסט מעגליכער מאס.

און ווען מען וועט טאן אין דעם מיט דער געהעריגער ענערגיע און קירוב הלבבות אלע צוזאמען, וועט דער בורא עולם ומנהיגו זיין צו הילף אז עס זאל זיין בהצלחה.

און בפרט אז מיר זיינען איצטער אריינגעקומען אין דעם חדש כסלו, דער חדש הגאולה והנסים.

הסיפור: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תלד.

ד'תתצג

סניף: טופס דומה נשלח לכמה סניפים.

געוויס ווערט געטאן ווי עס פאדערט זיך אין דער פאסיגער צוגרייטונג צו פייערען די ימי המועדים י"ט כסלו וחנוכה הבע"ל, און אויך אין דעם זאל דער אויבערשטער געבען גרויס הצלחה.

מיט א ברכה צו גוטע בשורות — אין דאס אלעס אויבענגעשריבענע, און אויך אין די פרטיות'דיגע ענינים פון יעדער חברה מיט די בני בית — שיחיו.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתצד

ב"ה, ג' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"כ כו' מו"ה מאיר שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נתקבל מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — ונעם לי לקרות בו ע"ד קביעות שיעור לימוד דא"ח, ואשר נצטרפו אליהם איזה מתלמידי הישיבה, ואף שפשוט שאין מספרם כפי שצריך להיות, בכל זה תקותי אשר הוא ואנ"ש שבסביבתו ישתדלו גם בזה, והרי אברך ותלמיד ישיבה אינו מעורב לע"ע בעניני עלמא דשיקרא, ולכן חשוב עוד יותר להחדירו רוח יראת שמים ואהבתו ית', אשר כיצד הדרך שיבוא לזה, הוא ע"י לימוד תורת החסידות והליכה בהדרכותי ומנהגי, וק"ל.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה.

נ.ב.

בודאי מכינים תכנית מתאימה לניצול באופן המתאים את הימים הבהירים דיו"ד וי"ט כסלו וחנוכה הבע"ל.

ד'תתצד

מו"ה מאיר: אבצן, דטרויט. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד'קסה*. ד'רמח.

ד'תתצה

ב"ה, ג' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"א חשון, בו כותב אשר זה מזמן שנמצא באה"ק ת"ו ונסתדר גם בפרנסה; אבל לעי"ע לא עלה בידו למצוא את זיווגו המתאים, אף שכבר ארבע שנים שנמצא באה"ק ת"ו ולמרות מאמציו הכבירים.

והנה ברובא דרובא, הסיבה לאי מציאות שידוך המתאים אף שבאמת משתדלים בזה, הוא מפני שמדקדקים על הטפל דטפל בהמדוברת ושוכחים בעת מעשה אשר אין שלימות בבריאה, וגם המדובר והמדוברת בכלל זה, וקרוב הדבר אשר גם בנדון דידי' זוהי הסיבה, ולכן אם יתבונן רק בהעיקר ולכלל היותר בהטפל דעיקר אבל לא על ענינים שאינם נוגעים כלל וכלל, ימציא לו בורא עולם ומנהיגו זיווגו המתאים.

וכיון שנמצא בארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ורואים במוחש שאדרבה לשם עולים לחפש זיווגים אלה שבמקום אחר לא מצאו אותו, לכן לדעתי אין מקום לסברא שישע הוא ל... לחפש זיווגים.

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא, וישמור אותם עכ"פ מכאן ולהבא.

תקותי שכיון שמתחיל כתיבתו שהי' לו קשר עם כ"ק מו"ח אדמו"ר, ממשיך התקשרותו זו ע"י שיעורים קבועים בלימוד החסידות והשתתפותו בהתועדויות אנ"ש, והשי"ת יצליחו בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתצו

ב"ה, ג' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה' יעקב מנחם מענדל שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הששי, נעם לי לקרות בו מתיקון המקוה על צד ההידור, וכידוע דברי התשב"ץ אשר בענין המקוה צריכים להדר ולצאת ידי כל הדיעות, ואשרי חלקם של כל אלו המשתדלים בטהרת ישראל ועי"ז מקרבים את הגאולה וכמבואר סוף סוטה, טהרה מביאה כו' וכמ"ש וזרקתי עליכם מים טהורים וכו'...

בודאי ינצלו את ימי הנסים והגאולה דחדש כסלו גם במחנו הט' ככל האפשרי להפצת המעינות חוצה והשי"ת יצליחו ויזכהו לבשר טוב גם בזה.

בברכה

ד'תתצז

ב"ה, ד' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה מיכאל שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג חשוון, הנה ת"ח על הבשו"ט אשר השלום להם

ד'תתצז

מו"ה יעקב מנחם מענדל שי': שפרלין, וואודריטש. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ג ד'תמב.

ד'תתצז

מו"ה מיכאל: ליפסקר, מקנס. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתקלג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'רכג.
השלום להם: גם בתקופת הסכסוך ערביי־ישראלי של מבצע סיני. ראה לעיל אגרת ד'תתצז, ובהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

קמא

ולכל אשר אתם, כן יתן בורא עולם לימים יבואו, ועוד בתוספת כציווי תוה"ק דמעלין בקדש, וידוע דרז"ל עה"כ מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל, שכל מה שהוא מצוה לישראל גם הוא עושה זה, ובודאי מתכווננים ג"כ לחוג המועדים וימי הגאולה הבאים לקראתנו לשלום ולנצלם לחיזוק ולהתפתחות מוסדות הק' דאהלי יוסף יצחק ליובאוויטש מתאים לדרישת וגם הכרח השעה, ויהי רצון שגם זה יהי בהצלחה מופלגה, וכידוע סיפור אדמו"ר האמצעי, אשר בגלל המסירת נפש הלזו – של אדמו"ר הזקן – על תורת החסידות, פסקו בבי"ד של מעלה, אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה.

בברכה.

נ.ב.

– בודאי כמנהג הטוב בשנים שעברו יחלק משמי מעות חנוכה לת' המתאימים וכדאשקד. ומהנכון שיתדברו ביניהם שיהי' אותו הסכום בכל אהליי' שבמדינתם. ויהי' שגם ענין זה יפעול פעולתו במילואה בהנוגע לתומ"צ ומאור שבתורה.

ד'תתצח

ב"ה, ד' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

עס האט מיר פארשאפט פארדרוס דערוויסענדיק זיך אז איר פילט ניט אזוי גוט אין געזונט, און איך האף אז צו דער צייט פון באקומען מיין דיון בריף, איז שוין פראן א בעסערונג אין דעם און השם יתברך זאל געבען עס זאל גיין אלץ בעסער ביז צום ריכטיגען געזונט ווערען, און צוזאמען מיט אייער מאן הרב שי' זאלט איר מגדל זיין אלע אייערע קינדער שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, געזונטערהייט און פרייליכערהייט.

און בפרט אז מיר זיינען אריינגעקומען איצטער אין דעם חדש כסלו,

מעות חנוכה לת': ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'קכג, ובהנסמן בהערות שם. ח"י"ב ד'צב. לקמן ד'תתקמ. ה'לט.

וועלכער איז דער חדש פון נסים וגאולה בכלל, און בפרט אין בעצוג צו די וועלכע זיינען זוכה צו נעמען איינטייל אין די מוסדות חסידות חב"ד וואס רבותנו נשיאנו הק' נשיאי חב"ד, אנהויבענדיק פון דעם אלטען רביין בעל התניא, זיינען מעורר רחמים רבים אויף די אלע אין דעם וואס זיי נויטיגען זיך אין זייערע פריוואטע ענינים, און אויך אין דער ארבעט פון ענינים הכללים, וואס אז די ענינים הפרטים זיינען בסדר ובהצלחה, קומט צו אין דער ענערגיע און פארשטארקטער ארבעט פון די ענינים הכללים, און ווי עס איז באוואוסט דער סיפור פון דעם מיטעלן רביין, אז פאר דער מסירות נפש פון דעם אלטען רביין אויף תורת החסידות, האט מען אפגע'פסקינט אין בית דין של מעלה, אז אין יעדער ענין פון תורה יראת שמים ומדות טובות, זאל זיין די האנט פון זיינע צוגעבונדענע און וועלכע גייען אין זיינע פוס טריט, אויף דאס אויבערשטע.

אין ערווארטונג פון גוטע בשורות פון אייך אין בעצוג צו דעם אויבען געזאגטע.

ד'תתצט

ב"ה, ד' כסלו, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"צ וו"ח אי"א נו"נ בנש"ק וכו'
מוהר"ר . . .

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מעריכת מלוה מלכה, סעודתא דדוד מלכא משיחא במוצש"ק הבע"ל.

הנה מוכשרים ומסוגלים הימים דחודש כסלו, הוא חודש הנסים וימי חנוכה וגמר-מלאכת המשכן ויסודו דבית המקדש השני, להמשיך ולהשפיע מהענינים שנתרחשו בימים ההם בזמן הזה.

וכידוע פירוש האריז"ל עה"פ הימים האלה נזכרים ונעשים, אשר בכל

ד'תתצט

אגרת דומה לקמן ע' קצ.

שנה ושנה לתקופת הימים האלו כשנזכרים – אזי גם – ונעשים ונמשכים העניינים כאשר בפעם הראשונה.

ויהי רצון אשר באסיפת כו"כ מבני ישראל דאכל ב"י עשרה שכינתא שריא ובסעודתא דדוד מלך ישראל חי וקיים, יתעוררו בהוספה בענייני תורתנו תורת חיים ומצוותי, ותומשך ההתעוררות על הימים הבאים לקראתנו לשלום.

בכבוד וברכה.

ד'תתק

ב"ה, ד' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"י עוסק בצ"צ מו"ה דוד משה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"א מ"ח, בו כותב ע"ד שאלת הפאראקול סקול של הוועסט סייד, אשר השכונה בה נמצאת עתה אינה מתאימה כי מספר התושבים היהודים הולך ופוחת, וישנם שתי אפשרויות, לבנות בשכונה חדשה או להתאחד עם הפאראקול סקול אשר באלבאני פארק.

והנה לפלא אשר אינו מזכיר אפשרויות שלישית, למצוא בנין מתאים או עכ"פ הדרוש לאיזה תיקונים ושינוים, אשר מובן שזה בא לכל לראש, כיון שלזה אין נצרך כ"כ כמו לבנין מתחלה ועד סוף.

ומובן ג"כ שהסברא להתאחד עם הפאראקול סקול דאלבאני פארק הוא רק באם אי אפשר בשום אופן שתי האפשרויות האמורים לעיל, ומלבד הטעמים שבמכתבו בשלילת סברת ההתאחדות, יש עוד טעם עיקרי, והוא שתקופתנו דורשת ריבוי מוסדות חדשים ובמספר שכונות הכי גדול, ופשיטא שצריך לשלול אם רק יש אפשרויות, לפחות מספר אלו הקיימים.

ומה שכותב שחסרים אמצעים עסקנים וכו' – הנה במדה חשובה תלוי

ד'תתק

מו"ה דוד משה שי: ליברמן, שיקגו. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ג תשי.

פתרון כל שאלה באיזה גישה מתחילים לפותרה, כוונתי באם נוסח השאלה היא, אם יש לקיים הפאראקול סקול בשכונה זו או באחרת או שלא לקיימה ע"י איחוד וכיו"ב, ונמצאים סברות לכאן ולכאן, במילא הן ולא רפיא בידי ונפחדים מפני קישורים אפילו קישורים מדומים, ובפרט מפני קישורים שישנם במציאות. — משא"כ אם הגישה מתאימה להכרח השעה, והוא כנ"ל אשר מספר הילדים והנוער בשיקאגא מכריח התפתחות חינוך על טהרת הקדש לא רק באיכות אלא גם בכמות, ואי אפשר בלא"ה ואין זה בגדר ספק, אזי מתבוננים בהתבוננות חזקה באיזה אופן להתגבר על הקישורים העומדים בדרך וסו"ס מוצאים הדרוש לזה, וכשמתחילים בעבודה בפועל רואים אשר הקישורים פחות מאשר נדמה מראש, וק"ל . . .

בברכה.

ד'תתקא

ב"ה, ד' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה חשוון והמברק שקודם לו, ויה"ר שיוכל לבשר טוב בקרוב ממש ע"ד פעולות **ממשיות**, כי לע"ע הפרטי-כל שנתקבל מהנהלת . . . אינו מדבר אלא ע"ד הכנות ובירור החילוקי דיעות וסברות השונות בזה, וכבר ידוע דבר משנה שהמעשה הוא העיקר, וידוע ג"כ אשר הטועה בדבר משנה חוזר כיון שאין זה בגדר טעות אפילו לרוב פשיטות הדבר.

מובן שבאופן רגיל לא הייתי כותב זה, אבל כיון שזה חדשים וחדשים שמדברים, מכינים ועושים תכניות וכו', והמעשה הוא בממדים קטנים שלא בערך דרישת השעה, ואפילו לא בערך הדבורים אודות המעשים, מובן שהחשש להנהגה בעתיד גדול יותר מאשר בעניינים שאין חזקה מפני ההנהגה בעבר, וק"ל.

ויה"ר שכיון שנכנסו לחדש כסלו חדש הנסים והנצחון של עניני חב"ד

ד'תתקא

אדמו"ר שליט"א

קמה

וכל הקשור בזה, הנה גם בהנ"ל יהי שינוי ומפנה מן הקצה אל הקצה, ומכאן ולהבא יוסיפו בעבודתם בקדש כדרוש מצעירי אגו"ח, והרי הובטחנו שאז יהי בהצלחה, אלא שחבל על כל יום וכל שעה וכל רגע החולף ועובר, שמלבד שהזמן הוא אבידה שאינה חוזרת, הרי בנדון דידן הוא מוסיף חזקה דהעדר הפעולות דעד עתה, ובפרט ע"פ הידוע מרז"ל המבהיל כדבעי למיעבד לא עבד, והסיפור הפלאי בזה אשר ר' יוחנן בן זכאי אמר ע"ז אשריכם ישראל עי"ש (כתובות סו, סוף ע"ב).

מובן אשר דברי עיי הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה שמואל שיי בליזינסקי בהנוגע להכרח הפעולות ומלחמת תנופה, הרי אף שהלשון הוא מלחמה, אבל פשיטא שצריכה להיות בדרכי נועם ובדרכי שלום, וכמבואר גם בהשיחה אשר בתוככי פנימה כאו"א מישראל רוצה הוא לקיים מצותיו של הקב"ה ובמילואם, וכפסק הדין ברמב"ם הל' גירושין סוף פרק ב', והענין דדע את אלקי אביך ועבדו, היא מצוה רמה ונשאה, ואדרבה עולה על כולנה (קו"א קנו, ע"ב), ולא עוד אלא שאפילו לבו חפץ בזה באמת עכ"פ מעט מזעיר, וכמובן מזה שנתבאר בתניא פרק מ"א (נח, ע"א), וכל אלו שישתדלו לקרבם להכניסם לידיעה זו דאלקי אביך וכו' הם ג"כ חפצים וגם רוצים את זה.

כבקשתו יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, וכיון שנכנסנו בחדש כסלו הוא חדש הנסים והנצחון של רבנו הזקן ואתו עמו כל אלה השייכים וקשורים לזה בכל עניניהם יבשרו טוב בכל הנ"ל ובכלל בעיני חב"ד ואביזריהו.

בודאי תכננו תכנית מתאימה לניצול ימי חדש כסלו אלו הבע"ל ככל הדרוש.

בברכה לבשו"ט.

ד'תתקב

ב"ה, ד' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"י מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה צבי אבא שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו מא' כסלו הוא חדש הגאולה, בו כותב אודות הסתדרותם בזמן לימודים זה, ונעם לי לקרות בו ע"ד התעסקותו ג"כ והסיוע לאגודת נשי ובנות חב"ד אשר במחנם הט' ובודאי ימשיך בזה, וחשיבות הענין כבר נתבאר בכמה מקומות וגם בשיחות בזמנים שונים, ובודאי גם לו ידוע אודות זה, ומובן שכלל הנ"ל הוא גם בהנוגע למה שלומד ברבים בביהכ"נ שערי צדק, ובפרט שבודאי ינצל את זה ללימוד חסידות ברבים מתאים למדת הבנתם של השומעים, אם מאמרים קלים או פתגמים משיחות רבותנו נשאינו הק' וכיו"ב,

ויה"ר שהוא וזוגתו שיחיו כ"א בענינו יצליחו בהנ"ל מתוך בריאות והרחבת הדעת, ובפרט שנכנסנו בחדש כסלו, וידוע הסיפור של כ"ק אדמו"ר האמצעי, אשר בגלל המס"נ הליו (של אדמו"ר הזקן) על תורת החסידות, פסקו בבי"ד של מעלה, אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה.

בודאי כבר הכינו תכנית איך לנצל ימי חדש כסלו זה, ומובן שכוונתי בזה אליו לזוגתו לשאר אנ"ש לכאו"א מהם אשר במחנם הט', והשי"ת יצליחם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

במה ששאלוהו בלשון הכתוב, מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, שהקדים עולים לפני יורדים, לפלא שאלתו בזה, כיון שבפירוש רש"י תירץ קושיא זו, והוא ממד"ר על אתר, וראה ג"כ בפירוש רשב"ם שם, ואפשר

ד'תתקב

מו"ה צבי אבא שי: לרמן, פיטסבורג.

כוונתו בעיקר לנקודה השני' והוא על פירוש המדרש שעולים מדבר במלאכים שנדחו ממחיצתו של כו' ושאלוהו איך אפשר שיעשו נגד רצון הבורא, ושאלתו בזה היא כי הרי המלאכים אינם בעלי בחירה, עיין ריש פרק ל"ט בתניא, ובנקודה הראשונה איך אפשר שיעשו היפך הרצון, פשיטא שלא רצו לעשות היפך הרצון, אלא שלא ידעו שזה היפך הרצון של הבורא וכל נברא אפילו מלאך ושלמעלה הימנו אי אפשר שיהי' שלם בתכלית, וכפירוש רש"י הידוע עה"פ אשר ברא אלקים לעשות – לתקן, ולכן אפשר שיטעה, ודוגמא לזה אשר אדם הראשון אף שהי' יציר כפיו של הקב"ה והזמן קודם חטא עה"ד, בכ"ז נכשל בזה מפני הוראת היתר וכיו"ב, ויעויין ג"כ בזה במ"ש בהקדמת השל"ה חלק בית ישראל (ברוב הדפוסים דף י"ח סוף ע"א).

ימים אלו קבלתי מכתב מאחיו שלום ליב שליט"א.

ד'תתקג

ב"ה, ה' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

הגיעתני הידיעה ע"ד מצב בריאותו ואשר נמצא בבית ריפוי ותקותי שלעת קבלת מכתבי זה כבר הוטב מצבו ובעצמו יוכל לבשר עד"ז בקרוב, ובפרט שהרי עתה נמצאים אנו בחדש כסלו הוא חדש הנסים והגאולה נצחון תורת חב"ד ונשיא"י וההולכים בעקבותם ומקיימים את ההוראות שלה.

אשר אחת מהעיקריות היא עזוב תעזוב עמו, עם הגוף שכיון שהעבודה צ"ל בריאה ושלמה מובן שגם הגוף צ"ל בריא ושלם ובפרט שישראל הם גוי אחד בארץ שממשיכים האחדות גם בענינים ארצים ולא רק שמגבירים הצורה על החומר אלא שעושים גם מן החומר צורה שתהי' אחדות אמיתית.

בברכה לבשר טוב בטוב הנראה והנגלה בכל האמור לעיל.

נ.ב.

מכתבי מענה על מכתבו הקודם בודאי הגיעו בעתו.

ד'תתקד

ב"ה, ה' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג מ"ח עם המוסגר בו, בו כותב אודות המחונך שלו, וכנראה שאחד מהענינים שאותם צריכים לתקן בכלל ובפרט בהיותם סיבות להשינוי (שכנראה אפילו ממכתבו של המחונך ישנו אלא שקטן הוא יותר מאשר כתבו אחרים).

הוא הענין שיש לו כמה זמן פנוי העומד לרשותו, ובמילא יכול לעסוק בו כפי רצונו או גם להשאירו פנוי, והרי הבטלה מביאה כו', ועוד זאת כנראה אין אצלו איזה תכנית מסוימה בהנוגע לעתידו . . . ובקשר עם האמור וגם ענין עיקרי הוא מצ"ע צריך הוא להתענין ע"ד שידוך בשביל המחונך שלו, ומוכן שההתעסקות צ"ל במרץ הדרוש וכפי הנראה ברובא דרובא אפשר כדאי שלא ידע שמתעסקים בהנוגע לשידוך בשבילו עד שתהיי ביד כת"ר הצעה פרטית, וד"ל.

תקותי שגם לאחר כתבו מכתבו זה מתענין באופן המתאים בהנוגע להנהגתו של המחונך, ויה"ר שתכה"י יבשר טוב בגו"ר בטוב הנראה והנגלה. בברכה לבשו"ט.

ד'תתקה

ב"ה, ה' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה רי"ע שי

שלום וברכה!

מזמן קבלתי מכתבו מטנויר, בו כותב ע"ד החוזה שנחתם שבעוד איזה

ד'תתקה

מו"ה רי"ע: פציפיצי, גיברלטר.

ימים עוברים לגיברלטר, ויהי רצון שיהי בשעה טובה ומוצלחת וחפץ ה' בידו יצליח להפיץ שם עניני יהדות אמיתית ולהרים קרן ישראל סבא, ואין לך דבר העומד בפני הרצון כי לפוס גמלא שיחנא.

וע"פ המבואר בכמה מקומות אשר בתקופתנו זו אין אתנו יודע עד מה בסוד הבירורים, ולכן צריכה להיות העבודה באופן המרומז במאמר רז"ל דהאי עלמא כבי הלולא דמיא חטוף ואכול חטוף ושת, והרי ביחד עם התעמולה בעניני המצות כפשוטן נחוצה גם כן העבודה הקשורה בדיעות ובחובת הלבבות, וכן בהנהגות והדרכות פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות.

בשאלתנו — בשבת וכיו"ב שחוזרים העשרה מאמרות שבהם נבה"ע למקורם, וכמבואר בלקו"ת (כנראה מסגנונו — כוונתו למש"כ בפי האזינו עב, ג), ולכאורה, עפ"ז היתה כל הבריאה צריכה לשוב לאין ואפס ממש, וכמבואר בשער היחוד והאמונה פ"א פ"ג ובכ"מ. -- יעוין קושיא זו ותירוצה בלקו"ת ד"ה שובה ישראל עד פ"ב (סו, ג) ותוסי' ביאור בזה ממש"כ בלקו"ת תזריע כא, ג.

בברכה לבשו"ט מהצלחתו בכל הנ"ל.

ד'תתקו

ב"ה, ה' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

. . . איני יודע מתי נכתב המוסגר במכתבה ואם הי' זה במצב רוח עובר ובמצב רוח שנגרם ע"י מאורע מיוחד, ובכל אופן רוצה אני לקוות שמצב רוח זה הוא בעבר, ואף שלכאורה יש לקשר הרעיון התיכוני עם הכתוב ברוך הגבר אשר יבטח בה' וגו' והפכו בגבר אשר יבטח באדם וגו', אבל הרי ביאר כתוב שני זה וסיים ומן ה' יסור לבו, ז.א. אשר באם לבו לה' **בורא** האדם, עולם ומנהיגו אזי גם באדם אשר סביבו יראה בו את הטוב ואת הפנימיות שלו, וכמים הפנים לפנים כך לב האדם לאדם, ובא הטוב שבאדם בפועל ובגלוי להשתתף בעניניו בצערו וגם בשמחתו.

ד'תתקז

ב"ה, ה' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

האברך הווי"ח אי"א מלאכתו מלאכת שמים
שמואל אלעזר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב ומודיע ע"ד שנתקבל למנהלה הרוחני של
מכינה תורת אמת, ויה"ר שיהי' בהצלחה מופלגה וחפץ ה' בידו יצליח לחנך
הנ"ל באופן שיגדלו להיות לשם לתהלה ולתפארת (עיין לקו"ת דברים נו, ב)
ותגדל המכינה הן בכמות והן באיכות.

ועי"פ המבואר גם בנגלה דתורה החילוק בין טופח לחוד לטופח ע"מ
להטפח, מובן שצריכה הוספה מיוחד בעניניו שלו בשביל שתהי' ההטפחה
כפי הדרוש, וכיון שאין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו, הרי בודאי שנותנים
הכחות על זה, ולפום גמלא שיחנא.

בברכה להצלחה מופלגה בהנ"ל ולבשו"ט.

נ.ב.

כבקשתו יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

נעם לי לקרות במכתבו ע"ד פעולותיו במסגרת צעירי אגודת חב"ד,
ובודאי גם בזה ממשיך ובתוספת, כציווי רז"ל מעלין בקדש, ויעורר וישפיע על
שאר העובדים בהנ"ל והצריכים לעבוד בעבודה זו שגם הם יוסיפו בהנ"ל
כדרישת והכרח השעה, וידוע פסק דין בית של מעלה, אשר בגלל המס"נ (של
אדמו"ר הזקן) על תורת החסידות, פסקו בב"ד של מעלה, אשר בכל ענין של
תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על
העליונה.

ד'תתקז

שמואל אלעזר שי: הלפרין, ירושלים. אגרת נוספת אליו — לקמן ה'פד.
החילוק בין טופח: ראה גם לעיל אגרת ד'תתכב.

ד'תתקח

ב"ה, ז' כסלו, תשי"ז

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ד' פ' ויצא, אין וועלכען איר שרייבט וועגען אייער געזונט צושטאנד און די מיינונג פון דעם דאקטאר.

פארשטענדליך איז, וויבאלד אז ער זאגט — דער דאקטאר — אז אויב מען וועט אנהאלטען די דיעטא, קען מען אויסקומען אן א אפעראציע א יאר צוויי און מער, האט ניט קיין ארט צו טראכטען וועגען א אפעראציע, און בפרט אז פון צייט צו צייט קומען צו נייע וועגען אין דער באהאנדלונג פון אזא צושטאנד, און דעריבער איז זייער זייער מעגליך אז מען וועט אינגאנצען ניט דארפען קיין אפעראציע, און דאס ווענדעט זיך אין אייער זעלבסט קאנטראל, ניט אויפגעגען זיך און אפהיטען מער ווייניגער די דיעטא און אין אלגעמיינעם די אנווייזונגען פון דעם דאקטאר ספעציאליסט, און ווען איר וועט זיך אפילו נאר אויף א קליינע ווייל אריינטראכטען אין וואסערע ערטער מען איז געווען מיט אייניגע יאר פריער, און אז הונדערטער טויזענטער אידען געפינען זיך נאך אויך היינט דארטען זייער אבסטאנאווקע דארטען און אייערע דא, וועלען גאנצענע טעג ניט גענוגענד זיין צו דאנקען השם יתברך פאר זיין חסד, און דענסטמאל זעהט מען וואס פאר א קליינעם ארט עס פארנעמען די שוועריגקייטען וועלכע זיינען פראן איצטער קעגען די אויבען געזאגטע חסדים פון השם יתברך, און איך בין זיכער אז עס איז גאנץ איבעריג צו ראספראסטנייען אין דעם.

בברכה, אזוי ווי עס איז דאך איצטער דער חדש כסלו, וועלכער איז א חדש פון נסים און גוטעס, זאלט איר אנזאגען גוטע בשורות אין דאס אלץ אויבען געזאגטע, און אויך וועגען אייער מאן און קינדער שיחיו.

בברכה לרפואה ולבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תתקח

אבסטאנאווקא: מצב.
ראספראסטנייען: להרחיב הביאור.

ד'תתקט

ב"ה, ז' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על שאלתו במ' אודות הגישה איך לחלק הזמן בין תלמוד תורה ועסק בהחזקת היהדות והפצתה.

מובן שזהו תלוי בפרטים ופרטי פרטים, ואי אפשר לקבוע בזה מסמרות כ"א בהנוגע למאורע פלוני ומקום פלוני ואיש פלוני, והנקודה הכללית בזה ע"פ הלכה, מובנת ממה שארז"ל במס' מו"ק ט, סוף ע"א וע"ב, סוטה כא, ע"ב עיי"ש גם בתוספת בשם הירושלמי, ירושלמי ברכות פרק ה הלכה א, ירושלמי פסחים פ"ג הלכה ז. טושו"ע או"ח ס"ע ובני"כ שם, ועוד.

בודאי שומר שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא ומוסיף בכיו"ב, ובפרט שמתקרבים אנו ליום הבהיר הוא י"ט כסלו אשר אור וחיות נפשנו ניתן לנו כלשון הידוע, והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תתקי

ב"ה, ז' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מב' כסלו, בו כותב הנקודה איך שעברה עליו השנה מיום שקבל על עצמו להתקשר לחסידות וענייני, ובודאי יוסיף אומץ ביותר וביותר בהכנסו לשנה השנית בזה (עיי' ג"כ בלקוטי תורה לרבנו הזקן פ' במדבר ג, א), ובפרט שידוע מאמר רז"ל כל התחלות קשות, ושנה שני' כבר יצא מגדר התחלה, ולכן יש לתבוע מעצמו הרבה יותר, ותקל עליו התביעה בזה בהתבוננותו במ"ש רבנו הזקן בתניא פרק ל' (דף ל"ח ע"ב) והלכך צריך **כל אדם** כו' — עיי"ש הדיק היטיב אליבא דנפשי.

ובמה שכותב אודות הדאגות והטרדות וכו', ידוע פסק המשנה כל המקבל עליו עול מ"ש פורקים ממנו כו' (והרי כל הטועה בדבר משנה חוזר כיון שהוא דבר פשוט בהחלט), ומתאים לפסק הדין הידוע כסיפור אדמו"ר האמצעי, אשר בגלל המסירות נפש הלך (של אדמו"ר הזקן) על תורת החסידות, פסקו בבית דין של מעלה, אש בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תה"י יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה, יצליחו השי"ת בכל האמור, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו, כי הכחות והיכולת בידו הן.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ופ"ש כל חבריו שיחיו.

ד'תתקיא

ב"ה, ז' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל בצלאל שי

שלום וברכה!

נאך א ליינגערען איבעררייס איז סוכ"ס אנגעקומען א בריף פון איידן פון כ"ט חשוון, און לויט אייער ביז יעצטיגען מנהג, איז אויך אין דעם בריף שרייבט איר ניט ווי זיינען אדורך די טעג פון חדש תשרי, און בפרט בהנוגע צו דער פארשטארקונג און אויסברייטערונג פון די מוסדות חב"ד אין מעלבורן, הצלחת ה' עליהם.

וואס איר שרייבט בנוגע צו דער בית רבקה און דעם חשש אז עס זאל ניט פאלען צו לאסט אויף דער ישיבה, — איז קענטיג פון דעם, אז איר, און ליידער א גרויסער טייל פון אנ"ש שי האבען זיך ניט אריינגעטראכט לע"ע אין די רייד פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, וועלכע זיינען געזאגט געווארען מערערע מאל, און וועלכע זיינען טיילוואייז קאפירט און אויך געדרוקט בהנוגע די לעבענס וויכטיקייט פון חינוך הבנות, אידישער

ד'תתקיא

מו"ה שמואל בצלאל: אלטהויז, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד"קט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה"ק.
בית רבקה: ראה לעיל אגרת ד'תשמז, ובהנסמן בהערות שם.

חינוך בכלל און חינוך חסידותי ביחוד, וואס אזוי ווי אויף חינוך הבנים האבען חסידים ואנ"ש זיך מוסר נפש געווען, אז ניט נאר עס זאל זיין א אידישער חינוך בכלל, נאר דוקא א חסידישער חינוך, און דער חילוק אין דעם — צווישען סתם חינוך און חסידישן חינוך — איז אייך און די אלע וועלכע קומען פון מדינתנו לפני, דארפמען ניט ערקלערען, ווארום איר אלע האט דאך אליין געזעהען, אויף וויפיל עס איז נוגע אפילו צו עיקרי הדת, אזוי אויך איז דער חילוק בהנוגע צו חינוך הבנות, און אפשר נאך אביסעל מער נעמענדיק אין חשבון, אז די מיידעלע ווען] זי [וועט אויפואקסען וועט זי דאס זיין די עקרת הבית און מיט דער צייט די מאמע פון קינדער, וועמענס חינוך עס וועט זיין תלוי אין דעם גרעסטען טייל פון איר.

קוקענדיג אויף דער גאנצער פראגע פון דער נקודה שטאנדפונקט, ווערט דענסטמאל אנדערש געשטעלט די שאלה, אז עס בלייבט ניט קיין אַרט פאר קיין ספק, צי עס דארף זיין א בית רבקה אדער ניט, ח"ו, אזוי ווי עס איז ניט קיין ספק אין דעם, צי עס דארף זיין א חסידישער מוסד פאר אינגלעך אדער ניט ח"ו, דער ספק באשטייט נאר אין דעם, ווי שטעלט מען איין די הכנסה אז עס זאל זיין א חי נושא את עצמו, און גראדע אין דעם איז דער מצב א בעסערער איידער די אהלי יוסף יצחק, וואס בעת זיי זיינען געגרינדעט געווארען זיינען דאך געווען פילע בתי ספר יהודים לנערים, און בהנוגע צו בית רבקה, איז לויט די ידיעות וואס איך האב געהערט דא פון משפחת פייגלין, איז די קאנקורענץ אין דעם זייער א שוואכע, און דער צייטווייליגער דעפיציט, וועגען וועלכען איר שרייבט, איז דאס מן הסתם באזירט, ניט אויף דער שוואכקייט פון דער אידיעע פון בית רבקה, נאר אויף דער אנדערשקייט פון דער באציהונג פון אנ"ש צו דער פראגע איידער צו [די] פראגע פון אהלי יוסף יצחק, במילא פעלט אין דער אריינטראכטונג און אריינקוקען טיפער אין דעם ענין, און אין דער אנשטרייגונג צו פארשטארקען און אויסברייטערען וכו'.

זעלבסט פארשטענדליך אז עס האט קיין שום גרונד צו קפידא ח"ו וועגען וועלכעס איר דערמאנט אין ענדע פון אייער בריף, ואדרבה וואס מער בפרטיות מען שרייבט וועגען דעם מצב דארט און פון וואס מערערע מענשען מיט פערשידענע השקפות, ווערט אלץ מער קלערער דא דעם בילד פון דעם ענין, און דער קומען צו א מסקנא, אבער אין דער עצם זאך, דער עקזיסטענץ פון א בית רבקה איז א דבר הכרחי, און עס איז נאר נוגע צו איינשטעלען די ענינים אין דעם בעסטען מעגליכען אופן.

דרך אגב, וויל איך אויפמערקזאם מאכען נאך א זאך, אז דוקא דורך

דער בית רבקה האבען אנ"ש א באזונדער געלעגענהייט אריינציהען אין דעם פרויען פון **פערשידענע** קרייזען אין סביבת אנ"ש, אפילו אזעלכע וועלכע זיינען פאָרלויפֿיג גאר גאר ווייט פון דעם, און וואס דורך אהלי יוסף יצחק לאזט זיך ניט דאס צו דערגרייכען, דאס ווענדעט זיך אבער אן צו געפינען די פאסענדע אופנים ווי צו אריינציהען זיי. און נאך וויל איך באמערקען, אז לויט די פראקטיקע דא, נעמענדיק אין אכט די קלענערע הוצאות פאר חינוך הבנות, איז די בית רבקה קען זיין נאך פריער, א חי נושא את עצמו, איידער אהלי יוסף יצחק.

זיכער מאכט מען די נויטיגע הכנות ווי צו אויסניצען די טעג פון חדש כסלו, און בפרט י"ט כסלו און חנוכה הבע"ל בנוגע צו עניני חב"ד און מוסדות חב"ד, ויהי רצון שיהי בהצלחה מופלגה.

בברכה לבשו"ט בענינים הכללים ובעניניו הפרטים.

ד'תתקיב

ב"ה, ח' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יהושע שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאדר"ח כסלו הוא חדש הנסים והגאולה, ובודאי בינתיים קבל מכתבי מענה על מכתבו הקודם, ובו גם מענה על איזה משאלותיו במכתבו זה.

במ"ש אודות ענין ההקפות, בטח כבר נתקבל המענה בכגון דא להרה"ח יעקב אליעזר הרצוג שי וראה אותו, ומובן אשר הקס"ד שבעתיד לא יעשו ח"ו קידוש ולקצר ההקפות כו' וכו' מופרכת בהחלט הכי גדול.

ד'תתקיב

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 479 חלקה שם ע' 491 והושלמה ע"פ העתק המזכירות. מו"ה יהושע שניאור זלמן שי: סרבנסקי, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתצו, ובהנסמן בהערות שם. נתקבל המענה: דלעיל ד'תתנ.

במ"ש אודות הקישוים ההעלמות וההסתרים, בודאי שמע ע"ד הרמז של הכתוב (במדבר יג, לג) ונהי בעינינו כחגבים (עיי' ולכן) וכן היינו בעיניהם. ולו הכירו יראי ה' בכלל והחסידים ביחוד את הכחות אשר ניתנו להם, היו נגשים לכל ענין באומץ לב שלא בערך מאשר עתה, ובדרך ממילא היו בטלים כמה העלמות והסתרים וגם קישוים, ועד"ז וכהענין הנאמר בתניא סוף פרק כ"ט ולכן מיד שקצף ה' עליהם וכו', ומזה יכול ללמוד כל אדם כו', ואין הענין יוצא מידי פשוטו אשר כל אדם, הוא בפו"מ כאו"א מאתנו.

במ"ש אודות מנין לבני הנוער והענין דמחנה קיץ וכיו"ב אשר יש מפקפקים בתועלת הדבר ומכמה טעמים.

הנה ידוע הבחינה בכגון דא, שיש ספק מי הוא הטוען שצריך להתבונן בהתוצאות אם מביאות לתוספת פעולה בעיני קדושה או למניעה בפעולה, וכמובא בהיום יום (כ"ג סיון) כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפועל, הנה כל מניעה שתהי' לדבר זה — אפילו אם המניעה היא מדבר היותר נעלה — הוא רק מתחבולותי' של נה"ב, ובלי שום ספק אשר המחנה קיץ והמנין לבני הנוער הם מהדרכים המיוחדים לכבוש הנוער והצעירים ועל ידם לכבוש ג"כ לבב הוריהם ומשפחתם, ואשרי חלקם של כל אלו המתעסקים בכגון דא, ובפרט שהטענות שכותב אודותם אינני מבין תוכנם מעיקרא ג"כ מהו, וכבר כתבתי להו"ח אי"א כו' מוהרשבי"ץ שי' אלטהויז אשר דא עקא באנ"ש שהיו בהפסק מקום גשמי כמה שנים מכ"ק מו"ח אדמו"ר, ולכן לא הגיעו אליהם דבריו שבע"פ, ואפילו גם דבריו שבכתב בהנוגע לערך העבודה (דכבוש הנוער והצעירים וגודל ערך) חינוך הבנות ותעמולה בין הנשים, ולא עוד אלא שגם מה שהגיע אליהם הרי מפני שלא הורגלו בכגון דא והי' זמן הפסק בינתים לא הגיעו אליהם כפירוש הלכו"ת ריש פ' שמיני — ניט אנגערירט — ולכן מתיחסים לגמרי שלא בשימת לב הראוי לענינים אלו, וכשזה נופל (מדרגא הראוי לו בכגון דא) זה קם, ונמצאים העלמות והסתרים וגם התנגדות מהצד שכנגד.

מובן שיכול הוא להראות מכתבי זה לכל אלו שזה שייך אליהם, ויה"ר שימי הרצון חדש כסלו ובפרט הימים יו"ד וי"ט כסלו שבינתים יעוררו גם בהם הכחות הנעלמים עד לכחות היולים עצמיים להוציאם אל הגילוי עד שיפעלו פעולתם במעשה בפועל, והרי גם כחות העצמיים שייכים לימים אלו, וכאגרת הק' של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב), העצם וההתפשטות, ובודאי כבר הכינו תכנית איך לנצל ימים הנ"ל להרחבת כל עניני חב"ד בסביבתם ככל האפשרי, והשי"ת יצליחם.

בברכת חג הגאולה ופ"ש כל אנ"ש שי'.

ד'תתקיג

ב"ה, ח' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה משה שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מדי כסלו, בו כותב ע"ד הכתות, התלמידים שי, סדר לימודם והתקדמותם, ותנוח דעתו כאשר הניח את דעתי בידיעות האמורות, וכידוע עד כמה דקדקו רבותנו נשיאנו הק' מייסדי ומנהלי ישיבות תומכי תמימים הם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ובנו כ"ק מו"ח אדמו"ר — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בכל עניני פרטי ישיבות תומכי תמימים לפרטיהם ופרטי פרטיהם, ויש להוסיף עוד בזה שדייקו בזה שהוא ע"ד המבואר בשער היחוד בתחלתו שהתבוננות צ"ל דוקא בפרטיות, והרי אדם התחתון נקרא שמו כן ע"ש אדמה לעליון וצדיקים דומים לבוראם עד שעתידים להקראות בשמו, וק"ל.

בודאי הכינו כבר תכנית איך לנצל הימים י"ט כסלו וחנוכה הבע"ל לתועלת התפתחות והרחבת כל עניני המוסד הק' בו הם נמצאים ככל האפשרי, הן בכמות והן באיכות, והשי"ת יצליחם, וכפס"ד ביי"ד של מעלה הידוע.

בברכת חג הגאולה ופ"ש כל חבריו בעבודה קדושה זו.

ד'תתקיג

מו"ה משה שי: לברטוב, פיטסבורג. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשצ, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תתקיד

ב"ה, ח' כסלו, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

אל אחינו בני ישראל חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אין צוזאמענהאנג מיט דער פארקומענדער יערלעכער פייערונג פון
מרכז הישיבות "תומכי-תמימים" ליובאוויטש, זונטאג י"ב טבת הבע"ל.

שיק איך מיין באגריסונג און ברכה צו אלע עסקני הישיבה, מיט-
העלפער און אנטיילנעמער אין דער צוגרייטונגס ארבעט פאר דער פייערונג.

די דאזיגע יערלעכע אונטערנעמונג שטעלט מיט זיך פאר, ווי באקאנט, א
וויכטיגע פינאנציעלע אונטערשטיצונג פאר די ליובאוויטשער ישיבות. זי
דארף שאפן א באדייטענדע הילף אויף אן ארט, געווינען נייע פריינד און
עסקנים פאר די ליובאוויטשער ישיבות, און בכלל שאפן דעם נויטיגען
קלימאט פאר זייער אנטוויקלונג און אויסברייטערונג.

עס איז דעריבער גאנץ פארשטענדלעך, אז וויפל מי און אנשטרענגונג
מען לעגט אריין אין די צוגרייטונגען פאר דער יערלעכער אונטערנעמונג, קען
ניט זיין צופיל, און וואס גרעסער די מי אלץ גרעסער איז דער זכות.

באזונדערס גרויס איז דער זכות, ווי אויך די אחריות, פון די ראשי
העסקנים, די וועלכע דארפן געבן דעם טאן און ווייזן דעם וועג פאר אנדערע,
וואס אין אזא פאל האבן די חז"ל געזאגט מצוה לפרסם, כדי אז אויך אנדערע
זאלן באאיינפלוסט ווערן אין דעם גייסט.

איך האף אז יעדער איינער וועט אנערקענען דעם גרויסן זכות און דעם
הייליקן חוב צו העלפן פארזיכערן דעם קיום און די אויסברייטונג פון מרכז
הישיבות תומכי-תמימים ליובאוויטש און וועט דאס דערפילן אויף דעם
בעסטן אופן. בזכות זה וועט יעדער איינער, מיט זיינע בני-בית, זוכה זיין צו
די גיטלעכע ברכות וואס כ"ק רבותינו הקדושים בעטן אויס און זיינען

קנט

אדמו"ר שליט"א

ממשיך פאר די שטיצער פון די ישיבות וואס זיי האבן געגרינדעט און אנגעפירט מיט מסירות נפש ממש.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל ובכל המצטרך בגשמיות וברוחניות,

מנחם שניאורסאהן

ד'תתקטו

ב"ה, ח' כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"כ כו' מו"ה חיים אבא שי

שלום וברכה!

זיינער צייט איז מיר אנגעקומען אייער ידיעה אז איר האט זיך איינגעארדענט אלס שוחט עופות און אויך צו לערנען מיט קינדער און צו זיין מנהיג רוחני בבית הכנסת, און השם יתברך זאל העלפען איר זאלט מצליח זיין אין דאס אלץ אויבען דערמאנטע בהרמת קרן ישראל סבא דורך החזקת היהדות והפצתה, און האפענטליך האט איר אויסגעניצט אין דער ריכטונג דעם חדש תשרי און בפרט די צייטען פון די ימים טובים.

דאס וואס איר שרייבט אז זיי זיינען פראסטע קאלאניסטען, איז דאך באוואוסט דער ווארט פון בעל שם טוב וועלכען מיר האבען געהערט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז די פשיטות פון א איש פשוט רירט אן אין פשיטות העצמות, ובלשון הגמרא כל דפשיט מעלי טפי.

איך האף אז אויך צו דעם ראש השנה לחסידות הוא יום הבהיר חג הגאולה י"ט כסלו הבע"ל, וועט איר זיך צוגרייטען אויף א פאסענדען אופן אום צו אויסניצען דאס פאר הפצת המעינות חוצה עניני חסידות הדרכותי ומנהגי, און השי"ת זאל אייך מצליח זיין אויך אין דעם בהצלחה מופלגה, און ווי דער סיפור הידוע פון אדמו"ר האמצעי, אז בגלל המסירת נפש הלז (של אדמו"ר הזקן) על תורת החסידות, פסקו בבית דין של מעלה, אשר בכל

ד'תתקטו

מו"ה חיים אבא: ווייל, טורונטו.

ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו
על העליונה.

בברכת הצלחה.

ד'תתקטז

ב"ה, יו"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

מחות' הו"ח אי"א נו"נ
מוה' זאב דוב שי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי ז"ע מכתבו מכ"ה חשון מבשר מחזרתו ועליתו לאה"ק
ת"ו בסדר ובשלום, ואשר מסר את הפ"ש מכאן מתוך התועדות חסידותית
שבדאי היתה בשמחה של מצוה ובהתעוררות לתורה ומצותי וע"פ המאמר
הידוע אשר שמחה פורץ גדרים ומצרים יה"ר שגם זה יוסיף בביטול המצרים
והגדרים דלעו"ז ואח"ז גם ענינים המגבילים מצד הקדושה מצרים דקדושה,
ובמהרה נזכה לקיום היעוד ופרצת ימה וקדמה גוי נחלה בלי מצרים אשר
הקדמה לזה הפצת המעינות בלי הגבלה, ויה"ר אשר זכות בעל השמחה יסייע
לכאו"א בענין ההפצה האמורה מתוך בריאות הרחבת הדעת ושמחה
אמיתית.

בפ"ש כל אנ"ש שי' ולבשו"ט.

ד'תתקטז

מו"ה זאב דוב: לודמיר, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ג"סא, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן ה'כו.

ד'תתקיז

ב"ה, יו"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם ובשמחה קבלתי מכתבו מעש"ק, וכסיומו במכתבו אשר חוזר לעבודתו בחינוך זוהי מלאכת הוי', הנה יהי' מהוי' שימלא משאלות לבבו ולבב זוגתו תחי' לטובה לזח"ק בקרוב ממש, וכידוע פתגם החסידותי מחסידים הראשונים אשר על המאמין והחסיד למלאות ציוויו של הבע"ב שלו הוא בורא העולם ועל הבע"ב למלאות כל צרכיו של המקיים את ציוויו, ולא עוד אלא גם להכין הכלים לזה וכמ"ש והוא יכלכלך.

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט בכל האמור ופ"ש כל אנ"ש שיחיו.

ד'תתקיח

ב"ה, יו"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז מ"ח.

נכונה וזיכרון להתעניין כשיבוא הזמן על זה אודות הסתדרות במושב או בקבוץ דתי וכמו קוממיות, חפץ חיים וכיו"ב.

בודאי לומד בהתמדה ושקידה הן. בנגלה והן בחסידות ומשפיע גם על חבריו בכגון דא, ובפרט מתאים להתחלת מכתבו ע"ד המצב העכשווי, וכידוע דרז"ל על הכתוב (שמואל ב ח, טו) אשר העסק בתורה של אלו הנמצאים בפנים גורם להצלחה של אלו הנמצאים במלחמה, ובפרט לימוד תורת החסידות תורת חיים דלית תמן כו' מסיטרא דרע כו' (אגה"ק כ"ו).

ד'תתקיז

והוא יכלכלך: ראה ד"ה ולא זכר תרפ"ח בסופו.

ד'תתקיח

הנמצאים במלחמה: ראה לעיל אגרת ד'תתצ, ובהנסמן בהערות שם.

ויהי"ר שזכות בעל השמחה והגאולה ינחהו בדרך הטובה לפניו בגשמיות
וברוחניות גם יחד לאשרו האמיתי.

בברכה.

ד'תתק"ט

ב"ה, יו"ד כסלו, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . וועגען דיין פראגע צי גיין צו דער חתונה פון פבי"פ. בכלל איז נייט
קייין ענין צו פירען ברוגז, וביחוד אז יעדער איד גלויבט בהשגחה פרטית,
דארפמען זיין בטוח, אז אלקים חשבה לטובה, ובפרט על פי המבואר
בחסידות בתורת הבעש"ט ובתורת החסידות (עיין אגרת הקדש לרבנו הזקן
סי' כה) און דעריבער דארף מען זיך משתתף זיין אין דער שמחה פון א אידען
און בפרט א קרוב, און בהנוגע וויפיל צו פארבריינגען דארטען, צי נאר בא
דער חופה אדער אויך שפעטער, וכיו"ב, דארפמען זיך צונויפריידן אין דעם
מיט אנ"ש וועלכע געפינען זיך אויף א ארט.

ד'תתקכ

ב"ה, יו"ד כסלו, תשי"ז

ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'

מו"ה שלמה יוסף שי'

שלום וברכה!

. . . בכבוד ובברכה ליום ההולדת — שמתאים להסימן תהלים

ד'תתקכ

מו"ה שלמה יוסף: זיין, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתיא, ובהנסמן בהערות

שם.

שמתחיל לומר – יקוים בכת"ר: אבוא בגבורות גוי עד זקנה ושיבה, וכפי השוח"ט עד סוף הגלות – תשוב תעלני מן הגלות ואח"כ אזמרה לך בכנור קדוש ישראל (עין בפיח"מ לאדהאמ"צ מהד"ב סקכ"ו).

נ.ב.

ז"ע נתקבל הקונטרס הוספה לאנציקלופדי כרך א' ות"ח ת"ח. בודאי למותר לעוררו ואת כל אנ"ש ע"ד ניצול חג הגאולה י"ט כסלו הבע"ל ככל הדרוש, ויה"ר שיה"י בהצלחה בכל הפרטים.

נזדמן לי שו"ת קול מבשר. וכנראה בסי' מ"ח שם – הי' הגריא"ה שי מחמיר אז אפילו בהרווחים מספינות כו'!! וכדאי הי' להשיג הקונטרס המוזכר שם. . .

קרוב לודאי שבאם היתה מסיבה מתאימה ליום הולדת השבעים (להעיר מל' התויו"ט ספ"ק דברכות במעלת ע' שנה. ועייג"כ לקוטי הש"ס (להארז"ל שם) היו נשמעים בה דברי התעוררות ליר"ש לתומ"צ ולדא"ה, והרי הזמ"ג דמצב הכללי ודימי חנוכה.

ד'תתקכא

ב"ה, יו"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . מה שמסיים בשבחו של מורו ורבו . . . תמוה בעיני קצת מה שכותב – שאומר בפירוש שאם הי' בין תלמידי הבעש"ט הי' כאחד מהם, ואם הי' בין התנאים ואמוראים הי' כאחד מהם, תמיהני אם ישנו בדורנו היכול להעיד כהנ"ל ואפילו מעין הנ"ל, כי לומר על ד"ע על מי שהוא שאם הי' בדורות הנ"ל הי' במדריגת תלמידי הבעש"ט או מדריגת אמוראים ותנאים, הרי צריך לדעת בעצמו הדיק היטיב באיזה מדריגה ובחינה היו תלמידי הבעש"ט וכן האמוראים ותנאים, והלואי היו בדורנו אנשים שמבינים מהי מדרגה זו – שלא הי' אז הדור יתום כ"כ. ובפרט ע"פ המבואר בזהר ובת"ז והאיתנים אותיות תנאים ובזח"ג רמב, א. שער רה"ק בתחילתו. ובכ"מ. ובהסברה אחרת אף כי הנקודה אחת – ע"פ המבואר בלקו"ת לרבנו הזקן בעל התניא והשו"ע פ' תזריע ד"ה קמפלגי במתיבתא דרקיע, ענין התנאים והאמוראים, ועוד בביאורי הזהר פ' וישלח.

בעוה"ר ברור שלא כל מוחא סביל דא לתאר ולומר אפילו על רבו, שע"פ דין מחויב בכבודו ביותר וביותר, שבאם ה' בדור וכו'. והרי ידוע שאין להפריז בהתוארים לאלו הנמצאים בעולם האמת, ואין רצונם בכך כלל וכלל.

. . . ויה"ר שימים אלו וביחוד יום י"ט כסלו, הילולא דהרב המגיד – מ"מ של הבעש"ט – ויום הגאולה והנצחון של אדמו"ר הזקן – מ"מ של הרב המגיד והבעש"ט – ירבה בהצלחת הפצת מעינותיהם עד שיגיעו גם חוצה, וימהרו קץ גלותנו, אשר אז יתגלו טעמי תורה כפירוש רז"ל הובא ברש"י עה"כ ישקני מנשיקות פיהו, ואשר אפס קצהו טעמנו בתורתן של ראשונים, הם הבעש"ט הרב המגיד רבנו הזקן ותלמידיהם.

בכבוד ובברכה.

ד'תתקכב

ב"ה, יו"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הכי ארוכה נתקבל מכתבו מכ"ג חשון מבשר טוב אשר מרגיש הטבה רבה, ויהי רצון אשר מתאים לכמה עניי תורה ומצות שאין רוב מספיק וצריך להיות דוקא הכל (וכמבואר בעת ההתועדות ונעתק ג"כ בקובץ ליובאוויטש השלישי), הנה גם בזה יבשר לא רק מהטבה רבה אלא מהטבה כדבעי כולה, כי הרי גם בזה אין יוצאים בהרוב אלא צ"ל כלשון הכתוב תמים תהי עם ה' אלקיך (ראה לקו"ת ד"ה כי המצוה פ"ב), תמים ברמ"ח אברים ושס"ה גידים רוחנים שזה ממשיך ג"כ חיות ברמ"ח אברים ושס"ה גידים הגשמים.

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט.

ד'תתקכג

בי"ה, יו"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה הלל שי

שלום וברכה!

. . . וע"פ המבואר בכ"מ ומהם באגרת הקדש לרבנו הזקן סוף סי' ז',
שלכל הנפשות הרזחות והנשמות ישנה מצוה מיוחדת שבה צריכה העדפה
וזהירות וזריזות יתירה ביתר שאת ויתר עז כפולה ומכופלת למעלה מעלה
מזהירות שאר המצות, הנה בכל אחד מאנ"ש ומגזע אנ"ש הוא הענין דהפצת
המעניות אשר רבותינו נשיאנו שהם בבחי' ראש ומוחין דכל אנ"ש (ראה תניא
פרק ב') מסרו נפשם על זה — הנה בטח גם הוא יתנהג כהאמור באגרת הקדש
זו בהפצה זו, וגם זה ימהר כל עניינו הפרטים, שזהו מסגולת מצוה פרטית
האמורה.

ויה"ר שגם זכות יום זה יגרום, שהוא שמחת הגאולה של כ"ק אדמו"ר
האמצעי, להגן על כאו"א בתכ"י להפצת המעניות בכל מקום עד שיגיעו גם
להנדחים ואפילו להאובדים מתאיט לענינו של בעל השמחה התרחבות
והתפשטות, וכידוע מכ"ק נשיאינו רבותנו, אשר. אדמו"ר הזקן, אדמו"ר
האמצעי ואדמו"ר הצמח צדק, הן בבחי' ספירת החכמה, ספירת הבינה,
וספירת הדעת.

בברכה לבשו"ט.

ד'תתקכג

מו"ה הלל: מדליה, לידו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ג'קית, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ה'קית. ה'רג.

ד'תתקכד

בי"ה, יו"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אלכסנדר סענדר שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאדר"ח כסלו, בו כותב אודות ביקורו
בהשכונה מעוז אביב ואשר לא מצא כמה מהם בבתייהם עתה, וכיון שבטח
רובם כבר חזרו, מהנכון שיבקרו עוד הפעם ולהסביר מעין מאורע אשר
בימים ההם בזמן הזה, וכמבואר בתפלת ועל הנסים בתוספת אור וחיות ע"פ
עיקרי ויסודות תורת חסידות חב"ד, והשי"ת יהי עם פיהו שיתקבלו דבריו
וישפיעו פעולתם בהנוגע למעשה בפועל ובחיי היום יומים כי זה כל האדם
במלחמתו עם הקליפות וסטי"א ע"י מלחמתו בגופו ונפשו הבהמית (באופן
דעזב תעזב עמו כפירוש הידוע של הבעש"ט בזה) אשר עי"ז כובשים חלקו
בעולם וסו"ס גם כללות העולם, כמבואר בתניא בכ"מ ומהם בפרק ל"ו ל"ז,
ומרומז גם בהמאמר הידוע בתורת הנגלה חייב אדם לומר בשבילי נברא
העולם (אשר פשיטא שזהו אמת מתאים להציווי מדבר שקר תרחק) ולעולם
יראה אדם עצמו שקול וכל העולם כולו שקול כו'.

בודאי ינצלו ימי י"ט כסלו וחנוכה הבע"ל להפצת המעיינות תורת
החסידות הדרכותי ומנהגי בכל מקום שידם מגעת, והיינו הך עם האמור
לעיל, כיון שבהפצת המעיינות תלוי ביאת משיח צדקנו שאז מתחיל קיום
היעוד המוזכר בתניא בפרק ל"ו ל"ז, ומה שתלו זה בהפצת המעיינות אינו
באופן סגולי אלא מפני השייכות שביניהם, וכמבואר גם בשיחת שמח"ת
תר"ץ ובכ"מ, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בפרטיות בכל האמור מתוך בריאות
מנוחת הנפש והרחבת הדעת.

בברכה לבשו"ט.

ד'תתקכד

מו"ה אלכסנדר סענדר: יודאסין, חל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתכ, ובהנסמן
בהערות שם.

כבר חזרו: מגיוסם למבצע סיני. ראה לעיל אגרת ד'תתצ, ובהנסמן בהערות שם.
כפירוש הידוע: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'שפב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'צ. ה'רפט.

ד'תתקכה

ב"ה, יו"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, שואל למקום המצאו ביאורים או מילואים וכיו"ב
למאמר לשון אדמו"ר נ"ע בעצמו, אשר בתו"א סוף פ' חיי שרה.

ולפלא השאלה בזה, שהרי זה כשנתיים שבתו"א הוצאת קה"ת, נדפס
בסופו ביאור מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק על חלק גדול ממאמר זה, דא"ג בסוף
הוצאה הנ"ל ציינתי ג"כ מראה מקומות לרובא דרוב הדרושים אשר בתו"א,
לספרי חסידות במ מדובר בעניניהם.

אף שאפשר אשר כת"ר נשתמש בביטוי שבסיום מכתבו רק בדרך צחות,
בכל זה מצאתי לנכון להעיר גם על זה, והוא מה שכותב שטבע הנפש שבהרבה
מעניני דין האיחור כדין הדיחוי, ובטח מודגש בזה הנפש, ולדעתי לא כן
הוא, ואדרבה, וכדמוכח גם מהדין בנגלה דתורה אשר אין דיחוי בבע"ח,
משא"כ במה שאין בו רוח חיים, ועוד כמה מקבילות בזה גם בדיני הנגלה*,
בכ"ז בהנוגע לפועל, עונה הנני על המכתב מבלי איחור כלל מתאים להבקשה.

בברכה שזכות בעל השמחה יגן על כאו"א בתכ"י להפצת המעינות בכל
מקום עד שיגיעו גם להנדחים לפי שעה ואפילו להאובדים, מתאים לענינו של
בעל השמחה התרחבות והתפשטות, וכידוע מכ"ק נשיאינו רבותנו הק' אשר
אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצמח צדק, הן בבחי' ספירת
החכמה, ספירת הבינה וספירת הדעת.

ובברכת החג.

(*) לאח"ז:

אין מקבלים טומאה. קבוע (אין בטלים ממה שהם). אין דיחוי — ביטול הדיחוי מעיקרו —
ענין התשובה. ענין סוכ"ע — למע' מהשתל' למע' מזמן ומקום מכשי"כ שמבטל איחור שבא גם
בזמן אלא שנתאחר, העדר התשובה בב"נ שאין להם נפח"א הנצחית ואתם הדבקים חיים גוי'.

ד'תתקכה

מו"ה יצחק: הוטנר, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתלג, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן ה"כז.
זה כשנתיים: ראה גם לעיל אגרת ד'תתכג.

ד'תתקכו

ב"ה, י"א כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כתב אודות ענין כתיבת הספר תורה וסיומה.

כיון שהכל בהשגחה פרטית, ובפרט ענין הקשור בתורה ומצותי, וכותב אלי בענין כתיבת ס"ת, מחובתי וזכותי להזכיר בכאן פסק הדין של רבנו הזקן, בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשו"ע – פוסק בנגלה דתורה – לכתוב פצוע דכא באל"ף לבסוף, וכמו שהובא בשו"ת שארית יהודא סי' ט"ז לאחי רבנו הזקן (ונקבצו הדיעות בזה בס' משנת אברהם סי' ל"ב), ושמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אשר בהיותו לפני מלחמה העולמית הראשונה בעיר וואַרמס, ראה שם הס"ת שקבלה בידם שכתבה מהר"מ מרוטנברג וכתוב שם כנ"ל, וכן ראה ג"כ בס"ת בפראג שע"פ הקבלה בידם מדור דור שהגיהה עזרא הסופר, גם באוצר הספרים וכת"י של מר ששון בלונדון נמצאים שם כתבי יד עתיקים (תנ"ך דנכדו של הרשב"א, תנ"ך בכת"י של תלמיד הרשב"א בעל המחבר ס' מגדל עוז, חומש דמשק שנכתב לפני אלף ומאה שנה, חומש תנ"ך שנכתב לפני חמש מאות שנה, וכן תנ"ך שנכתב בערך חמש מאות שנה, וכן כת"י חומש תימני ג"כ מתקופה ההיא) ובכולם כתוב דכא באל"ף, ולא עוד, אלא שבכת"י תנ"ך של המחבר מגדל עוז הי' כתוב דכה בה"א ובעל הספר מגדל עוז מחק בעצמו וכתב ותיקן בידו באל"ף, והארכתי בזה כיון שלתמיהתי וגם לצערי נודע לי שמעטים באה"ק ת"ו היודעים על כל הנ"ל אף שהעתיקו בזה ממכתבי בספר אוצר הפוסקים בסופו של ח"א.

לגודל הענין דכתיבת ס"ת אשר גמר המצוה היא בסיומה אין נראה לי דחיית הסיום למשך חדשים, אף שאין נוהגים דוקא למהר בזה (ובאמת צ"ע

ד'תתקכו

מו"ה שניאור זלמן: יצחקי, רמת גן. אגרת נוספת אליו – לקמן ה'ח.
פצוע דכא באל"ף: ראה גם לעיל ח"ו אגרת א'תרכג, ובהנמסר בהערות שם. לקמן ה'מו.

הטעם לאי זריזות זו), אבל אין זה מוכיח דיחוי לכמה שבועות ועאכו"כ חדשים, וכשהסופר יעמוד בסיומה יש לקובעו בימי הסגולה הסמוכים למועד הסיום, וכמעט בכל חדש מחדשי השנה יש למצאם, וכמו בח' שבט, ראש החדש וע"פ מ"ש דברים א, ג. בחדש אדר ימי הפורים או ז' אדר וכיו"ב.

(ב) משתי בתי הכנסיות המבקשים להכניס אליהם את ספר התורה, הנה כיון שכותב שבאחת מהם לומד הוא תורה שבע"פ, יש להכניס שם גם התורה שבכתב ותמים יהיו יחדיו.

(ג) במכתבו כותב הביטוי להכנס הס"ת לרשות הביהכ"נ, ואף שלא פירש כוונתו בהביטוי לרשות, הנה נראה לי שלא יתן הס"ת במתנה ורק להעמידו שם וישאר ברשותו הוא, שאז קיום מצוה זו היא במילואה*.

תקותי שנפגש הוא מזמן לזמן עם אנ"ש שי אשר במחנו הט', ויש לו גם קביעות עתים בלימוד תורת החסידות, ופשיטא אשר גם ע"ז נאמרה הוראת רז"ל מעלין בקדש וכל המוסיף מוסיפין לו.

כבקשתו יזכירוהו ואת ב"ב שי על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויה"ר אשר מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף יבשר טוב בכל האמור, וכן אשר ביחד עם רפואת הגוף של אלו הפונים אליו משתדל ג"כ ברפואת נפשם, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה.

(*) נ"כ שו"ע יו"ד סר"ע ס"ב.

ד'תתקכז

בי"ה, י"א כסלו, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"מ וכו'
מוהר"ר אלעזר ארי' שי'

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מעריכת מלוה מלכה סעודתא דדוד מלכא משיחא
במוצש"ק הבע"ל.

הנה מוכשרים ומסוגלים הימים דחודש כסלו, הוא חודש הנסים וימי
חנוכה וגמר מלאכת המשכן ויסודו דבית המקדש השני, להמשיך ולהשפיע
מהענינים שנתרחשו בימים ההם בזמן הזה.

וכידוע פירוש האריז"ל עה"פ הימים האלה נזכרים ונעשים, אשר בכל
שנה ושנה לתקופת הימים האלו כשנזכרים — אזי גם — ונעשים ונמשכים
הענינים כאשר בפעם הראשונה.

ויהי רצון אשר באסיפת כו"כ מבני ישראל דאכל ב"י עשרה שכינתא
שריא ובסעודתא דדוד מלך ישראל חי וקים, יתעוררו בהוספה בעיני תורתנו
תורת חיים ומצוותי, ותומשך ההתעוררות על הימים הבאים לקראתנו
לשלום.

בכבוד וברכה.

ד'תתקכז

מוהר"ר אלעזר ארי': יונגרייז.
אגרת דומה גם לעיל ד'תתצט.

ד'תתקכח

ב"ה, י"א כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דניאל שיי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מכ"ז מ"ח, בו ראיתי אשר מתעסק בצ"צ בכלל אשר זה נותן לי התקוה שמתעסק בצ"צ החסידותים, זאת אומרת, לא רק בהנוגע לנוסח התפלה אלא גם בהנוגע להפצת מעינות תורת החסידות הדרכותי ומנהגי, וכידוע פתגם רבנו הזקן, אשר החסידות הוא ענין בשביל כל בניי ולא בשביל סוג או כתה מיוחדת בהם, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בשאלתו אודות הסברא דקניית בית לבית הכנסת אלא שאפשר בידם להשיג רק חצי הסכום הדרוש, — הנה כפי הנוהג באה"ק ת"ו מתנהגים בכגון דא לחיוב, אפילו כשיש פחות מחצי המחיר, ובפרט שיש מקום לומר לבעה"ב שהכנסות בית הכנסת ילכו ברובם או כמעט ככולו לתשלום החוב שלו, שהבטחה זו תקל השקו"ט עמו.

אף שאינו מזכיר עד"ז, תקותי שעשה התועדות ביום יו"ד כסלו העבר ויעשה כגון זה ביתר שאת בי"ט כסלו הבע"ל ראש השנה ללימוד החסידות ודרכי החסידות, ויה"ר שיהי בהצלחה.

בברכה אשר רבות בשנים יבשר טוב בעניניו הפרטים ובענינים הכללים מתוך בריאות והרחבת הדעת והוספה בקביעות עתים לתורה.

ובברכת חג הגאולה לכאנ"ש שיחיו.

ד'תתקכח

מו"ה דניאל: חסידני, חל אביב. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ז א'תתקס.
פתגם: ראה גם לעיל אגרת ד'תשסט, ובהנמך בהערות שם.

ד'תתקכט

ב"ה, י"א כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יצחק שיי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק ויצא עם הפ"נ המוסגר בו, שיקרא
בעת רצון על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ת"ה על הטרחה במסירת המכתב להרה"ג כו' ווייס שיי ובודאי הראה
לו או גם נתן העתקת המכתבים הקודמים אף שאינו מזכיר עד"ז בפירוש.

נעם לי לקרות במכתבו שמתכוננים לחוג יום הבהיר הוא י"ט כסלו
הבע"ל וגם יו"ד כסלו, זיה"ר שתומשך ההתעוררות על כל השנה כולה,
ובפרט שיומא קגרים שהוא ר"ה לחסידות ועניניי והפנימיות פועל גם על
החיצוניות, שהרי ישראל נקי בשם צבי (ש"ב א, יט), ועי"פ דרז"ל סוף כתובות.

במה שמדיק בשינוי הלשון בסידור אשר קודם תפלת עננו כתוב בת"צ
ובשמע קולנו בתענית סתם, צ"ע כוונתו, שהרי אי אפשר לכתוב אחרת,
שקודם עננו הוא דוקא בת"צ ובשמע קולנו הוא בכל מיני תענית, ואין כאן
יתור או שינוי לשון וכה"ג.

מוסגי"פ מה שהו"ל בזמן האחרון, ובטח יזכה בתוכנו גם את הרבים
וברבים יהיו עמדו

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט בכל הני"ל.

ד'תתקכט

מו"ה יצחק: דובאוו, מנטשסטער. אגרות נוספות אליו — לעיל חיי"ג ד'שיג, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן הי"כח.
המכתב להרה"ג: יצחק יעקב ווייס בעל המנחת יצחק. ומתוכן הדברים נראית הכוונה שהראה
לו מכתב כאד"ש אל מוהר"י דובאוו בהלכה.

ד'תתקל

ב"ה, י"א כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום יו"ד כסלו, הוא יום גאולת אדמו"ר האמצעי,
בו כתב אודות חסידי חב"ד ואנ"ש בכלל ויחסם אל הזולת.

והנה כבר ניתנו ההוראות בזה לכל החסידים ולכל בני ישראל ע"י רבנו
הזקן מ"סד תורת חב"ד בתניא פרק ל"ב, ומבואר עוד יותר בספרו לקוטי
תורה ד"ה החלצו, ובדברים חוצבים להבות אש בספר המצות לנכדו אדמו"ר
הצמח צדק מצות אהבת ישראל, ובקשר עם יום הבהיר י"ט כסלו הממשמש
ובא יעיין ג"כ אגרת הקדש לו בנו הזקן שכתב אחר שחרורו מהמאסר בו
נתפס ע"י הלשנה כו', וז"ל: ולואת באתי כו' מודעה רבה לכללות אנ"ש כו',
ואם בנוגע לסוג הנ"ל מזהיר במודעה רבה עאכ"כ בהנוגע לסתם בני"י
עאכ"כ ליהודי אשר ההשגחה העליונה הביאתם לפונדק אחד, והרי דבר הוא
הודעת רבנו הזקן באגרת שלו הידוע אשר בעת אמירת פסוק פדה בשלום יצא
לחפשי, והרי סיום הכתוב הוא כי ברבים היו עמדי, וק"ל.

הארכתי לפי"ע בדבר הפשוט כ"כ לתמהוני לתוכן מכתבו ולסיומו אשר
נבכי נפשו מעיקים עליו בענין זה

תקותי שישתתף בהתועדות אנ"ש ביום י"ט כסלו חג גאולת רבנו הזקן,
וכבר אמרו רז"ל שגדולה לגימה שמקרבת ומכש"כ שמקרבת הקרובים.
המחכה לבשו"ט.

ד'תתקל

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 258.
וייחס אל הזולת: שאינו דומה לקשר הנפשי שיש בין אנ"ש לבין עצמם. ראה גם לקמן אגרת
ד'תתקפא.

ד'תתקלא

ב"ה, י"ב כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיו"ד כסלו, יום גאולת אדמו"ר האמצעי וגאולת
החסידים.

לפלא על שאלתו באם ישתתף בחגיגת הכניסה למשרתו של רב
קונסרבטיבי, ובודאי למותר להאריך אודות תנועות הקונסרבטיבים שזהו
כפירה באלקי ישראל ובתורתו, וכמבואר ברמב"ם ופוסקים ונתפרסם
לאחרונה ע"י האיסור הידוע, ואין כאן המקום להכפיל עוד הפעם מה
שכתבתי במכתבי עד"ז שבודאי קרא אותו.

והנה באם אנשים מישראל אשר רובם הם בחסרון ידיעה מבהיל בהנוגע
לתנועה זו ועניני ומביאים איש ומכתירים אותו להיות הפוסק שלהם, היפך
הכתוב בשו"ע והיפך בעיקרי הדת, אשר פשוט שזהו ענין שצריך לעורר צער
עמוק בלב כל אחד מישראל המאמינים והחרדים לדבר ה', אשר לא די
שעושים ענינים לתאבון ובשעת מעשה יודעים שעושים עבירה ואחרי מילוי
התאוה מתעוררים ברגשי חרטה, אלא עוד מוסיפים בזה לחדש חדשה נגד ה'
ותורתו ר"ל, וכותב מכתב לשאול האם גם הוא ישמח בשמחתם שעלה רצונם
בידם להכתיר הנ"ל או שישתמט מלהשתתף בשמחה זו.

ומובן שלכל הנ"ל אין נוגע הנהגה הפרטית של הראבאי בעניני תורה
ומצות, אבל הרי אין כאן השאלה בהנוגע להנהגת איש פרטי או להנהגת כמה
עשירות יחידים, אלא לחינוך במשרה ע"מ שהיה קבוץ קונסרבטיבי ומנהיג
אשר יוליכם בדרך זו.

ונוסף על כל הנ"ל מענין, אשר כנראה ממכתבו מתכווננים לערוך
השמחה בליל י"ט כסלו, אשר כלשון רבוה"ק זה היום תחלת מעשיך, שלימות
הכוונה האמיתית בבריאת האדם עלי ארץ להמשיך גילוי אור פנימיות

ד'תתקלא

האיסור הידוע: דלעיל ח"ב אגרת ד'קסב. וראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'שו, ובהנסמן בהערות
שם.
כלשון רבוה"ק: אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ח"א אגרת קי.

תורתנו הקדושה כו' בחי' עומק ופנימיות תורת ה' ומצות ה' מבחי' פנימיות ועצמות אוא"ס ב"ה שיאיר בפנימיות נפשנו, אשר בודאי כל מלה מדוייקת בזה, ויצייר לו שני הענינים שבלילה זה תמים עומד ומקיים את הנ"ל בפועל (אף שהגילוי מזה יהי' רק לעתיד, וכמבואר בכ"מ) או ג"כ בלילה זה ציור ההפכי אשר מי שהי' פעם תמים משתתף בשמחה שמקיים קהלה על יסודי כפירה, ומשמיע תהלות ותשבחות ומחזיק את ידם.

מוסג"פ קונטרס שהו"ל ז"ע ובודאי יזכה בתוכנו גם את הרבים, ויהי'ר אשר המבואר בכמה שיחות שבתורת החסידות נמצאות עצות לכל התחבולות וערמומיות של היצה"ר ינצלם על ספיקות בדקות דדקות של הרע, ולא על ענינים מבהילים כהנ"ל.

בברכה לבשו"ט ובברכת חג הגאולה ובקשר ליום הולדתו — לשנת הצלחה בגו"ר בענינים הכללים ובענינים הפרטים.

ד'תתקלב

ב"ה, י"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה יעקב שי שו"ב

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, הנה המצב אינו רציני יותר מאשר הי' לפני כמה חדשים ואפשר גם שנים, ובהנוגע להעתקת מקום ביחס עם הפחד (שאין לו יסוד) אין אתנו יודע עד מה איזה מקום נשמר יותר, ובכלל הרי שומר ישראל לא ינוס ולא יישן ומשגיח על כאו"א בעינא פקיחא, ולכן אין להבהיל את עצמו גם לא אחרים ולהתעסק בתפקידו הפנימי והנפשי להיות נרות להאיר, וכמדובר בע"פ ובכתובים כ"פ.

בודאי מתכווננים לנצל את יום הבהיר י"ט כסלו הבע"ל וכן ימי החנוכה

ד'תתקלב

מו"ה יעקב שי: גזבורג, מילנו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תתפט, ובהנסמן בהערות שם.
המצב: פחד המלחמה. ראה גם לקמן אגרת ד'תתקפב.

באופן הכי טוב ואפשרי להפצת המעינות חוצה ולהפצת היהדות בכלל, והשייט יצליחם.

מוסג"פ מה שהו"ל בזמן האחרון, ובטח יזכה בתוכנו את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט.

ד'תתקלג

בי"ה, י"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ רב פעלים ובעל מדות
הרב זאב שי'

שלום וברכה!

אלס צוגאב צו דעם גרוס וואס איך באקום פון אייך און אויך פון די אנדערע חברים פון שובה ישראל דורך זייערע בריף צו אנ"ש שיחיו דא, בין איך געווען באזונדער צופרידען פון אייער שרייבן די גוטע בשורה פון דער פארשטארקונג פון די שיעורי תורה פון לימוד תורה הקטנים עם הגדולים, און השם יתברך זאל העלפען איר זאלט קענען אויספירען אן שוועריקייטען דעם רצון הבורא יתברך צו פארשפרייטען אידישקייט תורה ומצות אין אלץ — גרעסערע און מערערע קרייזען, און בפרט אז מיר דערנעהנטערן זיך צו די טעג פון חנוכה וועלכע זיינען די טעג פון נסים ונפלאות, זאל מקוים ווערען לויטן נוסח וואס מיר זאגען (כמו שה"י) בימים ההם (זאל דאס זיין אויך) בזמן הזה.

און בפרט די אלע וועלכע זיינען שייך צום בעל שם טוב, תלמידו הרב המגיד הגדול ותלמידו וממלא מקומו רבנו הזקן בעל התניא והשולחן ערוך, וואס די באפרייאונג פון זיין מאסר גייען מיר פיערען די ענדע וואך, י"ט

ד'תתקלג

נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 525 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הרב זאב: גרינברג, כוענאס איירעס. אגרת נוספת אליו — לקמן ה'קנד.
שובה ישראל: ראה לקמן אגרת ה'קנד.

כסלו, האט מען א באזונדער הילף פון מלמעלה אין ענינים פון תורה ומצוות, ווי עס [איז] באוואוסט דער פסק דין פון בית דין של מעלה, ווי עס האט דאס דערציילט דער זון פון רבנו הזקן, כ"ק אדמו"ר האמצעי, אז בגלל המסירות נפש הלזו (של רבנו הזקן) על תורת החסידות, פסקו בבית דין של מעלה, אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה.

בבקשה איבערגעבען ברכתי, ברכת חג הגאולה צו יעדערען פון די חברי שובה ישראל, און אויך זיי זאלען קענען אנזאגען בקרוב וועגען נצחונות פון הפצת תורה, יהדות וחסידות, עד שיגיעו גם חוצה.

בייגעלייגט איז דא א חוברת י"ט כסלו, וואס האפענטליך וועט איר באקענען מיט איר אינהאלט את הרבים, וזכות הרבים תלוי בו.

בברכת חג הגאולה ופ"ש לכל החברים שיחיו.

ד'תתקלד

ב"ה, י"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל הפ"כ, משיבת ההנהלה, מיום כ' מ"ח הוא יום הולדת כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וידוע מרז"ל אשר ביום ההולדת מזלו גובר, ורועה ישראל ענינו הוא אשר צאן מרעיתו יהיו כל עניניהם בטוב בכל הפרטים וככל האפשרי, אלא שבכדי שלא יהי' נהמא דכסופא, כי הרי צדיקים דומים לבוראם, ניתנה בחירה חפשית לכל אלו שגם הם ישתפו פעולה בענינים אלו, אף שלפעמים תכופות מספיקה ג"כ פעולה ע"ד המסופר במדרש שה"ש בתחלתו "ובלבד שתתן ידך עמנו", אף שלא הי' בערך כובד האבן שהיד תעלה את האבן, ובכ"ז נתעלה **האבן לירושלים**. עיי"ש, ובקהלת רבה בתחלתו.

ויהי רצון שהימים האלו דחדש כסלו, יעמדו להם להביא את כל הנ"ל

ד'תתקלד

חלקה נדפס בלקו"ש ח"ו ע' 206 חלקה בחכ"ב ע' 417 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

במעשה בפועל, כי המעשה הוא העיקר, וכמבואר בכ"מ בשיחות רבותינו נשיאינו הק' בענין דאין חכם כבעל נסיון ואשר מכל ענין של חסידות צ"ל בכן, וק"ל.

המחכה והמצפה לבשו"ט ומפורטות בכל הנ"ל ובברכת חג הגאולה,

מ. שניאורסאהן

המכ' בצירוף החלטות הועד להפצת המעינות נתקבל.

אתענין לדעת ע"ד בני אנוש שי' בגיל החינוך — הלומדים הם במוסדות חינוך חב"ד? — והרי במיוחד שורה בהם ברכת נשיאינו הק' ורוחם — (וע"י יסוד . . . הרי סרה גם האמתלא דמניעת ריחוק המקום). ואלו שלע"ע לא עשו עדיין כנ"ל — מהו הטעם האמיתי ע"ז.

לאחרי החתימה נתקבל הפ"כ ומכ' — דחוף — מי"ט מ"ח! וחותרם הבי' דואר י"ב כסלו!

ד'תתקלה

ב"ה, י"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבי' כסלו, בו כותב אשר הרופא חפץ לעשות לו בדיקה מסוימת, וי"א שאסור לעשות בדיקה זו ע"פ שו"ע.

והנה כשידבר עם רופא מומחה במקצוע יודע לו שבדיקה זו היא לא לשם ידיעה בעלמא אלא שבתוצאות הבדיקה תלויים אופני הטפול, ולכן יש רבנים* מורי הוראה בישראל מתירים לעשותה, במקרים מסוימים, אלא שכיון שישנם כמה אופנים בבדיקה, מתחילים באופן הכי קל ע"פ שו"ע,

(*) מדובר בזה בשו"ת חדות יעקב מייזלש ח"ב. שו"ת אחיעזר ח"ג סכ"ד (ושם מציין לערוך לנר יבמות עו. דברי מלכאל ח"א. דברי אליהו סכ"א. תורת מרדכי). שו"ת מהר"ש מראדמישל ח"ו. שדי חמד פאת השדה לאסיפת דינים מע' אישות סי"ג. צפנת פענח (להגאון מראגנצוב) ספ"ט וסק"יג.

ד'תתקלה

אופנים בבדיקה: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תקנז, ובהנסמן בהערות שם.

קעט

אדמו"ר שליט"א

ויבקש את הרופא המטפל, לבאר לו לרב מורה הוראה אשר בסביבתו אופני הבדיקה, וייעץ לו באיזה מהם להתחיל.

בעת רצון יזכירוהו ואת זוגתו תחי' על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שיבשר טוב ממילוי משאלות לבבם לטובה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תתקלו

בי"ה, י"ד כסלו, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב בענין הצעת שידוך לבת אחיו, אבל המדובר משתמט לענות ברור על השאלה איך יתנהג בעניני יהדות, ושואל דעתי בזה.

ולדעתי, וכמו שאמרתי לבת אחיו כשהיתה כאן שבאם אין רוצה לענות ברור כדי שלא יפרשו הדבר ששומע בקול אחרים ואין לו החלטה בזה בעצמו אין נוגע כל כך, אבל באם באמת אינו רוצה להבטיח כלל למרות ששאלו אותו כמה פעמים על דבר זה, יש ספק גדול אם כדאי לסמוך שבעתיד ישתנה לטוב כיון שספק גדול בדבר, ואחת הבחינות לברר את האמור לעיל היא על ידי שתתדבר עמו בת אחותו כשלא יהיו זרים נוכחים, שאז לא יבוש שיאמרו הרואים שנשמע לקול אחרים כיון שלא יהיו רואים בשעת מעשה, ובפרט אם גם תבאר דברי' שאין רצונה שישמע לקולה דוקא, אלא שאין ברירה אחרת כיון שמוכרח הדבר שיחיו חיים על פי תורת חיים, ובאם גם בדברים כאלה לא ירצה להבטיח שום דבר, אזי יש חשש גדול שלאחרי החתונה בטח לא ירצה לשנות דבר, כיון שאז כבר יהיו נשואים והברירה בידו.

ובורא עולם ומנהיגו יוליד את בת אחיו תחי' בדרך הטובה לפני' בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תתקלז

בי"ה, ט"ו כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ מו"ה אברהם משה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיו"ד כסלו, הוא יום גאולת אדמו"ר האמצעי, בנו
של אדמו"ר הזקן.

נעם לי לקרות בו מלימודו בדא"ח בלקו"ת ותניא, ובודאי יש לו בזה
קביעות עתים, וכביאור רבנו הזקן בזה, לא רק קביעות בזמן אלא גם קביעות
בנפש, אשר אז מתקיים בזה הדין קבוע לא בטל בשאר שיעורי היום, אלא
אדרבה פועל פעולתו ועושה רושם גם על שאר היום, ובקשר עם הנ"ל תקותי
שיודע הוא משלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא השוים לכל
נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ועכ"פ ישמור אותם
מכאן ולהבא.

ובפרט שהזמן גורם לקבל החלטות טובות בתורת החסידות ועניני
שהרי יום הבהיר י"ט כסלו ממשמש ובא הוא יום הנצחון והגאולה של מייסד
תורת החסידות ואתו עמו כל עניני.

במה שהקשה על מש"כ בכ"מ שהמח' גם למעלה היא רק לבוש ואינה
מתאחדת עם העצם וכי' אף שבכ"מ משמע שמתאחדת במאצילה — כמה
דרגות ישנן בהתאחדות. ודא פנימית לדא. והרי גם הדבור מיוחד למעלה
(עיין תניא פכ"א) ובכ"ז אינו דומה להתאחדות המח'. וגבוה על גבוה. וכמו
החילוק דהתאחדות מעשה המצות ות"ת (תניא פכ"ג), עד שאפילו בספירות
העליונות אינה דומה התאחדות הכלים להתאחדות האורות. עיין המשך מים
רבים תרל"ו פל"ב ואילך. ואכ"מ.

בברכה לבשו"ט בהנ"ל וגם מהשפעתו בסביבתו בכיוון זה.

ד'תתקלז

מו"ה אברהם משה: גרינברג, בני ברק.

ד'תתקלח

ב"ה, ט"ו כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הארוך נתקבל מכתבו מעש"ק תולדות שנתארך קצת דרך הילוכו, ונעם לי לקרות בו אשר נסתדר ענין המשכורת שסידור ענין הפרס מגדיל האפשרויות דלימוד ומעשה שלא עמלק"פ, ובאמת אין נוגע בזה כ"כ גודל כמות המשכורת אלא היסח הדעת מהדאגות שנעשה אז בקל יותר ומובן זה גם מדברי הרמב"ם בהנוגע לימות המשיח שהוא בכדי שימצאו להם מרגוע וירבו בחכמה כי יהיו פנוים בתורה בחכמה, אף שבענינים גשמים ביום ההוא יחיי איש עגלת בקר גוי, וכדרי"ל סנה' צד, ב.

מוסג"פ קונטרס שהו"ל ובטח יזכה בתוכנו את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה לבשו"ט.

נ.ב.

בודאי ישתתף בהתועדות דיום הבהיר י"ט כסלו גאולתנו ופדות נפשנו, ויוסיף בעניני הפצת המעינות (עד שיגיעו גם) חוצה. וידועה דעת הרמב"ם (מקואות ט, ט): ה"י יוצא חוץ לבריכה אז דוקא דין מעין לו לטהר בזוחלין ובכ"ש. וכבר נודע דבר משנה בכגון דא ואין אתה בן חורין להפטר ממנה ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

ד'תתקלח

וידועה דעת הרמב"ם: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תקצ. ובהנסמן בהערות שם.

ד'תתקלט

ב"ה, ט"ו כסלו, ה'תשי"ז

ברוקלין, נ.י.

די לאנטשען קאמיטע פון די בענסענהויקסט ליידיעס
אקזילערי, מרת הענרי נאסהארן, מרת עללא ר. קרעמער,
מרת ש. סורטשין
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

אין ענטפער אויף אייער מיטטיילונג וועגן אייער לאנטשען צו דער
געלעגענהייט פון צוואנציג־יעהריגער טעטיגקייט, און אין עהרע פון אייער
חשוב'ער פרעזידענטין הרבנית פריידא תח"י קאזארנאווסקי.

שיק איך מיין באגריסונג און ברכה צו דער חשוב'ער פרעזידענטין, צו
דער לאנטשען קאמיטי און צו אלע מיטגלידערינס פון דער אקזילערי, ווי
אויך צו אלע פריינט און אנטיילנעמערנס אין דער אונטערנעמונג.

אזוי ווי אייער לאנטשען קומט פאַר כ"ג כסלו, צווישן די ליכטיגע טעג
פון י"ט כסלו און חנוכה, האף איך אז די אונטערנעמונג וועט זיך
אויסצייכנען מיט גרויסע דערגרייכונגען, און וועט אריבערשטייגען די צילען
וועלכע זי האט זיך געשטעלט, און האט דערווארטעט.

עס איז באוואוסט דער מאמר רז"ל וועגען חנוכה, אז דער יום־טוב איז
פארבונדען מיט העלדישע אידישע פרויען און זייער מסירות־נפש'דיגע
אויפפירונג אין יענער תקופה, ניט קוקענדיג אויף אלע שוועריגקייטען און
גזירות וועלכע זיי האבען געדארפט בייקומען. און דעריבער זאגען חז"ל אף
הן היו באותו הנס — די פרויען האבען אויך א חלק אין דעם נס, און נאך
מער — אז דורך זיי איז געווען דער נס.

עס איז אויך באוואוסט, אז יעדער יאהר ווידערהאלט זיך יענע תקופה
אין דעם זין, אז עס איז א עת רצון מיוחד פאר דערגרייכונגען אין אלע ענינים
פון תורה ומצוות, לויט דעם נוסח פון דער ברכה — שעשה נסים לאבותינו
בימים ההם בזמן הזה.

און לויט דעם אויסדרוק פון מיין שווער, כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, דער גרינדער פון דער ישיבה פאר וועלכער איר האט דעם זכות צו זיין טעטיג: מען דארף זיך צוהערען וואס די ליכטעלעך — נרות חנוכה — דערצעהלען, זאל השם יתברך אייך מצליח זיין זיך צו־צוהערען און דערהערען, און ברענגען דאס אין מעשה בפועל.

בברכה להצלחה בעבודתן בקדש ווי אויך בעניינהן הפרטים.

ד'תתקמ

בי"ה, ט"ו כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה סעדיי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט' כסלו, ולפלא שאינו מזכיר ע"ד ההכנות להתועדות ביו"ד כסלו, יום גאולת אדמו"ר האמצעי, שאפילו במחנו עתה אפשר למצוא אותיות מסבירות עניני תורת החסידות, ובמילא גם אותיות מאירות לפי הבנת והשגת תושבי בניי של מקום, ועאכו"כ ביום הבהיר הוא יום י"ט כסלו אשר גאולתנו ופדות נפשנו ניתן לנו העצם וגם ההתפשטות, וכלשון אגה"ק הידוע; והרי במחנו וסביבתו זכה הוא להיות הצנור על ידו צריכים המעינות להתפשט בכל מקום ופנה, וכלשון הידוע, יפוצו מעינותיך חוצה, וכיון שאין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו בודאי ניתנו לו הכחות והאפשריות על זה, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו, ואחכה לבשו"ט.

הקונטרס ד"ה מים רבים בטח כבר הגיעו.

בברכת הגאולה ולבשו"ט בכל האמור וכן מבראות כל ב"ב שיחיו.

נ.ב.

אם יש מבין תלמידי צפרו כאלו שנכנסים בחוג מקבלי מעות חנוכה

ד'תתקלט

דעם אויסדרוק: ראה גם לעיל ח"י אגרות ג'קלו. ג'קמא. לקמן ד'תתקנט.

ד'תתקמ

מו"ה סעדי: ליברוב, צפרו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ג ד'שכח, ובהנסמן בהערות שם. מעות חנוכה: ראה גם לעיל אגרת ד'תתצו, ובהנסמן בהערות שם.

בודאי יחלק להם בשמי, וינצל את ההזדמנות לבארם מענייני חנוכה ע"פ תורת החסידות, ומהנכון שבכל מוסדות אהלי"י אשר במרוקה יהי הסכום אחד.

ד'תתקמא

ב"ה, ט"ו כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

האברך רפאל פנחס שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' כסלו, נעם לי לקרות בו מפעולותיו הטובות בהפצת היהדות והחסידות וענייני, ובודאי לא יסתפק בהנעשה עד עתה, ואדרבה זה יעורר בו תוספת כח ואומץ להוסיף בפעולות אלו מוסיף והולך, וכהלימוד דימי חנוכה הבע"ל שמוסיפין והולכין ומאירין גם את החוץ וחשכת הלילה, שהרי מצותה משתקע החמה ועל פתח ביתו מבחוץ.

ולשאלתו אודות זמן הדלקת נר חנוכה, מנהגנו הוא להדליק בין מנחה למעריב (אלא שבאם לא הדליק אז מדליק לאחר זה).

בודאי גם לעצמו מוסיף בקביעות עתים לתורה בנגלה ובחסידות, והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתקמא

נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 537 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
האברך רפאל פנחס: גולדשטיין, ירושלים.

ד'תתקמב

ב"ה, ט"ז כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מב' כסלו, הוא חדש הנסים והגאולה, בו שואל באיזה לימוד דא"ח יוסיף.

והנה בכלל ע"ז קאי מאמר רז"ל לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ, ומהנכון שיהי' קשור זה עם הזמן, כוונתי לפתגם רבנו הזקן, מען דארף לעבען מיט דער צייט, שפירושו עם הסדרה של השבוע (כמבואר בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע). ועד"ז קשור בימי הסגולה והימים טובים שבזמן זה, ויש להוסיף על זה ג"כ השיעור תניא הנלמד ומאמרי דא"ח הנדפסים בזמנים אלו.

בודאי ינצלו ימי הסגולה דימי חדש כסלו בכלל ויום הבהיר י"ט כסלו ביחוד.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתקמג

ב"ה, ט"ז כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מב' כסלו, הוא חדש הנסים והגאולה, ומצער מה שכנראה מהתחלת מכתבו נחלש מרץ שלו בענין הפצת המעינות חוצה ע"י הפצת ספרי חסידות, ומה שכותב שהזמן גרמא, הרי אדרבה, מאורעות הזמן

ד'תתקמג

צריכים לעורר תוספת אומץ בכל ענייני אילנא דחיי, שאין שם אחיזה כלל לצד שכנגד, שבמילא מובן שאין שם גלות וכו' וק"ל.

ויה"ר שמלות אלו אף כי מעטות בכמות יפעלו מתאים להענין וערכו, ולא רק בעצמו יוסיף בהאמור, אלא מתוך התלהבות בחוס ואור חסידותי ישפיע גם על אחרים בכגון דא, מתאים לענינו, ע"י הפצת ספרים והפצת דברים והפצת מעשים, והשי"ת יצליחו וביחוד שהזמן גרמא יו"ד וי"ט כסלו וימי חנוכה הבע"ל.

בברכה לבשו"ט ומפורטות בכל האמור.

ד'תתקמד

ב"ה, ט"ז כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה ישראל יהודא שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' כסלו והקודם לו, בבשורה טובה מהנעשה את אני"ש שליט"א, ויה"ר אשר תכה"י יבשר טוב הן בגשמיות והן ברוחניות, הן מהנעשה אתו ואת ב"ב והן מהנעשה את כל אני"ש בתוככי כלל ישראל שליט"א.

ובודאי ינצלו ימי הסגולה דחדש כסלו וביחוד את יום הבהיר י"ט כסלו הבע"ל יום גאולתנו ופדות נפשנו, וכמ"ש פדה בשלום נפשי כי ברבים היו עמדי שבזה נרמז גם הקירוב של רבים ואפילו אלו הנמצאים לעת עתה ברשות הרבים בחוצה, והרוצה לטהר מסייעין אותו ומבואר בלקו"ת (דברים פח, ב) לטהר פירושו לטהר אחרים, וק"ל.

המחכה לבשו"ט ומפורטות בכל הנ"ל ובברכת חג הגאולה.

ד'תתקמד

מו"ה ישראל יהודא שי': לויך, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תרסה, ובהנשמן בהערות שם.

ד'תתקמה

בי"ה, ט"ז כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה מיכאל יהודא ארי' ליב שי' הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"נ שלו בעתו וכן עתה מכתבו מג' כסלו מבשר טוב
משלום כל אנ"ש שי'.

תקותי חזקה שלמרות כל הספקות שבטח ישנם אצלם בענין, ינצלו ימי
הסגולה חדש כסלו בכלל וביחוד יום הבהיר י"ט כסלו גאולתנו ופדות נפשנו
לחזק כל עניני הפצת המעינות חוצה, וכוונתי אליו ביחוד כמו לכל או"א
מאנ"ש ביחוד בתוך כללות אנ"ש, ויה"ר אשר בקרוב ממש יקוים יעודו של
בורא עולם ומנהיגו, וכלשון הרמב"ם שיהיו ישראל יושבין לבטח, ינוחו
ממלכיות וימצאו להם מרגוע וירבו בחכמה כו', כי מלאה הארץ דיעה את
הוי' וגו', והסירותי את לב האבן מבשרכם וכו', וכמו שהאריך בספרו יד
החזקה, וע"פ הידוע אשר כל הפרטים שבתורה תורה הם גם בזה הוראה מה
שביאר הרמב"ם דברים אלו בהלכות תשובה ובהלכות מלכים בסיום
וחתימת הספר משנה תורה, וק"ל.

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט ומפורטות מהנעשה את כאו"א מאנ"ש
שליט"א וביחוד תושבי הכפר חב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה חיים עד
העולם.

בברכה להצלחה בהנ"ל.

ד'תתקמה

נרפסה בלקו"ש ח"י ע' 257 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הרה"ח . . הכהן: אגרות נוספות אליו: — לעיל ד'תשעה, ובהנסמן בהערות שם.
הספקות שבטח ישנם: אם תקופת המלחמה בסיני (ראה לעיל אגרת ד'תתצ, ובהנסמן בהערות
שם) מתאימה להתעסקות בהפצת המעינות.

ד'תתקמו

ב"ה, ט"ז כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א איש רב פעלים בעל מדות כו'
מו"ה יוסף אלי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתב כת"ר בענין אמירת קדיש — בהמשך למכתבי עד"ז.

(א) המאמר אשר קדיש פועל לשעה ופלגא, הוא בזהר ח"א סב, ב. וראה ג"כ זח"ג קסו, א. — ואף שהרח"ו פ"י באופן אחר (הובא גם בשיורי ברכה ליו"ד ששע"ו) — עיין בזה במפרשי הזוהר.

(ב) ידועה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר [כנראה ע"פ הנמצא בצוואת אביו (כ"ק אדמו"ר מהורש"ב) שנהג כן באבלותו "לבד משויו"ט"] אשר אבל — ל"ע ר"ל, ישתדל לאמר במשך המעל"ע ט"ז קדישים. ואף שלא פירש טעמו — קרוב לודאי שהוא ע"פ הנ"ל, שט"ז קדישים בחשבון דשעה ופלגא לקדיש מגינים על כל כ"ד שעות של המעל"ע.

(ג) מהוראה זו מובן, שהדברים הם בנוגע לכל אבלים ר"ל, ואין זה רק ענין של צבור המתפללים לחוד.

(ד) אין להקשות על האמור מהמובא בכ"מ, מספר של קדישים שונה מהנ"ל, וכמובא במכתב כת"ר, וכמדומה שגם במכתבי שלי ציינתי להאמור בע"ח ור"ח כו' הקדמת הרח"ו לשער ההקדמות ונדפס בהקדמה לע"ח, אשר צד"ק הוא רומז לצ' אמנים, ד' קדושות, י' קדישים, ק' ברכות. — ולהעיר מתקוני זהר תיקון י"ח (לג' סוף ע"א) מרמז מלת צדקה.

כי כמה ענינים ותועלת באמירת קדיש — ולא דוקא לאבלים (למתים) כדי לצנן גיהנם. ובקשר עם שינוי הענין — משתנה ג"כ מספר הקדישים המתאימים. וק"ל.

ד'תתקמו

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 457 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

חו"ה יוסף אלי: העניק.

בהמשך למכתבי עד"ז: לכללות מנהגי אמירת הקדישים ראה לעיל ח"י אגרת ג'רס.

ידועה הוראת: ראה גם לעיל ח"ג אגרת תיב וכנעתק בהערות שם.

ואחתום בברכת הצלחה בעבודתו בקדש בעזר התורה ונושאי, לומדי התורה הקודמים אפילו לתורה, אלא שהתורה מגלה המעלות אשר בהם, וכמבואר בארוכה בכ"מ בתורת החסידות. ומרומז במרז"ל (בראשית רבה פרשה א, ד) ששה דברים קדמו לבריאת העולם, התורה וכו' וישראל וכו' מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר וכו' צו את בניי דבר אל בניי, וראה ג"כ מכות (כב, ב) אמר רבא וכו' (וכבר מתורץ בכ"מ הסתירה לכאורה מקדושין לג, ב).

בכבוד ובברכה.

מוסג"פ מה שהו"ל לאחרונה, שבטח יענין את כת"ר.

ד'תתקמז

בי"ה, ט"ז כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' כסלו חדש הגאולה והנסים. ת"ח על הבשו"ט מאשר נסתדר השיעור בלימוד תניא ב . . . ובדאי מזמן לזמן ידרוש מהנעשה בזה ומההוספה, שהרי כמובן גם זה בכלל הציווי דמעלין בקדש וכל המוסיף מוסיפין לו.

מ"ש אי שביעת רצונו מעבודתו בקדש ובפרט שאחוז מהתלמידים אינו שייך להשפעה חסידותית וכו' — לפלא על נוסח כזה בהנוגע לנשמות בני ישראל, למרות שמבואר בקבלה ובביאור בחסידות ומהם גם בספר התניא, אשר כאו"א יש לו חלק בכל ד' חלקי פרד"ס שבתורה ובפרט בהנוגע לתורת החסידות שידוע פתגם רבנו הזקן שהחסידות היא בשביל כל ישראל ולא רק בשביל כמה חוגים מסוימים, אלא שמוכן שצריכים להיות דברים היוצאים מן הלב ובהסברה מתאימה לכלי המקבל, וידוע מרז"ל כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, וכשיתבונן בגודל העבודה והזכות שלו זה בודאי יוסיף

בעבודתו בקדש בעזר התורה: ניהול המוסד "עזרת תורה".

ד'תתקמז

פתגם: ראה גם לעיל אגרת ד'תשסט, ובהנסמן בהערות שם.

אומץ ותיכף יראה הוספה בהצלחתו בהאמור, ומובן שעייז יתוסף ג"כ בברכות נותן התורה בעניניו הוא.

בברכה המחכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

בודאי ינצל ימי הסגולה דחדש כסלו בכלל – בהנ"ל – ויום הבהיר י"ט כסלו ביחוד. ובהנוגע אליו בפרט בביאור לתלמידיו גודל ערך היום והכרח השפעתו על כל השנה כולה, ויה"ר שגם בזה יבשר טוב.

ד'תתקמח

ב"ה, י"ז כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משילהי חשון והקודם לו, בו כותב ע"ד יום ההולדת שלו וע"ד הכנסו למכינה דהישיבה תורת אמת, ואשר התקדם בלימודו.

ויהי רצון, אשר יצליח בזה עוד ועוד הן בלימוד הנגלה והן בלימוד החסידות וקיום המצות בהידור אשר זה כל האדם ואם בכל מקום ובכל ישיבה אמרו רז"ל יגעת ומצאת, עאכו"כ בישיבה מיסודם ובהנהלתם של רבותנו נשיאנו נשיאי חב"ד זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר עומדים ומעוררים רחמים רבים על כל השייכים אליהם ומקושרים אליהם בתוך כלל ישראל להמשיך להם המצטרך, ובפרט לתלמידי ואברכי ישיבות ארצנו הקדושה, ומובן שככל שירבה בהתמדה ושקידה תתרבה ג"כ ההצלחה, ועל ידי שישפיע גם על חבריו בזה שזהו ענין צדקה רוחניות, תתוסף בסייעתא דשמיא בכל האמור.

בברכה לשנת הצלחה, ובטח נהג במנהג יום הולדת ולבשו"ט בכל

ד'תתקמח

במנהג יום הולדת: ראה לעיל ח"ג אגרת ד'שלט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'קמה. ה'קנה.

קצא

אדמו"ר שליט"א

האמור, וכן מניצול ימי חדש כסלו חדש הגאולה והנסים להפצת המעיינות חוצה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תתקמט

ב"ה, י"ז כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים שי

שלום וברכה!

נאך א ליינגערען איבעררייס בין איך געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון יו"ד כסלו, יום הגאולה פון כ"ק אדמו"ר האמצעי, אין וועלכען איר שרייבט וועגען פאַרשריט אין עניני חב"ד בהנוגע לפועל מיט דער באטייליגונג פון בני משפחת פייגלין שיחיו מיט נאך עסקנים, ויהי רצון אז עס זאל ווערען אלץ מער שטארקער און מער פארגרעסערט, און לויט ווי איך האב שוין מערערע מאל געשריבען אין דעם, אז ווען מען וועט טאן אין דעם מיט מער קוראזש און במילא מיט מער ענערגיע, און זעלבסט פארשטענדליך, בדרכי נועם, וועלען זיך ממילא צוציהען אפילו די וועלכע שטייען דערוויילע פון דערווייטענס, ועל אחת כמה וכמה די וועלכע זיינען נאהענט, און דער עיקר ניט אפשרעקען זיך אויב דעם ערשטען מאל ווערט ניט אויפגעטאן ווי מען וויל, און פרובען נאך אמאל און נאך אמאל, און סוף כל סוף איז מען מצליח, און איך האף אז ספעציעל וועט מען אויסניצען די טעג פון חדש כסלו, חדש הנסים והגאולה, וואס דענסטמאל ווערט נאך מער פארשטארקט און באנייט דער פסק בית דין של מעלה, אשר בגלל המסי"נ הלזו (של רבנו הזקן) על תורת החסידות, הנה בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות, תהיי יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה, און איך ערווארט גוטע בשורות ומפורטות אין דאס אויבען געזאגטע, און אויך וועגען אייערע ענינים הפרטים.

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט.

ד'תתקמט

מו"ה חיים שי: סרברנסקי, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ג'שכט. לקמן ה'מא.
ה'קד.

ד'תתקנ

ב"ה, י"ז כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מו"ה משה זלמן שי

שלום וברכה!

פון צייט צו צייט באקום איך גרוסען פון אייך און פון פאמיליע מיטגלידער אייערע שיחיו, און אויך וועגען עניי חב"ד בכלל, לעצטענס אבער שרייבען אנ"ש ווייניגער ווי פריער, ועל אחת כמה וכמה בערך דאס וואס מען וויל וויסען, און ווי עס איז באוואוסט דער ווארט וועלכען מיר האבען געהערט מערערע מאל פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אז חסידות האט אויפגעטאן אז יעדער חסיד וואו ער זאל זיך ניט געפינען און גיין, איז ער ניט עלענד, ווארום ער בלייבט שטענדיג פארבונדען מיט חסידים, איז אויב דאס איז אזוי אפילו איידער מען טרעפט זיך פערזענליך, איז דאך דאס אין א פיל שטארקערערע מאס נאך א פערזענליכע באפריינדונג.

און אזוי ווי מיר גייען דאך ענדע וואך פייערען דעם יום הבהיר י"ט כסלו, וואס אויף דעם האט רבנו הזקן געזאגט, פדה **בשלום** נפשי גוי' כי **ברבים** היו עמדי בין איך זיכער, אז בא חסידים ואנ"ש בכל מקום שהם, וועט פארשטארקט ווערען דער געפיל און פארבונד פון איינעם מיט דעם צווייטען, ניט נאר אין פארשטאנד אליין נאר דאס וועט אויך בריינגען צו מעשים בפועל, ביז ווי דער אויסשפראך פון רבותנו נשיאנו, להשתתף בשמחת רעהו וכו', און איך האף צו באקומען פון אייך גוטע בשורות פון אייערע ענינים הפרטים און אויך פון די ענינים הכללים, און ספעציעל פון די מוסדות חינוך ישיבת אהלי יוסף יצחק און בית רבקה, וואס דאס גייט אריין אין דעם ענין פון הפצת המעיינות חוצה, ויהי רצון אז די ידיעות און די בריף זאלען געשריבען ווערען מתוך בריאות הנכונה געזונטערהייט און פרייליכערהייט.

ד'תתקנ

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 258 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה משה זלמן: פייגלין, שפרטין. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשמז, ובהנסמן בהערות שם.

תוכן כזה — גם לבנו דוד וזוגתו.
דעם ווארט: ראה גם לעיל ח"ד אגרת תשפה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'קבא.
בית רבקה: ראה לעיל אגרת ד'תשמז, ובהנסמן בהערות שם.

בפ"ש לכל בני ביתו כל אחד ואחת שיחיו, ובברכת חג הגאולה גאולתנו
ופדות נפשנו הוא יום הבהיר י"ט כסלו.

ד'תתקנא

ב"ה, י"ז כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה חיים שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון יום ב', אין וועלכען איר פרעגט, אזוי
ווי אין אייער אומגעבונג זיינען ניט פאראן קיין ארימע לייט, און פון דער
אנדער זייט ווילט איר אבער מקיים זיין מצות הצדקה.

א) בכלל אין אזא פאל, גיט מען צדקה און מען לייגט דאס אוועק אין א
באזונדער ארט, און דערנאך שיקט מען דאס אפ צו [א] באגלויבטען גבאי
צדקה, אז ער זאל דאס פארטיילען דארטען (אויב אין צווישען צייט טרעפט
מען ניט קיין ארימע לייט אויפן ארט).

ב) אזוי ווי איצטער קען מען ניט מקיים זיין די מצוה פון עולה לרגל
זיין, פרעגט איר מיט וואס קען מען דאס פארבייטען.

עס זיינען פראן אייניגע ספרים אין וועלכע עס ווערט ארומגערעט דער
ענין פון יעדער מצוה ברוחניות, וואס אויף רוחניות איז דאך ניט געווען קיין
גלות, און די מצות וועלכע זיינען פארבונדען מיטן בית המקדש, ווי הקרבת
הקרבנות, וואס בגשמיות קען מען דאס ניט מקיים זיין איצט, זאגט מען דאך
אז דאס איז דער ענין פון עבודה זו תפלה, וואס כנגד קרבנות תקנום, אזוי
אויך די מצוה פון עולה לרגל זיין, איז דאך געווען אויף לעלות לראות
ולהשתחוות, דורכגעדרונגען ווערען מיט קדושה, השתחואה וביטול צו
אלקות, איז דעם חלק הרוחני פון דעם, קען מען מקיים זיין אויך איצטער
דורך התבוננות אין גדלות הבורא ית' ביז מען קומט-צו, צו ביטול עצמו, ווי
עס ווערט ערקלערט דאס אין לקוטי תורה פרשת ברכה, צח, ב. בכלל די שרשי

המצות און די רוחניות'דיקע הסברה פון זיי, קען מען געפינען אין דעם ספר המצות להצמח צדק על פי חסידות, און אין ספר החינוך בדרך המוסר . . . בברכה.

נ.ב.

ביגעלייגט איז דא איינע פון די אויסגאבעס וועלכע איז פארבונדען מיט י"ט כסלו וועלכען מיר גייען פייערען ענדע וואך, וואס זיכער וועט איר דאס לייענען מיט דעם געהעריגען צוטראג, און נעמען פון דעם א מוסר השכל און באקענען דערמיט אויך אייערע פריינד און גוטע פריינד שיי.

אין אייער פראגע, וועגען א באזוך, ווען איר וועט זיין אין ברוקלין, איז שטענדיק בעסער שרייבען צו מזכירות, בכדי צונויפריידן זיך וועגען דעם טאג און צייט.

ד'תקנב

ב"ה, י"ז כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ איש רב פעלים וכו'
מו"ה מענדל שיי

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו וכן הפייש ע"י שייב הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מדות כו' מו"ה עזריאל זליג שיי סלונים, ותוכנו הדפסת כתב יד אשר תוכנו מוכיח שמחברו הוא בעל המחבר ספר מרכבת המשנה הוא כ"ק ר' אדם בעל שם.

ומובנת ההפתעה שהיתה לי בהודעה זו. וחכיתי במענתי על המכתב עד שאמצא איזה מקור ויסוד אשר מחבר ס' מרכבת המשנה הוא כ"ק ר' אדם בע"ש, ולאחר החיפוש והחקירה מצאתי לע"ע רק השערה בזה מהרב ר'

ד'תקנב

מו"ה מענדל: חסידה, ירושלים.

בעל המחבר: מוה"ר דוד משה אברהם ר"ת אד"ם, ובהקדמת המו"ל: זה ספר תולדות אד"ם קדמאה האד"ם הגדול בענקים כו'.

עוד בנושא הזה — ראה הקדמתו של י. מונדשיין לס' "שבחי הבעש"ט" (ירושלים תשמ"ב) ע' 65-58.

ראובן מרגליות שי', כנדפס בשבועון במישור דיי"ב אייר תשי"א, ומוכרחני לאמר שהשערות לדעתי הוא הר התלוי בשערה, ואולי גם השערה אינה ותלוי באויר, ומעולם לא שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נב"מ זי"ע שישנו מה נדפס לכ"ק ר' אדם בע"ש, ואף שלא ראינו ולא שמענו אינה ראי', הנה בכגון דא תמוה הדבר, שבמשך כל השנים לא הזכיר וגם לא כתב עד"ז למרות שכמה זמן הקדיש למכתבי הגניזה החרסנית הידועה שבהם מדובר רבות גם בהנוגע לכ"ק ר' אדם בע"ש, ומובן אשר לסמוך על הקדמת המו"ל של ספר מרכבת המשנה אשר שמעתי שבדורו קראוהו בשמו ר' אדם, אין זה מספיק כלל לתרץ השתיקה עד"ז, בכל הסיפורים והמסורות שנמסרו בבית הרב, רבי מפי רבי עד לרבנו הזקן שקבל מהרב המגיד שקבל ממורנו הבעש"ט מבלי הזכיר שמחבר מרכבת המשנה הוא הוא שכתביו הגיעו להבעש"ט וכו', והנה אפשר אשר אצל כת"ר ישנו עוד יסוד ומקור לשמועה זו, ות"ח מראש אם יודיעני בפרטיות עד"ז.

מובן שאתענין במאד לדעת אם יש באוסף — הכתבי היד שבהנהלתו כתבי חסידות של נשיאי חב"ד או כתבי יד מהבעש"ט והה"מ שעדיין לא ראו אור הדפוס, ות"ח בעד טרחתו להודיעני גם עד"ז.

מוסג"פ מה שהו"ל בעת האחרונה, שבודאי יעניין את כת"ר שי'.

בברכה.

ד'תתקנ"ג

ב"ה, טו"ב כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים זוסיא שי'

שלום וברכה!

. . . בודאי למרות המאורעות האחרונים — הכינו תכנית מתאימה ככל

ד'תתקנ"ג

מו"ה חיים זוסיא: ויילימובסקי, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשפ"ה, ובהנסמן בהערות שם.
המאורעות האחרונים: ראה לעיל אגרת ד'תתצ"ג, ובהנסמן בהערות שם.

הדרוש לניצול ימי י"ט כסלו וחנוכה הבע"ל וככל האפשרי — להתפתחות עניני חב"ד. ויה"ר שיהי' בהצלחה מופלגה.

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

מאשר קבלת מכתביו מימי: כ"ח מ"ח. א' ב' ז' כסלו.

ד'תתקנ"ד

ב"ה, י"ט כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה שניאור חיים שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבי' כסלו שז"ע נתקבל, בו כותב פרטי ההצעה למשרת רבנות בעיר אדעלאיד, ושואל חוות דעתי בזה.

ואודה, אשר איני רואה מקום לספק ושאלה בדבר — לפשיטות הענין, אשר צריך הוא להשתדל בכל עוז, אף שכמובן באופן המתאים, לקבל המשרה כיוון שהסכימו להתנאים בהנוגע לתיקון ושיפור ענינים הקשורים בדת. וקרוב לודאי שהסכמתם בזה תלויה בקבלתו את המשרה. וניכר גם כן מהמכתב שקבלתי מהם שזה בזה תליא, ובפרט, שאפילו אם היו הענינים על תלם בלא"ה — בהנוגע לבנינים וכיו"ב — חלק היפה הוא משרה כהאמור, שתקוה קרובה לודאי שיוכל לקרב בני קהלתו לאבינו שבשמים לתורתו ומצותיו, אשר זהו תפקידו העיקרי והפנימי של כאו"א מבני ישראל קירוב לבב עצמו ולבב בניי להקב"ה, וכמאמר המשנה אני נבראתי לשמש את קוני. וכידוע פתגם חסידים הראשונים חסידי רבנו הזקן בעל השמחה הסדר בתורה הוא ג"כ תורה, ובסדר המצות נכתבה לראשונה מצות פרו ורבו וענינה, א איד דארף מאכען נאך א אידן.

ד'תתקנ"ד

מו"ה שניאור חיים שי: גוטניק, סידני.

ומה שכותב בנוגע חינוך ילידיהם שיחיו – בטח גם זה יוכל להסתדר, שהרי אי אפשר שעשייתו מצותו של בורא העולם ונותן התורה יפחית בענין עיקרי כחינוך הבנים והבנות, ולדעתי גם אין כדאי הדיחוי עד לימי הפסח שמזכיר במכתבו, שהרי כל יומא ויומא צ"ל עבד עבדתי, ואף שכמובן החפזון יכול להחליש הפרעסטיזש, בטח יש למצוא דרך הממוצע, אף שבכלל אם אנשי הקהלה עומדים בהתעוררות אין כדאי לאחר בהנוגע לפועל, ואדרבה צריך לנצל זה, ומי יודע מה יולד יום, ומהנכון ג"כ שכיון שהסכימו לבנין מקוה, הרי אם אפילו תתעכב ביאתו בפועל לשם – איזה זמן, צריך להתחיל בבנין זה בהקדם ובטענה שדורש בנין זה כמה שבועות ואפשר גם חדשים.

שמח אני להזדמנות זו לענות על מכתבו ביום זכאי זה, והרי הכל בהשגחה פרטית, ובפרט ע"פ תורת החסידות, ויה"ר שזכות יומא דא יעמוד לו ולכל אשר לו בכל המצטרך, ובזה גם למילוי תפקידו האמיתי מתוך שמחה והצלחה.

בברכת חג הגאולה ופ"ש כל אנ"ש שי' אשר במחנו הט', ואביו חורגו הרה"ג והרה"ח שליט"א בראשם.

נ.ב.

מוסג"פ קונטרס שהו"ל, ובודאי יזכה בתוכנו את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

ד'תתקנה

ב"ה, י"ט כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במש"כ ע"ד תשובה שתועיל גם באופן המבואר בתניא ספ"ז וכהמסופר ברשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר בפתיחת פוקח עורים כן הוא שתשובה (דיחידה) מועלת גם בזה ולא מצד זכות וכיו"ב. וכמפורש בכ"מ ומהם שער התשובה לאדהאמ"צ ד"ה אם יהי נדחך פ"ח. שם ד"ה פדה בשלום פ"ט.

במש"כ ע"ד העלאת ניצוצין מגקה"ט ע"י בעל תשובה — מבוארים האופנים בזה בביאור לדי"ה אחרי הנדפס בסו"ס דרך מצותיך להצי"צ.

מסיבה נתעכב השילוח וז"ע נתקבל מכתבו מבש"ט מההתועדויות דיום הבהיר י"ט כסלו ות"ח. ויה"ר שתפעלנה פעולתן במחדו"מ. ובזה גם הגברת כל פעולות צעירי אגו"ח להצלחה מופלגה.

ד'תתקנו

ב"ה, י"ט כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דיין בריף פון יום ב', אין וועלכען דו שרייבסט, אז חאטש עס איז געווארען בעסער, דאך איז פון צייט צו צייט פראן מחשבות המבלבלות, און וואס איז דער תירוץ הכללי אויף דעם.

לויט ווי עס ווערט ערקלערט אין חסידות און אין תניא בפרט, איז דער כללות'דיקער ענטפער און דער אמת'ר [ענטפער] אויף דעם, אז עס [איז] ניטא קיין צייט צו פלפול'ן זיך אין דעם, ווארום א איד איז פארנומען און דארף זיין באשעפטיגט אין תורה ומצות, און בדרך ממילא שוואכט דאס אפ דעם צד שכנגד, און בפרט נעמענדיק אין אכט אז אחוץ וואס מען דארף טאן מיט זיך דארפמען אויך טאן פאר דעם צווייטען, וכמה שכתוב ואהבת לרעך כמוך, און בפרט די חברים אין דער ישיבה, און השם יתברך זאל דיר מצליח זיין אז דו זאלסט גיין מחיל אל חיל ולהיות ירא שמים חסיד ולמדן.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

קצט

אדמו"ר שליט"א

ד'תתקנז

ב"ה, י"ט כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה מנחם זאב שי הלוי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו המהיר, ולמלאות רצונו נענה באישור תיכף,
ומוסג"פ גם הקונטרס שהו"ל (אף שהמאמרים כבר נדפסו אבל נתוספו בזה
איזה הערות ומראה מקומות, ובפרט שגם הגמרא עם המאמרים עדיין אפשר
לא נתקבלו למאנטרעאל).

ועל של עיקר באתי, ענינא דיומא דא ר"ה לחסידות, ובנוסח הרב לשנה
טובה בלימוד החסידות ודרכי חסידות תכתבו ותחתמו.

ד'תתקנח

ב"ה, י"ט כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק.

בעת רצון אזכירו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבו לטובה, ובודאי למותר לעוררו אשר נוסף
על שמירת שלשת השיעורים בחומש תהלים ותניא הידועים, מוכרח שיהי לו
קביעות עתים בתורת החסידות בכל יום לכל הפחות איזה רגעים, ובימי
השי"ק וימים טובים ימי סגולה משך זמן מתאים, אשר עי"ז יתוסף מאילנא

ד'תתקנז

חו"ה מנחם זאב שי: גרינגלס, מונטריאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתע, ובהנסמן
בהערות שם.
הגמרא: ב"מ וב"ב בהוספת חדושי ומאמרי הצ"צ (קה"ת תשט"ז).

דחיי דלית תמן קושיא כו' גם בעניניו הפרטים להיות מיוצאי צבא בצבאות ה' במלחמתה של תורה ופנימיות התורה זוהי תורת החסידות והפצתה בכל מקום שידו מגעת, אלא שכדי למהר בהמשכת הברכה למטה צ"ל ענין הצדקה, וכמבואר באגרת הקדש ובכמה מקומות, ובענינו הוא להשפיע גם על חבריו ש"י שגם הם ינהגו כהנ"ל ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכת חג הגאולה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תתקנט

ב"ה, כ"א כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מחד גיסא נהייתי מתיאורו הפעולות שנעשו בשבועות שעברו, אבל מאידך גיסא נצטערתי לכתבו שכמה זמן לא שיתף פעולה מפני החילוקי דעות ולא רצה להתערב וכו' וכו' — כי מה יועילו כל הטעמים וההסברות (אפילו אם הם צודקים במילואם) להאיר החושך שבחוצה ואשר בעוה"ר חדר גם לפנים. וגם הפנים ואפי' הפנים דביהכנ"ס ובביהמ"ד צריך לריפוי (עיין המשך וככה פס"ג ואילך) לתיקון ולשיפור. והיום לעשותם ולא לדבורים ושקו"ט ודו"ד ומו"מ שאינם אלא מצדיקים העדר הפעולה ומגדילים תרדמת הפרט ובמילא גם תרדמת הגלות.

ויה"ר אשר ימי הגאולה והנסים הללו יעוררו את כאו"א, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר — זאל מען **דערהערען** וואס די ליכטעלעך דערציילען, ויבא במעשה בפועל להאיר על פתח ביתו (עד שיאיר גם) מבחוץ, ובאופן דמוסיף והולך.

ד'תתקנט

נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 538.

וכפתגם: ראה גם לעיל אגרת ד'תתקלט, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תתקס

ב"ה, כ"א כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השני, בו כתב אודות העניינים המטרידים אותו ומונעים מלימוד התורה כדבעי וכן גם בלבולים בעת התפלה.

ומהנכון שיבדקו את התפילין שלו, וכן אשר בכל יום חול לפני תפלת הבקר יפריש איזה פרוטה לצדקה, ולאחר התפלה גם בשבתות ויום טובים יאמר השיעור תהלים חדשי — כפי שנחלק התהלים לימי החדש.

ויתבונן וישקן לעצמו עד שיזכור היטב תוכן העניינים המבוארים בכ"מ ע"ד הענין דהשגחה פרטית, שהוא כפשוטו ממש, אשר בורא עולם ומנהיגו משגיח על כל אחד ואחת בפרטיות בכל ענייניהם שמזה מובן שאין עליו לדאוג ע"ד העניינים אודותם כותב, ופשיטא שאין כל מקום לבקשה, וכלשונו במכתבו לרצון חזק להיפך ח"ו מחיים, ויתבונן בעצמו אשר נשמת כ"א מישראל חצובה מתחת כסא הכבוד וירדה למטה ונתלבשה בגוף גשמי (שזהו ירידה עצומה, שהרי אין כל ערך בין הנשמה כמו שהיא למעלה והגוף כמו שהוא למטה) וכ"ז כדאי בשביל פעולות איש הישראלי עלי אדמות דוקא, היינו לימוד התורה וקיום המצוות שמזה מובן שכל פעולה ופעולה (לדוגמא — תפילין) הוא ענין נעלה עד אין באר וכן בכל עניני תורה ומצוות (שכל התורה כולה הוקשה לתפילין), והתבוננות בעניינים אלו וכיו"ב תעמידו על אמיתית המצב אשר חלק היפה ניתן לו למלאות שליחותו של הקב"ה בעולם זה ע"י אורח חיים מתאים להוראת תורתנו תורת חיים, ויעבוד בעניינים אלו בשמחה, וכמבואר ברמב"ם סוף הל' לולב, וראה ג"כ רמב"ם הלכות דיעות ריש פרק ב' בסופו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתקס

בהמשך אליה — לקמן אגרת ה'לח.
להיפך ח"ו מחיים: ראה גם לקמן אגרת ד'תתקסד.

ד'תתקסא

ב"ה, כ"א כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה צבי ליב שי' הלוי

שלום וברכה!

... כיון שבית ספר לסופרות דבר נכון וגם מוכרח הוא, וכידוע
המחסור בתפילין כשרים בכל מדינה ומדינה, בודאי יש דרכים לביסוס
ולהתפתחות בייס כזה, אלא שצריך להשתדל שיעשו הדברים בהידור
האפשרי וכי, שלכן כדאי שיתגשמו עיי' אנ"ש ומוסדות חב"ד, ויש להשקיע
יגיעה והשתדלות כפי דרישת הענינים כי כדאיות הן בערך גודל הדבר, ואין
להאריך בדבר הפשוט ...

המחכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תתקסב

ב"ה, כ"ב כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש עיי' הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ... אבל
נצטערתי להוודע במשך השיחה שכנראה אין כת"ר שי' שומר כלל על
בריאותו ומתנהג היפך הוראת הרופאים בזה, ובודאי למותר להאריך בהיחס
שצריך להיות להוראת רופאים והוא מובא בכ"מ בשו"ע או"ח הל' שבת
ויהכ"פ וכיו"ב, ומובא ג"כ בהל' נזקי גוף ונפש ודיניהם, והנקודה התיכונה
היא כלשון רז"ל שאין לאדם רשות על גופו כלל לצערו כו', כי הגוף הוא נכסיו

ד'תתקסא

מו"ה צבי ליב שי' לוי, פריז. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"א ג'תשעג. וראה שם לתוכן
האגרת שלפנינו. ראה גם לעיל אגרת ד'תתעג. לקמן ה'קמד.

של הקב"ה, ביטוי נפלא אשר בהתבוננות קלה אפילו מבהיל את הרעיון, ויה"ר אשר מאמר רז"ל זה המרובה באיכות יפעול פעולתו לזהירות גם בהציווי ונשמרתם מאד לנפשותיכם, ובלי ספק אשר עי"ז יתוסף גם בעסקנות הצבור ובעניני תורה ומצות בכלל, וכידוע פתגם הרב המגיד ממעזריטש אשר יום ההילולא שלו הי' לפני איזה ימים, א קליינע לעכעלע אין גוף איז א גרויסע לעכעל אין דער נשמה.

מוסגי"פ מה שהו"ל בזמן האחרון, ובטח יזכה בתוכנו את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה לבשו"ט ולימי חנוכה מאירים ומזהירים.

נ.ב.

ת"ח על שימת לבבו במסירת המפה ע"י מר . . . שי' וכיון שהנ"ל לא ידע פרטים בזה ועי"פ מרז"ל (חולין מד, ב) מסרתי להפנימי דתומכי תמימים, והרי אכילה דשבת ברבים — ה"ז מצוה דרבים.

ד'תתקסב'

ב"ה, כ"ב כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב שאין יודע עדיין ללמוד, ושואל אם לפי הגיל שלו יכול לעשות תועלת בתורה.

ידוע כמה מאמרי רז"ל אשר תמיד יש לאדם ללמוד תורה מבלי הבט על גילו, ובאם ילמוד בהתמדה ושקידה בהשיבה ודאי הדבר שיראה תועלת בלימודו.

ומהנכון שבכל יום חול קודם תפלת הבקר יתן מה לצדקה, ואחר התפלה בכל יום אפילו בשבת ויום טוב יאמר מזמורי תהלים, אשר על ידי כל

זה תתרבה הצלחתו גם בהאמור, ונסיעתו למאראקעש תצליח להסתדרות טובה לפניו בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתקסג

ב"ה, כ"ב כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ מו"ה אליעזר שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ד מ"ח . . . במה שמסיים במכתבו בהנוגע לשאלת נסיעת האניות בש"ק ושאלת החשמל וכיו"ב, באה"ק ת"ו.

הנה מה שהתערבתי בשאלת האניות הוא, להיותה שאלה דארצוה"ב ונויארק ביחוד, ולכן עשיתי בזה עד כמה שידי מגעת כמדומה לי — בכדי לתקן המצב כאן. ומובן שזה הי' תלוי ג"כ בקצה השני, היינו מקום מוצא האני', שלכן מוכרח הייתי לכתוב גם לאה"ק ת"ו בזה, משא"כ שאלת החשמל וכו' — שזהו שאלת אה"ק ת"ו, וביחוד שכבר ידועים ומפורסמים החילוקי דיעות בזה של רבני אה"ק ת"ו עם הטעמים ונמוקים שלהם.

ד'תתקסג

מו"ה אליעזר: קרסיק, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'שז, ובהנסמן בהערות שם.

האניות בש"ק: ראה לעיל אגרת ד'תשצו, ובהנסמן בהערות שם.
שאלת החשמל: ראה גם לקמן אגרת ד'תתקסז.

ד'תתקסד

ב"ה, כ"ב כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"יז כסלו והקודמו.

לפלא ששואל דעתי מה עליו לעשות ואיך להתנהג בה בשעה שכתבתי לו כמה פעמים דעתי בזה, אשר בתקפה היא גם עתה.

ובמה שכותב שמוכרח וכו', מובן שאין זה אמת **כלל וכלל**, ואין איש הישראלי מוכרח ח"ו לעשות היפך רצון הבורא ית', ועוד להעיר שאין בנסיון זה כל **תועלת**, כיון שכל זמן שהנשמה אינה ממלאה תפקידה המצווה עלי מנותן התורה, באה היא בגלגול אחר גלגול בעולם הזה, אלא שכשעוד קלקל הרי הגלגול קשה יותר, ואין להאריך בדבר המצער, ועוד ברור שכל הטעמים והאמתלאות שכותב ה"ז טענות מהלעו"ז שאין להם **כל יסוד במציאות**, ויה"ר שיכיר את האמת כי טוב הוא ברוחניות וגם בגשמיות.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תתקסד*

ב"ה, כ"ב כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מטו"ב כסלו והקודמו.

מ"ש אודות ההמשכה שמרגיש וכו', כבר ידועות העצות היעוצות בכגון דא, והן היסח הדעת בתוקף המניעה מפגישה עם פב"פ עד כמה שאפשר (מובן

ד'תתקסד

שמוכרח: לשים קץ לחייו ח"ו. ראה גם לעיל אגרת ד'תתקס.

שהבליטות בזה אינן רצויות כלל), חיי משפחתים כאורח כל ארעא (מבלי חומרות שאין להם כל יסוד ופרישות המביאה לתוצאות הפכיות), ומהנ"ל מובן שנסיעה לכמה זמן מן הבית לא לבד שאיננה תקון אלא אדרבה, וק"ל . . .

בודאי יודיע מניצול ימי י"ט כסלו וחנוכה הבע"ל כפי הדרוש, ויהיו ידיעות מפורטות, ויה"ר שגם טובות.

בברכה לבשו"ט.

ד'תתקסה

ב"ה, כ"ג כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א איש רב פעלים בעל מדות
מו"ה משה גרשון שי

שלום וברכה!

קבלתי הפ"ש ע"י הרה"ג הרה"ח עוסקי בצ"צ השד"רים שליט"א אשר בקרו במחנסי הטי, וכבקשתו אזכירו ואת כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע.

ומאחר שימי החנוכה הבע"ל ממשמשים ובאים, וידוע הדיעות* אם זהו כנגד ספירת הנצח או ספירת ההוד ובכ"א ה"ה מירכי דקשוט דלבר מגופא ובכ"ז יש בהם מעלה וכידוע מרז"ל, לע"ל כל המועדים בטלים חוץ מחנוכה ופורים (הובא בסי' החיים סי' פרנסה ריש פרק ז', ועיין ג"כ פרקי דרבי אליעזר

(*) ראה דרוש למהרח"ו שבפעי"ח קודם שער ר"ה. הגהות שמן ששון על שה"כ דרוש חנוכה סק"ב.

פרק מ"ו, ירושלמי תענית ב, יג, יוצר לזכור**, בהוספות לתו"א למגלת אסתר (ועוד), וע"ד מעלת אור חוזר המבוארת בכ"מ.

ויה"ר שמעלה זו תאיר גם בדורנו דור יתום זה דרא דעקבתא דמשיחא בסופו, באור המוסיף והולך משתשקע החמה עד שיפעול דלילה כיום יאיר בביאת בר נפלא בעגלא דידן.

בכבוד ובברכת חנוכה מאיר ומזהיר.

ד'תתקסו

ב"ה, כ"ג כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה מאיר שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הבהיר יום י"ט כסלו, חג גאולתנו ופדות נפשנו בגאולת ופדות רבנו הזקן, כן נתקבל המכ"ע ששלח ות"ח על שימת לבבו.

ובמה שהעיר אודות נוסח האר"י נוסח רבנו הזקן שאומרים ומוריד הגשם בשני סגליין, וכן תקנת שבת בקו"ף, יעויין בזה בשער הכולל שעל הסידור לאזמו"ר הרא"ד לאוואוט.

מוסג"פ מה שהו"ל לאחרונה, ובטח יזכה בתוכנו את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

(** פיוט אלקים אל דמי בסופו.

ד'תתקסו

מנ"ה מאיר: שורצמן, וויניפג.

הגשם דגם הגימל סגולה כ"כ גם בס' מאורי אור, זכרון יהודא (הובאו בליקוטי מהרי"ח), דרכי חיים ושלוש (להגה"צ וכו' ממונקאטש) ועוד.
בברכה.

ד'תתקסז

ב"ה, כ"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק — לאחר הפסק הכי ארוך.

(א) במ"ש אודות אור העלעקטרי בש"ק באה"ק ת"ו, וכן בשאלת פתיחת קופסת-שמורים בש"ק, — כבר שקלו וטרו בזה בירחונים תורנים בשנים האחרונות, וכמדומה גם באלו המופיעים באה"ק ת"ו, וכן ידועים בזה השיטות והמנהגים בחוגים שונים באה"ק ת"ו.

(ב) במה שמעיר שקרא במכתב לאחד בענין מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים שדוחה ת"ת וכפסק הש"ס במו"ק, ומעתיק מה שראה בספר בשם רבנו הזקן.

ולפלא שמעתיק זה מספר, שהרי הלכות ת"ת לרבנו הזקן נדפסו כ"פ, וכנראה שדברי הספר שמעתיק מיוסדים על מה שכתוב שם בפרק ג' קונטרס אחרון ד"ה והנה חילוק, ומה שפלא עוד יותר שכנראה לומד כוונת הספר בפ"י דברי רבנו הזקן אשר מצות ידיעת התורה דוחה מצות עשה גם שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, ולא ידעתי מה אדון בזה, דא"כ הרי פטורים מהנחת תפילין מעשיית סוכה ונטילת לולב וכו' — שהוא היפך ש"ס מפורש בבלי וירושלמי הנהגה בכ"י וכו', ודברי רבנו הזקן מובנים ע"פ מ"ש שם ריש פרק ג' בפנים, בהחילוק דהפסק לפי שעה לבין להפסק לגמרי ועוד פרטים בזה, ואכ"מ.

(ג) במ"ש בהסיבות שמפניהם הפסיק ללמוד תורתנו תורת חיים, כמה עלוב דורנו זה, שמפרשים ענינים היפך מכוונתם, שאם בכל זמן מוכרח לימוד דפנימיות התורה עאכ"כ במצב דחשש לענינים אודותם כותב, והטענה דריחוק מקום וכו' הרי אין זה מניעה ללמוד במקומו הוא נוסף על ההשערה

שבטח לא היו סגורים בבתיהם משך כל השבוע מלצאת החוצה לאיזה ענין שיהי', ואם לעניני הרשות יצאו עאכ"כ בעניני תורה מאור שבתורה וק"ל.

בברכה לבשו"ט, ויהי' שיהי' בטוב הנראה האמיתי דלית תמן אחיזה ללעו"ז כי קשורים הם באילנא דחיי וכו' וכמבואר באגה"ק לרבנו הזקן סי' כ"ו.

ד'תתקסח

ב"ה, כ"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה דוב יהודא שי'

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הארוך נתקבל מכתב כת"ר מכ"ב כסלו, ובנועם קראתי בו אודות ההתועדות בקשר עם יום הבהיר חג הגאולה י"ט כסלו העבר, ואשר גם נשי חב"ד נתאספו למחרתו בהרצאה על פרשת היום וכו'.

ובודאי יפעול כל זה בהנוגע למעשה, וכידוע הבטחת תורתנו תורת חיים גדול לימוד שמביא לידי מעשה, ודאית הבטחה נראית ג"כ מכמה הלכות בהלכות ת"ת, וסימנא מילתא היא קבלת המכתב ערב חנוכה, שעבודת הענין דהפצת המעינות חוצה הרי צ"ל מוסיף והולך מיום ליום בענין, וההוספה בשמן טהור ביחוד חלק התורה הנקרא אילנא דחיי דלית תמן טומאה וכו' (עיין אגה"ק לרבנו הזקן סי' כו), וכבר ידוע בכ"מ שנמשלה התורה למים (לחם) יין ושמן, ובחלקי התורה עצמה, מים ולחם הם גלה שבתורה ויין ושמן רזא ורזא דרזין.

ויהי' אשר עיי' ההפצה וההוספה נזכה בקרוב ממש לקיום היעוד דלילה כיום יאיר בביאת משיח צדקנו שהוא משמונה נסיכי אדם, וכמבואר הענין בתורה אור לרבנו הזקן (לג, ד. לד, ג).

בברכה.

ד'תתקסח

מו"ה דוב יהודא: שוחאט, טורונטו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'שיז, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תתקסט

ב"ה, כ"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה זאב יחיאל שי

שלום וברכה!

זה כאיזה ימים שנתקבל מכתבו אודות שילוח הספר חידושי ש"י, והיום נתקבל הספר עצמו, ות"ח על זה, ואף שאין הזמן גרמא, באתי בכ"ז כהצעתו באיזה הערות בעברי בחפזה, כיון שאין הזמן גרמא ומועתק בשולי הגליון.

ובכניסתנו לחג האורים ימי חנוכה הללו, יה"ר שיה"י מוסיף והולך בנר מצוה תורה אור ומאור שבתורה זוהי פנימיות התורה אשר בדורנו נתגלתה ונתבארה בתורת החסידות, להאיר חשכת הגלות שנמשל ללילה עדי יקוים היעוד ולילה כיום יאיר בגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו משמונה נסיכי אדם (עיין תו"א לרבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, לג, ד. לד, ג).

בברכה.

לסי' א: להעיר מרמב"ם הלי נדרים פ"א סוף ה"ד. שם הלי שגגות פ"ט סוף ה"ג. שו"ע או"ח סו"ס שמי"ג. ושי"נ. שדי חמד כללים אות ק' סקנ"ב. ושי"נ.

לסי' ב: עיין בשדי חמד אספ"ד מעי' יוהכ"פ ס"א ס"י. ושי"נ.

לסי' טו: שקו"ט בס' שנשמנו בהמועדים בהלכה שבועות ס"ב (עי' שיז).

לסי' כג: עיין צפנת פענח (להגאון מראגאצוב) להלי סוכה פ"ו ה"ב. עונג יו"ט סמ"ט. ועוד. המוע' בהלי עי' ק'.

סוף הספר: ששה או ז' בתי אבות במשמרה. ראה ג"כ תוספתא תענית פ"ב ובמפרשים שם. מפרשי הש"ס לתענית טז, ב ואילך. שו"ת חת"ס חאו"ח ס"ר.

ד'תתקסט

מו"ה זאב יחיאל: לנדא, מונטריאל.
חידושי ש"י: למוה"ר שמואל יצחק לנדא אבד"ק טשעכנאווא.

ד'תתקע

ב"ה, כ"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יוסף שי

שלום וברכה!

ז"ע נתקבל מכתבו מכ"ב כסלו עם המוסגר בו, וימצא בזה קבלה זמנית
מתאים להוראתו.

ונעם לי לקרות במכתבו אשר אף שקשה לו הדבר עתה בכל זה לא רצה
לשנות מאשר נדבר, ובפרט שידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע, שכאשר האדם למטה מחליט לתת לצדקה סכום שאינו לפי
יכולתו בהווה, באותה שעה פותחים מלמעלה צנורות חדשים על ידם יקבל
השפעה נוספת למען יוכל למלאות הבטחתו, ובפרט ע"פ הידוע דרשת רז"ל על
הכתוב עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר, וכבר נאמר ובחנוני נא בזאת אמר
ה' צבאות.

במ"ש אודות המקום פנוי בבית החיים אשר נמצא עליו החצי מצבה
כפולה, ובאם ירצה מי שהוא לקנות מקום פנוי זה, צריך יהי' להסיר המצבה
וכו'.

והנה בענינים כאלו יש להזהר ביותר, כיון שנוגע בשטח כבוד הנמצאים
בעולם האמת, וחמירא מאיסורא, ולכן אין כדאי להכנס בספק זה, אפילו
את"ל שאין בזה חלק איסור, אשר גם בזה יש מקום לדון, ויארץ ימים ושנים
טובות הוא וכן זוגתו שתליט"א, ויוסיפו בשטח חינוך בני ישראל בדרך
תורתנו תורת חיים הניתנה מאלקים חיים מחי' החיים, ויה"ר שתהי' הוספה
זו מתאימה להוראת ימי חנוכה דמוסיף והולך מיום ליום.

בברכת חנוכה מאיר ומזהיר.

ד'תתקע

מו"ה יוסף: פליינער, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשנ, ובהנסמן בהערות שם.
פתגם: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'חד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'קט.

ד'תתקעא

בי"ה, כ"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"נ בעל מרץ איש רב פעלים
מו"ה דוד נתן שי

שלום וברכה!

נתקבלו הנרות שעוה להדליק בהם נרות חנוכה, ות"ח ת"ח. ויה"ר אשר
כדין חנוכה הנה כאו"א בתכ"י יוסיף וילך ויעלה בקדש עד שיגיע לחוץ,
וביחוד ע"י הפצת המעינות חוצה, עד אשר לילה כיום יאיר בביאה בעגלא
דין של משיח צדקנו שהוא משמונה* נסיכי אדם (ראה תורה אור לג, ד. לד,
ג).

בברכה לחנוכה מאיר ומוסיף והולך.

נ.ב.

כמתאים למאמר זה"ק ח"ב קכח, מוסגי"פ המחאה.

ד'תתקעב

בי"ה, כ"ד כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — מבלי הוראת זמן הכתיבה — בו שואל תיקון
לענין הידוע.

ידועה העצה היעוצה בזה — להסיח דעת ככל האפשרי לא רק מהענין

(*) להעיר מענין שמונה חוטי ציצית, ציצית לשון יציץ נזר — יאיר.

ד'תתקעא

מו"ה דוד נתן: לעסער, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'שפז, וכהנסמן בהערות
שם.
ציצית: שבזה התעסק במיוחד. ראה לעיל שם.

עצמו אלא אפילו מתיקונו, שיהי חקוקים בזכרוננו איזה פרקים משניות ולכל הפחות פרק אחד או שנים מספר התניא קדישא, נוסף על מזמורי תהלים, ובהלכו ברחוב וכיו"ב יחזור עליהם עכ"פ במחשבתו, ונתינת איזה פרוטות לצדקה בכל יום חול לפני תפלת הבקר ואמירת השיעור תהלים חדשי לאחר התפלה בכל יום.

והשפעה על בני הנוער לקרבם לתורתנו תורת חיים ומצותי.

ופשיטא אשר כל זה – הוא נוסף על העיקר, חרטה על העבר וקבלה טובה על להבא.

ובהנהגה האמורה הנה לאט לאט יוטב המצב הלוך וטוב, ויה"ר שיבשר טוב בכל האמור.

ד'תתקעג

ב"ה, כ"ה כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגו"ח חב"ד
סניף עיה"ק ירושלים ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מט"ז כסלו, וכן מכתב השני מיום הנ"ל . . .

דרישה נוספת עתה מכל אחד מבני ישראל וביחוד מאנ"ש וביותר מהצעירים, והם פעולות מתאימות לדרישת השעה ואפשריות הניתנות מהשגחה העליונה, והרי רואים בעליל שדוקא עתה יש לפעול להרמת קרן ישראל סבא לתורתו ולמצותי, עד כדי החזרת תורת החסידות והדרכותי בחוגים רחבים, וכל רגע ושעה העוברים הם אבדה מבהילה, ומי יודע אם תהי עוד אפשריות כזו, וע"ד פעולות ממשיות וניצול האפשריות האמורות, לעת עתה לא נמצא במכתבם זה ולא בהקודם (אף שיש בהם בהנוגע להחלטות ואיזה פעולות בעבר, ולצערנו בממדים בלתי מספיקים).

פשוט שאין כוונתי להטפת מוסר, אלא לעוררם על חלק היפה שהשגחה העליונה העמידתם עליו, ואשר ינצלו האפשריות במילואה, שרב טוב צפון

בה, טוב הרוחני והגשמי ובטוב הנראה והנגלה, ואין הדבר תלוי אלא ברצונם, כי הרי הכחות והאפשרויות נתנו מידו הפתוחה הקדושה והרחבה.

ויהי רצון שימי חנוכה האלו, אשר אלו ואלו דא"ת, שהולך ופוחת והולך ומוסיף, הולך ופוחת בענינים דלעו"ז והולך ומוסיף בענינים דקדושה, יוסיפו הצלחה בהעבודה האמורה, שכל אחד ואחד מצעירי אגו"ח וכולם יחדיו — ע"י עבודתם בקדש יהי פוחת והולך מיום ליום בענינים דלעו"ז בכל הסביבה בכל העיר וכו', והולך ומוסיף בכל הסביבה ובכל העיר בעניני קדושה ואור, נר מצוה תורה אור ומאור שבתורה זוהי פנימיות התורה תורת החסידות הדרכותי ומנהגי.

נתעכב השילוח וז"ע נתקבל המכ"מ כס"ב כסלו מההתועדויות דיט"כ, גאולתנו ופדות נפשנו, ויהי"ר אשר מר"ה זה לחסידות ועניני תומשך תוספת פעולות מוצלחות בכל השנה כולה ובכל השטחים, והרי כולם מכוונים לנקודה התיכונה — הפצת המעינות חוצה ולשיא שלה — ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו ממש.

בברכת הצלחה ולבשו"ט בכהנ"ל.

ד'תתקעד

ב"ה, כ"ה כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו (וכן הפ"נ הכללי הקודמו), מבשר טוב אשר כל אנ"ש שלמים ובריאים וחזרו לבתיהם שלום; ובטח כוונתו גם על אותם שהבריקו אלי (ולפלא שלאחרי המברק לא נתקבלה עד עתה כל ידיעה

ד'תתקעד

מו"ה שניאור זלמן: גרליק, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשצז, ובהנמנן בהערות שם.
וחזרו לבתיהם: מגיוסם ל"מבצע סיני". ראה לעיל אגרת ד'תתצ, ובהנמנן בהערות שם.

ממשלחי המברק שחזרו לבתיהם), וכבר ידוע כמה צווחו נשיאנו הק' על הנהגה מוזרה כזו.

בודאי ניצלו ימי יו"ד וי"ט כסלו, וכן ינצלו ימי חנוכה ככל הדרוש לחזק עניני כפר חב"ד ועניני החסידות בכלל, ויה"ר שיהי' בהצלחה בפועל ובטוב הנראה והנגלה.

בברכה לחנוכה מאיר ומזהיר על כל השנה כולה ובפ"ש כל אנ"ש שליט"א אשר בכפר חב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם.

ד'תתקעה

[כ"ה כסלו, תשי"ז]

... במה דשאלנא קדמיכון: המשתתפים בסעודת נישואין, וכמנהג המדינה מסובים חבורות חבורות (וכמה מהם יותר מעשרה) כאו"א על שולחנה ושמשים משמשים (ומצרפים עי"ז) לכל השולחנות, ובהתאריך הסעודה — כמה מהחבורות מברכין לעצמן, מבלי לחכות לברהמ"ז שבשלחן הראשי, אשר החו"כ מסובין עליו, ומבלי אמירת ז' ברכות וגם לא שהשמחה במעונו וכו'.

אי יאות פתגמה למעביד הכא ולמיפטר נפשי מז"ב וכו'.

וכנראה סיבת המנהג: א) לא כאו"א יכול להאריך בסעודה (מפני הטרדות, הבריאות, חס על זמנו וכיו"ב ובפרט שלפעמים האריכות באה ע"י עינים בלתי רצוים) ב) אמירת ז' ברכות קודם אמירתן בשולחן הראשי דהחו"כ — תעורר קפידת המחותנים.

ועפ"ז שינוי המנהג: א) שכולם יחכו עד סוף הסעודה — תגרום שכמה ימנעו מלהשתתף בסעודה זו כלל ועי"ז יוגרע משמחת חו"כ אז, נוסף על הטינא שבלב מהמחותנים על הבלתי משתתפים, וכנראה במוחש. ב) שיברכו בשולחנות הנ"ל ז"ב בשני כוסות, כבודים — יש חשש לקפידה הנ"ל, ואלו שיחששו להקפידה — מלכתחילה לא יבואו.

וכיון שבשני האופנים — ענין של מצוה ישנו, וגם שנתפשט המנהג

צווחו נשיאינו: ראה לעיל אגרת ד'תתד, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תתקעה

ביותר ואין מוחה, מצוה ליישב המנהג, וי"ל שמיוסד על שלשה: א) שו"ע סקצ"ג סוסי"א: למנוע קפידת בעה"ב מותר לעשרה להחלק. ב) שם סוסי"ג אף אם לא הי' טעם זה מספיק מ"מ בכבר נהגו כך, הוי כאילו לא קבעו עצמן ביחד, וראה שו"ע יו"ד ספ"ח ס"ב, ג) עפמשי"כ בשו"ע אה"ע סי' ס"ב בט"ז סק"ז וערוך השולחן (סקל"ח. הובא גם במכתב כתי"ר) דחיוב ז"ב תלוי באם האכילה היא גם לשמחת חו"כ – י"ל דמחשבת המסובים מקודם דבאם תתארך הסעודה יברך בלא ז"ב – הרי זה שלילת קביעתו לשמחת חו"כ, לא חל ענין ז' ברכות מעיקרא, וק"ל.

ד'תתקעו

ב"ה, כ"ה כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מצער ביותר אשר בהדו"ח שמקבל הנני מהנעשה בישיבת תומכי תמימים בהכתה בה לומד, אשר ישיבות אלו על כל סניפיהן הן מיסודם והנהלתם של רבותינו נשיאינו הק', ניכר באחדים מהתלמידים, והוא בתוכם – העדר שמירת סדרי הישיבה ושמירת הזמן בכלל, העדר המשמעת כו' וכו'.

מלבד הצער על עצם הענין, שהרי הזמן הוא – אבידה שאינה חוזרת, מבהיל הענין דפריקת עול.

אשר למרות שנודע ומפורסם ששיבות אלו השקיעו בהם נשיאינו רבותינו כחות עצומים. כחות נפשיים וכחות עצמיים, ויסוד כל ישיבה – הרי הם תלמידי הישיבה, זאת אומרת שהכחות האמורים נשקעו בתוככי התלמידים ובשבילם, והמשפיעים הר"מ והר"י והנהלה הם הממוצעים והצנורות להמשכת והבאת הכחות האלו מן המקור אל המקבלים הם התלמידים, – הנה ישנו תלמיד העובר על כל זה בשאט נפש ומבלה זמנו בענינים אחרים.

דברי צדיקים, הם מייסדי הישיבה, והמעשים שלהם קיימים לעד ופועלים פעולתם, אלא שהמקבל פונה עורף ח"ו ומתעסק בדברי הבל, –

קשה להאריך בדבר המבהיל כ"כ, ובפרט שכבר נתבאר ענין הפריקת

אדמו"ר שליט"א

ריז

עול בספר דרך חיים בתחלתו, אשר כל השומע (וכידוע דיוק כ"ק מו"ח אדמו"ר – דערהערין) האמור שם, תסמנה שערות ראשו.

מטעם זה נתעכבתי מלכתוב ע"ד האמור עד עתה. אלא שסומך הנני על ימי הרצון והסגולה דחנוכה, אשר לא יהי כל רושם לא טוב ח"ו מדברים האמורים, ורק שיפעלו פעולתם, שעכ"פ מכאן ולהבא יראה את המצב כמו שהוא לאמיתתו, ואשר שמירת סדרי הישיבה, שמירת הזמן, המשמעת, קבלת עול וכו' אין בזה עשיית טובה מצדו למי שהוא, אלא שכל זה טובתו האמיתית הן ברוחניות והן בגשמיות בטוב הנראה והנגלה.

ואל ישלה נפשו באמתלאות – שע"פ שכלו שהוא שכל נעלה, יכול לסדר זמנו באופן יותר טוב, ודלא כסדרי הישיבה, ולפי גודל המעלות שלו אין נצרך לקבלת עולו של אחר ולמשמעת בהנוגע לאחר, ווארום ניט עם מיינט מען, און ער דארף דאס ניט.

כי אין זה אלא עצת היצר, ומהתחבולות וערמומיות שלו להביא מפריקת עול המשגיח הר"מ והר"י – לפריקת עול גרועה עוד יותר, וכמבואר הדרגות בזה בספר דרך חיים, עיין שם.

ויהי רצון, אשר מתאים להוראת ימי חנוכה, אשר צ"ל פוחת והולך ומוסיף והולך, שאלו ואלו דא"ח, הרי ע"פ המבואר בתו"א ילך הלך ופוחת בעניי לעו"ז, שבכללם גם אלו המבוארים בתניא רפ"ז, והולך ומוסיף בעניינים דקדושה, ויתחיל תיכף בהנהגה זו, הולך ופוחת מיום ליום ממש, בעניינים הבלתי רצויים ובפרטים האמורים לעיל ביחוד, והולך ומוסיף בענייני אור, נר מצוה תורה אור ומאור שבתורה זוהי פנימיות התורה תורת החסידות הדרכותי ומנהגי.

ויהי רצון, אשר כל אלו שגרמו צער עד עתה, הנה כיתרון האור מן החשך, בהנהגה דאתהפכא מן הקצה אל הקצה, יגרמו רוב נחת וענג בהנהגתם ולימודיהם מכאן ולהבא, והשי"ת יצליחם בהצלחה מופלגה בזה.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל ובקרוב,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תתקעז

בי"ה, כ"ה כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יהושע שי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק נעם לי לקבל מכתבו מיום השני, מבשר טוב מההתועדות אשר נדברו יראי ה' איש אל רעהו, ובודאי ישפיעו הדבורים על הבפוי"מ על הימים הבאים לאחריהם, ובפרט ע"פ מה ששמענו כמה פעמים מרבנותו נשיאנו הק' אשר יום הי"ט כסלו הוא הראש השנה לתורת החסידות ולדרכי החסידות, והרי מבואר דיוק לשון ראש ולא תחלה, וכמו שהראש כולל בתוכו חיות כל האברים וממנו נמשכים צורות חיות להאברים במקומם, כן הוא בהנוגע לראש השנה וימי השנה שלאחריו, ויה"ר שתכה"י יבשר טוב בהנוגע לענינים הכללים ועניניו הפרטים מתוך בריאות והרחבת הדעת.

מוסג"פ מה שהו"ל בזמן האחרון, ובטח יזכה בתוכנו את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה.

נ.ב.

הפתקא המוסגרת במכתבו, תקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע.

ד'תתקעז

מו"ה יהושע: שפעטמאן, לונדון. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד"ר"ט, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תתקעח

ב"ה, כ"ו כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

בנועם קראתי במכתב בעלה שליט"א ע"ד ההמשך בעסקנותה במסגרת נשי ובנות חב"ד, אף שמוסיף שקצת מבלבלות בזה דאגות שונות דפרנסה, חובות וכיו"ב.

ובודאי למותר להסביר באריכות אשר התעסקות האמורה היא אחת הסגולות למיעוט דאגות האמורות, וע"פ הוראת תורתנו תורת חיים, המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו עול דרך ארץ, ומדייקים חכמנו ז"ל לאמר **עול**. ז.א. אף שנדמה הדבר לקשה ולפעמים אינו מסתבר כ"כ בשכל ובהבנה, בכל זה על האדם לעשותו בדרך קבלת עול, וזוהי העצה למיעוט עול עיני עולם, עול דרך ארץ.

מובן שאין כוונתי שתעמיס על עצמה ענינים טכנים שאפשר לעשותם ע"י אחרים, אבל הרי בכל דבר צ"ל אחראי, וזה המתענין שהענינים יעשו באופן הכי יעיל ולא כל אחד או אחת מסוגלים לשאת באחריות זו, נוסף על שדרוש לזה נסיון ורגילות בעבודה.

ויהי רצון שתצליח בכל האמור למלאות כוונת רבותנו נשיאנו הק' להחדיר אור וחיות חסידותי בכל סביבתן דרך מסגרת נשי ובנות חב"ד גם חוצה, ושכרן במדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה להוסיף אור וחיות גם בעניניהן הפרטים בבתיהן של כאו"א מהחבירות, ולכל לראש מהמתעסקות ומשתדלות תי'.

ברכה לבשו"ט ולחנוכה מאיר ופ"ש כל אחת ואחת מהחבירות תי'.

ד'תתקעט

בי"ה, כ"ו כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה זאב וואלף שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק חג הגאולה, ולפלא שאינו מזכיר ע"ד
ההתועדות ודברי התעוררות שבודאי נשמעו והביאו גם להחלטות טובות
בהנוגע לפועל במחדו"מ.

ובמ"ש אודות יום ההולדת השלישי של בנם ישראל שליט"א שהוא
בר"ח שבט והקס"ד לעשות התספורת בל"ג בעומר, כבר כתבתי דעתי ולכמה
מאנ"ש שבאם אין טעם חזק, וכמו מנהג קבוע ומיוסד ביותר נראה לי שלא
לדחות התספורת, ובפרט לכמה חדשים ואפילו לכמה שבועות, ונמוקי עמי
אשר כיון שכנראה מלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר בהנוגע לחג התספורת ה"ז ענין
של חינוך ביר"ש, ז.א. המשכת קדושה על נפש הילד נ"ל שמיוסד הנ"ל על
דרז"ל הידועה (תנחומא פ' קדושים) וראה ג"כ הלכות ת"ת לרבנו הזקן
בתחלתו שזה מרומז בתורה שבכתב, ובשנה הרביעית יהי' וגו' קדש],
וכשעושים מעשה בזה מתחזק הענין ונמשך בעולם המעשה כמבואר בכ"מ,
הרי למה ידחו המשכת הקדושה הלזו לכמה חדשים או לשבועות והרי כל
תוספת קדושה בחינוך מוסיפה בכל ענינו דהילד ואפילו הגשמים.

והשי"ת יצליחו אשר ביחד עם זוגתו שיחיו יחנכו את כל ילדיהם שיחיו
בראים ושלמים לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

בברכה לחנוכה מאיר מוסיף והולך.

ד'תתקעט

מו"ה זאב וואלף שי: זלמנוב, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תסא, ובהנסמן
בהערות שם.
כבר כתבתי: לעיל אגרת ד'תשפח, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תתקפ

ב"ה, כ"ז כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ולאחרי בקשת סליחתו אביע איחולי שתתגדל מדת הבטחון שלו בבורא עולם ומנהיגו, ובמילא לא ידקדק וידייק לחשוב חשבון על כל ההצעות בפרטי פרטים (שבכלל אי אפשר הוא כלל וכלל, שהרי אין אדם יודע מה שבלבו של חבירו, ובמדה כזו שהשווה העדר ידיעה זו להעדר ידיעת הקץ — כדמוכח גם באגה"ק לרבנו הזקן סי' כב —) שאז תוקדם מציאת זיווגו הטוב לפניו בגו"ר גם יחד.

ד'תתקפא

ב"ה, כ"ח כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה צבי הירש שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ב כסלו, בו כותב אודות ההתועדות בקשר עם יום הבהיר י"ט כסלו, גאולתנו ופדות נפשנו, ואין יסוד למה שהצטער על מה שהזמין חוגים יותר רחבים, כי אדרבה טוב עשה, והחוגים הקרובים יותר יש להזמין בשאר ימי סגולה ואפילו גם בשבתות, משא"כ אותם שלע"ע יש להם שייכות פעוטה ביותר לעניני חסידות, דאם לא בימי די"ט כסלו וכיו"ב, אימתי.

ד'תתקפ

נדפסה ב"תשובות ובאורים" (הוצאת תשמ"ז) ע' 430.

ד'תתקפא

מו"ה צבי הירש שי: צאלער, באזעל. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תשנא. ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה"דג.
לתוכנה ראה גם לעיל אגרת ד'תתקל.

ובמ"ש אשר אחד נפלטו מפיו דבורים בהנוגע ליתר החסידים למי שאינם חסידים, לפלא שלא הדגיש האמור בתניא פרק ל"ב, והרי זהו תורה שבכתב של תורת החסידות וכמבואר במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר ויעידו על זה גם מנגדי (מחסרון ידיעת העניינים) החסידות, שאדרבה באים בטענה מפני מה מקרבים אפילו הרחוקים וק"ל . . .

בברכה לבשו"ט בעניינים הפרטים והכללים.

ד'תתקפב

ב"ה, כ"ח כסלו, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ה' מקץ, שכותב שמפני שינוי הזמן אפשר יעזוב הרעיון דבר קנין הבית.

לדעתי שינוי הזמן לא נוגע לו אפילו את"ל שיש שינוי הזמן, ולדעתי שינוי הזה הוא שמתקרבים לביאת משיח צדקנו ובמילא צריכים להתעסק יותר בענייני תורה ומצות בכלל והפצת תורת החסידות הדרכותי ומנהגי ביחוד, וכל יתר הדברים צריכים להתנהג כבשנים בתיקון ושומר ישראל לא ינום ולא יישן משגיח בהשגחה פרטית בתכ"י וישמרם בכל מקום שהם ובקרוב יגאלנו מן הגלות בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו. בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תתקפב

לתוכנה ראה לעיל אגרת ד'תתקלב.

ד'תתקפג

בי"ה, כ"ח כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יהושע שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מכ"א כסלו, בו כתב אף כי בקיצור נמרץ מההתועדות והצלחתה, ובודאי כוונתו גם מתאימה לדבר משנה לא המדרש עיקר אלא המעשה עיקר, ז.א. שדברי ההתעוררות וההחלטות יביאו לפעולות בהנוגע להפועל במשך הימים הבאים אחרי זה, וכפי שרואים במוחש דורש זה הזכרה וזירוז מזמן לזמן, ובפרט בימי סגולה וימי רצון, וכבר מלתי אמורה לכמה מאנ"ש אשר זכינו שאין כבר התנגדות להפצת המעיונות, ולכן חבל כ"פ ככה על כל הזדמנות שאין מנצלים אותה בשטח זה, ולא עוד אלא אפילו האומרים בדבורם שהם מנגדים ואפילו העושים איזה פעולות בכיון זה, אין זה אלא מחסרון ידיעה מבהיל, שע"י הסברה קלה בדרכי נועם יבטלוה, וכנראה כ"ז במוחש לכל אלו המתבוננים אליבא דנפשי, ובודאי מנצלים ג"כ ימי חנוכה בזה שהנקודה בהם מוסיף והולך להאיר החשך ועל פתח ביתו מבחוץ.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובברכת הצלחה לכל המשתתפים בפעולות הכי נשגבות האמורות.

ד'תתקפג

מו"ה יהושע שי: עלבוים, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לקמן ה'כא. ה'קסב.

ד'תתקפד

בי"ה, כ"ט כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ איש רב פעלים
מורי"ה משה זאב שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מח"י כסלו עם הפ"נ המוסגר בו שיקרא בעת
רצון על הציון הקי' של כ"ק מורי"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ובטח כבר
חזר לביתו שלום, וניצל ביקורו במקומות בס הי' להחזקת היהדות והפצתה
גם שם, ובזה גם עניני פנימיות התורה זוהי תורת החסידות הדרכותי'
והנהגותי', והרי מעלה מיוחדת במקומות כמו אלו ששם נפגשים עם אנשים
ממקומות שונים וכשמשפיעים עליהם בשינוי עיקרי לטוב מגיע שינוי זה
לאותן המקומות שלשם חוזרים האנשים.

והרי ביחוד מסוגלים ימי חדש כסלו מהם יו"ד י"ט כסלו וימי חנוכה
להשפעות כאלו, ויה"ר שיתעסק בזה מתאים להוראת ימי חנוכה אלו שצ"ל
מוסיף והולך באור הבא משמן טהור ועד שיאיר על פתח ביתו מבחוץ
משתשקע החמה, וכלשון רז"ל עד דכליא ריגלא דתרמודאי (שבת כא, ב),
ומובא הרמז נשען על המסופר בש"ס בענין בני תרמוד (יבמות יז, א. ב"ר
ספניו), תרמוד אותיות מורדת, וביד איש הישראלי לכלות ולהעביר רוח זו
כליל ע"פ הפצת אור התורה והמאור שבתורה זוהי פנימיות התורה.

בברכת הצלחה בכהנ"ל.

ד'תתקפד

נרפסה בלקו"ש חט"ו ע' 526 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מורי"ה משה זאב שי: ירוסלבסקי, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תקסו,
ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'קצו.
לביתו שלום: מגיוס "מבצע סיני". ראה לעיל אגרת ד'תתצ, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תתקפה

ב"ה, כ"ט כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה שלמה זלמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו עם המוסגר בס, ואף שאין מזכיר עד"ז בודאי ימצא הזדמנות למסור עכ"פ נקודות מההתועדות שהשתתפנו יחד, שהרי תכלית כל התועדות שתעשה רושם בהנוגע להעניינים בפועל ולא רק ענייני המתועדים עצמם אלא שיבוא על ידם לאלו שלא השתתפו, ובפרט כשהמדובר הוא ע"ד מי שיש לו השפעה בחוג מסוים ההולך ומתרחב, וק"ל. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

הפ"נ המוסגר במכתבו, נקרא היום על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, ויה"ר שיבשר טוב בהנוגע לתוכנו, כן הזכרתי את הווי"ח אי"א . . . שי.

ובשאלתו — של הנ"ל — לתיקון להטעמפער שלו, כנראה הכוונה למדת הכעס, מהנכון שילמוד בעין הדרוש אגרת הקדש לרבנו הזקן סי' כ"ה עד שידע העניינים היטב, וכשירגיש שמתחיל להתרגש יעבור על תוכן העניינים במחשבתו.

בברכה לבשו"ט בענייני הפרטים ובעניינים הכללים.

ד'תתקפה

מו"ה שלמה זלמן: העכט, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשסה. ובהנסמן בהערות שם.

ד'תתקפו

בי"ה, כ"ט כסלו, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ איש רב פעלים
מו"ה יהושע שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מח"י כסלו, ובהנוגע לתכנית הלימודים וכו'
נמסר למל"ח ויבואו אתו בכתובים בקשר עם זה מתאים להנהוג כאן.

במ"ש אודות קאנסטיטוציא בשביל הישיבה, מובן שבכלל איז גלייכער
ניט בינדען זיך, ולאידך גיסא ישנם קאנסטיטוציעס כאלו שאופן הבינדען
שלהם הוא מקיף, ויושלח לו העתק התקנון שנעשה כאן, ובלית ברירה יש
להשתמש בו, ובאם אפשרי לקצר עוד יותר, ומובן שבהעיקר צריכה זהירות
בבחירת הדירעקטארען ובאופן הבחירות של דירעקטארען חדשים מזמן
לזמן, כן מובן שמההכרח לקבוע שישנם ענינים שהם בבל ישונה – בעצם
התקנון – בהנוגע לרוחניות הענינים וכיו"ב . . .

בודאי ניצלו ימי יו"ד וי"ט כסלו וחנוכה להפצת המעינות בכלל
ולהתפתחות המוסדות ביחוד, ויודיע בשורות טובות ומפורטות בזה, והשי"ת
יצליחו לעבוד בכל הני"ל מתוך בריאות הנכונה ושמחה אמיתית ובהצלחה
מופלגה.

בברכה ופ"ש כל אנ"ש שיחיו.

ד'תתקפו

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 426 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה יהושע שניאור זלמן שי: סרברנסקי, מלבורן. אגרות נוספות אליו – לעיל ד'תתקפו.
ובהנסמן בהערות שם.

ד'תתקפז

בי"ה, חנוכה, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

להמתועדים בהתועדות יום הבהיר דגאולתנו ופדות נפשנו
י"ט כסלו ובראשם הו"ח אי"א נו"נ עוסקים בצ"צ וכו'
מוהרש"ז שי' בזפלאוו ומוהר"ש שי' שיפרין
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מברק הברכה מהמשתתפים והמתועדים בהתועדות יום
הבהיר די"ט כסלו במחנם הט', ויהי רצון שתהי' ההתועדות התחלה טובה
להפצת מעינות התורה ופנימיות התורה וקיום המצוות בדחילו ורחימו כפי
שהן מוארות באור תורת החסידות, בחוגים הכי רחבים של אחב"י במחנם
הט'.

כמה ענינים עקריים בהנוגע לחנוכה, ומהם: שנס חנוכה ה' דוקא על
ידי שמן טהור, ושהדלקת הנרות צריכה להיות בסדר של מוסיף והולך,
והארתן על פתח ביתו מבחוץ להאיר חשכת הלילה.

וככל הדברים הנ"ל הוא בהנוגע להפצת פנימיות התורה היא תורת
החסידות מאור שבתורה המחדירה אור וחיות בנגלה שבתורה ובמצוות
התורה, וכמבואר בכמה ספרים שהתורה נמשלה למים יין ושמן: מים –
נגלה דתורה, יין ושמן פנימיות התורה.

ובימינו אלו בפרט, אשר החושך יכסה ארץ, חושך כפול ומכופל, הנה רק
ע"י שמן טהור פנימיות ומאור שבתורה אפשר להאיר חשכת הלילה, וכל אחד
צריך להתחיל בביתו ומשם להפיץ בין אלה שעדין הם בחוץ, לחוגים היותר
רחבים, באופן של ואהבת לרעך כמוך וכמבואר בתניא פי' לב, ובענין של
מוסיף והולך, ככל דבר שבקדושה שמעלין בקדש.

ועל פי מאמר רז"ל הידוע אשר רק כל התחלות קשות, הנה כיוון
שהתחלה כבר נעשית בכיוון זה. ובפרט ביום סגולה, יום הגאולה די"ט
כסלו, הנקרא ראש השנה לחסידות, תקותי וברכתי שיעזור להם השי"ת ויהיו
מוסיפים והולכים בהפצת המעינות חוצה, שעל ידי זה ירחיבו הצנורות וכלים

לברכות השי"ת לא רק בענייניהם הכלליים אלא גם הפרטיים, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה.

ד'תתקפח

[כסלו, תשי"ז]

. . . יישר כחו וגדול זכותו על שעלה בידו לעשות הנ"ל וזיכה את הרבים וזכות הרבים תלוי בו. ובודאי **במשך הזמן** בדברי נועם ובאופן של כבוד – יוסיפו על הנ"ל עד שיהי למעלה מקומת איש ובוזה הוא מהשיעורים שהן לפי מה שהוא אדם (כלים פ"ז מ"א), דזיל בתר טעמא דמילתא.

ד'תתקפט

[כסלו, תשי"ז]

. . . לצערי הכי גדול, אין מגיעות כל שמועות לכאן מפעולות אני"ש בכרם חב"ד בכלל, ובהפצת המעינות חוצה ביחוד. וכנראה שאפילו ההוראה באצבע מלמעלה בהמאורע דזמן האחרון, לא פעלו בזה כלל וכלל כל תזוזה, וכשרואים בעיני בשר שכאשר איש בשר ודם קורא לגיוס – נשמעים בלי כל היסוס וספק וממלאים אחרי כן פקודות כל אלו הנמצאים בדרגא אחת למעלה ממקבל הפקודה, אף ששניהם בערך זה לזה, ולפעמים כמה מעלות במקבל הפקודה על נותן הפקודה, אלא שבמקצוע המיוחד יש לנותן הפקודה איזה קדימה.

ד'תתקפח

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 615.

לעשות הנ"ל: מחיצה בכיהכ"נ.

למעלה מקומת איש: על השאלה אם הכוונה ל-6 רגל, היה המענה: לפחות.

ד'תתקפט

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 226.

בהמאורע דזמן האחרון: "מבצע סיני" בשלהי מ"ח – תחלת כסלו תשי"ז. ראה לעיל אגרת

ד'תתצ, ובהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

רכט

ומובן הלימוד ומוסר השכל שצ"ל מזה – בהנוגע למלאות פקודת רבותינו נשיאינו זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, העומדים בינינו ובין ה' אלקינו, ומוסרים פקודות מממה"מ הקב"ה ומהעקרים בזה, ואהבת לרעך כמוך, שבמילא – צריך להחדיר יהדות אמיתית, תורתנו ומצותי באור וחוס חסידותי, ותמורת זה מתעסקים בכל הענינים האפשרים (וחוששני לכל לראש – בפחד שוא מה יולד יום מחר, ומה יהי בעוד שעה ושעתים, שאין מזה כל נפק"מ בהנוגע לפועל שעליו לעשות בהווה, והפחד מורה על החסרון בבטחון ושהאמונה היא בדרך מקיף), ואין איש שם על לב למלא התפקיד הנפשי והפנימי דהפצת המעיינות, שהוא דרישת השעה ביחוד, כיון שנתעורר לב ישראל ונזדעזע ביותר, וכמה חרכים נעשו בהמחיצה המפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים.

פשוט שח"ו ללמד היפך זכות על מי שהוא, רק שמנסה הנני עוד הפעם ועוד הפעם, אולי בכל זה יתחילו להכיר באמיתית המצב, ומה השעה דורשת מאת כל אחד ואחת ואל ישעו בדברי הבל . . . ויהי רצון שימצא אותיות המתאימות להסביר את הנ"ל בכל מקום שהשפעתו מגעת, והעיקר שתהי' ההסברה באופן שתביא לפעולות ולא להחלטות ריקניות ולדברים בעלמא, וישתמשו בחלק היפה אשר ההשגחה העליונה העמידתם עליו, לטוב לכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, ויבשי"ט הוא וב"ב שיחיו בטוב הנראה והנגלה.

ד'תתקצ

[אדמו"ר טבת תשי"ז]

נעם לי לקבל מכתבו מיום הבהיר י"ט כסלו, יום גאולתנו ופדות נפשנו, בו כותב אודות ההתועדויות בשבועות שעברו, ובדאי ימשיך במנהגו הטוב זה, לכתוב שנדברו יראי ה' איש אל רעהו וגו'. והרי ודאי שדברי ההתעוררות יפעלו סו"ס פעולתם, וכמרא"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. ובטח ישתדל להרבות מספר המשתתפים מחוגים ההולכים ומתרחבים מזמן לזמן וכדרישת השעת. והרי זוהי הוראת ימי חנוכה – שמוסיף והולך מיום ליום בענינים דנר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זוהי פנימיות התורה, הנקראת בשם שמן, וכמבואר בכ"מ, והשי"ת יזכהו שיהי' מהמשתדלים בזה ככל הדרוש.

ד'תתקצ

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 277.

ד'תתקצא

ב"ה, א' טבת ה'תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מכתבו מיום ג' בכסלו, שנתאחר קצת דרך הילוכו, נתקבל. ומוסג"פ מאמר שלמדו כאן ברבים בשבת מברכים חודש כסלו, היינו התחלת המאורעות של השבועות האחרונים, אשר בו ימצא מענה וגם השקפתי על כמה מהנקודות שנגע בהן במכתבו.

ורצוני להוסיף, אשר הגישה שבזמן מאורעות מיוחדים אין השעה מתאימה להשתדלות באותם העניינים אשר אודותם דובר במכתבינו הקודמים, מכתביו אלי והמענה שלי, מובן שאין היא נכונה לדעתי, ואדרבה, כי אם בימים כסדרם כשהעולם כמנהגו נוהג, ענין התורה והמצוה חיוני הוא להפרט וכן להכלל דעמנו בני ישראל, על אחת כמה וכמה בשעת הפרעות בסדר החיים ופשיטא כשהפרעות הן עקריות ומשפיעות על עצם בעית הקיום.

ואופייניות הן הוראות תורתנו*, אשר בצבא בעת מלחמה: (א) אין על אנשי הצבא להתענות אפילו לא בתור תפלה לנצחון המלחמה — כיון שזה מחליש כח הגוף שעל ידו מתנהלת המלחמה, (אבל במקום זה: בעת מלחמה מקבלים ע"ע תענית להתענות לאחר הנצחון והשלום). (ב) צריך להוסיף קדושה במחנה הצבא, וגם שלא בעת מלחמה, נוסף על הנוהג בחיים הרגילים. במלים אחרות, אשר מצב של חירון] דורש הוספה וזהירות יתרה בשמירת תורת חיים, שניתנה לנו על ידי ה' איש מלחמה ה' שמו, ובזה תלוי הנצחון של המלחמה אפילו במלחמה כזו אשר גם ע"פ תורה נזקקים לחיל ולכח ולרכב.

(*) ראה שו"ע או"ח סו"ס תקע"א. רמב"ם ה' מלכים ס[פ]ו וספ"ז. ירושלמי שבת פ"ב ה"ו. ובס' החינוך מצוה תקס"ו: נפשות של ישראל דבקות בשכינה לעולם וכש"כ במחנה כו'.

ד'תתקצא

נדפסה בלקו"ש חי"ד ע' 296.

ומוסג"פ מאמר: ד"ה מים רבים, שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בש"ק מברכים כסלו, וע"פ הוראתו נדפס מיד באופן שיחקבל לאה"ק ת"ו בהקדם, בעת "מבצע סיני". ראה לעיל אגרת ד'תתצ, ובהנסמן בהערות שם.

רלא

אדמו"ר שליט"א

פשיטא אשר צדק בכתבו שבימים כאלו אין משמיעים הזכרת עוונות, ח"ו, אבל אין כן הענין בהנוגע למה שכותב אודות תוכחת מוסר, שאדרבה בעת מלחמה ובמחנה צבא בכלל — ההכרח בזה גדול יותר.

והחילוק פשוט: הזכרת עוונות — ה"ז ענין שבעבר, תוכחת מוסר והוראת דרך חיים — ענינה ההווה והעתיד.

ובנוגע לצבא — הרי הנקודה היסודית של הנהגת מלחמה והנהגת צבא בכלל, היא נקודת הקבלת עול ומשמעת מוחלטת של הקטן כלפי הגדול ושל הנמצא למטה לגבי הנמצא למעלה ממנו, משמעת **שאינה** נובעת מדיון קודם עד שמבין הפקודה והענין בשכלו הוא, אלא דוקא משמעת שיסודה הקדמת נעשה לנשמע. ובודאי לדכוותי אין צורך בביאור נוסף ע"ד הנמשל.

ומיוסד על ההבטחה אשר מים רבים ונהרות גוי לא יוכלו לכבות את האהבה של הקב"ה לישראל וכן לא את האהבה הפנימית והעצמית של כל אחד ואחת מבני ישראל להקב"ה, יהי רצון שתתגלה אהבה זו בפועל, ובהנוגע לפועל, אשר אז בודאי נצא בתוך כלל ישראל מן הדוחק והמיצר להמרחב האמתי. ובודאי אשר כל אחד שההשגחה העליונה חוננה אותו בכח השפעה, זכותו בזה וגם אחריותו וגם הכחות שניתנו לו על זה, גדולים ביותר.

בברכה לימי חנוכה מאירים את חשכת הליל והגלות, עדי נזכה לקיום היעוד להודות ולהלל לשמו הגדול במקדש השלישי בגאולתנו האמתית על ידי משיח צדקנו ובהקרה.

ד'תתקצב

ב"ה, א' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש אודות תיקון לעון הידוע, כבר מובא בספרים שצריך להרבות באותיות התורה ותפלה ושכמה מהם יהיו חקוקים בזכרוננו, אשר אז

ד'תתקצב

אפילו בעת שחושבים בענין אחר גם זה נמצא במוח הזכרון, ומזה שידע אותם בע"פ יהי ג"כ מאמר והדרת פני זקן בלקו"ת סוף פרשת קדושים, ובמיוחד השפעה על הנוער לקרבם לתורה ומצות וכידוע מרז"ל כל המלמד את בן חבירו תורה כו' כאילו ילדו, ונתינה לצדקה בכל יום חול לפני תפלת הבקר ולפעמים גם לפני תפלת מנחה.

במ"ש אודות מיעוט החשק שלו ויגיעתו בגמרא, — בטח זהו מתחבולות היצר לקשר מיעוט האמור עם מה שלקח על עצמו עניני קדש וכו' והרי ידוע מצוה גוררת מצוה ולא ח"ו להיפך, וכשיראה הלעו"ז שאין זה פועל חלישות ח"ו במסירתו לתורת הדא"ח הדרכותי ומנהגי ירפה ממנו.

בשאלתו אם כדאי לקבוע מכסת לימוד יומי של דפים גמרא כמה פעמים לחזור הנלמד, באיזה מפרשים וכו' — כמובן שכל הנ"ל תלוי בכשרונות הלומד, הלימוד בסביבתו וכו' ולכן ע"ז צריך להתייעץ עם ידידיו המכירים אותו וסביבתו, ומהנקודה השווה לכל נפש היא שצריך להיות לימוד לעיונה וגם לימוד למיגרס הן בתורת הנגלה והן בתורת החסידות נוסף על החזרה על ההלכות הצריכות בחיי היום יומי ולשבת ויום טוב, והלימוד לעיונה מהנכון שיהי מתאים למרז"ל במקום שלבו חפץ.

נהייתי במ"ש אודות הפעולות ובודאי מוסיפין בכאלה מזמן לזמן וכהציווי דמעלין בקדש, וכיון שנתמנה למפקח ולראש באיזה מקצועות מההפצה, יה"ר שיהי טופח ע"מ להטפח בתוספת מרץ ופעולות ככל הדרוש, ושכרו מבואר בתורה אור בתחלתו שנעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

ד'תתקצג

ב"ה, א' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

האברך וו"ח אי"א נו"נ כו'
מוה' אברהם אביש מרדכי שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מא' דחנוכה.

(א) הוראת רבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשולחן
ערוך – פוסק בנגלה דתורה – , דהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש הוא ע"ד
הרגיל, משא"כ כשעושה לרפואת הנפש, נמצאת בכ"מ ומהם באגרת התשובה
שלו סוף פרק ג'.

(ב) שאלת רו"ל (כתובות ס"ז ב) בהנוגע למר עוקבא, למה בזבז יותר
מחומש, אף שהי' ע"ד בעל תשובה וכמובא ברש"י סנהדרין ל"א ב'.

אין בזה סתירה להנ"ל, כיון שהי' זה לאחרי שכבר גמר תשובתו, זאת
אומרת שנגמרה רפואתו, וק"ל. וכמש"כ אדה"ז באגה"ק ס"י.

(ג) מאמר רב פפא בר שמואל (ב"ב ע"ג ב) אי לאו דהואי התם לא הימני,
אין שייכים בזה דברי רבי יוחנן (שם עה, א) שאמר אלמלא ראית לא האמנת,
ומכמה טעמים. (א) כי התלמיד דר"י לגלג על דברי חכמים, משא"כ בנדון
דידן. (ב) רב פפא לא אמר אלא שלא מאמין, שבזה יש לפרש שלא הי' מאמין
שהדברים כפשוטם משא"כ המלגלג שהפריך כל הענין, כדמוכח מלגלוגו. (ג)
לגלג עליו אותו תלמיד הי' כפשוטו של הלשון ברבים ומקודם, משא"כ
אמירת רב פפא ושבאה לאחר מעשה, שכבר האמין. (ד) ידוע שלכמה ראשונים
סיפורי רבב"ח כאן אינם אלא רמזים. ועיין ג"כ בזהר הק' (ח"ג רכג, ב. הק'
תי"ז), ומובאים הרמזים בכל מפרשי הש"ס ועין יעקב על אתר. ומזה מובן דאי
לאו דהואי התם כו' – אינו ענין ללגלוג אותו תלמיד.

ד'תתקצג

נרפסה בלקו"ש ח"כ ע' 543 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מור"ה אברהם אביש מרדכי: פרוש-גליקמן, ירושלים.

(ד) מרז"ל (ב"ב ע"ד ב) שהרגו הקב"ה לשרו של ים בעת בריאת העולם ומקשה ע"ז ממרז"ל (חולין מ"א ב) אין שוחטין לתוך ימים, דאמרי לשרא דימא קא שחיט.

ואינה מובנת קושיתו כלל, דמה בכך דשרו של ים מת הוא, והרי כל השוחט לאלילים דעץ ואבן גם הם אינם בע"ח. וכן – הרי אפשר שיהי' שוחט ולא ידע ע"ד מארז"ל דבבא בתרא.

(ה) כן מקשה ממרז"ל (פסחים ק"יח, ב) דבשעת יצ"מ אמר לו הקב"ה לשרו של ים כו',

ויעוין בשמות רבה פ' ט"ו דשרו של ים דבב"ב הוא של ים אוקינוס ולא של שאר הימים, משא"כ במרז"ל דפסחים – המדובר בשרו של ים סוף, כמובן.

והנה לאמיתתו של ענין בלאה"כ ל"ק כלל, כי מובן שלאחרי שנהרג שרו של ים, נמנה אחר במקומו, שהרי לכל דבר צ"ל שר ומזל למעלה. כמובן.

כן להעיר, אשר בהנוגע למרז"ל בב"ב מדרשות חלוקים הם, דבב"ב סבר דרהב שר של ים אוקינוס, ובכ"מ דרהב שמו של שר מצרים ושל ים סוף. ועוד בכ"מ דיעות שונות בזה.

אינו מזכיר אודות סדרי לימודו בכלל אבל בודאי עכ"פ. מכאן ולהבא יקבע לו שיעור בלימוד תורת החסידות, וכלשון רבנו הזקן קביעות בזמן וקביעות בנפש. והשי"ת יצליחו.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

רלה

אדמו"ר שליט"א

ד'תתקצד

ב"ה, א' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבי' דחנוכה, בו כתב אודות פב"ב שסובל מהפלטת
כו'.

והנה ברובא דרובא זהו תלוי בחלישות בריאות הכללי (ובזה גם
העצבים), שלכן צריך חיזוק בריאות הכללי וחיזוק העצבים ולהאחרון מועיל
במאד ענין דהיסח הדעת, ועבודת השם בשמחה וע"פ המבואר בכ"מ ומהם
ברמב"ם סוף הלכות לולב והלי' דעות ובטור שו"ע סי' רל"א הענין דבכל
דרכיך דעהו מובן שצ"ל השמחה גם בכל דרכיך, ויה"ר שכשם שהי' שליח
להביא השאלה יבשר ג"כ טוב מהטבת המצב.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תתקצה

ב"ה, א' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הרבנית מרת צפורה תחי'

ברכה ושלום!

נעם לי לקבל פ"ש ממנה ע"י ש"י הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל
מדות וכו' מוה' עזריאל זליג שי' סלונים, וכבקשתה אזכירה ואת ב"ב שיחיו
על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ועסקנותה וכן

ד'תתקצה

מרת צפורה: אביצדק, ירושלים.

זו של בעלה הרב שליט"א לזכות הרבים תעמוד להם בהמצטרך בגשמיות וברוחניות.

סיפר לי הרב סלונים שי' במיוחד ע"ד בנה שי' שהוא מכהן בקדש רב צבאי, ובודאי מנצל כל הזדמנות בסביבתו להסביר לכל אלו אשר השפעתו עליהם ע"ד ציווי תורתנו תורת חיים לכל אלו הנמצאים במחנה, אשר חיוב תוספת שמירה מכל דבר רע על כל אחד מהם והוספה בקדושה, כי כלשון הכתוב ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך והי' מחנך קדוש והלא לב ישראל ער הוא ואין הדבר תלוי אלא בהמעורר שימצא האותיות המתאימות ויהיו דברים היוצאים מן הלב, ויהי רצון אשר יהי' כהוראת ימי חנוכה שמוסיף והולך באור הבא משמן טהור ועד שיאיר על פתח ביתו מבחוץ משתשקע החמה. והשי"ת יזכהו שיהי' מהמשתדלים בזה ככל הדרוש.

בברכה

ד'תתקצו

ב"ה, ב' טבת, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"א מ"ח – שנתאחר דרך הילוכו – ולפלא שמאז אין ממנו ידיעות, ולא אישור קבלת מכתביי ומהנעשה בהמשך לזה.

נעם לי לקרות במכתבו אודות פעולותיו בקדש, ונאמן רבנו הזקן שדבריו יתקיימו במילואן, כוונתי למ"ש (בתורה אור בתחלתו) אשר צדקה תרומם גוי ונעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה. ובודאי ניצלו ימי חדש כסלו, יו"ד וי"ט כסלו וימי חנוכה בכל הנ"ל, ובנקודה התיכונה הפצת המעינות חוצה, אשר גם עיי"ז יתוסף בכל האמור.

מוסיג"פ מה שי"ל לאחרונה, ובטח יזכה בזה את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה לבשו"ט ולהצלחה בכה"ע

מ. שניאורסאהן

ד'תתקצו

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 533 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

ד'תתקצז

ב"ה, ב' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"יז בכסלו. — כבר מלתי אמורה לכמה מאנ"ש
והאברכים, אשר כ"פ שמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
שנמצאים אנו בסוף עקבתא דמשיחא, ולכן כל רגע יקר וצריך לנצל **ככל**
האפשרי במילוי תפקידו הנפשי והפנימי של כל אחד מישראל, אני נבראתי
לשמש את קוני ולעשות את זה מתאים להוראת ההשגחה העליונה ובשמחה
וטוב לבב, וכיון שהצליחו בורא עולם להורות לכתה באחת משיבות כ"ק
מו"ח אדמו"ר אשר באה"ק ת"י, צריך להוסיף אומץ בזה לקרב המושפעים
שלו לתורה ומצותי ולהכניס ולהכנס עי"ז בצבאות ה' אשר בקרוב יצאו ביד
רמה מהחשך כפול ומכופל מהגלות המר בו אנו נמצאים. ומזה מובן וגם
פשוט שאין להתרשם כלל מפיתוי היצר ע"ד נסיעות טלטולים למקומות
אחרים שתוכן כוונתו בזה ביטול זמן הפסק עבודתו בקדש כו' וכו' וגם
בהנוגע לעצמו שכרו אמור מרבנו הזקן (בתורה אור בתחלתו) אשר צדקה זו
שעושה עם המושפעים, תרומם גוי ונעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה,
עיי"ש.

ויהי רצון שיתבונן בכל הנ"ל אליבא דנפשי ואז ישמח בחלקו שמחה
אמיתית ופנימית.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תתקצח

ב"ה, ב' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

ארגון נשי ובנות חב"ד
באה"ק ת"ו,

ה' עליהן תחיינה.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבן אודות יחסי לזריקות תרכיב סאלק, בשביל חיסון
הילדים שליט"א.

כבר נהגו בזה בכמה מדינות, ובארצות"ב נעשה זה ע"י רובם ככולם
ובהצלחה, ולכן נכונה עשי' זו.

ובשאלתן אם לעשות זה בתרכיב סאלק מתוצרות חוץ או תוצרת הארץ,
מובן שתלוי זה בסמכות המייצרים שכמה מהם ישנם כאן, ובטח גם באה"ק
ת"ו, ולכן יחליטו בזה אחרי שידעו הפרטים בזה ואיזה מהם עדיף, ואיך
שיחליטו יהי' להצלחה בטוב הנראה והנגלה ולגדל את כל ילידיהם שי' בתוך
שאר ילדי ישראל שי' לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה לשם
ולתהלה ולתפארת.

בברכת הצלחה בכל עניינהן

ד'תתקצח

סאלק: ראה גם לעיל אגרת ד'תתסב, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תתקצט

ב"ה, ב' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מוה' אהרן מרדכי שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ח כסלו והקודמים, ובדאי מהדקים יותר
ויותר הקשרים שבין חברי הנהלת הרשת, בין חברי ההנהלה עצמה ועם
המורים, ובזה בטח תעזור עריכת תכנית כללית בשביל מוסדות הרשת, אשר
אף שאפשר שיש תנאי המקום שדורשים איזה שינוי בין [בית] ספר אחד
להשני, בטח אין זה אלא שינויים קלים, והרי אפשר להניח מקום לכל מנהל
ומורה בכתתו להוסיף על הנקודה הכללית שינויים מתאימים לתנאים
המיוחדים.

במ"ש אודות הנוסח של המצבות, צריך הוא להערך בנוסח כזה שיוזכר
שם כ"ק מו"ח אדמו"ר או עכ"פ שם חב"ד ליובאוויטש והטעמים מובנים,
שכל הקוראו במצבה יזכיר גם תיבות אלו שבמילא מעוררים זכות אחרים,
וק"ל.

מכתבי מענה לאמו שתליט"א בטח נתקבל מאז.

. . . בטח ניצלו ימי יו"ד י"ט כסלו וחנוכה בבתי ספר הרשת באופן
המתאים.

בברכה לבשו"ט.

ד'תתקצט

מו"ה אהרן מרדכי שי: זילברשטרום, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תכו,
ובהנסמן בהערות שם.
הנוסח של המצבות: ראה לעיל אגרת ד'תתסח.
מענה לאמו: לעיל שם.

ד'תתר

ב"ה, נר שמיני דחנוכה, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אליעזר שי שטיינמאן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי ב' הכרכים של ספרו "משנת חב"ד", שכנראה נתאחרו דרך הילוכם. ות"ח על שימת לבבו, ובפרט בשלחו "בכור הטופסים". ובהגיעם לידי התחלתי לעיין בס מיד, כמובן.

בידעו השקפתי ממכתבי הקודמים, לא יפלא בעיניו ששמחתי במיוחד לראות בספרו כמה מונחי החסידות מבוארים עפ"י סדר הא"ב וגם מראה מקומות בחלק מסוים, שזה יתן האפשריות לקורא וללומד בספרו לעיין במקורות עצמם ולהעמיק בהם. והרי זו היא אחת משאיפות כל מחבר וסיפוקו הרוחני כאשר מצליח לעורר רצונו ותשוקתו של הקורא להתעניין ולהתעמק יותר בנושא הספר.

כיון שהכל בהשגחה פרטית, יש לציין שספרו נתקבל לימי החנוכה שענינם מוסיף והולך, ונתקיים בכ' ענין זה, שזוכה להפיץ אור תורת חב"ד בין חוגים רחבים בחוץ, עפ"י המאמר הידוע דיפוצו מעינותיך (אפילו בין אלה שעדיין חוצה).

מקוני שלא יקפיד אם אעיר ג"כ על עוד מה שגרם לי עונג ושמחה מיוחדת בקשר עם הופעת ספרו הנ"ל, והוא, שקבלתי תיכף תגובות שונות מחוגים שונים ובהם כאלו שטענו היתכן? שהרי תורת חסידות חב"ד היא פנימיות התורה ובלשון משל הידוע מכ"ק רבינו הזקן שהוא בדומה לאבן טובה בכתר המלך (הוא מלכו של עולם) אשר בה תלוי לא רק חשיבות הכתר אלא גם חוזק עצם ענין המלוכה. ופשוט אשר כל העוסק בלימוד תורה זו אפילו לעצמו, ועל אחת כמה וכמה אם גם בהסברה לאחרים ובהפצתה בין חוגים רחבים, שצריך להתאים את חייו לעניני תורה זו ולדרישותי, ובאם

ד'תתר

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 549 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מר... שטיינמאן: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'שכה, ובהנסמן בהערות שם.

אין התאמה זו איך יתקיים בזה מאמר חכמינו ז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה?

וענין העונג והשמחה הנ"ל הוא, שהרי דברים ק"ו: ומה אם אלה המגיבים שאין להם ידיעה מספיקה, ואין צריך לומר הבנה עמוקה, בתורת חסידות חב"ד, בכל זה עמדו על הנקודה הנ"ל, עד כדי שלילת מנוחתם, הרי בודאי שכן הוא אצל כ' – שהקדיש מזמנו ושימת לבבו ונפשו, ובטוחני אשר מפנימיות נפשו, ללימוד והתעמקות בתורת חסידות חב"ד.

ואף כי בטוח אני שמעת שהתחיל עבודתו בעריכת ספריו אלו ועד עתה באו שנויים ניכרים לא רק בעולם המחשבה של כבודו אלא גם בעולם הדיבור והמעשה שלו, תקותי שילך מדרגה לדרגה בהוספה בזה, וכנ"ל – הולך ומוסיף הולך ואור, עדי אשר במשך הזמן יהי הסופר והספר אחדות שלמה, באופן אשר הספר יעיד על מחברו והמחבר יעיד על ספרו.

ואיחולי לכ', אשר, כמו בכל ענין טוב ובפרט בעניני תורה ומצוה שאין סופיים הם, הנה סיומו שני כרכים אלו לא רק שלא יהי סיום ח"ו למשנת חב"ד בחייו הוא, אלא אדרבה מכאן ולהבא כל יומא עביד עבדתי לשמש המשך חי לענינים שכתב בספריו אלו. ויהי רצון מבורא עולם ומנהיגו בהשגחה פרטית על כל אחד ואחד שלא יהיו כל העלמות והסתרים בהתגשמות כל הנ"ל בפועל.

המצפה לבשורות טובות וחיותם בכבוד ובברכה והוקרה

ה'א

ב"ה, ג' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב ראשי פרקים מאשר עבר עליו ומסיים בטוב אשר נתרפא והוטב המצב ושואל עצה איך להתקדם בת"ת.

ומובן שכל אחד הלומד בישיבה צריך להתאים סדרו לסדרי הישיבה, ובזה ג"כ ההנהגה הכי נחוצה ללמוד בחברותא והרי דבוק חברים הוא מהמעלות בה התורה נקנית כדבר משנה, ומהנכון שבזמנים שלו יקבע שיעור לימוד בהלכות הצריכות בחיי היום יומים אשר רובם ככולם הם בשו"ע חלק

אורח חיים, ובכדי לדעת בהקדם את המעשה אשר יעשה, הוא אשר בתחלה ילמוד הלכות אלו בקיצור נמרץ ע"ד קיצור שו"ע, דרך החיים הנדפס בכמה סידורים וכיו"ב עד שיהי' בקי בהם ע"י לימוד איזה פעמים והרי המעשה הוא העיקר.

בטח יודע מהתקנה לומר תהלים שיעור החדשי — כפי שנחלק התהלים לימי החדש — אחרי תפלת הבקר בכל יום, ועכ"פ ישמור זה מכאן ולהבא, וכן אשר בכל יום חול לפני תפלת הבקר יפריש איזה פרוטות לצדקה, והשי"ת יצליחו.

בברכה

ה'ב

בי"ה, ג' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך הגיע מכתבם מיי"ב כסלו עם הפי"נ המוסגר בו, שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובטענותיו בהנוגע לסניף הישיבה ב . . . , כבר נדבר בכגון דא לכמה מאנ"ש שאפילו באונס גמור ע"פ תורה הנה כמאן דעביד לא אמרינן, וק"ל, ואיך תוושע הסביבה ב . . . ע"י טענות ותביעות ושקו"ט!! ואם אפילו פב"פ אינו ממלא המוטל עליו אין זה ממעט כלל חובתו של כאו"א מבנ"י השאר, ויש מקום לומר שאדרבה עוד מרבה בזה, כיון שעליו לעשות גם בחלק חבירו וכמובן ממרז"ל זכה נוטל חלקו וחלק חבירו שאם זה בשכר מוכרח שיהי' זה גם בעבודה וק"ל. ויה"ר שכאו"א מהם יוסיף בפעולות ביהדות בכלל ובהפצת המעינות ביחוד וכהוראת ימי חנוכה שצ"ל מוסיף והולך באור מיום ליום משמן טהור ועל פתח ביתו מבחוץ, ויה"ר שיהי' זה מתוך בריאות הנכונה.

בברכה

ה'ג

ב"ה, ג' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ז"ע נתקבל מכתב מ... שליט"א ומובן שגרם לי עגמ"נ שכותב שהוא וזוגתו שיחיו נפלו ברוחם כשמסר להם הנדבר אודות עבודתם, ולפלא הדבר שאחרי שעומדים אנו בכתובים זה כמה שנים, ואעפ"כ מפרש דברי באופן בלתי מכוון לכוונתי אני ונוסף על מרז"ל הידוע עה"כ ה' צדיק (דוקא) יבחן, ז.א. שבאים בתביעות לזה שישנה בו האפשרית והכחות למלאות התביעות במילואם שמה מובן ג"כ שמטרת התביעה היא להביא כחות אלו בגלוי ובפועל, ומובן ג"כ שכמו בכל עניינים דקדושה כל אדם נתבע מתאים לכחותיו הוא, אף שבמדת אדם אחר פועל בלא"ה גדולות ונצורות, וכמאמר הידוע לפוס גמלא שיחנא, ומבואר באריכות בכ"מ בדא"ח בדיוק הלשון ככל מאדך, מאד שלך דוקא, וזוהי ג"כ נקודת דבורי עליהם עם... שליט"א שאין הם מנצלים כחותיהם ככל האפשרי ובמילא חבל, כי הרי הרבים נהנים מהם ומפעולותיהם, ואין כאן שום מקום לנפילת רוח, אלא אדרבה, וכמובן.

ובברכה לבשו"ט בכל האמור

ה'ד

ב"ה, ה' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח כסלו, בו כותב אשר רצונו הפנימי להמשיך בלימוד בתורה אבל לע"ע אין מוצא בעצמו די סבלנות והתמדה למלאות רצונו זה.

והנה העצה היעוצה בזה היא. א) לקבל עליו קביעות עתים בלימודים מבלי הכבדה יתירה על המדה, וכידוע טבע האדם ללכת מן הקל אל הכבד ובפרט לאחר הפסק זמן בלימודים ב) להשתדל ככל האפשרי שיהי' הלימוד בצוותא עם עוד מי, כי מלבד שדבוק חברים היא אחת המעלות בהם התורה

נקנית, רואים במוחש שעי"ז הקביעות מתקיימת יותר כיון שמתביישים בפני החברים לשיעור וגם אין מקום לאמתלא כ"כ, ג) לא להתייאש אם הנסיון הראשון או גם השני אינו מצליח, כי כך הוטבע בטבע הבריאה שאפשר שכי"פ לא יבוא לפועל, אבל תוקף הרצון מצליח סוף סוף.

ידוע שלכל ענין צריך סייעתא דשמיא ובפרט בעניני תורה ומצות בימינו זמן גלות חשך כפול ומכופל, ולכן מהנכון שבכל יום חול לפני תפלת הבקר יפריש איזה פרוטות לצדקה ובכל יום אפילו בשבת ויום טוב יאמר איזה קאפיטלך תהלים לאחר התפלה, והשי"ת יצליחו לבשר טובות אשר התחיל בעבודה הנ"ל ורואה פירות ביגיעתו וכמאמר רז"ל יגעת ומצאת.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'ה

ב"ה, ה' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

סו"ס נתקבל מכתבו — מב' דחנוכה, ואף שגם בו לא נמצא ביאור לשתיקתו כל הזמן. ויה"ר שעכ"פ תהי' זה התחלה טובה להודיע בשו"ט בענינים הכללים ובענינים הפרטים.

כבקשתו אזכיר את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

כנראה מהעדר הידיעות — לא ניצלו אנ"ש כלל וכלל ימי הסגולה שעברו — בערך איזה שהוא להאפשריות דימי סגולה אלו בכלל, וביחוד בשנה זו אשר על ידי המאורעות היתה תזוזה נוספת בכמה מבני"י להתעוררות להקב"ה ואפילו לתורתו ומצותיו. וכמו שכתבתי איזה פעמים, איני יודע מה אוכל עוד לעשות בזה, כיון שכנראה מתעקשים בזה בתוקף הכי גדול לבלי

ה'ה

נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 519 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
המאורעות: ראה לעיל אגרת ד'תתצ, ובהנסמן בהערות שם.

לפעול מה להפצת המעינות, ומצמצמים א"ע ומורידים א"ע לבחינת צומח ר"ל, שאינו יכול לזוז מהטפחים האחדים במ מתפשטים השרשים שלו.

וגדול החשך שאין מרגישים מצבם — בעת הלימוד ע"ד שישנם די סוגים בעולם, דומם ולמעלה ממנו צומח, ותכלית הצומח שיתעלה בחי, שמעלה נוספת בו שהולך ממקום מעמדו למקום חדש וגם שם ממלא תפקידו, וגם זה אינו מספיק וצריך הוא לעלות לדרגה של מדבר, וגם זה אינו מספיק כי צ"ל מהלך, ז.א. לא להסתפק בעלי מדרגה לדרגה בגבול אלא דוקא מהלך בלי גבול. ואינם מרגישים המצב במ נמצאים, שמושקעים לא רק ראשם ורובם אלא כולם ממש בעיניים הכי קטנטנים של הגוף ונפש הבהמית (שכלשון רבנו הזקן הגופים מחולקים הם ואין לו שייכות לגוף השני). וכשמבקשים שאפשר יסיח דעת, לשעה קלה עכ"פ, מעיני הגוף שלו ויתענין בהארת הסביבה וחלקו שבעולם שלו, אף שאין מתן שכר וזנראה לעיני בשר חומרי על אתר, אין מתקבלים הדברים כלל וכלל. וכשאיך כל מוצא להשתמט מזה פועלים בעצמם (וכנראה שלמס"נ תחשב) להתאסף איזה אנשים יחד כל אחד מציע סברתו שתהי"י היפך סברת האחרים ואח"כ מכריז כל אחד — שאינו יכול לקבל עליו אחריות, ושלאידך גיסא אין על מי לסמוך, כי כל אחד מלא חסרונות ואי אפשר שיפעול, ומה לי ולכל הענין הזה ואני את נפשי הצלתי, שהרי באתי להאסיפה שמעתי גם דברי השני והשלישי, אף שאין מגיעים הם לקרסולי, ומה עוד חובתי ואעשנה. והרי גם זה פרוש יקרא, ובר מעלה הוא, וכלשון רז"ל, סוטה כב, ב.

מובן שאין דברי הנ"ל מכוונים דוקא לאחד מאנשי, וישנם יחידי סגולה יוצאים מן הכלל, אבל לדאבוני הכי גדול נער יכתבם. והאומנם על זה עמלו רבותינו נשיאינו הק' השקיעו נפשם וכחותיהם הפנימים והעצמים בכדי שיבוא הזמן דהנה זה עומד אחר כתלנו ותהי"י עזובה מבהילה האמורה?

בברכה

מ. שניאורסאהן

ה'ו

ב"ה, ו' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו המהיר מבי' טבת אשר ז"ע נתקבל, בו כותב אודות שתי הצעות, נסיעתו לארצוה"ב, וחיפוש ענין של פרנסה בהמדינה בה נמצא עתה,

ומובן שהסברא השני' קודמת ומכמה טעמים, והעיקר אשר החסרון ע"ע הוא כנראה חוסר המרץ שלו והעדר ההתעסקות בהסתדרות כדבעי ולכן לדעתי מההכרח הכי גדול שיראה פעילות הדרושה בעניניו בכלל ובענין של פרנסה והסתדרות ביחוד ויעשה זה אליבא דנפשי' ולא רק לצאת ידי חובתו ולהשביע רצון הדורשים זה ממנו, ויה"ר אשר מרז"ל הידוע יגעת ומצאת יקוים בשתי הנקודות שיתייגע בהאמור (והרי הנהגת עולמנו הוא בזיעת אפך תאכל לחם, ורק לעי"ל מלאכתו נעשית ע"י אחרים), ויקוים גם סוף המאמר, ומצאת.

מבהיל שאינו מזכיר אף מלה בהנוגע לימי יו"ד וי"ט כסלו וחנוכה, והרי בודאי היתה איזה התועדות וכו'.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'ז

ב"ה, ו' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מכ"ח כסלו עם הפ"נ המוסגר בו שיקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ובטח בינתים כבר קבל מענה על מכתביו הקודמים.

ומי"ש אודות הספר תורת מעשה בראשית, הנה מה שנכתב אודותו הרי לא נכתב בדרך גזירה כ"א בטעמו ונמוקו על אתר ובמראה מקומות ומה שבא בכתב הוא חלק קטן ביותר ממה שיש לכתוב בסגנון דא כי תוכן ס' הנ"ל מבהיל וכנראה גם מהדוגמאות אשר במכתב אודותו.

הילדה שכותב אודותה שסובלת מחולי "נפילה" – קראמפץ – " אינו מובן, אי הא לא הא, ובכ"א לשניהם מצאו תרופות וטפול רפואי מועיל ובטח ישאלו בעצת רופאים מומחים וימלאו הוראותיהם.

ידוע שמנהגנו* (ודלא כאיזה מהאחרונים) שבהנוגע לנשים כותבים "בכל אבריי" כי הרי כמה דיעות בש"ס במספר האברים של האשה.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'ח

ב"ה, ו' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח שאי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שניאור זלמן שי המכונה ד"ר יצחקי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מבי' טבת, בו כותב אשר קבע זמן הכנסת הס"ת לביהכ"נ לחמשה עשר בשבט, ראש השנה לאילנות. ובמעטפה בפ"ע

(*) בכורות מה, א. שער הכולל פכ"ו.

ה'ז

ומ"ש... מעשה בראשית: לעיל ח"ג ד'תרס.
ידוע שמנהגינו: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ד'קנו, ובהנסמן בהערות שם.

ה'ח

הו"ח... יצחקי: אגרת נוספת אליו — לעיל ד'תתקכו. וראה שם לתוכן האגרת שלפנינו.

נשלח לכי חוברת, בה נמצא מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע בהנוגע להכנסת ספר תורה, ובטח תתקבל בעוד מועד.

וכיון שאמרו רז"ל מגלגלין זכות ליום זכאי, וידוע פתגם הבעש"ט אשר מכל דבר וענין יש ללמוד הוראה בעבודת האדם, ז.א. במילוי תפקיד בריאתו, שהוא, כדבר משנה (מס' קדושין בסופה), לשמש את קונו, י"ל הרמו גם בהנ"ל, מתאים לפתגם רז"ל אשר האדם נקרא עולם קטן, וכל מה שיש בעולם יש באדם, ובפרט כולל הוא ד' הסוגים דומם צומח חי מדבר, וגם בעבודת האדם לבוראו ד' סוגים אלו, והולך מחיל אל חיל, והתחלת ענינו בדומה לסוג הדומם, ז.א. שאינו אלא מקבל מבלי כל הוספה מצדו עצמו, אשר בכלל הם ימי הקטנות והילדות, מדומם מתעלה לצומח, אשר חטה אחת מצמיחה כמה חטין ומגרעין — צומח אילן נושא פירות, ז.א. אשר ענין שמקבל ולימוד שלומד מתבונן בו ומעבד אותו לארכו לרחבו ולעומקו ומנצלו להתפתחות עצמו ככל האפשרי. מסוג זה עולה, במשך הזמן וע"י עבודה ביגיעת נפש ויגיעת בשר לסוג החי, ז.א. שמתגבר הוא על הטבעיות שלו, באם היא בלתי רצויה וכן על סביבתו מורשת אבות וכיו"ב, ומשנה מקומו ואינו קשור להסביבה שלו וכו' אבל גם זה אינו התכלית והמטרה האחרונה, ועליו לעלות לסוג עליון יותר, הוא סוג המדבר, אדם בעל שכל עיוני ולא רק שכל המעשי השייך לענינים שבפועל אשר ישנו גם בבעלי חיים, וכמו שועל פקח שבחיות כו' וכיו"ב, ז.א. אשר אפילו בעבודתו לקונו אינו מסתפק בלימוד המוכרח בשביל לדעת המעשה אשר יעשה ואלה אשר לא תעשינה, כ"א גם עוסק בידיעת בוראו וכמה שכתוב דע את אלקי אביך, שכללותה היא פנימיות התורה אשר בדורנו נתגלתה ונתבארה בתורת החסידות.

מכל הנ"ל מובן, שתחלת פעולת האדם הוא בעלי מסוג הדומם מקבל גרידא לסוג הצומח, והתחלה זו חלה בר"ה לאילנות וכמ"ש כי האדם עץ השדה, ומזה לר"ה לעניני בהמה ור"ה לעניני אדם (ראה משנה ר"ה רפ"א). אשר הנקודה התיכונה והאחרונה היא, אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, וכמרז"ל בפרקי דר"א (פרק א').

בברכה.

ה'ט

ב"ה, ו' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה צבי שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבלו קטעי המכ"ע מהירחון עס"וספר, והצופה מלי כסלו. ולפלא שבמשך כל הזמן אין ממנו כל ידיעות בענין האניות.

והנה קבלתי מא' מענה: סיבה לשתיקה בכגון דא ומחקו"ד זו — שאין הזמן מתאים לדון על כגון הנ"ל מפני המאורעות בשבועות האחרונים וכו'; — ואמרתיו לו שהוא בדוגמת חולה האומר להרופא אשר כיון שחלוש הוא ומצב בריאותו רעוע, אין זמנו פנוי לקבל סממני הרפואה, וימשיך בהנהגתו דעד עתה, אף שהיא מסכנת המחלה, ולכשיבירא — יתענין בסממנים המוצעים, — והנמשל מובן.

ומובן שעיקר הטענה היא לא אליו, אלא לפלא שאלו שהוראה בענינים כהנ"ל הוא תפקידם העיקרי, ולמרות זאת מנצלים מצבם ומרצם בענינים השייכים לאחרים, ומובנות התוצאות וגם נראות בהשטח שהם אחראים עליו.

וכבר מלתי אמורה במ"א, שבעצם כל איש ישראלי ער הוא לקיום התורה ומצותי' במרץ וגם בהנוגע למעשה בפועל, אלא שהיצה"ר שאומן הוא — המציא המצאה שמכוון את המרץ והפעילות לענינים שאינם שייכים כלל לפלוני, ובזה מרויח בשתים, (א) פלוני אינו מרגיש שיש כאן חסרון — כיון שמנצל כל המרץ שלו. (ב) הענין העקרי חסר לגמרי, כי אחרים — הרי אין זה מתפקידם, ואלה שתפקידם נפשי ועיקרי הוא, טרודים בעבודה אחרת.

ועי"ד פתגם הרמב"ם שחולי הנפש הוא עי"ד חולי הגוף, דוגמא להנ"ל

ה'ט

מו"ה צבי: הרכבי, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז ב'עצ. ב'קלו. בענין האניות: ראה לעיל אגרת ד'תשצו, ובהנסמן בהערות שם. המאורעות: ראה לעיל אגרת ד'תתצ, ובהנסמן בהערות שם.

הוא — כשהמוח והלב יתחילו להתעסק בעיכול המאכל, בירור האוכל מן הפסולת או הפרדת הפסולת מן האוכל. אלא שבגוף ניכרות התוצאות מזה תומ"י, שהיא סכנה מידית הכי גדולה לקיום כל הגוף, נוסף על שהעיכול אינו נעשה ואינו מצליח, משא"כ בהנוגע לנפש, מפני הרצון להניח מקום לבחירה חפשית, נותנים ארכא ומאריכים גם את הארכא ודוחים המועד מזמן לזמן. ובהמצאנו בדרא דעקבתא דמשיחא אשר מתבררים ומתלבנים ומצורפים רבים, הנה כל הנ"ל נראה בעליל, ואין נדרש לביאורים והתבוננות עמוקה.

ומי שאמר לעולמו די יאמר די לחילוף הסדרים (אשר "בבית המקדש" משורר רוצה להיות משוער ולהיפך (ערכין יא, ב), ומזה בא בהשתלשלות למטה מטה — אותו המצב בו אנו נמצאים כעת), ויביא לנו גואל צדק אשר תקופתו היא כולו חייב ר"ל כולו זכאי — בלי בלבולים.

בטח הוא וכל ב"ב שיחיו בסדר ובשלום. ותקותי אשר כבר התחיל להשתתף בהתועדות אנ"ש, וביום הבהיר הוא י"ט כסלו העבר בכלל זה.

ברכה לבשו"ט בהנ"ל

נתקבל הסי' חידושי הרש"ש על הרמב"ם. ות"ח ת"ח. ולכאורה באם הי' נדפס באותיות מרובעות — הי' מתרבה מספר המשתמשים בו בדורנו דור יתום זה. מוסג"פ הוספה להגש"פ.

ה'י

ב"ה, ז' טבת, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

צו אלע אנטיילנעמער אין דער יערלעכער ארצות־הברית
חגיגה פון מרכז הישיבות "תומכי־תמימים" ליובאוויטש

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

צו דער יערלעכער חגיגה, יום א' שמות, ה'תשי"ז, שיק איך מיין

באותיות מרובעות: ראה קנ' משיחות ש"פ קדושים וב' אייר תשמ"ט ס"י.

באגריסונג און ברכה צו אלע אנטיילנעמער אין דער יערלעכער תורה-פייערונג פון מרכז הישיבות "תומכי-תמימים" ליובאוויטש אין אמעריקא.

פאררופנדיק זיך אויף דעם באקאנטן ווארט פון דעם אלטן רבי'ן בעל התניא והשלחן-ערוך, דער באגרינדער פון תורת חסידות חב"ד, אז "א איד דארף לעבן מיט דער צייט" – מיט דער צייט און מיט דעם גייסט פון דער סדרה פון דער וואך – וויל איך אין קורצן זיך אפשטעלן אויף דער ערשטער פרשה: **ואלה שמות בני ישראל**, וואס דאס איז די תורה-צייט ווען די חגיגה קומט פאר.

אין דער דאזיקער ערשטער גלות-פרשה ווערט דערציילט ווי אזוי א הייפעלע אידן, זיבעציג נפשות, אין א פרעמד לאנד, צווישן א גרויסן און מעכטיקן פרעמדן פאלק אין מצרים, האט זיך גאר ניט פארלארן, גאר ניט נתפעל געווארן; די ערשטע אידן אין דעם ערשטן גלות האבן פארשטאנען, אז דער סוד פון זייער עקזיסטענץ איז אין זייער אנדערשקייט, אידענטיטעט און זעלבסטשטענדיקייט, וואס זיי האבן אפגעהיט שטרענג און אן-פשרות'דיק, און ווי חכמינו זכרונם לברכה דערקלערן, אז אין זכות פון דעם וואס זיי האבן ניט געענדערט זייערע נעמען און זייערע מנהגים (שלא שינו את שמם כו') זיינען זיי אויסגעלייזט געווארען פון גלות. ניט נאר האט דער דאזיקער אידישער באוואוסטזיין פארהיט זיי פון פרעה און די מצריים, נאר עס איז געווען **כן ירבה וכן יפרוץ**, זיי האבן זיך פארמערט אין צאל און זיינען געווארען שטארקער אין גייסט, ביז זיי האבן זוכה געווען צו דער גאולה און צו קבלת התורה, וואס האט ליכטיק געמאכט די גאנצע וועלט און פארפאלקאמט דעם תכלית פון וועלט-באשאף.

אין דער דאזיקער פרשה פון תורתנו הקדושה, תורת חיים, געפינט זיך די פונדאמענטאלע לערע פאר אלע אידן אין אלע צייטן און אין אלע דורות פון גלות, בפרט פאר אונזער דור, ווען דער גלות האט אנגענומען די שארפסטע פארמען פון לייזן און פארניכטונג ח"ו, פיזישע און גייסטיקע. אומעטום זיינען אידן א קליינע מינאריטעט ארומגערינגלט פון א פרעמדער און פיינטלעכער וועלט, א וועלט וואו די עלעמענטארסטע מענטשלעכע רעכט און מאראל איז פולשטענדיק אונטערגראבן, וואו ליכטיקייט איז פארטוישט מיט פינסטערניש און פינסטערניש מיט ליכטיקייט, א וועלט וואס לעבט אין שרעק פון אטאמישער זעלבסטפארניכטונג ר"ל.

אין דער דאזיקער צייט פון פינסטערן גלות מוזן מיר אידן געדיינקען די אנווייזונגען פון דער ג־טלעכער תורה, תורת חיים, אז בלויז דורך אונזער אנדערשקייט און גייסטיקער זעלבסטשטענדיקייט וואס שטיצט זיך אויף דער תורה און מצוות, בלויז דורך אן אומפשרות'דיקן תורה־טרייען חינוך, קענען מיר פארזיכערן דעם קיום פון אונזער פאלק, סיי גייסטיק סיי פיזיש.

דערפאר איז דער קיום פון די ליובאוויטשער ישיבות אזא לעבנסווייטיקער יסוד פון אידישן לעבן דא, ווארום אין די דאזיקע מוסדות, דורכגעדרונגען מיט דעם גייסט פון זייער גרינדער, כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, דער גייסט פון אומפשרות'דיקע תורה־אידישקייט, פון מסירות־נפש, פון אהבת ישראל אהבת התורה און אהבת השם, ווערן דערצויגן טויזנטע קינדער, כן ירבו. דא ווערן דערצויגן "תמימים" — **גאנצע** אידן, אידן מיט אן אחריות געפיל פאר דעם צווייטן און פאר דער סביבה ארום. דעריבער מוז יעדער איינער אנערקענען אלס זיין פליכט צו זיך און צו זיין משפחה און כלל ישראל, צו שטיצן די ישיבות תומכי־תמימים מיט א ברייטער האנט און צו העלפן זייער ווייטערדיקער אנטוויקלונג.

ובזכות זה וועט מקוים ווערן, בא יעדן בפרט און בא אלע אידן בכלל, **כן ירבה וכן יפרוץ**, און מיר וועלן זוכה זיין צו דער גאולה שלימה על יד איש בן פרצי בחדס וברחמים במהרה בימינו.

בכבוד ובברכת כל טוב

מנחם שניאורסאהן

ה"א

ב"ה, ז' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט כסלו, בו כותב שמתבונן במצבו עושה חשבון בנפשו ורואה חסרונות והגרעון בהנוגע ללימודו והנהגתו ועוד.

והנה ידוע אשר אחד מתכסיסי היצר הרע הוא להטיל על האדם הישראלי רגש של שפלות מבהילה האומרת קשה ביותר שתצליח בתורה ומצותי והראוי מה שקרה ביום פלוני ומה שהי' בלילה פלוני וכשרואה

שהטענה שלו מתקבלת מתחיל לדבר על לב האדם שכיון שבלאו הכי אינך מצליח, למה לך ח"ו להשתדל בזה.

וכיון שהנ"ל הוא מתכסיסי היצה"ר מובן שאין לשמוע לדבריו כלל וכלל ולהסביר לעצמו, שאמת עד עתה לא הצליח ככל הדרוש וככל הרצוי, אבל הרי בורא עולם ומנהיגו הבטיח לכאוי"א מבני ישראל אשר כל ידח ממנו נדח ולכן עלי ללכת בדרך העולה בית א"ל על ידי הוספה בלימוד התורה וקיום מצוותי ואפילו אם לפעמים נכשל הנני בדרכי זו, הרי זה צריך להוסיף בי אומץ ושקידה וכחות נוספים במלחמה נגד היצר, כיון שבטח הרי בורא העולם משגיח עלי בהשגחה פרטית והבטיח לכל אחד אשר כשאדם מקדש עצמו מעט למטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה, ויבקש את מי מידידיו מצעירי אגודת חב"ד שיבארו לו ענין הנ"ל בארוכה יותר ע"פ המבואר בתורת החסידות ומהם בספר התניא בכ"מ. והעיקר אשר ימשיך ללמוד בהתמדה ושקידה ואז יצליחו השי"ת אשר סו"ס ינצח מלחמת היצר גם כן.

בודאי שומר התקנה לאמר בכל יום אחר תפלת הבקר השיעור תהלים חדשי — כפי שנחלק התהלים לימי החדש.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה"ב

ב"ה, ז' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה יעקב שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מנר החמישי דחנוכה, בו כותב ע"ד השיחה וההצעה ביחס עמה.

ה"ב

מו"ה יעקב: לנדא, רבה של בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'שיא, ובהנסמן בהערות שם.

והנה כמה מהחששות שבהצעה זו – עורר עליהם גם במכתב שלו. ועוד מה שיש להוסיף ענין עיקרי בזה, והוא – שבאם ידברו עם יחיד, מי יאמר להם מה תעשה – בשנותם את כל התנאים והאופנים. ובאם מסיכמים לדבר עם אגוד של דתיים, ז.א. עם גוף שמוכרחים להתחשב עמו, הרי כמה גופים כאלו כבר קיימים ולמה לא יתקשרו אתם. ולטענת המפלגתיות – כמדומה שישנם גם גופים בלתי מפלגתיים וכמו אגוד בתי כנסיות וכיו"ב, הארגון בו מתעניין הרב זקס מירושלים (כמדומה, בעה"ב של מלון שם).

ומובן, שלמרות כל הנ"ל, יש בזה גם השאלה, כמו שכותב במכתבו, שהרי בניי לביני יש להציל כמה ישובים מהשפעות נגד-דתיות, עכ"פ חלק מסוים בישובים אלו, כיון שירשו שיבוא לשם ב"כ ומדריך דתי וכו'. אבל לזה הלא לא נצרך יצור ענינים חדשים, ואם יודיעו ויכריזו אשר הפתח פתוח לביקור אנשים דתיים רבנים וכיו"ב ובאזהרה שלא יביאו לשם כל ענין של מפלגה, בטח ישנם כמה רבנים מחנכים ומדריכים דתיים שינצלו הזדמנות זו לבקר וכו'.

ולאידך גיסא ולמרות כל חששות אלו – כיון שכנראה דברו אתו לא בתור ב"כ איזה תנועה, ז.א. שדבריו ופעולותיו הוא לא יוכלו לנצלם במלחמה נגד מפלגה דתית וכיו"ב, יש לחפש אופן לנצל את השיחה להצלה פורתא על אתר. כוונתי – לבוא בדרישות מפורטות בהנוגע לישובים פרטים שיש בס חסרון בתקציב הדרוש לצרכי הדת וכיו"ב. וכיון שמעוניינים הם בהמשך המו"מ – יש מקום לומר שימלאו דרישות אלו. ואופן מילוי הדרישות ותגובת הקהל על זה (הן מצד ימין והן מצד שמאל) בטח יבהיר את המצב.

דא"ג – כמדומה שיש רבנים אחדים חברי מפלגתם (כמדומה לי אחד בשמו רב פלדמן וכן מבין הרבנים התימנים). ואתענין לדעת אם מבארים מפני מה אין משתמשים בהנ"ל למטרה האמורה.

מ"ש אודות היחס הרשלוני והמוזר וכו' – בעוה"ר היחס מבהיל עוד יותר מאשר סיפרו לו ומאשר מזכיר במכתבו. וכמו שכתבתי לאחד מעסקני אה"ק ת"יו בזמן האחרון, והוא חבר למפלגה הנקראת דתית, שלצערנו ולהיזק של כאו"א מבניי, העסקנים הדתיים מתעסקים לא במילוי תפקידם, אלא שמתחרים עם העסקנים הבלתי דתיים בענינים שאין להם שייכות לדת, וכ"א משלה את נפשו שבזה יוצאים ידי חובתם, ועניני הדת מוזנחים ובאופן

רנה

אדמו"ר שליט"א

דעזובה ההולכת וגדלה ר"ל, ואחריתה מי ישורנה — באם לא יחול שינוי עיקרי בהנהגת המפלגות הדתיות, רבניהם וכו' . . .

בכדי למעט האחריות בהצעדים שינקוט בהנוגע לתוכן תחלת מכתבי זה, אולי כדאי שאפילו אני"ש לא ידעו ע"ד התוכן האמור לעיל, בכדי שישארו הדברים חשאים עד עת מצוא.

בברכה.

מ. שניאורסאהן

ה'יג

ב"ה, ח' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . מ"ש שלבו נוקפן בענין השאלה ששאל. מובן שצריך להתחשב שזהו משעבודא דאורייתא של הבעל, עוד ועוד, וכמו שבטח יבאר לו הרב שי' אצלו שאל בזה, וכמה ענינים ישנם שחומרא מצד אחד מביאה לקולא מצד השני, ולכן יתדבר עוד הפעם עם הרב לאחר שיציע לפניו כל טעמיו.

בודאי ניצלו יום הבהיר י"ט כסלו וימי חנוכה ככל הדרוש והשי"ת יצליחם.

בברכה המחכה לבשו"ט מבריאאות כב"ב שי'.

ה'יד

ב"ה, ח' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — מבלי הוראת זמן הכתיבה — בו שואל אם לעשות תנאים או קנין.

ה'יג

בענין השאלה: שימוש ע"י מוך. בהמשך לזה — לקמן אגרת ה'רית.

והנה אין בזה נפק"מ כ"כ, וישאל למנהג אני"ש במקומו עתה בזמן האחרון וכן יעשה, אבל מה שכן נוגע הוא קביעות זמן החתונה בשעה טובה ומוצלחת, ובתור הכנה לזה אשר המיולי"ח יתחיל בהקדם האפשרי לקיים בפועל קבלת עול תורה כמו שאמרתי לו והפועל בזה הוא הוספה בקב"ע בפו"מ וכבר ידוע דעתי בכגון דא שאין להאריך בהזמן שבין התדברות הצדדים והחתונה.

ויהי רצון מהשי"ת שיהיו קשוה"ת והחתונה לאח"ז בשעה טובה ומוצלחת ולבנין בית חסידותי מאושר בגו"ר.
בברכה.

ה'טו

ב"ה, ט' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"א כסלו, בו כותב אודות ההוספה בבנין ובודאי הוספה זו תביא גם להוספה בהענינים שבתוך הבנין, כוונתי להתלמידים הר"מ והר"י הן בכמות והן באיכות. ויה"ר שיהי' בהצלחה ובאופן דמוסיף והולך אף ששקעה החמה ונמצאים אנו בגלות מר חשך כפול ומכופל, וכהוראת ימי חנוכה דמוסיף והולך מיום ליום בנר ואור הבא משמן טהור.

בברכה.

ז"ע נתקבל מכתבו מאדר"ח. וקראתי בחתימת המכ' ע"ד החלטתם — שבודאי זהו דעת השנים, שלו ושל זוגי תי' — אשר כשיברכם השי"ת בבן זכר יקרא שמו בישראל יוסף יצחק לאויושי"ט. ויה"ר שבקרוב ממש תמלאנה משאלות לבבם בזה לטובה ויגדלוהו לתחומע"ט להיות חסיד יר"ש ולמדן.

ה'יד

ידוע דעתי: ראה לעיל ח"ג אגרת ד'רעג, ובהנסמן בהערות שם.

ה'טז

ב"ה, ט' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה יצחק יהודא שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתביו (כ' מ"ח. ג' כסלו) במ כתב אודות התחדשות השיעורים בעין כרם, ובודאי לא יסתפקו בהתחדשות לבד אלא ישתדלו בהוספה בערך להעבר וכציווי תורתנו מעלין בקדש, ובפרט ע"פ המבואר בתורת החסידות אשר האדם צ"ל מהלך דוקא וכמ"ש ונתתי לך מהלכים, וזוהי תכלית ירידת הנשמה מאגרא רמה לבירא עמיקתא, כי קודם לזה היתה הנשמה בבחי' עומד וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו וכמבואר הענין בחסידות בכ"מ, ובפרט שמזכיר שישנם מבין העולים כאלו שהיו בד' אמות של חב"ד במרוקה שבטח יסייעו בידם, והרי ידועה ההבטחה אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה, והרי גם נקודה הנ"ל היא הוראת ימי חנוכה דאזלינן מני' שהולך ומוסיף מיום ליום באור הבא משמן טהור ועל פתח ביתו מבחוץ משתשקע החמה.

בברכה.

ה'יז

ב"ה, ט' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דיין בריף פון יום הרביעי.

זעלבסט פארשטענדליך אז עס איז ניטא וואס צו זארגען זיך וועגען פרנסה, ווי עס ווערט ערקלערט אין ספרים, אז די דאגה וועגען פרנסה איז

ה'טז

מו"ה יצחק יהודא: קוביטשעק, ירושלים.

ניט נאר וואס עס העלפט ניט צו פרנסה נאר אין געגען טייל עס שטערט און מאכט שווערער, און בפרט אז עס איז שוין פראן אויך א כלי, און לויט דיין שרייבען אז חנוכה ביזט דו געווארען 19 יאר, איז לויט מיין מיינונג דארפסט דו אנעמען א פעסטען באשלוס צו לערנען לכל הפחות נאך א יאר בהתמדה ושקידה און פשוט לאנגע שעות אן שום טראכטען וועגען אנדערע זאכען אויסער לערנען, און זעלבסט פארשטענדליך אז לימוד התורה איז דאס לימוד תורת הנגלה ולימוד תורת החסידות וועלכע גיט א שטארקייט אין מדת הבטחון ענין האמונה און א חיות אין עניני תורה ומצות, און נאך דעם קומענדען ראש השנה וחדש תשרי הבע"ל מיישב זיין זיך וועגען די סדרים אויף ווייטער והשם יתברך יצליחו.

זיכער האלטסט דו אן די דריי שיעורים בחומש תהלים ותניא הידועים און אלענספאל זאלסט אפהיטען זיי מכאן ולהבא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה"ח

ב"ה, ט' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה אלחנן שי' הכהן

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון כ"ב כסלו, און איך וויל האפען אז דער חנוכה איז אדורך בא אייך בסדר ובשלום.

און לויט דעם ווארט פון בעל שם טוב וועלכען מיר האבען געהערט פון כ"ק מו"ח מערערע מאל, אז פון יעדער זאך קען מען עפעס ארויסלערנען ווי צו דינען השם יתברך, איז יעדערער פון אונז בתוך כלל ישראל קען נעמען פון

ה"ח

מו"ה אלחנן: קאווען (כהן), מיאמי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תשא. ובהנסמן בהערות שם.

די חנוכה טעג א אפלערנונג, אז יעדער טאג דארף מען צוגעבען נאך א ליכטעלע און אז די ליכטעלע דארפמען אנצינדען אפילו ווען אין גאס ווערט פֿינסטער און אויב פארן צוגיין אנצינדען זאגט מען אלקינו מלך העולם, אז השם יתברך איז אונזער גיט און ער איז דער מלך און אנפירער פון דער גאנצער וועלט איז מען מצליח צו מאכען אלץ מער ליכט און ליכטיקייט, ויהי רצון אז איר זאלט דאס טאן מיט גוטען געזונט און א פרייליכער הארץ ולאריכות ימים ושנים טובות.

מיט גרוס למרת קאווען און צו אייער זון ווען איר שרייבט צו עס.

בברכה.

ה'יט

ב"ה, ט' טבת, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת שני מכתביו ואתחיל במאי דסליק בשאלתו בהנוגע למצבו הרוחני — כמדומה כבר כתבתי ולא פעם אשר צריך להשתדל במרץ מתאים להחשיבות בענין שידוך, ומובן שצריכה להיות קביעות עתים בלימוד בתורת הנגלה ובתורת החסידות, ובמצבו לדעתי גם בכמות צ"ל הלימוד בתורת החסידות יתר על הלימוד בנגלה ופשיטא שזהו נוסף על שלשת השיעורים בחומש תהלים ותניא הידועים השוים לכל נפש ובפרט להשייכים לכ"ק מו"ח אדמו"ר ולחב"ד בכלל ...

כנראה מהידיעות שקבלתי במשך השבועות האחרונים לא ניצלו התזווה במצב הרוחני והתעוררות נקודת הלב של כמה מבני ישראל לקרבם יותר לתורה ומצותי בפועל, ומבהיל המצב שכו"כ הזדמנויות היו במשך שנים האחרונות ואין החרדים לדבר ה' מנצלים אותם ולא רק שאין מנצלים אותם במילואם אלא שאפילו קרוב לזה ג"כ לא, ולצערי הכי גדול גם מצעירי אגו"ח אנו"ש וחב"ד וביותר הצעירים שצריכים להיות בעלי מרץ ובעלי פועל

ה'יט

התעוררות נקודת הלב: לאחר הנסים והנצחון כ"מבצע סיני". ראה לעיל אגרת ד'תתצ. ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'לד. ה'שב.

כדבעי למעבד לא עבדי כלל וכלל. ואף שאין הזמן להזכיר ענינים של היפך ח"ו דזכות, פשוט שלא לזה כוונתי בשורותי דלמעלה כי אם שמחפש הנני מסילות ונתיבות אפשר סו"ס יתחילו בניצול המצב גם מצד ימין ולא תהיי תורה שלימה שלנו כו' שהרי מצד שמאל מנצלים כל ענין למטרתם הם, וקשה להאריך בדבר המבהיל, ויה"ר שסו"ס אתבשר טובות בתוכן הנ"ל.

בברכה.

ה'כ

ב"ה, ט' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו נתקבל מכתבו עם הפ"נ המוסגר בו מיום הבהיר הוא יום י"ט כסלו יום גאולתנו ופדות נפשנו.

ובמה שכתבתי אודות השכירות מובן שע"ז אין יוצא ח"ו מזכות תמים ויש בענין זה רק הוספה ולא ח"ו גרעון, ותקותי שמיום ר"ה לתורת החסידות ודרכי החסידות הוסיף בעניניו במדה דטופח ע"מ להטפח, כיון שצריכה ההוספה לבוא גם למושפעיו, וע"פ הידוע דבתקופת השנה מתחדשות כל ההשפעות וההמשכות וכמ"ש והימים האלה נזכרים ונעשים וגו' במילא מתחדש ג"כ פסק ב"ד של מעלה הידוע שכל ההולכים בעקבותיו של אדמו"ר הזקן ידם על העליונה ובפרט ע"פ המבואר באגה"ק סי' י"ד הרי בכל שנה ושנה צ"ל בתוספת אור ונראה שם שזהו לא רק בתוספת אותו אור אלא אור חדש כו' עיי"ש, ובפרט שבינתיים היו ג"כ ימי חנוכה דשמונה נרות דוקא וכמבואר שהענין של שמונה הוא לא בערך לענין דשבעה שהרי השמיני שומר ההיקף וכמבואר ג"כ במרז"ל דכנור דלע"ל הוא של שמונה נימין משא"כ אפילו בביהמ"ק ראשון הי' רק של שבעה נימין.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'כ

אודות השכירות: שרצה להמנע מקבלת שכירות עבור עבודתו בחלק מהיום כיון שהוא עדיין תלמיד בישיבה.

ה'כא

ב"ה, י' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יהושע שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הראשון, ומה שכותב שהי' לו צער ממה שכתבתי ע"ד החלישות בהפצה ומצטדק שהרי לא הי' הפסק הפצה לגמרי.

כמדומני ברור שלא כתבתי "לגמרי", אלא רק ע"ד חלישות אבל בהנוגע לפועל חלישות בהפצה אומרת שהגיעו ספרי דא"ח למספר קטן יותר של אנשים, ז. א. שבהנוגע לכמה אנשים הופסק הדבר, והרי אין אתנו יודע עד מה וצריך לנצל כל הזדמנות ואפילו שאיננה מתאימה לסדר וכידוע דברי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע נעתקו במבוא לקונטרס ומעין עמוד [22] עיי"ש, ואין רצוני להאריך בזה כיון שכותב שלהבא יתקן הדבר, ויה"ר שיהי' התיקון מתאים לשמו שאז הוא כהמבואר באגרת התשובה לרבנו הזקן סוף פרק ט'.

ת"ח על הבשו"ט מהוספת שיעורי דא"ח הנלמדים ברבים ואשר הוא מהלוקחים חלק בראש בזה ולומד דא"ח ברבים בכמה מקומות ובדאי יוסיף בזה ובפרט שחוננו השי"ת בתלמידים. מקשיבים, ויה"ר שגם התלמידים יעשו טופחים ע"מ להטפח ויעוין בתוספתא עדיות פרק ד' מי שיש לו תלמידים לתלמידיו כו'.

כיון שלא לכל אחד יש יכולת הכניסה לחוגים מסוימים בין החרדים אשר בירושלים עיה"ק ת"ו מובן שכל אחד שיש לו יכולת זו צריך להשתדל לנצלה ביותר וביותר, כי זכות מיוחדת היא וד"ל. וע"ד מה שכתבתי גם להרה"ג והרה"ח כו' אברהם צבי הכהן שי' וכדאי שיתיעצו שניהם יחד איך לשתף הפעולה במיוחד בענין זה וכנראה וכמובא גם ברז"ל אשר משא שמגביהים שנים בשיתוף פעולתה היא הרבה יותר מכפל של משא הנגבה ע"י יחיד, ויקוים בהם פס"ד של בי"ד של מעלה הידוע אשר בגלל המס"נ הלזו —

ה'כא

מו"ה יהושע שי': עלבוים, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תקפג, ובהנסמן בהערות שם.
שכתבתי... הכהן: ראה לעיל אגרת ד'תשנט, ובהנסמן בהערות שם.

של רבנו הזקן – הנה בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה.

בברכה.

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי' מתאים לתוכן כתבו.

ה'כב

ב"ה, י' טבת, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

ז"ע הגיעתני הידיעה ע"ד הנתוח ואשר הוטב מצבו, ויהי רצון שילך הלך וטוב והרי זוהי ג"כ הוראת ימי חנוכה דאזלין מני' שצריך להיות מוסיף והולך בעניני טהרה וקדושה, וגוף הישראלי הרי הוא כלשון רז"ל נכסיו של הקב"ה וקדוש הוא, ובגוף החומרי בחר בורא עולם מכל עם ולשון וקרבו ובחמלה גדולה ויתירה כמו שהאריך רבנו הזקן בספר תניא קדישא סוף פרק מ"ט, עיי"ש, ויהי רצון שיבשר טוב בהאמור וכן מהוספה בשיעורי תורה ומהם בשלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע.

בברכה לרפואה ולבשוי"ט.

ה'כג

ב"ה, י"ב טבת, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב ע"ד המצב העגום במחנו ה'ט' (שהרי כל אחד מישראל חיבוהו וגם זיכוהו אנשי כנסת הגדולה לאמר: נשמה שנתת בי טהורה היא) ובפרט בשטח החינוך, אשר לכן עלה בדעתו לעזוב מקומו כי אין אף אחד במחנו למי לדבר וכו'.

ובודאי למותר להאריך אשר אין לתקן מצב בלתי רצוי ע"י ניסה מן המערכה, ואם בכא"א דברים אלו אמורים עאכ"כ בנוגע לרב, ומובטחים אנו ג"כ שחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם וטובה פעולה אחת מאלף אנחות, וודאי הדבר אשר באם ישאר במחנו ויוסיף בפעולות נמרצות להחזקת היהדות והפצתה, הנה לא לבד שע"ז יעכב שלא יוגרע המצב אלא שגם יעלה בידו להיטיבו, ומ[ז]ה מובנת האחריות בעזיבתו המערכה, וק"ל.

ומובן שבכדי שתהיינה פעולותיו מוצלחות ביותר, טוב שיתקשר עם גושים צבורים שיתמכו בהשדלות שלו וישתתפו בפעולותיו בזה, ומהנכון שיבוא בדברים ג"כ עם חבר הפעילים התורתי (אחת הכתבת שלו, הרב ש.ד. ליפשיץ, יהלם 44 רמת גן) ויסביר לו המצב, ואפשר יוכל לבוא לעזרתו.

ומ"ש ש"במדינת ישראל א"א להשמיע שום ערעור", לא כן הדבר אלא שבעוה"ר אין מנצלים כל האפשריות שבה, וק"ל.

בברכה לבשו"ט אשר נלחם מלחמת תנופה להרמת קרן ישראל סבא ע"י תורתו ומצותי ובודאי סו"ס יצליח.

בברכת הצלחה בהנ"ל.

ה'כד

ב"ה, י"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

ז"ע נתקבלה תרומתם לקופה השנתית שפ"ה, ויהי רצון אשר עוד רבות בשנים יתרמו תרומות שנתיות ובאופן דמוסיף והולך משנה לשנה ויקוים בכל עניניהם ענין התרומה בשני האופנים (תורה אור ס"פ ויקהל) העלאה ממטה למעלה והמשכה מלמעלה למטה עד לטוב הנראה והנגלה גם בענינים הגשמיים עאכ"כ בענינים הרוחניים ויבשרו טוב בהנוגע לכא"א ומענינא דיומא בהנוגע למרת . . . שתליט"א.

המחכה לבשו"ט.

ה'כד

שפ"ה: כמנין ימי השנה — מטבע לצדקה לכל יום, ונקרא "קרן השנה". ראה לעיל ח"י אגרת ג'עג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'קמח. ה'שב.

ה'כה

ב"ה, י"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
הרב מו"ה חיים הלל שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו מח' טבת עם הפ"נ המוסגרים בו שיקראו בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בו כותב בהנוגע לפעולותיהם והסידורים בזמן לימודים זה, ואשר הוסיפו באיזה ענינים בהנוגע ללימודים וגם להתועדות עם המלמדים והמחונכים ויה"ר שתהי' הוספה בכמות והוספה באיכות ולא יסתפקו בכגון דא אלא הלוך והוסיף, והרי רואים במוחש ממש הצלחה המושפעת ע"י התעוררות ר"ר של נשיאנו רבותנו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע [ואין מנצלים אותה כדי צרכה ואפילו שלא בערך ג"כ לא, אלא שלדאבון לא רק בהת"ת נוהגים בכזה, כוונתי לניצול הברכה וההצלחה הנשפעת מלמעלה אלא גם בשאר מוסדות אנ"ש וכמו בית רבקה תו"ת וכו' וכבר ידוע דבר כ"ק מו"ח אדמו"ר באחת משיחותיו בחיים חיותו בעלמא דין, עס וועט באלד קומען די צייט (כוונתו על הזמן שלאחרי ביאת משיח צדקנו) אז מי וועט זיך חאפען פארן קאפ, עס איז געווען אזא טייערע צייט און מי האט דאס ניט אויסגעניצט וכו'].

מהנכון לעורר את . . . אשר גם הוא מודה שראה נפלאות השי"ת בהנוגע לעצמו, שימשיך נפלאות אלו בעניני תורה ומצותי שאז נאחזים הם למטה מעשרה טפחים וממשיכים פעולתם לארך ימים ושנים, ויה"ר שימצא אותיות המתאימות להסביר להנ"ל ותפעלנה פעולה הדרושה . . .

בברכה לבשו"ט.

ה'כה

מו"ה חיים הלל: אדימוב, פריז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תטז, ובהנסמן בהערות שם.
וכבר ידוע: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'תק"ז, ובהנסמן בהערות שם.

ה'כו

ב"ה, י"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין.

מחות' הו"ח אי"א נו"נ מו"ה זאב דוב שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו

ונמסר רצונו הטוב להשתתפות בחלוקת השי"ס שמתחלק כאן ביום
בהיר י"ט כסלו יום גאולתנו ופדות נפשנו ובצירוף בקשתו שיהי' מהמסכתות
שלומדים בהדף יומי.

וכבר נתבאר באחת ההתועדות ע"פ המבואר באחרונים שהמשתתפים
בחלוקות כאלו, ה"ז כאילו למדו כל השי"ס במשך שנה זו ויה"ר שיהי' הלימוד
חדור אור וחום חסידותי גופא דאורייתא חדור נשמתא דאורייתא וכמבואר
בזוה"ק (חלק ג' קנב, א).

בברכה לבריאות ולבשו"ט ופ"ש אנ"ש שיחיו.

תי"ח ת"ח על הסי' ימין יוסף.

ה'כו

מו"ה זאב דוב: לודמיר, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתקטז, ובהנסמן בהערות
שם.
וכבר נתבאר: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'רעו, ובהנסמן בהערות שם.

ה'כז

ב"ה, י"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ, מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו מעיר על השאלה (שנדפסה בהתמים חוברת ה' עמוד עח אות ב') בתניא פרק ח', ותוכנה, דבמאכלות אסורות כשמתפלל או לומד אח"כ בכח האכילה ההיא, איך אפשר שהחיות שבה לא יעלה לקדושה. ויש להוסיף בזה עוד חומר ע"פ המבואר בריש פרק ל"ז כי אי"א לנפש האלקית לבטא בשפתים וכו'.

אבל הביאור בזה פשוט, **דהעלי'** היא חידוש (להעיר מקה"ר ג, יד) כיון שהסברא החיצונית היא להיפך, דמה שייכות לגשם המאכל וכו' ואפילו לגשם הגוף לקדושת התורה והתפלה שכולה רוחנית, ולא עוד אלא שגם בהנוגע לנה"ב יש מקום לתמי' זו, ובדוגמא שיד הכותבת דברי שכל אין ניכר בה כלל כל זיכוך עי"ז ואין נפק"מ אם כותב דברי שטות, דברי חכמה ושכל או אחרת, וכלשון רבנו ז"ל החכמה אי"א למששה בידים, אלא שעל ידי זיכוך החומר וגם הגשם נתעלה עד שיש לו איזה שייכות לרוחניות, ובדוגמת חומר המוח דוקא שעפ"י המבואר באיזה מאמרים נעשה בו שינוי ע"י ההתעסקות בדברי שכל, משא"כ דברי שטות, ונתעלה ע"י עסק זה, ומזה מובן שבאותו הגשם והחומר אפילו אם כבר נתעלה, אם לאח"ז נפל ממדריגתו שוב נמצא הוא במצבו הקודם, ומובן ענין זה מהטעם וההסברה שמצות בגשם אפשריות רק לאחר זיכוך העולם והגשם בכללו ע"י גלות מצרים (עיין תו"א יתרו עד, א. ובכ"מ) וק"ל.

בברכה.

ה'כז

מו"ה יצחק: הוטנר, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתקכ"ה, ובהנסמן בהערות שם.

ה'כח

ב"ה, י"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

נעם לי לקרות במכתבו מההתועדות דיום הבהיר י"ט כסלו גאולתנו
ופדות נפשנו וראשי פרקים ממה שדבר אז, ויה"ר שיפעלו דברי ההתעוררות
את פעולתם למשך כל ימי השנה כראוי לראש השנה בדוגמת הראש הפועל על
כל האברים ויה"ר שיהי' באופן דמוסיף והולך בקדש, והרי זוהי הוראת ימי
חנוכה דאזלין מני' דמוסיף והולך מיום ליום באור הבא משמן טהור
משתשקע החמה ועל פתח ביתו מבחוץ, והנקודה התיכונה בזה הפצת
המעינות שמן עד שיגיעו גם חוצה.

בברכה לבשו"ט.

במש"כ במרז"ל — הובא בתניא פ"א — ראה הק' בצדיקים שהם
מועטים כו' — סתם קאמר ולכן גם צדשא"ג בכלל.

באריכות הלשון בתניא רפ"ה — עיין הערות הצ"צ ע"ז (בס' קיצורים
והערות לתניא ע' פט).

ה'כט

ב"ה, י"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף אין וועלכען איר שרייבט די פאָרזעצונג

ה'כח

מו"ה יצחק: דובאוו, מנטשסטער. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תחקקט, ובהנסמן בהערות
שם.

אין די ענינים וועלכע מיר האבען גערעט חנוכה ערב ראש חדש, און פרעגט א
עצה וואָס צו טאָן.

איר מאכט אזויפיל ספיקות און אזויפיל סברות אויף ניט. און דא איז
מען ארויסגעפֿאַרען פון חדש כסלו און חנוכה און אריינגעגאנגען אין חדש
טבת, אז מיר איז איצטער שווער צו זאָגען וואָס אין דעם, און ווי באוואוסט
אז מען דארף אריינכאפֿען זמנים מסוגלים און אזוי האב איך געזאָגט אויך
אין פארזעצונג צו אונזער שמועס אין טעלעפֿאָן, ויהי רצון אז בעתו ובזמנו
אין א גוטער צייט און א גוטען אופן זאל ארויסקומען דאס וואָס מען דארף
בטוב הנראה והנגלה ובהרחבה אויך כפשוטה.

בברכה להצלחה מופלגה און זאלט קענען געבען צדקה מיט א ברייטער
האנד און מיט א פרייליכער הארץ.

ה'ל

ב"ה, י"ג טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
הרב מו"ה יצחק דוד שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק.

נעם לי לקרות בו אודות המאמרים שחוזר, השיחות וההתועדות שערך,
ובודאי ימשיך בזה ובהוספה אם אפשרי, וכבר ידוע ונראה גם במוחש פתגם
רבותינו הק', חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס.

ומ"ש אודות המגרעות בהסיוע מהבע"ב לעבודה בענין בנין החדש אין
להתרשם מזה כלל, ועליו לעשות ענינו באמונה באור וחיות חסידותי, ובמילא

ה'ל

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 480 והולשמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה יצחק דוד שי': גרונר, שיקגו. אגרת נוספת אליו — לקמן ה'רמט.

תתברך בהצלחה ולא עוד אלא שעייז יתוסף אור וחיות גם באלו שלעייע אין משתפים פעולה כדבעי, ויזכהו השי"ת ויצליחו לבשר טוב בכל האמור.

בברכה.

מ. שניאורסאהן

ה'לא

בי"ה, י"ג טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה שמואל גדליי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק. — מובן שמצערת התסבוכת בהבאה לפועל של עניני החב"ד והפצת המעיינות, כי הרי צ"ל כל יומא ויומא עביד עבידתי, ובפרט מצער כשאין מנצלים ימי סגולה וכמו חדש כסלו וחנוכה והתעוררות הכללית הנרגשת בתוככי בני ישראל אשר באה"ק ת"ו ואם בהנוגע לכאוי"א מאניש מצער הנ"ל עאכו"כ בהנוגע לצעירי אגו"ח שתובעים מהם יותר וזכותם גדולה יותר, וכמו שכתבתי כבר כ"פ, ומה בצע לכפול ולשלש עוד פעם ועוד פעם.

במ"ש אודות המבצע דביקור בישובים וכו' הנה בכדי לזרז הענינים, ברשותו להודיע אשר בל"נ אעורר את אניש להשתתף בשליש הוצאות הקשורות בהנ"ל, אלא שכדרכי בשליש האחרון.

שמחתי במאד למה שכותב על דבר יום העיון שערכו בכפר חב"ד ביזמתו ובמרצו, ובטח ממשיכים בקישור עם אותם שהשתתפו בהעיון עכ"פ עם רובם בכדי לחזק ההתרשמות שלהם, ובעיקר שתבוא בענינים של פועל כי הרי המעשה הוא העיקר, ויה"ר שגם יזמתו בזה תצליח. . .

ה'לא

מו"ה שמואל גדליי שי: בליזנסקי. רמת גן. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ד א'קצז.

ה'לב

ב"ה, י"ג טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הור"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים זוסיא שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק, ומוכן שמצער הגרעון בהתועדות י"ט כסלו זה בכפר חב"ד, אשר אפילו את"ל שאין זה אלא גרעון בכמות האורחים, רואים במוחש שברובא דרובא גרעון כמותי בכגון דא מביא ג"כ לגרעון באיכות, ובפרט שהוא יום סגולה היינו ראש השנה לתורת החסידות ודרכי החסידות, וק"ל. ובפרט שכותב שצד הטכני הי" מאורגן יותר טוב, וכן בהנוגע להפצת הספרים עריכת מזנון וכיו"ב — שמוכן שיכולים היו לנצל שהות המבקרים בכפר בפעולות — יותר מאשר בשנים שעברו. וכיון שכותב שגם בלוד הי' גרעון, חוששני שזהו צד השוב במפעלות צעירי אגו"ח דת"א והכפר חלישות בפרטים האמורים. והרי הפרטים הולכים אחר הכלל, ומזה מובן ג"כ ההכרח לתקן בהכלל, ז. א. בהנהלה, את החסרונות. ובהקדם הכי אפשרי ובמדה הכי גדולה, כי הרי כמה שלא יתקנו ולא יוסיפו הלאי שיסיקו למלאות דרישת השעה. והאומנם לא תהי' השתדלות בתורה שלימה שלנו במסירות ונתינות המתאימה, כשל אלו המתעסקים בשיחה בטלה שלהם, ועוברים ימים שבועות וחדשים ללא ניצול כלל, ועכ"פ לא ניצול בערך כדבעי. ויה"ר שסו"ס יזכה כ"א בתכ"י לבשר טוב ואין טוב אלא תורה ובפרט פנימיות התורה אילנא דחיי שאין שם תערובות טו"ר כ"א טוב.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ה'לב

מו"ה חיים זוסיא: ווילימובסקי, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשפה, ובהנסמן בהערות שם.
הגרעון בהתועדות י"ט כסלו: בתקופת ההמשך ל"מבצע סיני". וראה גם אגרת הבאה.

ה'לג

ב"ה, י"ד טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לתמהוני וגם לצערי, הגיעוני ידיעות, אף כי לעי"ע רק מן הצד, אשר לא ניצלו כפי האפשרי ההתועדות דיום הבהיר י"ט כסלו גאולתנו ופדות נפשנו, ז.א. שהי' ניכר גרעון במספר האורחים וכן באריכות זמן ההתועדות וכו'. ולהשאלה שבטח המצב הכללי גרם להנ"ל, ענוני שלא היו מודעות במכ"ע ע"ד ההתועדות, כן שכנראה מיעטו בשילוח הזמנות ועוד ועוד. ואם נכונה השמועה האמורה — מובנת הפליאה וגם הצער שהרי הצלחת התועדות זו וכיו"ב — זהו ענין רוחני וגם גשמי, כוונתי שמחזקים ההיכירות ומשפרים היחס וכו', וכמו שהראה הנסיון דשנים שעברו. ואף שלכאורה ה"ז בגדר דאין צועקין על העבר, בכ"ז אתענין לדעת אם תיאור הנ"ל מתאים הוא, שאז בודאי ינקטו באמצעים המתאימים למנוע תופעה זו בעתיד, ביומי דפגרא ומועדים הבאים לקראתנו בתכ"י לשלום ולברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'לג

מהעתקה.

המצב הכללי: ראה לעיל אגרת ד'תתצ, ובהנסמן בהערות שם.

ה'לד

ב"ה, י"ד טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ מו"ה יונה שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מח' טבת נוסף על הידיעות מן הצד אודות פעולותיו ומהם שהשתדל לנצל את ההתעוררות הכללית בתוככי בני ישראל אשר באה"ק ת"ו לקוב"ה לתורתו ומצותיו, ובדאי לא יסתפק בזה וירבה ככל האפשר, כי הרי זוהי דרישת השעה ומשפיעים הצלחה מופלגה מלמעלה (אלא שבעוה"ר אין אנ"ש מנצלים אותה), וכנראה שכל העושה וכל פעולה מצליחים באופן בלתי משוער מראש, ואפשר יצליח ג"כ לעורר את אנ"ש שסו"ס יתחילו גם הם בפעולות כהנ"ל, זאת אומרת אויפטאן אין פועל, ולא לצאת באסיפות שקלא וטריא והחלטות, ומובטחני שאז יצליחו גם הם וכנ"ל באופן בלתי משוער.

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לתוכן כתבו. ובמ"ש שדבר עם פב"פ ע"ד לימוד התניא, וענה אז דאס איז א אלטע מחלוקת, לפלא שאין מי שיסביר להנ"ל אשר אותם שחלקו לפני מאתיים שנה אמרו טעמם גלוי שחוששים הם שלא יתמעט עי"ז בעניני יר"ש וכו', ובזמן שעבר מאז וביחוד בדורנו זה, רואים **במוחש** אשר אדרבה זהו מוסיף ומחזק ביראת שמים, בהידור בקיום המצות כו' וכו' והרי הם ראו זה במוחש במדינתם לפנים ורואים זה במוחש גם באה"ק ת"ו, וק"ל.

ויה"ר שסו"ס יצליח בכל מקום לפי ערך המקום, זאת אומרת אצל פב"פ שלא יתנגד ואצל פב"פ שגם יסייע ואצל פב"פ שגם בעצמו יתחיל בלימוד, והרי כבר ידוע ומפורסם פסק בית דין של מעלה (נעתק בספר

ה'לד

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 251 והושלמה ע"י העתק המזכירות.
מו"ה יונה: איידלקופ, כפר חב"ד. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב ד'לה.
ההתעוררות הכללית: לאחר הנסים והנצחון ב"מבצע סיני". ראה גם לעיל אגרת הי"ט, וכהנסמן בהערות שם.

רעג

אדמו"ר שליט"א

קיצורים והערות לתניא עמוד קכ"ב בסופו) אשר בגלל המסירות נפש הלזו – של רבנו הזקן – על תורת החסידות פסקו בבית דין של מעלה אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה.

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

ה'לה

ב"ה, י"ד טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה
מנחם מענדל חיים יחיאל עזרי' שי'

שלום וברכה!

נהניתי לקבל מכתבו מז' טבת, בו כותב אודות ההתועדות ש"ל אנ"ש שיחיו וכך אשר חילק משירי התועדות מצוה דיום הבהיר י"ט כסלו גאולתנו ופדות נפשנו, ובטח אף שאינו מזכיר אודות זה מסר ג"כ מתוכן הדבורים שנדברו בעת ההתועדות כאן, ויה"ר שיהי' דבור המביא לידי מעשה, וזכות רבותנו נשיאנו יעמוד לכאו"א מאתנו למלא תפקידו בכלל והתפקיד הפרטי בהפצת המעינות חוצה ביחוד, ויהי רצון מהשי"ת שתכה"י יבשר טוב בענינים הפרטים ובענינים הכללים.

בברכה.

ה'לה

מו"ה מנחם מענדל חיים יחיאל עזרי': פרידמן (מאה"ק), לונדון.

ה'לו

ב"ה, י"ד טבת, תשי"ז
ברוקלין.

כבוד משתתפי האסיפה ביום ז' טבת
להחזקת ת"ת בעיר טרנטה,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קראתי מכתבם מודיע מדיונם ע"ד הת"ת בית יוסף וקבעו ועד
רוחני וכן ועד גשמי להנהלת הענינים וכו'.

ויהי רצון שתהיי התחלתם בעסקנותם בשעה טובה ומוצלחת ואף
שאמרו רז"ל כל התחלות קשות, בודאי לא יתרשמו מהקישוים ואדרבה הם
יעוררו תוספת כח ומרץ להנהלת הענינים מתאים להכוונה הפנימית שע"ז
ילכו גם הקישוים הלך וחסור, ויה"ר אשר חפץ ה' בידם יצליח ובהקדם יותר
ובקל יותר מאשר משערים עתה.

בתור השתתפותי, עכ"פ סמלית, מפני ריחוק המקום, בפעולות הטובות
ובהתאם להחלטתם לפתוח קאנטא בבאנק קרן של שלשה אלפים דולר הנני
מצרף לזה המחאתי בתור השתתפותי בקרן זה.

בברכת הצלחה בכל האמור המחכה לבשו"ט.

ה'לז

ב"ה, י"ד טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' טבת, בו כותב אודות חיתוך הדבור שלו שדורש
הטבה.

וצריך להתייעץ עם רופא מומחה במקצוע שכמה טפולים חדשים חדשו
בזמן האחרון המועיל בכגון דא, וכיון שלרובא דרובא הרי זה קשור גם כן עם

כח המחשבה, הנה ככל שימעט בשימת לב לאופן דבורו ולא יתרגש מזה שלעת עתה אינו כדבעי, יתוסף בהצלחת הטפול ויוסיף בהטבת המצב, ופשוט שככל שיוסיף בהתמדה ושקידה בלימוד התורה והידור בקיום המצות יתוסף בברכות השייכת נותן התורה בהמצטרך לו בכלל ובהנ"ל בפרט.

בודאי יודע מתקנת קדמונים לאמר – בכל יום לאחר תפלת השחר – השיעור תהלים חדשי – כפי שנחלק תהלים לימי החדש – ועכ"פ ישמור על זה מכאן ולהבא.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'לח

ב"ה, ט"ו טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאור ליום החמישי.

(א) במה ששואל לזמן נתינת הצדקה אודותה כתבתי. – זמנה לפני התפלה וכמרז"ל (ב"ב יו"ד, א) הובא הלכה למעשה בשו"ע.

(ב) בביאור מה שכתבתי בגודל ערך עיני תומ"צ שהוקשו לתפילין, ושואל מה מוסיף ההיקש. – מבואר ע"פ הידוע בכוונת תפילין ועינים וכפס"ד השו"ע (או"ח סי' כה סעיף ה') שעינים שעבוד הנשמה שהיא במוח וגם הלב כו' עיי"ש ובתניא ריש פרק מ"א שזהו כללות האדם כמובן, ובלשון הזהר שהמוח והלב הם שליטין בגוף.

(ג) ע"ד התבוננות בהשגחה פרטית, אף כי באמת זמנה תמיד הוא וכהתחלת הטור ורמ"א בשו"ע או"ח שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול עיי"ש, הזכרתי זה במכתבי במיוחד בהנוגע אליו, ולא היתה כוונתי לדייק

שתמיד יתבונן רק בזה במחשבתו בפועל (והרי אי אפשר הדבר בעת לימוד שאז צריך לעיין בהסוגיא והלכה שלומד וכו' וכמבואר גם בתניא סוף פרק מ"א, ו)כוונתי היתה שיהי' הענין מובן אצלו כדבעי וחקוק בזכרונו, שאז אפילו בשעה שאין זה במחשבתו בפועל בכל זה חקוקים הענינים במוח הזכרון וכמבואר גם בלקוטי תורה לרבנו הזקן סוף פרשת קדושים, וראה ג"כ בהוספות ללקוטי תורה חלק ויקרא דף נ"ג ע"ג ריש פרק ה', וזה עצמו ימעט ההפרעות שישנן לו כיון שהן בנגוד להשכל והמסקנות של ההתבוננות בהשגחה פרטית.

ד) במ"ש אודות בחור אחד בישיבה וכו' העצה היעוצה לזה הוא ענין היסח הדעת, וכידוע בכמה הלכות בנגלה דתורה שענין היסח הדעת אינו מלחמה נגד הענין ע"י שקלא וטריא כ"א היסח הדעת כפשוטו שיסיח דעתו מכל הענין על ידי שעוסק בענינים אחרים ובפרט בעניני תורתנו הנקראת תורה אור, שאפילו מעט אור דוחה הרבה חשך וכו'.

ה) במ"ש אודות יום הכפורים, יעיין שו"ת צמח צדק שער המילואים חלק שני סי' סב.

ויהי רצון שיוסיף בקביעות לימוד תורת החסידות אשר אחד היסודות שלה עבודת ה' בשמחה דוקא, וכפסק הרמב"ם סוף הלכות לולב עיין שם. בברכה לבשו"ט בכל האמור.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'לט

ב"ה, ט"ו טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה יחיאל מיכל יהודה ליב שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו ממוצש"ק, בו מודיע עכ"פ בכללות מחגיגת יום
הבהיר יום גאולתנו ופדות נפשנו, ואשר גם חבריו שי' השתתפו בזה ומסר
להם מה שכתבתי אליו, שהרי זה נוגע לכאו"א מהם.

והנה בקשתי שימסרו לו ולכיו"ב מאנ"ש — לתת בשמי מעות חנוכה
לא לו מחבריהם הלומדים דא"ח בתוספת הסברה, שפשיטא שאין בזה ח"ו
הפלי' כלפי האחרים, אלא שאלו מביניהם הלומדים דא"ח ההתקשרות
יתירה יותר, ובפרט ע"פ המבואר בתניא ריש פרק ה' בענין היחוד נפלא שאין
יחוד כמוהו וכו' שמה מובן שאלו מהם הלומדים אותו הלימוד עצמו שגם
אני לומד, ע"י ההתאחדות בהלימוד מתאחדים גם הלומדים, ותכונה
מיוחדת בזה דוקא בלימוד פנימיות התורה, כמבואר בארוכה במ"א,
והנקודה בזה, שפנימיות התורה אין בזה פנים ואחור, שניות, כיון שתוכן
הלימוד ופנימיותו מדבר באלקות, בספירות וכו' [משא"כ בלימוד נגלה
דתורה (עאכו"כ ענין של חכמה סתם חכמה חיצונית להבדיל) שבנגלה מדובר
ע"ד אוחזין בטלית ופנימיות הדברים ענינים רוחניים כמבואר בכ"מ וכמו
שאין יחוד מוחלט בהלימוד עצמו כמו"כ אין יחוד גמור בהלומדים וק"ל].

ובטח ימלא בקשתי כפי יכולתו ויודיע התוצאות. והשי"ת יצליחו לבשר

ה'לט

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 267 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה יחיאל מיכל יהודה ליב שי': זלמנוב, בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ג ד'רפב,
ובהנסמן בהערות שם. לקמן הי'שב.
נוסח דומה נכתב למו"ה שלום ליב שי' לרמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ב ג'תתיח.
ג'תתצ.

מעות חנוכה: ראה גם לעיל אגרת ד'תתצז, ובהנסמן בהערות שם.

טוב בטוב הנראה והנגלה הן בגשמיות והן ברוחניות ומהמקור לטוב זה כהמאמר אין טוב אלא תורה שממנה משתלשל בעולם.

בברכה ופ"ש כל חבריו שיחיו.

באם לא הספיק – יוכל להשלים הנ"ל בתוך שלשים יום לנר החמישי.

ה'מ

ב"ה, ט"ו טבת, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה. – מובן אשר גם להבא יכולה לכתוב לי בהענינים אודותם כותבת, ואין בזה חס ושלוש שום ענין היכך הנהגה טובה, ובורא עולם יברכה שיהי' תוכן מכתבי' הבאים אך טוב.

בעת רצון אזכירה וכן את בעלה וילידיהם שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך להם בגשמיות וברוחניות, ובטח יתוסף על ידי זה בברכות הבורא יתברך לכל אחד מהם.

במה שכותבת שלפעמים עצבה היא, אין זה מתאים להוראת תורתנו תורת חיים המצוה את כל אחד ואחת מבני ישראל, עבדו את ה' בשמחה, ואפילו כשהאדם יודע אשר עשה איזה מעשים שלא הי' צריך לעשותם, צריך הוא להתחזק בבטחונו בנותן התורה ומצוה המצות שיתן לו כח לעשות תשובה ולהתנהג באופן שימלא רצון הבורא, ומובן שביחד עם זה צריך הוא להתחרט על המעשים לא טובים, אבל לא להיות בעצבות בכלל, וכשמשתדלים באמת בזה הרי התשובה היא מפנימיות הלב יותר ומכפרת כל העונות, ועל האשה שהיא אם לילדים ובעלת הבית לנהג בזה בדרך התורה שעל ידי זה מתוסף בבריאיות הבעל והילדים והאשה עצמה, ובפרט מה שנוגע לאשה הם עניני צניעות שמירת חוקי ודיני טהרת המשפחה, כשרות המאכלים וחינוך הילדים בשעה שהם נמצאים בבית, אבל כאמור לעיל כל זה צריך להעשות מתוך שמחה ובבטחון אשר בורא העולם משגיח עלי' ויעזור להם בעניניהם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'מא

ב"ה, ט"ו טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה חיים שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מד' טבת, ולפלא שאינו מזכיר ע"ד ההתועדות די"ט כסלו ובטח היו התועדות גם בימי חנוכה, ותקותי שניצלו אותם גם לחיזוק והתפתחות מוסדות חב"ד אשר במחנם הט', וכן בטח יודיע ממצב בריאותם של אלו שכתב אודותם מכבר . . .

ויה"ר שבכל האמור וגם בעניניו הפרטים יבשר טוב בטוב הנראה והנגלה. וע"ד הנדבר באיזה מההתועדות במרז"ל בהנוגע לחדש טבת שהוא חדש שהגוף נהנה מן הגוף שעפ"י מרז"ל אחשורוש שבמגילה זהו הקב"ה שאחרית וראשית שלו, פ"י שהגוף ועצם ומהות דלמעלה נהנה כביכול מן הגוף דלמטה וכהיעוד דלע"ל שתתגלה מעלת הגוף עד שגם הנשמה תקבל חיותה ע"י הגוף, וכמ"ש נקבה תסובב גבר וה"ז הענין דטוב הנראה ונגלה כפשוטו שגם הגוף מבינו ומרגישו.

בברכה.

ה'מא

מו"ה חיים שי: סרברנסקי, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתקמט, ובהנסמן בהערות שם.
וע"ד הנדבר: ראה גם לעיל ח"ב אגרות ד"ג. ד"כב.

ה'מב

בי"ה, ט"ז טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה לוי יצחק שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו בו כותב ראשי פרקים מהשתתפותו בפעולות יום הבהיר י"ט כסלו גאולתנו ופדות נפשנו, ויהי רצון שתהי' זה התחלה טובה לפעולות מורחבות הן בכמות והן באיכות ובמילא יתרבה ג"כ הרצון לכתוב שהידיעות אלו משמחים ומענגים את הנפש ומקיימים בכתיבה המצוה דואהבת לרעך כמוך, ויהי רצון שלא יסתפק בזה אלא ישפיע על כל אלה שיד השפעתו מגעת שגם הם יתנהגו כהני"ל וכהוראת ימי חנוכה דאזלינן מנייהו שמוסיף והולך מיום ליום בנר ואור הבא משמן טהור משתשקע החמה (שמ"ר טו, ו) ועל פתח ביתו מבחוץ.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'מג

בי"ה, ט"ז טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על שאלתו, אשר זוגתו תחי' מורה עתה בבי"ס דחינוך עצמאי, ובאם יתיישבו בירושלים עיה"ק האם כדאי לעבור לחינוך בבי"ס ממלכתי דתי.

בהתאם לדבר משנה בקדושת ירושלים עיה"ק על שאר הארץ לא נראה

ה'מב

מו"ה לוי יצחק שי: הלפרין, ירושלים.

רפא

אדמו"ר שליט"א

לי לעשות היפך זה לעבור מעבודה בשטח חינוך ביר"ש יותר לשטח החינוך בו נפחתה מדת היר"ש, והרי חינוך הנוער יכול להשפיע על כל משך ימי חייו של המחונוך ואי אפשר לשער מראש איזה ענין יוחקק בזכרוננו יותר ועל מה אפשר לוותר, וק"ל. והזן ומפרנס לכל ומשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית בודאי ימצא אפשרית שתנצל כשרונותי באופן שלא לגרוע בענינים דיראת שמים ומה טוב גם להוסיף בהם.

המחכה לבשו"ט.

ה'מד

בי"ה, ט"ז טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"כ כו' מו"ה יוסף שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל הפ"ש ממנו ע"י הו"ח אי"א נוי"כ עוסק בצ"צ בעל מרץ הרב דוב שי' בוימגארטען, ובבקשתו אזכירו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן מכתבו, ויה"ר שיבשר טוב בזה.

ובמה שכותב שכעת הוא מורה לתלמידים במלאכת מעכאניקא, ידוע פסק דין תורתנו בכל עניני האדם לנצלם לעבודת הבורא, ולכן גם השפעתו על תלמידיו צריך להשתמש בה לחזקם לעניני יהדות תורה ומצוותי ולהסבירם שאותה המלאכה הם לומדים אותה אינה אלא אמצעי בכדי שיוכלו ללמוד תורה ולקיים מצוותי מתוך מנוחה יותר, ועל ידי השפעה ביראת שמים על התלמידים יתוסף בברכות נותן התורה בהמצטרך לו.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'מד

מ"ה יוסף: קאלדערמאן, בוענאס איירעס.

ה'מה

ב"ה, ט"ז טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
מו"ה שמעון שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש ממנו ע"י הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מרץ הרב
דוב שי בוימגארטען, וכבשתו אזכירו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן מכתבו, ויהי רצון שיבשר טוב בזה.

ובשאלתו — אשר יש להם עסק עם באנק שכמנהג כל הבאנקין נמצא בו
כסף של יהודים ואינם יהודים להבדיל, וכשלוקחים מהם שטרות הלואה
צריכים לשלם בעד זה איזה אחוזים.

כבר מדובר בזה בכמה ספרים ואחדים מהם נסמנו למטה בשולי
הגליון* וההלכה והמסקנא שמתירים העסק בלי פקפוק.

בפ"ש כל חברי שובה ישראל הם וכל בני ביתם יעמדו על הברכה מבורא
העולם ומנהיגו בכל המצטרך להם.

ובת"ח ת"ח על התשורה — הספרים הקי אשר שלחו ע"י האברך הנעלה
אהרן שי טאול.

(*) שו"ת שואל ומשיב (מהד"ק ח"ג). מהר"ם שיק חיו"ד. מהרש"ם ח"ב וח"ד. מנחת פתים.
אמרי יושר. יד יצחק. ועוד (ודלא כחומ"ת הקיצור שו"ע).

ה'מה

מו"ה שמעון: לוי, בוענאס איירעס. אגרת נוספת אליו — לקמן ה'קנד.
שובה ישראל: ראה לקמן אגרת ה'קנד.

ה'מו

ב"ה, ט"ז טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אלכסנדר סענדער שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מנר השביעי, ונעם לי לקרות בו מהתחדשות השיעורים, ובודאי לא יסתפק בזה וילכו הלוח והוסיף מתאים להוראות ימי חנוכה דמוסיף והולך מיום ליום בנר ואור הבא משמן טהור ומשתשקע החמה ועל פתח ביתו מבחוץ.

במ"ש אודות תיקון הס"ת לכתוב כהוראת רבנו הזקן, נכון הדבר ומוכן שיש להזהר בזה ביותר מפרסום — מפני מחלוקת, וק"ל. ובפרט שהפרסום יכול לגרום שירצו להכעיס ולנקום ויעשו ההיפך.

מצער ביותר העדר פעולות אנ"ש — למרות כל ההזדמנות שישנן הולך ומוסיף מזמן לזמן. וכמו שכתבתי לכמה מאנ"ש. ואחריתו — מי ישורנו . . . ויהי רצון שבאם אי אפשר אחרת — יתחילו לפעול ע"י אתעדל"ע ובאופן נסי ובלבד שבחסד וברחמים. ואף שאין נהנין ממעשה נסים* ואין מבקשים על הנס כו' וכו' — הרי כל זה הוא כשלהוטים אחרי שכר וכיו"ב, אבל כיון שנקודה האמיתית היא הפצת המעיינות חוצה, הרי להמקבל אין נפק"מ ע"י מה סו"ס יודיעוהו אודות המעיינות ועניניהם. ולא עוד אלא שגם המפיץ פעל פעולתו, וכידוע הפס"ד מי שאבד סלע ומצאו עני מקיים מצות צדקה. אלא שכדי בזיון וקצף שמוכרח לעורר אנ"ש בענינים שאפילו שכל הטבעי מודה שצריכים לעשותם. אלא שמגשימים א"ע ומורידים בחומריות יותר, עד שאפילו שכל הטבעי אין יכול לפעול עליו. ויה"ר שיזכה כאו"א מאתנו לבשר

(*) ראה רש"י תענית כד, א. ובאהבת איתן שם ע"ב.

ה'מו

חלקה גרפס בלקו"ש חכ"ג ע' 456 חלקה בחכ"ד ע' 539 והושלמה ע"פ צילום האגרת. מו"ה אלכסנדר סענדר: יודאסין, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתכ"ב. ובהנשמך בהערות שם. תיקון הס"ת: ראה לעיל אגרת ד'תתקכ"ו, ובהנשמך בהערות שם.

אך טוב, ואין טוב אלא תורה תמימה, ולהמשיכה בטוב הנראה למטה מעשרה טפחים בחיי היום יומים.

בברכה.

מ. שניאורסאהן

במש"כ ע"ד המנהג שפשט להניח ס"ת הצריכים תיקון באה"ק לחדשים ושנים, היפך הפס"ד בשו"ע יו"ד סרע"ט — הסי' דעת כהן שמזכירו אינו אצלי. — ושקו"ט ליישב המנהג בשו"ת נוי"ב מהד"ק או"ח ס"ט. בנין ציון קמא, סצ"ז. מנח"א ח"ג סנ"ב. זכר יהוסף סל"ז. ועצ"ע מפס"ד המפורש בשו"ע לאיסור. — ומש"כ באיזה מס' הנ"ל להביא רא"י להיתר מס' חסידים סי' תתקלד, צע"ג — דלשון הסי"ח "קרועים ומחוקים", וי"ל שהוא באופן דא"א לבוא לידי תקלה לקרות בהם, משא"כ בנדו"ד.

ה'מז

ב"ה, י"ז טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק, אתחיל מסיומו במכתבו שנפל בעצבות ר"ל. ובודאי למותר לעוררו על כל המדובר בספר תניא קדישא בשלילת הענין, ואף שכותב כמה סיבות להנ"ל הענין האמיתי בזה הוא שזה מתחבולות היצר, ולכך צריך להלחם נגד זה בכל אופנים המתאימים . . .

במ"ש שבמכתביו מודיע על כמה דברים לא טובים ודואג אם לכתבם או לא. — מובן שהעדר ההודעה מהמצב עלולה להרע עוד יותר המצב, וכמובא פתגם החכם, שידיעת המחלה חצי רפואה, ותמיהתי גם על הספק בזה.

והנה לאחר כל החסרונות והגרעון שע"י העדר הפעולות וכיו"ב, ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שהזיבורית שלנו טובה מהעידית שלהם. שזה צריך

שפשט המנהג: ראה לעיל אגרת ד'תתב.

ה'מז

ידוע פתגם: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תרמא, ובהנמקן בהערות שם.

לעודד את כאו"א מאנ"ש שאף שהאתמול והיום אין המצב כדבעי כלל, הנה נשען על פתגם האמור, שתוכנו שיכולת הכי גדולה ניתנה לכל אחד והובטחנו שכל ידח ממנו נדח, הרי בשעתא חדא וברגעא חדא יש ביכולת כל אחד להתהפך מן הקצה אל הקצה ועי"ז גם לשנות את המצב לטובה מן הקצה אל הקצה.

פשוט שאין יוצאים ידי חובה במחשבה זו גרידא והמעשה הוא העיקר, ובתקופתנו שקול כנגד כולם (עיין אגרת הקדש סי' ט) אבל אפילו ההתבוננות בעצמה שוללת גם נתינת מקום לעצבות.

בודאי קבל מכתבי מענה על מכתבו הקודם ויענה עליו וגם על מכתב זה בפרטיות הדרושה.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש מתוך בריאות ושמחה.

ה'מח

ב"ה, י"ט טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה אלי' עקיבא שי

שלום וברכה!

. . . נעם לי לקרות במכתבו ע"ד ארגון הקבוצה וביחוד המשיך בזה את האברך . . . שי ואפשר יש מקום להמשיך את כל השמתתפים הנ"ל ביחוד ע"י שיערכו מעין שו"ת לאחר הלימוד, ומדגיש הנני **שאלה** לא קשיא כי קושיא עיקרה לפעמים תכופות מרצון ע"מ לקנטר, וק"ל. ואולי רצוי יותר בכדי שלא לגרום להנ"ל להשתמט גם מאופן של שאלה, והמשכתם בתוך הענינים יותר של כל הנ"ל יהי עי"ז שיציע להם שאחת לאיזה פעמים ילמוד אחד מהם במקומו, כמובן ע"י הכנה מקודם, והרי בטבעו של אדם וועל"ן אויספיינען זיך וכידוע כ"פ בחז"ל שעשו ענינים לחדד את התלמידים . . .

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'מט

ב"ה, י"ט טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה נתן זאב שי

שלום וברכה!

עיי הרה"ח אי"א נו"נ מו"ה אלי עקיבא שי ליפסקר, קבלתי ידיעה פ"נ
אודות מצב בריאותו, ובעת רצון אזכירו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
צוקללה"ה נבג"מ זי"ע שיוטב עוד יותר עד שיחזור לאיתנו.

וזכות התעסקותו בסביבתו בענייני יראת שמים ובפרט כפי שכותב לי
הרב ליפסקר שי בענין בית הכנסת שתה"י מחיצה כשרה, תעמוד לו לבריאות
ולמצטרך בכלל, ובפרט שענין המחיצה בבית הכנסת דבר גדול הוא במאד,
וידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה שאינו דומה המורד במלך, והמורד
נמצא בשדה למורד במלך בפלטרין של מלך עצמו בבית המלך, והרי בית
הכנסת עליו נאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך,
ואפילו במלך בשר ודם עושים איזה הכנה קודם ביאתו למקום, ועל אחת
כמה וכמה שאין עושים דבר במיוחד היפך רצונו וציוויו, שמזה מובן עד כמה
מגוחך מצער וגם מבהיל, אלו המכניסים בבתי כנסיות מנהגים היפך רצונו
של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ואחר כך מעיזים לבוא לשם ולומר,
שבאים בכדי לבקשו למלאות משאלותם ובקשתם בעניינים שלהם, ומגודל
הקלקלה מובנת גם כן זכות כל אלה המתעסקים בתיקון הדבר להתברך
בהמצטרך להם מבורא עולם ומנהיגו.

בברכה לבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'מט

מו"ה נתן זאב: שאול, טורונטו.

ה'נ

ב"ה, י"ט טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מחנוכה והקודמו, ומובן שמצטער אני על אשר עמל בענין רופא המתאים בעד כפר חב"ד ונדמה שלא הי' תועלת בהשתדלותו, אבל מה שכותב שכל עמל שלו הי' לחנם, מובן שאינני מסכים לזה, כיון שעייז עורר אותם ומכתביו שלו הנמצאים בכפר מעוררים אותם גם עתה אף אלו שלא כתבו מענה אליו, וסו"ס יביאו הפירות, וכידוע הדוגמא מזריעה שנקלט בקרקע ומצמיח רק אחוז מסוים מגרעינים הנזרקים, אבל באם יזרקו רק מספר הגרעינים אלו, תהי' הזריעה פחותה כמה פעמים ככה, והנה בהנוגע לזריעה, במלות אחרות בהנוגע לעניני הרשות יש מקום לומר שהגרעינים שלא נקלטו עינם מצד עצמם הי' לחנם אף שמוכרחים היו גם הם כנ"ל, נוסף על זה בעניני קדושה ומצוה **שכל** פעולה ופעולה מביאה תועלת ולא רק תועלת פרטית בענינה אלא גם תועלת כללית בהגדלת האור בעולם **כולו** ולהוספה שאפילו מעט אור דוחה הרבה חשך נוסף על הנחת רוח שנגרם על ידי זה לאבינו שבשמים בורא עולם ומנהיגו אשר הוא שאמר שואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה . . .

מוסגי"פ קטע ממכתבי שבטח יענין את כבודו, כן נשלח לו בפ"ע המאמר מים רבים, אף שתקותי שכבר ראה אותו וגם קרא אותו.

ברכה לבריאות (כיון שאינו מזכיר אודות זה בטח הוטבה) ולבשו"ט בענינים הכללים ובענינים הפרטים.

ה'נ

מו"ה דוד : הלמן, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתקפה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'רכא.
עמל בענין רופא : ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'שעו. לעיל ד'תשפט.
הדוגמא מזריעה : ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'עתר.

ה'נא

ב"ה, כ' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

ש"ב האברך מו"ה זאב דוב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ד טבת. נעם לי לקרות בו אשר אנה ה' לידו שני אברכים בעלי השפעה בסביבתם הרוצים שילמוד עמהם תורת החסידות דא"ח, ומובן שאין כל מקום להחששות בזה שכותב במכתבו, ותמיהני גם על הספק, והרי הפליגו רז"ל בהענין דלהוציא יקר מזולל וע"י אברכים הנ"ל ניתנה לו אפשריות זו, כי על ידם יגיעו דברי ההתעוררות של המאור שבתורה להמושפעים ולהחברים שלהם וק"ל, והרי ידוע שפנימיות התורה נקראת בשם שמן והלכה פסוקה אשר שמן מפעפע בכל מקום ובלבד שיגע מקצתו בשמן והנמשל מובן. ויה"ר שלא לבד שישכים לבקשתם אלא שגם יחפש אחרי ענינים כאלו והשי"ת יצליחו גם בזה. ומהנכון שיתחיל הלימוד עמהם מחלק ב' וג' דספר התניא קדישא ובפרט שלבם חפץ בזה ואחרי כן קונטרס ומעין, בס' דרך מצותיך לאדמו"ר הצ"צ וכו' ואחכה לבשו"ט.

בברכה.

ה'נב

ב"ה, כ' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ12/16 בו כותב אשר מפני שעמוס הוא בלימודים

ה'נא

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 514 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה זאב דוב שי: סלוניס, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד'עז. לקמן ה'רמו.
להחששות בזה שכותב: השתייכותם לארגון אשר מבלים שעות רבות בתערוכת בענינים של
הוללות וכה"ג.

שומר רק על שיעור דחומש עם פירוש רש"י אבל אינו שומר שיעור תהלים חדשי וכן השיעור בתניא, ומבקש אם אפשר לשחררו משני שיעורים האחרונים.

ותמיהני עליו, כי אין שמירת השיעורים לטובת מי שהוא אחר אלא לטובתו הוא, וככל עניני תורה ומצוה שהם לטובת אדם הלומד ומקיים המצוה, ומזה מובן ששחרור משמירת השיעורים "משחרר" גם כן מתוצאות הטובות הבאות על ידי שיעורים אלו.

ובמה שכותב אודות קוצר הזמן, ניצול הזמן תלוי כשאר עניני האדם בהצלחה וסיוע מלמעלה, וכנראה במוחש אשר לפעמים נקלטות הסברות וענינים הנלמדים בקל וטוב ולפעמים צריכים יגיעה רבה וריבוי זמן, וגם לאחר זה אין ההבנה ברורה כדי צרכה, אף שהמדובר הוא באדם אחד, אלא שבזמנים שונים, וסגולת כל מצוה (והשיעורים בכלל זה) כמאמר המשנה מצוה גוררת מצוה, זאת אומרת שעל ידי קיומה בנקל יותר לקיים מצוה אחרת, שבזה גם כן שבנקל יותר להבין ענינים הנלמדים ובטוב, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה.

ה'נג

בי"ה, כ' טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מוסג"פ הקבלות על שילוחו מתאים להוראותיו, ויהי רצון אשר חפץ ה' בידו יצליח אשר מזמן לזמן יעלה במצות הצדקה מחיל אל חיל, צדקה כפשוטה בגשמיות [וצדקה ברוחניות ע"י השפעה בסביבתו לרומם גוי (ענין תו"א בתחלתו ובלקו"ת לגי פרשיות שם)]. וע"פ המבואר באגה"ק בכ"מ ימהר זה רפואת בנו . . . שליט"א רפואה בפועל למטה מעשרה טפחים וכמבואר באגה"ק שם סגולת הצדקה בזה, ויש לקשר הדברים עם המבואר בתניא פרק ל"ז (מח ע"ב ואילך) במעלת הצדקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'נד

בי"ה, כי טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ד טבת.

במ"ש אודות שאלת גילוח הזקן, עיין שו"ת לאדמו"ר הצמח צדק חלק
יו"ד סי' צ"ג בארוכה מה שכותב בזה וכן בשו"ת המסומנים בדרכי תשובה
ליו"ד סי' קפ"א ס"ק ט"ז ואילך. וגודל הענין נוסף על הנ"ל נתבאר ג"כ
בפירוש הצמח צדק על הכתוב והוא רחום יכפר עון, נדפס בתהלים אהלי
יוסף יצחק השלם עמוד תרכו.

בשאלתו בסוגיא שלומד, נמסרה למחלקה העונה על שאלות כאלו.

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בחומש תהלים ותניא וישמור אותם עכ"פ
מכאן ולהבא.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'נד

גילוח הזקן: ראה גם לעיל אגרת ד'תתפא.
למחלקה העונה: נמסר להגר"מ מענטליק.

רצא

אדמו"ר שליט"א

ה'נה

בי"ה, כ"א טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יעקב אליעזר שי

שלום וברכה!

. . . במ"ש אודות לימוד ענין פלוני לתלמידים ע"י אינו יהודי מובן שישנן בזה כמה פרטים (ולדוגמא לימוד דברי ימי עולם, שנמסר בלא"ה לאינו יהודי אלא שישנה הברירה אם שילמוד דברי עמים נכרים או דבני"י) ועוד כמה אופנים וחילוקים שלכן על הנהלת הישיבה להתייעץ בזה מתאים להפרטים שידעו, ומובן שאין מספיקה ידיעת השם הכללי של ענין הלימוד אלא שפרטי התכנית יכולים להשפיע על היחס לזה והרי בקל ישנו להשיג התכנית שבטח מודפס וידוע לכל המתענין . . .

לפלא שאינו מזכיר אודות ימי יו"ד וי"ט כסלו וחנוכה אף שנכתב מכתבו לאחריהם ובטח ימלא במכתבו הבא.
בברכה לבשו"ט מהתפתחות המוסד הק'.

ה'נו

בי"ה, כ"א טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

ז"ע נתקבל מכתבו המהיר, ולפלא שנמשך הענין זה כו"כ חדשים שעד עתה לא הודיע עד"ז, ומהנכון הי' שישתדל לבקר את זה שכותב אודותו,

ה'נה

מו"ה יעקב אליעזר: הרצוג, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתנ, ובהנסמן בהערות שם.

ה'נו

שכותב אודותו: שנדון למיתה, ונראה שהעדר שקרן.

ומבלי לנגוע בעצם ענינו בעבר, לשאלו אם מוכן הוא לקבל על עצמו בלבב שלם לחיות מכאן ולהבא חיי יהודי ע"פ שולחן ערוך בשמירת כל המצות ודקדוקי סופרים ולהסבירו אם אין להנ"ל ידיעה בזה שעל כל צעד ושעל יש נפק"מ בין איש המתנהג על פי תורה לאיש חפשי בהנהגתו, ולהודיעו דוגמאות לא רק מקלות וחמורות שבתורה אלא גם שבדברי סופרים ולהסבירו שבאם מבטיח הוא לא אליו אלא שהוא מבטיח לבורא עולם ומנהיגו אשר אין מנוס מפניו ובאם הנ"ל יבטיח בלבב שלם ויתחיל תיכף להתנהג באופן כזה מתאים ליכולתו ואפשריותו עתה, מהנכון שישתדל אח"ז לדבר עם זה אשר בעיני בשר בידו מסורה ההחלטה שמזכירו במכתבו, ומה טוב שיהי' זה שלא בנוכחות שומרונים (קונסרבטיבים) ועאכו"כ שלא בנוכחותו של רעפאָרמער, וימסור לו מהשיחה עם המדובר ואשר קבל עליו בהחלט ובלבב שלם את הנ"ל שלכן בודאי יתן לו החופשה המלאה למלא את הבטחתו על ידי חיים ארוכים מתאימים להוראת תורתנו תורת חיים.

מובן שזהו רק נקודה ויכול להרחיבה בהתאם להתנאים, ומה טוב שבאם ידע מראש זמן ההתראות עם המחליט יודיע עד"ז לכאן נוסף על הפרטיות בכל השקו"ט דלעיל.

ויהי רצון מהשי"ת שיעלה בידו להוציא יקר מזולל וכידוע המשל בבן מלך שהי' בשבי' וגודל שמחת המלך כשחוזר אליו, וק"ל.
המצפה לבשו"ט.

מסיבה נתעכב השילוח, ובנתים נתקבל הבשו"ט אשר החליפו העונש וכו', בכ"ז הנני מרגיש צורך לשלוח המכתב, ובטח תהי' בזה תועלת.

ה'נו

ב"ה, כ"א טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק, ותוכנו המצב בענין הבית שלהם שב . . .
שהמוסד אשר בו אינה מכסה הוצאותיו וכו' ועתה מזדמן קונה מתאים.

והנה אינו מזכיר במכתבו מהי תכנית הקונה לשמושו בבית זה לשיקנה אותו, שכיון שכותב שהבנין מתאים רק למוסד ולא לדיור פרטי, הרי הגבלה זו חלה גם על הקונה, ומובן שבאם דעתו שיהי' שם מוסד חינוך נגד התורה הרי, מלבד שיש בזה שאלה דמסייע ידי כו', מתוסף פרט המחמיר שאלה זו, שבבנין זה עצמו נמצא עד עתה מוסד חינוך כדבעי והכתבת והבית ימשיכו ההורים שאין זמנם פנוי להתבונן אם חל שינוי בהחינוך בבית זה עצמו או לא. ואפילו אם ישנה השם — לא תמיד מספיק זה.

באם אין מקום לחשש האמור ועוד והוא העיקר שאין בשו"א היכולת לעשות המוסד חי נושא את עצמו, ומה טוב בשטח החינוך הכשר, שבתקופתנו זהו הצלת נפשות ממש, אז יש להתענין בענין מכירתו הנ"ל.

לפלא שבמכתבו אינו מזכיר כלל אודות פעולותיו בהפצת המעינות חוצה וניצול כשרונותיו אשר חננו השי"ת בהם בשטח זה. ואף שאמרו רז"ל שלא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה, מובן שבהנוגע לאלו שאין בחירתם חפשית, בטוחים שמנוצלים הם מתאים לתפקידם, משא"כ באיש הישראלי שעליו נאמר הן האדם הי' כאחד ממנו (עיין לקו"ת אמור לח, ב) אפשר שיעברו ימים חדשים ועוד יותר — שלא בהתאם למרז"ל הנ"ל בהנוגע לבע"ח. וד"ל.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ה'נח

ב"ה, כ"א טבת, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

אגודת נשי ובנות חב"ד סניף:
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

אין פאָרבינדונג מיט דעם יום ההילולא — יאָרצייט פון הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, יו"ד שבט, הבע"ל.

ה'נח

נרפסה בלקו"ש ח"א ע' 228 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
סניף: נשלחה לכל הסניפים.

וויל איך אויפמערקזאם מאַכען די סניפים פון אגודת נשי ובנות חב"ד בכלל און יעדע איינע פון די חבירות בפרט, אויף אַ פאַסענדער צוגרייטונג צום יום הילולא,

וועלכע עס זאָל זיך אויסדריקען לויט דעם ווילען פון בעל ההילולא, אין אַ פאַרשטאַרקטע און פאַרברייטערטע אַרבעט אין די רייהען פון נשי ובנות חב"ד בפרט און נשי ישראל בכלל, אַן אַרבעט אין ענינים פון מצות ויראת שמים,

וואָס דאָס איז דער גרעסטער קורת רוח און פארגעניגען וועלכע מען קען פאַרשאַפּען דער נשמה פון בעל ההילולא,

און ווי ער אַליין האָט דאָס זיינער צייט געשריבען — (נאָך דער הסתלקות פון זיין פאטער כ"ק אדמו"ר מהורש"ב — זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע), אַז רועי ישראל לא יפרדו מעל צאן מרעיתם (אידישע פירער און גייסטיגע בעשפייזער, שיידען זיך קיינמאָל — אַפילו נאָך זייער הסתלקות — פון די פון זיי געפירטע און געשפייזטע שאָף).

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט וואָס דעם יאָהר קומט אויס דער הילולא טאָג, שבת שירה פרשת בשלח — איז דא בייגעלייגט אַ שיחה (שמועס) ערציילונג פון בעל ההילולא, אין דעם,

און איך האָף, אַז מען וועט געפינען די פאַסענדע ערקלערונגען און ווערטער אויף קלאָר מאַכען פאַר אַלע פאַרזאַמעלטע דעם מיין (כוונה) פון דעם שמועס,

וואָס אויך דאָס וועט געוויס ביי העלפען צו דער פאַרשטאַרקונג און פאַרגרעסערונג פון אייער אַרבעט אין אַלע הינזיכטען, און השי"ת זאָל העלפען עס זאָל זיין בהצלחה.

מיט אַ וואונטש צו גוטע בשורות אין דאָס אַלעס אויבען געזאָגטע, און אויך אין אייערע פערזענלעכע ענינים הן ובני ביתן שיחיו.

ה'נט

ב"ה, כ"א טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש בסיום מכתבו על הקס"ד להשתמש עם עלעקטרי – הרי אינו מפרט כוונתו בזה, כי השם עלעקטרי כולל כמה אופני טפול, ואם הכוונה להקרנה (באשטראלוג) יש להשתמש מזה, ואם הכוונה רק להמם ע"י שמוליכין זרם עלעקטרי (מען לאָזט דורך עלעקטרישען טאָק) מובן שדרושה בזה זהירות, אבל באם רק איזה פעמים יש מקום לסברא זו כשנעשית ע"י מומחה, ובכללות הדבר ובכדי להיות בטוח בכללות ההוראות יש לשאול עכ"פ פעם אחת דעת רופא מומחה שיקבע הדיאגנאָזע וכללות הטפול, ואם לא נמצא כזה ב... בודאי ישנו בעיר גדולה, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בעינייהם הכללים ובעינייהם הפרטים.

בברכה.

ה'ס

ב"ה, כ"א טבת, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

לאחרי שתיקתה הכי ארוכה, נתקבל מכתבה ממוצש"ק ויחי יעקב בארץ מצרים.

ואתחיל מסיומו, במה שכותבת בהערתי השני – שמוכן שעורר תוכן כתיבתה תמיהתי הכי גדולה, שהרי פשיטא ומפורסם שמאחל הנני לכל אחד ואחת מבני ישראל שיחיו חייהם בהרחבה, לא רק בהרחבה רוחנית אלא גם בהרחבה גשמית, כפשוטה ממש, ואף שהנסיון דעושר גדול יותר מהנסיון דקו ההפכי ח"ו, ה"ז ענין בעבודתו לקונו של האדם החי חיים מרווחים, אלא שעל

כל אחד לחזקו ולאמצו ולהורות לו על פרטי הנסיון לפניו עומד, והרי ידועים דברי רבנו הזקן בספרו תורה אור (לא, ג) מענין שכר ג' פסיעות שפסע לכבוד השי"ת פסקו לו מלכות כפשוטה בעולם לשלשה דורות — מזה מובן שכרו של כאו"א מבני ישראל בעניניו.

ומה שאמרתי ע"ד החיים בהרחבה, לפלא שמשמיטה במכתבה העיקר והוא דברי — שאין להחליף העיקר (לא רק עיקר ברוחניות, אלא גם עיקר בגשמיות) — בהרחבה חיצונית ועד כדי לשכוח על העיקר והטפל ולהשאיר בההרחבה חיצונית, ומדגיש הנני חיצוניות, וכוונתי שאינה משבעת רצון של החי בהרחבה כי אם בזה שהשכן אומר שפב"פ עשיר הוא וכיו"ב. אבל כנ"ל אפשרי ואפשרי עשירים כר"א בן חרסום וצדיקים גדולים כפשוטם בחייהם היום יומים (יומא לה, ב), ולמותר להאריך עוד יותר בדבר הפשוט. . .

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'סא

ב"ה, כ"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה צבי שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"ב טבת, בו כותב אודות ההתועדות דיום הבהיר י"ט כסלו גאולתנו ופדות נפשנו, אף שכלשונו היתה מצומצמת במאד בחלקה מטעם המצב וכו'.

וכבר כתבתי לאנ"ש באה"ק ת"ו שלפלא שאינם רואים הסתירה, כי אדרבה, המצב דורש הוספה בעניני הפצת המעיונות שגם ההתועדויות חלק

ה'סא

נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 526 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה צבי: מלצ"ק, יפו. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ג ד'תמט.
מטעם המצב וכו': ראה לעיל אגרת ד'תתצ, וכהנסמן בהערות שם.
וכבר כתבתי: ראה לעיל אגרות ד'תתקפט. ד'תתקצא.

מהתכנית בזה, וכידוע שכשנתוסף בהלעו"ז ח"ו צריך זה לעורר תוספת כח בצד הקדושה ביותר וביותר, וכנראה במוחש, ורואים את זה במלכותא דארעא שבמצב כזה מגייסים אנשים נוספים ואפילו מאותן הדרגות שעד עתה עסקו בענינים אחרים לגמרי בכ"ז מפני דרישת השעה החלש יאמר גבור אני, והנמשל מובן, וחבל שגם על ענינים פשוטים כאלה צריך לעורר מעבר לים. ויה"ר שעכ"פ מכאן ולהבא ומתוך שלום ושמחה ובחסד וברחמים יוסיפו אומץ בהפצת המעיונות בכל פרטיהם, וכהוראת ימי חנוכה דאזלינן מנייהו שמוסיף והולך מיום ליום בנר ואור הבא משמן טהור משתשקע החמה ועל פתח ביתו מבחץ.

בברכה לבשו"ט.

ה'סב

ב"ה, כ"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין.

האברך שמעון שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ב טבת, ולפלא שאינו מזכיר ע"ד ההתועדות שהשתתף בה כפי שהודיעוני מהצד.

ובשאלתו בק"ש שעל המטה במוצש"ק, מובן שמחולק בזה בין קודם חצות שאין אומרים תחנון (שע"ת סי' ש) לאחר חצות שאומרים תחנון, וגם הענינים הקשורים בזה בק"ש שעל המטה, וראה גם כן לוח היום יום עמוד לב.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'סב

האברך שמעון שי: אביטבול, לוד.
במוצש"ק .. תחנון: ראה "התועדויות" פסח שני תשמ"ג ע' 1414.

ה'סג

ב"ה, כ"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' הרב מו"ה חיים צבי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"י"ג טבת, כן נתקבל בינתיים גם הספר ריח דודאים אשר הו"ל, ות"ח על שימת לבבו בשילוחו, ובקשתי שישלחו לו מספרי הוצאת קה"ת בתורת הדא"ח הן מעיינות הבעש"ט שבהפצתם יקוים היעוד בביאת משיח צדקנו, וכידוע באגרת הקדש של הבעש"ט בזה.

בשאלתו אודות יחס חב"ד להשלשלת דדינוב וספריו, לא שמעתי בזה.

ובמ"ש אודות נוסח חב"ד בתפלת מנחת שבת, הוא ככתוב בסדורנו: שבתות קדשך וינוחו בס, שניהם לשון רבים*.

בודאי משתתף בהתועדות אנ"ש בכלל ובפרט בימי הסגולה ובדוגמת הימים הבהירים אשר בחדש כסלו שזה עתה אזלין מנייהו כן בטח יודע משלשת השיעורים השונים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא ועכ"פ ישמור אותם מכאן ולהבא.

בברכה.

(*) דרך אגב: כן הוא בנוסח התפלה שברמב"ם כתי"י [הועתק בהוצאת הרמב"ם ניו יארק תשי"ז סוף כרך ה'] ובסי' התימנים — אבל בכל ד' תפלות הש"ק.

ה'סד

ב"ה, כ"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
הרב מו"ה זאב ארי' שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו וז"ע נתקבל הספר אהל בנימין — רזא דקנין תורה על מסכת אבות, ויהי רצון אשר מתאים להתחלתה משה קבל תורה מסיני ומסרה כו' ומה שנוהגים לומר בתור הקדמה לפרקים אלו כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב.

הנה בימינו ובקרוב תחדיר כל חוגי בני עמנו האמת המוחלטת אשר ועמך כולם צדיקים, כי כל אחד ואחת הם מעשי ידי נותן התורה להתפאר, וכשם שהוא נצחי כך מעשי ידיו שמוזה מובן אשר בלתי ידח ממנו נדח וכאוי"א מוכרח סוף סוף לעשות תשובה מתאים לדרגא שלו מהותו ואיכותו,

ז.א. מדריגת תשובה נמוכה ביותר תשובה כפשוטה ועל חמורות, ועד לדרגא היותר עליונה בתשובה, תשובה מאהבה תשובה עילאה תשובה למקורו, וכמ"ש והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה,

— וכמבואר בארוכה ע"י רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, בספרו לקוטי תורה ריש פרשת האזינו עי"ש —

ודרך תשובה זו אינה נתונה לשיקול דעתו של כל אחד, כי בתורה, תורה לשון הוראה, ניתנו ההוראות הנחוצות לכל עניי האדם מרגע הולדו ועד רגעו האחרון עלי אדמות, וההוראות נצחיות הן ובתקפן בכל דור ובכל מקום כי התורה קבלה משה רבנו, רועה נאמן, מסיני ומסרה לדורות הבאים אחריו,

ולכן אך ורק ע"י מילוי הוראות תורתנו תורת חיים זו משיגים את המטרה האמורה ועי"ז גם מטרת כל הבריאה, ובלשון חכמים במשנתם בסיום פרק קנין תורה: כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו,

וכיון אשר ה' אלקים הרבה אותם ואין דעותיהן דומות ורצה ליכות את
 כאו"א מהם לפיכך הרבה להם גם את התומ"צ כו' יגדיל תורה ויאדיר.

בברכה.

ה'סה

ב"ה, כ"ב טבת, תשי"ז
 ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מ"י טבת, ובמה שמסיים אשר למרות
 שאביו ה"י מחסידי אלכסנדר אבל הוא למד בישיבה כו' שבה הלימוד כו'.

ידוע דבר משנה (עדיות סוף פרק ב') האב זוהר לבן כו' בחכמה כו' שמזה
 מובן שאם כאו"א מחויב בלימוד כל חלקי תורתנו (ראה הלכות תלמוד תורה
 לרבנו הזקן פרק ב' סעיף יו"ד) עאכ"כ שתובעים זה מאלו שאבותיהם
 הורישו הכנה טבעית (ראה מפרשי המשנה שם) ללימוד זה ביחוד, ובפרט
 שלימוד זה בא להוסיף על הלימודים שקדמו לו, ופשיטא שאין בזה סתירה
 לאופן לימוד הקודם כי אם להוסיף עליו וכמאמר יש בכלל מאתים מנה, ולא
 עוד אלא שההוספה זו מוסיפה חיות גם בשאר אופני הלימוד מתאים לדברי
 רבנו יונה הידועים הובאו בפירוש ר"ן לנדרים ובב"י לטור או"ח סי' מ"ז
 ויעו"ש היטב בב"ח.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

שא

אדמו"ר שליט"א

ה'סו

ב"ה, כ"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה ניסן שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק נעם לי לקבל מכתבו מטו"ב טבת, בו כותב ראשי פרקים
מסדרי הלימודים בכתות וכן אשר ההתועדות היתה בכי טוב ובודאי גם
פנימית הכוונה נכללת בזה, זאת אומרת שתהיי רישומה ניכר בכל ימות השנה
בהנוגע לפועל ובפרט ההתועדות דראש השנה לחסידות אשר הראש כולל
בתוכו כל האברים ומכש"ך וזיות לכל האברים, וק"ל. ויה"ר שיהיי באופן
דמוסיף והולך וכחוראת ימי חנוכה דאזלינן מנייהו דמוסיף והולך מיום ליום
בנר ואור הבא משמן טהור משתשקע החמה (שמ"ר פט"ו, ו) ועל פתח ביתו
מבחוץ.

הפ"נ המוסגר במכתבו יקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה.

ה'סז

ב"ה, כ"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ומובן ורואים גם במוחש אשר הנהגת נחשון היא לא רק הוראה
לשביעי של פסח ולקרי"ס כפשוטו, אלא לכל התחלה דענין אלקי במקום

ה'סו

מו"ה ניסן שי: פינסקן, קסבלנקה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תקצו, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן הירמ.

חדש, וק"ל, ובפרט כשהמדובר בהפצת המעינות ובדרא דעקבתא דמשיחא ובאה"ק אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה עד אחרית שנה ובמקום כזה אשר הלעו"ז יש לו בעוה"ר תוקף מיוחד עד שנודע גם בחו"ל בשם העיר האדומה, ויה"ר אשר בקרוב ממש יקוים בזה סו"ס מרז"ל (שבת קנו, א) האי מאן דבמאדים כו' אמר רב אשי ומסיים — מוהל, מכניס בני ישראל לבריתו של אברהם אבינו.

בברכה.

ה'סח

ב"ה, כ"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

האברך אהרן שי'

שלום וברכה!

מאשר בזה קבלת מכתבו מח' טבת שזה עתה נתקבל, אבל בשבוע העבר נשלח מברק וז"ל:

לפתיחת הקעמפ ברכתי לכל הילדים המדריכים והמנהלים שיצליחו בבריאות בגשמיות ובבריאות ברוחניות.

(חתימה)

ובטח יבש"ט ובפרטיות מאופן הקעמפ בפועל.

בברכה,

מזכיר

ה'סז

העיר האדומה: חיפה.

ה'סח

אהרן שי': סרבונסקי, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ג ד'תיב, ובהנסמן בהערות שם. הקעמפ: מחנה קיץ במלבורן. ראה גם לקמן אגרות ה'עד. ה'קד.

ה'סט

בי"ה, כ"ב טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה ישראל דוד שי

שלום וברכה!

נעם לי להודיע בשיחתי עם . . . שי הכהן . . . אשר נפגש עם כבודו מזמן
לזמנים וכבודו מסייע לו בעניני מסחר ובעניני האבנים טובות ביחוד.

ובודאי למותר האריכות בגודל מעלת ענין זה וכמובא גם לפסק הלכה,
ממציא לו מלאכה כו' ותקותי שלהבא לא רק שינהג ככה אלא גם יוסיף בזה
ככל האפשרי לזמנים תכופים יותר ובענינים גדולים יותר, אלא שנשען על
מרז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, כותב הנני על דבר זה ולא נצרכה אלא
להעדפה, וראה גם כן שולחן ערוך יורה דעה ע"פ מרז"ל שבת סג, א. פסחים
נג, ב. משנה סוף הוריות, כהן קודם כו' ובכמה מקומות.

בברכה להרחבת פרנסתו הוא ואשר יקויים בה פתגם הידוע של רבנו
הזקן בעל התניא והשולחן ערוך, אז השם יתברך גיט אידן גשמיות און זיי
מאכען פון גשמיות רוחניות.

המצפה לבשורות טובות בכל האמור וכן מפעולותיו הטובות בהרחבת
הישיבה שישדו הרחבה הן בכמות והן באיכות.

ה'סט

מו"ה ישראל דוד: גליק, פאר ראקאוויי.

ה'ע

ב"ה, כ"ג טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז טבת.

בעת רצון אזכיר את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ובמה ששואל תרופה לזכרון, ידוע מאמר רו"ל על הפסוק ערוכה בכל
ושמירה (ערובין נד, א) זאת אומרת שהלימוד צריך להיות בחיות, ופשיטא
שלא להתפעל מפיתוי היצר המחפש תחבולות וערמומית איך למנוע את
האדם מעבודתו לקונו, ואחת הדרכים שלו היא, להטיל עצבות על האדם
ולפתותו שאינו מצליח בתורה ומצות, אבל כשירעים וירעיש עליו ולא ישמע
לדבריו כלל וכלל מתבטלים הפיתוים ההעלמות וההסתרים וכמבואר בכל זה
בספר תניא קדישא עי"ש ובפרט בפרק כ"ט.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'עא

ב"ה, כ"ג טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מט"ו בטבת, ונעם לי לקרות בו
אשר ממשיך הוא בלימודו בישיבה, ותקותי אשר מזמן לזמן מוסיף בזה
וכהוראת תורתנו דמעלין בקדש.

ומלבד גודל הענין מצד עצמו, מובן שמתוסף גם כן בברכות השי"ת
בהמצטרך לאדם ולמשפחתו כי הרי מדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה אלא
שכמה פעמים ככה.

שה

אדמו"ר שליט"א

במה שכותב שישנם חילוקים בין אחד לחבירו בענין השפעה על הזולת, מובן שכן הוא, אבל כאו"א יכול להשפיע על הזולת ועל הסביבה ובדוגמא צדקה גשמית שכאו"א מחויב בזה ואפילו עני שבישראל וכפסק דין תורתנו, כן הוא גם בצדקה רוחנית.

במה שמסיים במכתבו שנצבת השאלה אם לחדול מפעולה בחבר הפעילים התורני באמצע זמן הלימודים ולעשות בזה אך ורק בבין הזמנים.

מובן וגם פשוט שמופרכת טברא זו בהחלט הכי גדול, כי מוכרחות הפעולות להפצת היהדות והחזקתה להמשך כל ימות השנה, אבל מובן וגם פשוט שחילוק ישנו בסוגי העובדים במסגרת הנ"ל שישנן כאלו שיש לדרוש מהם עבודה ממושכה יותר ולעתים תכופות יותר וישנן כאלו שמכמה טעמים עבודתם רק בזמנים קבועים וישנם כאלו שרק בין הזמנים מהלימודים בסדרי הישיבה, והנ"ל תלוי בפרטים ופרטי פרטים, ואין ללמוד מאחד על חבירו, ולפי תיאור המצב העכשוי באה"ק ת"ו ביחוד מועטים ביותר וביותר אלו שיוכלו לצאת ידי חובתם בפעולות להפצת היהדות רק בבין הזמנים, כי שעת חירום הוא בהנוגע לאהבת ה' ולתורתו הידור בקיום המצות ולימוד תורה"ק כדבעי.

בטח עכ"פ מכאן ולהבא ישמור על שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'עב

ב"ה, כ"ג טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מועש"ק שמות, וכנראה אשר מתבונן יותר על המדה בהעניינים אודותם כותב והוא ע"ד המבואר בחסידות על הכתוב ועשתה את ראשה, אשר ההתבוננות יותר על המדה בעניני הפרנסה הוא בדוגמת לבוש

ארוך יותר ממדת הלובושו, שלא לבד שאין בהאריכות תועלת אלא שעוד מפריע בהילוך כדבעי, ולכן כיון שמזכיר אודות עו"ד שלו שבודאי מומחה הוא יתנהג כהוראתו ויעבוד את השם בשמחה ובבטחון גמור אשר משגיח הוא עליו ועל כל ב"ב שיי בתכ"י בהשגחה פרטית, והרי השי"ת הוא עצם הטוב שמטבע הטוב להיטיב ויומשך בעניינו בטוב הנראה והנגלה.

בודאי עסק גם בשבועות האחרונים בהפצת היהדות בכלל ובעניני חסידות בפרט בין חבריו במקומות שם היי ובסביבתו שם, ותקותי שעומד עמהם בקישור מכתבים גם עתה לחזקם בקיום המצות וגם בקביעות עתים לתורה כל אחד מתאים למעמדו ומצבו ושומר ישראל אשר לא ינוס ולא יישן וזן ומפרנס לכל בחן בחסד וברחמים ינחהו ואת כל ב"ב שיחיו באופן הטוב לפניהם בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לבשו"ט.

ה'עג

בי"ה, כ"ג טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז טבת.

מהנכון אשר הוא, וזוגתו תי' בפ"ע, יתנו לצדקה ארבעים פעמים ח"י ג"פ, והחשבון במעות זמננו מבואר במכתבי הנדפס בקובץ ליובאוויטש חוברת שמינית, זאת אומרת שיפרישו לצדקה מזמן לזמן עד שיתקבץ סכום הנ"ל לכאו"א מהם, וראה ג"כ אגה"ק סי' כ"א ובמאמר הצ"צ על מרז"ל כל פרוטה ופרוטה מצטרפת, והשי"ת יזכם ויצליחם לגדל את כל ילידיהם שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבת הדעת בריאות הנכונה ומנוחת הנפש.

בברכה.

ה'עג

במענה על מכתבו: בקשת תיקון על שהייתה נדה וכו'. ראה גם לקמן אגרת ה'רצב. במכתבי: לעיל ח"ב קצט.

ה'עד

ב"ה, כ"ו טבת, תשי"י
ברוקלין.

האב: י' שמואל שי

שלום יברכה!

נאך א לאנגען און גרויסען איבעררייס איז אנגעקומען דיין בריף פון י"ט טבת, און איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין עס אז אין קעמפ איז אלץ בסדר און איך האף אז בעצייטענס וועט מען באווארענען אז מען זאל שטיין אין פארבינדונג מיט זיי אויך נאכן פארלאזען דעם קעמפ, אויף א פאסענדען אופן, וואס דורך דעם וועט מען אריינגעבען אין זיי חיות אין אידישקייט תורה ומצות' און איך האף אז ווייניגסטען א טייל פון זיי וועלען פארבליבען לערנען אין די מוסדות חב"ד במחנם הט' דורך דער השפעה פון זייער זיין אין קעמפ.

המחכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'עה

ב"ה, כ"ו טבת, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד ראשי הקהל, עיני העדה
דקהלה קדישא וחרדה אגאדיר יצ"ו

שלום רב וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מה-17 בדצמבר עם הבשורה טובה ומשמחת על דבר גמר הבנין של המקוה הטהורה ומהודרה, ואשר הרה"ח וו"ח אי"א בעל

ה'עד

שמואל שי: גורביץ, מלבורן.
אין קעמפ: ראה לעיל — ה'סח.

מרץ מטובי תלמידינו הרב עזריאל שי' חייקין הי' הרוח החי' במפעל הרם הזה. גם זכו לברך על המוגמר בחנוכת בנין המקוה בשמיני לחודש טבת.

ויהי רצון מקדם שמיא שעם חנוכת הבנין תבוא התחלה טובה לחנוכה פנימית ועקרית, הוא חינוך נשי ובנות ישראל בשמירת דיני טהרת המשפחה בהידור והפצתם בכל בית יהודי במחנם הט' אין יוצאת מהכלל.

וידוע מאמר חכמינו ז"ל: "טהרה מביאה לידי . . . קדושה . . . לידי חסידות . . . לידי רוח הקדש", ויתקיים בהם ובכל בית ישראל מקרא שכתוב "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם . . . ואת רוחי אתן בקרבכם . . . והייתם לי לעם ואנכי אהי' לכם לאלקים", בביאת גואל צדק במהרה בימינו. בכבוד ובברכת הצלחה.

ה'עו

ב"ה, כ"ו טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה בנימין שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מ"י טבת, ונעם לי לקרות בו אשר למרות הקישוים השתתף גם השנה בהכנת התועדות י"ט כסלו גאולתנו ופדות נפשנו, וכבר ידוע שהנ"ל אף שלכאורה הוא גשמיות דההתועדות רואים בפועל ובמוחש שפועל ונוגע גם להרוחנית והרי אמרו רז"ל גדולה לגימה שמקרבת אין יוצא מידי פשוטו, ואף שהרחיקו ביותר רבותינו נשיאינו ענין לגימה יתירה הנקרא בלשון העולם שכרות והוללות, אבל לגימה בדרך התורה ובדרכי נועם החסידות אדרבה ואדרבה, ועקא שע"פ הידיעה שקבלתי מכבר וגם ממכתבו ניכר כן, לא השתדלו כדבעי שיהי' מספר האורחים בכמות ובאיכות כפי האפשרי והרי היום יום סגולה הוא, ולב ישראל ובפרט דמגזע אנ"ש, ער ביותר אז לתורת החסידות ולעניני החסידות, ויהי"ר שעכ"פ לימי

ה'עו

מו"ה בנימין: לזין, כפר חב"ד.
למרות הקישוים: דחקופת המלחמה. ראה לעיל אגרת ד'תתצ, ובהנסמן בהערות שם.

סגולה הבע"ל ישתדלו בהנ"ל ככל הדרוש והשי"ת יתן הצלחה מופלגה בזה, וביחוד שהרי המדובר אודות התועדות בכפר חב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם.

בברכה לבשו"ט.

ה'עז

ב"ה, כ"ז טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יהושע שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מיי"ב וי"ז טבת, בו כותב אודות הקישוים השונים שבהעבודה ובפרט בענין הבית רבקה, ובודאי כשיזכור על הקישוים שהיו במדינתו לפניו אשר בכ"ז התגברו עליהם ובהצלחה, שהרי נתקיים בהם כלשון הכתוב בפרשת השבוע בנערנו ובזקננו ובבנותינו גוי במה נחשב הקישוים דעתה ואף שלפעמים הנסיון בקו העושר והמרחב גדול יותר מאשר בקו ההפכי, הנה התבוננות הנ"ל מוסיפה אומץ להתגבר על הקישוים מתוך שמחה ובטחון חזק לנצחון בכל הפרטים.

בטח בינתים קבל מכתבי מענה על מכתביו הקודמים.

מ"ש אודות . . . יש להביא בחשבון שזה שתעבוד בכרם חב"ד יש בזה לא רק הענין דועשה טוב אלא גם שלילה שלא תעבוד באופן דהתחרות (קאנקורענץ) והרי כמה צורות ואופנים בהתחרות, ואף שמוכן שאי אפשר לוותר על ענינים עיקרים הרי לכל דבר יש לתת צורה דיפלומטית, זאת אומרת בתוקף הדרוש, אלא שבדברי נועם . . . אלא שבכ"ז אין כדאי למתוח הנים (אנציהען די סטרוגע) ואדרבה להוסיף בהצורה שתה"י נעימה ולא

ה'עז

מו"ה יהושע שניאור זלמן שי: סרבנסקי, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתעו, ובהנסמן בהערות שם.

לוותר על הפנימית והענינים שיש להם חשיבות, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בענינים הכללים ובעניניו הפרטים.

בברכה ופ"ש כל אנ"ש שיחיו.

נ.ב.

בדאי ינצלו יום ההילולא יו"ד שבט הבע"ל להתפתחות המוסדות הק' דליובאוויטש אשר במחנם הט'.

ה'עח

ב"ה, כ"ז טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק, בו כותב אודות ההצעה להיות משפיע ב . . .
ומתאר הנסיון שלו בתפקידו זה.

וכפי הנראה אין התפקיד מתאים בשבילו, והרי שם העיקר הוא חוזק המשמעת כפשוטה, ובטח בהתבוננות הראויי יוכל לנצל כשרונותיו האמיתים בחינוך חב"ד, ויה"ר שיהי' בהצלחה.

בטח מתכווננים באופן המתאים ליום ההילולא הבע"ל, ובפרט שבשנה זו חל ביום הש"ק ושבת דקרי"ס אשר שני הפירושים בזה דהזהר והאריז"ל אמיתים, וכמבואר בדא"ח בכ"מ וידוע פתגם רבנו הזקן, מ'דארף לעבען מיט דער צייט שפירושו בתוכן הסדרה של השבוע.

בברכה לבשו"ט בהנ"ל.

ה'עט

ב"ה, כ"ז טבת, תשי"ז
ברוקלין.

ארגון נשי ובנות חב"ד אשר בכפר חב"ד
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלום!

זיינער צייט האב איך באקומען אייער כללות/דיקן בריף מיט אייערע
אונטערשריפטען, אין וועלכען איר שרייבט וועגען דער פארשטארקונג און
באפעסטיקונג פון אייער פאראייניגונג און דער עיקר וועגען דער
פארבעסערונג אין עניני מצוה און ספעציעל אין די ענינים וועלכע זיינען
פארבונדען מיט פרויען, וואס אויף יעדערע פון זיי זאגט מען דאך אז זיי
זיינען טעכטער פון שרה רבקה רחל ולא, וואס דער מיין אין דעם איז, אז
השם יתברך גיט זיי ספעציעלע כחות פון די נשמות פון די הייליקע אמהות.

וואס אט דער וויסען, שטארקט דעם מוט אויף ניט נתפעל ווערען פון
שטערונגען און אפהאלטונגען, און מען זעהט במוחש, אז דאס צוטרעטען צו
א ענין מיט א ברייטקייט און שטארקייט, מאכט דאס אליין קלענער די
מניעות און אויך אלס צוגאב אז דער צוקומען דערנאך צו געוואונשענעם
צוועק איז מיט מער הצלחה.

און השם יתברך זאל העלפען אז איר זאלט אנזאגען גוטע בשורות אין
דאס אלץ אויבען געזאגטע, וואס זיכער וועט דאס בריינגען א צוגאב אין די
ברכות פון השם יתברך אין דעם וואס מען נויטיגט זיך אליין און אויך די
גאנצע משפחה יחיו.

בייגעלייגט איז דא א בריף אין פארבינדונג מיט דעם יום הילולא פון
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע וועלכער איז דער גרינדער פון
כפר חב"ד און פירט עס אן אויך איצטער, און זיכער איז ער עומד במרום און
מעורר רחמים רבים אויף יעדער איינעם פון תושבי הכפר און אויף אלעמען

ה'עט

א בריף: דלעיל ה'נח.

צוזאמען, אז דער כפר זאל מיט רעכט טראגען זיין הייליגען נאמען **חב"ד**, און עס זאל זיין אין עס שפע ברכה והצלחה סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.

מיט האפענונג צו באקומען פון אייך גוטע בשורות אין דאס אלץ אויבען געזאגטע בקרוב.

ה'פ

בי"ה, כ"ז טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק שמות.

לפלא שרוצה לפרש מה שכתבתי לו מאז שפעולותיו בחינוך הכשר עתה, אינם בסוג הפעולות אודותם כתבתי וזרזתי אותו, והרי פשיטא שחינוך על טהרת הקדש המקרב לב המחונכים לאבינו שבשמים לתורתו ולמצותיו הרי זה מפעולות הכי נשגבות וכפירוש רז"ל מלאכת ה' היא, אבל לחוד בזה אין יוצאים ידי חובתו כדבעי וע"ד מאמר רז"ל בהנוגע לנקדימון כדבעי למיעבד לא עבד אף שתם להצדקה בהפלגה, וק"ל. ואם בהנוגע לכ"א הדברים אמורים עאכ"כ לאלו שזכו לטעום מתורת דא"ח הדרכותי ומנהגי, שיכולת מיוחדת ניתנה להם בפעולות שכללותם כלל הגדול שבתורה ואהבת לרעך כמוך, ומהעיקרים בזה הפצת המעיונות חינוך על טהרת הקדש בכלל וכו'.

מהנ"ל מובן ג"כ שמה שכותב שעבודתו עתה קשה היא, כל הקישוים כדאים בשביל עבודה נעלית כזו, והשי"ת יצליחו להוסיף אומץ בכל השטחים הנ"ל ולהוסיף ג"כ בקביעות עתים בתורת הנגלה ותורת החסידות ולבשר טוב בכל האמור בקרוב.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'פא

ב"ה, כ"ז טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בשאלתו אודות התספורת של בנם שליט"א שכיון שחל בימי החורף יש חשש שהשינוי הפתאומי מריבוי שער לתספורת מדוייקת עלולה לגרום הצטננות ח"ו וכו' שלכן קס"ד לאחר איזה זמן.

והנה לדעתי לא נכון הדבר, כי מלשון הידוע של כ"ק מו"ח אדמו"ר בהנוגע לתספורת דג' שנים משמע שיש בזה המשכת קדושה תוספת קדושה בנשמת הילד ע"י הנחת הפיאות וכו' ולמה יאחרו המשכה זו, אבל לאידך גיסא אין כל הכרח לתספורת מדוייקת ויכול להניח שערות גדולות לפ"ע ובלבד שיהי' ניכר הענין דהנחת הפיאות והשי"ת יצליחו ואת זוגתו שיחיו לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך בריאות הנכונה והרחבת הדעת.

בברכה.

ה'פב

ב"ה, כ"ז טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו המהיר מיום ההילולא של רבנו הזקן, בו כותב אודות האשה ובתה והמיל"ח שביקרו אצלו ונתעורר ספק בהנוגע לגירות וכו' כן נתקבלה אח"כ הידיעה התלפנית שהודיעוהו שאין מעונינים בהענין.

וכיון שכבר נודמן לענין זה, כדאי עוה"פ לנסות להשפיע עליהם באופן המתאים על ידי הסברה שעצם השם רעפארס מורה שזהו רעפארס ולא הענין האמיתי, ונוגע הדבר לדורות ודורי דורות, שלכן מוכרח שהפעם יתקנו

ה'פא

ולמה יאחרו: ראה גם לעיל אגרת ד'תשפ"ח, ובהנמקן בהערות שם.

המעוות וכו' ודוקא קודם שתשתדך, ואף שגם עתה דעתי שהוא עצמו לא יהי בהבית דין המגירים, אבל ישתדל לסדר כל הענינים, זאת אומרת להתדבר עם שלשה רבנים המתעסקים בזה כו' וכו' וכשיהי' הכל מן המוכן לקשר הנ"ל עם הרבנים, ואף שידוע היחס לגירות, שונה במקרה זה כיון שכנראה כבר נטמעו ומתבוללים בתוך בני ישראל ואין הסביבה יודעת וגם לא חושדת שיש כאן דבר בלתי מותר ומתאים.

בברכה.

ה'פג

ב"ה, כ"ח טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ הרא"ש שי

שלום וברכה!

נאכן לאנגען איבעררייס, בין איך געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון י"ט טבת מיט דאס בייגעלייגטע, ות"ח פארן שרייבען פון דער התועדות פון י"ט כסלו יום גאולתנו ופדות נפשנו און זיכער וועט מען טאן ווי געהעריג צו פארווירקליכען די החלטות און בכלל אז עס זאל זיך אנזעהען א **פעולה** פון דער התעוררות פון ראש השנה לחסידות במשך פון דעם גאנצען יאר, ווי באוואוסט דער לשון פון כ"ק רבנו נשיאנו אויף י"ט כסלו, לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתבו ותחתמו. און אויב בכלל איז דאס אזוי על אחת כמה וכמה בנוגע צו החלטות און התעוררות וואס ווערען אנגענומען בא א התועדות פון כמה פעמים עשרה שנקראים עדה קדושה ובמקום קדוש שנמצא בארץ הקדושה, ומובן ופשוט אז די אלע וועלכע זיינען זיך משתדל אין דעם טוען דערנאך אין דער פארווירקליכונג פון די החלטות נוסטלים חלק בראש בהמצטרך להם בכלל וואס אין דעם איז אויך זייער

ה'פג

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 505 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הרא"ש: ר"א שקלובסקי, פתח תקוה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'רחצ. ובהנסמן בהערות שם.

עסקנות לטובת הרבים וואס פון דעם קומט דער מוסיף והולך והולך ומוסיף וילכו מחיל אל חיל.

דאס אויבען דערמאנטע שטארקט אויך מיין בטחון אז זיכער מאכט איר די נויטיגע הכנות צו דעם יום ההילולא פון כ"ק מו"ח אדמו"ר יו"ד שבט הבע"ל, און בפרט אז דעם יאר פאלט דאס אויס בשבת קדש, דער שבת פון קריעת ים סוף וועלכעס האט צוגעבראכט צו דער שירה לד' כי גאה גאה און וועלכע ענטהאלט אויך דעם ענין פון הקיצו ורננו שוכני עפר והוא בתוכם לויט דרשת רז"ל אויף דעם פסוק אז ישיר משה, וועלכעס ווערט געבראכט אין פירוש רש"י אויפן ארט, און עס איז דאך באוואוסט אז א אמת'ר מנהיג בני ישראל ורעי' מהימנא שלהם ווערט אנגערופן מיטן נאמען משה, כי אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובפ"ש כל המתועדים בהנ"ל וכל אלו שיתועדו ביום ההילולא יו"ד שבט הבע"ל ועל כל ישראל לטובה.

ה'פד

ב"ה, כ"ח טבת, תשי"ז
ברוקלין.

האברך הו"ח אי"א מלאכתו מלאכת שמים
שמואל אלעזר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק שמות, בו כותב אודות סדרי הלימודים בהמכינה של ישיבת תורת אמת, תוכן דברי ההתעוררות להתלמידים שבטח התלמידים מקשיבים וכו'. ויה"ר שתה"י זה התחלה טובה להתפתחות בכל הנ"ל ככל הדרוש הן בכמות והן באיכות, זאת אומרת במספר התלמידים וכמות הלימודים ופנימית הנהגתם, והרי זכות כ"ק מו"ח אדמו"ר וכ"ק אביו אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מסייעת את כל אלו המתעסקים ומשתדלים בענייני תורת אמת שהוא יסודם ובה השקיעו מכוחותיהם הפנימיים והעצמים.

ה'פד

שמואל אלעזר שי: הלפרין, ירושלים. אגרת נוספת אליו — לעיל ד'תתקנ.

בטח מתאים למה שכותב שבמילי דאגדתא בגמרא מרחיב קצת בעניני התעוררות לדא"ח ביאר ג"כ להתלמידים באותיות המתאימות להבנתם ענין הנדרים בכללותו וכמבואר בלקו"ת פ' מטות ובדרך מצותיך בדרושים המקבילים, ואם לעי"ע לא נעשה הנ"ל הרי כמה הזדמנויות מתאימות יהיו וכמו בסיום פרק וכיו"ב, אלא שמובן שדברי התעוררות האמורים אין צריכים להחליף הלימוד כפשוטו וכמבואר גם בקונטרס עץ חיים לאחר האריכות בהכרח לימוד תורת הדא"ח איך שצריך להתייגע בלימוד הנגלה וק"ל.

נהניתי מסיום מכתבו שמשתתף בפעולות צעירי אגו"ח ובטח מעורר את כל שאר חברי צעירי אגו"ח להוסיף חיילים והרי זהו לא רק דרישת השעה אלא גם הכרח השעה, ואין להאריך בדבר הפשוט.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'פה

בי"ה, כ"ח טבת, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מכ"ג טבת, בו כותבת על דבר הספיקות שיש אצלה בהנוגע לנכבדות עם פב"פ ושלכן ימים אלו קשים לה ביותר לא תחדל דמעה וכו'.

והנה לפלא על שהספיקות פעלו עליי את הנ"ל והרי תופעה רגילה היא שישנן ספיקות בעניינים כמו אלו ולא רק רגילה אלא גם מובנת שהרי זהו צעד עיקרי בחיים, וכיון שאין שלימות בבריאה מובן שתמיד יש מקום לספיקות, אלא אף שצריכים להתבונן בכל הנ"ל בכל הרצינית הדרושה אין זה צריך לפעול את הנ"ל ובפרט שבכדי להחליט כיאות צריך להעשות זה מתוך מנוחת הנפש ולא במצב הפכי מזה . . .

כן נראה ממכתבה שגם יחסה שלה אינו ברור בהחלטה אצלה, ובמקרים כאלו הדרך הנכונה לברר ככל הדרוש הוא להפסוק את הפגישות ואפילו קישור ע"י מכתבים במשך איזה שבועות, והפסק זה כמעט תמיד מבהיר את היחס לאחד הקצוות. מובן שמספר השבועות תלוי בתכונת נפש כל אחד

ואחת ובמדון זריזות להחליט החלטות, ועל דרך הרגיל שלשה ארבעה שבועות מספיקים, ובורא עולם ומנהיגו ינחה בדרך הטובה לפניי ולהחלטה טובה בגשמיות וברוחניות, והרי זכות התעסקותה בחינוך על טהרת הקדש במוסדו של כ"ק מו"ח אדמו"ר מסייעתה בכל האמור.

בברכה לבשו"ט.

ה'פו

[כ"ט טבת, תשי"ז]

בנועם קבלתי הידיעה אודות התחזקות השיעור הנלמד על ידו ברבים, ואשר הוסיפו בקדש ללמוד, נוסף על הלימוד דעד עתה, גם הלכות הצריכות בחיי היום יומי בשו"ע.

ובהיותי היום על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הזכרתי את המשתתפים בשיעור וכמובן לומד השיעור בתוכם – להמצטרך להם.

ויהי רצון אשר יוסיפו בלימוד הנ"ל ובאופן מתאים להוראת רבותינו ז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, ובודאי אשר נותן התורה והמצוה יוסיף בברכתו להמשתתפים בשיעור האמור בהמצטרך להם. ובודאי שישתדלו להגדיל גם מספר המשתתפים בשיעור. והשי"ת יצליחם.

ה'פז

ב"ה, כ"ט טבת, תשי"ז
ברוקלין.

נתקבל מכתבם מיום ההילולא של רבנו הזקן, בו כותבים אודות ההוספה בלימודים, שעות הלימוד וכו', ובסיום מכתבם אשר משתדלים לסדר סעודה שלישית בש"ק בשביל תלמידי ההאי"ס קול.

ה'פו

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 493.

ה'פז

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 524.

וגודל ענין זה בודאי למותר להאריך בו, כי הרי רואים במוחש הצלחת קירוב תלמידים ע"י ענינים כאלו, ואשר נחקקים הדברים ע"יז בנקל יותר ובעומק יותר מאשר בדרכים אחרים, וביחוד אשר קדושת יום השבת מסייעת בזה, שהרי פועלת קדושה זו אפילו על עם הארץ גמור (עיין דמאי ריש פרק ד') ומכש"כ בתלמידים, ובפרט בעלות המנחה דש"ק רעווא דכל רעווין.

ויה"ר שיצליחו בכל הסעיפים אודותם כותבים, וכבר הובטחו ע"י במאמר רז"ל הידוע — יגעת ומצאת,

וזכות מייסד הישיבה ומנהלה הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר יום ההילולא שלו ממשימש ובא, יעמוד להם למעט ההעלמות וההסתרים ולהרבות ההצלחה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'פח

ב"ה, כ"ט טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה משה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו טבת, ותקותי שאף שאין מזכיר אודות זה הסבירו להתלמידים ענין יום ההילולא דכ"ד טבת, והרי זהו ג"כ הכנה להסבירם יום ההילולא יו"ד שבט הבע"ל.

ובמ"ש שישנה טענה שהשפיע על איזה מהתלמידים שנעשו חסידים קודם זמנם כו' ושואל לבאר לו הענין.

והנה בכגון דא כיון שכבר השפיע אליהם אין כ"כ נפק"מ איך הי' צריך להיות הסדר מקודם, וצריך לנצל ההתעוררות שלהם עכ"פ בענינים שלהם

ה'פח

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 403 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה משה שי: לברטוב, פיטסבורג. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'חשצ, ובהנסמן בהערות

שם.

שיט

אדמו"ר שליט"א

שייכים שיהי' בתוספת חיות וכיו"ב, ובזה ג"כ מילוי רצונם שרוצים להאריך קצת בתפלת יום השבת, אלא שצריך להורותם וגם להשגיח שימלאו ההוראה שתהי' המחשבה בענינים המתאימים ולא מחשבה שוטטת לכאן ולכאן, ואף שאין אדם יודע מחשבתו של חבירו, אפשרית ההשגחה גם בזה ע"י השאלה מקודם (בערב שבת או בשבת לפני התפלה) במה יחשוב וכו' או ההוראה מקודם (שיתאים לפרשת השבוע או לפירוש המלות) שמהנכון שיחשוב בענין פלוני . . .

בברכת הצלחה.

ה'פט

ב"ה, כ"ט טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים אליעזר שי הכהן

שלום וברכה!

כנוהג בחדשים האחרונים נתקבל מכתב כת"ר עם המוסגר בו היום
בקר לפני נסעי על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
והזכרתי שם אותו ואת ב"ב שיחיו מתאים לתוכן המכתב . . .

ולהודעתו מיום הולדתו הי' שבט הבע"ל (ולהעיר מתוסי' ב"מ ק"ו ע"ב)
יה"ר שיגבר מזלו (וידוע הפירוש בתורת הדא"ח, אין — מזל לישראל) ותהי'
שנה הבאה שנת הצלחה ובעיקר הענין דמרא דאתרא שרושם המרות יהי'
ניכר באתרא ע"י החזקת היהדות והפצתה שם בכלל ובהפצת המעיינות ביחוד
כי מצות היום, היום אתינא (סנהדרין צ"ח סוף ע"א) הפצת מעיינות הבעש"ט
וממלא מקומו, וכידוע מאגה"ק אודות עליית הנשמה של הבעש"ט.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'פט

מו"ה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תס, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ה'קל. הישיו.

ה'צ

ב"ה, כ"ט טבת, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שלום מענדל שי שו"ב

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הכי ארוכה נתקבל מכתבו מיי"ג טבת, אף שגם ממנו
אינו מובן סיבת השתיקה.

נעם לי לקרות בו איך שראה השגחה פרטית והתועלת הכי גדולה
שהיתה מהיותו בחג הסוכות במאנטמארענסי שעלה בידו ביחד עם איזה
מאנ"ש להוציא יקר מזולל וכו' ואין לך דבר גדול מזה וכמבואר בכ"מ, ומובן
ג"כ מסוגית הש"ס (ב"מ פה, א) ואין להאריך בדבר הפשוט, ואשרי חלקו ושל
כל אלו שהשתתפו בהאמור, ויה"ר שתקוים בהם הבטחת משנה מצוה גוררת
מצוה שילכו מחיל אל חיל בפעולות המקרבות לבם של בני ישראל לאבינו
שבשמים, ובטוח נותן התורה ומצוה המצות לשלם שכרם במדה כנגד מדה
אלא שכ"פ ככה ברוב נחת חסידותי מכל יו"ח שיחיו ובפעולותיהם בבירור
הניצוצות בכלל שזהו הענין דלהוציא יקר מזולל, וכמבואר בתורת החסידות
כי תקותי חזקה שלא יסתפקו בהנעשה עד עתה ואז יתוסף גם בהצלחה נוסף
על ההצלחה דעד עתה.

לפלא שלא כותב איך נצלו ימי הסגולה דחדש כסלו יו"ד י"ט כסלו וימי
חנוכה שבודאי עשו בהני"ל בימי סגולה אלו.

בברכה לבשו"ט תכה"י בענינים הפללים ובעניניו הפרטים.

ה'צ

חו"ה שלום מענדל שי: קלמנסון, פריז. אגרות נוספות אליו — לעיל חיי"ג ד'תרפג, ובהנסמן
בהערות שם.

ה'צא

ב"ה, כ"ט טבת, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בהיותי היום על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הזכרתי את זוגתו שתליט"א ככתוב בהפ"נ שלו, ויהי רצון אשר הרופא כל בשר ומפליא לעשות יזכהו ויצליחו לבשר טוב בזה וכן בכל עניניו, והרי זהו ערב חדש בו ראש השנה לאילנות אשר האדם עץ השדה ובפרט לדעת ב"ש הרי זהו ערב ראש השנה זה וכדבריהם במשנה, ונוסף על הנודע אשר אלו ואלו דא"ח ראה לקו"ת במדבר נ"ד ג' אשר לע"ל הלכה דוקא כב"ש.

ובהנוגע לאנ"ש והתמימים ביחוד ה"ז חדש ההילולא של נשיא דורנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע העומד ומעורר ר"ר על כל השייכים ומקושרים אליו, וכנודע דבריו אשר רועי ישראל לא יפרדו מאת צאן מרעיתם.

בברכה לבשו"ט.

ה'צב

ב"ה, ר"ח שבט, תשי"ז
ברוקלין.

מר יצחק שי' דמיאל

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב אשר קבוצה מצומצמת מהמודרכות שלו באה אליו בבקשה להקצות להן שעות מיוחדות לשיחות, בהמשך לשעורים שנותן להן בתוך המסגרת הכללית, והדבר עורר ספיקות בלבו באשר הן חושבות שהוא כבר מצא דרכו ויוכל להכניסן לשער הזה, בה בשעה שלפי דעתו עודנו עומד הוא על הסף.

ה'צב

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 362 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מר... דמיאל: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תשכט. לקמן ה'קצו.

נהניתי ביותר מהידיעה הנ"ל, כי ידוע, ורואים זה גם במוחש, אשר לפעמים תכופות ביותר מכיר הזולת במעלותיו של חברו יותר ממה שרואה האדם בעצמו אצלו. וככל הענינים הרי גם זה משתקף בדיני תורתנו תורת חיים, אשר אין אדם מעיד על עצמו לא רק לזכות אלא גם לא לחובה.

ונוסף על האמור בנוגע למצבו העכשוי, תקותי חזקה ג"כ אשר כל הידוע רוח אייתי רוח ואמשיך רוח, הנה האתערותא של המודרכות והתלמידות תוסיף גם בו תוספת רוח והמשכת הרוח לגלות גם מכחותיו הנעלמים, ואין צריך לומר הגלויים, להוסיף גם בו עצמו בפנימיות האמונה ובהמשכת האמונה מבחינת מקיף לבחינת פנימי, שאז מתבטאת היא בתוספת אור וחיות ופועל בתורתו ומצוותיו של המאמין. וכבר כתבתי לכי, שאשרי חלקו שזוכה לראות פירות בעמלו וזוכה לראות גם מתן שכרו בצדו בהכשרה שלו נוספת לקליטת התורה והמצוה בכלל ועניני החסידות בפרט.

ובודאי לדכוותי למותר להדגיש שכל פעולה טובה שפועלים בצעיר ובנוער נכפלת כמה פעמים ככה בפירותיהם ותולדותיהם, כפשוטם – לכשיבנו בית בישראל ויבזרכו בבנים ובנות, וגם כמשמעו – בהפועל שלהם ושל מושפעייהם.

בכי ובברכת הצי' בהנ"ל.

ה'צג

בי"ה, ר"ח שבט, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר חיים שי' המכונה ד"ר שאשקעס

שלום וברכה!

אייערע צוויי ביכער, "אומבאקאנטע לענדער" און "יור ווארלד ענד מיין", האב איך דאנקענד ערהאלטן. איך האף, אז מיט דער צייט וועט איר אויך צושיקן אייערע אנדערע ביכער, און איך דאנק אייך פאר אייער אויפמערקזאמקייט.

בא דער געלעגנהייט וויל איך אויסדריקן מיין צופרידנקייט צו האבן געהאט די מעגלעכקייט צו באקענען זיך מיט אייך פערזענלעך און צו האבן א

אדמו"ר שליט"א

שכג

שמועס מיט אייך. לויט דעם באקאנטן ווארט, אז ווען צוויי אידן באגעגענען זיך דארף דערפון ארויסקומען א טובה ניט נאר פאר די צוויי, נאר אויך פאר א דריטן אידן. האף איך, אז דאס וועט זיין אזוי אויך אין אונזער פאל. און אזוי ווי איר זייט א וועלט־רייזנדער, איז צו האפן אז די טובה וועט זיך אריבערטראגן צו פיל פון אחינו בני ישראל אין פארשידענע טיילן פון דער וועלט.

דערביי וויל איך זיך פאררופן אויף דעם באקאנטן מאמר חז"ל, צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפזרן, וואס אין דעם דריקט זיך אויך אויס די מיינונג, אז דער תכלית פון אידן, סיי דעם פרט און סיי דעם כלל, איז זיך ניט צו באגרענעצן צו טאן פאר זיך אליין, נאר עס זאל זיין עינו טובה בשל אחרים, ביז עס וועט דערפילט ווערן דער ענטגילטיקער צוועק און תכלית – לתקן עולם במלכות ש-ד-י, ווען – אהפוך אל עמים שפה ברורה לעבדו כולם שכם אחד. און דאס איז אייגנטלעך די אינערלעכע כוונה פון דעם גלות, וואס איז ניט בלויז אן ענין פון כיפור עוונות (ומפני חטאינו), נאר, ווי אין אלע ג־טלעכע ענינים, וואס זיי אנטהאלטן א טוב פנימי, ברענגט די צעשפרייטונג א טובה פאר זיך און פאר דער סביבה, וואס זייענדיק אויף אן ארט, קען א איד מער אויפטאן ווי פון דערווייטן, און ס'איז ניט אפצושאצן וואס אפילו איין איד קען אויפטאן פאר דער גאנצער סביבה, גאנצער שטאט און אפילו גאנצער מדינה. ס'איז ניט נוגע אז מ'מוז דוקא זיין א לאנגע צייט אויף אן ארט אויף דורכצופירן די ג־טלעכע שליחות, נאר גאנץ אפט קען מען דאס טאן "מיט איין קער" (בשעתא חדא וברגעא חדא), אבי מ'טוט עס מיט אידישער ווארימקייט און ליכטיקייט, וואס דאס איז איינע פון די יסודות־דיקע הדרכות פון חסידות.

איך ווינש אייך דעריבער, אז אייערע נסיעות, וואס זייער אויסערלעכער צוועק זאל ניט זיין, זאלן באצוועקן דעם אויבנדערמאנטן געדאנק, אז א איד, וואו ער איז און וואו ער קומט, דארף ער ליכטיק מאכן דעם ארום און מיטהעלפן דעם זיג פון דאס גייסטיקע איבער דאס מאטעריעלע (הגברת הצורה על החומר), ווי אונזער תורה הקדושה דעפינירט דאס. און אז מ'וויל מיט אן אמת שטעלט שוין די השגחה עליונה צו די מעגלעכקייטן און געלעגנהייטן דאס דורכצופירן אין לעבן, וואו מ'שטייט און גייט.

בכבוד וברכה.

ה'צג

באקאנטן ווארט: ראה גם לעיל ח"י"ג אגרת ד'שפד, ובהנמנן בהערות שם.

ה'צד

בי"ה, א' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

האברך נחום שי

שלום וברכה!

. . . בשאלתו אודות מנהגי היארצייט יום ההילולא כשהקביעות היא כמו בשנה זו ביום הש"ק, מובן שעובדין דחול וכיו"ב אין לעשותם ביום הש"ק כי אם בערב שבת מתאים להכרעת האחרונים בכגון דא, וראה כף החיים על אורח חיים סי' תקס"ח, עיקרי הד"ט יו"ד סי' ל"ו אות ל"ה ועוד (ודלא כמשי"כ בסי' גשר החיים בזה).

נעם לי לקרות בסיום מכתבו שמשנתך בהתועדויות דצעירי אגו"ח ואני"ש בכלל ובדאי למותר לעוררו אשר העיקר הוא הבכך מזה שתפעול ההתעוררות בענינים של פועל במחשבה דבור ומעשה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'צה

בי"ה, ב' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד טבת, בקשת ברכה לעלות בסולם העולה בית אל, ובעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לבקשתו.

ה'צד

האברך נחום: מרגלית, ירושלים.
מנהגי היארצייט: ראה לעיל ח"ד אגרת תתפה.

שכה

אדמו"ר שליט"א

לפלא שאינו כותב במכתבו אידות סדר לימודו וענינו בהידור קיום המצות, שהרי התורה והמצוה הם הסולם עליו נאמר סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וכדז"ל הידועה סולם זה סיני (חושבנא דדין כחושבנא דדין) סולם דא צלותא.

ומובן ופשוט שעליו להוסיף ככל יכולתו הן בלימוד התורה בנגלה וחסידות והן בהידור קיום מצותי אשר תמיד יש מקום לעלי' בזה וכמשי"נ תלמידי חכמים אין להם מנוחה כו' ילכו מחיל אל חיל, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים ועכ"פ ישמור אותם מכאן ולהבא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'צו

ב"ה, ב' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד טבת הוא יום ההילולא של רבנו הזקן בעל התניא והשולחן ערוך,

א) איך להתנהג בכדי להשפיע על תלמיד ישיבה להמשיך בלימודו בישיבה.

מובן ע"י הסברה אשר תורתנו היא תורת חיים גם כפשוטה, חיים בעולם הזה, ומובן הדבר שהרי נתנה מבורא העולם בכלל ובורא האדם ביחוד, אשר רק הוא ית' יכול לדעת מהו הטוב באמת בשביל האדם הנמצא בעולם זה, והבורא הודיע אותנו הוראות מפורטות בתורתנו, ואחד הציווים העיקרים בה הוא לימוד התורה, וחשיבות נוספת ללימודה בימים המשמשים

ה'צו

חלקה נדפס בחט"ו ע' 553 חלקה בחכ"ב ע' 388 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

יסוד והכנה לדרך האדם כשיצא לחוץ מדי אמות של ביתו של בית הכנסת ושל בית המדרש, וכמה דברי התעוררות והסברה בזה נמצאים בספרים בכלל ובספרי החסידות ביחוד.

(ב) איך לגרש המחשבות זרות המבלבלות בעת התפלה והלימוד.

אחת העצות לזה היא ללמוד מתוך הספר ואפילו בעת שעובר במחשבתו על הסוגיא והענין יהי' הספר פתוח לפניו באותו הענין בו ואודותו מתבונן, וכשירגיש שהמחשבה מתחילה לשוטט הצדה, יביט בפנים הספר, ואותיות אוחזות מסבירות ומאירות.

(ג) ענין החלומות המבלבלים.

ידוע ומרומז גם במאמרי רז"ל, אין אדם רואה אלא מהרהורי לבו, אשר החלומות הם תולדות המחשבה בטלה וכו' אשר במשך היום, וכשממעטים הסיבה בדרך ממילא מתמעט המשובב, וכיון שעוד סיבות לחלומות (ענין תניא פרק כ"ט וש"נ) יש להיות זהיר בק"ש שעל המטה, שיהי' גופו טהור יהי' זהיר בטבילת עזרא, והמזוזה בפתח חדרו כשרה.

(ד) חיזוק בעניני אמונה ובטחון וכו', ילמוד חסידות בשופי ויתוסף בכל הנ"ל.

(ה) איך להתנהג עם המנגדים לחסידות.

מובן שמבהיל הדבר איך זה מנגדים לחלק מתורת ה' ובטח בא זה מחסרון ידיעה מה זה תורת החסידות, ולכן מהנכון שלא להכנס בוויכוחים כי אם להפיץ אור תורה ומאור שבתורה זוהי פנימיות התורה ככל האפשרי על ידי הוספה בלימוד עצמו ועל ידי השפעה בסביבתו שיתפשט לימוד זה גם שם, וכנ"ל מבלי להכנס בוויכוחים בזה, ובדרך ממילא תתמעט ההתנגדות הלוח פחות ותתרבה הדיעה והחכמה בתורת דא"ח.

בודאי יודע אשר בעשירי לחדש זה ש"ק פ' בשלח הבע"ל הוא יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע וכל הרוצים להיות קשורים להוראותיו ולתורתו מתעוררים ומחליטים ביום זה להוסיף בלימוד התורה ובהידור בקיום מצותי'.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

כבקשתו ובתור יוצא מן הכלל הנני בא על החתום, אבל גם כשחותם

המזכיר, פשוט אשר מקודם לזה קורא אני כל המכתבים המתקבלים על שמי, ומקריא המענה על כל אלו המכתבים החתומים בשמי וקודם ששולחים אותם נקרא המענה על ידי, ולפלא החשד המוזר שאין כן הסדר והרי לא נחשדו בני ישראל על עניינים כחשד האמור.

ה'צז

ב"ה, ד' שבט, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין צופרידען צו באקומען פון צייט צו צייט ידיעות מהנעשה אתו לשלום און השם יתברך זאל העלפען אז די גרוסען פון אייך זאלען זיין גוטע ניט נאר ברוחניות נאר אויך בגשמיות, ווארום בא אידען גייען ביידע זאכען צוזאמען, ווי עס איז באוואוסט דער ווארט פון רמב"ם, היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, און אויך די תורת הבעש"ט אויף דעם פסוק, כי תראה חמור וגו' עזב תעזוב עמו, אז מען דארף דינען השם יתברך ניט דורך תעניתים וסיגופים נאר צוזאמען מיטן גוף, בכל דרכיך דעהו, וואס אויב אין אלע צייטען דארף דאס זיין אזוי, איז דאס נאך מער אזוי אין אונזער צייט, וואס עס זיינען פראן לפי ערך זייער ווייניג ארבעטער פאר עניינים פון תורה ומצות, און דעריבער איז יעדער ארבעטער אין דעם זייער טייער פיל פאכיגער און יעדע גוטע מעשה איז מער טייערער, און מען זעהט דאך במוחש אז דער גוף ווערט עפעס אפגעשוואכט, פעלט אויך אין די פעולות הנשמה וועלכע קומען דאך דורכן גוף, ווי עס ווערט ערקלערט אין תניא פרק ל"ז, עיין שם.

אייגנטליך האב איך גערעכנט אז לדכוותי דארפמען ניט מאריך זיין אין דעם, אבער עס זיינען דערגאנגען צו מיר שמועות, אז איר גיט ניט אכטונג אויף בריאות הגוף ווי עס פאדערט זיך לויט ווי געזאגט, ומקרא מלא דבר הכתוב, ונשמרתם מאד לנפשתיכם, בין איך זיכער אז דאס ניט אכטונג געבן איז מן הסתם בכוונה טובה, אבער כנ"ל יעדער פון אונז בזמן הזה איז א סאלדאט וועלכער מוז אויספאלגען באפעלען און אנווייזונגען, און וויבאלד

ה'צז

תורת הבעש"ט: ראה גם לעיל אגרת ד'תתקכד, ובהנסמן בהערות שם.

מען האט אונו אנגעזאגט אז בעקבתא דמשיחא איז דער עיקר העבודה בצדקה ובעשי' (עיינ אגרת הקדש לרבנו הזקן סוף סי' ט') מוז מען טאן אלץ וואס איז אפהיינגיג פון זיך, אז מען זאל זיין בכח צו טאן אין דעם וואס מער, און דעריבער איז באוואוסט די הוראה לכמה וכמה וועלכעס מיר האבען געהערט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר רבנו נשיאנו צו טועם זיין אין דער פריה פארן דאוונען, און פאר מערערע ניט נאר טועם זיין סתם נאר מיני מזונות, בכדי צו פילן זיך שטארקער, ועוד זאת אז דענסטמאל קען מען דאוונען מיט מער צוגעטראגענקייט, ופשיטא שיודע פון דעם בארימטן בריף פון בעש"ט לתלמידו בעל התולדות יעקב יוסף, וועלכער איז שולל דעם ענין הוספת התעניות, עיין שם (נדפס בהתמים חוברת א' ספר גנזי נסתרות חלק א' סי' ס"ח, ובכ"מ).

ת"ח מראש אז איר וועט מיר שרייבען אז על כל פנים פון איצטער און ווייטער וועט זיין אייער הנהגה לויט דער הוראה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע צו אפהיטען דעם בריאות הגוף, ובמילא וועט צוקומען אין בריאות הנשמה ועבודתה, און פארבייטען דעם ענין התענית אויף צדקה ותענית דבור וכיו"ב (עיינ תולדות מוהר"ש עמוד ע"ב) און אויך ממשיך זיין טאן פאר די מוסדות הק' וכולל חב"ד ביחוד, אין א אופן ניט צו איבעראנשטריינגען דעם גוף, וואס דאס איז אויך א תועלת בעבודה עצמה, ווארם דענסטמאל האט מען כח מער צו אויפטאן, ותקותי חזקה אז מיט אזא הנהגה וועט איר זעהן אין א זמן קצר תוספת הצלחה און וועט קענען אנזאגען נאך פילע יארען מהצלחתו בקדש.

בייגעלייגט איז דא, די לעצטענס ערשינענע און געוויס וועט איר מזכה זיין מיט דעם אויך את הרבים.

בברכה.

שכט

אדמו"ר שליט"א

ה'צח

ב"ה, ד' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום השני;

פשוט אשר כל ההידור שאפשר באיזה מצוה שתהי' נכון ביותר ופשיטא
בהנוגע לציצית וטלית וכדו"ל זה א"ל ואנוהו, התנאה לפניו במצות כו'
ציצית נאה (שבת קלג, ב) והרי ידועה הכוונה בעטיפת ציצית להמשיך עליו
מלכותו ית' אשר היא מלכות כל עולמים וכו' לייחדה עלינו ע"י מצוה זו
(תניא ריש פרק מ"א) שלכן כל ההידור האפשרי בזה משפיע על כל שאר עניני
האדם, הן שיהי' מצמר רחלים בלי שום פקפוק, עבודה לשמה בכל הענינים
כו' וכו' וכמבואר בשו"ע ובשולחנו של רבנו הזקן שו"ת דברי נחמ"י ועוד.

ויהי רצון שתהי' מצוה גוררת מצוה להוסיף נר מצוה תורה אור ומאור
שבתורה זוהי פנימיות התורה בעצמו ובחלקו בעולם עדי יקוים היעוד ולילה
(גלות נמשל ללילה) כיום יאיר בגאולתנו האמיתית והשלמה על ידי משיח
צדקנו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'צח

מו"ה דוד: הויזמן, ברוקלין.

ה'צט

ב"ה, ד' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

מנהלי גמילות חסד אשר,
על יד בית הכנסת קרלין וקוברין
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו דערוויסען זיך דורך הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ
עוסק בצי"צ בעל מדות מו"ה שלמה זלמן שי העכט, פון אייער אויפגעמען
בסבר פנים יפות זיין הצעה, צו העלפען דעם קרן גמילות חסדים על יד הכולל
חב"ד אשר בעיה"ק ירושלים תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו, און האט מיר
אויך אפגעשיקט אייער טשעק פאר דעם קרן גמ"ח האמור, און בייגעלייגט
איז דא די קבלה.

בעת רצון וועל איך מזכיר זיין די אלע מתעסקים אין דעם, לויט ווי עס
שרייבט הרב העכט שליט"א אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, און השם יתברך זאל העלפען אז נאך פילע יארען
זאלט איר קענען אוועקגעבען זיך אויף טאן אין ענינים של תורה ומצוה ובפרט
צדקה ששקולה כנגד כל המצות, ווי ערקלערט בארוכה בספר תניא קדישא
פרק ל"ז, און אין מצות הצדקה גופא, איז דאך גמילות חסדים פון די
העכסטע מעלות אין צדקה (כהפס"ד בשו"ע יו"ד סי' רמ"ט סעיף ו').

און לויט דער הודעה פון השי"ת, מלוה ה' חונן דל וגמולו ישלם לו
(משלי יט, יז) איז דאך זיכער אז עס וועט באצאלט ווערען צו יעדער איינעם
פון די אויבען געזאגטע אין דעם וואס זיי נויטיגען זיך, זיי מיט זייערע בני
בית שיחיו, סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.

בברכה לבשורות טובות.

ה'ק

ב"ה, ה' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל בצלאל שי

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון י"ד טבת, ובפשיטות אז עס האט ניט קיין ארט לבקש סליחה פארן שרייבן אין די ענינים פון בית רבקה, ואדרבה, מען מוז דאך וויסען דעם מצב כמו שהוא, און עס [איז] שטענדיג גלייכער צו באקומען די ידיעות ווי זיי זיינען און פון ידידים און בפרט אז סוכ"ס קומען דאך אן די ידיעות וועגען די חסרונות מן הצד און פון אזעלכע וועלכע זיינען דערוויילע ניט פון ידידים וקרובים וואס דאס דריקט זיך אויס אויך אין זייער שרייבען בהגזמה וועגען דעם.

און אין דער עצם שאלה — איצטער איז אזא צייט אז מען דארף אריין חאפען וואס עס לאזט זיך און בפרט אין עניני חינוך, און דאס וואס עס איז אמאל פארבונדען מיט הוצאות וואס מען זעהט ניט אויפן ארט ווי וועט מען זיי דעקען, איז אויף געלט גיט מען זיך סוכ"ס א עצה, אויב אפילו די עצה קומט מיט חדשים שפעטער, עס איז נאר "ניט באקוועם" זיין א בעל חוב אין פארלויף פון חדשים, מה שאין כן אז מען לאזט לרגע אפ דעם חינוך פון תלמידים-ות, ווארטען זיי דאך ניט און גייען אוועק אין א ריכטונג וואס ניט אלע מאל איז מען צופרידען, און איך האף אז אנ"ש וועלען מוסיף זיין אין שימת לב אין די אלע ענינים וואס די השגחה עליונה האט זיי געגעבען צו אויפטאן במעלבורן בפרט ובאוסטראליע בכלל און אין דעם עיקר כנ"ל בעניני חינוך, און אז מען וועט טאן אין דעם מיט שמחה וואס דאס איז בדרך ממילא ממעט די מרה שחורה און אויך מלמעלה גיט מען ענינים צו זיין בשמחה, כידוע לשון הזהר הק' בזה, וכפי הידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז

ה'ק

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 340 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה שמואל בצלאל: אלטהויז, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתקיא, ובהנסמן בהערות שם. וראה שם לתוכן האגרת שלפנינו.
פתגם: ראה גם לעיל ח"י"ב אגרת ד'מט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'קצו. ה'רסב.

דאס וואס א סאלדאט גייט אין פאראד מיט א נצחון מארש איז דאס אליין פארגרעסערט און פארשנעלערט דעם נצחון.

ע"פ הנ"ל איז מובן אויך, אז בכלל בהנוגע צו קינדער, כל זמן זיי האלטען אין לערנען דארפמען אויסניצען די צייט זייערע בזה אין דער מאקסימאלסטער מאס וויפיל עס לאזט זיך נאר, ווארום אויב צוליב וועלכען עס איז טעם ראייסין זיי זיך אפ פון דעם, איז דערנאך זייער שווער צו פועל זיין דעם צוריקקומען לערנען און ווער רעט אז עס זאל נאך זיין בהתמדה אויך, וק"ל.

וואס איר שרייבט בהנוגע א שד"ר פון תו"ת דלוד אין אוסטריא, כמדומה לי אז איך האב שוין אמאל געשריבען אין דעם מיין מיינונג, אויף דעם זעלבען ענין, אז אין דעם דארפען זיך צונויפריידן אלע דריי, אנ"ש דאוסטריא תו"ת דלוד ומרכז תו"ת אשר בארצוה"ב בכדי ניט מבלבל זיין איינער דעם צווייטען נאר צו מסייע זיין. און דער זכות פון בעל ההילולא מנהל תו"ת ומוסדות חב"ד בכל קצוי תבל יעמוד לבשר טוב בכל האמור.

בברכה להרחבת הפרנסה ולבשר טוב תכה"י ובשמחה כמנהג ניקאלאיעוו ואנשי מאז.

ה'קא

ב"ה, ה' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מד' שבט בו כותב אודות החילוקי דיעות שה"י בביהכ"י בו משמש בקדש בהנוגע לאמירת תחנון, ואשר הביא למריבות וצעקות עד שכותב שבא גם להלבנת פני חבריו ברבים, ושואל דעתי בזה.

ולפלא השאלה בהנוגע להלבנת פני חבריו ברבים אחרי שידוע ומפורש מרז"ל בזה וכן כמה מאמרים בגנות ענין המחלוקת, ודבריהם ברורים בזה.

ביחד עם זה הרי כיון שכותב שביהכ"י נקרא בשם נוסח אר"י ידוע

שלג

אדמו"ר שליט"א

הפסק דין בשו"ת האחרונים*, אשר אף שמותרים לשנות מנוסח אשכנז לנוסח ספרד ומנוסח ספרד לנוסח אר"י, אבל אין לשנות מנוסח אר"י לאשכנז וכו' וכיון שהוא משמש בקדש שם, בטח ישתדל בזה בדרכי תוה"ק שדרכי דרכי נועם ודרכי שלום והשי"ת יצליחו.

ובקשר עם התחלת מכתבו אשר שמש הוא בבית הכנסת האמורה, בודאי משתדל לקיים כפתגם כ"ק אדמו"ר הצמח צדק שאמר לאחד שמש, קרא לשמש ויזרח אור, קרא לשמש ויזרח אור, להאיר את הבית הכנסת באמירת תהלים לימוד ברבים וכו' והשי"ת יצליחו גם בזה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קב

ב"ה, ה' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג אי"א נוי"נ רב פעלים בעל מדות כו'
מו"ה ארי' ליב שי'

שלום וברכה!

זה זמן רב שלא נתקבל כל מכתב ממנו, אף שבמענה לשאלותי מקבל אני ידיעות מזמן לזמן מהנעשה אתו, ומשלומו.

ונעם לי לקבל ז"ע פ"ש ע"י מר גאלין שי' ובודאי אשר מוסיף חילים

(*) ראה שו"ת דברי חיים ח"ב. בית היוצר חאו"ח וחיו"ד. מנחת אלעזר ח"א. ועוד.

ה'קא

כפתגם: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תרצב, ובהנסמן בהערות שם.

ה'קב

מו"ה ארי' ליב: לוין, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתקית, ובהנסמן בהערות שם.

בעבודתו בקדש לחזק לעורר לב נדכאים, והרי כל עוד שנמצאים בזמן עליו נאמר לא יחדל אביון (גם אביון ברוחניות) מקרב הארץ, גדול הזכות והאחריות של כל אלו המקיימים נתן תתן אפילו מאה פעמים, וזה עצמו מקרב היעוד של אפס כי לא יהי' בך אביון, הם ימות המשיח ופליגי דשמואל (עיין שבת קנ"א ב', זהר ח"ג קכ"ה א': דמסטרייהו דוקא לית כו' משא"כ אינון דטעמין מאילנא דחיי).

והרי מתקרב יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר מסר נפשו להרבות מספר אלו הטועמים מאילנא דחיי וצדיקא בתר דאתפטר אשתכח בכולהו עלמין יתיר מבחיוהי.

בכבוד ובברכת הצלחה בעבודתו בקדש ולרוב נחת מכל יו"ח שיחיו לאריוש"ט.

ה'קג

ב"ה, ו' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

מרת אסתר תחי'

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה, מגלגלין זכות ליום ותקופה זכאים אשר נתקבל מכתבה ימים אחדים לפני יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר ההשגחה עליונה זיכתה אותה לנצל כשרונותי במוסדות הנקראים על שמו ומתנהלים ברוחו, ואם בהנוגע לכל אחד מישראל הרי רועי ישראל מעוררים רחמים רבים בכל המצטרך להם, על אחת כמה וכמה בהנוגע לכל אלו הלוקחים חלק ומשתתפים במוסדות של רועי ישראל אלו אשר זהו הקורת רוח הכי גדולה שאפשר לגרום להנשמה, וכמו ברועה כפשוטו ענינו ועיקר תכונתו הוא להתאים העשבים להשה והצאן וכמאמר רז"ל הידוע (שמ"ר ב, ב) שבאופן כזה בחנו את דוד ומשה רבנו רעיא מהימנא, כן הוא ממש בהנוגע לרועי ישראל שעיקר ענינם ותכונתם להתאים הטובה

שלה

אדמו"ר שליט"א

המושפעת על ידי תפלתם לצרכי ולענייני הנזקק לטובה, זאת אומרת בטוב הנראה והנגלה הן בעניינים הגשמיים והן בעניינים הרוחניים, ובפרט אשר מתקרב הזמן של חתונתה בשעה טובה ומוצלחת ולבנין בית בישראל על יסודי התורה והמצוה, ונכון יהי' לבה בטוח בבורא העולם ומנהיגו עצם הטוב שיתברכו בהמצטרך להם בהאמור ומאושרים יהיו ברוח ובגשם.

בברכת הצלחה בעבודתה בקדש בבית ספר חב"ד ולהצלחת ההכנות שלה מתוך שמחה לחתונתה בשעה טובה, המחכה לבשו"ט.

ה'קד

ב"ה, ו' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים שי

שלום וברכה!

בת"ח נתקבל מכתבו מר"ח שבט מבשר מהצלחת הקעמפ ויה"ר שהרושם משבועות אלו יפעל על הילדים וההורים וגם על מנהלי הקעמפ בהנוגע למעשה בפועל במשך כל השנה ויצליחו להעמיד תלמידים-ות לתהלה ולשם ולתפארת (עיין לקו"ת דברים מב, ב), וזכות בעל ההילולא אשר יום ההילולא שלו ממשימש ובא תעמוד לכל אחד ואחד מהעובדים והמשתדלים בזה להצלחה בעבודתם בהשתדלותם ולתוספת ברכה והצלחה גם בענייניהם הפרטים.

בודאי עושים הכנות הדרושות ליום ההילולא יו"ד שבט שחל בשנה זו בשבת קרי"ס שבת שירה, ויה"ר שיבשר טוב גם בזה.

בברכה.

ה'קד

מו"ה חיים שי: סרברנסקי, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתקמט, וכהנסמן בהערות שם.
מהצלחת הקעמפ: ראה לעיל אגרות ה'סח. ה'עד.

ה'קה

ב"ה, ו' שבט, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח טבת, בו כותב הסברא אשר פב"פ מהתי' יסע לכאן ללמוד ודוקא פה יצליח משא"כ במקומו בו לומד עתה.

וכבר ידועה דעתי בזה שכתבתי ברור לכו"כ מהשואלים בכגון דא, ומיוסדת גם על התוצאות והמצב של אלו שכבר עשו כהנ"ל, והוא:

לדאבוננו גם היצה"ר נוסע עם התי' המשנה מקומו, ונוסף על זה בלבול המחשבה ופזור הנפש דישיבת כרכים ביטול זמן הכי גדול וההכנות והנטיעה והסתדרות במקום החדש ואמתלאות חדשות שונות ומשונות בהתאם למקום החדש, והרוצה באמת ללמוד כדבעי יכול להצליח בישיבת תו"ת בלוד בהצלחה מופלגה, ואין בה כל אותם העניינים המבלבלים הנמצאים בכרך גדול וכו' ויה"ר שימצא אותיות המתאימות בכל הנ"ל בתחלה לעצמו עד שיוקלטו אצלו הדברים בהנחה טובה ולא רחוקה היא כיון שזה מתאים להמציאות ואז בטח ימצא גם האותיות איך להסביר זה להתי' ולאמו שיחיו.

בטח עושים הכנות המתאימות ליום ההילולא יו"ד שבט הבע"ל וזכות בעל ההילולא יעמוד לכאו"א מאנ"ש בתכ"י בהמצטרך בגו"ר.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ה'קה

ידועה דעתי: ראה גם לעיל ח"ח אגרות ב'שעא. ב'תעז. ח"ט ב'תתקכד. ח"א ג'תשסח. ח"ג ד'תרלח. אגרת הבאה.

ה'קו

ב"ה, ז' שבט, תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

... במש"כ ע"ד נסיעה לכאן — ידועה דעתי בזה שעל תלמידי תו"ת
ללוד חוב קדוש ללמוד באופן כזה שתתפרסם ישיבה זו בכל קצוי אה"ק ת"ו
לתהלה ולשם ולתפארת — ואך ורק בהתלמידים תלוי הנ"ל — ולא לבלבל
עצמם במח' דנסיעות לאיזה מקום שיהי'. והלואי שיזכה ויצליח להשפיע ע"צ
ועל שאר התי' שי' בזה, שזה הטוב לפניהם בגו"ר.

ה'קז

ב"ה, ז' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

עס איז ערשט ערהאלטען געווארען אייער בריף פון ה' שבט מיט דאס
בייגעלייגטע.

עס איז דאך באוואוסט וואס די גמרא זאגט בנוגע צו חלומות, שאדם
רואה מהרהורי לבו וואס מען טראכט באטאג, און ווען עס רעט זיך וועגען א
רועה ישראל, אין דעם פאל איז דאס כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נג"מ
זי"ע, וואס זיין ענין איז טאן גוטעס פאר אידען סיי בגשמיות און סיי
ברוחניות איז דאס זיכער חלמא טבא חזי, אז דער חלום איז א סימן צו נאך
בעסערס אין די זאכען וואס מען נויטיגט זיך און בעיקר העיקרים צו מגדל
זיין איר צוזאמען מיט אייער פרוי, אייערע זון און טאכטער שיחיו אין
אידישען וועג אין חסידישן וועג און האבען פון זיי פיל אמת'ן נחת וואס
דאס איז אידישער נחת חסידישער נחת לאריכות ימים ושנים טובות
געזונטערהייט און פרייליכערהייט, און וואס מער מען לייגט אריין אין
קינדער בנוגע צו אידישקייט און ווארימקייט און לעבעדיקייט וואס דאס
גיט חסידות, אלץ מער גרעסער ווערט דער נחת וואס מען האט פון זיי, און
דער עיקר דאס בריינגט אמת'ן גליק אין זייער לעבען,

ה'קו

לתוכנה ראה אגרת הקודמת.

און דער זכות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר וואס זיין הילולא איז דעם קומענדען שבת, שבת שירה, זאל ביישטיין און וועט ביישטיין בפרט צו די אלע וועלכע האבען זוכה געווען צו באקומען ברכותיו הק' אין אלעס וואס מען באדארף.

בייגעלייגט איז איינע פון לעצטענס ערשינענע (איבערגעדרוקטע) ספעציעל פאר שבת שירה, וואס זיכער וועט דאס אינטערעסירן זוגותו תחי'.
בברכה לבשו"ט.

ה'קח

ב"ה, ז' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

האברך אשר מסעוד נגר שי'

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו בו כותב מיסוד אגודת תלמידי הישיבות ובודאי מטרת אגודה זו כלשון התפלה ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם, וכשרוצים באמת מצליחים לא רק בהנוגע לעצמו אלא גם להשפיע על החברים ועל כל הסביבה שגם הם יעשו רצון המקום בלבב שלם, וכפי שכותב שקבל מנהגי חב"ד בודאי כוונתו להתנהג גם ברוח חב"ד אשר שנים מהיסודות בזה הם ואהבת את ה' אלקיך וגוי' ואהבת לרעך כמוך, תקותי שיתוסף גם עי"ז חיות ומרץ בהענין האמור ויה"ר שיהי' בהצלחה ויוסיף אומץ בלימוד תורה"ק וקיום מצותי' בהידור וגם על חבריו ישפיע בזה והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קז

ספעציעל פאר שבת שירה: ראה לעיל אגרת ה'נח.

ה'קח

האברך אשר מסעוד נגר: תל אביב.

ה'קט

ב"ה, ז' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

האברך שלמה זלמן שי
האברך שלמה זלמן שי הכהן

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מכ' טבת, בו כותב אודות סדר לימודו בתורת החסידות, ואשר הולך ומוסיף בזה.

ובטח תקוים בו הבטחת רז"ל כל המוסיף מוסיפין לו, והרי תוספתו של הקב"ה היא מרובה על העיקר, וכיון שבלשון הזהר הק' (זח"ג קנ"ב א') נקרא לימוד האמור נשמתא דאורייתא, וכל ביטויי תורתנו הרי הם מדוייקים, הנה כמו שרואים למטה שתוספת בנשמה מוסיפה חיות בכל אברי הגוף, מזה מובן אשר תוספת בנשמתא דאורייתא מוסיפה בגופא דאורייתא, גופי תורה, בלימוד הנגלה — שיהי בתוספת הצלחה, ובאופן הלימוד הנקרא ברז"ל זכה ומימינים בה (יומא עב, ב. עיי"ש בפירוש רש"י. שבת סג, א), וכמובן במאמרי רז"ל האמורים — נתוסף ג"כ אור וחיות בקיום המצות וההידורס, התנאה לפניו במצות, שבזה גם ההידור ברוחניות (עיין שבת קלג, ב, התנאה לפניו וכו' וכתוב בו לשמו). ומתאים לדרז"ל ואהבת גוי' שיהא שם שמים מתאהב על ידך (ובספרי שם: אהבהו על כל הבריות ועיין תניא פל"ב), ובודאי משפיעים גם בסביבתם בכל האמור — על ידי היותם דוגמא חי' בזה, ויה"ר שגם בזה תומשך ההצלחה.

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

הפי"נ וכן הפי"נ המצורפים נתקבלו.

ה'קט

האברך שלמה זלמן: אורבוך, בני ברק.
האברך שלמה זלמן שי הכהן: רייכמן, בני ברק.

ה'קי

ב"ה, ז' שבט, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — בו כותב אשר קרה להם ל"ע ול"ע, ואשר עדיין לא נתברכו בבנים זכרים.

וצריך הי' להודיע ברור אם בהנשואין שלו לא הי' בזה פגיעה בכבוד בן או בת ישראל, זאת אומרת שלא היתה הבטחה מקודם לבן ישראל אחר או לבת ישראל אחרת, וכן אם שומרים חוקי ודיני טהרת המשפחה מתאים להוראות תורתנו הק' תורת חיים, ובאם היתה פגיעה בכבוד בן או בת ישראל צריכה להיות בקשת מחילה מהם או עכ"פ בפני עשרה מישראל, ואם היתה חלישות בשמירת חוקי ודיני טהרת המשפחה מובן שלכל לראש צריכה להיות חרטה גמורה על העבר וקבלה טובה מוחלטה בהנוגע להבא להיות זהירים בזה ככל הדרוש, והשם יתברך הרואה ללבב יראה שהחליטו בזה באמת וסר עונם וחטאתם תכופר וישמח לבבם במילוי משאלות לבבם לטובה, ובכל אופן צריך לבדוק את התפילין שלו וכן את המזוזות בדירתם שיהיו כולן כשרות כדין, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור לעיל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'קיא

[ז' שבט, תשי"ז]

... עבוה"ק בהפצת הדא"ח מסגולותי' הולדת בניס, וכמובן באגה"ק של אדה"ז הנדפסת בסי' מאה שערים (ח"ב לב, א) גנזי נסתרות (ח"ג, ס"א) ועוד.

ה'קיא

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 299.

ה'ק"ב

ב"ה, ח' שבט, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ בעל מרץ וכו'
מוה"ר מנחם בן ציון שי'
מנהל כללי דק"רן הצלה שיקגו יצ"ו

שלום וברכה!

הנני בזה לאשר ברוב תודה קבלת מכתבו מיום ועש"ק בא, ב' שבט, בצירוף הקצבת קרן הצלה עבור מוסדותינו הק' אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר בצפון אפריקה.

גם קראתי בנועם במכתבו אשר הגדילו בשנה זו הקצבת קרן הצלה לשיבותינו באה"ק ת"ו, והי רצון שיוכלו לקיים מעלין בקדש מדי שנה בשנה בעבודת קרן הצלה בכלל ובעזרתם לכל מוסדותינו בפרט, לא רק בהתאם למדת התפתחותם והתרחבותם, אלא בממדים גדולים יותר כדי לאפשר מדה יתרה של גדול ופריחה, שאין הדבר תלוי אלא באמצעים כספיים.

כיון שכל דבר גדול וקטן הכל בקשגחת הבורא ית', ובפרט בענינים הנוגעים לתורה ומצוות כפי שהם מוארים בפנימיות ובמאור שבתורה, שאין לך דבר גדול מזה, הרי ראוי לציין אשר הקצבת קרן הצלה באה איזה ימים לפני יום ההילולא ד"י שבט של כ"ק מו"ח אדמו"ר צדיק יסוד עולם, שעל שמו נקראים המוסדות הק' בצפון אפריקה, בעל המוסדות הנושא רנה ותפלה בעד כל המשתתפים בעבודתו ותומכים במוסדותיו, ובפרט ביום הסגולה הוא יום ההילולא, אשר זכר כל העושים ומעשים בא לפניו.

ואשרי לכת"ר וחבריו בהנהלת קרן הצלה וכל המשתתפים במפעלם הרם שזכו להיות מתומכי מוסדות של כ"ק מו"ח אדמו"ר, וכת"ר בפרט בתור מנהל כללי של קרן הצלה, אשר זכות הרבים תלוי בו ובהם, ומוסדות

ה'ק"ב

מוה"ר מנחם בן ציון: זקס. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב ד'כד.

אלו הם הכלים והצנורות להמשיך ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם ובכל המצטרך להם ולבני ביתם שיחיו בכל מילי דמיטב בטוב הנראה והנגלה. בכבוד וברכה לבשו"ט תכה"י.

ה'ק"ג

ב"ה, ט"י"ת שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה אברהם שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מכ"ג טבת והפ"נ שלאחריו, ונעם לי לקרות בו מאשר רואה פרי טוב בעמלו בחינוך על טהרת הקדש במוסדו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ויהי רצון שזכות זה יעמוד לו ולכל בני ביתו שיחיו בהמצטרך להם בגשמיות וברוחניות.

בודאי למותר לעוררו ע"ד הידוק הקשרים בעניני תורה ומצות עם החיילים, שנוסף על הכלל ביחס לכאו"א חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, הרי בהנ"ל חשוב הדבר עוד יותר כיון שהוזהרו ביחוד ובהוספה על סתם בנ"א, וה"י מחנך קדוש, ונוסף על הנקודה שהנ"ל נמצאים באוירה חדורה הענין של קבלת עול ומלוי פקודות ללא שאלת כל טעם בזה וכמבואר באריכות כ"פ . . .

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב במכתבו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בהנוגע לכל הנ"ל וכן בהנוגע בעבודתו בקדש בחינוך על טהרת הקדש שזהו גם כן הצנור להמשכת ברכות השי"ת בהמצטרך לו ולכל ב"ב שיחיו.

בברכה לבשו"ט.

ה'ק"ג

מו"ה אברהם: הרשקוביץ. ראשון לציון.

ה'קיד

ב"ה, ט' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו שואל אם להמשיך לימודו בישיבה כיון שנרדם
לפעמים בעת הלימוד וכו'.

והנה מובן ופשוט שגם זה מעצת ופיתויי היצר הרועה לבלבל את האדם
מעבודת הבורא בכל הדרכים אפילו בדרכים שונים ומשונים עד כדי לפתות
את האדם שאין היכולת בידו לעבוד את השי"ת כדבעי ועל דרך הנ"ל מפני
שנרדם, ויבקש את הנהלת הישיבה שיתנו לו חברותא וילמוד בחיות וכדרשת
רז"ל על הכתוב ערוכה בכל ושמורה (ערובין נ"ד ע"א) וכשירצה באמת תקוים
בו הבטחת רז"ל, יגעת ומצאת.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קטו

[ט' שבט, תשי"ז]

... במ"ש אודות הזריקות חיסון ומה שקרה לי"ע ולי"ע בארצוה"ב
מלפנים בכגון דא, — הנה המאורע בארצוה"ב הי' בתחלת ההשתמשות
בזריקות אלו קודם שקבעו בדיוק אופן הכנת התרכיבים וכו' משא"כ עתה
שכבר ישנם כו"כ חדשים של נסיון בזה, ולכן לאחר שיבררו סמכות תוצרת
התרכיב אין חשש כלל לעשות הזריקות ואדרבה ...

ה'קטו

הזריקות חיסון: ראה גם לעיל ד'תתסב, ובהנמקן בהערות שם.

ה'קטז

ב"ה, ט' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אשר ישנה קביעות לערוך קידוש בבית הכנסת במקום מיוחד, ולפני שלשה שבועות הסכימו לקבוע שיעור לימוד ש"ס מיז' אחר תפלת מוסף, ורוצים ללמוד דוקא על השולחן עליו עורכים הקידוש, כי בעלי הקידוש רבים מהמשתתפים בהשיעור, ושואל:

(א) אם יש היתר לערוך קידוש בבית הכנסת.

וכבר דנו על שאלה זו בכ"כ שו"ת, ורבו המתירים והיתר בפשיטות ובפרט שבזמננו בעת בנין בית הכנסת כבר נודע שנתפשט ההיתר לערוך קידוש בביהכ"נ.

(ב) כיון שיש חדר סמוך לביהכ"נ, למה לא יערכו הקידוש שם וילמדו דוקא בבית הכנסת.

והנה בכגון דא יש להזהר מענייני מחלוקת, כי ברובא דרובא על ידי מחלוקת ופירוד הדיעות מתמעטים הלומדים וגם העוסקים בצרכי צבור דביהכ"נ וכיון שעורכי הקידוש קדמו ומספרם מרובה יותר, החשש דמחלוקת מתגדל עי"ז ולכן לדעתי אם בטוב ובדרכי נועם יתדברו ביניהם אודות מקום הלימוד ומקום הקידוש מה טוב, ואם יש חשש למחלוקת, אזי הקביעות החדשה תקבע לה מקום חדש מיוחד מבלי להכנס למחלוקת.

בודאי אינו מסתפק בשיעור האמור ויש לו קביעות עתים בתורה במיוחד, וכבן ישיבה תקותי שיש לו קביעות זו בכל יום הן בבקר והן בערב וכמובא בפוסקים ראשונים ואחרונים והשי"ת יצליחו.

בברכה.

ה'קטז

שמה

אדמו"ר שליט"א

ה'קטז*

בי"ה, ט' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בערב שבת קדש, יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע, אשר זוכה הוא לפעול בעניניו הקדושים.

יהי רצון שזכות זה יעמוד לו ולכל ב"ב שיחיו בהמצטרך להם הן
בגשמיות והן ברוחניות, וירבה אומץ בעבודתו הק' האמורה, ויהי רצון שיהי'
בהצלחה מופלגה, ההעלמות וההסתרים הולכים ופוחתים, והטוב והקדושה
והאור הלוך ומוסיף, עד כי יפוצו המעינות חוצה במילואם, ולילה (דגלות
נמשל לילה) כיום יאיר.

בברכת הצלחה ולבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ה'קיז

בי"ה, י"א שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מצערני סיום מכתבו אשר אתו אין עדיין כל חדש, וחוששני אשר
אם בענין דבר מושלל בפשיטות אמרו עבר ושנה כהיתר נעשה לו, הנה ק"ו
בענינו מתעסק לצאת ידי חובתו בלבד מפני ההרגל וכו' ובודאי שאין נחיצות
להעתיק ולפרט מאמרי רז"ל המדברים בענין זה וערכו, שהרי ידועים הם
ומפורסמים, ויה"ר שכיון שבכלל כל ענין שידוך וזיווג הוא למעלה מדרך

ה'קטז*

נוסח כזה נשלח לכמה מהעוסקים בעבודת הקודש.

ה'קיז

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 456.

הטבע וכמרז"ל הידוע המדמה זה לקרי"ס וכמ"ש ומה' אשה משכלת, הנה יה"ר שאפילו אם אינו עושה כלים בטבע יעשה הדבר בדרך נס.

ה'ק"ח

ב"ה, י"א שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א עוסק בצ"צ מו"ה הלל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מו' שבט, בעת רצון יזכירו את . . . שליט"א על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להטבת מצב בריאותו, וידוע פתגם כ"ק רבותנו נשיאנו, טראכט גוט וועט זיין גוט, ובפרט במיחושו של הנ"ל כפי שכת"ר מתארו במכתבו גם הרופאים מסכימים ע"ז הסכם מוחלט, ובדאי ימצא האותיות המתאימות להסבירו ענין זה של בטחון ע"פ המבואר בספרים הקי' וכן מהוספה בעניני תורה ומצות מתאים למעמדו ומצבו של הנ"ל שאף אם הוא טוב, בכ"ז הנה כיון שהתורה והמצוה ארוכה מארץ מדה ורחבה מצותך מאד, יש תמיד מקום להוספה.

ומוכרח ומובן עוד יותר ע"פ המבואר בכ"מ במאמרי דא"ח אשר נשמת משה רבנו שעלתה למרום ונמצאת בגן עדן גם עלי' נאמר ת"ח אין להם מנוחה וכו' לא בעולם הבא שלומד תורה זה כמה אלפים שנה אף שהוא קבל תורה מסיני . . .

בברכה לבשו"ט.

ה'ק"ח

מו"ה הלל: מדליה, לידו. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תקכג, ובהנסמן בהערות שם. פתגם: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'שטז, ובהנסמן בהערות שם.

ה'ק"ט

ב"ה, י"ב שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח איינא נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מרץ
מו"ה יוסף ברוך שי

שלום וברכה!

אלס צוגאב צו דער אלגעמיינער צופרידענהייט צו טרעפן זיך צוזאמען
און שמועסן אין ענינים פון חיזוק היהדות בכלל און בפרט בחינוך על טהרת
הקדש און ענין המקוה וטהרת ישראל, וויל איך דא נאך אמאל ארויסזאגען
דעם גרויסען בטחון אז השם יתברך וועט געבען הצלחה אין דער אויבען
געזאגטער ארבעט במחנם ה' און אויך די געוויסקייט אז איר פון אייער
זייט און אנ"ש שי' דארטן פון זייער זייט, וועלען ניט נאר טאן דאס וואס זיי
האבען גענומען אויף זיך ביז איצטער, נאר יעדערער און אלע צוזאמען וועלען
נאך צוגעבען אין דעם כהנה וכהנה לויט די אנווייזונגען פון תורתנו הקדושה
מעלן בקדש, ותלמידי חכמים אין להם מנוחה כו' ילכו מחיל אל חיל און עס
איז דאך באוואוסט דער ווארט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, אז ווען
א איד דא למטה נעמט אויף זיך א סכום אין ענינים פון צדקה, וואס בשעת
מעשה זעהט דאס אויס מער וויפיל זיין מעגליכקייט, איז גלייכצייטיק עפענט
מען למעלה נייע מקורים וצנורות צושטעלען דעם אידען די מעגליכקייט צו
קענען ערפילען זיין הבטחה אין פול, און ווי מיר האבען געזעהען במוחש ווי
דאס ווערט פארווירקליכט אין פאלען וואס מיר ווייסן, און זיכער וועט זיין
אזוי אויך אין אייער פאל, און בפרט אז די ביידע אויבען געזאגטע ענינים
זיינען עמודים אשר כל בית ישראל נשען עליהם.

ידוע דבר משנה מצוה גוררת מצוה, אז איין מצוה איז ניט נאר וואס עס
שטערט ניט צו דער צווייטער, נאר אין געגענטייל עס העלפט ארויס דער
צווייטער און דעריבער האף איך אז איר וועט נעמען אויף זיך אויך דאס
אפהיטען פון די דריי שיעורים השוים לכל נפש וועלכעס כ"ק מו"ח אדמו"ר

ה'ק"ט

מו"ה יוסף ברוך: אוסלקו.
דער ווארט: ראה גם לעיל אגרת ד'תתקע, ובהנשמך בהערות שם.

האט מפרסם געווען אז זיי זיינען שוים לכל נפש און א סגולה צו פילע ענינים, וועלכע זיינען א) יעדער אין דער פריה נאכן דאוונען, זאגען דעם שיעור תהלים חדשי — ווי דער תהלים איז פארטיילט אויף די טעג פון חדש — ב) לערנען יעדער טאג א פרשה חומש מיט פירוש רש"י פון דער סדרה פון דער וואך — זונטאג פון אנהויב סדרה ביז פרשת שני, מאנטאג פון פרשת שני ביז שלישי א.א.וו. — ג) לערנען יעדער טאג א שיעור תניא — ווי דער תניא איז פארטיילט אויף די טעג פון יאר —

בעת רצון וועל איך לייענען אייער צעטיל פ"נ אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, און השם יתברך זאל העלפען איר זאלט קענען אנזאגען גוטע בשורות וועגען דעם אינהאלט פון דעם פ"נ און אויך וועגען דאס אלץ אויבען געזאגטע.

בברכה.

ה'קכ

ב"ה, י"ב שבט, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מר"ח שבט והקודמו, בו כותב אודות הקב"ע בלימוד הדא"ח שיש לו עם שני אברכים, ובטח אינו נותן מקום לסחבו לפלפולים וטענות ומענות שברובא דרובא אינם מועילים כ"א לעורר מדת הנצחנות, אלא שיבאר לפניהם הענינים כמו שהם לאמיתתם בניחותא ובדרכי נועם ומבלי להראות שום תנועה ורצון לנצחון, שאז הרי כמים לפנים וגו' שאפילו אם מתחלה מתעורר רצון בהשומע לאמר איפכא מסתברא נחלש רצון זה מזמן לזמן עד שעובר כליל וסו"ס מכיר את האמת, וכמדובר כ"פ בהתועדות, שהרוצה להשפיע על רעהו הישראלי בעניני תורה ויהדות, מוצא סיוע גדול מהפנימיות של זה שרוצה להשפיע עליו אשר תמיד היתה באמנה את האלקים, וכמבואר בתניא בארוכה, ורק שהשאר שבעיסה מעכב מעלים ומסתיר שלא יתגלה בחוץ במעשה דבור אבל פועל פעולתו בפנים, וק"ל.

ה'קכ

שמט

אדמו"ר שליט"א

ובמ"ש שנחלש אצלו ההרגש אף שרוצה לטעום טעם בעבודת ה' והיא רחוקה ממנו.

הרי כבר נאמר לא נפלאות גוי ולא רחוקה היא וגוי ואין הדבר תלוי אלא ברצון ובלבד שלא יצפה לשינוי מן הקצה אל הקצה בשעתא חדא וברגעא חדא, דהסדר דקדושה הוא מעט מעט אגרשנו מפניך אלא שצ"ל כל יומא ויומא עבד עבדתי בענין זה, ומוכרח ופשוט שאין להתרשם כלל מפיתויי היצה"ר שאין רואה הצלחה בעבודתו וכו', כי איך יתכן שדבר ה' תורתנו בכלל ותורת הדא"ח ביחוד לא יצליח, ח"ו.

בודאי לא יסתפק בשני האברכים הנ"ל וישתדל להפיץ המעינות ביותר וביותר כי הרי זוהי דרישת השעה וגם ההכרח, ואחת הראיות לזה הוא שלפתע פתאום נמצא מתנגדים לזה ודוקא מאלו שעליהם אמרו רז"ל שגם בבואה דבבואה אית להו ורוצים להרחיק ח"ו את הגאולה וביאת משיח צדקנו ולהגביר גלות השכינה וכו' ע"י בלבול המוחות שלא יתעסקו ככל הדרוש בהפצת המעינות ותתמעט שימת לבם אפילו של אלו המכירים בהכרח זה ע"י שימ"שכו לפלפול או לשקו"ט או לאיזה עסק באיזה אופן שיהי עם המנגד, והאומנם הרגעים האחרונים בעקבתא דמשיחא קודם ביאת משיח כדאי לבזבזם על הפלפולים לדחות טענות של הבל בה בשעה שיש לנצלם להפצת המעינות הם – תורת דא"ח? וק"ל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קכא

ב"ה, י"ב שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום השני.

כבקשתו אזכירו ואת זוגתו תחי' על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרף להם מתאים לכתבו.

ומה שכותב שגלמוד הוא ואין לו למי לפנות וכו' כבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהחסידות חידשה שבני ישראל מקושרים זע"ז ובכל מקום שהאדם הולך ונמצא איננו גלמוד וכידוע המסופר בשם הבעש"ט אשר ואהבת לרעך כמוך הוא אפילו לאיש יהודי הנמצא בקצוי תבל ושמעולם לא ראהו וכו' ולא עוד אלא שכמים הפנים לפנים גוי פועל זה על זה הנמצא בקצוי תבל שגם אצלו מתעורר רגש זה.

בודאי משתתף בהתועדויות אנ"ש אשר במחנו הטי' ומזמן לזמן מוסיף לא רק בשיעורי לימוד הנגלה אלא גם בשיעורי לימוד החסידות והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קכב

ב"ה, י"ב שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה שמואל שי' שו"ב

שלום וברכה!

נעמה לי השתתפותו בהתועדות יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל ויהי רצון שגם בהתועדות זו יקוים פירוש רז"ל הידוע בי הילולא דאזלינן מני' חטוף ואכול חטוף ושתי וביאורו ע"פ תורת החסידות חטוף ואכול חטוף ושתי בעניני תורה ומצותי' שנמשלו ללחם ומים וכו' וצריך להיות באופן דאזלינן מני' אשר האדם נעשה מהלך בין העומדים האלה ואשרי חלקו שעל ידו נדפסו והולכים ונדפסים כמה

ה'קכא

פתגם: ראה גם לעיל אגרת ד'תקנ, ובהנסמן בהערות שם.

ה'קכב

מו"ה שמואל: קרקובסקי, מונטריאל. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב עדר.

שנא

אדמו"ר שליט"א

מאמרים ושיחות המעוררים את האיש הישראלי לעבודה האמורה וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה לבשו"ט ולהתראות בהתועדיות חסידותיות הבע"ל.

ה'קכג

ב"ה, י"ב שבט, תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

האברך הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה יעקב שי

שלום וברכה!

במה ששואל למנהג ישראל אשר תורה היא שבליל ניתל אין לומדים עד חצות הלילה, מה טעם בדבר. ואיך אפשרי אשר לימוד תורה יגרום לענינים בלתי מתאימים ורצוים ואשר לכן נמנעים מלימוד.

הנה לטעם הדבר יענין בספרי טעמי המנהגים אשר רבים הם ומובאים בהם כמה טעמים בשם גדולי ישראל, וגם מנהגנו הוא כנ"ל, וכמועתק בלוח היום יום י"ז טבת ה'תשי"ג ובשם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שהוא כדי שלא להוסיף חיות, ואמר, די מתמידים וואס די אכט שעה איז זיי נוגע בנפש, האב איך ניט האלט, וכבר ידוע שהוא רק עד חצות לילה.

(ב) איך אפשר שלימוד התורה יגרום לתוצאות בלתי רצויות ועוד גרוע מזה.

ישנם עוד דוגמאות לזה וגם בנגלה, וכמו לימוד רוב ענינים שבתורה בתשעה באב, לימוד רוב עניני התורה ע"י אבל, ר"ל, לימוד התורה עי"ז שעליו נאמר ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי. וראה ג"כ הלכות ת"ת לרבנו הזקן פרק ד' סעיף ג' ובקו"א.

ה'קכג

מו"ה יעקב: שמש, ירושלים.

ניתל: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ד'מב. ח"ג ד'שצא. לקמן אגרת הכאה.

ה'קכד

בי"ה, י"ג שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה פנחס ליביש שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' שבט, בו שואל דעתי בהנוגע לענין ניטל, ומנהג
ישראל שלא ללמוד בליל זה עד חצות, ואשר כן הוא גם מנהגנו, וכמובא בלוח
היום יום י"ז טבת ה'תשי"ג.

וכיון שענין ביטול לימוד תורה חידוש גדול הוא ולכן אין לך בו אלא
חידושו, ולכן אין לבטל אלא לילה אחד.

ע"פ מה שכתבתי ל . . . נראה לי שבכל מדינה יש לנהוג בהנ"ל ע"פ לוח
האינס יהודים שבמדינתם, ואם יש ביניהם מנהגים שונים בזה, לנהוג בהנ"ל
בלילה שאז חוגגים רוב האינס יהודים, ז.א. באותה הלילה שנתקבלה על רוב
האינס יהודים, כי הרי ענין דאזלינן בתר רובא שייך גם באינס יהודים,
וכדמוכח בסוגיא דאזלינן בתר רובא, ועוד ראיות ואכ"מ.

ת"ח על המשך בשורותיו הטובות בהנוגע להתועדות ובודאי גם להבא
ינהג במנהג טוב זה.

בברכה.

ה'קכד

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 319 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה פנחס ליביש שי: הרצל, ירושלים, אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב ג'תתיז.
ניטל: ראה אגרת הקודמת, ובהנסמן בהערות שם.
שכתבתי: לעיל ח"ג אגרת ד'שצא.

שנג

אדמו"ר שליט"א

ה'קכה

ב"ה, י"ג שבט, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מיום ב', בו כותבת אשר בעוד שנה תגמור במוסד בו לומדת, ואחרי זה אין לה לאן לפנות, כי גלמודה היא וכו' באשר בני המשפחה אינם רוצים להכיר בחינוך בדרך התורה וכו'.

ומובן שכיון שבעצמה מסיימת במכתבה שאין לה לאן לפנות כי אם להקב"ה, וזרי בזה תירוץ מספיק וגם מלא לשאלתה, ושליחה **בהחלט** של כל רגש של יאוש ח"ו ואפילו של דכאון נפשי, וככל שתהיי חזקה יותר בבטחונה בבורא עולם ומנהיגו, תראה יותר ברור את דרכה בחיים גם לאחר שנות לימודים זה ותצליח בה,

בברכה לבשורות טובות בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'קכו

ב"ה, י"ד שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה שלום דובער שי

שלום וברכה!

... בודאי מתעסק בציווי השעה — הפצת המעינות חוצה, נוסף על משרתו בקדש שגם היא תוכנה הוא, ולפלא שאין מודיע כלל מפעולות כמו אלו. והרי רואים במוחש אשר הסדר דהצנע לכת בכגון דא — מביא להמעטת הפעולות, ואפילו את"ל שטובה היא בעבודת האדם לעצמו כיון שעיי"ז נתמעט

ה'קכו

מו"ה שלום דובער שי: נוטיק, פריז. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ג תשנ"ד.

החשש לישות והכרת עצמו, במה נחשבה טובת הפרט בזה — לעומת התועלת שאפשר להביא לרבים על ידי הפצת המעינות, וק"ל. וי"ל שגם ע"ז נאמר אל תצדק הרבה.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ה'קכז

ב"ה, ט"ו שבט, תשי"ז
ברוקלין.

האברך מנחם בן ציון שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע עם הפ"נ המוסגרים בו וכן מכתביו הקודמים, ות"ח על כתבו אודות התועדות אנ"ש אשר בודאי ימשיך במנהג טוב זה גם להבא, ויהי רצון שיוכל להוסיף בבשורות טובות אלו, זאת אומרת שיתרבה מספר מקומי ההתועדויות ויתרבה גם כן מספר המשתתפים, ובמילא יתרבה גם כן באיכות, וכידוע אשר בקדושה ריבוי בכמות מביא סוף סוף גם לריבוי באיכות, ותקופתנו מסוגלת לזה אף שאכשור דרא בתמ"י כי אדרבה היא הנותנת, וק"ל.

ובזה גם מענה למה שכותב במכתבו אודות מי שהוא שיצא נגד הענין דהפצת דא"ח אשר התגובה היחידית צ"ל אך ורק ע"י תוספת מרץ וכח ככל הדרוש להפצת המעינות עד שיגיעו גם חוצה, וסוף סוף יחדירו גם את הדומים להנ"ל, כיון שבמשך הזמן מוכרח שיעשו תשובה על מעלליהם האמורים, וכל אלו הנשמעים לי ואשר ענין הפצת המעינות יקר להם יכולים

ה'קכז

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 227 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מנחם בן ציון שי: ווילהלם, ירושלים. אגרת נוספרת אליו — לעיל ח"ג ד'תקצג.

שנה

אדמו"ר שליט"א

להוכיח אשר אין שמים לב כלל לדברים שאין להם שחר, על ידי שיתחזקו ויוסיפו בהפצת המעינות, ולא ע"י תגובות באופן אחר, שאדרבה הם מבלבלים לענין ההפצה, ובפרט ע"פ המבואר שלכאו"א ימים יוצרו ולו אחד בהם והכל במדה וקצבה, וכשמשמשים בזה לענין אחר במילא חסר במילוי תפקידם הם, שבנוגע לצעירי אגודת חב"ד ובכלל לאנ"ש הוא ענין ההפצה, ונכון יהי' לבם בטוח באלקים חיים, אשר תורת החסידות דא"ח היא חכמתו ורצונו ית' שיקוים פסק בית דין של מעלה, שבכל עניני יראת שמים תורה ומצות תהי' ידם על העליונה, וחבל על הזמן שצריך להקדישו להפצת המעינות, להתעסק בו בענינים אחרים וק"ל, ובודאי יסביר את האמור גם לחבריו שי'.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ה'קכח

ב"ה, ט"ו שבט, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו שואל, מה לעשות במעות הצדקה שמפריש הוא וכן זוגתו תחי', ומה טוב שיכניסם לקופת הרשת העוסקת בחינוך בני ובנות ישראל על טהרת הקדש, והשי"ת יצליחו ואת זוגתו תחי' שתקוים בהם ברכת בורא עולם ומנהיגו עשר בשביל שתתעשר ויגדלו את כל ילידיהם שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ה'קכט

בי"ה, ט"ז שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במ"ש אודות . . . אשר לא נגע ולא פגע, ידוע פתגם רבותנו נשיאנו הק'
חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, ובודאי אם עדיין לא ניכר בחוץ אבל
בודאי שנגע ופגע, וזה עצמו מגדיל השתדלותו של הנ"ל לכסות ולהעלים שלא
יראה החוצה בכדי שלא ימשיכוהו עי"ז עוד יותר ויותר למקום שם הוא שייך
באמת, ומזה הוראה אשר אף כי באופן דיפלומטי (מפני יראתו של הנ"ל
האמורה) יש לעוררו מזמן לזמן ומה טוב בעקיפין ומן הצד, וק"ל, על עניני
התורה ומצות וגם עניני חסידות.

בודאי אף שאינו מזכיר עד"ז משתדל ככל האפשרי לטובת "אחי
תמימים" אשר ברש"י, ויה"ר אשר גם בזה תהי' הצלחה מופלגה ועוד יותר
מאשר עד עתה.

בברכה לבשו"ט תכה"י.

ה'קל

בי"ה, ט"ז שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"י עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים אליעזר שי' הכהן

שלום וברכה!

נעם לי לקרות במכתבו של כת"ר מיי"ב שבט תוכן דבריו בהתועדות
בעת רעווה דרעווין ולית זעפין כי ב"י מלכא בגלופין, ובפרט ביום ההילולא

ה'קל

נו"ה אפרים אליעזר: יאלעס, מילדלפיה. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'פט, ובהנסמן
כהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

שנז

של צדיק יסוד עולם אשר עבד במס"נ בהקו **שיוסיף** לי ה' בן אחר, וכמדובר מאז מאחר לעשות בן, ובאחר, הרי נכנס גם הסוג היותר פחות שעליו מכריזין חוץ מאחר, ושגם בשבילו עצה היעוצה בתורתנו תורת חיים שידחק ואז יכנס, ומי שנסי נסים נעשו לו (וכדז"ל ברכות נ"ז ריש ע"א יוחנן נסי נסים נעשו לו) שהוא מפסיק גם העשן.

וי"ל רמז נוסף בזה ע"פ הנראה במוחש שכל שירבה גשם וחומר העץ יתרבה ג"כ העשן ולהיפך כשנזדכך החומר וגם הגשם שנעשה רוחני, אין מקום לעשן, כי כבר הוא כולו רוחני ואור.

יצחק דמייחד הקב"ה שמו עליו (תנחומא תולדות ז' כי אפרו (יסוד היותר גס העפר. אגה"ק סט"ו) ג"כ צבור ע"ג המזבח).

ובמה שהעיר אודות הסבר להנקודה של הענג והרצון שלאחרי הצמצום וסילוק, מצויין בשולי הגליון איזה מקומות משם מובן הענין*.

באיחולים ע"פ מאמר הידוע המתחיל במצוה אומרים לו גמור שימשיך בהפצת המעינות באותם החוגים אודותם כותב ויהי רצון שיהי בהצלחה.

ה'קלא

ב"ה, ח"י שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"א שבט (והקודמו) וממהר הנני לענות עליו שלא בתור אפילו של מכתבים התכופים מפני ענין הזריקות לחיסון, אף שלפלא שאלתו בזה שהרי כמה מאה"ק כבר שאלוני ועניתי להם בחיוב כיון שכאן עושים זה רובם ככולם ובהצלחה, ומובן שבאם ישנם זריקות מתוצרת בתי סממני רפואה שונים צריך להשתמש בזו הבדוקה ומנוסה.

(*) ד"ה מרגלא בפומי תשי"ט (בסי' המאמרים תשי"ט).

שיוסיף: רמזי שם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע — גם לעיל ח"ו אגרת א'חשב.

ה'קלא

ועניתי להם: ראה לעיל אגרת ד'תתסב, ובהנסמן בהערות שם.

ת"ח על הבשו"ט מהטבת מצב בריאות הו"ח אי"א מו"ה . . . ולפלא שבעצמו לא הודיע עדי"ז, והרי זהו אחד האופנים בקיום מצות ואהבת לרעך כמוך ע"י שמשמחים לב איש הישראלי בבשורה טובה ובפרט זה שהודיע מקודם ע"ד המצב שלפני הטפול, וק"ל, וכנראה שפתגם רבנו הזקן אשר ואהבת לרעך כמוך היא כלי וגם חד עם ואהבת את ה' אלקיך, עדיין לא חדר לכל החוגים.

ומענין לענין באותו ענין, במ"ש אודות היחסים שבין . . . שגם זה הסתעפות משלילת הציווי ר"ל של ואהבת לרעך כמוך, ואין עדיין ביטוי חריף זה מספיק לחשיבות הענין ולהתוצאות שלו, וע"פ מה שכבר כתבתי כ"פ הבטחת הכתוב כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם אין הכתוב מחלק מי לראשונה משנה לבו, וכל הקודם זכה בכלל גדול בתורה כמאמר רבי עקיבא הידוע בזה, ובהעשות מרכבה לשני הואהבת שחד הוא ע"פ פתגם רבנו הזקן האמור, וכידוע שבעשות מצוה נעשה האדם מרכבה למצוה זו, וכמבואר בכ"מ ומהם בספר התניא, ואין להאריך בדבר הכי פשוט . . .

בברכה המצפה לבשו"ט.

ה'קלב

ב"ה, ח"י שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת חברת גמילות חסדים שומרי שבת
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מודיע אודות קביעות אסיפתם השנתית ביום זה, ראשון לפרשת משפטים ה'תשט"ב.

וכן ראשי פרקים מעבודת הגמ"ח בשנה העברה, אשר, כמו שאמרתי

פתגם: ראה גם לעיל אגרת ד'תתצ, ובהנסמן בהערות שם.

ה'קלב

נדפסה בלקר"ש ח"ו ע' 333 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

מכבר, יש להוסיף עליי כהנה וכהנה, זאת אומרת – בהנוגע למספר ההלואות, אשר במשך כל השנה כולה רק למאה ועשרים איש ניתנו, בה בשעה שבעוה"ר עדיין נמצאים אנו באותו הזמן עליו נאמר כי לא יחדל אביון, ובפרט אביון עני באותה שעה. וכידוע מאמר רז"ל (סוכה מ"ט ע"ב) גדולה גמ"ח יותר מן הצדקה כו' גמ"ח בין לעניים בין לעשירים.

ויהי רצון אשר גם זה יתוקן ככל הדרוש בשנה הבע"ל.

וזה עצמו מקרב קיום היעוד כי לא יהי' בך אביון כי בך יברכך ה', כי יעשו בני ישראל רצונו של מקום (ספרי דברים ט"ו ד').

ובמהרה בימינו יקיים ג"כ היעוד, דיטעמו כל ישראל מאילנא דחיי דבי יפקון מן גלותא ברחמים, ודלא כאינון דלא טעמין מאילנא דא, דמסטרייהו לית בין גלותא לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד, משא"כ ישראל ת"ח דבגיניהו איתמר ובני ישראל יוצאים ביד רמה, דהכי יפיק בכל האי יקרא בפורקנא בתרייתא,

וכדברי רעיא מהימנא משה רבנו, גואל ראשון וגואל אחרון (זהר ח"ג קכ"ה ע"א), שהובאו ונתבארו ע"י רבנו הזקן באגה"ק (סי' כ"ו).

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

אפשר שהסיבה למספר האמור במספר ההלואות נרמזה במה שכותבים שיש דוחק במזומנים אשר בקופת הגמ"ח. והוריתי לקרן הגמ"ח אשר על יד מחנה ישראל ליתן להם גמ"ח עד סוף שנת ה'תשי"ח.

ותקותי, בתכ"י, אשר עוד קודם לזה תבוא הגאולה האמיתית והשלימה, ויקיים יעוד האמור, ויהי ענין הגמ"ח לעשירים, וע"ד הסיפור בזה מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ה'קלג

ב"ה, ח"י שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"י עוסק בצי"צ
מו"ה אברהם חנוך שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו המהיר מיי"ב שבט עם המצורף אליו. הנה בכלל במכתבים טכנים, יש להתייעץ על אתר ודוקא ברוב יועץ והרי נוסח טופסי המכתבים ענין טכני הוא, אבל כיון שכבר נשלח לכאן ומחכה למענה, עונה הנני על זה שלא בתור אפילו של מכתבים התכופים, ובמכתב א' יש לשנות מלשון של פקודה ללשון של הצעה, ז.א. שמציעים לך במקום שהנך נקרא וכמו"כ גם להוסיף שאם בשו"א א"א שיתפנה לשבת זו בטח יודיע לאיזה שבת אפשר הדבר.

כן בטח יקשה על המוזמנים נתינת הסכמה סתם מבלי לדעת מראש מקום הביקור וכי' ולא עוד אלא שיש לחשוש שנתנת הסכמה תהי' תלוי' מי הוא הבן זוג, וכידוע טבעי בני אדם שלא עם כל אחד רוצה להצטרף, וכן לפעמים שידע הבן זוג יגרום זה להסכמה בלבב שלם, כן בהנוגע לתחבורה לכאורה יש להוסיף שבאם אינו זקוק לזה ויסע עצמאית מבקשים להודיע בעוד מועד.

בודאי קטעי המכ"ע שכותב ששולחם כולל כל זה שהופיע במכ"ע לרבות גם בענין הכתב ולפלא שעד"ז צריכים לעוררו, וכבר העירותי כ"פ בהנהגה המוזרה של אנ"ש שמתקבלים ידיעות מן הצד כמה ימים קודם שיש איזה רמז מאנ"ש אודות זה, ובה בשעה שבהנוגע לידיעות משמחות אין זה אלא חסרון מצות ואהבת לרעך כמוך ע"י שמשמחים איש ישראל, הנה בענינים של

ה'קלג

מו"ה אברהם חנוך שי' גליצנשטיין, לוד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'שלם, ובהנמסן בהערות שם. לקמן ה'רפח.
טופסי המכתבים: בקשר לתכנית של שליחת כמה זוגות מאנ"ש מדי שבת בשבתו למושבים, קיבוצים וערים שונות. . . סדרנו טופס של שני מכתבים שישלחו לאנ"ש שיצטרכו לבקר, מכתב אחד המודיע שלשבת זו הנו נקרא לנסוע לאחד המקומות, בו מבקשים הסכמתו לכך. . . והמכתב השני הודעה על מקום הבקור והיכן שהוא צריך לבוא.

עגמ"נ ר"ל יש לפעמים תכופות גם בזה היזק ע"י חסרון ידיעה שלימה אמיתית בהנוגע לענין פלוני וכו', מזה מובן ופשוט שבאם מאיזה טעם משונה לא נשלח עדיין קטני עתונים מסוג ידוע בודאי ימלאו זה בחוזר.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קלד

[ח"י שבט תשי"ז]

באיחור קבלתי מכתבו בצירוף עלי ההגהה של מאמרו כשהי' העולם מים במים וסוד השמיטין והיובלות.

ובמענה עליו — באתי עכ"פ בקיצור כפי רשיון הזמן, ובפרט שביאור הרצוי דורש אריכות גדולה, כיון שבכו"כ נקודות עיקריות נגע בהן במאמרו האמור.

א) בעניני בריאת העולם, ובמאמרי רז"ל הקשורים בזה וכאותן הנזכרים לעיל, כשהי' העולם מים במים, אשר רובם מבואר בעיקר בספרי קבלה, ישנם כמה טועים לאמר שהרשות לכאוי"א לפרש הענינים ככל העולה על רוחו, כיון שאין הדבר נוגע להלכה למעשה בדיני שו"ע.

ואף שנכון הדבר בהנוגע לענינים שאין בהם אלא פי' פסוק ומרז"ל או דרש בהם, שאם רק הפירוש והדרש חדור יר"ש ופשיטא שאינו מנגד לאמונתנו, ידרש הדרש, ואין משיבין על הדרוש.

לא כן הוא בענינים שבמציאות, אפילו מציאות שבעבר שלכאורה אין בזה נפק"מ לדין. שהרי בודאי היתה באופן מסוים ולא באופן אחר. ובמקום ספק ומחלוקת — גם בזה כללים ישנם המבררים הספק וההלכה כמי, ומובאים בספרים הדנים ע"ד חלק זה שבתורה, והנקודה הכללית והתיכונית היא, אשר בנוגע לכל עניני קבלה, הלכה כדברי האריז"ל לגבי כל שקדמוהו. וכידוע אפילו למתחילים בלימוד ספרי הקבלה, והאריך בזה הרחי"ו

ה'קלד

בהקדמתו לשער ההקדמות. ונתקבל כלל זה בכל חוגי בני ישראל הספרדים והאשכנזים, החסידים והעולמישע וכו'.

(ב) בסיפורי התורה אשר היא היתה כלי אומנתו של הקב"ה בבריאת העולם וכמרו"ל ב"ר בתחלתו מביט בתורה ובורא את העולם, ובלשון הזהר (ח"ב קסא, א) אסתכל בה באורייתא וברא עלמא, שבזה נכלל כל סדר ההשתלשלות, כל העולמות מהעולם היותר עליון עד עולמנו עוה"ז הגשמי והחומרי, מסופר בהם לא רק ע"ד עוה"ז אלא גם על העולמות שלמעלה הימנו. והדברים אמורים בהנוגע לתורה שבכתב ולתורה שבע"פ.

ולדוגמא תחלת התורה, בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, מסופר בזה תחלת השתלשלות הספירות בעולם הכי עליון עולם האצילות, וכפירוש הזהר (ח"א ל, ב. לא, ב. ועוד), ופשיטא שמסופר בזה בריאת השמים והארץ הגשמים של העולם הזה, ומובן שאין בזה כל סתירה ולא חילוקי דיעות, כי מר אמר חדא ומר אמר חדא, ומשלימים אחד את השני.

מובן ג"כ שלמרות הני"ל ישנם כמה כתובים ומאמרים בתורה שאין מדברים אלא ברוחניות העולמות, ולדוגמא תוארי השם, יד ה' עין ה'. וישנם כמה כתובים ומאמרים בתורה שאינם מדברים אלא בגשמיות העולמות, על כל פנים רק בעולמות התחתונים. וכמו ענין העון והאיסור, כי רק בארץ ישנו ליצה"ר (שבת פט, א) ונפסק הלכה אין דבר טמא יורד מן השמים (סנה' נט, ב). — אף שמוכן שגם לעניינים האלו יש איזה שרש בעולמות שלמעלה מהם, ואין לך ענין למטה שאין לו מזל למעלה. ונתבאר דבר זה בפרדס להרמ"ק שער כה פ"א. בתורה אור לרבנו הזקן (בעל התניא) בראשית ד"ה להבין ענין הברכות ובהגהות הצ"צ שם ועוד. ואכ"מ.

(ג) בענין השמיטין (ז' אלפי שני) והיובלות המובא בכמה מקומות בספרי קבלה — הנה כן הוא אשר מקודם היו בזה דיעות מחולקות, יש אומרים אשר עולמנו זה — היא שמיטה שני'. ולפני זה הי' ג"כ עולם מלא ושימש ג"כ ז' אלפי שני'. ואחרי עוה"ז יהיו עוד ה' שמיטות של ז' אלפי שני (ס' התמונה הקדמה לתמונה ג'. ועוד). וי"א אשר עולמנו הוא שמיטה החמישית (הרמ"ק בספרו שיעור קומה). אבל בא האריז"ל ופסק ההלכה, אשר קורין אנו לז' אלפים שנים אלו — בס' אנו נמצאים — שמיטה שני' בערך עולם **דספירות רוחניות** שקדמו להם, אבל **לא הי' לפני זה עולם גשמי, שמים וארץ גשמים וכו'.** וכמו שביארו דבריו בכ"מ ומהם לקוטי תורה להאריז"ל פ' קדושים

ושער מאמרי רשב"י (לז, א). והובאו דבריו ונתבארו ע"י רבנו הזקן בתורה אור שמות ד"ה ויאמר גוי' מי שם פה. ובנו אדמו"ר האמצעי בס' תורת חיים ד"ה ויאמר גוי' לא איש דברים. וכנ"ל זוהי הלכה פסוקה המקובלת על כל המקובלים, וכמו בשאר עניני קבלה.

ה'קלה

ב"ה, י"ט שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יצחק שי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום השלישי שהוכפל בו כי טוב בו כותב אודות ההתועדות בשמחת גאולתנו ופדות נפשנו היא גאולת רבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשולחן ערוך – פוסק בנגלה דתורה – י"ט כסלו, שבלשון הנשיאים הוא ראש השנה לתורת החסידות ודרכי החסידות.

ויהי רצון אשר במכל שכן ממאמר רז"ל אכל בי עשרה שכינתא שריא – אף שאינם מדברים בד"ת (ראה תניא אגרת הקדש סי' כ"ג) שכינתא שריא, פשיטא שההשראה גדולה ביותר כשנדברו יראי ה' איש אל רעהו בדברי תורה ודברי התעוררות ליראת שמים ולאהבת ה', ומינה מתברכין כל המשתתפים בההתועדות הם וב"ב שיחיו בהמצטרך להם.

ובפרט שהמתועדים בהתועדות בשמחה הם, וידוע מאמר הזהר אשר כשהאדם למטה קיימא בנהירו דאנפין מתתא כדין הכי נהרין ל" מעילא וכו' חדוה דבר נש משיך לגבי חדוה אחרא עילאה (זהר תצוה קפ"ד ב') ויהי רצון שילכו מחיל אל חיל עד זמן קיום היעוד בשמחה תצאו בגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו.

בברכה ופ"ש לכאו"א מהמתועדים בק"ק גרסיף הנמנים במכתבו . . .

ה'קלה

מנ"ה יצחק: מורציאני, מקנס.

ה'קלו

ב"ה, י"ט שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בשאלתו לפירוש המלות "אורח חיים מתאים" שהשתמשתי בהם במכתבי, מובן שזהו בההנהגה דבכל דרכיך דעהו, כי העניינים האמורים והעניינים שמחוייבים בהם אין זה אורח חיים מתאים גרידא כ"א ציווי מפורש משא"כ הנ"ל ובההנהגה דבכל דרכיך דעהו הרי תמיד יש מקום להוסיף כיון שאין שלימות בבריאה, ולאידך גיסא זה שעליו נאמר דעהו אין סוף ובלי גבול הוא, וק"ל.

בברכה לתוספת בטחון ולהוספה בענייני תורה ומצוה ואורח חיים הנ"ל הוא ביחד עם זוגתו תחי' ולבשו"ט.

ה'קלז

ב"ה, י"ט שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הששי עש"ק, בו כותב שכאשר מניח תפילין של ראש אינו יכול להכריע אם מונחים על מקומם הראוי.

ידועה ההנהגה בזה, שמבקשים את הנמצא אצלו שיראה אם מונחים במקומם, ופשוט דין תוה"ק שסומכין על זה, וכמו בכו"כ ענייני התורה.

בטח שומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים ותניא הידועים והשיי"ת יצלחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קלו

במכתבי: דלעיל ד'תתסא.

ה'קלח

ב"ה, י"ט שבט, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

בראנוויל-איסט-ניו-יורק ליידס אקזילערי פאר די
ישיבות תומכי-תמימים ליובאוויטש,

ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער מיטטיילונג, אז אייער יערלעכער באנקעט איז
באשטימט געווארן אויף מיטוואך פ' משפטים, כ"א שבט, ה'תשט"ב.

השם יתברך זאל העלפן, אז אייער אונטערנעמונג זאל זיין בהצלחה סיי
גשמיות און סיי ברוחניות, וואס בא אידן זיינען ביידע זאכן ענג פארבונדן,
און בפרט ווען עס האנדלט זיך וועגן שאפן גשמיות'דיקע הילף פאר דער
ישיבה, וואס ווערט פארוואנדעלט אין רוחניות — אין תורה ביראת שמים
וקיום המצוות בהידור.

איינע פון די פונדאמענטאלע זאכן וואס פרשת משפטים (וואו עס ווערן
געגעבן די ערשטע פרטיות'דיקע דינים נאך מתן-תורה) לערנט אונז, איז צו
מקיים צו זיין די תורה און מצוות מיט **קבלת-עול**, לויט ווי אלע אידן האבן
אויסגערופן ביים בארג סיני: **נעשה ונשמע** — פריער **נעשה** — מיר וועלן
טאן, און דערנאך ערשט **ונשמע** — מיר וועלן פארשטיין. דערפאר הויבט זיך
אן פרשת משפטים מיט די דינים פון אן **עבד עברי** (אידישער קנעכט) און
אמה (דינסט), אלס אן אריינפיר צו ווייזן, אז יעדער איד, מאן אדער פרוי,
דארף זיין אן **עובד ה'** — צו דינען ג"ט ברוך הוא מיט דער גרעסטער
איבערגעבנהייט און מסירות-נפש.

עס איז אויך באוואוסט וואס אונזערע חכמים זכרונם לברכה האבן
געזאגט, אז איידער די תורה איז געגעבן געווארן, האט דער אויבערשטער
געהייסן משה רבינו פריער ריידן מיט די פרויען און דערנאך ערשט מיט די
מענער, ווארום בלויז מיט דער פולסטער הילף פון דער אידישער פרוי קען
מען פארזיכערען די אייביקייט פון לימוד תורה און דעם קיום פון די מוסדות
התורה וחינוך הכשר.

השם יתברך זאל יעדער איינער פון אייך העלפן צו פארגרעסערן אייער

ארבעט לטובת הישיבה מיט פארגרעסערטער איבערגעבנהייט און מסירות נפש, ווי אויך צו פארשטארקען די יסודות פון תורה און מצוות יעדע איינע בא זיך אין שטוב און בהשפעה אויף דער סביבה ארום, וואס דערמיט ברענגט איר אראפ די ג'טלעכע ברכות מצליח צו זיין אין אייערע ענינים הפרטיים בגשמיות וברוחניות.

בברכה צו גוטע בשורות אין דאס אלעס אויבען געזאגטע.

ה'קלט

ב"ה, י"ט שבט, תשי"ז
ברוקלין.

בנות חב"ד סניף קרון הייטס
ה' עליהן תחיינה.

ברכה ושלוש!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף וועגען דער פאריגער אסיפה מיט דעם סדר הלימוד דענסמאל, און ספעציעל בין איך געווען צופרידען צו ליינענען אין עם וועגען דער אריינטראכטונג אין הארץ צוטראג בנוגע דער התועדות נאך מיט עטליכע טעג פריער, צו אנזאגען אז עס זאל זיין בסדר מסודר וואס דענסטמאל איז דער נוצען פילפאכיג ניט נאר פאר די וועלכע פאסען און האלטען אויף דעם סדר נאר אויך פאר אלע אנוועזענדע, וזכות הרבים תלוי בהן,

און דאס איז אויך א כלל אין כללות עבודת האדם, ווען דאס ווערט געטאן מיט א סדר, זעהטן אין דעם מער הצלחה און דער פארשריט איז פיל גיכער און גרעסער.

איז ווען מען לייגט זיך אריין אין דעם, און עס איז פראן דער אויסדער צו אוועקשטעלען זיך אליין אין דער געזעלשאפטליכער ארבעט אין א סדר מיט א פריער באשטין[מ]טער פראגראם, גיט זיך איין צו אויפטאן און איינווירקען פיל גרינגער איידער מען שטעלט זיך פאר פריער, און מען זעהט אויך די פירות פריער איידער מען האט געדינקט,

און השם יתברך זאל העלפען אז זכות פון נשיאנו הק' בכלל וכ"ק מו"ח

אדמו"ר נשיא דורנו בפרט, זאל ביישטיין אייך אין אייער ארבעט פון חינוך
בנות חב"ד ובהצלחה, אריינציהען וואס מער א גרעסערע צאל פון בנות און
אויך אויסברייטערן און פארטיפען דעם לערנען און די ענינים צו וועלכע מען
גיט זיך אפ.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קמ

בי"ה, י"ט שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יעקב שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מיי"ב בשבט בו כותב אודות ההתועדות דיום
ההילולא וכן אודות הביקור והשיחה בדבר כינוס התלמידים לשעבר דישיבה
קישניו, ויה"ר שדברי ההתעוררות וההחלטות שתתקבלנה תבואנה לפועל
בכל אותם הענינים אודותם כותב, ובודאי עינו טובה גם בשל אחרים
להמשיך עוד כמה וכמה לחוג השפעתם ופעולותיהם וכידוע פירוש החסידים
הראשונים בענין שמצוה הראשונה הכתובה בתורה היא פרו ורבו, א איד
דארף זעהען עס זאל זיין נאך א איד, וסיימו שעד"ז הוא בנוגע לחסידות, אז
מען דארף זעהען עס זאל זיין נאך א חסיד.

בברכת הצלחה בהאמור ולבשו"ט בזה.

ה'קמ

מו"ה יעקב שי: פלס. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"א ג'תצ.

ה'קמא

ב"ה, י"ט שבט, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

... מובן שאין כל מקום להתנצלות על תוכן מכתביו הקודמים וכמו שכתבתי כ"פ ולכמה מאנ"ש, שהודעת המצב כמו שהוא בלי כחל וכלי שרק אפילו אם המצב אינו כדבעי ובמילא גם ההודעה תוכנה בהתאם לזה. לא רק שאין להתנצל על שמודיעים אודות זה, כי פשיטא שאין להעלים הענינים כמו שהם לאמיתתם, וכידוע ההנהגה בזה מחסידים ואנ"ש בדורות שלפנינו ובפרט בדורנו דור יתום שנוסף על הטעמים דעד עתה הוא גם הענין שסו"ס נמצאים מודיעים ע"ד ענינים בלתי משביעי רצון מאותם שלע"ע אינם אוהבים ובמילא אין נרתעים מהגזמות והוספה, אשר מובן שכשקדמה לזה ההודעה מאוהבים וידידים מונעים עי"ז עגמ"נ נוספת ואין להאריך בדבר הפשוט, ומובן ג"כ שהדברים הנ"ל אמורים הם גם כלפי שאר אנ"ש אשר במחנו הטי.

בברכה המחכה לבשו"ט.

ה'קמב

ב"ה, כ' שבט, ה'תשי"ז

ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר שמעון שי' המכונה ד"ר בערנשטיין

שלום וברכה!

בנועם נודעתי אשר כ' קבל על עצמו עיבוד והכנה להו"ל מהדורה שניי של ספר הרקמה בהוצאת ד"ר מיכאל ע"ה ווילנסקי, בתוספות הערותיו של המנוח לאחר המהדור"ק.

ה'קמב

להו"ל ... ווילנסקי: ראה לעיל ח"ג אגרות ד'שדמ. ד'תרצו. לקמן ה'ריא.

שסט

אדמו"ר שליט"א

הכרתי את המנוח ז"ל כבעל כשרונות מצויינים ודייקנות מיוחדת, ובהיותי בברלין בזמן שעסק במחקר הספר הנ"ל ראיתיו שקוע בו ראשו ורובו ומשים לילות כימים בעבודתו זו.

וארשה לי לאחל לך הצלחה במהדורה השני' שעוד תוסיף על המ[ה]דו"ק בשכלול ומדעיות שכל כך חביבים היו על המנוח.

בכבוד ובברכה.

ה'קמג

ב"ה, כ' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה נחום יעקב שי'

שלום וברכה!

... נעם לי לקרות במכתבו מעריכת התועדות בקשר עם יום הבהיר י"ט כסלו, ותקותי שגם בקשר עם יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הוא שבת שירה העבר השתדלו בכגון דא, ויה"ר שרושם ההתועדות ודברי ההתעוררות שנאמרו יהי ניכר רישומם במשך כל השנה.

בודאי למותר להאריך בגודל הענין של כולל חב"ד באה"ק ת"ו וההשתדלות בהחזקתו מכל מקום ומקום, והרי ידועים מכתבי רבותנו נשיאנו הק' בזה אשר אין דבריהם צריכים הסכמה, שלכן תקותי חזקה שלא רק שימצא העצה שלא יוגרע בהתרומות דעד עכשיו אלא שגם ישתדלו ואז יצליחו להגדיל התרומות ככל הדרוש מתאים לההוצאות שנתוספו והכרח השעה, והשי"צ יצליח גם בזה.

בברכה.

ה'קמג

מו"ה נחום יעקב: פארמעט, כוענאס איירעס. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב ד'קסא.

ה'קמד

ב"ה, כ' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ הרנ"ן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז שבט, ולפלא שאינו מזכיר בהנוגע לענייני הבנין, ועל פי דברי הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ הרבא"ג שי ישנו כבר הסכם מלא ומוחלט מהדזוינט לבנות ד' דירות בשביל הר"מ והר"י דתומכי תמימים ובמילא יתפנו דירותיהם שבבנין להרחבת מקום תו"ת, ויוכלו גם לעשות איזה תיקונים בבנין תו"ת, ומובן שצריך להיות עומד על המשמר שיעשו התיקונים כדבעי וכן שימלאו הבטחותיהם בזה, וכפי שאמר לי הנ"ל יש לשער שבסוף שבוע זה או תחלת שבוע הבאה תתקבל כבר רשימה מפורטת בהנוגע להדירות ותיקונים גם ללשכתנו אשר בפאריז, ומובן שהעמידה על המשמר צ"ל ע"י הנהלת תו"ת בברונא והוא בראשם, ובדאי עושים ההכנות הדרושות לזה, ומכמה טעמים אין כדאי לעכב כמובן במה שתלוי בהם, כיון שהסכם בכל הנ"ל לא הי' באתערותא שלהם כ"א ע"י שקו"ט ודו"ד וכו', מהנ"ל מובן ג"כ שאין עתה הזמן לבוא בעוד איזה דרישות כספיות להנ"ל, וק"ל.

נעם לי לשמוע שנמצאים תלמידים מתאימים ללימוד אומנות עשיית בתים וכתביבת פרשיות, שנוסף על ענין הפרנסה כפשוטה בזה, הרי עוד מעלה שהתלמידים לא יחפשו ענינים של מסחר וכיו"ב אשר מי יודע לאיזה סביבה יתגלגלו, לאידך גיסא מובן ג"כ שאין מקום כלל שכל התלמידים ואפילו רובם או מחציתם ילמדו אומנות האמורה, שהרי תלמידי תו"ת לא זה עיקר ענינם ובפרט שזה משנה צורת ישיבה ומחליפה בציוור בית ספר לספרות וכו' וכו'. והדרך בדרכי נועם בזה הוא לשער מראש כמה תלמידים ישנם שזהו העילוי הכי גדול שאפשר לקוות מהם ולסדר עניני הבי"ס לספרות וכו' כמובן

ה'קמד

הרנ"ן: ה"ר ניסן נמנוכ, משפיע ישיבת תות"ל בצרפת. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתצב, ובהנסמן בהערות שם.

הרבא"ג שי: ה"ר בנימין אלי' גורודצקי.

לימוד אומנות עשיית בתים: ראה גם לעיל אגרת ד'תתקסא, ובהנסמן בהערות שם.

בהתדברות עם הרה"ח כו' לוי' בזה, שלא יהי' מקום לקבלת עוד תלמידים, ודרך עוד פנימית בזה: מתאים למה שדברנו בהיותו כאן, שבלא"ה מוכרח הדבר ביותר, והוא הירידת אהבה און קאך בלימוד הן בנגלה והן בחסידות בתוככי התלמידים, אפילו אם יוכרחו לשעה קלה לתרופת חז"ל לעולם ילמוד אדם שלא ליצמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, שהרי מובן שבנדון דידן שלא לשמה כשר יבודאי ימצא האותיות המתאימות לכל האמור.

המחכה לבשו"ט.

לאחרי כתיבת הנ"ל נתקבלו ידיעות שחלו שינויים בהנוגע לזמני הבנין וכו' ואפשר יהי' עוד שינויים — ובטח עומדים בקישור תמידי עד"ז עם הלשכה בפאריז.

בנוגע לתלמידים לספרות סת"ם מובן שא"א להסתפק בשלשה או ארבעה, כיון שב"כ דזוינט התנו שיהי' זה בייס ובזה תלוי תמיכתם.

ה'קמה

בי"ה, כ' שבט, תשי"ז

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מיום הולדת שלו.

בודאי נהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון בנתינת צדקה ביום ההולדת לפני תפלת שחרית ומנחה או ביום שלפניו — כשחל יום ההולדת בש"ק או ביום טוב — לימוד שיעור נוסף הן בתורת הנגלה והן בתורת החסידות עלי' לתורה ביום ההולדת או בשבת שלפניו ולימוד שלשת השיעורים הקבועים ליום זה — בחומש תהלים ותניא — ביום ההולדת.

הי"ר מהשי"ת שתהי' שנת הצלחה אצלו בלימוד התורה וקיום המצות בהידור.

באופן לימודיו בישיבה וסדרם — צריך לעשות כהוראת ההנהלה.

הרה"ח כו' לוי': צבי ליב שי'. ראה לעיל שם.

ה'קמה

במנהג אנ"ש: ראה גם לעיל אגרת ד'תתקמח, ובהנסמן כהערות שם.

מהעצות להתרכזות המחשבה – לימוד בפנים, ושעכ"פ יהי הספר פתוח לפניו במקום בו לומד. הזהירות בעיני ח"ן (וזהירות בטבילת עזרא) – [כמובן מד"ה (דער פרומער) וארא לרבנו הזקן נדפס בס' תו"א לעמבערג תרי"א].

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קמו

בי"ה, כ' שבט, תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה יעקב מאיר שי

שלום וברכה!

... במשי"כ ע"ד הסדר בלימוד התניא – מהנכון ללמוד ח"ג אח"כ ח"ב, ח"א, ח"ד. וכמו בלימוד כל חלקי תוה"ק – בפעמים הראשונות אין מתעכבים על פרטיות הענינים, קושיות ממק"א וכיו"ב. וכמרז"ל למיגרס והדר ליסבר.

ה'קמז

בי"ה, כ' שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממחרת יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, ובעת רצון אזכירו עוד הפעם וכל ב"ב שיחיו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך להם מתאים לכתבו.

ה'קמו

מו"ה יעקב מאיר: זוהר, תל אביב.

שעג

אדמו"ר שליט"א

ובמה שכותב אודות חילוק מעות לאחר מאה ועשרים שנה.

כבר ידוע דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בכמה משיחותיו שאין דעת השכל נוחה מסדרים כאלו, כי כל ענין טוב מפני מה ידחו אותו עד לאחר כמה עשירות בשנים, והשי"ת יאריך ימי ושנות כאו"א בתכ"י ביותר, בה בשעה שאפשר לעשות הענין טוב בעצמו ובחיים חיותו בעלמא ז"ן, ועי"ז יתוסף עוד באריכות ימים ושנים וכידוע סגולת הצדקה והטוב בזה.

ואף שידועה ההוראה דהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש משא"כ לאחר מאה ועשרים שנה, — הנה מלבד שהחומש הרי אפשר לבזבז לכל הדיעות, הרי נוסף על זה כמה אופנים ישנם שמותר וגם מצוה רבה וחובה לתת צדקה יותר מחלק חומש וכמו שהובאו פרטי הדברים באחרונים, ומקצתם נמצאים ג"כ באגרת הקדש לרבנו הזקן בכמה מקומות, וראה במיוחד באגרת התשובה סוף פרק ג' ובאגרת הקדש סוף סי' יו"ד, והאריכות בדבר המובן לדכוותי בודאי אך למותר.

מוסג"פ מה שהו"ל לאחרונה ובודאי יזכה בתוכנו גם את-הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה.

ה'קמח

ב"ה, כ"א שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מלאכתו מלאכת שמים
הרב ישראל שי' הכהן

שלום וברכה!

נתקבלה רשימת השמות בצרוף ההמחאה, וכנראה מהסכום זוהי

ה'קמז

כבר ידוע: ראה אג"ק שלו ח"ח אגרות ב'קנו. ב"שלה.

ה'קמח

הרב ישראל: סטאק, ברידזשפארט.

תרומת השנה ונמסרה לקופת שפ"ה, ויהי רצון שבדוגמת צדקה כללית זו, הנה בכל יום מימות השנה הבע"ל יקיים ציווי תוה"ק אשר כל יומא ויומא צ"ל עבד עבדתי בעניני תורה ומצות, ולאיש אשר עמדה לו בצבור מהעיקרים בזה בענינים הנוגעים לרבים, והרי זיכתו ההשגחה העליונה להיות פעיל בעניני חינוך הכשר ואין לך דבר גדול מזה ובפרט בדורנו דור יתום, וכשמחפשים באמת מוצאים הדרכים איך להחדיר בהתלמידים והמחונכים בכלל יראת שמים התמדה בלימוד התורה והידור בקיום המצות,

אלא שמוכן שבכדי לפעול על אחרים צריכים להיות במדה של טופח על מנת להטפח בכל ענינים אלו, וק"ל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קמט

ב"ה, כ"א שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו פ"י, בו כותב אודות דבורו בביהכ"נ בתוכן יום ההילולא ובעל ההילולא שעשה גם סיום, ושואל אם כדאי לעשות סיום ברבים, כיון שעייז נתפרסם שלמד המסכת,

ואיני רואה בזה אפילו מקום לשאלה, כי מה רבותא הוא שלמד מסכת אחת במשך השנה לאחר החינוך שקבל ולאחרי שהשגחה עליונה זיכתה אותו והעמידתו בקרן אורה לימוד עם תלמידים תו"ת וכו' ולא עוד אפילו הי' המדובר באיש שכוה שלימוד מסכת רבותא הוא במדריגתו בכל זה יש לעשות סיום מסכת ברבים ולזכות גם את הרבים בשמחה זו, וזכות הרבים מסייע את המסיים שלא לבד שלא יגרע עייז בעניניו הרוחניים אלא אדרבה עוד יתוסף, וק"ל.

לקופת שפ"ה: קרן השנה — מטבע ליום. ראה לעיל אגרת ה'כד, ובהנסמן בהערות שם.

ה'קמט

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 374.

ובמה שכותב אודות אמירת קדיש דרבנן, הנה בכלל אין בזה הגבלות, וכאז"א יכול לאומרו, אבל אותו המעורר השאלה, הנה מהיות טוב אל תקרי וכו' יש לברר שהאב שיי ואם תיי שלו לא יקפידו בזה.

אינו מזכיר מהחלטות הטובות בקשר עם יום ההילולא, והרי נצטוינו להוסיף בעניני תורה ומצות, ובפרט במקום שיש לזכות את הרבים, ובהנוגע אליו ביחוד — לזכות את זוגתו בניו ובנותיו — שיחיו — כמובן באותיות המתאימות למעמדם ומצבם — ובדרכי נועם דוקא, ובפרט שעייז מצליחים יותר.

ה'קנ

ב"ה, כ"א שבט, תשי"ז
ברוקלין.

ש"ב הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
הרב שמואל מנחם מענדל שיי

שלום וברכה!

. . . כבקשתו אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובמ"ש אודות הטבת בריאות של פב"פ תחי' וכו' — ת"ח על הבשו"ט בזה וע"ד דברי הרה"ג הרה"ח הרה"צ ר' הלל מפאריטש שכל ענינים שעושה הוא לתכלית הפנימי בעשי' — אז עס זאל זיך אפלייגן א ווארט חסידות, בודאי כן הוא בפעולותיו הוא — ובהידיעות המגיעות אליו וכהנ"ל, שמנצלם גם לעיקר תפקידו בדרא דעקבתא דמשיחא דפוועלי דיממא און, הפצת מעינות תורת החסידות עד שיגיעו גם חוצה. ולא להניח מקום לכל ענינים המבלבלים מזה, אפילו אם אפשר להלבישם שנעשה זה משום קנאות לחסידות, כי עבודתנו אפשר שתעשה עיי פעולות בהקו דועשה טוב ובד"מ ילך הרע

ה'קנ

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 516 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
הרב שמואל מנחם מענדל שיי: שניאורסאהן ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תקל, ובהנסמן בהערות שם.
וע"ד דברי: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תפז, ובהנסמן בהערות שם.

והלעו"ז הלוך ופוחת, כי הרי מעט אור דוחה הרבה חשך – עאכו"כ הרבה אור, וביחוד מאור שבתורה זוהי פנימיות התורה. וכמו שכתבתי לאיזה מאנ"ש, שלא יניחו להמשיך את עצמם בשקו"ט של מלחמה עם המנגדים, כי חבל על הזמן, ובדאי שזהו מתחבולות הלעו"ז לבלבל עבודת הפצת המעינות ע"י נסיון להמשיך את העובדים בזה לטענות ומענות ולמחלוקת וריבות אודות קדושת תורת הדא"ח, ובמילא ימעט זמן הפנוי לתכלית העבודה ועיקרה הפצת לימוד החסידות בכל מקום.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ה'קנא

ב"ה, כ"א שבט, תשי"ז
ברוקלין.

האברך משה בצלאל ש"י

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו בו כותב אודות הקביעות עתים בלימוד דא"ח המתקיימים בבית הכנסת ושהוא ואחדים מחבריו משתתפים בשיעור זה בקביעות, ויה"ר שחפץ ה' בידם יצליח להגדיל כל חלקי תורה ולהאדירה ע"י הפצת המעינות בכל מקום ומקום, וכמובן מלשון זהר הק' (חלק ג' קנ"ב א') שפנימיות התורה היא נשמתא דאורייתא ונגלה דתורה גופא דאורייתא, והרי תוספת חיות בנשמה תיכף ניכרת פעולתה **בכל** אברי הגוף, וכיון שהתוארים והמשלים שבתורתנו הק' מכוונים בדיוק מוחלט, מובן שככל הנ"ל הוא גם בלימוד פנימיות התורה ופעולתה בלימוד נגלה דתורה, וק"ל. ויעויין ג"כ במאמר רז"ל דקב חומטין וכור חטין (שבת ל"א סוף ע"א) שממנו מובן בהנוגע **לקיום** הלימוד, ונוסף במשל הזהר גם לתוספת **חיות** בהלימוד דנגלה

שכתבתי: ראה לעיל אגרות ה'קכ. ה'קכו. לקמן אגרת הבאה.

ה'קנא

משה בצלאל: וקסלשטיין, ירושלים.

אדמו"ר שליט"א

שעז

דתורה ע"י לימוד פנימיות התורה (וע"פ מה שנתבאר בלקוטי תורה בביאור לד"ה לא תשבית).

בברכה להצלחה מופלגה בעבודה קדושה האמורה בהפצת מעינות דא"ח בכל מקום ומקום,

ובודאי למותר לעוררו ואת חבריו שיחיו שלא יניחו להמשיך את עצמם בשקו"ט של מלחמה עם המנגדים, כי חבל על הזמן ובודאי שזהו מתחבולות הלעו"ז לבלבל עבודת הפצת המעינות ע"י נסיון להמשיך את העובדים בזה לטענות ומענות ולמחלוקת וריבות אודות קדושת תורת הדא"ח, ובמילא ימנעו זמן הפנוי לתכלית העבודה ועיקרה הפצת לימוד החסידות בכל מקום.

במה שהעיר במש"כ בתניא רפ"ד דהג' לבושין גדלה מעלתן על נר"י כמ"ש בזהר דאורייתא וקוב"ה כולא חד שהרי גם על ישראל נאמר כן – הלא בישראל הוא: ג' קשרין מתקשראן (ראה לקו"ת נצבים מו, א. זח"ג עג, א) דדברים נפרדים ג"כ מתקשרים. ישראל אחידן ב"י (זח"ג ז, ב) שהפ"י בזה הוא כמש"כ בזח"ג רס, סע"ב. ועוד עד"ז. ועייג"כ תניא פל"ט בנשמות דאצי": וליבטל כו' ולהכלל כו' ע"י קיום התוהמ"צ. ועייג"כ שם פכ"ג במעלת התורה בזה אפילו על המצות. ובהגהות הצ"צ לשם (נדפסו בס' קיצורים לתניא). מאמר השגור – ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד. לעי"ע לא מצאתי לו מקור. ואולי נשתרבב מהמאמר ג' קשרין כו' הנ"ל. ואפילו את"ל שנמצא – השינוי שבמאמר המובא בתניא מוזכרים רק שנים מכריח לפרש שהאחדות של השלשה אינה זו של השנים, כ"א ע"ד אחידן ב"י הנ"ל.

ובברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ה'קנב

ב"ה, כ"א שבט, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מח"י שבט, בו כותבת את אשר קרה לפני כמה שנים, אשר אז נפלטו איזה דבורים מפי אשה, דבורים בלתי רצויים וכו' ושואלת מה עלי לעשות.

מהנכון, שבאם זוכרת שם האשה האמורה, אזי תבקש מחילה ממנה לפני עשרה אנשים מישראל, ואין הכרח שתפרט לפנייהם את כל הפרטים, ורק תאמר שכיון שאינה יודעת איפוא נמצאת אשה זו, ובפרט שמלפניהם היתה מעבר לים, מבקשת בפניהם (בפני עשרה אלו) מחילה ממנה (ותפרט את שם האשה) באם עשתה לה איזה עוולה שתהי' ופגעה בכבודה, וכל אחד מעשרה אלו יאמרו שמחול לה בהחלט.

כן, באם הי' איזו תוצאות מהריב שהי' אז, ויש בידה לתקנם מובן שיש לעשות את זה.

והעיקר שתחליט בעצמה בתוקף הכי גדול, שכאשר יזמין לה בורא עולם ומנהיגו זיווגה, תנהג ביתה כיאות לבת ישראל על יסודי התורה והמצוה במלא מובן המלה, ובכל יום חול בבקר תפריש איזה פרוטות לצדקה,

והשם יתברך ימלא משאלות לבבה לטובה לשידוך טוב בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'קנב

דבורים מפי אשה: שאף פעם לא אתחתן.

ה'קנג

בי"ה, כ"ב שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה ראובן צבי יהודא שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מודיע אודות קנין הבית והגמר שלו,

ויהי רצון שיהי בשעה טובה ומוצלחת לקנין בתים ברוחניות וע"פ
המבואר בדרושי דא"ח בארוכה ומהם בלקו"ת וסידור ד"ה מזמור שיר
חנוכת הבית, המשך מים רבים תרל"ו בסופו ועוד, וגם כפשוטו שתהי' דירה
נאה המרחיבה דעתו של אדם הדרים בה אשר אז גם צרכיהם מוזמנים להם
ככל הדרוש וביד רחבה.

וכמובן מלשון הידוע שמרובים צרכי עמך — דוקא אם — דעתם
קצרה* ומכלל לאו אתה שומע הן, ויהי רצון שיהי' כל זה בלא קישוים
והעלמות, ויבשר טוב בהנ"ל ובפעולות בשטח חינוך הכשר החבד"י שהם
השער להמשכת טוב בעינים הפרטים ולהעלאת התורה והמצוה.

המחכה לבשו"ט.

מכתביו מיי"ג וי"ח שבט נתקבלו. — הבית יחנכו בהתועדות חסידותית
להצלחה בגו"ר.

(*) ראה תו"א ס"פ וישלח המשך מים רבים בתחלתו.

ה'קנג

מו"ה ראובן צבי יהודא שי: פייגלשטוק, מונטריאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז א'חתק, ובהנסמן בהערות שם.
בתים ברוחניות: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'שכג, ובהנסמן בהערות שם.

ה'קנד

ב"ה, כ"ב שבט, תשי"ז
ברוקלין.

חברי שובה ישראל, ובראשם הו"ח אי"א נו"נ כו' הרב
זאב שליט"א גרינבערג והעסקן שמעון אברהם הלוי,

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה אשר קנו חלקת שדה בה ילמדו ילמדו תורתנו
הקדושה תורת חיים לתינוקות של בית רבן וכן תהי' גם כן מקום אשר
ימצאו שם הילדים בימי הקיץ והחום.

ובודאי אשר גם אז ילמדו עמהם תורה ומצות ומנהגי ישראל, כי הרי זה
כל האדם, ובפרט על פי הידוע מרבנותנו ז"ל אשר על הכל פיהם של תשב"ר
העולם עומד,

ומוסגר בזה טשעק על ח"י דאללאר בתור השתתפותי בקניית שדה זה
ע"ד מה שכתוב, חבר אני לכל אשר יראוך ולשומרי פקודיך.

ונותן התורה ומצוה המצות יזכם ויצליחם להרבות פעולותיהם
להחזקת היהדות והפצתה מוארים באור וחום חסידותי, מתוך בריאות
והרחבת הדעת של חברי שובה ישראל הם נשיהם ובניהם ובנותיהם שיחיו.

בברכת הצלחה, המחכה לבשורות טובות.

ה'קנד

חברי שובה ישראל: כבוענאס איירעס. ראה גם לעיל אגרות ד'תתמו. ד'תתקלג. ה'מה. לקמן
ה'שיר.

הרב . . גרינבערג: אגרת נוספת אליו — לעיל ד'תתקלג.
שמעון אברהם הלוי: אגרת נוספת אליו — לעיל ה'מה.

ה'קנה

בי"ה, כ"ב שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה ישראל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום השני, בו שואל בהנוגע לתפילין והפרשיות
דאנ"ש וחסידי חב"ד.

והנה ידוע בכגון דא שקשה ביותר למסור דברים אלו במכתבים ונצרכה
לזה מסורת חכמים מסופר לסופר, ובדאי יש למצוא באה"ק ת"ו סופרים
אשר ידועה להם תמונת האותיות ע"פ המסורה מרבנו הזקן, כי גם בתמונת
האותיות כמה חילוקים ישנם ולא רק בתמונת אותיות שעל הבתים היו"ד
וכו'.

במ"ש אודות תפילין דשמושא רבא וראב"ד.

סדר הנחתם מבואר בכ"מ ומקצתם מסומן בשולי הגליון*. ובכללות
הוא החילוק דשמושא רבא וראב"ד כחילוק דרש"י ור"ת (אלא ששניהם
השמושא רבא וראב"ד אזלי בתר ימין המניח), שלכן מצרפים בהנחתם
תפילין ש"ר דשמושא רבא לתפילין של יד דרש"י ותפילין של ראש דראב"ד
לתפילין של יד דר"ת, וראה היום יום י"ט מני"א תשי"ג.

כבקשתו אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע.

להודעתו מהכנסתו של בנו יצחק ליב שי לעול מצות, ביום כ"ו שבט

(* שמש"ר בהל' קטנות להרא"ש (דלא כהמגי' שם) וראב"ד לרמב"ם הל' תפילין פ"ג ה"ה.
שו"ת הרמ"ע מפאנו סק"ז. מצת שמורים. משמרת שלום (ס"ד ובמהד"ב בסופו). אות חיים
רסל"ד. מאסף לכל המחנות סל"ד סק"ג.

שפב

אגרות-קודש (ה'קנה)

הבע"ל, יהי רצון שיקבל עליו עול תורה ועול מצות ויגדל להיות חסיד ירא שמים ולמדן.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים ותניא הידועים ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

ה'קנו

ב"ה, כ"ג שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבם הראשון מיום ה' שבט וחבל אשר לא ניצלו ימי הנסיעה שלהם יותר בפעולות בעניני יהדות בכלל וחסידות ביחוד, אבל הרי אין צועקין על העבר אף שפליאה גדולה עליהם על העדר הפעולות כדבעי בהאמור, ותקותי שעכ"פ באה"ק ת"ו ינצלו את האפשרית בזה ככל הדרוש, והרי נסיעתם לכאן היתה כרוכה בכמה קישורים העלמות והסתרים ופשיטא שצריכים ליהנות ממנה לא רק שני אנשים יהי' מי שיהי', אלא מספר רב יותר וכל המרבה בזה הי"ז משובח, ובפרט שהלא לא לכל אחד ישנה האפשרות לנסוע בעצמו, וכשיתבוננו בהאמור אליבא דנפשי' באמת בודאי ימצאו כמה דרכים ואופנים בזה ולא רק בהנוגע להשפעתם בהמוסד בס משרתים בקדש אלא במסגרת רחבה יותר וכמו צעירי אגו"ח והשי"ת יצליחם לבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קנו

הנסיעה שלהם: חזרה מביקור אצל כאד"ש.
שצריכים ליהנות ממנה: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תפד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ה'שא.

ה'קנז

ב"ה, כ"ג שבט, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מ-1.12 בו כותבת אודות משאלות לבבם לטובה שיברכם השם יתברך בעוד ילדים חיים וקיימים נוסף על הבת שלהם שתליט"א ומוסיפה אשר בעלה לא רצה לשאול דעת רופא, מפני מה זה איזה שנים שלא נפקדו בבנים.

והנה ידוע הנהגת התורה אשר אף שהשם יתברך הוא בורא העולם ומנהיגו והרופא כל בשר ומפליא לעשות, בכל זה צריך האדם לעשות מה גם בדרך הטבע, ובלשון חכמנו זכרונם לברכה, התורה נתנה רשות לרופא לרפאות, ולכן צריך לדבר עוד הפעם עם בעלה ש' אשר הוא וגם היא יתבקרו על ידי רופא מומחה במקצוע ויעשו כהוראתו,

ומובן שביחד עם זה צריכים להוסיף שניהם בעניני תורה ומצות וביחוד בשמירת חוקי ודיני טהרת המשפחה צניעות וכיוצא בזה וכן בנתינתם לצדקה, ולהתפלל לנותן התורה והמצוה שימלא משאלות לבבם האמורות לטובה.

ומהנכון שיבדקו התפילין של בעלה ואת המזוזות בדירתם שיהיו כולן כשרות כדן, והיא תשמור על מנהגן הטוב של בנות ישראל הכשרות להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב למילוי משאלות לבבם האמורות.

כנראה ממכתבה הנה היא בת כהן, ואם הבעל שלה אינו כהן, אזי נוסף על כל האמור לעיל, נכון שיהי' בעלה בקי בתוכן איזה מסכת ממסכתות הש"ס ויכול להיות גם במסכתות קטנות וכמו מסכת כלה וכיו"ב.

בברכה לבשורות טובות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוכיר

נ.ב.

יכולה היא גם להבא לכתוב לי בשפה הצרפתית שקורא אני גם בשפה זו, אלא שבהמזכירות שלי משתמשים בלשון הקדש אידיש וכו' ולא בצרפתית.

ה'קנח

ב"ה, כ"ג שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב עוד הפעם בהנוגע לשאלה לאיזה ישיבה יסע ללמוד, ושרוצה לנצל הזמן לראות היהדות הגדולה וכו'.

כבר כתבתי לו דעתי שישע ללמוד בישיבת תומכי תמימים בברונא, ונוסף על שזהו ביכולתו מפני ההוצאות, הנה עוד זאת והוא העיקר שבכדי כמו שכותב הוא, לא לעזוב ח"ו את הדרך הישר, העצה לזה לא שיראה היהדות הגדולה אלא לקבל לתוכו מדה גדולה של יראת שמים וכמאמר המשנה מי שיראתו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, ותקותי חזקה שבאם יסע לתומכי תמימים דברונא וילמוד שם בהתמדה ושקידה ויתנהג מתאים לסדרי הישיבה, יקבל פעולה האמורה.

בברכה אשר נותן התורה בורא העולם ומנהיגו ינחהו בדרך הטובה לפניו כאמור. ובפרט בקשר עם יום הולדתו – ובטח נהג במנהגי יום זה – שתהי' שנת הצלחה אצלו בגו"ר.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קנט

ב"ה, כ"ג שבט, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה משילהי טבת, בו כותבת אודות היחס עם אלו אשר בביתה ואיך שזה פועל עלי' דכאון רוח וכו' ולדעתה סיבת הענין החילוק בגיל וכו"ב.

ה'קנח

מנהגי יום זה: ראה גם לעיל אגרת ד'תתקמח, ובהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

שפה

והנה בכמה בתים ישנו חילוק גיל ע"ד אשר בביתה, ואף שמוכן שלפעמים מביא זה לחיכוכים חילוקי דיעות וכיו"ב, בכל זה אינו בא למצב המתואר במכתבה שלה, ולכן תקותי שגם בעיניי חריפות המצב גדול יותר מאשר הוא לאמיתתו, אלא שכסגולת הנוער מגיבים על ענינים לעתים תכופות בחריפות יותר מדי, בכל אופן אפילו אם יהי' המצב כמו שהיא כותבת במכתבה, מובן ופשוט שלא זו הדרך לאמצעים חריפים אודותם כותבת וגם אין הכרח בזה, והוא על ידי שתתבונן על דרכה בחיים, שבדרך זו צריכה להכין את עצמה במשך השנים דגיל שלה, לרכוש ידיעות לספוג רוח אמונה ובטחון ואורח חיים מתאים וכו' וכו' בכדי ששכיבוא הזמן לבנות בית בפני עצמה בשעה טובה ומוצלחת יהי' הבית מאושר הן בגשמיות והן ברוחניות, על ידי שתהי' עקרת הבית מחוסנה כדבעי ובציוד הדרוש לכל זה, וכל זה תלוי באופן חיי' ובפעולותי' עתה, ולעומת תפקיד הכי נעלה, במה נחשבים כל התופעות עליהן כותבת שאינן אלא דבר עובר מבלי כל רושם כלל, באם אין מגדילין אותן.

תקותי ששורותי אלה המעטות בכמות תספיקנה בשבילה להבהיר את הנקודה התיכונה בהאמור ותרגיענה את רוחה על ידי שתראה מכאן ולהבא, את המצב כמו שהוא לאמיתתו, ובורא עולם ומנהיגו שהוא תכלית הטוב ועצם הטוב ינחה בדרך הטובה לפניי בכל הפרטים.

בודאי למותר לעוררה אשר נוסף על האמור שהוא ענין השוה בכל בנות ישראל, בהנוגע אליי מתוספת עוד נקודה וגם היא עיקרית, אשר נצר היא ממשפחה חסידותית ועיניי צריכים להיות ספוגים אור וחום חסידותי וגם האחריות שלה גדולה יותר, כיון שכל ענין בלתי רצוי יזקפו הבריות את זה גם על חשבון חינוך חסידותי, לאידך גיסא אין לדאוג ולפחוד לאחריות זו כיון שהקב"ה אינו מבקש אלא לפי כחנו, ולכל אחד ואחת ניתנו כחות די מספיקים למילוי תפקידו הוא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'קס

ב"ה, כ"ה שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נ"נ וכו'
המכונה ד"ר י. פוסברג שי

שלום וברכה!

איך באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף אין וועלכען איר שרייבט וועגען געזונט צושטאנד פון מר . . . שי' און איך בין געווען צופרידען צו לייענען אייער בריף און ארויסהאבען פון אייער ארט שרייבען אז איר טוט אין דעם מיט ווארימקייט און הארציקייט, וואס חאטש פון יעדער דאקטאר-פאדערט זיך דאס, אבער צוגעבענדיק אז ליידער זיינען פראן אזעלכע וואס האבען ניט מער ווי א געוויינלעכן צוגאנג, איז אויך אפילו די וועלכע האבען א ווארימען און הארציגען צוגאנג, זיינען פראן פילע פערשידענע שטופען, איז ווען מען זעהט אין דעם א צוגאב, שטארקט דאס די האפנונג אז שפעטער וועט צוקומען נאך און נאך דורך דעם וועט אויך צוקומען אין דער ווירקונג אויף דעם פאציענט.

אין דער זאך זעלבסט ווייסט איר זיכער אז אין צווישען צייט זיינען געווען ענדערונגען אין דעם צושטאנד פון דעם פאציענט וועגען וועלכעס מען האט מיר מודיע געווען און אויך האט מען זיכער אייך איבערגעגעבען דעם אינהאלט פון מיין ענטפער, וואס איינשטימיג אויך צו אייער פארשלאג, ער זאל אויספאלגען דאס וואס דאקטוירים זאגען. איך ערווארט ווייטערדיקע ידיעות והשם יתברך הרופא כל בשר ומפליא לעשות זאל העלפען עס זאל זיין גוטע בשורות.

זיכער איז איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען, אז רוחניות וגשמיות זיינען פארבונדען איינע מיט די אנדערע, און אויך די חכמת הרפואה אנערקענט אז דער געזונט פון קערפער איז פארבונדען מיט דעם געזונט פון דער נשמה, און ניט נאר מיט דער נשמה אין איינפאכען זין נאר אויך מיט דער נפש האלקית, און דעריבער האף אז היילענדיק די פאציענטן לייגט איר אכט אויף זייער צושטאנד אין דאס לעצטע און במיעה זיך צו היילען אויך זייער נשמה נפש האלקית און ניט נאר דעם גוף ונפש הבהמית, און אויב אפילו אייניגע פאציענטן פילען ניט דאס נויט בזה און שטעלען זיך אפילו געגען, איז

דאך דאס אליין דער ריכטיגער באווייז אז זיי נויטיגען זיך אין א נאך גרעסערער מאס רפואה אין דעם, ויהי רצון אז אויך אין דעם זאלט איר מצליח זיין.

בכבוד וברכה.

נ.ב.

זיכער ווייסט איר אז איך האב געלעבט אייניגע יאר אין פראנקרייך און לייען פראנצויזיש, און דעריבער קענט איר מיר שרייבען אין דער שפראך וועלכעס איז פאר אייך באקוועמער.

ה'קסא

ב"ה, כ"ה שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה צבי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ב שבט.

הנה מוסגר בזה המענה שלי למר שערמאן שי' ובודאי ימצא האותיות המתאימות להסביר לו הענינים אם נצרך לכגון דא.

במ"ש אודות השתתפותו בענינים העממים (כנראה כוונתו של יהודים ולהבדיל אינם יהודים ביחד בשכונה)

הנה קשה לקבוע מסמרים בכגון דא, והנקודה היא שיש לשלול כל ענין שיתפרש כהסכם על התנועה של בראדערהוד באופן רחב או של בראדערהוד עם הרעפארמער וקאנסערוואטיווע ר"ל, אבל מובן שזהו באם ענין דתיות בזה הכוונה, במלות אחרות עם ב"כ התנועה של רעפארס וכו' משא"כ בהנוגע לאיש בתור פרטי בענין כללי של צדקה וכיו"ב שבה ידועות הוראות רז"ל

ה'קסא

מו"ה צבי שי': שוסטרמן, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ג ד'שכו, ובהנסמן בהערות שם.

בכ"מ וגם מעשה בפועל של כמה גדולי ישראל החרדים לדבר ה' שמשתתפים
ונפגשים אף שכמובן אין לחפש הזדמנויות כאלו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קסב

בי"ה, כ"ו שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מועש"ק מברכין אד"ר.

כבקשתו אזכירם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע להמצטרך להם, ובורא עולם ומנהיגו ינהגם בדרך הטובה לפניהם
בעניי הסתדרותם הטובה הן בגשמיות והן ברוחניות.

ובודאי למותר לעוררו אשר הציווי דמעלין בקדש והודעת רז"ל כל
המוסיף מוסיפין לו שייך הוא כמה פעמים ככה באנשים שיש להם השפעה
בסביבתם וביחוד באנ"ש והתמימים שהם הנקראים נרות להאיר דוקא
ולפום גמלא שיחנא, ומזמן כבר הי' צ"ל רישומו ניכר בחקיקה חיצונית
ובחקיקה פנימיות בסביבתו אשר ב... בעניי הפצת תורת החסידות
והנהגות החסידות ככל הדרוש, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, כיון שאין
הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו ואין מבקש אלא לפי כחן. וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכה"ל.

ה'קסג

ב"ה, כ"ז שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יצחק שי' הכהן

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מערב ר"ה לאילנות, בו מבשר טוב אודות ההתועדות דיום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע וההתעוררות שפעלה, ויהי רצון שתביא הזריעה ביום ההילולא לצמיחה ולפירות במשך כל ימי השנה הבע"ל ובהנוגע לפועל בחיי היום יומים וכדבר משנה המעשה הוא העיקר, וכיון שזכות הרבים תלוי בו ופעולות בתורה ומצוות ובפרט דרבים דורשים בריאות הגוף וכמבואר ברמב"ם הלכות דיעות ריש פרק ד' בארוכה, הנה יה"ר שתתוסף בבריאות גופא שלו ושל זוגתו ויוכל להוסיף בפעולותיו הטובות ככל הדרוש מתאים לדרישת והכרח השעה. בשאלתו למקום מאמר רז"ל בתוכם בתוך כאו"א, נמצא הוא בשל"ה ובכ"מ כמצויין בשולי הגליון*.

בברכה לבשו"ט מהפצת המעינות חוצה מתוך בריאות והרחבת הדעת.

נ.ב. בקשתו בענין שילוח תניא תתמלא ימים אלו.

(*) ר"ח שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו. של"ה שער האותיות אות ל'. שם מס' תענית רד"ה מענין העבודה. שם פ' תרומה חלק תו"א. ועוד.

ה'קסג

מו"ה יצחק: הוברמן, רעננה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תרס, ובהנסמן בהערות שם.
למקום מאמר רז"ל: המובא בריש ד"ה באתי לגני תשי".

ה'קסד

ב"ה, ז"ך שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיו"ד שבט, בו כתב אודות הקישוים שיש לו משכנו
וכו'

והנה בכגון דא נוהגים לבקש אנשים בעלי השפעה היודעים פרטי המצב
שישפיעו על הני"ל ולמצוא אופן של פשרה ומילתא דשווא לתרווייהו, והרי
סוף סוף כל בן אדם מקבל השפעה כשמוצאים המתאים בענין פלוני ובמצב
פלוני.

והנה כיון שכותב במכתבו אשר מבאר הוא לעצמו הענין האמור שהוא
כדי לזכך נשמתו וכו' מזה ג"כ מובן אף שפשוט הוא גם בלאו הכי, שכל מה
שיוסיף הוא בתורה ומצותי יתוסף בברכות השי"ת בהמצטרך לו אשר גם
ענין האמור בכלל זה הוא ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בטח יודע משלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים וישמור
עליהם עכ"פ מכאן ולהבא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'קסה

[כ"ז שבט, תשי"ז]

במענה על מכתבו בו כותב אודות המאורע אשר אחד המתפלל נוסח אר"י ירד לפני התיבה בבית הכנסת בו מתפללים נוסח אשכנז, וכותב אשר מחו בידו, ומוסיף מדילי שהשאלה בזה מפני דלא תתגודדו וכו'.

והנה באם שיך בזה לא תתגודדו, כבר עמדו על מדוכה זו זה רבות בשנים, ועיין רא"ש יבמות י"ד א' שני התירוצים אשר שם ופסקי הרא"ש שם בנושאי כלי השו"ע או"ח סי' תצ"ג (מגן אברהם ס"ק ו' ועוד) ובכ"מ.

ועיין פס"ד להצ"צ חאו"ח לסי' רל"ו **מעשה רב** מגדולי ישראל (ובהערות לשם) שאין בזה משום ל"ת. עיי"ש.

ובענינים כגון אלו העיקר הוא להשמר ממחלוקת דבר האסור מן התורה לכל הדיעות, וגדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם (הובא ברמב"ם סוף ה' חנוכה).

ואגב שאתינן להכי — בהנוגע לנוסח אשכנז ספרד ואר"י בחילוף מאחד לחבירו גם בזה מדובר רבות ומובא בשו"ת המצויינים בשולי הגליון*.

מעשה רב אשר מהר"ן אדלער (ובעל ההפלאה) עבר לפני התיבה בנוסח ספרד ובני המנין שלו התפללו נוסח אשכנז (שו"ת חת"ס חאו"ח סט"ו). בשו"ת משיב דבר להנצי"ב ובס' פרדס מרדכי בשם בעהמ"ס עצי חיים דהש"ץ יתפלל תפלתו **שבקול רם** כנוסח הביהכנ"ס. ואינם תח"י לראות אם הביאו מעשה רב הנ"ל וישובם בזה.

(* שו"ת מהרשד"ם חאו"ח שו"ת חת"ס הנ"ל. מנחת אלעזר ח"א סי"א (וש"נ לכמה ספרים המדיינים) ומסקנתו דמותר לשנות מאשכנז לספרד ואר"י, אבל לא להיפך. עיי"ש.

ה'קסו

ב"ה, כ"ח שבט, תשי"ז
ברוקלין.

ועד לסידור התועדויות מלוה מלכה ובראשם
הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה משה הכהן,

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי בעתה הידיעה מארגון ועד זה, ואח"כ הידיעות תמידין
כסדרן מסעודתא דדוד מלכא משיחא מדי מוצש"ק,

ויהי רצון שיהי' רושם סעודה זו ניכר במשך כל ימי השבוע הבא לאחר
כך, ועל פי המדובר בהתועדות יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ע"פ דברי הבית יוסף או"ח סי' ש' מה דאיתא
בסידורים, שמשם מובן גודל פעולת ענין זה על כל עניני ימות החול שלאחרי'.

ויהי רצון אשר, במכל שכן ממאמר רו"ל אכל בי עשרה שכינתא שריא,
דאף שאינם מדברים בדברי תורה (ראה תניא אגרת הקדש סי' כ"ג) שכינתא
שריא, פשיטא שההשראה גדולה ביותר כשנדברו יראי ה' איש אל רעהו בדברי
תורה ודברי התעוררות ליראת שמים ולאהבת ה', ומינה מתברכין כל
המשתתפים בהתועדות, הם וב"ב שיחיו, בהמצטרך להם.

ובפרט שהמתועדים בהתועדות בשמחה הם, וידוע מאמר הזהר אשר
כשהאדם למטה קיימא בנהירו דאנפין מתתא כדין הכי נהירין ליי מעילא וכו'
חדוה דבר נש משיך לגבי' חדוה אחרא עילאה (זהר תצוה קפ"ד ב'). ויהי רצון
שילכו מחיל אל חיל עד זמן קיום היעוד בשמחה תצאו, בגאולה האמיתית
והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בברכת הצלחה,

מ. שניאורסאהן

מוסג"פ המחאה — השתתפותי בהוצאות הועד.

ה'קסו

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 525 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה משה: דובינסקי, ברוקלין. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב תקמג.

ה'קסז

בי"ה, כ"ח שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

ז"ע קבלתי הפ"נ שלו נוסף על הידיעות בטעלעפאן, ולפלא למרות זה שנדברנו זה כ"פ שאין כל יסוד למרה שחורה ח"ו, ואם על כאו"א דבני ישראל והחסידיים ביחוד חל הציווי דעבדו את ה' בשמחה המודגש בתורת הבעש"ט ותל' ותלמידי תלמידיו, עאכו"כ משבט לוי הוא אשר ה' הוא נחלתו ונמצא באהלה של תורה ותפלה, ולכן פליאה האמורה גדולה כ"פ ככה, ויעוין ג"כ דברי הזהר הק' (תצוה קפ"ד ד') תא חזי כו' איהו קיימא בנהירו דאנפין מתתא כדין הכי נהירין ל"י מעילא עיי"ש היטב.

ויה"ר שיוחקקו דברים אלה בזכרוננו (עיין לקו"ת סוף פרשת קדושים ד"ה והדרת פני זקן) ויפעלו פעולתם בחיי היום יומים במילוי הציווי דבכל דרכיך דעהו, מתוך שמחה אמיתית ופנימיות.

המחכה לבשו"ט בכל האמור וחותם בברכת רפואה קרובה ורפואה שלימה.

ה'קסח

בי"ה, כ"ח שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, בו כותב שאינו יכול לקיים הכתוב במכתבי הקודמים מחמת רוב הטרדות וכו'.

הנה מובן ופשוט זה שעל האדם לעשות בתורה ומצות זהו טובת האדם וטובת כל אלה הקשורים אליו בקשרים משפחתיים וכיו"ב, ומזה מובן גם כן שבאם נוסף על הענינים הנצרכים ע"ד הרגיל נזקקים לברכות השי"ת נוספות לטורח נוסף וטרדה נוספת, העצה היעוצה לזה להרבות בעניני תורה ומצות ולא להיפך, שמזה מובנת השלילה בהחלט של התחלת מכתבו.

ומובן גם כן, שאין בזה דרישה של מי שהוא לטובת אחרים אלא הוראה לפי דעתי במה יכול לתקן המצב העכשוי, וק"ל.

ובמה שכותב שראה באיזה ספר ענין סגולה וכיו"ב, הנה כלך מדרך זה של סגולות שלא כל האישים שוים בזה, ולא כל המקרים שוים זה לזה, ולא ביד כל אחד לכוון ולדעת ברור איך ומה, ובה בשעה הסגולה בדוקה ומנוסה היא עניני תורה ומצות ועל דרך מה שכתבתי במכתבי הקודמים. והרופא כל בשר ומפליא לעשות יאיר עיניו בכל האמור וישלח דברו לרפוי"ק של אמו שתליט"א.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קסט

ב"ה, כ"ח שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הרשימות של אנשי מעמד עם ההמחאה המצורפה וכיון שאינו כותב דבר מהנעשה אתו, בטח זהו סימן שהכל בסדר.

בטח שמע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע שהוזכר איזה פעמים במשך ההתועדות, שהעוסק בצ"צ טוב ונכון גם בשביל הצרכי צבור שהקופה תשא בעול ההוצאות הקשורות עם עסק זה,

וכיון שזה כמה מזמן שעוסק במלאכת ענין המעמד באמונה, הנה ע"פ סיפור הנ"ל מהנכון וטוב וכנ"ל שהקופה תפריש שכר בטלה וכו' לערך חלק הרביעי מתחיל מרשימה זו ששלח, זאת אומרת מחדש טבת שנת תשטו"ב ומוסג"פ המחאה.

ה'קסח

ענין סגולה: לכתוב על קלף "קרע שטן".

ה'קסט

סיפור: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תתפט.

שצה

אדמו"ר שליט"א

ויהי רצון אז איר זאלט דאס פארניצען געזונטערהייט און פרייליכערהייט אויף ענינים געזונטע און פרייליכע.

בברכת הצלחה מוצלגה ולהסתדרות טובה בקרוב ממש.

נ.ב.

בודאי ניצל יום ההילולא דיו"ד שבט העבר בהנוגע לעצמו ובהנוגע למושפעיו, ויה"ר שיהי רשומו ניכר במשך כל השנה הבע"ל.

ה'קע

ב"ה, כ"ט שבט, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אודות השינוי שראה לפני מספר חדשים אשר נפלו לו לפתע פתאום שאלות סרק וספיקות ולא הועילו החזוקים מכל מיני ראיות וכו'.

והנה רואים במוחש בענין כגון זה שהעצה היותר טובה בכגון דא היא להסיח דעתו משך זמן מכל הענין ולא להכנס במלחמה עם מחשבות בטלות אלו, וברובא דרובא נחלש ע"י זה הפקפוק הספיקות והשאלות.

והביאור ע"ז הוא כי הספיקות ושאלות כאלו באים מבחוץ, כי הרי על כאו"א מישראל נאמר שהם מאמינים בני מאמינים, ודבר הבא בירושה משך עשירות דורות פשיטא שחזק הוא ואיתן, אלא שמפני כמה סיבות צדדיות לא תמיד פועל זה פעולתו בגלוי ואפשר שדברים נגדים והפכים יכסו עליו ויעלימו עליו, וע"י מלחמה עמהם הרי המלחמה עצמה מחזקת את מציאותם ומוסיפה גם חשיבות (ע"ד איסורה אחשבי"). משא"כ היסח הדעת ואי שימת לב לגמרי מבלי להכנס לכל שקו"ט איזה שהיא, אלא היסח ע"י עסק בענין של הבנה ושכל מסוג **אחר בהחלט** מחלשים את האחיזה של דברים זרים ומגנדים אלו בנפש האדם ומהלך מחשבתו.

ומובן שלהפטר ממחשבות זרות אי אפשר כי אם על ידי מחשבה טובה אחרת, כיון שהמחשבה משוטטת תמיד ואי אפשר לה להיות פנוי מכל וכל, וכשמתעמקים בחזק במחשבות אחרות בעיני תורה תורה אור ה"ז דוחה הרבה חשך.

מובן ג"כ שצריך להתבוננות איך זה קרה שענין זר ומנגד נאחז בנפש וע"פ המבואר בספרי מוסר ועוד יותר בספרי חסידות, ה"ז בא מעניני ח"ן ומאי זהירות בהנוגע לדברים בטלים, ולכן ביחד עם היסח הדעת האמור צריך לנהוג בל"נ להיות זהיר מכאן ולהבא בטבילת עזרא להסיח דעתו לאיזה זמן מעניני ח"ן **אפילו מתיקונים** (עיין שו"ת הצ"צ שער המילואים סימן ס"ב) ולהרבות באותיות התורה והתפלה נתינה לצדקה עכ"פ סכומים קטנים והשפעה על הנוער לקרבו לתורה ומצותי וע"פ מרז"ל כל המלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו, ולכל לראש להסתדר באופן זעבדו ה' בשמחה, וכמבואר בתניא בכ"מ, וכשיסיתו היצה"ר איך אפשר לו להיות בשמחה בידעו מעמדו ומצבו ימשיכהו לספר תניא קדישא בו מבואר בארוכה שאין לערב שמחת הנפש בעצבון הגוף (ויעוין רמב"ם סוף הלי לולב), ואיך שלכל ענין יש לו זמנו, וכשעומדים בתוקף הרצון ואוחז בעבודה מתוך שמחה — מצליחים גם בזה ובתוספת מיוחדת הסיוע מלמעלה ע"פ המבואר בזהר הק' ח"ב קפ"ד ע"ב ד"ה חדוה דבר נש כו' עיי"ש היטב.

המחכה לבשו"ט בכל האמור ומתוך שמחה אמיתית ופנימית.

ה'קעא

ב"ה, כ"ט שבט, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק מתן תורה.

נעם לי לקרות בו אודות סיבובו בהרבה ישובים באה"ק ת"ו והיכולת שיש שם לעשות בהחזקת היהדות והפצתה.

ובמה שכותב אודות זירוז אנ"ש לפעולות בכגון דא, הנה זה מכבר באתי בכתובים עם אלו הנשמעים לקולי שיעשו ע"ד הני"ל בכל אופנים האפשרים,

ה'קעא

מו"ה שמואל: הומינר, ירושלים.

ופשיטא שאין להתרשם אם אפילו בפעם הראשונה אין רואים הצלחה במאה אחוז, וכידוע הדגשת הבעש"ט וה"י ראשיתך מצער (ועי"ז) ואחריתך ישגא מאד, ובפרט שאין אתנו יודע עד מה והאדם יראה לעינים ובה בשעה אפשר שהצלחה עוד יותר מאשר המשתדל שיער מראש אלא שאין הוא רואה אותה מכמה סיבות, ועיקר העיקרים בכל הנ"ל הוא אשר על כאו"א לעשות פעולתו עלי' נצטוו מבורא עולם ומנהיגו נותן התורה שבזה הוא ואהבת לרעך כמוך הוכח תוכיח את עמיתך וה' הטוב בעיניו יעשה, וכדמוכח ג"כ מדברי רז"ל אשר הוכח תוכיח הוא עד כדי (ניפה וי"א עד כדי) הכאה וכו', ז.א. שעד שלא הוכה הכאה בפועל עליו להמשיך בהענין שהוכח תוכיח, ובפרט שהרי לא נחשדו בניי על הכאה ח"ו בכגון דא, ובלבד שידבר עמהם בדרכי תורתנו אשר כל דרכי' דרכי' נועם וכל נתיבותי' שלום, ורואים ג"כ במוחש שבגישה כזו מצליחים שלא בערך מאשר ע"י גערה, ניפה, מלבין פנים ברבים וכיו"ב.

בברכה אשר נזכה בתכ"י לזמן אז יקוים ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוך כאו"א מישראל.

ה'קעב

[שבט, תשי"ז]

... במש"כ — מאז — בזח"ב (קז, ב) בפ"י "כ"ש שאר ב"ני" — דקאי על ההכרח לעשות תשובה, ולא על הבטחון שימחל — אין בזה ענין של מיהב פתיחא דפומא "לחייביא", טענה דסיוע בפיהם. וק"ל. ועייגי"כ ע"ז ה, רע"א.

הדגשת הבעש"ט: ראה גם לעיל ד'תתעד, ובהנסמן בהערות שם. ח"י ג'שסו.

ה'קעב

האגרת היא אל מו"ה יהושע עלבויס, ונכתבו על גליון מכתבו מכ"ט טבת תשי"ז. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תתקפג, ובהנסמן בהערות שם.

ה'קעג

ב"ה, אדר"ח אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו בשבט ראש השנה לאילנות ונוגע גם לאדם וכמ"ש כי האדם עץ השדה, והתוכן בזה אשר בפעולות האדם כמה מהם בס נדמה לעץ השדה לצומח, זאת אומרת שהן באותם העניינים בהם גודל וחונך מבלי לשנות בהם שינוי עיקרי ורק להצמיחן מגרעין לשתיל ומשתיל לאילן.

בו כותב אודות התפיסה שלו שאינה מהירה כל כך כתפיסת חבריו בישיבה וכו' אשר זה פועל עליו נמיכת רוח ונפילת רוח ומה יהי התכלית.

והנה ידוע סיפור רז"ל אבות דר"נ פ"ו אודות רבי עקיבא שהתחיל ללמוד תורה בהיותו בן ארבעים שנה, ונקודת המפנה הי' כשראה שטפות מים יורדים על אבן טיף אחר טיף סו"ס נקבו את האבן וכמ"ש אבנים שחקו מים, וסופו הי' רבן של כל ישראל הקים תלמידים לאלפים ולרבבות, וידוע מרז"ל סתם משנה תוספתא כו' וכולי אליבא דרבי עקיבא (סנה' פו, א).

והנה מי הוא זה אשר ערב לבו לדמות עצמו לרבי עקיבא, אבל מאידך גיסא תורתנו שבע"פ ושבתא אינם קובץ סיפורים ח"ו, כי אם תורה כמשמעה הוראה בחיים לכל אחד מישראל כיון שכל אחד מחויב בתלמוד תורה, ומסיפור הנ"ל מובן שאפילו אם לימוד התורה כדין טפת מים הנופלת על אבן ורואים במוחש שאין רישומה ניכר לעיני בשר כלל וכלל, בכל זה ע"י תוקף הרצון והתמדה ושקידה ואי התרשמות מפיתויי היצר מגיעים לשיא היותר גדול, והנמשל בהנוגע לתוכן מכתבו מובן.

ויחדול מלהתעמק במדידת תפיסת שכלו, ותחת זה יתקע כח ההתבוננות בלימוד תורתנו חיים ולימוד דוקא בדבוק חברים, אשר אז קרוב לודאי שיעבור כאב הראש שכותב אודותו שמרגיש בעת הלימוד, ויבקש את הר"י שלו שימצא לו חבר המתאים בשבילו, וכשילמוד מתוך שמחה הנה סו"ס יוכל לבשר בשורות משמחות מהצלחתו בלימודים.

מהנכון לבדוק את התפילין שלו ואשר בכל יום חול לאחר תפלת הבקר

שצט

אדמו"ר שליט"א

יאמר איזה מזמורי תהלים ומה טוב השיעור חדשי, כפי שנחלק התהלים לימי החדש.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קעד

ב"ה, אדר"ח אד"ר תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז שבט, בו כותב שעוררו אותו על מה שנאמר בצוואת ר"י החסיד בענין הדירה וכו'.

והנה בענינים כגון אלו, כללוח ההנהגה היא אשר מאן דלא קפיד לא קפדינן עמי, אבל כיון שכבר עוררו אותו אודות זה ושואל גם כאן, ובטח אין הדבר קשור בקישורים יותר מדי יש להשתדל לשנות הדירה.

במ"ש אודות השבר, יש לברר אצל מומחה אפשר תספיק לבישת חגורה מתאימה וכן לדעת הסיבה מה שנתעורר עוד הפעם ובהתאם לשתי הנקודות אלו יחליט והשי"ת יצליחו.

בטח שומר שלשת השיעורים בחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קעד

בענין הדירה: שלא יגורר ב' אחים נשואים תחת גג אחד.

ה'קעה

ב"ה, אדר"ח אד"ר, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב אודות חוסר השלוח הנפשית וכו',

והנה מבואר בכמה מקומות אשר ענינים אלו באים מצד הלעומת זה, זאת אומרת ג"כ שאין הם בנפש האדם פנימה, אלא באים מחוצה לה, שמה מובן שביכולת האדם להפטר מהם ולבטלם כליל, אף שאין כל האישים ואין כל המצבים שוים, שלכן אין שוה גם כן הזמן הנדרש על זה. והדרך המתאימה והצד השוה בכל דרכים אלו הוא ההתבוננות אשר כל אחד ואחד מאתנו חלק הוא מהחברה ומהסביבה שלו, ומוכרח שיהי' לא רק מקבל אלא גם משפיע או יותר נכון שיהי' בעיקר משפיע ומקבל רק בבחי' טפל, וכיון שעיקר האדם הוא הנפש והצורה שלו ולא הגוף והחומר, מובן גם כן שעיקר ההשפעה היא בהנוגע לרוחניות הסביבה וצורתה על ידי שמחדירים אותה רוח חיים של תורתנו תורת חיים שהיא בבת אחת גם תכלית הרוחניות גם נותנת חיים לגשם ולחומר אפילו במדריגות היותר תחתונות ושפלות, וכסיפור רז"ל הידוע, אשר דוקא לאלו שיצר הרע יש בהם, למצרים ערות הארץ ירדו ניתנה תורה, ולא למלאכי השרת (שבת פח, ב) וכיון שזהו עיקר תפקיד בריאת האדם, מובטח לו שיצליח בזה על ידי השתדלות המתאימה ובלבד שלא ירפו ידיו אם נפגש בקישורים ואם אין ההצלחה במאה אחוז בפעם הראשונה שמנסה או אפילו גם בפעם השני' והשלישית וסוף ההצלחה לבוא.

וכשתוקע מחשבתו בחוזק כלשון רבנו הזקן במילוי תפקיד זה מתגלים לפנינו אופקים רחבים של פעולות נעלות ומתגדל פי כמה סיפוק הנפשי שלו בראותו מטרה כה נשגבה בחייו עלי אדמות, ולא עוד אלא שנתוסף תוכן פנימי גם בעניניו הפרטים של ב"ב ואפילו שלו, שהרי דוקא ע"י צירוף כל זה יחד תתרבה ההצלחה במילוי עיקר תפקידו ולראות שכרו בעמלו — ע"י הגברת הצורה על החומר, הרוח על הגשם, הנפש על הגוף, הניצוץ אלקי שבתוכו על כל מה שמסביב לו.

יש להאריך בכל האמור כהנה וכהנה ובפרט בהתאם לסביבתו של כל אחד בהתאם לכשרונותיו אופן חינוכו וכו', אבל כנ"ל האמור הוא צד השוה

תא

אדמו"ר שליט"א

שבכל אחד, ותקותי אשר לדכוותי ישמש האמור נקודה אותה יפתח בהתאם לסביבתו ועניניו הוא, ואחכה לבשו"ט.

בברכה.

ה'קעו

ב"ה, אדר"ח אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג שבט והקודמו, ונתעכב המענה שלי מפני ריבוי הטרדות.

נעם לי לקרות בו ע"ד השתדלותו לארגן קבוצת בחורים בתל אביב ללימוד תניא. ואף שכפי שכותב חפשים הם לעי"ע, מובטחים אנו בכח תורתנו הק' תורת חיים שגדול תלמודה שמביא לידי מעשה, אף שכמובן לא בכל האנשים שוה הוא זמן זה שבין הלימוד והמעשה, אבל סוף הענין לבוא. ומובן שאם ידברו עמהם גם ע"ד המעשה נוסף על הלימוד ימהרו את התכלית האמורה, ואשרי חלקם של כל אלו המשתדלים בזה ובכדומה לזה.

במ"ש אודות מצבו הגשמי, מובן שאין כלל להתרשם מזה ואין הענין אלא דבר עובר, וככל שהוא זוגתו ת"י יהיו חזקים יותר בבטחונם בבוא עולם ומנהיגו יתקרבו ברכות הבורא בפועל ובאופן הנראה גם לעיני בשר, ובפרט שהרי הם עוסקים בהכנת כלי הברכה הם עניני תורה ומצות והשפעה בסביבתם בכיוון זה, ותקותי חזקה שכעבור זמן לא ארוך יבשרני טוב גם בהטבת מצבם הגשמי.

כיון שאינו מזכיר בהנוגע לבריאות, מפרש הנני את זה שהכל בסדר ושלוש הן אצל זוגתו תח"י והן בהנוגע לו.

בברכת חדש טוב ולבשו"ט.

ה'קעז

ב"ה, אדר"ח אדר"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה משה זאב שי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק נעם לי לקבל מכתבו מיום הרביעי פרשת מתן תורה בו כותב פרטים מביקורו במוסדות חב"ד והשקפתו על ענייניהם, ונעם לי לקרות במיוחד אודות התיקונים שכבר עלה בידו לתקן, אשר בודאי עי"ז נתוסף בו מרץ כ"פ ככה להוסיף בהשתדלותו בזה, והרי זכות הרבים מסייעתו. ומהנכון הי' שגם יכניס בהשתדלותו את הענין דלעורר את אנ"ש על ההכרח הכי גדול להעשות פעילים בעניני חב"ד בפרט ובעניני יהדות בכלל, לא להסתפק להיות בבחי' מקבלים השפעה בזה, ופשיטא שלא להיות ח"ו באותה הדרגא עלי' כותב הרמב"ם עורו ישנים כו' מתרדמתכם (הלי תשובה פ"ג הלכה ד'). וכיון שהצליח בהשתדלות בשטחים אחרים תקותי שגם בזה תאיר ההצלחה פניו אליו, וכשיתרבו עוזריו בטח ימצא עוזרים גם בנקודה זו, זאת אומרת בגיוס אנ"ש לפעולות נמרצות ולפעולות מורחבות.

אף שאינו מזכיר אודות זוגתו תחי' תקותי אשר כמנהגו מאז לוקחת גם עתה חלק פעיל בפעולות האמורות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך הרחבת הדעת.

ה'קעח

ב"ה, ב' אדר"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לצערי הכי גדול הולכים ונמשכים התלונות על אופן התעסקותו

ה'קעז

מו"ה משה זאב שי: ירוסלבסקי, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתקפד, ובהנסמן בהערות שם.

במלאכת שמים הוא ענין החינוך . . . אף שידועים ומפורשים מאמרי רז"ל בהנוגע לחינוך תשב"ר, האחריות והזכות בזה, וענין נוסף בהנוגע לאני"ש והתמימים ע"פ מ"ש רבנו הזקן בהלכות ת"ת סוף פרק ראשון דברים מבהילים ממש, אשר באמת רק הבטחת רז"ל שאינו מבקש אלא לפי כחן מניחה האפשרית לעסוק במלאכה זו הקדושה, ומזה מובן שאם לאחר כל הנ"ל מתקבלים ידיעות אשר תמים אינו מתיחס בהרגש אחריות מלאה למלאכת שמים זו וניכר תיכף רישומו בכתתו לא יאומן כי יסופר . . .

המצפה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ה'קעט

בי"ה, ב' אדר"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת ישיבת . . .

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתביהם (בי) מכ"א שבט והקודמים :

(א) כבר כתבתי כ"פ, שתועלת הרבים דוחה תועלת היחיד, ומזה פשוט שלא כל אחד הרוצה להתקבל בישיבה צריך להתקבל, כיון שהנהגה פרועה ובפרט כזו שמזכירים במכתבם, שלמדו בכמה ישיבות ומכולם נשלחו הביתה מפאת זה, הרי זה היפך תועלת הרבים, ותמ"י גם נתינת ספק בזה.

(ב) במ"ש בהנוגע לתלמיד שכבר נמצא בכותלי הישיבה ולומד שם משך זמן, מובן שאינו דומה להנ"ל, ובפרט כשיש מקום לחשוש שיתפוס זה כדחי' בשתי ידיים, אבל פשוט שגם בזה, סו"ס – יחיד ורבים, רבים קודמין, אלא שאין מקום להתחיל בזה, וצריך להקדים באמצעים אחרים ולא להתחיל

ה'קעט

בגירוש כליל וכו', והרי כמה דרכים בכגון דא באם ישנה שימת לב תמידית להנהגות התלמידים, שבמילא בכמה ענינים מקדימים את הרעה בעוד מועד, וקי"ל.

ג) בהנוגע לתלמידים פרטים, מובן שבזה צריכים חברי ההנהלה לדון על אתר, כי בכל פרט ופרט ישנם ענינים מיוחדים שיכולים להשפיע על ההחלטה בהנוגע להנהגה עמו.

ד) במ"ש אודות הרה"ח . . . לפלא היתה בעיני גם הקס"ד — הצעתם שילמוד עם כתה של תלמידים ספרדים צעירים, אף שידוע הקושי שיש בתלמידים כגון אלו, הוא ענין המשמעת במובנה היותר פשוטה, הדורשת בריאות־גוף חזקה של המורה והעדר התרגשות כ"כ וכו'. מזה מובן ג"כ שאף שהבטיח שלא ידרוש הוא פיצויים, וכנראה שנאחזו (אנגעכאפט) בזה ורוצים לפוטרו וגם בלא פיצויים, אין נראה לי הענין כלל, והרי פיצויים — הם לא בשביל שהמורה דורש פיצויים אלא מפני שמגיע לו. ונוסף על האמור — צריך התבוננות וליצור אפשרויות לנצלו בשדה החינוך של חב"ד כיון שמצומצמים הכחות ביותר וביותר, והרי כבר עובד בשטח זה כמה שנים.

. . . ועוד הפעם הנני מדגיש ביותר וביותר :

ט) שבאם היו מתענינים במצבם של התלמידים ובהנהגתם כדבעי למהוי, לא רק בעת שיושבים בשיעורי הישיבה אלא גם בשעות שנמצאים לרשותם, לדעת במה הם עוסקים, עם מי נפגשים, הנהגתם ודבורם וכו' — **פשוט** הדבר שכמה תופעות לא הי' להם מקום, ותמורת זה שבכל מכתב המתקבל מודיעים שהמצב הרוחני של התלמידים הולך ומתדרדר היו יכולים לבשר שלא רק עומד על עמדו אלא שגם משתפר. וחוששני שגם עתה הרי כמה ענינים הם בגדר דקדירה דבי שותפי, וכל אחד מוצא הסברה שאין זה מענינו, והוא את חובתו כבר עשה בשעות המיוחדות לו, ובינתים מצב הענינים הוא בכיוון הנ"ל.

המצפה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ה'קפ

ב"ה, ב' אד"ר, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

... ובמ"ש בענין הבריות, כמדומה כבר העירותי באחד ממכתבי במרז"ל הידוע אשר קדוש והבדלה נוגעים במאד למאור עיניו של אדם, ומלשון רז"ל בכגון דא "מאור עיניו" מובן ג"כ שמאור שבתורה זאת אומרת פנימית התורה ועניני נוגעים וסגולה מיוחדת להם ג"כ למאור שבאדם, וק"ל. ויהי רצון שיבשר טוב בהנ"ל וכן בענינים הכללים בטוב הנראה והנגלה.

בברכה — המחכה לבשו"ט.

ה'קפא

ב"ה, ה' אד"ר, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מכ"ד שבט, בו כותב ראשי פרקים מההתועדות עם התלמידים, ובודאי אף שאינו מזכיר עד"ז משתדל לחקור באופן המתאים בדרכי נועם ובחשאית הדרושה אודות הנהגת התלמידים מחוץ לשעות בם נמצאים בהשגחתו ובפקוחו, ובפרט בימי הש"ק אשר קדש הוא לה', ולאידך גיסא דוקא אז התלמיד נמצא ברשות עצמו ולא כל ההורים יודעים איך לכוונם בכיוון הרצוי.

מובן שדברי בזה לא רק בהנוגע לו ולכתתו, אלא לכל העוסקים בחינוך הכשר על טהרת הקדש, וכמבואר בארוכה בהזדמנות אחרת, אשר לא כימים הראשונים ימים אלו, שהחדר והישיבה היו תפקידם רק בהנוגע להוספת ידיעות, משא"כ בזמננו שתפקידם העיקרי הוא חינוך להיות יהודי שומר

תורה ומצוה, ואפילו בהנוגע לילדים שבבתיים שמירת התורה והמצוה כדבעי, גם הם נמצאים משך זמן ברחוב בו מנשבים רוחות בלתי רצויות, וכו' – שמזה מובן שהאחריות של הנהגת הילדים בימי הש"ק ויום טוב ובכלל באותן השעות שאינם נמצאים במוסד המתאים, גם היא על שכם המחנכים שלהם, אף שמוכן שצורת הפקוח עליהם בימים ושעות אלו – אפשרית רק באופן אחר לגמרי מאשר בשעות הלימוד, ולפעמים תכופות נזקקים בזה לעזר ההורים וכו' אבל היוזמים בזה והאחריות הוא, כנ"ל, על שכם המחנכים.

ויה"ר שיתקבל כל הנ"ל אצלו ויונח בהנחה טובה, ואז בודאי ימצא האותיות איך להסביר הדברים לחבריו בשטח החנוך הכשר, והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'קפב

[ה' אד"ר, תשי"ז]

במענה על מכתבו, בו כותב שיש לו שיעור בדא"ח בכל לילה, אבל אינו מודיע הפרטים בזה, ז.א. מה לומד ואורך זמן הלימוד וכמה זמן יש לו כבר שיעור זה, אשר בהנ"ל, כמובן, תלוי מדת ידיעת הענין אותו לומדים ושבה תלוי ג"כ פרטיות המענה על השאלה שלו במכתבו זה, ובפרט שאין זה דרך ללמוד תורה, איזה חלק שיהי' ממנה, להתחיל בקושיות טרם שרוכשים ידיעה מספיקה בענין עליו מקשים.

וכיון שאמרו רז"ל לדון את כאו"א לכף זכות, תקותי שכוונתו רק לטובה. ובמענה לשאלתו:

מהו הענין שמשתדלים ללמוד חסידות חב"ד, ולמה לא מספיק ללמוד חסידות פולין, והרי כולם ממעין אחד שבו – הוא הבעש"ט והרב המגיד ממעזריטש.

ונקודת המענה בזה היא, כדוגמת המענה לשאלה – מהו ההכרח ללמוד גם הגמרא נוסף על לימוד המשנה, והרי, כיון שרובה פירוש המשנה,

ה'קפב

חלקה נרפס בלקו"ש ח"ט ע' 271 וחלקה בח"י ע' 239.

יש להסתפק בלימוד המשנה, והרי כולם ממעין א' שתו וכו', שעד"ז הוא גם החילוק בהנ"ל – שבתורת תלמידי הבעש"ט וכו' באו הענינים נקודות נקודות, והלומדם בכח עצמו, אפילו אם ירצה להסבירם באריכות הביאורים, לאו כל מוחא סביל דא לכוון הפירוש לאמיתתו, ובאה חסידות חב"ד ששמה מורה על מטרתה להבין ולהסביר הענינים שבאו במשנה דתורת החסידות, וכמו שבגמרא נתוספו כמה ענינים ע"י הביאור והשקו"ט, שענינים אלו היו רק ברמז במשנה ולא עוד אלא שגם נתחדשו ענינים בגמרא, וע"פ מרז"ל כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש – עד"ז הוא גם בהנ"ל, ופשיטא שבתורת חב"ד נעתקה ג"כ המשנה תורת הבעש"ט, ז.א. שבאה בה המשנה וגם ההסברה, ויש בכלל מאתים מנה. מובן ופשוט שבהנ"ל אין ח"ו כל פגיעה, אפילו דקה מן הדקה ח"ו ורק הוראה וכנראה גם במוחש, אשר מוכרחת ההוספה דלימוד הגמרא נוסף על לימוד המשנה, ועד"ז מוכרחת בימינו אלה ההוספה דלימוד חב"ד נוסף על לימוד המשנה דחסידות וק"ל. ועייג"כ המשל שאמר הרשב"ץ, וביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע (התמים ח"ב ע' נו ואילך).

(ב) במ"ש אודות שישנם חסידים (ובטח כוונתו לאלו הלומדים ומתנהגים בחסידות, לא לסתם הקוראים א"ע חסידים) מאחרים זמן ק"ש ותפלה וכו' מפני ההתבוננות שקודם התפלה וכו'.

הנה טעמים ונימוקים מבואר בכ"מ שהוא מפני ההכנה לתפלה, ולא כל האנשים שוים לאורך זמן הנצרך להכנה בזה מתאים לתכונת נפשם, אף שכל האנשים מחוייבים בהכנה זו, וכדבר משנה אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, והובא הלכה למעשה באו"ח סי' צ"ב ס"ב בהגהה, ובהכנה זו נכללה ג"כ טהרת הגוף, אשר אף שבטלוה לטבילותא דעזרא, הוא רק שבטלוהו להחיוב, אבל טהרת הגוף מועילה ביחוד לתפלה. וכמובא מרב האי גאון ועוד ונתבאר ע"פ חסידות בלקוטי תורה לרבנו הזקן פ' תבוא נ"ג א'.

וכלך מהדרך דשאלות קושיות ופרכות, בה בשעה שיש למלאות הזמן ולנצלו בלימוד, ובפרט כלך מקושיות על הנהגות של אחרים, והרי בידו לקום השכם בבוקר ולהיכון בכל הענינים האמורים – באופן שיוכל לקיים ק"ש ותפלה בזמנה. ואם הזמן אינו – הרי יכול לקום לפני זמן השכמה, ומי בידו מעכב.

בטח יודע ושומר שלשת השיעורים בחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכה.

ה'קפג

ב"ה, ה' אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אלכסנדר סענדר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משילחי שבט בצירוף עם המחברות חידושו בש"ס,
ושאמרו לו שכדאי להדפיס לטובת לומדי הדף יומי וכו'.

והנה יש להתייעץ בזה עם אותם היודעים אופן לימוד זה שבהתאם לזה
יוכל להחליט ע"ד הנ"ל. ואף שבטח גם בזה חילוקים ישנם בכ"ז ישנו הצד
השורה בשיעור זה, כיון שמוגבל הוא, לימוד הדף גמרא ליום דף גמרא ליום,
הגבלות למעלה והגבלות גם למטה, שמזה ג"כ הוראות לאופן החידושים
והביאורים המתאימים ללימוד כזה.

ויה"ר שמתוך הרחבת הדעת ובריאות הנכונה יוסיף חיילים להגדיל
תורה ולהאדירה, לימוד הנגלה ולימוד החסידות, ובאופן דללמוד ע"מ
לעשות, שגם זה תנאי הן בלימוד הנגלה והן בלימוד החסידות שהרי נשיאנו
הק' דורשים שמכל ענין יהי בכך.

בברכה.

ה'קפג

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 365 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה אלכסנדר סענדר: יודאסין, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתב, וכהנסמן
בהערות שם.
חידושו בש"ס: נדפסו לאח"ז בשם "תומכי תמימים" (אה"ק תשכ"ד).

ה'קפד

ב"ה, ה' אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה זמן רב ביותר שלא נתקבלו ממנו כל ידיעות, והוא מעת מכתבו משילחי טבת אשר גם הוא בא לאחרי הפסק הארוך.

ובמ"ש אודות המגרעות בעבודת איזה מורים, ושהוא אינו משפיע לטוב על אופן לימודם עם התלמידים וכו'.

הנה רואים במוחש בכגון דא, אשר כשמדברים עם המורה בדרכי נועם פעם אחר פעם סו"ס מצליחים בזה, ובפרט שהרי כל המורים-ות בודאי יראים וחרדים לדבר ה', וכשמסבירים הענין דעושה מלאכת ה' ע"פ המבואר בש"ס ופוסקים ומהם בהלכות ת"ת לרבנו הזקן סוף פרק א', בודאי יעשה כל זה שינוי לטוב, ושינוי הנוגע במעשה בפועל.

נהייתי במ"ש שהצליח בפתיחת המסעדה, ואשר עלה בידו גם להגדיל מספר הארוחות, ואחכה להמשך בשורותיו הטובות בזה, והרי גדולה לגימה שמקרבת, ובפרט שבכגון דא זמן האכילה יש לנצלו לחינוך במנהגי ודיני ישראל בהלכות דרך ארץ וכו' וכו'.

בודאי ינצלו ימי הפורים הבע"ל לחיזוק הקשרים שבין התלמידים-ות מורים-ות, ועוד וגם זה עיקר הוא עם ההורים של התלמידים תלמידות, שנוסף על זה שנוגע זה לחינוך התלמידים-ות, הרי גם הענין מצ"ע כהשפעה על ההורים נעלה הוא ביותר וגם זה עבודת חינוך היא ונקראת מלאכת ה' עם כל הזכות והאחריות הקשורים בזה וגודל השכר אשר אין די באר.

הפ"נ נתקבל.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ולבשו"ט בכל האמור.

ה'קפה

ב"ה, ו' אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הראשון, בו כותב ראשי פרקים מדברי ימי חייו,
ומסיים בשאלה לחוות דעתי בהנוגע להסתדרותו בעתיד.

ומשתי האפשרויות אודותן כותב, הנה כיון שלמד כמה זמן בישיבה ובזה
גם משך זמן לימוד ע"מ לקבל היתר הוראה, מהנכון שימשיך בלימוד זה עכ"פ
עד שיקבל סמיכה, ובמה שמסתפק אם היכולת בידו להיות רב וכו', הנה כיון
שמספר הקהלות הצריכים לרבנים יראי שמים הולך וגדול – גם החלש
יאמר גבור אני וגו', ובפרט שקרוב לומר אשר החששות שלו בכשרונותיו
בהנ"ל אינן מבוססות, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, שאם נצרך לאיזה
השלמה להשפעה על הזולת וכיו"ב בכדי להצליח במשרת רב וכו' גם זה
יבוא . . .

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

בטח יודע ושומר שלשת השיעורים בחומש תהלים ותניא הידועים,
ועכ"פ ישמור אותם מכאן ולהבא.

ה'קפו

ב"ה, ו' אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בתמהון גדול קבלתי מכתבה, בו כותבת אודות נפילת הרוח של בעלה
ש"י. והיאומן כי יסופר אשר לאחר שראו נפלאות הבורא ית' וחסדיו במוחש,
שזה צריך לעורר שמחה רבה שבאור פני מלך הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה

תיא

אדמו"ר שליט"א

חיים, הנה תמורת זה יהי בנפילת הרוח, והרי ברור שזהו רק מפיתויי היצר, ותקותי חזקה שלא הי מצב זה אלא ענין עובר, וכבר חלף ועבר כליל, והובטחנו על ידי תורתנו הק' תורת חיים, אשר כל שמטיבין לו הוא לאורך ימים ושנים טובות, ובודאי תקוים ההבטחה גם בהנוגע אליהם, ואחכה לבשורות טובות בהאמור ובקרוב ממש.

בברכה.

ה'קפז

ב"ה, ו' אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הראשון.

בבקשתו אזכירו ואת זוגתו שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
צוקללה"ה נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבם לטובה לזח"ק.

וע"פ המבואר בכ"מ, מובן שכל שיוסיף בהשפעה בסביבתו בהפצת
היהדות והחזקתה, שע"ז אמרו רז"ל מאי פרי מצות, וכל המלמד את בן
חבירו תורה כו' כאילו ילדו, הנה במדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה
אלא שכמה פעמים ככה השכר הוא בזח"ק ולקיום ושננתם לבניך כפשוטו
נוסף על הפירוש אלו התלמידים, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, ובפרט
שבטח נמצאים בלאס אנדזעלעס מספר יהודים שומרי תומ"צ שיוכלו
להשתתף ולסייע בעבודתו בהנ"ל.

בטח נפגש עם הרה"ח כו' רייטשיק שי', ומהנכון שיקבעו יחד לימוד
בתורת החסידות, והשי"ת יצליחו.

בברכה לבשו"ט.

ה'קפח

ב"ה, ז' אדר"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' הרב יעקב שי

שלום וברכה!

במענה על שני מכתביו מכ"ו וכ"ח שבט, בס כותב אודות ההצעות השונות אשר קבל מאנשי פארטא אלערגא ועסקני.

והנה ענין בית הספר שלומדים בו כמה מאות ילדים והמנהל הוא כפי כתבו אינו שומר תומ"צ וכו'.

לדעתי לעי"ע אין כדאי שיכנס לשם בתור מקבל מהמנהל כי אז רחוק מאד שיוכל לשנות הענינים לעי"ע, ויש מקום לחשש שישתמשו בו בתור הכשר על כל הנהגות בית הספר. משא"כ אם עסקו יהי ענין אחר אלא שישפיע להיטיב ככל מה דאפשר בעיני ביה"ס ולא יהי תלוי בהם בעיני פרנסתו, בודאי ישמעו יותר לרצונו ולהוראותיו ולא יוכלו להכשיר כל הנהגתם ולאמר שזהו בהסכמתו, שהרי לא יהי מהאנשים האחראים לעיני ביה"ס, אין הנ"ל שולל אשר לעתים קבועים ילמוד בביה"ס לימוד דתי, ובלבד שיהי באופן שלא יהי מקום לחשש הכשר כלל, ואם יש להזהר מזה אדרבה, נכון הענין כיון שע"ז ידע במה שנעשה שם ויותר יוכרחו להשמע להוראתו, ועוד לאחר שיראו שיוצא ונכנס בביה"ס בכ"ז אינו מקפח פרנסתם וכבודם וכו' גם זה יועיל להגדלת השפעתו שם . . .

ה'קפח

הרב יעקב שי: בעגון, פארטא אלערגא.

ה'קפט

ב"ה, ז' אדר"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת תלמוד תורה בית יוסף
ישיבת ליובאוויטש בטאראנטא
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבם מיום שהוכפל בו כי טוב, בו כותבים אודות התחלת עבודתם בקדש בשטחים השונים וגם ראשי פרקים מתכנית עבודתם בעתיד הקרוב, ובודאי אף שלא נזכר זה בפירוש במכתבם, מקוי עבודתם הוא השתדלות להמשיך עוד תלמידים, אף שאפשר יש בזה קישויים כיון שעתה באמצע זמן הלימודים, בכל זה ראינו הנסיון מארצוה"ב, ובטח גם בטרנטה כן הוא המצב, שתמיד ישנם כאלו שמכמה סיבות רוצים וגם יכולים להחליף מקום לימודם אפילו באמצע הזמן של הלימודים אף שלא רבים הם, הרי המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ובימינו אלה חינוך בבי"ס על טהרת הקדש אין זה ענין של הוספת ידיעות בתורה ועניני' אלא שבזה תלוי כל השייכות של המחונך ליהדות בכלל אם לטוב וכראוי או וכו'.

הוריתי להנהלת המל"ח — מרכז לעניני חינוך -- אשר ישלחו בתור מתנה להספרי' אשר על יד המוסד, מספר ספרים מהוצאתם, ובטח ישנו ת"י הקטלוג של הוצאת קה"ת, ומהנכון שיכתבו להמל"ח איזה ספרים ביחוד מתאימים לגיל התלמידים וידיעותיהם.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש הצלחה מופלגה מתאים לדרישת וגם הכרח השעה לתוספת אומץ וכחות עצומים בחינוך בני ישראל על טהרת הקדש ברוח ישראל סבא.

המחכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'קצ

ב"ה, ט' אדר"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משילהי שבט, בו כותב אודות החלטתו איך לנצל ימי החופש אשר בבית הספר, ונדמה לו שלא הצליח לגשם החלטתו כפי רצונו, ובפרט בענין הלימודים.

ולפלא שאינו מזכיר אופן לימודו, שבודאי הי' לא בד בבד, וכנודע הוראת חז"ל בנחיצות הלימוד בדבוק חברים דוקא, ובטח גם במקומו עתה יש למצוא חברותא לזה, ואפשר שתנאי הנ"ל לא נתקיים כדי צרכו – עכ"פ זאת אומרת שלא היתה חברותא כלל או חברותא בלתי מתאימה, שזה ממעט גם בהצלחת הלימוד, בכל אופן גם אם אין חברותא מוגן שמוכרח לימוד התורה, וכן פשוט גם כן אשר היאוש ונפילת הרוח לא מסטרא דקדושה הם, שהרי רואים במוחש שלא זו הדרך לעורר התמדה ושקידה, וכמבואר בכ"מ ומהם גם בתניא.

ותקותי חזקה אשר ע"י ההתאמצות שיהי' הלימוד עכ"פ עם עוד אחד וההשתדלות ללמוד מתוך שמחה ובטחון חזק בנותן התורה, יוסיף בהצלחת לימודו, ומה טוב שישמור לומר השיעור תהלים חדשי – כפי שנחלק התהלים לימי החדש – בכל יום אחר תפלת הבקר, והפרשה לצדקה בכל יום חול לפני תפלת הבקר, וזהירות בטבילת עזרא, שכל זה מוסיף בסייעתא דשמיא בהמצטרך לאדם ולביתו בכלל ובעניני תורה ומצות בפרט.

אינו מזכיר במכתבו מהתעסקות זוגתו תחי', ותקותי שגם היא משתדלת לנצל כשרונותי' בשטח החינוך הכשר באופן המתאים, והשי"ת יצליחם בכל האמור.

בברכה לבשו"ט.

ה'קצא

ב"ה, ט' אדר"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבלו מכתביו מכ"ו שבט וג' אדר"ר עם המוסגר בו, ועונה הנני עליו מבלי לחכות לתור המכתבים, כיון שכנראה ממכתבו שנמצא בהתרגשות גדולה מהמכתבים שקבל ושולחם אלי, וכן מהחששות שלו אפשר היו מכתבים לכאן בלתי מתאימים ובלתי רצויים. ולפלא וגם לתמי' ההתרגשות שלו, שהרי כל היודע עניני צבור וצרכי צבור יודע ג"כ אשר תופעות בלתי רצויות כהנ"ל רגילות הן כמעט תמיד, ומי לנו גדול ממשה רבנו והודיעה תורתנו, והביטו אחרי משה וכדרז"ל הידועה בזה, ופשיטא שלא באה התורה לספר סיפור בעלמא ובפרט להודיע הנהגה בלתי רצוי' של דור דיעה, אלא שגם הוראה בזה, שאל יפול עליו לב העוסק בצ"צ באם יראה ענין דומה להנ"ל, שהרי כבר הי' זה לעולמים. ומובן ג"כ שהוראה זו לא באה רק בכדי למנוע נפילת רוח מהעוסק בצ"צ, אלא שגם, והוא העיקר, לחזקו בעסקנותו זו, שלא רק שלא תבוא חלישות אלא שעוד יוסיף בה, והאריכות בדבר המובן אך למותר. ואף שתקותי שבלא"ה לא היתה כל חלישות בעבודתו ע"י מכתבים האמורים, בכ"ז הרי אמרו רז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, והעיקר שהשעה דורשת לא להסתפק בהעדר חלישות – כ"א להוסיף מזמן לזמן מתאים להכרח, ובפרט שהרי ציווי הוא מעלין בקדש.

... החששות שלו שאפשר שהגיעוני מכתבים בהנוגע לפעולתו ועבודתו ועשו רושם וכו' וכו' – אינן מבוססות. . .

בברכה לעבודה בשמחה ובהצלחה מופלגה ולבשו"ט גם בעניניהם הפרטים,

מ. שניאורסאהן

ה'קצב

[יו"ד אד"ר, תשי"ז]

... ת"ח על כתבו עכ"פ ראשי פרקים מהתעסקותו בצ"צ ובנקודה הפנימית הפצת המעינות חוצה. ובדאי לא יסתפק בהנעשה עד עתה, והרי ציווי התורה היא מעלין בקדש, וציווי התורה ה"ז נתינת כח (נוסף על הכחות הבאים בתולדה והנפש האלקית), אלא שעל האדם לנצלם ככל הדרוש. ושכר התעסקותו בזה אין די באר. ועיקר השכר הוא — כמאמר המשנה — שכר מצוה מצוה, זאת אומרת תוספת הצלחה ופעולות חדשות ...

ה'קצג

ב"ה, יו"ד אד"ר, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו המהיר מכ"ט שבט עם המוסגר בו, בו כותב אודות מצב בריאות אמם שתליט"א.

וכיון שההנהגה של הד"ר הצמחוני, הצליחה בהנוגע לאמם — מהנכון שיודיעו לו מהטפולים בזמן האחרון הבחינות של הד"ר וכו' (המוחזרים בזה), ויעשו כהוראתו בהנוגע להבא, ובפרט כפי שכתבו הרופא המטפל עם אמו עתה — אומר שהדיעטא של הצמחוני מתאימה היא. ואם אפשר לעשות התיעצות של שני הרופאים מה טוב, אבל באם אי אפשר יש לסמוך על חוות דעת הרופא הצמחוני.

בברכה לבשו"ט בהנ"ל וכן בענינים הכללים, וביחוד בהנוגע לפעולות צעירי אגו"ח והפעולות עם חבריו מלפנים. תקותי שעומד בקשר גם עם אלו שהכירם בימי י"ט כסלו העבר ושלפניו ושלאחריו.

ה'קצב

נרפסה בלקו"ש ח"י ע' 254.

ה'קצג

נרפסה בלקו"ש חכ"א ע' 458 והושלמה ע"פ העתקה.

אדמו"ר שליט"א

תיז

ה'קצד

ב"ה, יו"ד אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מעשי"ק תרומה ושלפניו, וכבקשתו אזכירו על
הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להטבת בריאותו
ולבשו"ט בכל הענינים אודותם כותב.

ומ"ש שלע"ע לא הציעו לו עבודה, — מובן שככל עניני פרנסה, הנה ע"פ
המבואר בקונטרס ומעין, צריך לעשות כלי. ואין זה דרך לחכות עד שיציעו
הם, אלא שצריך לבוא בהצעות מצדו וכו', ובפרט שהרי לו נוגע הענין יותר,
וע"פ סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם זקנו אדמו"ר מהר"ש — זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע, שבענין שנוגע לאמיתתו, מגיעים לעומק השכל וסברות רחבות
ולהמצאות נפלאות. והשי"ת יצליחו מתוך בריאות הנכונה והרחבת הדעת
להתעסק בהפצת המענינות חוצה.

בברכה לבשו"ט בענינים הכללים ובעניניו הפרטים,

מ. שניאורסאהן

ה'קצה

ב"ה, י"א אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יעקב יוסף שי שוי"ב

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מדי אדר.

הנה פשיטא אשר דברי בהנוגע להפרשת מעשר לא באו אלא להוסיף ולא

ה'קצד

וע"פ סיפור: ראה "היום יום" ט' אלול.

ה'קצה

מו"ה יעקב יוסף: רסקין, ראשון לציון. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג תרפד. ח"ה א'תסה.
בהנוגע להפרשת מעשר: לקופת רבנו. ראה גם לקמן אגרת ה'רכט.

חיי לתת מגרעות בקדש, ומזה מובן, אשר הנתינות שהתרימו עד עתה למוסדות שונים, אין לגרוע מהם גם להבא, ואדרבה, ובה נכללים גם מוסדות חב"ד, כי הנכנס לקופת רבנו ממנה לוקחים לכמה עניים ולא תמיד יתאים להנתינות שהיו המוסדות מקבלים מלפני זה מאיש פלוני, וק"ל, ומי שביכולתו יכול להפריש נוסף על הנ"ל מעשר לקופת רבנו, ומי שאין ביכולתו יוכל להכניס תרומתו האמורות בחשבון המעשר ואת החסר להכניס לקופת רבנו.

ובודאי לדכוותי למותר להעיר על מאמר רז"ל הידוע, שאין לדקדק בצדקה ומעשר האמור בצדקה יש להוסיף עליו איזה סכום, ויש מקום לומר שעייז מרויחים עוד ענין, שאין חל אז ע"ז גדר נדר, כיון שלא תמיד מספר האחוזים שוה, משא"כ כשמדקדקים על המעשר.

במ"ש אודות לימוד דא"ח, לא כל האנשים שוים בזה, אף שבכלל הצד השוה שכל המרבה ה"ז משובח, ולא עוד, אלא שעייז נראית גם כן הצלחה בזמן, וההבנה באה לו בקלות יותר מאשר בתחלה, וכן צד השוה בכל אחד שצ"ל לימוד למיגרס ולימוד לעיונא, והלימוד לעיונא במקום שלבו חפץ ע"פ מאמר רז"ל הידוע . . .

בברכת מזל טוב ולבשו"ט.

ה'קצו

ב"ה, י"א אדר א', ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יצחק שי'

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מז' בשבט שנתאחר דרך הילוכו, ובינתיים בטח קבל מכתבי מענה על מכתבו הקודם. ואחכה לבשורות טובות בענינים אשר בו.

מה שכותב בהנוגע לסמינריון שלו והשקו"ט אחר הרצאתו וכו'.

ה'קצו

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 554 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מר יצחק: דמיאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'צב, ובהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

טיט

הנה כבר מלתי אמורה, אשר בכל הזמנים ובפרט בתקופה זו, מעלת בני הנוער היא שאין דעתם נוחה מפשרות ואין גורסים דרך זו. ואפילו אלה מהם שאורח חייהם פשרה הוא, אף על פי כן רוצים שישימיעו שיטה מוחלטת ועוקבת. ובטח גם הנוער באה"ק ת"ו יש לו תכונה זו, ואדרבה עוד ביתר תוקף. ולכן כאן המקום להודיעם הענינים כמו שהם לאמתתם בהנוגע ליהדות, אורח חיים דישראל סבא וכיו"ב. ולכל היותר אפשר להוסיף לאחר זה, שאין שלמות בבריאה, ולכן אין מקום לנפילת רוח, ועל אחת כמה וכמה ליאוש, אפילו אם אין מוצאים לעי"ע די אומץ רוח לקבל השיטה בשלמותה ומכשי"כ להתנהג בפועל מתאים לשיטה זו. אבל יש להכיר את האמת לאמתתו ובכל אופן להתחיל בהנהגה בפועל באותם הענינים והשטחים שבהם כבר מוכן התלמיד והשומע, ולהוסיף מזמן לזמן ככל האפשרי. ודבר המשנה "מצוה גוררת מצוה" מובן הוא גם בשכל ונראה במוחש, ומסביר עוד יותר הגישה הנ"ל.

נעם לי לקרא במכתבו בסיומו אשר עבר על החומר של השיחות לנוער, ובטח גם להבא יעזור להם כפי האפשרי, ובודאי לא רק בתיקון הסגנון.

במה שהעיר בענין המבואר בד"ה מים רבים, בהנוגע לאומות העולם אשר לא נצטוו על השיתוף, ואם אפשר לומר באומות העולם לגבי הע' שרים שלהם שהוא על דרך השותפות של אב ואם.

לדעתי אי אפשר לומר כן כלל. כי אף שאין אומות העולם מצווים באיסור השתוף, אבל ודאי שלא נצטוו לשתף ח"ו והרי בהנוגע לאב ואם נצטוונו על כבודם ויראתם. והטעם לזה ג"כ מובן, כי הע' שרים אינם בעלי בחירה כמו שאר המלאכים (ראה תניא ריש פ' ל"ט ולקו"ת אמור לח, ב), אלא שכיון שסו"ס ההשפעה לאומות העולם יורדת דרך הע' שרים, הרי זה נותן מקום ביותר לטעות ולא נצטוו להזהר מטעות זו (עין פרש"י דברים ד, יט).

כבקשתו אזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לבריאות הגוף, וכבר נודע פס"ד תורתנו תורת חיים, ובל' המורה הגדול (רמב"ם הל' דעות ריש פ' ד') – היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא.

מפורשות: ראה גם לעיל אגרת ד'תתיח, ובהנשמך בהערות שם.
לא נצטוו על השיתוף: ראה לעיל ח"ז אגרת ב"ט.

ה'קצז

ב"ה, י"א אדר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הרביעי, ולפלא מה שכותב בתוך דבריו אודות רוחו הנדכאה, אף שהשגחה העליונה העמידתו על חלק היפה לעודד רוח נדכאים, שבמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, בודאי מעודדים אותו מלמעלה בכמה ענינים ואופנים שגם מלכתחלה לא יבוא למצב כזה ח"ו, וע"ד מ"ש לא אשים עליך כי אני ה' רופאך, שזהו אופן רפואה של בורא עולם ומנהיגו שמלכתחלה לא ישנו מצב בלתי רצוי.

משא"כ ברפואה לאחר שחל המצב שעכ"פ נשאר איזה רושם, וכמרז"ל יומא פ"ו ע"א.

ויה"ר שמכאן ולהבא עוד יותר יודגש אצל כת"ר המאמר עבדו את ה' בשמחה, שכ"כ השתדל בהפצת עבודה זו כ"ק מורנו הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו נשיאי החסידות, ובפרט ע"פ פסק הרמב"ם ע"ד הכרח אופן עבודה באופן זה דוקא, עיין דבריו בהלכות לולב. דברים נפלאים מורים דרך לנבוכים בזה, ובפרט בתקופתנו הדורשת כחות נוספים אצל כאו"א להלחם נגד הכחות הבלתי רצויים, והרי ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר חיל היוצא למלחמה מנגן בשעת מעשה שיר נצחון שמח, וזה גופא מאפשר וגם מקרב את הנצחון, וק"ל.

ומסוגלים ימים אלו להוספה בכל האמור וכפסק רז"ל משנכנס אדר מרבין בשמחה, ובשנה זו הרי נתוספו שלשים יום בקיום זה, ופשוט שהכונה היא להמשיך השמחה על כל השנה כולה.

בכבוד ובברכה.

ה'קצז

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 521.
פתגם: ראה גם לעיל אגרת ה'ק, ובהנסמן בהערות שם.

ה'קצח

ב"ה, י"א אדר"ר, תשי"ז
ברוקלין.

מרת מרים תחי'

ברכה ושלום!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון כ"ז [שבט], אין וועלכען איר שרייבט אז ליידער קומען נאר א טייל פון די חברות צום לערנען אין דער גרופע וועלכע איר פירט אן.

איינע פון די עצות צו פארריכטען דאס, איז דורך אריינציהען די חברות אין דער ארבעט, ד.ה. ניט נאר אז זיי זאלען קומען הערען, נאר אויך אז זיי זאלען זיך באטייליגען אין דער ארבעט, זעלבסט דורך דעם וואס עס זאל זיין דיסקוסיעס, פראגעס און ענטפערס, און פון צייט צו צייט זאל יעדע פון די חברות געבען א ערקלערונג און אפשאצונג אין די ענינים וואס מען לערנט דורך א צוגרייטונג צו דעם פון פריער, אריינציהען זיי מער אין דער ארבעט קען אויך זיין דורך ארויסגעבען א ביולעטין וואו יעדערע זאל נעמען א פאסענדען איינטייל.

זיכער האט איר אויך לימודים פאר זיך אליין אלס צוגאב צו דעם וואס איר לערנט פאר דער גרופע, און אויך דאס וואלט געווען גלייך אז עס זאל זיין אין אַ חברותא פון אייניגע פרויען.

בברכת הצלחה ולבשו"ט בכל האמור.

ה'קצח

מרת מרים תחי': גורדון, וואוסטער.

ה'קצט

ב"ה, י"ב אדר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ד' אדר.

בעת רצון אזכיר את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך להם מתאים לכתבו, ובודאי כשיהי' לו בשו"ט בזה לא ימנע הטוב מלהודיעני, והרי זהו אחד מפרטי המצוה היסודית ואהבת לרעך כמוך, לגרום שמחה לאיש הישראלי, אשר אם בכל התקופות נשתוקקו לזה, עאכו"כ בתקופתנו זו רבת התלאות, ורבת היגון, שכל ענין של טוב ושמחה יקר ביותר.

במה שכותב אודות בנו . . . שי, — מהנכון הי' שיהי' זהיר בהנחת תפילין בכל יום חול, ושהתפילין יהיו בדוקים כשרים לכל פרטיהם, הפרשיות הבתים והרצועות ואופן קשירתן, וכיון שענין התפילין הוא לשעבד הלב והמוח שהן השכל והן הרגש מתאימים יהיו לרצון מצוה המצות ובורא העולם (ראה תניא ריש פרק מ"א). בטוחני שזה יביא שינוי לטוב במחשבת בנו ורגש שלו, ויצליח אז הטפול בדרך הטבע ע"י רופא מומחה במקצוע זה.

ובודאי למותר להאריך לדכוותי אשר כיון שהשגחה העליונה העמידתו בעבודה בשטח החינוך בתור מנהל בית ספר, הנה ככל שירבה בהשתדלות לקרב לבן של התלמידים לאבינו שבשמים שיהיו תמימים עם הוי' אלקינו בריאים בנפשם, הנה במדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, יתוסף בבריאות בנו ויו"ח הוא.

בברכת הצלחה להעמיד תלמידים ממלאים תפקידם בחיים כדבר. משנה (סוף קדושין) אני נבראתי לשמש את קוני ולבשו"ט בכל האמור.

המחכה לבשו"ט בהנ"ל.

ה'ר

ב"ה, י"ב אדר"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה מרדכי אהרן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' אדר"ר, בו כתב אודות עתונים החילונים ואותם הגרועים עוד יותר שנדפסים בהם לא רק ענינים חילונים גרידא אלא גם ענינים האסורים, ואיך שיש להזהר מזה.

והנה המפורסמות אינן צריכות ראי', והרי פס"ד מפורש הוא בשו"ע האיסור לקרות בדברים האסורים, וכמדומה שלאחרונה נתפרסמו באה"ק ת"ו מכתבים וכרוזים בזה.

תקותי אשר כיון שכותב אלי בהנ"ל בודאי מתענין הוא בלימוד תורת החסידות, והתענינות כפשוטו שיש לו קביעות עתים בלימוד תורת הבעש"ט תלמידיו ותלמידי תלמידיו, וזה מביא ג"כ לידי הנהגה מתאימה לתורת החסידות, וכמרז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, אבל כיון שלכל דבר צריך סייעתא דשמיא ועאכו"כ לזכות לראות נועם ה' בפנימיות התורה, בטח ישפיע עכ"פ מכאן ולהבא בכל מקום שידו מגעת להפיץ לימוד זה, שבמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, יזכוהו לראות פרי טוב בעמלו בתורה ובפנימיות התורה, ויהי רצון שבקרוב יבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

בטח יודע מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בשלשת השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור אותם מכאן ולהבא.

ה'ר

ה'רא

ב"ה, י"ב אדר"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"נ וכו' מו"ה יצחק נח שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון יום ב', אין וועלכען איר שרייבט
וועגען אפשליסען דעם קאנטראקט און וועגען היתר עיסקא.

דעם נוסח פון דער היתר עיסקא קען מען געפינען אין אייניגע ספרים
און פון זיי אין דעם קיצור שולחן ערוך בהוצאת הרב פעלדמאן, אין אייער
פאל פון א קאנטראקט איז דאס לייכטער איידער א סתם הלואה, און אויב
איר וועט ניט געפינען דעם נוסח קען מען צושרייבען די ווערטער "ע"פ היתר
עיסקא" וואס דאס וועט גענוגענד זיין ביז א רב וועט צוזאמענשטעלען א
גענויעם נוסח, און אויב די ווערטער "ע"פ היתר עיסקא" קען זיין
אנגעשריבען אויף דעם קאנטראקט איז אודאי גוט, אויב צוליב וועלכען עס
איז טעם קען דאס ניט זיין אנגעשריבען אויף דעם קאנטראקט, קען מען
אנשרייבען אויף א באזונדער פאפיר, "איז דער קאנטראקט צווישען דעם און
דעם וועלכער איז געמאכט געווארען אין דעם און דעם טאג, איז דאס על פי
היתר עיסקא, ועל זה באע"ה יום לחדש שנת פה עיר, נאום נאום — און
דערנאך זאל שטיין געשריבען — בפנינו עדים חתומים מטה נעשה ענין הנ"ל
ובפנינו חתם פכ"פ ופכ"פ, בחתימת ידם ממש נאום פכ"פ עד, ונאום פכ"פ
עד".

דער עיקר בין איד געווען צופרידען ליינענען אין אייער בריף אז אייער
פאטער שי' פילט בעסער, און השי"ת זאל העלפען אז עס זאל גיין פון גוט צו
נאך בעסער, און זאלט אנזאגען גוטע בשורות אויך וועגען די אלע אנדערע
וואס איר דערמאנט אין אייער בריף.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'רב

ב"ה, י"ב אד"ר, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' אד"ר.

(א) בשאלתו לפירוש הענין ללמוד בתור מקבל, — לפלא שמחפשים תמיד כוונות נסתרות ורמזים, בה בשעה שהפירוש כפשוטו ג"כ מספיק, והכוונה בהנ"ל הוא, שבאם לא הי' מקבל ענין ההשגחה, הרי בודאי שהי' לומד בתור מקבל, הרי גם לאחרי קבלתו המשרה האמורה, צריך לקבוע **לימוד** בתור מקבל, אף כי הקביעות תהי' בכמות קטנה יותר מפני עסקו בענין ההשגחה.

(ב) במ"ש איך להתנהג עתה בענין האריכות בתפלה, כיון שענין ההשגחה עמוס עליו, — גם בזה פלא שאלתו, הלא הלכה פסוקה בהלכות ת"ת לרבנו הזקן סוף פרק א', אלא שמובן שיכול למלאות האריכות בהזמנים העומדים לרשותו באופן שלא יגע בענין הבריאות וההשגחה, או בזמן שהי' ממלא מקום מתאים בהחלט . . .

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש מתוך בריאות הנכונה, גם בריאות הגוף כפשוטו, והרחבת הדעת.

ה'רג

ב"ה, י"ג אד"ר, תשי"ז

ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים

הרב מו"ה צבי הירש שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק והמוסגר בו, ובטח קבל בינתים מכתבי מענה

ה'רג

מו"ה צבי הירש שי: צאלער, באזעל. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתקפא, ובהנסמן בהערות שם.

על מכתבו הקודם, ותקותי שלעת קבלת מכתבי זה כבר הוטב מצב בריאות
... שי.

ומ"ש אודות הוואקסיניישאן במדינה זו נהגו לעשות זה לכל הילדים,
אלא שמקודם יש לברר מאיזה תוצרת הוא הוואקסיניישאן, זאת אומרת,
מאיזה פאבריק ובאם בדוק ומנוסה הוא, ושכפי כתבו כמה וכמה בעירו
עושים זה אין להיות יוצא מן הכלל בזה, והשי"ת יזכהו ואת זוגתו תחיי
לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבת הדעת ובריאות הנכונה.
בברכה.

ה'רד

ב"ה, י"ד אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

דודי היקר וו"ח אי"א נו"נ מו"ה בן ציון שי

שלום וברכה!

בשמחה קבלתי מכתבו מז' באד"ר, בו כותב אודות הטבת בריאותו
ואשר כבר הסתדרו בדירה, ויהי רצון אשר ההסתדרות בכלל בהנוגע לעניני
פרנסה תתגשם ג"כ בקרוב ממש מתאים לרצונו.

במה שכותב אשר כמה ענינים באה"ק ת"ו בכדי להשיגם צריך להזקק
להיכירות ופראטעקציע, בטוחני אשר אני"ש אשר שם בודאי יסייעו בידו ככל
אשר יציע להם, ומובן ופשוט שאם ביכולתי לעשות מה בזה אעשה בחפץ לב,
ובלבד שיודיעני הפרטים למי, ואודות מה.

ומ"ש בהנוגע להשפה, בטח רוב העולים ידיעתם בשפה קלה מאד ובכל
זה סו"ס מסתדרים, וכפי הנשמע כאן גם במשרדים השונים ובאחרית השנים
מתחשבים עם זה שאי אפשר לעולה בזמן האחרון שתהי' לו ידיעה רחבה
בשפה, שהרי זה דורש כמה זמן, ואם במדינתנו לפנינו בה היו קישוים

אודות הוואקסיניישאן: ראה גם לעיל אגרת ד'תתסב, ובהנסמן בהערות שם.

ה'רד

מו"ה בן ציון: שניאורסאהן, תל אביב.

מבהילים ובכ"ז הזן ומפרנס לכל המציא הפרנסה מחיתו ומחית ביתו, בודאי שאין מקום כלל לדאגה בענין זה, וכפי שראינו במוחש, ככל שתגדל מדת הבטחון גדל ג"כ המרץ, ובמילא מתקדמת ג"כ ההסתדרות.

ת"ח על הפ"ש מכמה אנ"ש שמזכירם בסיום מכתבו, ואם לפי דעתו רצונם ומותר ע"פ המצב שם לשלוח להם חבילות, אולי יהי' בטובו להודיעני הכתובת על שמה תושלחנה החבילות, ואשתדל לעשות בזה.

המחכה לבשו"ט בכל האמור, ויה"ר שכמו שראה הוא וזוגתו תי' חסדי השי"ת עד עתה, כן ימצאם אך טוב וחסד במקומם העכשוי להסתדרות טובה מתוך בריאות והרחבת הדעת.

החותם בכבוד ובברכה.

ה'רה

ב"ה, י"ד אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

מחות' הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוהר"ש שי' הכהן
וזוגתו היא ש"ב מרת דבורה לאה תחי'

שלום וברכה!

כיון שלא הזדמן להתראות ביום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אף ששואל הנני וגם מקבל הנני פ"ש מהנעשה אתם לעתים קרובות.

הנני מנצל הענין וההזדמנות דפורים קטן, שגם הוא והחדש שלו אדר ראשון נכנסים בציווי חז"ל משכנס אדר מרבין בשמחה, ולאחל אשר השמחה תומשך מחדש וימים אלו על כל השנה כולה, ושמחה מתאימה לתורת הבעש"ט תורת החסידות, שמחת הנפש וגם שמחת הגוף, שמחה מענינים הרוחניים ושמחה מענינים הגשמיים, שתבוא מתוך בריאות והרחבת

מכמה מאנ"ש: מאחורי מסך הברזל.

ה'רה

מוהר"ש: מוה"ר שלמה הארנשטיין. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ח ב'שלו.

הדעת אמיתית, ובצחות הלשון דהכתוב זה הקטן גדול יהי, הנה מפורים קטן זה, שגם שמחה קטנה עלי' נאמר שמחה פורץ גדר, יזכו כל בני ישראל וכאוי"א מאתנו בכללם, לקיום היעוד, תשא את ראש בני ישראל להוציאם מן המיצר והגבול — אל המרחב בכל עניניהם.

בכבוד ובברכה.

ה'רו

ב"ה, י"ד אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

עיי הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים ובעל מדות מו"ה יהודא צבי ש"י פאגעלמאן, קבלתי מכתב מודיע מאת אשר קרה לו ומצב בריאותו.

ובעת רצון אזכירו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה בגי"מ זי"ע להטבת הבריאות.

ובטוחני שכאשר יראה חסדי השי"ת בזה, בודאי יוסיף אומץ בעניני תורה ומצות, ולא רק בהנוגע לעצמו אלא גם בהשפעה בסביבתו בזה ככל הדרוש, ומובן ופשוט שלכל לראש הם הבני בית ובפרט הבנים, ובלשון המשנה ממצות הבן שעל האב הוא ללמדו תורה, ולימוד התורה הרי תכליתו לשמור ולעשות, ונקודה התיכונה כמה שכתוב ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה"א אף שישנו חילוק באופן הלימוד, כשהבן צעיר הוא בשנים או לאחריו כן, וכלשון רז"ל (קדושין ל, ע"א) עד דידך על צוארי דבריד, זהו רק בהנוגע לאופן הלימוד, אבל גם לאחריו כן מחויבים בזה, נוסף על המצוה דהוכח תוכיח, ואהבת לרעך כמוך, וק"ל.

וראה ראינו במוחש, אשר כשמשתדלים בזה פעם ושתים ושלש בדרכים המתאימים, סוף סוף מצליחים, כי אין לך דבר העומד בפני הרצון, ובפרט כשהבן יש לו השפעה בסביבה מסוימת, אשר אז לימוד האמור נוגע לכמה מבני ישראל, ולכן אפילו יגיעה והשתדלות נוספות כדאיות הן.

והשם יתברך נותן התורה הרואה ללבב, יראה החלטתו בזה, ויגדיל זכותו למהר רפואתו.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור.

תכט

אדמו"ר שליט"א

ה'רז

ב"ה, י"ד אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ובפרט שיומא דא קגרים הוא פורים קטן, שגם הוא והחדש שלו אדר א' נכנסים בציווי חז"ל משנכנס אדר מרבין בשמחה, ויהי רצון אשר השמחה תומשך מחדש וימים אלו על כל השנה כולה, ושמחה מתאימה לתורת הבעש"ט תורת החסידות, שמחת הנפש וגם שמחת הגוף, שמחה מענינים הגשמים ושמחה מענינים הרוחניים שתבוא מתוך בריאות והרחבת הדעת אמיתית.

ובצחות לשון הנוסח זה הקטן גדול יהי, הרי מפורים קטן זה שגם שמחה קטנה עלי נאמר, שמחה פורץ גדר, יזכו כל בני ישראל וכאו"א מאתנו בכללם, לקיום היעוד תשא את ראש בני ישראל, להוציאם מן המיצר והגבול אל המרחב בכל עניניהם.

בברכה לבשו"ט.

ה'רח

ב"ה, י"ד אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אלכסנדר סענדר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' אד"ר, נעם לי לקרות בו מבקורו במעוז אביב,

ה'רז

נוסח דומה נכתב לכמה.

ה'רח

מו"ה אלכסנדר סענדר: יודאסין, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתכ, ובהנשמך בהערות שם.

ותקותי אף כשהוכרח להפסיק בקורו עמד עמהם בקשורי מכתבים, ובפרט
עתה יחזק השפעה שלו שם כיון שכבר הוטב מצב בריאותו . . .

במ"ש אודות סיפור המשפיע הרש"ג ע"ה במענה הצ"צ שלא להתפשט
וכו', יש מקום שהוא הסיפור המובא בדרושי חתונה קונט' ב', יעויין שם לשון
הצ"צ.

במ"ש בהתנהגות דיארציט כשחל באמצע האבילות*, כפי ידיעתי
נוהגים כהאומרים שמתנהגים כמו בכל יארציט.

והשי"ת יברך את כאו"א בתכ"י לבשר אך בשו"ט בטוב הנראה והנגלה,
והענינים הבלתי רצוים יקוים בהם כענין חדשים אלו, ונהפוך הוא לשמחה
וליום טוב.

בברכה.

ה'רט

ב"ה, י"ד אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען די ידיעה דורך הרה"ח אי"א נוי"נ
רב פעלים מו"ה . . . אז בעזרת השי"ת האט איר אפגעשטעלט דעם טאג פון
דער חתונה פון אייער טאכטער . . . און השם יתברך זאל העלפען עס זאל זיין
בשעה טובה ומוצלחת און בויען א הויז וועלכע זאל זיין באמת גליקליך.

זיכער איז איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען אייך, אז דער גליק פון
יעדער מענשן, היינט אפ אן די ברכות פון השם יתברך בורא עולם ומנהיגו
און איז משגיח בפרטיות אויף יעדערן פון אונז בתוך כלל ישראל, פון דעם

(*) ראה שו"ת דודאי השדה סמ"ד. וילקוט יוסף יד. תורת מרדכי קסו. ילקוט דת ודין ע' נו.

סיפור: וענה לו הצ"צ דארף מען זיך ניט מתפשט זיין וועט ניט זיין איינג.
בדרושי חתונה: סה"מ קונטרסים ח"א יט,א. וראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'רצא.
בהתנהגות דיארציט: בר"ח.

תלא

אדמו"ר שליט"א

איז אויך פארשטענדליך די נויטיקייט צו אויפפירען זיך לויט דער אנווייזונג פון בורא העולם ווי ער האט דאס פאָרגעשריבען אין זיין הייליקער תורה, וואס דענסטמאל האט מען א שטארקע בארעכטיגטע האפענונג צו אויפנעמען די ברכות פון השם יתברך, און אויב דאס איז אזוי שטענדיג, איז דאס נאך אין א גרעסערער מאס וויכטיג אין דער צוגרייטונג צו א חתונה, וואס דענסטמאל הויבט זיך אן א נייע תקופה אין דעם מענשנס לעבען.

פון דעם איז פארשטענדליך, אז איר און אייער פרוי שיחיו, ווע[לן] זיכער אויסניצען אייער פולסטען איינפלוס אויף אייער טאכטער תחי' אז זי זאל נעמען אויף זיך א פעסטען באשלוס, און דער עיקר צו פארווירקליכען אין טהאט, צו אפהיטען די אלע זאכען וועלכע ווענדען זיך אן איר, אז איר הויז זאל זיך פירן אין אידישען וועג, וואס דאס בריינגט גליק אין הויז, און בפרט היטען אין ענינים פון טהרת המשפחה (וואס דאס דארף אנגעהויבען ווערען נאך פאר דער חופה אלס צוגרייטונג צו דעם), אפהיטען כשרות פון עסען, שמירת שבת וכו', און השם יתברך זאל אייך העלפען צו אנזאגען גוטע בשורות אין דאס אלץ אויבען געזאגטע.

בברכת מזל טוב מזל טוב,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'רי

ב"ה, ט"ז אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . עס איז דערגאנגען צו מיר א מערקווירדיגע ידיעה (וואס מעגליך דאס פארענטפערט טיילווייז די מערקווירדיגע שוועריקייטען וועלכע דו טרעפסט אן בעניני השידוכים, און דאס איז אז א חלק פון צייט זייענדיג אין . . . איז ניט קוקענדיג אויף דעם וואס דו ביזט געפארען פון דאנען מיט א כוונה ידועה, האסט דו בוחר געווען צו לערנען אין א ישיבה וועלכע האלט מלחמה נגד לימוד החסידות ועוד . . . בכל אופן יהי רצון מען זאל יוצא זיין

על כל הנ"ל מיט דעם עגמ"נ וואס מען האט געהאט ביז איצטער, ומכאן ולהבא ינחהו השי"ת בעגלא דידן, בטוב הנראה והנגלה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'ריא

ב"ה, ט"ז אדר, תשי"ז
ברוקלין.

מרת מערי תחי'

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 1/27 און 2/13, און איך אייל צו אפשקען מיין ענטפער, זעהענדיק פון אייער בריף אז איר זייט אויפגערעקט פון דעם ווי מען האט ערקלערט אייך דאס פאטאגראפירען פון דער ספר הרקמה.

אויף וויפל איך ווייס די ארבעט פון אפסעט, אין וועלכעס מיר האבען אַסך געהאט פראקטיקע. איז שטענדיג פראן די מעגליכקייט, מאכען צוערשט א אפסעט פון דעם ספר ווי ער איז, און די פארקלעפניש און פארשמירונג פון די ראנדען, ווערט דאס געטאן, ניט אויף דעם אריגינאל, נאר אויף דעם אפסעט, עס איז מער ניט, וואס אין אזא פאל מוז מען דאך צוויי מאל פאטאגראפירען, צאלען, אויך קען דאס געטאן ווערען דורך פערשידענע ביבליאטעקען, וואס אין די גרעסערע ביבליאטעקען האבן זיי פאטאסטאט באדינונג, און ספעציעל ווען עס האנדעלט זיך וועגען א וויסענשאפטליכע ארבעט, ערלויבען זיי צו פאטאסטאטען די ספרים וועלכע זיי האבען אין

ה'ריא

מרת מערי: ווילנסקי, סינסינטי. אגרות נוספות אליה — לעיל ח"ג ד'שדמ, ובהנסמן בהערות שם.

פאטאגראפירען: לצלם הספר מהטופס שעל גליונו כתובות ההגהות.
ספר הוקמה: ראה לעיל אגרת ה'קמב, ובהנסמן בהערות שם.

זייער באזיץ, און וועט עס וועט האלטען נעהנטער צום טהאט זאך וועט מען קענען אויסגעפינען דעם פרייז און וואו עס געפינט זיך דער ספר.

אז א ביבליאטעק זאל געבען דעם ספר, צו פאנאנדערנעמען עס און שפעטער צונויפקלעפען, איז אויף וויפל איך ווייס איז דאס געגען געזעץ, זעלבסט פארשטענדליך, איז דא א מעגליכקייט אז א פריוואט מענש, וועלכער באזיצט דעם ספר, זאל עס געבען, פאר דעם צוועק, און פילייכט ווייסט איר פון אזעלכע וועמען אייער מאן האט זיי געגעבען דעם ספר אלס געשאנק, ווען דער ספר איז ערשינען זיינער צייט, און דענסטמאל קען מען זיך ווענדען צו עס מיט דער פריער געזאגטער ביטטע.

עס איז אויך פארשטענדליך, אז פאטאסטאטען פון א ביבליאטעק עקזאמפליארן דארפמען נאר די זייטען אויף וועלכע עס איז דא די ראנד באמערקונגן, ווארום די זייטען וועלכע האבען ניט קיינע ראנד צושריפטען, קען מען דאך אויך פאטאגראפירען פון אייער עקזעמפליאר און דאס נאר איין מאל, וואס דורך דעם וועט קלענער זיין די אויסגאבען פון דעם דרוקען.

אלענספאל, לויט מיין מיינונג, האט די גאנצע זאך נאך צייט, צוערשט זאלען פארענדיקט ווערען די בעארבעטונגן פון די ראנד באמערקונגען, און דאן וועט מען געפינען א וועג, אויף ניט צו פארשמירען דעם אריגינאל.

מיט א וואונש צו גוטע בשורות אין דאס אויבען געזאגטע.

ה'ריב

ב"ה, י"ז אד"א, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הנהלת הרשת
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ביקר אותי . . . והיתה בינינו שיחה נעימה וידידותית בהנוגע לבתי ספר הרשת, ובפרט בהנוגע לנקודות דלהלן:

ה'ריב

חלקה נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 405 חלקה שם ע' 426 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

א) בשים לב לאופי המיוחד של בתי ספר הרשת, מכיר הוא, כמובן, אשר מינוי מורים ומורות צריך להיות בידי אנשי חב"ד. חלוקי הדיעות שהיו עד עכשיו והדרישות שדרש, כוונתם היתה רק שימנו מורים ומורות שיש להם גישה פדגוגית, וכמובן גם המינימום עכ"פ במקצועות ההוראה שלהם, שבלאו הכי הרי לא יוכלו למלא תפקידם בתור מורים ומחנכים.

ב) הדגשתי במיוחד אשר המעלה המכרעת במעלות וכשרונות המורה צריכה להיות – יראת שמים, וגם על זה הסכים.

ג) הוא התאונן, שהיו מקרים של שכירת מורים ומורות מבלי להודיע על דבר זה למשרדו, ורק נודע להם משינויים אלה לאחר זמן כשבקשו שכירות עבורם, שאינו רואה כל הצדקה לדבר שכוה, ושה לא טוב לא בעד המשרד הכללי לבד, אלא גם בעד בית-הספר. כמובן שהסכמתי עמו בהחלט בענין זה, והבעתי השערתי שבטח לא היו אלה אלא מקרים יוצאים מן הכלל מתוך איזה שגגה.

ד) בהנוגע הפרדת בנים ובנות, שאמרתי לו שאי אפשר לוותר על זה, ואשר ויתור או פשרה במקום אחד יגרום ויתורים ופשרות במוסדות חנוך חב"ד בכמה וכמה מקומות, וזה ג"כ נתקבל, והבטיח שישתדל בכל כוחו אשר עקרון ההפרדה בבתי ספר חב"ד יתקיים בפועל, ואם יודיעו לו דוגמאות שכך הוא במוסדות חינוך שבאה"ק – ממלכתי דתי אחרים, זה יקל עליו ההשתדלות. וכן יקל עליו להשתדל בזה אם יוכל לומר שענין זה הוא דרישה ממני, וכמובן שאמרתי לו שהרשות בידו לומר כן, כי כן הוא. והדגשתי כי דרישתי על שמירת עקרון ההפרדה במוסדות חב"ד אינה באשר במוסדות חב"ד הם, אלא דעתי ברורה שכן צריך להיות בכל בתי-ספר במוסדות חנוך, ובעוה"ר בדורנו דור יתום אין זה רק שאלת-דת, אלא גם במוסר וצניעות במובנים הכי פשוטים, וכמו שרואים התוצאות במוסדות אשר בהם אין עקרון זה נוהג, שרבו כ"כ עדי אשר למרות כל ההשתדלות להעלים אותן ולמנוע פרסום בלתי נעים, בכל זה מתפרצות מפעם לפעם ומגיעות לאזני הקהל . . .

ה'ריג

בי"ה, כ"ג אדי"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום ובו כה!

... ובמ"ש אודות מצב הפרנסה שאינו כדבעי, בודאי לכוותי למותר לבאר שאל יתרשם מזה כלל וכלל, וכידוע דיוק הכתוב וברכך ה"א בכל אשר תעשה, שצריכה להיות העשי' בפועל — (למען תהי' אחיזה לפרנסה בדרכי הטבע, ולא יתמהו הבריות בראותם מעשי נסים), אבל לא ח"ו דאגה, וגם אין להשקיע כח המחשבה והתבוננות, וכלשון הכתוב יגיע **כפיך** כי תאכל אשריך וטוב לך, ולא יגיעת הראש והמוח, ויעוין ג"כ בספר תניא ריש פרק מ"א, ענין מצות תפילין שהוא שלא להשתמש בחכמתו ובינתו שבנפשו בלתי לה' לבדו, והוקשה כל התורה לתפילין, כי עד"ז הוא ענין ומטרת כל התורה כולה.

כבקשתו בעת מצוא, אעורר את אנ"ש שי' מתאים לכתבו, אף כי בטח אין זקוקים לכגון דא, כיון שיודעים ומכירים אותו, ובכ"ז לעשות רצונו חפצתי גם בזה, ויה"ר שבקרוב ממש יבשר טוב מהרחבת הפרנסה, ויזכה לקיים הוראת רבנו הזקן, אשר השי"ת נותן ליהודים גשמיות והם עושים מהגשמיות רוחניות.

בברכה.

ה'ריד

בי"ה, כ"ד אדי"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעשי"ק, בו מבשר טוב מהחלטתו הטובה, שמירת שלשת השיעורים מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע בחומש תהלים ותניא, ומסיים אשר זה לוקח חלק ניכר מזמנו וזה מפריע לו בסדריו.

והנה כבר ידוע ומבואר בכמה מקומות, אשר עניני תורה ומצות סגולה מיוחדת להם לטובת האדם בגשמיות וברוחניות. שמה מובן שמופרך לגמרי שיפריעו לו בעניני טובתו האמיתית. וכל מחשבות כאלו הם מפיתויי היצר שלא נברא אלא כדי שהאדם בבחירתו ילחם בו וינצח, ופשיטא שלא ישמע כלל לדבריו.

וגם בהנוגע להזמן, הנה רואים בפשיטות שלפעמים מתייגעים על ענין אחד כמה זמן ואעפ"כ אין מבינים אותו ככל הצריך, ולפעמים הרי ברגע קלה קולטים הענין לאשורו ולבוריו, ותלוי זה בהסייעתא דשמיא, ובאיזה אופן זוכים לסייעתא דשמיא, ובפרט כשהאדם מתבונן, מה הוא ומי הוא לתבוע סיוע מלמעלה, הרי גם זה מבואר בספרים שהוא על ידי הקדמת נעשה לנשמע, זאת אומרת, עשי' מתוך קבלת עול, שאז מתקיים דבר המשנה, בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים (עיין במפרשי המשנה שהכוונה גם על הרצון דלמעלה) מפני רצונך. ובודאי שורותי אלה האחדות יספיקו להסיר מלבו כל מחשבה, שהשיעורים יפריעו וכו', ונותן התורה ומצוה המצות, יצליחו להוסיף בתורה ומצותי' מתוך הרחבת הדעת.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ה'ר"טו

ב"ה, כ"ד אדר, תשי"ז

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מטו"ב אדר, בו כוונת שאיננה מוצאה מרגוע לנפשה מפני שנדמה לה שלא יצאו ידי חובתם וכו'.

והנה ידוע שמעיקרי חובת האשה והאם, שהוא גם זכותה, הנהגת הבית מתאים להוראת תורתנו ומצותי', חינוך הבנים והבנות וכו', שמה מובן אשר כל ענין המפריע לזה אפילו אם רק פועל חלישות, יש לשלול אותו בהחלט הכי גמור, כיון שמונע ממילוי התפקיד המוטל עלי' ע"י נותן התורה ובורא העולם.

ומזה מובן ג"כ בהנוגע להאמור לעיל, שאדרבה אם ברצונה לצאת ידי חובתה בהענינים אודותם כותבת, הרי לא לבד שאין הזכרון בזה צריך להפריע למילוי תפקידה האמור, אלא אדרבה, מוכרחת להוסיף בזה, כוונתי להנהגת הבית וחינוך הבנים והבנות באורח חיים תורתי מסורתי חסידותי, שלזה כמובן דרושה **מנוחת הנפש והרחבת הדעת**, ודוקא באופן כזה גורמים נחת רוח אמיתי לנשמת הנפטר, כיון שזכרונו גורם ומביא להוספה בתורה ומצותי חדורים חום וחיות חסידותי.

והשי"ת יזכה ויצליחה ביחד עם בעלה הרב שליט"א, שמתוך בריאות הנכונה יגדלו את כל ילדיהם שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

המחכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'רטז

ב"ה, כ"ה אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה יצחק ליב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הראשון, נעם לי לקרות בו אודות שייכותו לאנשי חב"ד, וכן אשר גם המלמד שלו הי' מחסידי חב"ד וכן כמה מקרוביו, ובודאי אשר כיון שנזכר על זה ומזכיר את זה, רישומו ניכר בענינים של פועל, זאת אומרת, קביעות עתים בלימוד תורת חסידות חב"ד והליכה בהדרכותי ומנהגי' במדה מסוימה עכ"פ.

וכמובן גם מדבר משנה, שצריך ללמוד מכל אדם, אשר פשיטא שהלימוד הוא באופן הרצוי, זאת אומרת, לימוד המביא לידי מעשה, ומעשה איש הישראלי הרי הוא בעיקרו מילוי תפקידו, אני נבראתי לשמש את קוני ע"י

עניני תורה ומצות, וכיון אשר ההשגחה נתנה לו אפשרית להשפיע בסביבתו, הרי כל הוספה בהמשפיע נכפלת כ"פ ככה לפי מספר ואופי המושפעים שלו, וק"ל, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, ובפרט שזכות הרבים מסייעתו.

ומדי דברי בכגון זה, וכיון שמזכיר במכתבו שהוא רב שו"ב וגם מלמד, בודאי למותר לעוררו על ההכרח הכי גדול בימינו אלה אשר כל שיעור הנלמד ברבים עכ"פ חלק ממנו מוקדש יהי ללימוד הלכות הצריכות בחיי היום יומים, וכנראה במוחש גודל התועלת, ולאידך גיסא, גודל העדר הידיעה בזה יותר מאשר בשאר חלקי התורה, — דוקא בהלכות הצריכות בחיי היום יומי העם הארצות גדולה ביותר.

כבקשתו אזכירו בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להצלחה בכל האמור מתוך בריאות הנכונה והרחבת הדעת.

בברכה לבשו"ט.

נ.ב.

במ"ש אודות יסוד ישיבה בסביבתו, עליו לדבר בזה עם עסקני חב"ד אשר על אתר ובסמיכות מקום.

ה'ריז

ב"ה, כ"ה אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה דובער שי'
המכונה ד"ר סגל

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב עם הפ"נ שלו, שיקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

נעם לי לקרות בהמכתב אודות גזעו וצור מחצבתו שהוא הרה"ג הרה"ח הרה"צ כו' רבי לוי יצחק מברדיטשוב.

שאם בענינים גשמים באים לידי החלטה שאין דבר בעולם שיאבד מיש

לאין, עאכו"כ שכן הוא בעניינים רוחניים, ומהם מורשת אבות, שנצחית היא ועומדת לעד, זאת אומרת, שפועלת פעולתה בבנים ובני בנים וכו', ובפרט שהרה"ג הרה"ח הרה"צ כו' רבי לוי יצחק מברדיטשוב היתה מדתו אהבת ישראל, אשר האהבה היא מקרבת, מקרבת אפילו רחוקים, ועאכו"כ קרובים בגוף וקרובים בנפש.

מובן שבכל הני"ל לא לדרשה קאתינא, כי אם לתוספת זירוז להשתדלות בהפצת היהדות והחזקתה בכל סביבתו מתוך אהבת ישראל, וזכות אבות מסייעתו להצליח בזה, והשכר בזה הוא כדבר משנה שכר מצוה מצוה, סיפוק נפשי הכי אמיתי והכי עמוק מהטוב והחסד שעושה עי"ז, נוסף על הברכה להמשתדל בזה, ברכת אוהב ישראל הוא השי"ת בורא העולם, שמדתו היא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה.

ראיתי במכתבו אשר בן יחיד לו ולומד בישיבה, ובודאי שגם בו ניכר צור מחצבתו, ומשתדל בס', ועכ"פ ישתדל מכאן ולהבא להביא את זה בפועל לקבוע עתים לפרקים קרובים לימוד בתורת החסידות, מבלי להתרשם מכל מפריע בזה, וכידוע הרדיפות והזלזולים שסבל הרה"ג הרה"ח הרה"צ כו' רבי לוי יצחק מברדיטשוב בעד מסירתו לתורת הרב המגיד ממעזריטש והבעש"ט, וגודל הידידות שהיתה לו לרבנו הזקן בעל התניא, ואשר כל רדיפות אלו לא רק שלא החלישו ח"ו התקשרותו לחסידות וענייני, אלא שנעשה לעמוד אש ועמוד אור בכל מקום שהגיע, חוס ואור חסידותי בסביבתו הקרובה ובסביבתו הרחוקה, ומחובתו וגם מזכותו של בנו הוא שיקח על עצמו חוב קדוש זה, והרי כמה דורות תובעים ממנו להיות הצנור להביא תורתם בסביבתו, וגם נותנים לו כחות למלאות תפקיד קדוש זה ככל הדרוש, באם רק ירצה, ויהי רצון שכבודו ימצא אותיות מתאימות להחדיר הענין בבנו עוד יותר אם זקוק הוא לזה.

כבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך בריאות הנכונה.

ה'ריח

ב"ה, כ"ו אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק תרומה והקודמו, ובטח גם להבא
ימשיך להודיע מהנעשה בענינים הכללים וכן בעניני הפרטים.

ולפלא וגם תמ"י גדולה מה שכותב שלא יכול להחליט על ההיתר, כו', כי
אין ההחלטה תלוי' **בו** כ"א בתורתנו, ואין לחלק בין פסק לפסק, ועוד יותר
פלא מה שכותב עד"ז של אי החלטתו בקור רוח, כאילו זוהי מדת חסידות
שלא להשמע להוראת מרא דאתרא, אבל כיון שכבר נעשה ענין, בודאי גם זה
יהי' לטובה, וזכות התעסקותו בחינוך על טהרת הקדש וחסידות תעמוד לו
ולזוגתו ת"י אשר מתוך בריאות הנכונה והרחבת הדעת יגדלו את ילידיהם
שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'ריט

ב"ה, כ"ו אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז אד"ר, בו כותב אודות מצב רוחו אשר מפריע לו
גם כן לפעמים במלאכתו מלאכת שמים מלאכת החינוך.

וכבר מבואר ענינו בכמה מקומות ומהם בספר תניא קדישא, אשר ענין
העצבות באיזה אופן שלא יהי', הן ממילי דשמיא והן ממילי דארעא, אין זה
אלא מעצת היצר, וכמבואר שם בארוכה, ובפרט בהנוגע אליו, אשר ראה
נסים גלויים וחסדי השי"ת גם בעיני בשר, פשוט שאין כל יסוד לעצבות,

ה'ריח

על ההיתר: בשימוש ע"י מוך, כדלעיל אגרת הי"ג — אל"ד.

ואדברה צריך הוא להרבות בשמחה, ועל דרך החותם דהלכות פורים אשר בשו"ע וסיום כל חלק אורח חיים, וטוב לב משתה תמיד, ובפרט שגם עתה העמידתו ההשגחה העליונה על חלק היפה, חינוך בני ישראל, שאין לך עבודה קדושה ונעימה יותר מזה, גורם נחת רוח עצום למעלה, שמזה מובן גם שכרו של הגורם נחת רוח זה.

ויהי רצון שימי חדש זה – שאז יתקבלו שורותי אלה – שמסגולת החדש הוא – אשר נהפך להם לשמחה וליום טוב.

וענין נהפוך, הרי תוכנו, אשר אפילו ענינים שאינם טוב הנראה והנגלה, מסוגלים ימי חדש זה, להפוך אותם לשמחה וליום טוב נראים לעיני בשר, יפעלו פעולה זו בעניניו הנ"ל.

בברכה לבשו"ט.

ה'רכ

ב"ה, כ"ו אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו, ובודאי לדכוותי למותר להאריך שאין מקום שיפול לב אדם עליו מאיזה קישורים שפוגש בדרכי העולם במשך מילוי תפקידו האמיתי שהוא כדבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני, כיון שזהו מתחבולות היצר להביא את האדם לנמיכת רוח, והרי כל ענין היצר הוא בשביל לנצחו [וגם בעצמו זהו חפצו, וכמובן מהמשל בזוהר הק"י] הובא בתניא סוף פרק כ"ט], וסו"ס הרי אפילו עניני העלמות והסתרים עצמם נהפכים לטוב, ולא רק באופן דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ז.א. שמזה נגרמת טובה, אלא באופן דגם זו לטובה, שזהו שהענין עצמו נעשה טוב [וכמובן חילוק זה מהעובדא דנחום איש גם זו, שההפיכה לעפר נעשית טובה גלויי משא"כ בהמאמר דכל מה דעביד וכו'] וק"ל.

(*) ח"ב קסג, א. עיי"ש היטיב.

והרי נכנסים אנו ימים אלו לחדש הפורים, אשר עליו אומרת תוה"ק, החדש — ז.א. אשר כל החדש כן הוא — אשר נהפך להם לשמחה וליום טוב. וענין נהפך, הרי תוכנו, אשר אפילו ענינים שאינם טוב הנראה והנגלה, מסוגל הוא חדש זה להפוך אותם לשמחה וליום טוב נראים לעיני בשר. בברכה לבשו"ט.

ה'רכא

ב"ה, ז"ך אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"ב אד"ר, ונעם לי לקרות בו אשר ממשיך להתקשר עם יו"ח של אנשי חב"ד ומעוררם על צור מחצבתם גם בהנוגע לפועל, שהרי סו"ס זהו העיקר, וכדבר משנה לא המדרש עיקר אלא המעשה, וידוע פתגם רבותנו נשיאנו הק' חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, אף שמוכן שלא בכל האישים זמן הצמיחה בשוה הוא, ואשרי חלקו שכבר זכה לראות פירות בתעמולתו זו בכמה מקרים שבודאי גם זה מוסיף אצלו לא רק בסיפוק נפשי אלא גם בתוספת אומץ בפעולה האמורה, והשי"ת יצליחו.

ובפרוס ימי הפורים הבע"ל, וזנה יה"ר שתה"י השמחה שלימה ומלאה על כל גדותי, שהרי זה ענין ימי הפורים שצ"ל עד דלא ידע, נוסף על שמחת המועדים, וסגולה מיוחדת לזה שמהפכים מן הקצה אל הקצה, ז.א. שענינים בלתי רצוים לא רק שאינם מפריעים, אלא אדרבה, כלשון המגילה, ורבים מעמי הארץ מתייהדים ומוסיפים כח בקדושה ועניני, ומובן הדבר קצת עכ"פ

ה'רכא

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 370 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה דוד: הלמן, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'ג, ובהנסמן בהערות שם.

תמג

אדמו"ר שליט"א

מדברי רבנו הזקן בביאור הענין דעיי תשובה מאהבה זדונות נעשו לו כזכיות,
עין תניא סוף פרק ז' . . .

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

שלוח לכ' ברגיל מה שהו"ל בזמן האחרון, ובטח יזכה בתוכנו גם את
הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

במש"כ לטעם נתינת צדקה לפני התפלה — הוא ע"פ מרז"ל (בי"ב יו"ד,
ב) ונתבאר ע"פ חסידות באגה"ק בתניא ס"ח.

ה'רכב

ב"ה, ז"ך אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצי"צ מו"ה ניסן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מז' וי"ב אדר. ונהניתי מההזמנה (מצד אני"ש
שי) ומנסיעתו לאנטורפן. ויה"ר שתהי' בהצלחה מכוונת להתכלית — הפצת
המעניות. —

ובודאי מתכוונים באופן הדרוש לנצל ימי הפורים הבע"ל גם לביסוס
והתפתחות המוסד הק' שבהנהלתו ולהפצת המעניות חוצה, נוסף על ענין יום
זה, ובפרט ע"פ המבואר בכ"מ בדא"ח מיוסד על מאמר תקוני זהר פורים
כפורים, ויה"ר שיהי' גם זה בהצלחה מופלגה ויבטלו כל העיניים המונועים
ומעכבים.

ובפרט שנכנסים אנו לחדש הפורים, אשר עליו אומרת תוה"ק החדש —
ז.א. כל ימי החדש — אשר נהפך וגוי' לשמחה וליום טוב.

ה'רכב

מו"ה ניסן: מנוכ. משפיע ישיבת תות"ל צרפת. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתצב.
ובהנסמן בהערות שם.
ובודאי מתכוונים: הבא לקמן נכתב לכמה מראשי מוסדות חב"ד.

וענין נהפך, תוכנו הוא אשר גם הענינים שאינם בטוב הנראה והנגלה, מסוגל חדש זה להפכם לשמחה וליום טוב נראים לעיני בשר.

בברכה לבשו"ט.

ה'רכג

ב"ה, ז"ך אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה מיכאל שי

שלום וברכה!

... בשאלתו ע"ד כתיבת תפלין דר"ת — בקסת הסופר סכ"ו ובס' ישמח משה על אגדות הש"ס כי דיש ליזהר שמי שאינו מניח תפלין דר"ת לא יכתבם. באות חיים סל"ד סק"א מחמיר אף בדיעבד (!). ויל"ע בלי אדה"ז רסל"ט "מפני שאינו חושש עליהם כלל" — וא"כ הנמנע מפני דמיחזי כיוהרא אינו בזה, עכ"פ בדיעבד. וכ"כ בס' מאסף לכל המחנות סל"ט סקכ"ו משו"ת פני מבין.

ה'רכד

ב"ה, כ"ז אד"ר, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

האברך הוו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה יוסף שי' וב"ג מרת
שינדל שושנה תחי

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונתם ליום א', אדר"ח אד"ש
הבע"ל.

ה'רכג

מו"ה מיכאל: ליפסקר, מקנס. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תתצז, ובהנסמן בהערות שם.

ה'רכד

מו"ה יוסף שי': געלדזעהלער.

תמה

אדמו"ר שליט"א

הנני בזה להביע ברכתי ברכת מזל טוב מזל טוב, ושתהיי בשעה טובה ומוצלחת, ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

בברכת מזל טוב מזל טוב.

מוסג"פ. והוא ע"פ מנהג ישראל ומרז"ל. וראה זח"ג (צו, ב. לכלה מכולהו). תוד"ה האחין (ב"ב קמד, סע"ב. לחתן משושבינין). זח"א (קמט, א. לחו"כ מהנהנין מסעודה).

ה'רכה

ב"ה, כ"ח אדר"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום השני, בו שואל דעתי באם להשתתף בשיעורים אשר לומדים שם בנים ובנות במעורב ומורים ומורות במעורב, ויש גם מקום לחשש נוסף שזה יתפרש כנתינת הכשר מצדו על הנהגה כזו.

ולפלא הספק בענין מבואר ופשוט, ובפרט כשקוראים לזה גם שם דתי, שזה עוד מגדל את המכשול והטעת הרבים, מובן שאין הנ"ל דומה כלל לאם בא מורה אחד יושב מן הצד ומסתכל איך מתנהל שיעור לבנות ע"י מורה אי' או שתים פלונית, שאין בזה חשש משא"כ באופן האמור.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש.

מובן שבהנ"ל, ובכלל בכגון דא, יש להזהר ולהשמר ביותר שלא להביא הצד שכנגד לרגשי נצחנות (נע"י התגרות ופרסומת בקול תרועה שלא ישמעו לקולם ומורדים בהם וכו'). והרי נצחנות מעבירה את האדם אפילו על דעתו, וזה עלול לגרום לנקיטת צעדים חריפים ושלא הכל יעמדו אז בנסיון. — והרי הכוונה צ"ל שלא ישתתפו בפועל, וזהו שולל כל ענין המסכן את זה. ובטח יתיעצו ביניהם איך לכלכל את הנ"ל, ותשועה ברוב יועץ.

ה'רכו

ב"ה, כ"ח אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז אד"ר, בו כותב אשר כמה מאורעות קרו לו
ולב"ב שי' ואינו יודע במה לתלות.

והנה רואה אני במכתבו אשר שם זוגתו תח"י חי' שרה מירל ושם אמו
חי' שרה, ואתענין לדעת איך קוראים לזוגתו תח"י בפועל, אם בכל הג' שמות
או לא, ובכל אופן יש להשתדל שעכ"פ מכאן ולהבא יקראו לזוגתו תח"י
באופן שיהי' שינוי הכי גדול מאופן שקוראים בשמות חמותה תח"י, כן
מהנכון לבדוק את המזוזות בביתם וכן את התפילין שלו שיהיו כשרים כולם
כדין, ושכל יום חול לפני תפלת הבקר יפריש איזה פרוטות לצדקה וכן
תעשה זוגתו תח"י קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב, והשי"ת
יצליחו לבשר טוב בכל האמור.

בטח יודע משלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ
ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכה.

ה'רכז

ב"ה, כ"ח אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז אד"ר והקודמים, בו כותב אודות מהלך סידור
הניירות ושקבל אישור השחרור.

ויהי רצון שבזמננו עולם ומנהיגו המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית
ינחם בטוב לפנייהם בגו"ר ובטוב הנראה והנגלה להסתדרות טובה בכל
הפרטים.

ובודאי לדכוותי אין צריך להאריך שככל שיוסיפו הוא וכן זוגתו תחיי בעסקנותם בכרם חבי"ד יתוסף בהתעוררות ר"ר של רבותינו נשיאנו הקי עליהם ועל כל צרכיהם לתוספת ברכות השי"ת בזה.

במ"ש אודות לימוד תניא לעצמו ולאחרים, ואמרו לו שמוכרח מראש ידיעת פירושים המקובלים וכו'.

הנה אף שידיעה זו תועלתה מרובה ביותר, מובן ופשוט ג"כ שאין ח"ו למנוע לימוד זה, לימוד תניא ברבים, באם אין ידיעה זו בשלימותה או אפילו אין יודעים כלל, ובפרט בתקופתנו אשר הפצת המעינות חוצה הוא מתפקידים הראשים וכמבואר בכ"מ, ובטח יודע הוראת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בהנוגע ללימוד תניא שבמכתבו הידוע ונדפס ג"כ בהוספה לקונטרס עץ החיים.

בברכת הצלחה בעבודתו ובעבודת זוגתו מתוך הרחבת הדעת ומתוך רוב נחת מבנם שי'.

נ.ב.

עכוב המענה על מכתבו הוא מהטרדות שנצטברו, ואין מקום לאיזה חששות מצדו ח"ו, והשי"ת יברך את כאו"א בתכ"י בהרחבת הדעת ולבשו"ט מענינים הפרטים וענינים הכללים.

ה'רכה

ב"ה, כ"ח אד"ר, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... תקותי שמזמן לזמן מוסיף בקביעות עתים בלימוד תורת החסידות, נוסף על שמירת שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, והיה רצון שיבשר טוב בכל האמור, ובפרט שזכות גזע מחצבתו מסייעתו, וישקיע את הקנאות שלו מורשת אבות בהפצת תורת החסידות הדרכותי ומנהגי בכל מקום שידו מגעת, שידוע עד כמה מסרו נפשם רבותנו נשיאנו הקי על הפצת תורה זו, שמזה מובן ג"כ הנחת רוח שגורמים להם בהפצה זו

והתעוררות ר"ר שמעוררים על כל אלו העושים והמעשים בהמצטרך להם בגשמיות וברוחניות.

המחכה לבשו"ט.

ה'רכט

בי"ה, כ"ח אדר"ה, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ובמ"ש שאינו יודע חוות דעתי בהנוגע למעשיו, הנה מובן ופשוט שכל פעולה המקרבת לבם של בני ישראל לאבינו שבשמים, נעלית היא ביותר וביותר בכל מקום ובכל זמן ועאכו"כ באה"ק ת"ו ובדרא דעקבתא דמשיחא, ובפרט כשמצילים עי"ז מאפלה לאור גדול, מובן ג"כ שבפעולות דקדושה עצמן כמה דרגות הם, וכמו שכתבתי כמה פעמים בזה, נשען על הכתוב שמוני נוטרה את הכרמים (ז.א. שהתורה עצמה מעידה שכרמים הם, ובכל זה מתאוננים, ש)כרמי שלי לא נטרתי, אבל כמו שכתבתי מכבר, אין הנוהג להזניח ענין של פרנסה טרם שמזמינים מקור פרנסה מתאים, וה"ה בהנוגע לנדון דידי.

במ"ש אודות המעשר, כבר כתבתי לאיזה מאנ"ש, שזהו תלוי ביכולת של כאו"א, אם שיהי' המעשר הנ"ל נוסף על מעשר לצדקה שעד עתה, או שנכלל בזה, אבל מובן וגם פשוט, שאין הכוונה כלל וכלל לתת מגרעות בהצדקות שנהגו עד עתה, כי אם להוסיף עליהם, ז.א. כשבאים מאיזה מוסד אין לומר שנותנים כבר לקופה על דעתי, כי ענינה להוסיף ולא לגרוע, וק"ל . . .

ה'רכט

שכתבתי כמה פעמים: ראה לעיל ח"ג אגרת ד'שנט, ובהנסמן בהערות שם.
כבר כתבתי: ראה גם לעיל אגרת היקצה.

ה'רל

בי"ה, אדר"ח אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים אשר בלוד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביהם מכ"ג וכ"ה אדי"ר עם המוסגר בהם. ומובן שנוכח במאד מאד בחינת התלמידים, והעיקר הדבור עמהם בפרטיות, אבל כפי הנראה במוחש מביא זה תועלת שלא בערך יותר, באם נוסף על כל הדבורים בועידה באופן רשמי, ישנה ג"כ שיחה באופן בלתי רשמי – מזה הקרוב לתלמיד יותר ואשר לפניו יכול לגלות כל לבו, וק"ל . . .

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

בודאי למותר להדגיש, שמהתועלת העקרית בבחינות הנ"ל – באם אח"כ נוקטים באמצעים מתאימים לתיקון המגרעות אשר נמצאו.

ה'רלא

בי"ה, אדר"ח אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אחרי ההפסק נתקבל מכתבו מיי"ג אדי"ר, בו כותב ע"ד הסתדרותו עתה, והשי"ת יעזור שישתדר הן בגשמיות והן ברוחניות ובמכש"כ וק"ו, ומה שם עשו בעניני תורה ומצות ובהנקודה דהפצת המעיונות חוצה, אף שה"י קשור במס"נ בפועל, עאכ"כ כאן שמספיק רק מס"נ בכח, אז מען שטעלט זיך ניט אפ אויך פאר מס"נ בפועל כפירוש החסידות, רצון, שאז יכולים לפעול באופן דהפלגה, ויהי רצון אז כל זמן עס איז נאך ווארעם בא אייך דער דארטיגער מס"נ, זאל פועל זיין אויף אנ"ש דאה"ק ת"ו בפרט, ועל אלו מהם שבמשך

ה'רלא

הזמן נתקרב אצלם הענין באופן מבהיל עד שלגמרי לא ניכר הונפלינו בינם ובין אלו שרבותינו הקי' לא השקיעו בהם כחות עצמיים, ויהי רצון שגם בזה יצליח, ואף שאני"ש בעלי בחירה הם ועוד זאת בתוקף הדעת, וכאשר משמש זה שלא במקומו אין זה מה שרצו הרביים, אבל ידוע פתגם רבוה"ק בהנוגע ללימוד פסח שני, וכמועתק בהיום יום.

בטח באופן המתאים מחזיק הקשר עם התמימים ואני"ש דשם – שליט"א – כמובן באופן זהיר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך הסתדרות ובריאות והרחבת הדעת.

ה'רלב

ב"ה, ר"ח אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

מר יוסף פאזין שי'

שלום וברכה!

באשר הגיעוני ידיעות אשר נצר הוא מגזע חסידי חב"ד, ובטחוני חזק וכפי שהראה הנסיון אשר צור מחצבת האדם משפיע פעולתו לדורות ולדורי דורות, מרשה הנני לעצמי לבוא בשורותי דלהלן.

כותבים לי אשר לאחרונה הגיעו כמה עולים חדשים מאחינו הספרדים ממרוקה והתיישבו באזור ובמקום אשר השפעת כבודו מגעת, ויכול הוא לפעול רבות טובות לא רק להסתדרותם הגשמית אלא גם בהנוגע לענינים הרוחניים שלהם, ולכל לראש ועיקר וביסוד קיום כל קבוצה ועדה בשטח החינוך. והנה רצה בורא העולם ומנהיגו נותן התורה שתהי' לכל א' מאתנו בחירה חפשית דוקא ושמרצונו הטוב יבחר בטוב, וכמה שכתוב, ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע גוי ובחרת בחיים, למען תחי' אתה וזרעך (דברים ל, טו"ט), ולכן היכולת ביד האדם לנצל האפשרויות והכחות שלו גם לצד ההפכי חייו, וכיון שהיצר ערום הוא במלאכתו לפעמים בא בטענות שלא בנקל כל כך להכיר מי הוא הטוען, כי לבושות הן במסוה של יושר וצדק ולפעמים אפילו במסוה של יראת שמים (מדומה, כמובן).

מובן שאפילו לולא כתבתי שורותי הנ"ל, הנני חזק בבטחוני אשר כבודו ישתמש בכל האפשרי והיכולת שברשותו להדריך את העולים ובניהם בחינוך המסורתי על פי תורתנו תורת חיים, אבל כיון שאמרו חכמנו אין מזרזין אלא למזרזין, ובחששי מפני הטעמים והנמוקים המדומים הנ"ל, אשר לצערנו הכי גדול הצליחו באיזהו מקומות לנתק לבן של בני ישראל מאבינו שבשמים, מצאתי לחובה לבוא בשורותי האמורות וינעם לי להודיע אשר כן נכונה התקוה, שבתור איש המועצה משפיע על עניני החינוך שיהיו מתאימים לחינוך אבות ואבות אבות חינוך מסורתי חדור אור וחום חסידותי.

בטחוני אשר למותר להאריך בגדול ערך הענין ובגודל האחריות, כי הרי החינוך בימי הילדות והנערות אפילו שינוי קטן לטוב או להיפך ח"ו יכול לגרום תוצאות הכי גדולות וחשובות במשך ימי חיי המוחנך, שמזה מובן שכל השתדלות ויגיעה להיטיב המצב כדאיות הן.

בכבוד ובברכה ולבשורות טובות בכל האמור.

נ.ב.

אתענין לדעת אם כבודו ממשפחת ליב פאזין מוויטעבסק המובא ברשימות כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

ה'רלג

ב"ה, א' אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ז אד"ר, בו כותב מהנהגתו ואודות הענינים אשר לע"ע אינם בסדר.

והנה בכגון דא העצה היא כמבואר בכמה מספרים הק' שלא להתעמק ולבלות הזמן בהתבוננות במצב איך שהוא בלתי רצוי וכו', כ"א להתנהג מתאים להוראת נשיאנו הק' שטובה פעולה אחת מאלף אנחות, ופעולה בצד הקדושה היא לא בדרך קפיצה מן הקצה אל הקצה, שאין זה אלא הנהגה בהוראת שעה, כ"א בהליכה דרגא אחר דרגא, וע"ד שנאמר מעט מעט אגרשנו, וכמו שנאמר גם בלימוד התורה קובץ על יד ירבה, ופשיטא שצריכה

להיות הנהגה זו בתוקף הכי גדול, ז.א. חרטה גמורה על העבר קשי העורף להתחזק באותן הענינים שהוטבו כבר מתמול, שזה גופא מוסיף מרץ בקיום הענינים והכנה טובה להוספה בזה למחר, ואף שלכאורה יוכל הטוען לומר שדרך ארוכה היא יותר מדי, אבל גם על זה נאמר ארוכה וקצרה, ושמירת שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, ונתינה לצדקה בכל יום חול קודם תפלת הבקר איזה פרוטות יוסיפו בהסייעתא דשמיא בהאמור, ובכמה מקומות בספר התניא קדישא חלק א' ימצא מענה על איזה הספיקות שלו במכתבו זה, שעי"ז ישלול ג"כ ענין העצבות.

מובן וגם פשוט שלכל לראש צ"ל אצלו שמירת כל סדרי הישיבה, עד שיהי' דוגמא חי' גם לחבריו בזה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
המזכיר

ה'רלד

ב"ה, א' אדר ב', תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמעון אהרן שי' שוי"ב

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח אד"ר, בבשורה הטובה אשר מתכווננים לכונוס ילדי מסבות שבת ביום הראשון הבע"ל.

יהי רצון אשר חפץ ה' בידם יצליח לקרב לבם של כל המשתתפים-ות ככונוס זה לאבינו שבשמים, שבמילא יתוסף בקיום המצות גם בימים הבאים לאחר זה.

ה'רלד

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 525 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה שמעון אהרן שי' : סימפסון, מינטריאל.

וכמו דשבת מנ"י מתברכין כולי יומי, יהי רצון אשר מקדושת השבת אשר הסברתה הוא תכלית הענין דמסיבת שבת, תומשך תוספת קדושה בהילדים-ות ומנהליהם בראשיהם גם במשך ימות החול לעשותם גוי קדוש בארץ, ומוריהם והוריהם שיחיו ירוו מהם רוב נחת אמיתי בגו"ר.

ושכר כל המתעסקים בזה אין די באר, ובמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה למילוי משאלות לבם לטובה.

בברכה לכל המתעסקים המשתדלים והמשתתפים בכנוס האמור.

ה'רלה

ב"ה, א' אדר ב', תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג אד"ר, בו כותב ראשי פרקים מאשר עבר עליו ועל משפחתו.

וכבקשתו אזכירם בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך להם.

באם נשמר אצלו העתק מכתבו, ויעבור עליו עוד הפעם, יראה **בפנימיות** מכתבו אשר תודה לאל חבר הוא לעם הנקראים מאמינים בני מאמינים, גם הוא מאמין בן מאמין, אשר עצם הכרה זו ממחרת להפטר כליל מרעיונות של ספק הבאים מבחוץ מסביבה זרה ומסביבה מנגדת, וביחוד חשובה המהירות בזה, כיון שכפי כתבו יש בידו יכולת להשפיע בחוג מסוים לקרבו לאבינו שבשמים, שלכן כל רגע יקר הוא ביותר וביותר כיון שנוגע לרבים, והרי שירותו בצבא צריך ה' להרגילו בהענין דקבלת עול מילוי פקודה גם קודם הבנת מטרת הפקודה, ובלבד שתבוא ממי שעומד למעלה הימנו עכ"פ באיזה דרגא, לו יהא אפילו ע"פ מינוי בני אדם, עאכו"כ כשהדברים מכוונים למילוי פקודתו של מלך מה"מ הקב"ה, וק"ל. ובספיקות כהאמור הטוב והנכון ביותר הוא מבלי להכנס בפלפולים אפילו לא בפלפולים עם עצמו, וע"ד שנאמר עשה האלקים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים, אשר עי"ז תמהר גם שחרורו מהספיקות, וילך לבטח דרכו דרך מלכו של עולם כפי

שהורנו בתורתו תורת חיים, ואשמח לקבל ממנו בשורה טובה שמתקדם
בדרך זו וכן מאופן הסתדרותו בענייני פרנסה.

בברכה.

ה'רלו

ב"ה, א' אדר ב', תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג אדר"ר, לאחר הפסק הכי ארוך.

כבקשתו אזכירו וב"ב שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרף להם מתאים לכתבו, ובפרט להרחבת
הפרנסה אודותה מאריך במכתבו.

ובודאי למותר לעוררו אשר באיש הישראלי פרנסה הגשמית קשורה
בפרנסה הרוחנית, כי הרי נקראים גוי אחד בארץ, וכפירוש רבנו הזקן אפילו
בארץ הגשמית ובעניינים הגשמים, שמזה מובן שכל שיוסיף מצדו בענייני
פרנסה רוחנית (שזהו תלוי בו שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים ובחירה
חפשית ניתנה לאיש הישראלי), יתרבה בפרנסה הגשמית (התלוי בנותן
התורה ומצוה שהוא דוקא הזן ומפרנס לכל), וכל המוסיף ומוסיף מוסיפין
לו.

ומהנכון בפרט שבכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש איזה פרוטות
לצדקה וכן גם לפני תפלת המנחה, אף שמובן שצ"ל בלי נדר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

בטח שומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים.

ה'רלז

ב"ה, ב' אדר ב', ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יצחק ש"י קורן

שלום וברכה!

מאשר אני בתודה קבלת מכתבו מכ"ג בשבט והקודמו, ואתו הסליחה
על איהור התשובה, כי חכיתי למענה מתושבי הכפר חב"ד ע"ד מצב הענינים
שם.

ובמענה על תוכן מכתבו, בהקדמת הבעת תודה על התענינותו בעניני
כפר חב"ד, אשר בודאי ימשיך כבודו בזה גם להבא, ותקותי חזקה שתביא
תועלת להתפתחות הכפר בכיוון הרצוי; ולעצם השאלה בה נוגע כבודו:

א) בענין הלוואות בשביל החברים החקלאים, שכפי כתבו אפשר
להבטיח שהאחריות תחול אך ורק על החברים החקלאים בלבד, באם
תאפשרנה ע"י ועד הכפר פעולות שונות הכרחיות לקידום החקלאים – כיון
שאינו מפרש לאיזו פעולות מתכוין קשה לי לחוות דעתי בזה. אבל כיון
שאפשר לסדר שהאחריות בעד ההלוואות תחול על החברים החקלאים בלבד,
מובטחני אשר ועד הכפר בודאי ישתף פעולה להגשים את ההלוואות, ובפרט
אשר בועד הכפר ישנם גם חקלאים; ואשר לבלתי חקלאים, כיון שלא יקופח
חלקם הרי זהו ענין של זה נהנה וזה לא חסר וסופו של דבר – גם נהנה.

ב) בשאלת המדריך, לצערי קבלתי ידיעות אשר המדריך מתערב לא רק
בענינים החלקאיים כ"א גם במוסדות החנוך אשר שם וכיו"ב. עוד נקודה
בלתי רצוי כלל בהנוגע לתפקידו של המדריך בכפר הוא מה שכמה עניני עזר
וסיוע לא רק מתקבלים על ידו אלא גם מתחלקים על ידו, שזה נותן לו
אלמות לכפות דעתו על חלק מסויים מתושבי הכפר. וכידוע עד כמה
מקפידים להפריד בין הרשויות שלא יתרכז כל השלטון במקום אחד. ותקותי
שבדאי אפשר למצוא צורה שחילוק העזר יהי לא על ידי זה שיש לו דיעה
בשאר ענינים.

ה'רלז

לכבוד... קורן: אגרת נוספת אליו – לעיל ח"י"ב ד"רכב.

ג) מובן הדבר שקשה למצוא איש שיהי כ"כ ישר הולך שיחווה דעתו רק בשאלות שלפתרון שולח, ולא יאמר דבר בהנוגע לכל שאר ענייני המקום בו נמצא אף שגם בהם מעונין הוא, ובפרט אשר בטח יימצאו תמיד אנשים שירצו לנצל השפעתו בשביל הגשמת דיעותיהם הם. אבל לדעתי, במצב הכפר עתה, מוכרח הדבר שהמדריך יתענין רק בענייני חקלאות מבלי להתערב כלל בעניינים שמחוץ לתפקידו. ובאם בשום אופן אי אפשר למצוא איש כזה, מסופקני במאד אם לא יצא שכר ההדרכה בהפסדה. ובפרט שבהפסד נכלל גם פירוד הלבבות של תושבי הכפר כאשר איש הבא מבחוץ יתערב בענייניהם ויכריח על ידי העזר שבא על ידו משוא פנים לחלק מהתושבים לגבי חלק האחר.

ד) בשאלת הקמת מוסד מרכזי לקני' ומכירה ולריכוז התוצרת החקלאית וכו', מובן שכמה אופנים ודרגות בדבר, אם בצמצום גבולותיו או בהרחבתו. ובכל אופן, לדעתי, כמה מגרעות ברעיון זה, ומהן – שעל ידו בטח תתמעט היזמה הפרטית של התושבים. וכן יש להביא בחשבון הנקודה הפסיכולוגית הכרוכה בזה ביחס לתושבי הכפר, אשר באו ממדינה בה סבלו רבות ממוסדות מרכזיים שהשתלטו על חייהם ומוכרחים היו להלחם במחתרת וכו'. ואף שבטוחני שהמוסד אשר כבודו מציע אין בו מקרים הללו, בכל זה יש מקום לחשש לרושם בלתי רצוי על כמה מתושבי הכפר.

ואפשר שיש מקום לצרף הדבר עם הצרכני' שישנה כבר בכפר, שאליו כבר הורגלו וההסתגלות תהי' קלה יותר, ולא יעורר פחד מדרכי כפי' והכרח.

ה) כמדומה, שבשיחתנו כשבקר כבודו כאן, הבעתי תקותי שהכפר יתפתח על ידי צירוף תושבים חדשים, ולא רק מהעולים ממדינתנו לפנים, וזהו עוד טעם שבמסגרת הכפר לא יהי' כל ענין של הכרח וריכוז יותר מדי, בכדי לתת האפשרות לחוג יותר רחב של מועמדים להתיישב בו. והרי כמה מהמועמדים יפחדו מענייני ריכוז שלא הורגלו בהם.

ו) פשוט הדבר, וכמו שכותב כבודו, אשר מוכרח הוא שלא רק יתבסס מצב החקלאים של עתה, אלא שגם יתפתח וגם יתרבה מספר החקלאים. שלכן בטוחני שהחלק הבלתי חקלאי לא רק שלא יפריע בזה, אלא שגם יסייע, והרי סוף סוף בעלי והשקפת עולם אחת הם, ועברו ביחד כמה מצוקות ותלאות, שעל ידי זה מתקרבים עוד יותר איש לרעהו. אבל פשוט גם כן שאין לכפות על החלק הבלתי חקלאי שיוותרו על כל עיניהם בשביל התפתחות הצד

אדמו"ר שליט"א

תנז

החקלאי. ומוכרחני לומר שבתכנית הכפר נכללת לא רק התפתחותו בתור מושב חקלאי, אלא גם חלק המלאכת־יד וגם בתור מרכז חב"די תרבותי בשביל כל ארצנו הקדושה, שזה קשור במוסדות חנוך מתאימים, בתי ספר למלאכה, בתי חנוך לבנים ובנות וכו', שבודאי בקר אותם כבודו בהיותו בכפר חב"ד.

אכפול תקוטי אשר כבודו מצדו יסייע ככל התלוי בו להתפתחות כפר חב"ד בכיוון למטרת התיסדותו, לא רק על ידי שיאפשר השגת ההלוואות עתה, אלא גם בעתיד באם יודרש סיוע כגון זה, וכמו שדברנו כאן, מבלי שעל ידי זה ישתנה אפילו במקצת צביון כפר חב"ד וצורתו.
בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ה'רלח

ב"ה, ב' אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה' ברוך שי

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון ערב ש"ק, און צו מיין גרויסע איבערירעשיונג דערמאנט איר גאָרניט וועגען דעם ענין הידוע פון דער בית הכנסת, און קיין טעם אויף דעם ניט דערמאָנען האב איך אין אייער בריף ניט געפונען, און דאס וואס איר שרייבט אז עס איז דאָ פיל צו שרייבען, איז דאָס ניט אויסגעהאלטען, ווארום לויט דעם, איז אמווייניגסטען א העלפט בריף וואָס מען שרייבט האט מען ניט געדארפט שרייבען און אפשר נאך מער ווי א העלפט.

בייגעלייגט איז דא א קאָפּיע פון א מכתב כללי אין פארבינדונג מיט דער ספר שמות פון וועלכען מיר קומען איצטער, וועלכעס וועט אייך זיכער אינטערעסירען. און בשולי הגליון אויך א קצת ביאור אין דער פראגע וואָס

ה'רלח

מו"ה ברוך: ליטוויץ, מט' קלעמעס. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתמג, ובהנסמן בהערות שם.
מכתב כללי: ראה לעיל אגרת הי'.

איר שרייבט, חאטש עס איז דאָ פיל צו שרייבען, און אזוי ווי אין יעדער ענין פון תורה וועלכע איז ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, פונדעסטוועגען באפרייט דאס ניט צו שרייבען לפחות וויפיל מעגליך איז,

איך האף אז חנוכה האט איר געצונדען ליכטלעך אין אייער גאנצער סביבה ניט רעכענענדיק זיך וואָס די צייט אויף דעם איז ווען עס איז טונקעל און פינסטער אין גאס און צינדן דוקא וואָס מער און מער און דוקא על פתח ביתו מבחוץ והנמשל מובן. — און גרייט זיך אויך לפורים, אויפטאן, כלשון המגלה "עמי הארץ — מתייהדים".

בברכה לבשו"ט.

ובשאלתו בתניא (עו, א): ובין מדרגה למדרגה טרם שיגיע למדרגה עליונה ממנה הוא בבחי' נפילה ממדרגה הראשונה — פארוואס מוז זיין די נפילה טרם שיגיע למדרגה העליונה?

די ערקלערונג אין דעם: מען האַלט און געפינט זיך אין אַ בעשטימטע מדרגה — דורך דעם וואס מען טוט, טראכט און הארעוועט אין די ענינים וואס בריינגען עס צו דער מדרגה. אויף צוקומען צו (אנאנדערע) א העכערע מדרגה — דארפן זיך אריינלייגען און פארטיפען זיך אין אנדערע העכערע ענינים, און נאך אַ בעשטימטע הארעוואניע אין זייער פארשטאנד און געפיל קומט ער צו למדרגה עליונה יותר. — מען קען אבער ניט זיין אריינגעטאן און פארטיפט אין צוויי סארטען ענינים מיט אמאל, מוז מען אויפהערען צו ליעגען און טאן אין די פריערדיגע ענינים, מפסיק זיין פון זיי — במילא פעלט אויך דער רעזולטאט פון דעם טאן — מדרגתו הראשונה. עס בלייבט אבער אַ רושם.

למשל: אַ גוטער רעדנער וועט דורך א התלהבות'דיקע רעדע בריינגען זיינע הערער ביז צו טרערען בפועל אויב נאך עס זאל רעדען א צווייטער נאך אבעסערער פון עס און וועגען אַזאך וואס איז מער און טיפער נוגע די צוהערער — וועט ער זיי בריינגען צו וויינען אויפן קול, אדער "ארויס פון די כלים" מרוב שמחה.

נאכדעם ווי דער ערשטער האט געענדיגט און **איידער** דער צווייטער האט "דערנומען" דעם עולם — זיינען באס עולם קיין טרערן אין די אויגען אויך ניטא, חאטש אַ רושם פון די געפילען בעת דער רעדע איז יא דא. — כמובן, דער רעדנער (אין נמשל) איז דער שכל. די רעדע — וועגען גדולת הבורא, שפלות האדם וכיו"ב. וק"ל.

ה'רלט

בי"ה, ב' אדי"ש, תשי"ז

ברוקלין

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד אדי"ר:

(א) כיון שלימוד התניא הוא אחד מהשיעורים ששמענו כמה פעמים אודותו מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע שהוא מסוגל לכמה ענינים, מהנכון שנוסף על לימודו תניא כפי שכותב, ילמוד גם כן כפי שנחלק התניא לימות השנה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר, וכמובא במורה שיעור, והרי בודאי יכול להבין לימוד זה גם עתה אף שמוכן שכשילמוד כל התניא איזה פעמים תה"י הבנתו יותר עמוקה, וכמו בכל חלקי תורתנו שבכל פעם שלומדים מחדש נתוסף גם בהבנה והשגה, וע"ד מאמר רז"ל אי אפשר לביהמ"ד בלא חידוש.

(ב) בשאלתו לשיעור החומש, הוא: שביום ראשון בשבוע לומדים פרשה ראשונה של הסדרה של השבוע, וביום שני פרשת שני עד שלישי וכו' וכן בכל שבוע פרשה אחת ליום מהסדרה של השבוע.

(ג) בשאלתו לשמות החלקים של ספר התניא וכו', — יעיין במ"ש בזה בתניא הוצאת קה"ת ברוקלין, בהערות שבאו לבסוף הספר ושם חלקיו, ונדפס ג"כ בחוברת בפ"ע: מפתחות ספר התניא וכו'.

(ד) במ"ש אודות מדת הכעס והגאווה, — כמו בכל הענינים דרך התיקון בזה הוא צעד אחר צעד, וההתחלה להתעכב שלא להביע הכעס או הגאווה בדבור, שע"י מתמעטת ההתפשטות שבמדה וכנראה במוחש, וביחד עם זה גם להתבונן בעת התעוררות מדה מ"ש בתניא פרק מ"א בתחלתו, ומהנכון שיהיו שגורים דברים אלו בפיו ומה טוב שידע אותם גם בע"פ וכמבואר מהתחלת הפרק עד דף נ"ו ע"ב, ובפרט שידוע בכתבי האריז"ל אשר ע"י כעס נחלפת הנשמה, וראה בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע י"ט כסלו תרצ"ג ביאור מרז"ל כל הכועס כאילו כו'.

(ה) בודאי למותר לעוררו ע"ד ההכרח והחובה שעל כל אחד היכול

לעשות בזה — להתעסק בהפצת המעינות תורת החסידות עד שיגיעו גם חוצה. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

,

ה'רמ

ב"ה, ב' אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה' ניסן שי

שלום וברכה!

. . . אינו כותב ע"ד התרב[ות] מספר החבירות המשתמשות בהמקוה,
אבל בודאי מתעסקים בזה ככל הדרוש, ואף שפעולות אלו אינן נדפסות
במכ"ע, אבל ידוע עיני ליובאוויטש בכל מקום שבאים, להתעניין בכל עניני
היהדות אף כי לא תמיד באופן רשמי . . .

בברכה לבשו"ט

ה'רמ

מו"ה ניסן שי: פינסק, קסבלנקה. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'סו, ובהנסמן בהערות שם.

ה'רמא

ב"ה, ג' אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה' חיים אליעזר שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ה אד"ר וכן המברק שקדם לו, ואחכה להמשך בשורות הטובות לא רק בהנוגע להאברך אודותו הבריק, אלא גם בשאר הענינים, ויה"ר שיהי' בקרוב.

כיון שאינו מזכיר ע"ד השיעורים שלומד ברבים, בודאי שנמשכים הם כדבעי, וכדבעי ע"פ שו"ע היינו שמתגדל השיעור מזמן לזמן וכהציווי דמעלין בקדש, ומתגדל הן בכמות והן באיכות, ז.א. הוספה במספר המשתתפים והן באיכות הוספה יותר בלימוד הענינים ולהעמקה יותר.

וזכות הרבים ונוסף ע"ז גם זכות שבטו מסייע, וכמ"ש שמרו אמרתך גוי' יורו משפטיך גוי' כל שבט לוי שבני חורין היו במצרים (מצרים וגבולים) ע"י אמרתך ומשפטיך*, שהוראה כללית היא על כל שית אלפי שנים דהוה עלמא, ובפרט בגלות האחרון ובאחרית גלות זה שדומה במיוחד לגלות מצרים וגאולה העתידה בדומה היא לגאולת מצרים וכמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו, שהכוונה דוקא בגלות וגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

בברכה ובפ"ש כל המשתתפים בהשיעורים שי

(*) ראה ת"י דברים לג, ט. חזקוני שמות ה, ד.

ה'רמא

מור"ה חיים אליעזר שי: הבר, פתח תקוה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד"שצח, ובהנסמן בהערות שם.

ה'רמב

ב"ה, ג' אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה אד"ר והקודמו, בס כותב אודות פעולות בכרס חב"ד ובמסגרת צעירי אגו"ח, ובודאי ימשיך במנהגו טוב זה להודיע על דא וכל המפרט ה"ז משובח, נוסף למ"ש כ"פ שכתובה זו מוסיפה במרץ ע"ד מרז"ל בהנוגע לשבטי י"ה, אלמלא ה"י ראובן יודע וכו' . . .

במ"ש אודות ההצעה שקבל להכנס בהנהלת צעירי אגו"ח וכו' גם בזה כתבתי כ"פ שאודות ענינים כאלו צריכים לדון על אתר, כיון שההחלטה תלויה בכמה פרטים ופרטי פרטים, והנקודה התיכונית היא שמוכרח הפעולה בממדים היותר רחבים וגדולים בהפצת המעיינות חוצה, וכאז"א מאנ"ש ועאכו"כ מהצעירים מחוייבים בזה, ופשיטא שההתחייבות שלו לא תוגרע ע"י שלא נכנס בועד פלוני או הנהלה פלונית כי ההתחייבות באה לא ע"י בחירות או מינוי של בני אדם אלא שזהו תפקיד הנשמה להאיר חלקו בעולם ואלו שזכו למאורות החסידות באיזה אופן שיהי אם רב או מעט פשוט שהפצת החסידות בכלל זה, ולא רק בכלל זה אלא בעיקר זה, ז.א. שכל הפצת עניני היהדות צ"ל חדורים רעיון זה של החסידות, וכמובן מתואר זהר הקי אשר פנימיות התורה היא נשמתא דעניני נגלה שבתורה, וק"ל, ובמילא מ"ש שאם לא יכנס בהנהלה לא יעמוד בנסיונות, אין לזה מקום וההחלטה בזה תלויה כנ"ל בפרטי פרטים הנ"ל שבהם הנקודה ניצול כשרונות ויכולת להפצת המעיינות באופן הכי פעיל.

במ"ש אודות שני אברכים שנתקרבו ואח"כ נתרחקו וכו' מובן איך הדבר מבהיל, וההבהלה לא פחותה היא גם מהפרט שכותב שלא ידעו שהנ"ל נתרחקו! היאומן כי יסופר? ועיין ב"ב ח' ע"ב תליסר שנין דלא חזיא לי והשתא נמי דעתאי עלויהו, שמשמע שאם לא ה"י דעתי עלויהי לאחר תליסר שנין, גם ע"ז קאי השאלה שלפני זה, שבקתיה להימנותך, עי"ש ואם בזמן הש"ס דאכשור דרא ובחז"ל הדברים אמורים עאכו"כ בפלטריין של מלך ובימינו דעקבתא דמשיחא חשך כפול ומכופל, ומובן שדברי אלה מטרותם שיבואו לידי פועל ולא רק בהנוגע לאחרים שתושלל אפשרית דתופעות האמורות, אלא גם בהנוגע להנ"ל, שבטח ישנו מקום לתיקון, וכידוע הלימוד

דפסח שני, הובא בהיום יום פסח שני, ויה"ר שיהי' התיקון ע"ד המבואר באגרת התשובה סוף פרק ט' הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא שני דפים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

ה'רמג

[ג' אדי"ש תשי"ז]

. . . וכבר כתבתי לאיזה מאנ"ש, אשר למרות שמחד גיסא גדול החשך מאשר לפנים בדורותינו אלה חשך כפול ומכופל, הרי לאידך גיסא בכמה ענינים רואים במוחש יותר ברור ובבהירות מאשר לפני זה [וכמ"ש על סוף ימי הגלות, יתבררו ויתלבנו ויצרפו וגו'], ואחד מהענינים שנראים עתה ברור יותר אפילו לאלו הרחוקים מתורה ומצות, הוא הקישור ההדוק שבין הגשם והרוחני, הפנימיות והחיצוניות, שדיעה זו הולכב ורויחת אפילו בין האינם יהודים, בחכמת הרפואה, בחכמת התכונה, בחכמת הפיזיקה וכו' ופשיטא בין בני ישראל (שע"ז מובן עוד יותר ההכרח דהפצת המעיונות נשמתא דאורייתא, וביחוד בין אלו העוסקים בגופא דאורייתא).

ובהנוגע לנידון דידן, הנה כל אלו שזכו וזוכים לקחת חלק בעניני תורה ומצוה ובפרט במוסד חינוך על טהרת הקדש וביחוד מוסד המייחד נשמתא דאורייתא וגופא דאורייתא, בריאות הגוף שלהם תלוי בבריאות הנשמה שלהם שהיא בעיקרה תלוי באותו הענין שהוא השער שלהם להעלות כל עניניהם מלמטה למעלה ולקבל כל ההשפעות שלהם מלמעלה למטה. ועד"ז הוא בהנוגע לכת"ר שמוכרח הדבר שיוסיף אומץ כו"כ בעבודתו בקדש בביסוס והתפתחות המוסד הק' בו זוכה לעבוד, וע"ז יתוסף בבריאות הגוף גם כפשוטו. ויתוסף גם הצלחת הטפולים הרפואיים שייעצו אותו, ומ"ש שציווהו לנוח, אפשר למנוחה בכמה אופנים, ובנדון זה צריכה המנוחה לא רק שלא תחליש בהעבודה בתו"א, אלא שעוד תוסיף בזה.

. . . ואחרון חביב — להודעתו מהכנס נכדו בקרוב לעול מצות, ואשר

התחיל להניח תפילין חדש לפני זה, — יהי רצון שיקבל עליו עול תורה ועול מצות בשלימות, ויגדל להיות חסיד (בדוקא) ירא שמים ולמדן.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

תמהתי במ"ש הוא שהיום ז.א. כ"ה אד"ר התחיל נכדו להניח תפילין, ובכ"ה אד"ש נעשה בן יג' שנה, כי אף שכתוב בהגהות הרמ"א (או"ח סי' נ"ה) שנעשה — בשנה מעוברת — בן יג' שנה באדר שני, הנה לבד שהר"ש הלוי חולק ע"ז אלא שלא נפסקה הלכה כמותו שמובן שזהו לחומרא [ואפשר גם לקולא במקום שיש עכ"פ חשש איזה שהוא], משא"כ בהנוגע להנחת תפילין, שבלא"ה הובא במג"א להניח שני חדשים לפני זה, ומובא בהיום יום שמנהגו הוא להתחיל בשני חדשים קודם. ואפילו לפ"ד הרמ"א להתחיל להניח ביום הבר מצוה (שאין אנו נוהגים כזה כלל כנ"ל) עכ"פ כדאי להתחיל להניח חודש ויום א' לפני זה וכמובא באירחון חיים להרה"צ מספינקא סי' ל"ז.

ה'רמד

ב"ה, ג' אד"ש, תשי"ז

ברוקלין

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז אד"ר:

כבקשתו יזכירוהו ואת זוגתו תחי' על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע למילוי משאלות לבבם לטובה לחו"ק.

ולפלא שאינו מזכיר דבר מההוספה בלימוד תורת החסידות דא"ח והשתדלות מתאימה בהכרח השעה בהפצת תורת החסידות אשר תגיע גם חוצה, וקשור הוא זב"ז כמבואר באגה"ק של רבנו הזקן ד"ה סגולה (להולדת) בנים. נדפס בסידור מאה שערים, עיי"ש.

במ"ש אודות לתת צו לעושי רצוני וכו' אין זה נוהג כלל בבית הרב והזן ומפרנס לכל בטובו בחן ובחסד וברחמים ימציא לו פרנסתו ופרנסת ב"ב מידו הקדושה והרחבה.

תסה

אדמו"ר שליט"א

בודאי משתתף בהתועדות אני"ש ובפעולות אני"ש לתכלית האמורה לעיל
ויוסיף בזה כהציווי דמעלין בקדש.

בברכה.

ה'רמה

ב"ה, ג' אדי"ש, תשי"ז

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף מיט דער גוטער בשורה פון דעם געזונט
בעסערונג פון אייער טאכטער שתליט"א, און איך האף אז צו דער צייט פון
באקומען מיין בריף פילט זי אייער טאכטער נאך בעסער און עס זאל גיין פון
גוט צו נאך בעסער, און איר זאלט האבען פון איר און אלע אייערע פיל אמת'ן
נחת וואס דאס איז אידישער נחת.

וואס איר שרייבט וועגען א עצה, — עס איז גלייכער אין אזא פאל ווי
איר באשרייבט, ניט צו אריינמישען זיך צווישען דער טאכטער און איר מאן
שיחיו, וואס דענסטמאל וועלען זיי סוף כל סוף זיך אויסגלייכען, און אויב
אפילו מען קען ניט אויסמיידען דאס אריינמישען זיך פון אנדערע, איז אויך
גלייכער אליין דאס ניט טאן, וואס דענסטמאל וועלען די אנדערע אויך
אויפהערען טאן דאס, זעהענדיק אז דער צווייטער צד טוט דאס ניט, און
מעגליך אז עס איז ניט שטענדיג גרינג צו פועל'ן דאס בא זיך אבער נעמענדיק
אין אכט, אז דאס איז די טובה פון אייער טאכטער, וועט מען מן הסתם
קענען דאס פארווירקליכען.

און אזוי ווי מיר גייען דאך איצטער צו די טעג פון פורים זאל השם
יתברך וועלפען אייך צו אנזאגען גוטע בשורות גאר אין גיכען.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'רמו

בי"ה, ד' אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

האברך זאב דוב שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מי"ב אדי"ר, ובמ"ש בפירוש תיבת אחד שבק"ש, שמצא כתוב שהוא כנגד ז' מדות עליונות והארץ שהיא מלכות, והוקשה לו, שהרי גם מלכות נכללת בז' מדות.

והענין בספירות יובן גם מפירוש תיבת אחד שע"פ גלה שהח' הם ז' רקיעים וארץ, שמזה מובן ששני ענינים במלכות, כמו שהיא רקיע השביעי או כמו שהיא ארץ, ז.א. ספי' המל' ברקיעים וספי' המל' בחילוף משמים לארץ, והוא ע"ד ספי' המל' כמו שהיא בעולם האצילות שביעית לששת המדות שבאצילות, וספירת המל' כמו שהיא שרש לבי"ע או ענין המלכות כמו שהיא גילוי שבכל מדה וספי' המל' לעצמה, עיין בדרושי המסעות שבלקו"ת ובשה"ש ד"ה שחורה אני (ח' ב'), באמ"ב ובדרך מצותיך שרש מצות התפלה בביאור אחד ועד. ובכ"מ.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'רמו

זאב דוב שי: סלונים, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'נא, ובהנסמן בהערות שם.

ה'רמז

ב"ה, ד' אדר ב', תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד סניף . . .
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מפעולותיהם עד עתה, ובודאי שההצלחה בהעניינים — תעורר בהם תוספת כח ואומץ להרבות בהפעולות כמה פעמים ככה, הריבוי בשני העניינים, הוספת סוגים חדשים בפעולותיהם, והוספה בהפעולות הקיימות כבר, והרי כר נרחב במחנם הטי' לפעולות מכל המינים, ובכל הפעולות ישנו תמיד מקום להחדיר הנקודה התיכונה הנקודה החסידותית, וכמובן גם מביטוי הזהר הק' שפנימיות התורה היא נשמתה דאורייתא, דכשנתוסף חיות בהנשמה באיזה אבר שיהי' מתוסף תומ"י חיות גם בהנשמה שבשאר האברים, שהרי אי אפשר לחלק בנשמה ולהבדיל בין חלקה שברגל לבין חלקה שבמוח בהנוגע להחיות שבהם.

אף שבהנוגע להפעולות שבזה זקוקה הנשמה לאברי הגוף, המחולקים זה מזה, מתחלקת ג"כ הפעולה מתאים להאבר.

והוא ע"ד המבואר בדא"ח בכ"מ, בהנוגע לאדם העליון, אשר האורות פשוטים הם, וההתחלקות בא מצד הכלים, וכמשל גוון הנראה במים לעין הרואה ותלוי בהכלי בו נמצאים המים, הלבן הוא או אדום או ירוק.

בטח למותר להדגיש הדיוק מכבר בלשון חוצה, שהעבודה צריכה להתפשט גם חוצה, ז.א. בחוגים ההולכים ומתרחבים ומתפשטים, שבוה נכלל ג"כ חוג, שבמצב העכשוי, איננו רוצה בעניינים אלו, ואפילו כזה שמראה ג"כ אותות התנגדות.

ומסוגלים ימים אלו להחדרת עניינים האמורים חוצה עד לקצה האחרון והתחתון, שהרי נכנסנו לחדש הפורים, אשר עליו אומרת תוה"ק, החדש — ז.א. כל ימי החדש — אשר נהפך וגוי' לשמחה ליום טוב.

וענין נהפך, תוכנו, אשר גם הענינים שאינם בטוב הנראה והנגלה, מסוגל
הוא חדש זה, להפכם לשמחה וליום טוב נראים לעיני בשר.

בברכת הצלחה.

בתור השתתפות חד פעמית בהוצאות צאגו"ח — מוסג"פ המחאה ע"ס
ג"פ חי.

ה'רמח

ב"ה, ד' אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דיין בריף פון אדר"ח אדר שני, אין וועלכען דו
שרייבסט פערשידענע בקשות.

זיכער איז איבעריג צו באטאנען אז אידען בכלל און בני ישיבה בפרט
זיינען אלע זייערע ענינים אפהיינגיג אן זייער אויפפירונג אין ענינים פון תורה
ומצות, וכמה שכתוב אם בחקותי תלכו, ופירש רש"י והוא מספרא, שתהיו
עמלים בתורה ואת מצותי תשמרו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם וגו' און די רז"ל
זיינען מדייק דעם לשון, עמלים בתורה, פירוש, אז וואס פאר א כשרונות מען
זאל ניט האבען קען מען צוקומען צו ממלא זיין דעם ציווי דורך עמל,
וכמאמר רז"ל יגעת ולא מצאת אל תאמין, און אויך פון דער אנדער זייט, אז
אפילו דער וואס האט די בעסטע כשרונות, און עס קומט עס אן גרינג דער
לימוד התורה וקיום המצות מצד טבעו הטוב, מוז אבער אויך ער מוסיף זיין
אין התמדה ושקידה ביז אז אויך בא עס זאל זיין די הנהגה פון עמלים,

און בפרט אז מען האט א ספעציעלע בקשה וועגען זיך און בהנוגע צו בני
בית, איז די הוספה אין דאס אויבען געזאגטע א הכרחית מכל שכן וקל
וחומר.

איך האף אז אלס צוגאב צו די שיעורים וואס דו האסט, היטסט דו
אויך די דריי שיעורים בחומש תהלים ותנאי הידועים, און אויך לויטן מאמר
רז"ל יהיב פרוטה לעני והדר מצלי, גיסטו יעדער וואכען טאג פארן דאוונען

תסט

אדמו"ר שליט"א

אין דער פריה א פאר סענט אויף צדקה והשי"ת זאל דיר מזכה זיין צו
אנאגען בשורות טובות אין דאס אלעס וואס דו שרייבסט אין דיין בריף.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ה'רמט

בי"ה, ד' אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יצחק דוד שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו, בו כותב אודות פעולותיו הטובות (נוסף על מילוי
ענינו בהנוגע לביהכ"נ, גם) בהנוגע להנקודה דהפצת המעינות חוצה, ובטח
מוסיף בשני הענינים גם יחד, כי פשיטא שלא רק שאין בזה סתירה אלא עוד
מסייע ענין אחד לחבירו, וכמובן גם מדבר משנה, מצוה גוררת מצוה. והרי
רואים הענין גם במוחש, וכידוע פתגם, כ"ק מו"ח אדמו"ר, קליבען גשמיות
און זייהען רוחליות שבחדא מחתא אמר זה. זמה טוב שבמקום שמבקר
ומשפיע יתבונן בהאנשים דעל אתר ע"מ לבחור מביניהם מי שיוכל להמשיך
הענינים לאחר כך ובטח יש למצוא מתאים לזה עכ"פ במדה חשובה אם לא
בשלימות, אלא שכמו בכל הענינים יוצרך לחינוך והרגל בזה, שלכן נצרכה
התבוננות בעוד מועד, ולמען יוכל לשדל את זה שימצא בכדי שיסכים בלבב
שמח ומתוך חפץ ורצון ויורהו הדרכים איך לעשות בזה, מובן שכוונתי בזה
לא לאיש אחד שיתעסק בכל המקומות שמבקר הוא שזהו דבר הקשור
בקישורים גדולים מכמה טעמים אלא שבכל ביהכ"נ ומקום ימצא איש מאנשי
המקום, וק"ל, והשי"ת יצליחו גם בזה.

בברכה להצלחה בכל הענינים, והשי"ת יעזרהו ויצליחו לצלל כחותיו
במילואם בכרם חב"ד בענין ומקום המתאים — סו"ס.

ה'רמט

מו"ה יצחק דוד שי: גרונר, שיקגו. אגרת נוספת עליו — לעיל. ה"ל.

ה'רנ

ב"ה, ה' אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה הלל שי

שלום וברכה!

במענה על המכתב מג' אדי"ש עם המוסגר בו, בו כותב אודות האשה אשר ישנו רופא אומר ומגביל הזמן שיכולה להתעבר שאינו מתאים לספירת ימי טהרה וכו' ושואל עצתי בזה.

הנה לא ביאר כוונתו, כי בודאי אין מקום לשאלה להתיר להני"ל שלא כדין ח"ו ובפרט שידוע שבזמן האחרון **כמה** רופאים **מומחים** המערערים על ודאיות הבחינות עליהן מבססים הרופאים את חוות דעתם בקביעות הימים הראוים ביותר לעיבור, וצ"ע מי הם המרובים אם המערערים או המחזיקים בנכונות בחינות אלו, ובכלל כל ענין בחינות אלו נתחדש בשנים האחרונות, שבמילא מובן שאפילו לדעת המחייבים הודאות אינה בשלימות, ומובן שיש בזה עוד אופן והוא שהרופא המטפל בה יתן לה סממנים או זריקות המקצרים זמן הווסת, שלכן יוגמר בהקדם ויהי' די זמן לספירת ימי טהרה וכו' אבל גם בזה צ"ע, כיון שטפול זה אין כל התוצאות שלו ברורות למדי, וגם ספק קרוב לשלילה אם שוות הן התוצאות בכל אחת ואחת, שלכן אי אפשר לדעת השפעתו על העבור, שכל שינוי קטן בזה עלול לגרום תוצאות רבות, ולכן אם הרופא יחשוב ע"ד טפול מעין זה, נכון יותר שלא יהי' ע"י זריקות חזקות אלא שינסה לשנות לאט לאט ווסתה והתלוי בזה באם אפשרי הדבר, והעיקר בכל הענין הוא שתשמור על חוקי ודיני טהרת המשפחה במילואם וכן בענינים הקשורים בזה ובפרט באשה והם עניני הצניעות שבתוכם כיסוי הראש, ועי"ז יהי' מקום להניח ברכות השי"ת כלשון הזהר הק' (חלק ג' קכ"ו ע"א) בעיא איתתא לאתכסיא כו' ואי עבדת כן מה כתיב בניך כשתילי זיתים כו' מתברך כו' בבנין בבני בנין, עיי"ש.

התענגתי בתכנית הלימוד של המכון שצירף למכתבו, ויה"ר שחפץ ה'

ה'רנ

מו"ה הלל: מדליה, לידו. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תתקכג, ובהנסמן בהערות שם.

תעא

אדמו"ר שליט"א

בידו יצליח לנצל הזדמנות זו להחזקת היהדות האמיתית והפצתה ברוח ישראל סבא וכיון שכותב שהוא המיסד וגם העומד בראש בודאי בידו להבטיח (באווארענען) שיהיו כל הלימודים על טהרת הקדש ולא יתערב רוח זר ח"ו בתוכו. . . .

ובפרט שהרי נמצאים אנו בחדש הפורים אשר עליו אומרת תוה"ק החדש — ז.א. כל ימי החדש — אשר נהפך וכו' לשמחה וליום טוב,

וענין נהפך, הרי תוכנו, אשר גם הענינים שאינם בטוב הנראה והנגלה מסוגל הוא חדש זה להפכם לשמחה וליום טוב נראים לעיני בשר.

בברכה.

ה'רנא

ב"ה, ה' אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' הרב עזריאל זליג שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — בו כותב ראשי נקודות מהנעשה אצלו, ולפלא ההפסק ארוך ממכתב אחד לחבירו ואם הסיבה שאין מה להודיע, הרי התמי' גדולה עוד יותר שהרי ידוע הציווי שצ"ל כל יומא ויומא עבד עבדתי ובפרט בתקופתנו דדרא דעקבתא דמשיחא שמוכרח הפצת המעינות חוצה, ואם על כאו"א לעסוק בזה עאכו"כ תמים ובת תמים וק"ל. ומה שאומרים אשר ישנם עכובים וכו' כבר מבואר בתורת החסידות שכל העכוב הוא בשביל שינצחו אותו ויתגברו עליו ולא בא בשביל שיעכב בפועל ופשוט, ויה"ר שעכ"פ מכאן ולהבא ימלא את האמור

ה'רנא

הרב עזריאל זליג שי: שרפשטיין, סיסניטי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'תקכג, ובהנסמן בהערות שם.

וחפץ ה' בידו יצליח לעשות את מחנם הט' מחנה חסידותית, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולפורים שמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

בשאלתו בענין מחנה קיץ היומי, — מובן שנכון הדבר, אלא שלא רק להמשיכו כמו שהוא, אלא לגדלו ולפתחו כהציווי דמעלין בקדש.

ה'רנב

ב"ה, ה' אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון יום החמישי, אין זעלכען איר שרייבט וועגען זיך, דעם לערנען און דעם מצב ביראת שמים, און איר [זיי]ט מסיים בבקשת ברכה.

והנה ידוע דער ווארט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, אין דעם דיוק הלשון גשמי ברכה, אז א ברכה איז אזוי ווי גשם, וואס נאכדעם ווי עס איז געווען חרישה און זריעה, העלפט דער גשם צו מצמיח זיין פירות, אזוי אויך אין רוחניות, ווען עס איז פראן פריער די חרישה, דאס איז דער קבלת עול, און די זריעה, דאס איז דער לערנען בהתמדה ושקידה און הנהגה טובה בקיום המצות, העלפט די ברכה צו מצמיח זיין פירות בתוספת מרובה — בתורה וביראת שמים.

און איך בין זיכער אז ווען איר וועט טאן אין איינקלאנג מיט דאס אויבען געזאגטע, וועט מקוים ווערען בא אייך דער מאמר רז"ל יגעת ומצאת.

והיות אז צו יעדער זאך מוז מען האבען סייעתא דשמיא, וואלט געווען

ה'רנב

דער ווארט: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'רצ, ובהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

תעג

א גלייכע זאך, אז יעדער וואכען טאג פארן דאוונען אין דער פריה זאלט [אי]ר געבען א פאר סענט אויף צדקה, און צו זיין זהיר בקיום המצות בהידור ככל האפשרי, און איינווירקען אויף אייערע חברים, אז אויך זיי זאלען זיך אויפפירען אזוי, זיכער איז איבעריג צו מדגיש זיין דעם פסק המשנה (אבות פרק ג') אז ווען מען וויל אז עס זאל זיין חכמתו מתקיימת, וואס די משנה רעט דאך וועגען חכמת התורה, דארף זיין יראתו קודמת לחכמתו, דער ענין פון יראת שמים*, און אזוי ווי לימוד התורה איז מען מחויב יעדער טאג מחדש, ווארום יעדער טאג אין דער פריה מאכט מען דאך א ברכת התורה פון דאס ניי, אזוי אויך דארף אלע טאג זיין דעם יראתו קודמת, ובימינו אלה בפרט – איז פיל גרינגער און טיפער די קליטה פון יראת שמים ואהבת השם, דורך לימוד תורת החסידות [וועלכע איז כולל אויך די ענינים פון תורת המוסר, (זעה בארוכה בקונטרס תורת החסידות לכ"ק מו"ח אדמו"ר)] ומרומז גם כן בהלכות יסודי התורה פרק ב' הלכה ב': והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן כו' ויראה מהן חכמתו כו' ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול וכו' ויפחד וכו'.

והשם יתברך זאל העלפען אז כל האמור לעיל זאל זיין בא אייך בהצלחה און זאלט אנזאגען גוטע בשורות אין דעם.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'רנג

ב"ה, ה' אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב סדר לימודו, ואשר עדיין מתקשר לרכז עצמו וכו'.

יבקש את המשפיע שלו להורותו הפרקים בתניא המדברים בענינים כגון אלו, ואיך שאל יפול לב האדם עליו ע"י מלחמות היצר ואדרבה וכמבואר שם

(*) ראה אבות דר"נ רפכ"ב.

בארוכה, וידועה הבטחת תורתנו הק' יגעת ומצאת, ובפרט שנכנס ללמוד בישיבה מיסודם של רבוה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע המעוררים ר"ר על כאו"א מהלומדים בה להצלחה בעמלם בתורה ובמצות. ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור ואשר מוסיף מזמן לזמן ומעלה בקדש ומשפיע גם על חבריו בכל זה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'רנד

בי"ה, ז' אדר"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם ממוצש"ק, ובמ"ש בהנוגע לסניף תו"ת אשר במחנם הט', כבר ידוע הדין אשר אפילו דאניס רחמנא פטרי' הרי כמאן דעביד לא אמרינן, וכנראה זה גם במוחש, כן ידוע שעניי עירך קודמין . . .

פשוט אשר מראש ניתנו להם היכולת והכחות לעשות בזה באופן שיבא לידי פועל (שמזה מובן ג"כ שאין בזה אונס) ואין הדבר תלוי אלא ברצונם, אלא שכיון שגם ברצון ישנו חיצוניות הרצון ופנימיות הרצון ורואים שהרצון דעד עתה לא פעל, בטח לא רתמו (ניט איינגעשפּאַנט) בזה אלא חיצוניות הרצון, ומוכרח שיהי' נוגע לפנימיות הרצון ואז יצליחו . . .

בודאי ינצלו ימי הפורים בנחנם הט' גם להפצת המעיונות חוצה.

בברכת פורים שמח ולבשו"ט.

תעה

אדמו"ר שליט"א

ה'רנה

בי"ה, ז' אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה אלי' ליב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק, בו כותב אשר ישנם נוסחאות שונות בנגוני
חב"ד, ושונים גם מכמו שנדפסו בספר הנגונים.

הנוסחאות שנמסרים מחסידים לחסידים יש מקום לומר ששתיהם
ממקור אחד באו, ז.א. שזהו נגון חבד"י אלא שבמשך הזמן המקבלים
ומוסרים שינו או הוסיפו, וכידוע בטבע בני אדם, ובמקום שאין לברר איזה
נוסחא מבוססת יותר, יש לשמור על שתי הנוסחאות, משא"כ במקום שיש
פלוגתא בין נוסח שנתאשר ע"י רבים וע"י קבלה מאיזה דורות, ומצד השני
ע"י מועטים ושאינן יודעים באיזה אופן באו לנוסח זה, אז יש לבכר הנוסחא
המקובלת.

ומהנכון הוא, שאותם הנגונים בהם קבל אחרת מהרשום בסי' הנגונים,
יבקש המומחה לזה לרושםם בתוי נגינה ולשלחם לכאן לחי' ניחוח בצירוף
סדר ההשתלשלות איך באה הנוסחא אליו וישתדלו כאן לברר בזה את
האפשרי.

בודאי ינצלו ימי הפורים הבע"ל באופן הדרוש, ובנקודה התיכונה הפצת
המעיינות חוצה והשי"ת יצליחו בכה"ע.

בברכת פורים שמח.

ה'רנה

מו"ה אלי' ליב: רבין, כפר חב"ד. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"א ג'תסט.

ה'רנו

ב"ה, ח' אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לפלא שבכל הידיעות המתקבלות מאה"ק ת"ו בהנוגע להתועדות, לפגישות ולהתועדות שבין אנ"ש, בדוחיים בהנוגע לפעולותיהם וכיו"ב, אין מזכירים שמו, והרי ידוע מאמר רז"ל זרוק חוטרא לאוירא אעיקרא קאי, שמזה מובן אשר גזע מחצבתו פועל בו בפעולה שענינה בעולם המעשה, ובפרט שהרי למד בישיבת אחי תמימים ב . . . ואין לך דבר בעולם ההולך לבטלה ואבוד, ועאכו"כ בהנוגע ללימוד בישיבה חסידותית חדורה חיות ואור, ואפשר שעדיין מחכה הוא לאיזה דחיפה והזמנה מבחוץ לו וא"כ פליאה גדולה על זה, כיון שחיים אנו בתקופה שכל רגע ממנה הרת עולם הוא, שלכן גדול ההכרח לנצלו וככל הדרוש ובמילואו, ואם בהנוגע לכאו"א הדברים אמורים עאכו"כ בצעירים אשר מרצם עדיין בתקפו ומספר השנים מעת צאתם מהישיבה ומכותלי בית המדרש איננו גדול, שלכן גם השפעת הסביבה האויבת לישיבה ולהנלמד בישיבה ג"כ רק בהתחלתה.

מובן שבהאמור אין העיקר שיודיע לי מהנעשה, והעיקר הוא הבפועל ממש. בכל זה מטבע בני אדם, אשר כשיודעים מראש שאודות פעולותיהם עליהם להודיע לאחרים, גם זה מזרז אותם לפעול בתוספת כח ובתוספת מרץ ואומץ, נוסף על הענין, שכאשר מבשרים טוב בהאמור משמחים ומקיימים עי"ז מצות ואהבת לרעך כמוך שהוא כלל גדול בתורה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

תעז

אדמו"ר שליט"א

ה'רנז

בי"ה, ח' אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במש"כ ע"ד מנהגו לסיים עבודתו בחצות עש"ק — כיון שהשותף
דורש שינוי בזה יעשה התרת מנהגו ע"י ג' כהוראת תוה"ק.

ע"ד סדר לימודיו לאחרים — מובן שתלוי זה במהותם של אלו. ובכל
אופן כדאי שיה"י בהלימודים גם לימוד הלכות הצריכות בחיי היום יומיים
מקצור שו"ע וכדומה.

בענין תפלתו — פשט המנהג שכיון שמתחילין עם הציבור, הנה אף
שהש"ץ וחלק מהקהל ממהרין מתפלל כל נדיב לב במתינות אף שמתאחר
ע"י. וכבר נאמר תכין לבם תקשיב אזנך.

ה'רנח

בי"ה, ח' אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בטח למותר לעוררו בקשר עם האפשרויות שנתנה לכ' מההשגחה
העליונה להדפיס דבריו — שמהנכון ביותר וביותר לנצלה ככל האפשרי
להפצת מעינות החסידות (עד שיגיעו גם) חוצה. והרי — על נושאים אחרים
גם אחר יכול לכתוב, משא"כ בהנוגע לחסידות שנוקקים לזה שראה מאורות
תורה זו ועסק בה, והענין בגדר מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים שדוחה
אפילו ת"ת שכל חפצים ואפילו חפצי שמים, לא ישוו בה.

ה'רנט

ב"ה, ט' אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מיום 5/3.

כאשר תודיע שמה העברי בצירוף שם אמה, יזכירה לברכה למילוי משאלות לבבם לטובה ובפרט בענין שידוך טוב ומתאים, ומענינים העיקרים בזה שימהרו ברכות בורא העולם ומנהיגו בהאמור, שתחליט בתוקף הכי גדול, אשר כשתמצא זיווג המתאים ותנשא, תנהיג ביתה על יסודי התורה והמצוה כיאות לבנות יהודים אמיתיות, בשמירת חוקי ודיני טהרת המשפחה, כשרות, שמירת שבת וכו'. ורואים במוחש שכל זה תלוי ברצון האשה בעלת הבית, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, וכאשר השם יתברך הרואה ללבב יראה שהחליטה בזה על מנת לקיים כן בפועל. תתקרב על ידי זה ברכתו ברכת השי"ת שתמצא זיווג בקרוב ממש.

במה שכותבת אודות עניני פרנסה, לפלא קצת, כיון שלפי המצב בארץ ישראל עתה, מחפשים אחרי אלו שיכולים לעזור בעניני רפואה בבתי חולים ובבתי הבראה וכיוצא בזה.

ובמה שכותבת שצריך לדבר בעברית, בטח למדה השפה קצת והשאר הרי אפשר ללמוד גם במשך עבודתה, ואפשר שאינה מחפשת משרה במרץ הדרוש, ויהי רצון שגם בעניני פרנסה תצליח ותבשר טוב.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

במזכירות שלי אין כותבים צרפתית, ולכן בא המענה בעברית אבל היא מצדה יכולה גם להבא לכתוב צרפתית, כיון שקורא הנני שפה זו.

ה'רס

ב"ה, טי"ת אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתב[ן] מט"ז וכח אד"ר, אין וועלכען איר שרייבט וועגען
די פארהאנדלונגען מיט די פארשטייער און פרעזידענטען פון די שולען.

ובשאלתו אין דעם ענין פון דעם מיקראפאן, —

עס איז ברור הדבר אז דאס איז א איסור גמור צו באנוצען דעם
מיקראפאן אין שול, ניט נאר שבת, נאר אויך יום טוב טאר מען ניט באנוצען
דעם מיקראפאן, און אלס צוגאב וואס דאס ווערט געטאהן בפרהסיא און
אויך בפלטרין של מלך זה בית הכנסת, פון דעם איז פארשטענדליך, אז דאס
באנוצען דעם מיקראפאן קומט גאר ניט אין באטראכט,

ווי אזוי צו ריידין מיט די פארשטייער פון די שולען, — דאס ווענדעט
זיך, אין דער וועג דורך וועלכער מען קען שנעלער איינווירקען, אז זיי זאלען
דאס אויפגעבען, וואס אין דעם איז פראן פאלען וואס עס ווערט געטאן דורך
שטריינגע פאדערונגען, און אייניגע פאלען דוקא דורך א פארקערטער וועג,
ערקלערען מיט דרכי נועם וועגען דעם אפקלאנג וואס דאס נוצען דעם
מיקראפאן קען האבען, סיי אין חוץ לארץ און סיי אין ארצנו הק' ת"ו, וואס
די שול און די מתפללים וועלען באטראכטעט ווערען ווי א רעפארם געגען
תורה ומצות, און ווען מען וויל אפילו נוצען דעם ערשטען וועג, איז גלייכער
צו ריידין פריער מיט די אנוועזענדע מאחורי הפרגוד, אז זיי זאלען שטיצען
דעם שטאנדפונקט בא זייערע אסיפות.

בודאי ינצלו — ומכינים עצמם באופן הדרוש לזה, — את ימי הפורים
הבע"ל להפצת המעיונות חוצה נוסף על ענין יום זה, ובפרט ע"פ המבואר
בכ"מ מיוסד על מאמר תקוני זהר, פורים כפורים, ויה"ר שיהי' זה בהצלחה
מופלגה ויבטלו כל המונעים ומעכבים ובפרט אשר ימי חדש זה עליהם אומרת
תוה"ק החדש — זאת אומרת כל החדש כן הוא — אשר נהפוך להם לשמחה
וליו"ט,

ה'רס

וענין נהפוך הוא אשר אפילו ענינים שאינם טוב הנראה והנגלה מסוגלים ימי חדש זה להפוך אותם לשמחה ולילה טוב נראים לעיני בשר.

בברכת הצלחה.

ה'רסא

ב"ה, ט' אדי"י תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

לפלא שכל הזמן אין ממנו כל ידיעות, וכנראה שאפילו אחיו שי' אין יודעים מהנעשה אתו עמו, אלא שבהזדמנות נודעתי אודות הכתבת שלו, ובאתי לעוררו, אף כי פשוט הוא, אשר, כמו שאיש הישראלי בכלל — כל הנולד להורים מבני ישראל כל ימיו יהי איש ישראלי, ולא עוד אלא שאפילו אלו שאין הנהגתם מתאימה לזה ככל הדרוש, עליהם נאמר כל ידח ממנו נדח וסו"ס יקוים פתגם רז"ל זרוק חוטרא אאורא אעיקרי קאי . . . כן הוא בהנוגע לבני הורים חסידים.

איני יודע פרטי הנהגתו עתה, הקביעות עתים שלו בלימוד התורה בכלל, ובלימוד תורת החסידות בפרט, אבל מובן שיש חשש, כיון שנמצא בפנה רחוקה שלא באה תוספת וחיוזוק בענינים אלו ובעניני תומ"צ בכלל, ומזה מובן, ע"פ המבואר בכמה מקומות, שישנם רק שתי דרכים, (א) או להתגבר על ההעלמות וההסתרים בהפנה בה נמצאים ולקיים שם הציווי דמעלין בקדש וכל המוסיף מוסיפין לו, (ב) או באם מאיזה סיבה אין מתגברים על העלמות אלו, שאז ההעלמות מתגברים על האדם, וכמ"ש ולאום מלאום יאמץ כשזה קם וכו', מוכרח הדבר להעתיק מקום מגורו לעיר בה נמצאים כמה וכמה מבני ישראל החרדים לדבר ה', שאז גם הנסיונות מתמעטים, וכיון שסו"ס עושים אחת משתי אלה, הרי יפה שעה אחת קודם.

בטח שומר שלשת השיעורים בחומש תהלים ותניא הידועים, ואחכה לבשו"ט בכל האמור.

בברכה.

ה'רסב

ב"ה, י" אדר"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ברוך שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון מוצש"ק ויקרא, ד.ה. געשריבען געווארען אין דעם חדש אדר שני, וואס דעם גאנצען חדש איז מען מרבין בשמחה און עס איז עטליכע טעג פאר פורים וואס דענסטמאל איז דאך די שמחה עד דלא ידע, איז ניט קוקענדיג אויף דעם אלעס, איז ליידער דער אינהאלט און דער עיקר די שטימונג פון אייער בריף, ניט פורים'דיק, און אפילו ניט שמחה'דיק, און נאך אלע סברות און טעמים וואס איר שרייבט אין אייער בריף, בלייבט נאך אלץ דער ציווי השי"ת, וועלכער איז ניט נאר דער בורא עולם נאר אויך דער אנפירער פון דער וועלט, עבדו ה' בשמחה, וואס זיכער ווייסט השי"ת פון אלע פרטים און דאך זאגט ער אן, מען זאל זיין בשמחה.

וואס פון דעם ווייסן מיר דריי זאכען: א) וויבאלד אז הקב"ה פאדערט דאס, איז דאס זיכער אין דער קראפט און מעגליכקייט פון דעם מענטשן, ווארום עס איז דאך אין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו וכשהוא מבקש אין מבקש אלא לפי כחן, ב) אפילו אין אזא מצב, איז פראן פון וואס צו זיין בשמחה, מען דארף נאר ניט וועלען פארמאכען די אויגען ניט צו זעהען דאס. ג) לויט ווי עס איז ערקלערט אין פילע ערטער און פון זיי אין תניא פרק כ"ו, איז אדרבה, אז מען וויל אויספירען און מנצח זיין די מלחמה און ווער רעט נאך א שווערע מלחמה, מוז מען זיין דוקא בשמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדנוד דאגה ועצב בעולם, ווי ערקלערט דארט אין תניא בארוכה,

און עס איז אויך באוואוסט דער ווארט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, אז א סאלדאט גייענדיק צום פראנט, זינגט א מארש

ה'רסב

מו"ה ברוך: ליטוויץ, מט' קלעמעס. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תחמג, ובהנסמן בהערות שם.
דער ווארט: ראה גם לעיל אגרת ה'ק, ובהנסמן בהערות שם.

פון נצחון ושמחה, חאטש דאס איז נאך איידער מען איז פאקטיש אריין אין דער מלחמה, און דער צוגאנג מיט דעם שטארקען בטחון אין דעם נצחון ושמחה, איז דאס אליין פארשטארקט און פארשנעלערט דעם נצחון פון דער מלחמה.

ויהי רצון אז אפילו די שוועריקייטען וועגען וועלכע איר שרייבט אין אייער בריף זאלען אויך נהפך ווערען אויף, צוהעלפען אין דער הצלחה פון דער זאך, וכמה שכתוב אויף דעם גאנצען חדש, והחדש — ד.ה. אלע טעג פון חדש, און בפרט פורים — אשר נהפך וגו' לשמחה וגו' ליום טוב.

בברכת פורים שמח ולבשורות טובות.

ה'רסג

ב"ה, י" אדר"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' אדר"ש.

בעת רצון אזכיר את בתו . . . שתליט"א על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לרפוי"ק ולרפוי"ש.

ובמ"ש שהוא הי' מקבל ע"ע איזה ענינים והוספה, לדעתי קבלה מתאימה בהתאם לדרישת והכרח השעה היא השתדלות בהפצת מעינות תורת החסידות (עד שיגיעו גם) חוצה, ומובן שכוונתי לחסידות חב"ד, כיון שיש לו השפעה בתוככי בני הישיבה הרגילים לביאורים והסברות גם לימוד החסידות צ"ל באופן כזה, והוא ימצא רק בחסידות חב"ד, ומה טוב שגם בעל בתו ש"י, דאשתו כגופו דמיה, יקבע בכל יום לימוד בתורת החסידות הנקראת בזהר הקי' אילנא דחייא ונשמתא דאורייתא ולית תמן אחיזה לכל ענינים הבלתי רצוים (כדברי רעיא מהימנא ומובא גם באגרת הקדש לרבנו הזקן הידוע), ובמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה יתוסף בעיני חיות גם להקרובים אליו, וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'רסד

בי"ה, י"א אדר ב', תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה מנחם זאב שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת שני מכתביו עם הפרובס המוסגרים בהם, ובהם ניכר עוד יותר וואס חסידות האט אויפגעטאן אפילו באלו שלכאורה אין צ"ל חסר להם בהבנת התורה ובקיום המצות, כי תיכף בהתחלת הביאורים עירב שני הענינים דתורת האצי' ותורת הבריאה עם תורה מחכ' נפקת או מבינה, אשר אף שאבא מקנא באצי' ואמא בבריאה הנה שני הנ"ל ענינים נפרדים הם, ובדוגמא — תורת האצי' מדברת באלקות (שמות) שהרי זהו העולם דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד, ותורת הבריאה מדברת בנמצאים, וע"ד המבואר בלקו"ת ד"ה במאי קמיפלגי במתיבתא דרקיע, ובכל א' מאלו ישנו האופן שמדובר ע"ד כמו שהעובר נמצא בטפת האב — מחכ' נפקת, תושב"כ — או בהרחב והתחלקות לפרטים בבטן האם וביציאתו משם — בינה תושבע"פ — וכו', וכנראה שהכותב גם לא הרגיש בכל זה אף שקרא בספרי חסידות חב"ד, אלא שלא שם לבו כו' וק"ל.

בודאי ישתדלו לנצל ימי הפורים לא רק בד' אמות של הישיבה אלא גם בחוצה וכציווי המוחלט יפוצו מעינותיך חוצה.

בברכה לבשו"ט ולפורים שמח.

ה'רסד

מו"ה מנחם זאב שי: גרינגלס, מונטריאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תתע, ובהנסמן בהערות שם.
ה'תרפ"ט: עלי ההגהה מהקדמת מוהריא"ז מרגליות לס' "צבי לצדיק".

ה'רסה

ב"ה, י"א אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת נשי ובנות חב"ד סניף בני ברק,
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבן מב' אדר ב' והקודמו, בו כותבות אודות הרפיון
שנראה בפעולות הסניף ושואלות עצה בזה מה לעשות בכדי שיהי' הסניף
קיים גם להבא.

ומובן ופשוט שאם בכל הזמנים והמקומות ציוו רז"ל מעלין בקדש, על
אחת כמה וכמה בתקופתנו זו ובארץ הקדושה, וכיון שאין כל ספק בזה, ז.א.
שהסניף צריך להיות קיים ואדרבה עוד להתפתח, בודאי ישנם הנשים
והאנשים שיכולים להביא זה לידי פועל וישנם האופנים והדרכים. וכיון
שדברים אלו תלויים בתנאי המקום ובפרטי האישים, מהנכון הוא
שתתאספנה כולן יחד לטכס עצה איך להחיות הפעולות להבא ולפתחן, ואז
הרי אפשר שגם אלו שהיו מקודם בהנהלת הסניף ומסיבה נחלשה
השתתפותן, תחזורנה לעבודתן בסניף, וכיון שכנ"ל צריך לפתחו ולהגדילו
יתוספו עליהן גם בפעולותיהן ואין הדבר תלוי אלא ברצון, כי היכולת ישנה
במילואה.

ובפרט שימי הפורים ממשמשים ובאים וסגולתן להאיר בעולם ולעורר
עוד הפעם כמה גדול כחה של אשה הישראלית, ואפילו בזמן דהסתר אסתיר
פני ביום ההוא, אפשר לה להאשה בפעולותי' לעשות גדולות וגם נצורות,
וק"ל.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור בקרוב ולפורים שמח.

נ.ב.

מוסג"פ השתתפותי הסמלית בפעולות הסניף להצלחה.

ה'רסו

בי"ה, י"א אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר ניסן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מעש"ק, ונהניתי במ"ש אודות ההתועדות באנטווערפן, ומהנכון בזה ובכגון דא להמשיך הקישור עם הפנים חדשות שנפגש אתם לא רק בהנוגע לגשמיות אלא גם ברוחניות ע"י שילוח קונטרסים ולקוי"ד וכיו"ב מתאים לכאו"א . . .

ובמ"ש אודות הישיבה, יה"ר שיוסיפו התלמידים וההנהלה וכל השייכים לזה כאו"א בענינו, ויזכו למלאות רצון רבותנו נשיאנו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להתפתחות תו"ת ככל האפשרי וככל הדרוש ואפילו העלמות והסתרים יהפכו לטוב,

שהרי נכנסנו בחדש הפורים, אשר עליו אומרת תוה"ק, והחדש — ז.א. כל ימי החדש — אשר נהפך וגוי' לשמחה וגוי' ליום טוב,

וענין נהפך, הרי תוכנו, אשר גם הענינים שאינם בטוב הנראה והנגלה, מסוגל הוא חדש זה להפכם לשמחה וליום טוב נראים לעיני בשר.

בברכת פורים שמח ולבשו"ט.

ה'רסו

מוה"ר ניסן: נמנב, משפיע ישיבת תות"ל בצרפת. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'תתצב, ובהנסמן בהערות שם.
ההתועדות באנטווערפן: ראה לעיל אגרת ה'רכב.

ה'רסז

בי"ה, י"ב אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מיי"ט אדי"ר עם הפ"נ המוסגר בו, שיקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ונעם לי לקרות בו אשר עלה בידו להפיץ ספרי התניא, ובודאי ממשיך בזה בצירוף הסברה לכל אלו שנותן הספר להם אודות ענין החסידות וההכרח בה בפרט במיוחד בתקופתנו דטשטוש ערכין וחוסר בהירות עד כדי להחליף טוב ברע ורע בטוב וחשך לאור ואור לחשך, והרי דבר הוא שנקראת תורת החסידות בשם מאור שבתורה נשמתא דאורייתא ואור התורה.

במה ששואל לפרטים נוספים בההדרכות שנגעתי בן במכתבי הקודם, — מובן שאין לקבוע בזה מסמרות, כיון שלא רק אין דיעותיהם שוות אלא שאין אחד דומה לחבירו.

ובמה שכותב אודות היסח הדעת, כמדומה גם העירותי במכתבי הקודם שהיסח הדעת הוא היפך המלחמה בדעת בלתי רצוי, כי הענין כפשוטו וכמשמעו, היסח לענין אחר.

מה שכותב אודות עצות לעורר השמחה, מבואר הענין בכמה מקומות ומהם בספר התניא וכמצוין במפתח שם.

ויהי רצון אשר מתאים לפתגם הידוע של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שלמרות גודל הענין דחשבון הנפש, צריך הוא להעשות בזמנים מיוחדים דוקא וכדרך הסוחרים, שאיזה פעמים בשנה עושים חשבון זה, כי באם יתעסקו בזה על כל צעד ושעל, לא לבד שלא יועיל אלא שיזיק. גם הוא יאחז בהנהגה זו, וידחה החשבון לחדש אלול ולערב ראש חדש וכיו"ב, ומתוך שמחה ירבה בפעולות להאיר חלקו בעולם וגם זה ישפיע בדרך אור חוזר על הגדלת האור בנפשו פנימה.

וימים אלו מסוגלים להתחלה טובה בזה, עד שגם העלמות והסתרים

ה'רסז

חלקה נדפס בלקו"ש ח"י ע' 250 חלקה כחט"ז ע' 635 והושלמה ע"פ העתק המזכירות. פתגם הידוע: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ד"ז, ובהנסמן בהערות שם.

דעד עתה לא רק שלא יפריעו אלא עוד יהפכו למסייעים, שהרי על חדש הפורים אומרת תוה"ק, והחדש – ז.א. כל ימי החדש – אשר נהפך להם וגוי לשמחה וגוי ליום טוב.

וענין נהפך, תוכנו הוא, אשר גם הענינים שאינם בטוב הנראה והנגלה מסוגל הוא חדש זה להפכם לשמחה וליום טוב נראים לעיני בשר.

בברכה לבשו"ט.

ה'רסח

ב"ה, י"ב אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ישראל שי

שלום וברכה!

... כיון שחותם שראש ישיבה חסידותית הוא, בודאי למותר לעוררו על אודות ההכרח להפיץ לימוד החסידות נוסף על ההנהגה בדרכי החסידות בחוגים הכי רחבים, והרי ישיבה עתה הוא פנס אור, להאיר את כל הסביבה מכש"כ וק"ו ממה שהי' תפקיד הישיבה בעבר, וכיון שתלמידי הישיבות הורגלו בהסברה ארוכה ורחבה פשוט שאם לימוד החסידות יהי' באופן דברק המבריק פתגמים ואמירות בלי הסברה לא יתקבלו אצל התלמיד כדבעי וכדרישת השעה, ועל ראשי ומנהלי הישיבות הזכות וגם האחריות להחדיר לימוד חסידות באופן כזה דוקא, כמו שהוכרחו לשנות כמה ענינים בישיבות בכדי להלחם נגד הרוחות בלתי מצויות ובלתי רצויות המנשבות ברחוב הדורשות חיסון מיוחד של כאו"א מבניי, וק"ל.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור ולפורים שמח.

ה'רסח

מו"ה ישראל שי: גרוסקין, ירושלים.

וכיון שתלמידי: ראה גם לעיל אגרת ה'רסג.

ה'רסט

בי"ה, י"ב אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה רפאל נחמן שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק והקודמו, בו שואל פירוש מה שכתבתי לו
שיכול לנצל כשרונותיו בחינוך חב"ד . . . נוסף על לימודו עם כתת תלמידים,
צריך הוא להתעניין בהשפעה על מבוגרים, שבודאי יש בזה גם אופנים שהם
ע"מ לקבל פרס. ואם לעי"א אינם יש להשתדל ליוצרם. ופשוט שאין לחכות עד
שאחרים יתעסקו ויבואו אליו בהצעה מפורטת, כי בתקופתנו זו צריך להיות
יוצר המשרה ג"כ . . .

בברכה לפורים שמח,

מ. שניאורסאהן

ה'ער

בי"ה, י"ב אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב אודות לימודו בישיבה, ואשר לפ"ד אינו
מצליח בזה כ"כ וסברא אצלו לשינוי להסתדרותו בעתיד הקרוב.

מובן שפתרון בעיית זה תלוי בכמה פרטים בהנוגע אליו ובהנוגע לבני
משפחה, ולכן יתייעץ בזה עם ידידיו הנמצאים במקום ומכירים בזה ככל
הצורך, ומובן שההכרח להביא בחשבון אשר בשנים אלו דגילו הוא זמן

ה'רסט

הרה"ח . . הכהן: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'שלא, ובהנסמן בהערות שם.

תפט

אדמו"ר שליט"א

המסוגל ללימוד התורה, ובאם ימעט בזה עתה או גם יצא מכותלי הישיבה, ספק גדול הוא אם יעלה בידו לתקן את זה מה שיחסיר עי"ז בעתיד, ובכל אופן יהי קשור זה בקישורים גדולים ביותר, שלכן במקום ספק יש להכריע להדיעה להמשיך הלימוד ככל האפשרי.

כיון כשנמצאים במבוכה ועומדים לפני פתרון שאלה זקוקים לסייעתא דשמיא ביותר שאת וביתר עז, מהנכון כדי לזכות לסיוע זה, שיוסיף בענייני תורה ומצות, ובזה גם הפרשה לצדקה איזה פרוטות בכל יום חול קודם תפלת השחר, ושישמור על התקנה דאמירת שיעור תהלים חדשי – כפי שנחלק התהלים לימי החדש – בכל יום גם בש"ק ויום טוב אחרי תפלת השחר, ושיבדקו את התפילין שלו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'רעא

ב"ה, י"ב אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד סניף: כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח אתמול לילה לרגלי הכינוס שיתקיים ביום הפורים הבע"ל:

חגיגה מוצלחת, ובפרט במילוי חלקכם בהתפקיד לך כנוס את כל היהודים שיֵעָשׂו גם בחייהם היום יומיים עִם מרדכי שלא יכרע ולא ישתחוה לשום עבודה זרה, וכהודעת חכמינו שכל אחד ואחת מהיהודים כופר בעבודה זרה, פירושו עצמות היהודי שוללת כל הֶזֶר לישראל סבא הנצחי, והכל יעשו צעירים ביהדותם היינו התלהבות מרץ ושליטת פשרות, ולקיים מה שקבלו

כבר מסיני, שקיום זה זוהי הדרך למילוי נפל פחדם על כל העמים ולנצחון על כל שונאיהם נצחון יהודי אמיתי בר קיימא. בברכת פורים.

מנחם שניאורסאהן

המברק בטח נתקבל במועדו, ובדאי יודיעו לכאן מהנעשה. ות"ח מראש.

בכבוד ובברכת פורים,

מזכיר

ה'ערב

בי"ה, י"ב אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ווען מען האט שוועריקייטען אין פרנסה, זאגען אונז חכמנו ז"ל אז עס איז גוט צו מרבה זיין בצדקה, און אויב אפילו מען קען ניט פארגרעסערן דעם סכום, זאל מען דאס אבער פארטיילען צו געבען אפטער, און בפרט מסוגל דאס טאן איז אין די וואכען טעג אין דער פריה פארן דאוונען און פארן דאוונען מנחה צו געבען עטליכע סענט אויף צדקה.

אין דער פראגע פון בייטען דעם געגענט, איז דאס א גלייכע זאך וויבאלד די אידען זיינען אוועקגעגאנגען פון דארט, און נאך מער איז דאס נוגע ווען עס האנדעלט זיך וועגען קינדער, און השי"ת זאל אייך העלפען עס זאל אייך אנקומען גרינגער ווי איר שטעלט זיך פאר.

ביגעלייגט איז דא א טשעק פון איינע פון די קופות של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, און איר וועט דאס אריינטאן אין איינע פון אייערע עיני פרנסה און דאס זאל אייך בריינגען א צוגאב הצלחה בפרנסה בכלל.

בברכה לבשו"ט ולפורים שמח.

ה'רעג

ב"ה, י"ב אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . במ"ש אודות נסיעה לכאן, מובן שבד"א באם יש מוצא לכסף אבל פשוט שאין מקום להכנס בחובות, ובמ"ש אודות נסיעה באנית מסע, מובן שזה מופרך הן מטעם הבריאות והן מטעם איבוד זמן.

בהנוגע לנסיעה באני' באם כנ"ל יש כסף על זה ונסיעה שאינה קשורה בחילול שבת **כלל**, ובזמן שלא יגע כלל בעבודתו בקדש בהרשת ובהסכמת זוגתו תחי' – יש להתענין אודות זה.

בודאי ינצלו ימי הפורים להתפתחות מוסדות הרשת ובנקודה התיכונה הפצת המעינות חוצה.

בברכה לבשו"ט.

ה'עדר

ב"ה, ט"ו אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . דא"ג במה שכותב שמצטער על אשר אמו תחי' צריכה לעבוד בגיל כזה, מובן שלא כל העבודות שוות, אבל באופן עיקרוני דוקא בגיל כזה צריכים להשתדל שיהיו עסוקים באיזה עבודה שמועיל לענין היסח הדעת ממיוחדים וכו' ורואים במוחש שעבודה (מתאימה לבריאות הגוף) היא מהענינים ההכרחיים לבריאות האדם.

תקוטי שיש לו קביעות עתים בתורה ובזה גם קביעות עתים בלימוד תורת החסידות ומזמן לזמן מוסיף בזה מתוך בריאות והרחבת הדעת.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'ערה

ב"ה, ט"ו אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ובמ"ש בסיום מכתבו ווי ארויסצוקריכען, — כבר מלתי אמורה לכמה מאנ"ש, שהוא ע"י ההשתדלות דהפצת המעניות חוצה ככל הדרוש, שאז במדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה מתקשרים המשתדלים בזה למעלה הרבה ובד"מ נעמט מען ארויס מענינים הבלתי רצוים, וק"ל. וכשנמצאים במקצת עכ"פ למעלה מהשטח בו הורגלו, רואים איך שכל החילוקי דיעות והסיבות הגורמות לסכסוכים **אפסיים** הם אפילו ע"פ שכל האנושי עד שמתפלאים איך זה מבליים במו"מ זה זמן של שעות ימים וחדשים **ומושקעים** בענינים כאלה, וק"ל. והוא ע"ד המבואר בנוסח ע"ח מה שחטאנו לפניך ביצר הרע, אשר ישנם ענינים שאפ"י יצר הרע אין מסית עליהם עד כדי כך אין להם מקום באנושיות, אלא שמגרים היצר הרע ומחטיאים אותו יותר על מה שרוצה מצ"ע, וק"ל.

ויה"ר שסו"ס יבטלו כל העלמות והסתרים ולא רק שלא יפריעו אלא עוד יסייעו, שהרי התורה אומרת על חדש הפורים, והחדש — ז.א. כל ימי החדש — אשר נהפך להם וגו' לשמחה וגו' ליום טוב.

וענין נהפך, הרי תוכנו, אשר גם הענינים שאינם בטוב הנראה והנגלה, מסוגל הוא חדש זה להפכם לשמחה וליום טוב נראים לעיני בשר.

בברכה.

נ.ב.

בטח ניצלו ימי הפורים כדבעי, ויה"ר שיבשי"ט בזה.

מסיבה נתעכב השילוח ובנותים נתקבלו מכתביו מימי יא, כד אד"ש ד, ו, ניסן. — וכנראה שעדיין ממשיכים בהנהגה הנ"ל.

בכל שעה ושעה נמשך, וגם בעוה"ז שלנו, צירוף חדש של שמות הוי' (ואדני) שם המיוחד והעצם (והמגן שלו), שקדושתו גם כאן **בגלוי** (שלכן אסור להגה אותו בדיבור). הצירוף מהוה את הזמן, ואם לאזן דאס ניט "פארפאלן גיין" ח"ו. ומנצלים אותו וממלאים אותו בתוכן "מתאים". וכמובן מאפס קצהו הנרמז בהפר"כ ובהמכ' של חבריו שי' וגם שלו!

ה'רעו

ב"ה, ט"ז אדי"ש, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

נעם לי להכירו, עכ"פ בכתב, ולקבל הידיעה המשמחת ע"ד נשואיו בקרוב. שהרי כל ישראל בבחינת קומה שלמה, ושמחתו של כל אחד ואחת בישראל היא גם שמחתו של הכלל. ובפרט על פי תורת החסידות המזגישה אהבת ישראל ביותר וביותר, עד שאהבת ישראל, אהבת התורה ואהבת השם הכל חד הוא.

וביחוד שמחה של חתונה, שהוא ענין של דורי דורות, שלכן נוסח הברכה המקובל והמקודש "בנין עדי יד". והדיוק בזה ג"כ במשל הבנין, שהעקר בו היסוד שיהא חזק ומוצק, ולא נוגע בזה דעת העובר ושב וכו'. ויסוד הבית היהודי המבטיח שיה"י בנין עדי עד, הוא התורה והמצוות, שאושר איש הישראלי תלוי בהן לא רק ברוחניות כ"א גם בגשמיות, שהתורה היא תורת חיים, כפשוטו ג"ה, בעולם הזה הגשמי.

בברכת מזל טוב מז"ט.

ה'רעז

ב"ה, ט"ז אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו אשר מצב בריאותו הולך וטוב, ולפלא שמאז ועד עתה אין ממנו ידיעות נוספות, וכנ"א זהו סימן שנסתדרו כל העניינים (וכמנהג אנ"ש שמכמה דורות התאוננו בזה עליהם נשיאינו הק' אשר אין כותבים כשהכל שלום וטוב), ותקותי שעכ"פ מכאן ולהבא יקח חלק פעיל בפעולות אנ"ש בלונדון ובכלל במדינת אנגליא, וכל המרבה בזה ה"ז משובח

ה'רעז

גם בעניניו הפרטים. ומובן ג"כ שאין כל הנ"ל פוטרו מקביעות עתים בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות, וביום השבת ולפעמים גם בימות החול עבודת התפלה, והרי כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע השקיע בו כחות נפשיים שמזכותו הוא להוציאם אל הפועל בשלשת הקוים דתורה עבודה וגמילות חסדים ופשוט, ויהי רצון אשר גם העכובים המדומים ואפילו האמיתיים וכן העלמות והסתרים יהפכו לטוב ולא רק שלא יפריעו אלא שעוד יסייעו, וכסגולת חדש הפורים אשר תוה"ק אומרת עליו, והחדש — ז.א. כל ימי החדש — אשר נהפך להם וגוי' לשמחה וגוי' ליום טוב.

וענין נהפך הרי תוכנו, אשר גם הענינים שאינם בטוב הנראה והנגלה, מסוגל הוא חדש זה להפכם לשמחה וליום טוב נראים לעיני בשר.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ה'רעה

ב"ה, ט"ז אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נפוצה השמועה אשר חברי . . . החלו להקל בכבוד זקני . . . ומובן התמ"י וגם הצער שבדבר שהוא היפך הגמור מהוראות רבותינו נשיאינו הק' זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, שהזהירו כ"כ על גודל הענין דואהבת לרעך כמוך, וכידוע מכמה אגרות הקדש שלהם, וידועים ג"כ מכמה הוראות וסיפורים הנמסרים בעל פה מדור לדור.

ובהתבוננות קלה במאמר רז"ל הבא להלן, אפילו גם ללא נבון דעת נקל, עד כמה מופרכה הנהגה כזו, והוא המאמר, בנין ילדים סתירה, סתירת זקנים בנין, זאת אומרת, אשר אפילו ענין שהתורה מעידה עליו שבנין או סתירה הוא בכל זה סופו של דבר, שבנין הבא מילדים הרי זה סתירה וסתירה הבאה מזקנים הרי זה בנין, ואין כאן מקומו לביאור הדבר, אבל ההוראה בהנוגע לפועל ברורה.

לרוב פשיטות הדבר בודאי גם שורותי דלעיל תספיקנה לשרש ולעקור הנהגה האמורה, ויהי רצון שתה"י הפרת והתרת חכם שהיא עוקרת למפרע,

תצה

אדמו"ר שליט"א

והתקרבות והתקשרות והתאחדות כל חב"ד יחד, תרבה בברכות רבותינו נשיאינו הק', ותמהר אותן לטוב לכאו"א מהם הוא וב"ב שי', בכל המצטרך להם מנפש ועד בשר,

עדי יקויים היעוד, ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד, אשר הכלי לזה הם גוי אחד בארץ.

בטח יאשרו קבלת מכתבי זה, ות"ח.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ה'רעט

בי"ה, ט"ז אדר שני, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר משה שי' המכונה ד"ר בהרב

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו וכן החוברת ששלח, ונעם לי לקרוא שחזר הביתה לשלום. וכיון שזה עתה חגונו ימי הפורים, שזכרם לא יסוף, שבימי הפורים האלה הי' ונהפוך הוא שישלטו היהודים המה בשונאיהם, יהי רצון שיקוים הדבר גם בימינו, שהרי לא חסרים המנים גם עתה.

בהמשך לענין פורים, ובקשר למה שכותב שכשעלה על ההר שאומרים עליו שהוא הר סיני, לא הרגיש שזהו אותו ההר, בטח לדכותי' למותר להדגיש שכל חשיבותו של הר סיני הוא שקבלו תורה מסיני, וחשיבות זו בעינה היא כששומרים את התורה כדבעי, שהיא תורת חיים, ז"א הוראה בחיים היום

ה'רעט

שכשעלה על ההר: בעת כיבושו ב"מבצע סיני". ראה לעיל אגרת ד'תתצ, ובהנסמן בהערות שם.

יומיים, ותורת עולם, היינו נצחית, המחייבת את איש היהודי בכל מקום וזמן, ושעל ידה נעשה עמנו עם עולם, עם נצחי.

ועל פי תורת החסידות, אחד מיסודותיה הוא – ההכרה שכל יהודי בנפשו פנימה קשור הוא קשר של קיימא בתורה, תורת חיים, ובמצוותי, אף שבחיצוניותו עושה לפעמים דברים שאינם מתאימים לזה. שלכן שיטת החסידות היא לקרב את כל איש הישראלי מתוך אהבת ישראל להחזירו לתורה מסיני, ואין בזה משום כפי' על דעתו ורצונו הפנימי והאמתי, אלא הסרת ההעלם והקליפה המכסים על נקודת נפשו הפנימית, וזהו סוד ההצלחה בעבודה לקרב את בני ישראל לאביהם שבשמים, וזוהי שיטת אנשי חב"ד ההולכים בדרכי נועם ובשביל האהבה, אבל מבלי להעלים על האמת מה היא תורה מסיני ובהדגשה אשר ההבנה במח ורגש שלב צריכים לרדת מעולם המחשבה והרגש לעולם המעשה בפועל ממש, תכלית האדם. וכבר הובטחנו לא ידח ממנו נדח, וסוף סוף כל אחד יחזור להמקור ממנו לוקח, אשר נמצא גם בכל אחד ואחת בנקודה הפנימית של נפשו.

בידעי עד כמה מתענין כ' בעניני הנפש, חושבני שאין הוא נרעש ונפחד מהקושיות שמקשים המאטעריאליסטים בנקודות בהן נגעתי לעיל.

וזוהי ההוראה דימי הפורים, אשר ההתחלה וההכנה ל"ונהפוך הוא אשר ישלטו המה בשונאיהם" היתה "כנוס את כל היהודים" לקשרם באמונה בהשי"ת והליכה בדרכיו.

אשמח להתבשר טובות גם בהאמור, ות"ח מראש.

בברכה.

דרך אגב, ידוע לי אשר כמה מחסידי חב"ד היו מהראשונים במבצע אודותיו כותב ואשר בשבת הראשונה בעזה ערכו "שלש-סעודות" בנוסח החב"די.

ה'רפ

ב"ה, ט"ז אדי"ש, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"מ בעל מדות עסקן
בעל מרץ ורב פעלים איש המעלה בנשיק וכו' מוה"ר
יצחק מאיר הכהן שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מיום ועשי"ק פקודי עם הטופסים המוסג"ב. ות"ח על
שימת לבבו והזריזות בזה, וכידוע מאמר החכם אשר אין שמחה כהתרת
הספקות.

ויהי רצון אשר בקרוב ממש תחל התקופה שלא יהי בה הצורך
להתעסק בענינים של סור מרע, שאז אפשר יהי לנצל כל הכוחות בענינים של
עשה טוב,

— שבצעם זהו אחד החלוקים היסודיים של תורת החסידות ותורת
המוסר, שהראשונה מדגישה את הקו דועשה טוב להרבות האור, ועל דרך
מרו"ל אי אפשר לעולם בלא בשם ובלא בורסי, אשרי מי שאומנתו בשם —
בקיום היעוד ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

בכבוד ובברכה.

ה'רפא

ב"ה, ט"ז אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה מזמן — כ"ז טבת — שלא נתקבלו ממנו כל ידיעות, ותקותי אשר

ה'רפ

מוה"ר יצחק מאיר: לוי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תפט, ובהנסמן בהערות שם.

משתתף בפעולות אני"ש והתועדות שלהם, השתתפות כדבעי, זאת אומרת לא רק בגופו אלא שגם משפיע על מכיריו וידידיו שגם הם יעשו ככה והרי זהו תוכן דהפצת המעינות חוצה, שגם אלו שלעת עתה בחוץ הם ואין רצונם להכנס לפנים יביאו אליהם המעינות, שאז סוף סוף יתעורר בהם החשק ליהנות ממעינות אלו במילואם ולהכנס לפנים ולפני ולפנים, וגודל הענין וגודל השכר לדכוותי אין זקוק לאריכות. ויהי רצון שיעשה זה מתוך שמחה והרחבת הדעת, ויבשר טוב בהנוגע לעצמו ולזוגתו תחי'.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'רפב

ב"ה, ט"ז אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
מו"ה שלמה שי'

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג בעתו פון אייער בריף, און אויך איצטער באקומען די ידיעה וועגען דער הצלחה פון דער פורים פארשטעלונג, און דעם ווארימען איינטייל וואס איר האט גענומען אין דעם, און השם יתברך זאל העלפען איר זאלט קענען מקיים זיין דעם ציווי, מעלין בקדש, געזונטערהייט פון אייך און אייערע בני בית שיי הרחבת הדעת ופרנסה בהרחבה, וכולנו כאחד זאלן מיר זוכה זיין צו פארשטארקען און פארגרעסערען די מוסדות הקי' פון חב"ד ליובאוויטש אין אלע ערטער וואו זיי זיינען פראן לויט דער פאדערונג פון דער שעה און ארט, וועלכעס ווערט אלץ גרעסער און גרעסער, און וואס די מעגליעכקייט צו טאן אין דעם גיט השם יתברך מידו המלאה

ה'רפב

מו"ה שלמה: פערין, לונדון. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תרכו, ובהנסמן בהערות שם.

הפתוחה הקדושה והרחבה, און עס ווענדעט זיך נאר אן דעם רצון פון דעם מענשן, אויף ניט נתפעל ווערען פון מניעות ועכובים, און בפרט אז אין גרעסטען טייל זיינען זיי ניט מער ווי געדאכטע ניט ווירקליכע, און טאן פעולות בלבב שלם ושמח, וואס דענסטמאל איז די הצלחה נאך מער.

און קומענדיג איצטער פון די פורים טעג, גיבען די טעג אויך די אנווייזונג. אז מניעות ועכובים העלמות והסתרים, איז סוף כל סוף, ניט נאר וואס זיי שטערן ניט, נאר זיי ווערען אויך ביייהלפיג, ווי דער תורה הק' זאגט אויף דעם חדש הפורים, והחדש — ד.ה. אלע טעג פון חדש — אשר נהפך להם וגו' לשמחה וגו' ליום טוב,

און דער באדייט פון ונהפך איז, אז אפילו די ענינים וועלכע זיינען ניט בטוב הנראה והנגלה, איז מסוגל דער חדש, צו מהפך זיין זיי, לשמחה וליום טוב אנזעהוודיגע אויך פאר די פליישיגע אויגען.

בברכה לבשו"ט.

נ.ב.

ת"ר נכון ונתקבל ות"ח.

ה'רפג

ב"ה, ט"ז אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

האברך נפתלי שי'

שלום וברכה!

זה מזמן שלא נתקבל ממנו כל ידיעות, ותקותי אשר ממשיך בהשתתפותו בשיעורי תורה הנלמדים ומהם גם בשיעורי תורת החסידות, וכיון שחוננו השי"ת בכשרון השפעה על הזולת ע"י כתיבה ודבריו נדפסים, ז.א. מגיעים לחוג רחב של אחב"י, בטח שגם צנור זה מנצל לתכלית האמורה, ובלשון הידוע, הפצת מעינות חסידות עד שיגיעו גם חוצה.

ה'רפג

נפתלי שי': קראוס, בני ברק.

גודל הזכות של פעולה זו אין די באר, ורואים במוחש אשר גם סיפוק נפשי גדול נגרם עי"ז, וינעם לי להוודע ממנו אשר הולך ומוסיף בפעולות האמורות בהנוגע לזולתו ובהנוגע לעצמו, וכהוראת הנביא אשר אפילו זה הפורס לרעב לחמו ועניים מרודים מביא בית, וכשרואה ערום מכסהו, בכל זה מבשרך לא תתעלם.

בטח משתתף בהתועדות אני"ש בכלל ובהתועדות בכפר חב"ד ביחוד.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'רפד

בי"ה, י"ז אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה אליעזר דוד שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מחתונת בתם הענא תחי" עם ב"ג האברך הרב יוסף שי,

הנני בזה להביע ברכתי מזל טוב מזל טוב ושתה"י בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות, והוא וזו' תי' ירוו מהם רוב נחת חסידותי.

בברכת מזל טוב מזל טוב.

במש"כ לתרץ הצע"ג של הרעק"א על הר"ן בנדירים עט, א – ע"פ סברת הרשב"א בקדושין נ, א.

ה'רפד

מו"ה אליעזר דוד: בראנד, ירושלים.
הרב יוסף: אקער.

לתרץ הצע"ג של הרעק"א: בד' הר"ן ד"ה הפר בלבו כו' ונראה בעיני דילפינן לה משתיקה דיום שמעו כו' ומינה דכל שקיים בלבו קיים לאלתר. ובגה"ש: וק"ל הא קי"ל דאף דדברים שכלב ל"ה דברים מ"מ היכא דמוכח וגלוי לכל הוי דברים כו' א"כ מה ראי' דבשחק כל יום השמיעה כו' אבל בקיים בלבו שאינו גלוי לכל הוי ככל דברים שכלב דלא מהני וצע"ג. ולענ"ד לחומר הקושיא יש לומר עפ"י דברי הרשב"א בקדושין דף נ' כו'.

תקא

אדמו"ר שליט"א

צע"ג איך אפ"ל כן דעת הר"ן כיון דפליג הוא עם הרשב"א בהנ"ל. עיי
ר"ן בקדושין שם.

ה'רפה

ב"ה, י"ז אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

לכבוד ועד כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

נודעתי אשר רובא דרובא של קופות הגמ"ח אשר באה"ק ת"ו, אפשרי
שיקבלו תמיכה (כנראה הכוונה שיתנו להם סכום בתור קרן להלוואות)
מאיזה משרדים אשר באה"ק ת"ו כמו משרד הסעד וכיו"ב, וכנראה התנאים
שהם מתנים קלים הם, ותוכנם שיהיו בטוחים שהגמ"ח מתנהל ע"פ יושר
וכיו"ב, ולפלא שכנראה עד עתה אין ידוע להם מזה, ועכ"פ נחוץ שבהקדם
יתענינו בפרטי הענינים, כיון שאפשרי שתגדל עייז במדה מרובה היכולת
 שלהם ליתן הלוואות.

כן כפי השמועה אין סתירה באם יפנו בבקשה זו כמה קופות גמ"ח
מחב"ד, באם יהיו בעיירות שונות.

כשביקר כאן מר משה יפה שי' (ממנשסתר מגזע אנ"ש) הדר עתה
בירושתי' וקשור עם התכנית לבנין בשביל הרבנות הראשית דבר עד"ז והביע
נכונותו לסייע לקופות גמ"ח אנשי חב"ד כפי יכולתו, ולכן טוב שיתקשרו עמו
באופן המתאים. ובדאי גם יודיעו לכאן אודות הצעדים שנקטו בכל האמור
וכל ההקדם בזה והפרטיות בכתיבה לכאן — הי"ז משובח.

בכבוד וברכה.

מובן שנכון וטוב ביותר אשר קודם שיעשו בהנ"ל, יתדברו ביניהם כל
קופות גמ"ח דאנ"ש, ע"ד תכנית פעולה ונוסח מתאים.

ה'רפה

מהעתקה.

ה'רפו

ב"ה, י"ז אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה דוד מאיר שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"י שלו שיקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ומצער מה שלא השתתף בהתנעדות דכמה עשירות מישראל מאנ"ש ומגזע אנ"ש אשר אכל בי עשרה שכינתא שריא ובמכש"כ כמה עשירות, ואף שנפסק הדין לענין ברכת המזון שאין חילוק בנוסח בין עשרה למאה וכו', האפשריות דפלוגתא זו ובפרט דעת החולקים שאלו ואלו דא"ח, מוכיחים שברבות המספר והכמות תתרבה גם האיכות, ובאמת גם בנגלה מוכח זה, שהרי בכמה מצות וענינים פוסקים דין בהתאם להכלל דברוב עם הדרת מלך, ומהם גם בהנוגע לקריאת המגילה דמינה אזלינן*. ואף שע"פ כתבו אנוס הי', הנה אף דרחמנא פטריי כמאן דעביד לא אמרינן.

ויהי רצון שעכ"פ להבא יוכל למלאות משאלות לבבו לטובה להשתתף בתוככי קהל רב בעניני תורה ומצות בכלל ועניני חסידות ביחוד, ויבטלו כל העלמות והסתרים ולא רק שלא יפריעו אלא גם יסייעו, וכסגולת חדש הפורים אשר עליו אומרת תוה"ק, והחדש (ז. א. כל ימי החדש) אשר נהפך להם וגוי' לשמחה וליום טוב,

וענין נהפך, תוכנו הוא אשר גם הענינים שאינם בטוב הנראה והנגלה מסוגל הוא חדש זה להפכם לשמחה וליום טוב נראים לעיני בשר.

בברכה.

(*) נוי"כ השו"ע או"ח ר"ס תרפ"ז וסו"ס תר"ץ.

ה'רפו

מו"ה דוד מאיר: שולמן. ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד'שמב. ובהנסמן בהערות שם.
בהתנעדות: של פורים.

ה'רפז

ב"ה, י"ז אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ע"ד בריאות אביו שליט"א — אזכירו על הציון להטבה גדולה בזה. אבל, בכלל, במש"כ תלוי הענין רק בו בעצמו, יותר נכון בעבודתו בשיבת . . . שתה"י כדבעי באמת, שאז בריא יהי וחזק באמת. וכדבעי — היינו בהתענינות הכי גדולה, מבלי לחוס על הזמן והמרץ והטרחא וכו' וכו' — לכה"פ ע"ד שמתענינים ברפואת הגוף ובריאות שלו. ואין בזה הכוונה זיך אויסטענה'ען מיט מיר, אלא שיהי' כלפי הרופא כל בשר גליא, וק"ל . . .

ובמש"כ ע"ד עצבות וכו' — כבר מלתו אמורה בתניא קדישא אשר מקור העצבות בלתי טהור. ומה לו ולענין זה? ואתפלא מנין לאנ"ש זמן פנוי לענינים כאלו? האומנם אין רואים ומרגישים שהזמן דעתה יקר מכל יקר, וכל רגע ענין הוא שצריך לנצלו לתכליתו. וכמה מהם מבזבזים זמנם על ענינים שאפילו בשם "מה בכך" אין לכנותם!! ואולי גם ע"ז הביאור ההסתר כפול, דאנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא. ויהי"ר שבקרוב ממש יקוים ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה גוי זה — בכפלים.

ה'רפז

חלקה נדפס בלקו"ש חי"ד ע' 356 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ה'רפח

בי"ה, י"ז אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ בעל מרץ
מו"ה אברהם חנוך שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מכ"ח טבת. ה' כ"ז שבט. י"ב כ"ג וכ"ה אדי"ר
וי"א אדי"ש, ובודאי ימשיך בכתיבה להלן בפרטיות יותר, ולפלא על שזה מזמן
רב שלא נתקבל כל קטעי מכ"ע, אף שבודאי הדפיסו במשך הזמן מענייני
חב"ד, ואת"ל שלא הדפיסו הרי הפלא גדול עוד יותר.

השיחות המתורגמות עד עמוד פ"א נתקבל ועדיין לא ה"י הזמן גרמא
לעיין בהם כדבעי.

במכתבו מכ"ג אדי"ר כותב שיבקר ימים אלו את מר א. ש. ומאז אינו
מזכיר עד"ז דבר, ובטח ימלא גם עד"ז במכתבו הבא וכן אם נפגש עם אותן
שה"י רוצה לדבר עמם בהנוגע לספרו של מר פרידברג.

המחכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

מספרי הרה"ג וכו' הר"ר שי מרגלית נמצאים בספרי: זהר, ת"ז, ז"ח
וס' הבהיר עם ניצוציו (כ"ז הוצאה הראשונה). שערי זהר, והחוברת —
הרמב"ם וס' הזהר. מובן שמעוניינים בהוצאות שלאח"ז אם יש בהם הוספות.
נכון לתת להנ"ל את השד"ח במתנה בהדגשה שכך נוהגים באלו ששולחים
מכל ספריהם להספריי כאן.

ה'רפח

מו"ה אברהם חנוך שי: גליצנשטיין, לוד. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'קלג, ובהנסמן
בהערות שם.
א.ש.: כנראה — אליעזר שטיינמן.

ה'רפט

ב"ה, י"ט אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נאך א לייגענערן איבעררייס בין איך געווען צופרידען צו באקומען
אייער בריף פון י"ב אדר שני.

און דאס וואס איר שרייבט בנוגע צו די רייד פון די דאקטוירים.

עס איז באוואוסט דער כלל און די הנהגה פון יעדער אידן, אז מען
דארף אויפפירען זיך לויט די אנווייזונגען פון תורתנו הק', און וויבאלד
רבותנו ז"ל זאגען אונז, אז התורה נתנה רשות לרופא לרפאות, איז דאס א
קלארע אנדייטונג אז דער רופא איז א שליח, און אויב אפילו ניט שטענדיג
ווייס דער שליח די כוונה פנימית, אבער דאס וואס דער שליח זאגט בהנוגע
לפועל, איז דאס פון דעם משלח, און אין אזא אופן איז דאס א תורה זאך,
איז פון דעם פארשטענדליך, אז אויב אפילו מען פארשטייט ניט אינגאנצען
אדער עס איז פראן קשיות אויף דעם שליח, על דרך ווי איר שרייבט אין
אייער בריף, דארף דאס אבער ניט האבען קיין השפעה אויף דעם
אויספאלגען צו טאן דאס וואס דער דאקטאר זאגט, און דעריבער בין איך
בטוח אז באקומענדיג דעם בריף וועט איר אנהויבען אויספאלגען צו טאן
וואס דער דאקטאר זאגט, און השם יתברך זאל געבען, אז דער פאלגען און
טאן לויט זייער אנווייזונג זאל זיין בהצלחה מופלגה אין אלע ענינים.

און אויך זעלבסטפארשטענדליך, אז די הנהגה פון ניט עסען אין צייט,
עסען נאר איין מאל א טאג וכיוצא בזה, איז דורכאויס ניט דער דרך הבעל
שם טוב וועגען וועלכען מיר האבען געהערט מערערע מאל פון רבותינו נשיאנו
הק', אז עס דארף זיין עזב תעזב עמו, מיטן גוף, אבער ניט דורך תעניות
וסיגופים.

איך האף צו באקומען פון אייך א שנעלען ענטפער אז איר הויבט אן
טאן ווי געזאגט אויבען, ויהי רצון שיהי' בהצלחה.

בברכה.

ה'רפט

עזב תעזב עמו: ראה גם לעיל אגרת ד'תתקכד, ובהנסמן בהערות שם.

ה'רצ

בי"ה, י"ט אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה משה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מח' אדי"ש, בו כותב אודות מצב התלמידים שליט"א וענייניהם, ובודאי גם להבא ימשיך במנהג טוב זה, והעיקר בהשגחה פקידה על כאו"א מהם, שנוסף על נחיצות הדבר מצד עצמו, הנה זה גופא מעורר אצל התלמידים להפיק רצון המשגיח עליהם וכטבע בני"א אפילו דנה"ב עאכו"כ כפי שנאמר כמים הפנים לפנים וגוי' ועי"פ פתגם אדמו"ר האמצעי בהענין של שני נפה"א על נה"ב אחת, וק"ל . . .

בברכה.

ה'רצא

בי"ה, י"ט אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו — שנתארך קצת דרך הילוכו — בו כותב אשר בן הנהו להורים חרדים ויר"ש וקבל חנוך המתאים לזה, ומוסיף ראשי פרקים מאשר עבר עליו לאחר זה, ומתאונן שאינו מרגיש חיות דקדושה וכו' ורעיונות סותרים חולפים במחשבתו כו'.

ה'רצ

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 350 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה משה שי: לברטוב, פיטסבורג. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשצ, ובהנסמן בהערות שם.
פתגם: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'שצד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן הישיב.

אדמו"ר שליט"א

תקז

והנה בודאי ובפרט שנמצא מזמן בצבא, למותר לעוררו על הסדר השורר ונראה בבריאה (למרות מה שלפעמים נראה לעיני בשר אחרת), פרט לפנת הבריאה בה נמצאים בני ישראל, אשר בחירה חפשית ניתנה להם, וכמה שכתוב ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב גוי' ובחרת בחיים, אשר גם זהו מחסד הבורא, שרצה שיראה האדם את טבעו מהותו אשר טוב הוא בעצם ובפנימיות, ואפילו אם פגעי הזמן מכסים הפנימיות בשכבה הפכית, אין זה אלא דבר חיצוני הבא לאדם בכדי שישירנו בכח עצמו וביגיעה שעי"ז נתרבה הברכה וההשפעה מלמעלה, ולא עוד שלא שתהי' במילואה, וכלשון הידוע שאין הנאה שלימה מנהמא דכסופא משא"כ מזה שעמל עליו ויגע בו.

מהאמור לעיל מובן שאין לך חלק יפה בחיים מכאשר ההשגחה העליונה נותנת האפשרית לא רק לבחור בחיים בחלקו בעולמו הפרטי ובחיי הפרטים, אלא גם להשפיע על חוג מסוים ולהכריעם לטוב, שגם הם יבחרו בחיים האמיתי ובטוב האמיתי.

מזה מובן ג"כ אשר היצר הרע והלעו"ז נלחמים ומבלבלים יותר לזה המשפיע על אחרים בכיוון טוב יותר מאשר מבלבלים לאיש פרטי שרק בדי' אמות שלו מדליק אור הנשמה שלו להאיר חלקו לבד. ועי"ז מובן ופשוט בהחלט, שאל יפול לב זה שמבלבלים אותו כנ"ל, כיון שזהו סימן שעליו לפעול יותר מסתם בן אדם שלכן היצר לוחם ומתגבר יותר וכמרו"ל הידוע, כל הגדול מחבירו (שבכלל זה גם גדולה בהשפעה) יצרו גדול הימנו.

ביחד עם זה הובטחנו, שלפום גמלא שיחנא, ולכאו"א ניתנו הכחות הדרושים לו למלאות תפקידו הוא, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו להוציא יכולתו והכחות שלו אל הפועל.

ונקודה מיוחדת וטובה ויפה נוסף על האמור שהשפעתו הוא בין אנשי הצבא כפי שכותב לי שהוא סמל דת בצבא, אשר אנשי הצבא נמצאים במסגרת מיוחדת עקורים מביתם וסביבתם הרגילה ומורגלים לקבלת עול רוב היום והלילה להקדמת נעשה לנשמע, שזה מכשיר אותם יותר להנהגת עם ישראל בקבלת תורתנו וקיום מצותי' שישודם קבלת עול, נעשה ואח"כ נשמע, ואף שבכמה נקודות אדרבה שמירת התומ"צ שם קשה יותר, הנה כנ"ל קישורים אלו צריכים לעורר תוספת כח בכל אחד מנמצאים בצבא ותוספת כמה פעמים ככה בהעומדים על גביהם בהנוגע לענייני דת, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

תקותי שיש לו קביעות עתים בלימוד התורה גם לעצמו נוסף על לימוד

עם מושפעיו, ובזה גם לימוד בתורת החסידות, ובטח צעירי אנ"ש שבסביבתו יסייעו לו בזה ככל הדרוש, באם יבוא עמהם בקשר.

המחכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'רצב

בי"ה, כ"א אד"ש, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . בקשר עם מכתבו . . . אשרי חלקו עליו העמידתו השגחה העליונה להתעסק בחנוך בני ובנות ישראל על טהרת הקדש נוסף על הענין במסגרת רבותנו נשיאנו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע חדורה אור וחיות חסידות, ומזה מובן ג"כ שכל עניניו התיקון שלהם הוא המילוי שלהם בשלימותם תלוי זה בעבודתו בשטח זה כדבעי ובהוספה מזמן לזמן בשיפור עבודה זו וכהציווי דמעלין בקדש.

אלא שמתאים לאיזה ענינים עליהם כותב, מהנכון שהוא וכן זוגתו תחי' יפרישו לצדקה עד שמהפרשת כל אחד מהם יתקבץ סכום של פדיון ארבעים תעניות (וע"פ הכתוב בקובץ ליובאוויטש השיעור בזה) ומובן שאפשר זה להעשות באופן **שלא** יכביד על ההוצאה, ובלבד שהחלטה לעשות כן תתקבל בכי טוב, ומהזמנים להפרשת צדקה ביחוד הם, בכל יום חול קודם תפלת הבקר, ובהנוגע לנשים לפני הדלקת הנרות בערב שבת וערב יום טוב. מובן שהנ"ל הוא נוסף על הקב"ע בתורת הוגלה ותורת החסידות, שמירת שלשת השיעורים בחומש תהלים ותניא הידועים ובכלל השתתפות בעניני תומ"צ הנעשים ברבים שזכות הרבים מסייעתו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'רצב

התיקון: לעוון נדה. ראה גם לעיל אגרת ה'עג.

ה'רצג

בי"ה, כ"א אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . זיכער איז איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען, אז דוקא נאך דער חתונה דארפמען מוסיף זיין אין ענינים פון תורה ומצות, וואס פון דעם יום החופה גיט מען מלמעלה א תוספת הצלחה אין דעם, און אז מען גיט דאס מלמעלה, איז דאך דאס זיכער צוליב דעם אז מען זאל דאס אויסניצען ווי געהעריג און אין דער פולער מאס, און אזוי ווי אין עניני מצות איז דאך ואהבת לרעך כמוך א כלל גדול בתורה און בפרט צו גאר נאהענטע, זאל השי"ת געבען אייד הצלחה אין אייער ריידן מיט אייער ברודער, אז עס איז שוין גענוג צו פארמאכען די אויגין און ניט וועלען זעהען חסדי השם יתברך מיט עס ביז איצט און אויך איצטער, וואס דורך עקשנות ניט וועלען זעהען דאס, איז ניט נאר וואס מען מאכט דערמיט שווערער פאר זיך און פאר דער סביבה און די בני בית, מאכט דאס נאך א לבוש אויף די חסדי השי"ת, ווארום אתערותא דלעילא איז דאך כעין אתערותא דלתתא, און אז מען עקשינט זיך למטה, אז "ניט אזוי איז דער פשט און ניט אזוי איז דער אינהאלט", וכו' רוח אייתי רוח כו'.

— זעלבסט פארשטענדליך אז זעהען אליין החסדים איז ניט גענוגענד נאר מען דארף מאכען כלים טהורים וכלים רחבים אויף צו אויפנעמען די חסדי השם יתברך, — ליידער צייטענווייז וויל ער זיך אליין איינריידן, אז עולם כמנהגו נוהג און דאס איז טבע [כפירוש תיבת טבע, פארזונקען], במילא קען דאס גורס זיין ח"ו לתוצאות דלעיל, און חאטש עס איז דאך לא ידח ממנו נדח, אבער דער היזק וואס לעת עתה מאטערט מען זיך און די בני בית, בה בשעה וואס ער האט געקענט זיין א עובד ה' בשמחה און עס זאל אויך זיין גשמיות בשמחה, פון וואס צו זיין פרייליך אפילו בטוב הנראה והנגלה בעיני בשר. ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב ושיהי' נכלל בזה אז אייער ברודער פילט זיך נעהנטער. . . נעמט איינטייל אין די שיעורים הנלמדים ברבים און בכלל אין די פעולות חב"ד ועוד ועוד.

ה'רצד

ב"ה, כ"א אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

... בהנוגע לתפלין לא שמעתי בזה הוראות. ואפשר ידוע מה לזקני
אני"ש שבאה"ק ת"ו. נוהג אני שגובה התפלין יהי כארכן ורחבן עיין ס'
האשכול ובד"מ ועוד.

הרעיון דעריכת ס' בתורת הנפש ע"פ חב"ד ובעיקר — ע"ד אדמו"רי
חב"ד ותורתה, בשביל בתה"ס באה"ק נכון במאד מאד וכדאי שיתיעץ בזה
עם הרא"ח שי גליצנשטיין.

בחבילה בפ"ע ובדואר רגיל הוחזרו לו כמה מהמסמכים השייכים
להרשת ששלח לכאן. ובטח יאשר קבלתם.

ה'רצה

ב"ה, כ"א אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יוסף שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו ממוצש"ק, ות"ח על בשורה הטובה

ה'רצד

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 370 והושלמה ע"פ העתק מהזכירות.
מו"ה דוד שי: חנוין, פתח תקוה. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשסב, ובהנסמן בהערות
שם.

ה'רצה

מו"ה יוסף: פלייער, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשנ, ובהנסמן בהערות שם.

תקיא

אדמו"ר שליט"א

מהטבת מצב בריאות זוגתו תח"י, ויהי רצון שתה"י הטבה זו דרגא להלוך מהטבה להטבה עד לרפוי"ש, ויאריכו ימיהם ושנותיהם בטוב ובנעימים.

ומובן שבה נכללת ג"כ הצלחת המשתה אודותו כותב שעורכים לכבודו בבית הספר בו עסק ב"פ ח"י שנה הצלחה ברוחניות והצלחה בגשמיות בהנוגע לאוסף כספים וברוחניות אשר הרעיון דהכרח חינוך הכשר, ולא עוד, אלא החינוך על טהרת הקדש לכל אחד ואחת מבני ישראל יחדיר לחוגים ההולכים ומתרחבים ומתפשטים עד שיכירו שזה בעיא חיונית, ולכן כל היגיעה והשתדלות בזה כדאיות הם, וכיון שזכה שההשגחה העליונה העמידתו בשטח עבודה זו, תזכהו גם כן לבשר טוב מהתקדמות בהאמור עדי יקוים היעוד שלא ילמדו עוד איש את רעהו, כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם, ומלאה הארץ דעה את ה'.

בהוקרה ובברכה.

ה'רצו

ב"ה, כ"א אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה חיים זוסיא שי

שלום וברכה!

מכתביו מתאריכים הרשומים מטה, נתקבלו במועדם. ולפלא אשר מעת מכתבו האחרון אי תרומה אין ממנו מכתבים (לבד המכתבים שנענה עליהם), אף שבודאי כמה פרטים נתחדשו במשך השבועות שבינתיים, בהעניינם אודותם כותב ובעניינים חדשים. ובודאי ימלא בהזדמנות הבאה ובפרטיות

ה'רצו

מו"ה חיים זוסיא: ווילימובסקי, חל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תשפה, ובהנסמן בהערות שם.

הדרושה, ויהי' שיהי' בטוב הנראה והנגלה, ובוה כמובן גם מבריאאות הנכונה שלו ושל ב"ב שיחיו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

נ.ב.

המכתבים שנתקבלו ;

מיום ט"ז טבת, מוצש"ק וארא, מוצש"ק בשלח, י"ג שבט, כ"ב שבט, כ"ז שבט, א' תרומה.

ז"ע נתקבל מכתבו מ"ז אד"ש. מובן אשר א"א שיהי' במסגרת חב"ד מוסד חנוך בו תערובות נערים ונערות. — אבל מובן ג"כ שגם מוסדות אלו צריך להשפיע ולעזור להם בהטבת עניני יר"ש תומ"צ וכיו"ב. וד"ל.

כינוס אנ"ש שכותב אודותו — מובן שנכון הוא, אבל מוכרח לעבד תכנית (כללית עכ"פ) מראש, אריינציען אין דעם עוד מפעילי אנ"ש וכו' וכו' ואז יש לקוות לתוצאות חשובות וגדולות בעז"ה.

ה'רצו

[כ"א אד"ש, תשי"ז]

. . . במש"כ ע"ד האויסשלאג — אינו מובן הספק בדברי. לפעמים קורה שמיני אכו"ש מסוימים גורמים אצל איש פלוני תופעות שונות וכמו אויסשלאג וכיו"ב. וע"י שנמנעים ממינים אלו חולפות התופעות. הקושי בדבר הוא לברר איזה הן מיני האכו"ש הגורמים. הדרך הפשוטה (אבל ארוכה) בזה היא — מניעת סוג מיוחד מאכו"ש לאיזה זמן ולראות התוצאות.

ה'רחצ

ב"ה, כ"ב אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח"י אדי"ש, בו כותב שעומדת אצלו על הפרק השאלה, אם יקבל משרת הוראה בבית ספר השייך לקונסרבטיבים, ומוסיף אשר קבל חנוכו באה"ק ת"ו, חבר הוא לאגודת ישראל ומדריך בפרחי אגודת ישראל.

מובן וגם פשוט, שבאם קבלתו משרה במוסד כהנ"ל יכול להתפרש בהסביבה כנתינת הכשר על שיטת הקונסרבטיבים, מופרך הדבר **בתכלית**, כיון שידוע פסק דין על השיטות האמורות – שהם כפירה גמורה.

– מובן שזהו בנוגע להשיטה, משא"כ בנוגע לחברי קהלות הקונסרבטיבים והרעפארס, שכמה מחבריהם ישנם מאמינים בה' ובתורתו ככל הדרוש, אלא שאינם מבחינים בין אור לחשך ובין קדושה לטומאה, וק"ל. –

כן מובן ופשוט שבאם אפילו אין מקום לפירוש הנ"ל, אם תוכן הלימוד אינו על טהרת הקדש, ג"כ מופרך כל הדבר.

באם גם לחשש זה אין מקום כלל, ז.א. שיהי' הוא הבעל הבית בהנוגע להלימודים ובית הספר הוא נפרד ואינו שייך לענייני תפלותיהם והנהגותיהם וכו', הנה אדרבה יש מקום להשתדלות להחדיר לשם יר"ש וע"י חינוך התלמידים על טהרת הקדש, להוציא יקר מזולל, אף שמוכרחני לאמר שמקרה כזה נדיר הוא ביותר וביותר, ולא כתבתי זה אלא לשלימות השקו"ט.

ובודאי לדכוותי' למותר להוסיף, שהכתוב לעיל בענין שהלימוד הוא על טהרת הקדש, הכוונה לא רק לאותו הלימוד שמלמד הוא, אלא גם לשאר הלימודים שהילדים דכתתו ילמדו לפניו ולאחריו, כיון שבחדא מחתא ניהו, וההורים שימסרו ילדיהם ללמוד בהמוסד, מפני ששבעים רצון הם מהלימוד שלו באופן אוטומטי ילמדו תלמידים אלו גם שאר הלימודים.

כיון שכנראה נפגש הוא עם אנ"ש שבטרנטה, תקותי שרכש לו גם כן

ידיעה אודות תורת החסידות וקובע עתים בלימוד תורתה הנקראת בזה הק'
נשמתא דאורייתא, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'רצט

ב"ה, כ"ב אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ז אדי"ש, בו כותב ההשתלשלות איך שבא לכתוב
אלי.

והנה מובן אשר כל קישור של בני ישראל צריך להתבטא בהוספה בעניני
תורה ומצות, וכיון שחי עתה בד' אמות של תורה ובא בקשר עמדי. נכון וגם
טוב אשר תיכף יקבע לימוד בתורת החסידות חב"ד אשר בודאי נודע לו
אודותה, כיון שנפגש עם כמה מאנשי, והם יורוהו ג"כ סדר הלימוד ואופניו,
ואין לך דבר העומד בפני הרצון, ויהי רצון מנותן התורה שיזכהו גם כן
להשפיע על חבריו שגם הם יעשו ככה וזכות הרבים מסייעתו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'ש

ב"ה, כ"ב אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה שלמה זלמן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבשר טוב מחתונתו בשעה טובה, ויהי רצון שיהי
בנינם למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת ויאריכו ימיהם ושנותיהם בטוב
ובנעימים.

כבקשתו אזכירם וכל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בטח יודע משלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים ושומר אותם
ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכת מזל טוב מז"ט.

נ.ב.

בהתענינות ראיתי במכתבו אשר דור חמישי הוא לאחד מתלמידיו של
הצמח צדק וחוזר דא"ח שלו, ואתענין לדעת אם נשמרו איזה כתבי יד או
רשימות מירושתו של הנ"ל.

בטח למותר לעוררו אשר כיון שהוא מו"ח של מפיץ תורת החסידות
ברבים, גם עליו הזכות והחובה להשתדל בכגון דא, ואין לך דבר העומד בפני
הרצון.

ה'ש

מו"ה שלמה זלמן: גליקמן, ירושלים.

ה'שא

בי"ה, כ"ג אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש ע"ד נסיעה לכאן לחדש תשרי הבע"ל.

אף שבכלל נכון הדבר, אבל במה דברים אמורים שנסיעתו זו תביא תועלת לא רק בשבילו כאיש פרטי אלא גם בסביבתו ע"י השפעתו עליהם, וכנראה שאלה מהאברכים שביקרו כאן לפנים לא עשו בזה כדבעי כ"א לצאת ידי חובתם גרידא, שאז צריך עיון אם ההוצאות שהוציאו (הוצאת ממון, הוצאת הזמן, ביטול הזמן מלימוד וכו') כדאיות היו, ובאם יקבל עליו בלבב שלם להתנהג כדבעי ולא כהנ"ל ובתור הכנה יוסיף בשקידה בלימוד והידור בקיום המצות, יהי רצון שהתעסקותו בהשגת הניירות והביקור כאן יהיי בהצלחה.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה'שב

בי"ה, כ"ג אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יחיאל מיכל יהודא ליב שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו משושן פורים עם המוסגר בו ויה"ר

ה'שא

תביא תועלת: ראה גם לעיל אגרת ה'קנו, ובהנסמן בהערות שם.

ה'שב

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 290 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה יחיאל מיכל יהודא ליב שי: זלמנוב בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'לט, ובהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

תקיז

שימשיך בבשו"ט הן בענייני הפרטים והן בעניינים הכלליים ובה העניין שהזמן גרמא חלוקת מצה שמורה ובפרט לאנשי הצבא, שמוכרח ששנה זו יתרבה מספר האנשים שיקבלו זה מאשר בשנים שקדמו, שהרי הכירו ובאו בקשר עם כמה חדשים, וגם ההתעוררות ערה בשנה זו יותר משלפני נוסף על ההוראה הכללית שמוכרח העניין דמעלין בקדש דוקא. ומובן שדברי בזה הוא לכל המתעסקים בדבר, וברשותו וגם זכותו למסור זה לכולם שהרי הזמן קצר.

שמחתי לידיעות הראשונות אודות החגיגה דפורים בכפר חב"ד, ובטח כמו בכל העניינים ישאיר קישור מתמיד והולך ומתרחב עם אלו שביקרו שם, שבודאי תהי' האפשרית לנצל קישור זה להפצת היהדות והחזקתה, ובכגון דא בטח גם להם, עכ"פ חלק חשוב מהם, יש להמציא כזית מצה שמורה.

צדקת שפי"ה יש להכניס לקופת הרשת, ומובן שלרצון התעסקותו בזה באופנים המתאימים, כוונתי באופן שלא יבלבלו העוסקים בזה האחד לחבירו ע"י כניסה בגבול השני, אף שבכלל אין כאן מקום לחשוש כיון שכוונת כל אלה הי"ה לשם שמים, וצדקה זו ענין נעלה ביותר שזכותה מגינה על המתעסקים בה, ומזה פשוט שימשיך גם להבא בכזה והשיי"ת יצליחו.

לפלא שמספר המשתתפים בהתועדות ובלמוד מבני הישיבות אין מתרבה כדבעי, ומהנכון הי' שהמתעסקים בזה יתייעצו באופן חשאי איך לתקן הדבר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'שג

בי"ה, כ"ג אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מטי"ז אדי"ש, יהי רצון שימלא השיי"ת משאלות לבבו

ההתעוררות ערה: ראה גם לעיל אגרת הי"ט, וכהנסמן בהערות שם.
צדקת שפי"ה: קרן השנה. ראה גם לעיל אגרת ה'כד, וכהנסמן בהערות שם.

ה'שג

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 522.

לטובה ללימוד בהתמדה ושקידה, לקיום המצות בהידור ולהתעסקות בעבודת התפלה, ומובן שכל הנ"ל צ"ל בשמחה דוקא, כמ"ש עבדו את הוי' בשמחה, ועוד. ועבודת השם היא לא רק בעת התפלה והלימוד וקיום המצוות, אלא בכל דרכיך, שמזה מובן שצ"ל ענין השמחה תמיד, וכמבואר בתניא בכ"מ, ועיין ג"כ שו"ע או"ח בסופו.

וזכות התעסקותו עם אחרים לקרב לבם לחסידות ועניני' — תעמוד לו להצלחתו הוא בכל האמור.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'דש

בי"ה, כ"ג אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה בן ציון שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו אודות האסיפה וכן הקודמים מ"א בחדש וכו', ומחכים להמשך בשורותיו הטובות בהנוגע לפועל. בטח המכתבים והמברקים שנשלחו מכאן יפעלו פעולתם גם בהנוגע להבא, והרי סו"ס המעשה הוא העיקר.

ת"ח על התמונה המוסגרה במכתבו, ולפלא שמהן אין מכתבים וגם הוא אינו כותב פרטים מהנעשה אתן ובטח ימלא עדי"ו בהזדמנות הבאה ות"ח מראש וכן אודות ניצול ימי הפורים בענינים הכללים וגם באופן חסידותי, כי מרוב הטומלעניש עלול שישכחו כלה, אז מען דארף אמאל א חסידישע התועדות כפשוטו ומובן ופשוט שאין זה נוגע כלל בריבוי השתי

ה'דש

מו"ה בן ציון: שמטוב, לונדון. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד'כט, ובהנסמן בהערות שם.

ח"ו וכמדובר בהתועדות הפורים דשנה זו, שהחיוב דבסומי בפוריא עד דלא ידע אפשר שתספיק טפה אחת ובלבד שתבוא באופן שתפעול להעמיד א"ע למע' מהטעם ודעת שלו וכנראה גם במוחש, אז ווען מען וויל אויף א אמת איז גענוג איין טראפען ואם ח"ו עס איז ניט אזוי העלפט ניט אפילו א פעסיל (חבית).

וכיון שנצטוינו להרבות בשמחה, יהי רצון שהשמחה תסיר את המצרים וגבולים של הגוף הבהמי ונפש הבהמית במילא וועט מען אויספירן די כוונה כדבעי כרצון רבותינו נשיאינו הק' מתוך הרחבת הדעת שמחה ובריות הנכונה.

בברכה.

ה'שה

ב"ה, כ"ג אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

מרת ז. אלטהויז תחי', מרת ג. גנובורג תחי'
מרת ב. זלמנוב תחי'

ברכה ושלוש!

במענה למכתבן מבדר"ח אד"ש והקודמו, הברקתי היום וז"ל "ההצעה לשתוף בית ספר מקצועי לבנות עם המוסד דסלונים טובה, בברכה".

אינו ברור ממכתבן עד כמה מתאים הגיל ושאר הענינים של תלמידות להצלה מהמיסיון (כי בודאי שרק תלמידות באות בחשבון השיתוף, ואם יהיו במוסד דסלונים גם בנים, צריך בשבילם בנין בריחוק מקום כמובן, ופשיטא שלא בשיתוף אפילו בחדר האוכל וכו').

בשאלתן, שכפי הנשמע מקצוע התפירה אינו בר פרנסה עתה לפי המצב באה"ק ת"ו, משא"כ לימוד דהנהגת משק הבית ובפרט שעי"ז תתקבל ג"כ תמיכה מיוחדת ממשרדים המתאימים, ואם כן הוא יש להנהיג לימוד זה,

ה'שה

מרת .. תחי': אגרות נוספות אליהן — לעיל ח"ג ד'תקכו. ד'תשכב.

ובפרט שבו נכלל ג"כ לימוד התפירה וכיו"ב, ותמיד אפשר — אם ישתנה המצב — להוסיף בשעות לימוד התפירה וכו' בכדי שתהי' להתלמידות שתי האפשרויות גם יחד.

בברכת הצלחה בעבודתן הכי חשובה ורבת הערך דהקמת ביה"ס המקצועי ולהרבות אומץ בזה מתוך בריאות הנכונה והרחבת הדעת.
ובברכה לבשו"ט.

ה'שו

ב"ה, כ"ד אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון יום ב' אין וועלכען איר שרייבט וועגען אייער שטימונג, געזונט צושטאנד און דערמאָנט אויך וועגען איבערמופען אין א נייער דירה, און קוקט אויף דעם ווי אויף א שווערע זאך.

עס וואונדערט מיך זייער, געדיינקענדיג וואָס איר האט אמאָל געשריבען וועגען אייער איצטיקער דירה, האט דאס געדארפט איבערעצייגען אייך אז דער איבערמופען איז גוט פאר אייך און אייער מאן שיי און דעריבער דארפמען זיין צופרידען פון דעם און די שוועריקייטען וואָס איר זעהט בהנוגע צו די ניט מאדערנע פאָרניטשור אָדער ניט גוטע פאָרניטשור, האט דאס גאָרניט קיין באטרעף לגבי דער טובה פון ארויסמופען פון דעם איצטיקען סעקשאָן, און זיכער אז מיט דער צייט וועט איר באקומען באקאנטע דארט און מיט דער צייט אויך פריינד.

ובכלל בא אידן, מאן אדער פרוי געפינענדיק זיך אין דעם חדש אדר און גייענדיק צו פסח, וואָס די צוויי חדשים זיינען מזלידיקע אין דער גרעסטער מאָס פאר יעדער אידען וואו זיי זאָלען זיך ניט געפינען, דארפמען יעדער טאג דאנקען צו השם יתברך אויף דעם חסד וואס ער האט געטאן ביז איצטער און זיין בטוח אז אויך ווייטער וועט ער ברוך הוא ווייזען חסד, וואס דענסטמאל איז מען זוכה צו זעהען דאס אויך מיט די פלישיגע אויגען און אין פילע אופנים.

וואָס איר שרייבט וועגען עלענדקייט, האף איך אז איר נעמט איינטייל

אין דער ארבעט פון ליידיס אוקזילעריס און ענליכעס, וועלכעס איז פארבונדען מיט גוטע ארבעט פאר אידישקייט און אידישע מוסדות, און זיכער קען הרב העכט שיי צו ראטען אייך אין דעם.

איך האף אז די אויבען געשריבענע שורות וועלען גענוגענד זיין צו איברעצייגען אייך, און לייכט, פון די גרויסע חסדים פון השם יתברך וואס איר האט געהאט דעם זכות צו ערציהען פיינע קינדער און האבען נחת פון זיי און פון אייניקלעך, צו קענען טאן פאר אידישקייט ווען מען וויל נאר, וואס פון דעם איז זעלבסטפארשטענדליך אז ניט נאר איז ניטא קיין גרונט צו זיין אין א ניט גוטער שטימונג, נאר אין געגענטייל, איר דארפט זיין בשמחה פון דעם עבר און אויך פון דער געגענווארט און נאך מער פון דער צוקונפט.

בייגעלייגט איז דא א טשעק אויף \$180 א הלואה אויף א ליינגערע צייט און זאלט ניצען די געלט אויף די עקספענסען פון דעם מופען און אויך אויף די הוצאות וועלכע זיינען פארבונדען מיט פסח, און איר דארפט זיך ניט איילען מיטן צוריקצאלען, עס קען נעמען א האלב יאר, דריי פערטעל יאר און א יאר און מער.

בברכה צו א כשר'ן פסח און צו גוטע בשורות אין דאס אלץ אויבען געזאגטע.

נ.ב.

זעלבסט פארשטענדליך, ווען איר וועט באזוכען א דאקטאר, דארפט איר אויספאלגען אלע זיינע אנווייזונגען, און השי"ת זאל געבען אז דאס זאל זיין בהצלחה און זאלט אנזאגען גוטעס אויך אין דעם.

ה'שז

ב"ה, כ"ד אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ומובן שפעולותיו בהפצת המעיונות חוצה, תחזקנה ותוסיפנה בברכות השי"ת בכלל ובהאמור ביחוד, אלא שמובן ג"כ שהפעולות אודותם מזכיר אינן מסיפיקות כלל וכלל שהרי נמצאים אנו בעקבתא דמשיחא ממש וכל רגע ורגע יקר לעשות ההכנה והכלי היא הפצת המעיונות כדבעי שאז אתי

מר (כאגה"ק של הבעש"ט הידוע), והעלמות והסתרים ובוזה גם מה שכותב אודותם אינו אלא ענין מדומה וכמבואר בדא"ח בחילוק דנסיון ובירור, ובפרט שנמצאים אנו באותו החדש ובאותן הימים דנהפוך הוא שכל העלמות והסתרים נהפכים לטוב הנראה והנגלה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'שח

בי"ה, כ"ד אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מב' תזריע והקודמו עם המוסגר בס העתק באנגלית.

נעם לי לקרות במכתבו האחרון שצד המנגד החליט לא לייסד גן ילדים ובמילא גם הוא מודה שדבר גדול נעשה במחנם הט' לטובת החינוך הכשר, אף שכמובן מצער שכנראה עד עתה נמצא במצב שצריך לאותות ומופתים להוכיח בהכרח של החינוך הכשר גם במחנם הט' שהכרח הענין מכריח להודות לא רק שאפשרי הדבר באופן עיוני אלא שאפשרי הוא ג"כ בהנוגע למעשה בפועל ואין הדבר תלוי אלא באלו שצריכים להתעסק בזה.

ויה"ר שעתה שראה האות והמופת תשתנה השקפתו וגם השקפת זוגתו תחי' בזה ויביטו על המצב ביהדות . . . שהכל ישנו ביכולת ובכח ולא עוד אלא שנותנים להם גם הכחות להוציא מהכח אל הפו"מ, אלא שעליהם מוטל לרסן (איינשפאנען) הכחות בכיוון הרצוי לפעולות האמורות, ואז יראו שרוב העלמות והסתרים אינם אלא מדומים, ומקצת שישנם יהפכו למסייעים וכסגולת ימים אלו דחדש הפורים, אשר התורה אומרת עליו, והחדש — ז. א. כל ימי החדש — אשר נהפך להם וגו' לשמחה וגו' ליום טוב.

וענין נהפך, הרי תוכנו, שגם הענינים שאינם בטוב הנראה והנגלה מסוגל הוא חדש זה, להפכם לשמחה וליום טוב נראים לעיני בשר.

בברכה.

ה'שט

ב"ה, כ"ד אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה פרץ שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מכ"ב אד"ש בבשורה הטובה בהנוגע לשני בניו שליט"א, והשי"ת יצליחו ויזכה לבשר טוב בכל העניינים ובהנוגע עליהם בטוב הנראה והנגלה עד שיוציאם בורא עולם ומנהיגו מן המיצר אל המרחב בחסד וברחמים.

וע"פ המבואר בכ"מ אשר כל ישראל קומה שלימה הם ובפרט הורים ובנים, מובן ופשוט שכל שירבה הוא בענינו ובמצותו שצריך להיות זהיר בהם טפי, זה יהי' הסיוע בהנוגע לבניו שליט"א בערך הרבה יותר מאשר שילוח חבילות וכיו"ב, ובודאי שמצוה הנ"ל בהנוגע אליו במצבו עתה — מצותו ביחוד — היא הפצת המענינות חוצה בכל מקום האפשרי במחנו עתה, ואפילו אם היו בזה העלמות והסתרים הרי מסגולת הפורים הוא דונהפוך הוא, ועאכו"כ שרובם ככולם של העלמות הם רק דמיונות וכנראה במוחש אפילו בהתבוננות קלה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'שט

מו"ה פרץ: מוצקין, מונטריאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד"רס, ובהנסמן בהערות שם.
לשני בניו: יוסף ושמואל שיחיו, שהיו עדיין באותה שעה מאחורי מסך הברזל.

ה'שי

ב"ה, כ"ד אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

... במה שכותבת אודות הפמוט — פשוט שאין צריכה לשים לב לזה כלל, כי אין זה אלא הוראה שחסר בענין הלימוד במאור שבתורה זאת אומרת פנימיות התורה, שבטח בעלה עוסק בזה במדה שאינה מספקת כלל בערך ליכולתו והדרוש, ובמילא כשיחליט לשינוי לטוב בזה ויתחיל להביא השינוי בפועל, יפתר הענין לאשורו ויהפך גם זה לטוב שיהי' ביתם מואר בנר מצוה תורה אור ומאור שבתורה שבדורנו נתגלה בהבנה בתורת חסידות חב"ד, והשי"ת יצליחה לבשר טוב בכל האמור.

בברכה לחג הפסח כשר ושמח.

נ. ב.

לפלא שאינה מזכירה ע"ד השתתפותה בפעולות נשי ובנות חב"ד, ויהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא תעשה בזה ככל הדרוש.

ה'שיא

ב"ה, כ"ה אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דיין בריוו.

א) אין דעם וואס רש"י ברענגט (בראשית כה, יג) אז השי"ת האט צונויפגעוויקעלט גאנץ א"י אונטער יעקב'ן, פרעגסטו אויב אזוי וואו איז דענסטמאל געווען יצחק.

ה'שי

אודות הפמוט: שנפל ונשבר בעת הדלקת הנרות בעש"ק.

ה'שיא

נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 506 והושלמה ע"פ העתקה.

תקכה

אדמו"ר שליט"א

עס וואנדערט מיר אויף דיין פראגע, עס שטייט פריער אין פסוק ויחלום, אז דאס איז אלץ געווען אין חלום. און ווי דער חזקוני באטאנט עס דארטען.

[ב] בעת רצון וועט מען מזכיר זיין די אלע וועגען וועלכע דו שרייבסט צו דעם וואס זיי נויטיקען זיך מ'דארף אבער שרייבען אהער יעדערעין'ס נאמען מיט זיין מוטערס נאמען.

און וויבאלד אז דו בעסטסט די ברכה פאר זיי פון השי"ת, זאלסטו זען זיך אויפפירען זיך אליין ווי השי"ת האט אנגעוויזען אין זיין הייליקער תורה און דו וועסט אויך אנווירקען אויף דיינע חברים אז אויך זיי זאלען אזוי טאן. און אז דו וועסט וועלען אויף א אמת וועסטו מצליח זיין אין דעם, און דורך דעם, וועלן אויך דיינע בקשות פאר די וועלכע דו שרייבסט אנגענומען ווערן למעלה.

בברכה.

ה'שיב

ב"ה, כ"ו אד"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכחבו מ"א וכ"ג אד"ר והקודמם ושלאחריו, בתוך הדברים כותב השאלה, מה הוא רצונו (של הקב"ה) מה יעשה האדם ויצא ידי חובתו.

הנה כבר נאמר האלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים, ועשית האדם ישר מבואר בספר הישר היא תורתנו הק' תורה שבכתב ותורה שבעל פה שבהם נגלה רצון העליון ברוך הוא, ובהם מבוארים העצות לבירור הספיקות אם מתעוררים בזה, וכן העצות איך להבחין מה בא מצד הקדושה וכו' וענין האחרון בפרט מבואר בתורת החסידות ובשיחות רבותינו נשיאנו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובהנוגע אליו בפרט, כיון שהשגחה העליונה העמידתו בחלק היפה, לחנך בני ובנות ישראל בחינוך כשר שמלאכה זו נקראת מלאכת שמים אין מקום לספק, ואף שבהנוגע לפעולות פרטיות ובענינים מסוימים יש מקום לומר לכאן או לכאן [וכנראה שכוונתו בפרט לעסקנות צבורית נוסף על עבודתו

בחינוך, ולחובתו בהנוגע לזוגתו ולילדיהם שיחיו] — הנה על כגון דא אמרו דאגה בלב ישיחנה לאחרים, וכידוע פתגם כ"ק אדמו"ר האמצעי שע"ז הנה שתי נפה"א נגד נפש הבהמית אחת, והעיקר כנ"ל שלא לבקש חשבונות רבים, וילך לבטח ובתום דרכו, וברובא דרובא הנה גם בשו"ע ימצא הוראה איך ומה עליו לעשות.

בהנוגע להסברא להעתיק לכפר חב"ד, מובן שלכל לראש צריך לברר דעת זוגתו תחי' בזה, ואם תסכים על הענין בלבב שלם, טוב הדבר, אלא שמתחלה יבקרו שניהם בכפר ויראו הענינים על אתר, כי כמה סוגים בדירות בכפר חב"ד. וכן יכינו מראש ענין של פרנסה, כמובן.

בודאי מתכוננים לקראת ימי הפורים הבע"ל ואיך לנצלם במסגרת הרשת ובמסגרת צעירי אגודת חב"ד.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ה'שיג

ב"ה, כ"ו אד"ש, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ב אד"ש.

נבהלתי לקרות בו אשר יש סברא לנסוע באנ"י שמלחי' והעובדים בה ורב החובל הם ישראלים ובנסיעתה נמצאת בים גם ביום השבת, שזהו חילול שבת בפרהסיא, וחלק בזה גם להנוסעים בה, והיאומן כי יסופר אשר אברך הלומד בישיבת תומכי תמימים ובכלל בן ישיבה תה"י אצלו קס"ד כזו, ולא עוד אלא שמבקש הסכמתי על זה, וכפי שמסיים בשביל לקבל תועלת בתורה ויראת שמים.

ה'שיב

פתגם: ראה גם לעיל אגרת ה'רצ, ובהנסמן בהערות שם.

ה'שיג

באנ"י שמלחיה .. ישראלים: ראה גם לעיל אגרת ד'תשצו, ובהנסמן בהערות שם.

תכנז

אדמו"ר שליט"א

ובמ"ש אודות נסיעה ללמוד בישיבה כאן ומביא רא"י מעוד אברכים
תלמידי תו"ת דצרפת.

בטח ידוע לו מה שנכתב להם, היינו שילמדו בהתמדה ושקידה גדולה
במשך החדשים דהחורף והקיץ עד שהנהלת תו"ת תעיד עליהם שאז יש
לחשוב ע"ד הנסיעה לכאן בשילהי קייטא, ובתנאים אלו שיך הדבר גם אליו,
כיון שגם הוא מהראשונים שבאו ללמוד בישיבה הק' דתו"ת. ויהי רצון
שילמוד תורה ביראת שמים תורת הנגלה ותורת החסידות ויהדר בקיום
המצות ויבשר טוב בכל הענינים הנ"ל.

בברכה.

ה'ש"ד

ב"ה, כ"ו אדר שני, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

נשי ובנות קהלה קדישא שובה ישראל
אשר בעיר בוענאס איירעס מדינת ארגנטינה
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

בשעתו נעם לי לקבל ידיעות מפעולותיהן הטובות בחיזוק היהדות
בקהלתן והפצת עיני היהדות.

אשר תקוטי שמזמן לזמן מוסיפות בזה, וכציווי תורתנו הקדושה,
מעלין בקדש, ומובן אשר ביחוד חוב קדוש וזכות קדוש על כל אחת מבנות
ישראל, בנות שרה רבקה רחל ולאח, לנהל תעמולה ולהשתדל בחיזוק ענינים
המיוחדים לנשים, טהרת המשפחה, הנהגת הבית בכלל וחינוך הבנים והבנות
והכשרות ביחוד ועוד ועוד. וכיון אשר בורא עולם ומנהיגו דורש את זה
מבנות ישראל, בודאי אשר ניתנו להן כחות מיוחדים להביא את כל האמור
לפועל במילואו ובשלימות, ואין הדבר תלוי אלא ברצון.

ושכרן מבואר בספרים הקדושים, שלכן נכתרו גם בתואר עקרת הבית,
שפירושו עיקר ויסוד בית ישראל.

ובפרט שבאים אנו מימי הפורים, אשר הנס הי' על ידי אסתר, ובזמן

אשר עמדו במסירת נפש בעניני יהדות, בזמן דהסתר פנים וכמאמר חכמנו ז"ל, אשר על תקופה ההיא נאמר הסתר אסתיר.

ובאים אנו לימי חג הפסח, אשר בזכות נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו אבותנו ממצרים.

ויהי רצון אשר כל אחת ואחת מהן תוסיף כח ואומץ בעבודה הקדושה האמורה, ויהי זה מתוך מנוחת הנפש הרחבת הדעת, ושמחה פנימית ואמיתית.

בברכה לחג הפסח כשר ושמח.

ה'שטו

ב"ה, כ"ו אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"י בעל מדות רב פעלים
מו"ה אברהם סענדער שי" שו"ב

שלום וברכה!

במענה למכתבו פ"י מכ"ה אדי"ש, שיקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בטח יבשר טוב בתוכנו ובפרט כפי שכותב גם במכתבו שיום ההילולא של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ממשמש ובא והרי צדיקי רועי ישראל, מה בחייו חיותו בעלמא דין עומד ומשמש כן להלן עומד במרום ומעורר ר"ר להשפעת צרכי כל אלה המקושרים ובפרט אלו שזכו לשמוע תורתם באופן דוהיו ענין רואות את מוריד, אשר גם להבא עין בעין יראו בספריהם ובמאמרי דא"ח שהניחו אתנו, ואשר בהם עצמות ופנימית נפשם, וע"ד המבואר בחסידות היחוד נפלא בין השכל משכיל ומושכל, וק"ל.

בברכה לשבת החדש, חדש הגאולה שמח וטוב ובקרוב יקוים היעוד

ה'שטו

מו"ה אברהם סענדער: נמצוב, לאנג ביטש. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד'ק, ובהנסמן בהערות שם.

תקכט

אדמו"ר שליט"א

דחס עלינו ויגאלנו מהסתר אסתיר בזכות האמונה שכל ישראל מאמינים הם בני מאמינים והמאמין הראשון הוא אברהם דוהאמין בה' ויחשבה לו צדקה.

בברכה לבשו"ט.

ה'שטז

ב"ה, כ"ח אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד אדר שני, בו כותב אודות המזוזה שצריך הי' להחליפה, ולפלא שאינו כותב על דבר בדיקת התפילין.

ובשאלתו כמה תפריש אמו ת' לפני הדלקת הנרות בערב שבת וערב יום טוב.

מובן שזה תלוי ביכולתה, והנקודה בזה, כיון שעת רצון היא לקג"ל בקשות נשי בנות ישראל קודם קיום המצוה דהדלקת הנרות בעש"ק וערב יום טוב, צריך להרבות בברכות השי"ת בזה על ידי נתינת הצדקה.

ובמה שכותב בתיקון ענין המזוזה, ילמוד בעל פה איזה פרקים משניות ולכל הפחות פרק אחד תניא, ובלכתו בדרך וכיו"ב יעבור עליהם אם בדבור או עכ"פ במחשבה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'שטז

בתיקון ענין המזוזה: שהיתה פסולה.

ה'שיז

בי"ה, כ"ח אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים אליעזר שי' הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מעשי"ק החדש עם המוסגר בו, ומוסגר בזה
הקבלות.

ויהי רצון שיקויים בכאו"א מאתנו בתכ"י הציווי החדש הזה לכם
וכמודגש בשמו"ר על אתר לכם דוקא*, וע"ד שנתבאר במאמר שנאמר בעת
ההתועדות אתמול, ע"פ מרז"ל בירושלמי** חדש אשתו שנתחדשה הלכה,
שיחדשו על ענין הבריאה שהיא מאין ליש ענין הפכי מיש לאין (פירוש הצ"צ
בהנ"ל).

ועי"ז יקויים ג"כ בניסן עתידין להגאל וכסתימת השמו"ר בזה דלשיטתו
אזיל ר"י לא בכסף תגאלו (סנהדרין צז, ב) וכמבואר בד"ה החדש קיץ הש"ת
וגם בזה מעשה נסים יהי' שאף שזכר מזריע תחלה אתעדל"ע (ראה לקו"ת
דשבוע העבר ד"ה שוש תשיש) בכ"ז תלד זכר [להעיר מהירושלמי ברכות פ"ט
הלכה ה' ביושבת על המשבר, ודלא כבבלי שם], גאולה העתידה שהיא (בלשון)
זכר דוקא (פסחים קטז, ב בתוס').

בברכה.

(*) ועייג"כ זח"ב קפו, א.
(**) יבמות פ"ח ה"ג.

ה'שיז

מו"ה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו — לעיל ה'פט. ובהנסמן
בהערות שם.
במאמר: ד"ה החדש הזה לכם (סה"מ תשי"ז ע' 130 ואילך)

תקלא

אדמו"ר שליט"א

ה'שיח

ב"ה, כ"ט אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

צעירי אגודת חב"ד סניף כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ז"ע נתקבל מכתבם מכ"א אדי"ש, ראשי פרקים מהתועדות דפורים, ולפלא שמקצרים במקום שאמרו להאריך, ואף כפי שכותבים שכבר כתבו לי ע"ד התועדות זו, מובן שאין זה פוטר מכתיבה את הנהלת צעירי אגו"ח, כיון שהם הן שארגנו ההתועדות.

בודאי למותר לעוררם שהתועדות בכגון דא הרי זה חרישה ולכל היותר גם זריעה, ומוכרח לאחר זה כל המלאכות הנדרשות בכדי שיהי צמיחה ופירות, ובנדון דידן מההתחלות שבזה לעמוד בקישור עם הפנים חדשות שבאו עמהם במגע בעת התועדות זו, אף שמוכן שאופן הקישור לא עם כולם שוה הוא, ויש לנצל ימי חג הפסח הבע"ל, ובמבצע חלוקת מצה שמורה בפרט.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולחג הפסח כשר ושמח.

ה'שיט

ב"ה, כ"ט אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

זה מזמן נתקבל מכתבה, בו כותבת אשר למרות שקשה הדבר בכל זה תמשיך להתעסק בענייני נשי ובנות חב"ד, ולה' הישועה.

ונעם לי לקרות את זה, ותקותי חזקה שלא רק תקיים התחלת מכתבה, ז. א. ע"ד התעסקותה, אלא שיתקיים ג"כ הסיום, לה' הישועה, ותראה פרי טוב בעמלה בזה, אשר נוסף על הסיפוק נפשי ממה שרואים הצלחת הפעולות, יביא זה גם כן לחיזוק השפעתה על הידידות ומכירותי שגם הן תוסיפנה

בפעולות במסגרת נשי ובנות חב"ד, והרי זוהי דרישת וגם הכרח השעה, וכל המוסיף הרי זה משובח.

ובפרט ימים אלו שנמצאים אנו בין ימי הפורים והפסח, שבשניהם נשים צדקניות שבאותו הזמן היו הפעילות בזה.

בברכה להצלחה בעבודתה מתוך בריאות הנכונה ושמחה ולבשו"ט.

ה'שכ

ב"ה, כ"ט אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... איך בין געווען שטארק איבערירעשיט ובצער לייענדיג אין דעם צווייטען טייל פון דיין בריף, אז דער אוצר המים האָט א ראָבער פארשטאַפּונג, וואָס מסתמא האסט דו געזעהען דעם בריף פון כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) דער פאָטער פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע, אויף ניט צו באנוצען זיך מיט א ראָבער אויף אזעלכע זאכען, און דעריבער אויב אפילו עס דארף נעמען צייט אויף צו ערפילען די אנדערע הצעות פון הרב טעלושקין שליט"א, דארפמען אבער וואָס פריער אומבייטען דעם ראָבער שטאַפּער אויף א צעמענט, און זעלבסט פארשענדליך אז דאס פאָדערט אז עס זאָל זיין דערנאך אין אוצר נייע כשריה וואסער, וכל המקדים בזה הרי זה משובח. און דעריבער שיק איך דעם בריף עקספרעס.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור.

ה'שכ.

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 302.

ראבער פארשטאַפּונג: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תקסח, ובהנסמן בהערות שם.

ה'שכא

ב"ה, כ"ט אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב שמתחיל להניח תפילין כיון שזהו שני
חדשים לפני הבר מצוה שלו.

ומהנכון שילמוד, אם בעצמו או עם מי הוא, הכתוב בשולחן ערוך
ומועתק בתניא ריש פרק מ"א בהתבוננות הקשורה עם מצות תפילין, עד
שיוחקקו הדברים במוח זכרונו, שאז בודאי יפעלו פעולתם בהנוגע ללימוד
התורה קיום המצות כדבעי והנהגה טובה בכלל. ומוכן שבזה נכלל ג"כ
השפעה על חבריו שגם הם יעשו כזה, וכיון שהנהגה האמורה מוסיפה
בבריאות הנפש, בודאי שעל ידי זה יתוסף גם בבריאות הגוף.

ומה שכותב שהילדים של הכתה מפריעים להלימוד, אין הדבר תלוי
אלא ברצון, וכשלא ישים לב להפרעות אלו וימשיך ללמוד יתמעטו ההפרעות
בדרך ממילא.

בטח אומר שיעור תהלים חדשי — כפי שנחלק התהלים לימי החדש —
בכל יום אחר תפלת הבקר, ומה טוב שאיזה פעמים בשבוע ואם אפשר בכל
יום חול, לפני תפלת הבקר, יפריש איזה פרוטות לצדקה, והשי"ת יצליחו
לקבל עליו עול תורה ועול מצות כדבעי.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ה'שכב

ב"ה, כ"ט אדר ב', תשי"ז

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף — אן א דאטום פון שרייבן — מיט דעם בייגעלייגטען ארטיקל, און איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין אייער בריף אז איר שטייט אין פארבינדונג מיט אייערע פריינדיגעס אין . . . און געוויס וועט איר פארשטארקען דעם פארבונד אויף ווייטער און עס זאל אויך פארשטארקט ווערען די ענינים פון אידישקייט בכלל און דאס וואס אנבאלאנגט צו פרויען ספעציעל, עס איז א שאד וואס די מקוה די נייע איז ביז איצטער נאך ניט אויפגעבויט געווארען, און אזוי ווי אין פילע ערטער אין אמעריקא, וואלט מיט איין שטויס (פוש) פילייכט די זאך געקומען אין א גרעסערער באוועגונג און וואלט גיכער פארענדיגט געווארען, און אין אזעלכע ענינים, קען מען דאך ניט אפשאצען אויף וויפיל עס קען זיין נויטיג מיט א טאג פריער.

איך רעכין אז מן הסתם קומען דאך פון . . . פרויען פון צייט צו צייט אין נויארק, און ווען איר שטייט מיט זיי אין פארבינדונג, קענט איר זיך טרעפען מיט זיי דא, און מאכען זיי ווארימער צו דעם געזאגטען ענין, און בא א פאסענדער געלעגנהייט קען מען זיי אויך פילייכט בריינגען צו א אסיפה פון נשי ובנות חב"ד, וואס האפענטליך וואלט דאס געמאכט אויף זיי דעם געהעריקען איינדרוק.

פון דאס אויבען געזאגטע איז אויך פארשטענדליך, אז דאס וואס איר שרייבט אין אייער בריף וועגען זיך, אין א ניט פרייליכער שטימונג, איז דאס אין ווידערשפרוד מיט דעם אנהויב פון אייער בריף, ווארום אז השם יתברך גיט די מעגליכקייט צו אויפטאן פאר אידישקייט אין א גאנצען קרייז, איז דאס איבערצייגט אז עס זיינען פראן כחות און השם יתברך איז מצליח אין דעם, מען דארף זעהן נאר אויסניצען די כחות אין דער מאקסימאלסטער מאס, וואס דאס איז א וויכטיגער תפקיד (פונקשאן) אין לעבען און גיט אינהאלט (תוכן) אויך אין די שעות און טעג, וועלכע מען איז ניט באשעפטיגט אין דעם, האבענדיק אין געדאנק אז אין [א] וויילע ארום נאך דעם, וועט מען קענען טאן אין אויפהאלטונג און פארשפרייטונג פון אידישקייט.

און בפרט אז דורך דער פאראייניגונג פון נשי ובנות חב"ד, איז דא

גרויסע מעגליכקייטען צו אויפטאן, ניט נאר אין ענינים פון חסידות, נאר ליידער פעלט נאך אויך אין סתם אידישקייט, צוליב עם הארצות און אומוויסענהייט, און ווען אין א דיפלאמאטישען אופן, פארשפרייט מען דיני ומנהגי ישראל, וואלט דאס געבראכט מאמענטאל א גרויסע ענדערונג צום גוטען דאס וואס לויט אייער שרייבען, איז ליידער די פרויען דא פירען זיך ניט אויף ווי געהעריג אין דער ארבעט, ובמילא איז ניט נאר וואס עס בריינגט ניט קיינע נוצען, נאר עס קען נאך בריינגען שאדען איז פון דעם צו פארשטיין, אז דאס איז נאך א טעם, פארוואס מען דארף טאן די ארבעט מיט מער ווארעמקייט און מער קאך, וויסענדיק אז די ארבעט מוז זיכער געטאן ווערן וויבאלד דאס איז די פאדערונג פון דעם נותן התורה והמצות, און ווען מען זעהט אז עס פעלט די ארבעט אדער ווערט געטאן ניט גענוג, פארגרעסערט דאס דעם טאן אויך מיטן טייל ארבעט וואס וואלט געדארפט געטאן ווערען דורך אנדערע, און מיר האבען די הבטחה פון דער תורה, אז די ארבעט וואס מען דארף אויספילען איז ניט איבער די כחות וואס השם יתברך גיט, און מען דארף ניט שפרינגען מיט איין מאל, נאר טריט נאך טריט, און דענסטמאל סוף כל סוף זעהט מען גרויס הצלחה.

וואס איר שרייבט, אז עס דאכט זיך אייך, ווי מען גייט אויף א לייטער, און אויב מען מאכט א ניט ריכטיגער שריט, איז ניט יעדער האט די מעגליכקייט צו גוט מאכען דאס.

וואונדערט דאס מיר, ווי קען גאר א פרוי וועלכע איז ערצויגען געווארען אין חסידישער הויז, גאר קענען טראכטען אזוי און שרייבען דאס, נאך דעם ווי דער גאנצער חסידישער געדאנקען גאנג איז, אז **צו אלץ** העלפט תשובה. און וואס מער נאך וויכטיג איז צו וויסען, אז סוף כל סוף טוט יעדערער תשובה, מען דארף דאס נאר טאן וואס פריער, פארדינט מען צייט. און תשובה מיינט מען ניט נאר צו זאגען אשמונו בגדנו וכו' נאר דער חסרון וועלכער איז געווען א וויילע זאל אויסגעפילט ווערען, עס זאל ניט בלייבען קיין צייכען פון דעם.

איך האף אז איר האט געלייענט אויך מיין מכתב כללי צום ראש השנה פון דעם יאר, אין וועלכער עס איז אויפגעבראכט געווארען דער געדאנק חאטש אין קורצען ווי אזוי פון יאהר צו יאהר און פון טאג צו טאג, ווערט

געמערט דאס גוטע אין דער וועלט, און דאס ניט גוטע ווערט אלץ מער ווייניגער און ווייניגער.

די נקודה פון דאס אלץ אויבען געשריבענע, איז:

העכסט נויטיג און וויכטיג איז, צו ערפילען די אנווייזונג פון עבדו את ה' בשמחה דוקא, און דער עבדו את ה' איז ניט נאר באם דאוונען אדער בא טאן א מצוה דירעקט, נאר אפילו באם עסען טרינקען און ענליכעס, קען מען מיט דעם אויך דינען השם יתברך, ווי ערקלערט אין מערערע ערטער אין תורת החסידות.

השם יתברך זאל העלפען אייך, אייער מאן הרב שיי — אז אייער הויז זאל זיין א פרייליכע הויז תמיד כל הימים און מגדל זיין אלע אייערע קינדער שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים אין דעם דרך החסידות.

בברכת חג הפסח כשר ושמח.

ה'שכג

ב"ה; כ"ט אדי"ש, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק נתקבל מכתבו מכ"ד אדי"ש, ולפלא שאינו כותב דבר מהשתתפותו בעסקנות חב"ד ומהשתתפותו בשיעורים הנלמדים ברבים, שהרי אף זה שכמה שיעורים לומד ביחידות, זכות ודבר גדול הוא ביותר להשתתף בלימוד הנלמד בעשרה מישראל וכמובן ג"כ מאגה"ק סי' כ"ג ועיין ג"כ בקונטרס החלצו מענינים אלו, ותקותי שאין זה אלא שחסר בכתובה אבל לא בהפ"מ.

במ"ש הוראת הרב לנדא שיי בענין קביעות המזוזה שאזלינן בתר היכר ציר, זאת אומרת לאן הדלת נפתחת, כן הוא מנהגנו לבד הדלת היוצאת לחוץ. ומובן שהתיקון בזה נכנס ג"כ בכלל בדיקת המזוזות . . .

במענה לשאלתו, ישנה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר וכמדומה כבר גם

ה'שכג

ישנה הוראת: ראה גם לעיל ח"ה אגרת א'תקב, ובהנסמן בהערות שם. ח"ט ב'תחסז.

תקלז

אדמו"ר שליט"א

נדפסה, בהנוגע לשלשת השיעורים דחתי"ת, שאם מאיזה סיבה לא הספיק
ללמדם ביום יש להשלמים בלילה שלאחריו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך הרחבת הדעת ושמחה.

ה'שכד

[אדי"ש תשי"ז]

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

במש"כ בפי' מרז"ל שלעת"ל כל המועדים בטלים חוץ מפורים. ויש עוד
מ"ד דגם חוץ מחנוכה, יוהכ"פ.

יעוין שו"ת הרשב"א סצ"ג. ס' החיים (לאחי המהר"ל) ס' פרנסה רפ"ז.
עקרים מ"ג פט"ז. מ"מ ס"פ ויקהל. הוספות לתו"א לרבינו הזקן ריש מג"א.
שערי אורה (לרבו האמצעי) ע' קיג. ועוד.

ה'שכה

[שלחי אדי"ש תשי"ז]

... דעוהו. ועיין היטב רפ"ה מח"פ להרמב"ם שגם משם מובן ההכרח
שלא להסתפק בלימוד הנגלה וק"ל.

נ. ב.

במש"כ בשאלות הריאה וכו' — לא שמעתי בזה הוראות מיוחדות.

במה שהעיר בפי' נסעו מזה כו' דלמה לנטות מפשוטו (גם ע"פ דרש זה

ה'שכד

האגרת היא אל הג"ר משה ימיני, ונכתבה על גליון מכתבו מ"ב אד"ש תשי"ז. אגרות נוספות
אליו — לעיל ח"ב ד"סב, ובהנסמן בהערות שם.

ה'שכה

האגרת היא אל הג"ר יהודה זרחי' מרדכי ליכ חיים סגל, ונכתבה על גליון מכתבו מיום ד' לפ'
תזריע תשי"ז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג ד"שנב, ובהנסמן בהערות שם.
במה שהעיר: במד"ר נסעו מזה, ממדותיו של הקב"ה, ופירש בס' חנוכת התורה כי האחים
דנוהו על שם סופו שיצא ממנו ירבעם בן נבט.

דנסעו ממדותיו של הקב"ה), שמדותיו של הקב"ה רחמים משא"כ הם שמכרוהו כו' – ידוע דאין משיבין על הדרוש, ובפרט שכיוון לפי המת"כ, בכ"ז לעשות רצונו ביאור הצ"ע חפצתי. וי"ל דאדרבה כפשוטו חסד גדול במכירת יוסף לעבד, ע"ד תשובת המשקל לתקן העון דהמלך תמלוך עלינו ועל אביו שהחלום מוכיח שזהו הרהורי לבו. וב"נ נענש על המח' (ירוש' הובא בתוס' קדושין לט, ב).

במה שהעיר על הכתוב בחלום יעקב שאין לומר שהי' מהרהורי לבו – ראה כלי יקר שהי' החלום בזמנו כו', ומפורש יותר בב"ר ר"פ ויצא.

מפתחות

מפתח ענינים

אבלות:

עג (מה"ת או דרבנן). שכד (מנהגי יאצ"ט כשחל בשבת). תל (יארצייט כאמצע אבלות).

אדר:

תכ (מרבין בשמחה). תכז. תכט (כנ"ל). תמא (נהפך לשמוחה). תמב"ג. תעט. תפכ. תפה. תפז. תצב. תצד. תצז. תצט. תקב. תקכ. תקכב (כנ"ל).

אהוי"ר:

קכה (חיובו בכל עת).

אהבת ישראל:

קלד (כלי לאהבת ה'). קעג. שלח. שנ (ואהבת לרעך — אפי' שמעולם לא ראהו). שנח (כנ"ל — קלד). תלט (אצל הרה"ק מבא"ד). תצג (חד עם אהבת התורה והשם).

אונס:

רמב (כמאן דעביד לא אמרינן).

אחד:

תסו (פי' חיבת א. שבק"ש).

אישות:

סז (איסור חתנות דנתינים).

אמונה:

שצה (היסח דעת מספיקות). תנג (כנ"ל).

אסמכתא:

קכד (אינה מחדשת דין — רק זכרון לדין שישנו).

ב' ניסן:

תקכח.

בגדי כהונה:

קלד.

בחירה:

רצג (ב. חפשית בבנ"י). תקז (כנ"ל).

בטחון:

תא.

בטלה מביאה כו':

צד (לכן תתעסק האשה כמה שעות ביום). קמח.

בית:

שעט (קניית ב. ברוחניות).

בכל דרכיך דעהו:

שסד.

בנים:

קז (מצוה הראשונה. ע"י אורח חיים מתאים). שמ (הפצת דא"ח סגולה לב.). שפג (לזכות לב. — השתדלות דרך הטבע והוספה בתומ"צ). תיא (הפצת היהדות סגולה לב.). תסד (כנ"ל).

בעלי חיים:

קסז (אין דיחוי. אמ"ט. קבוע).

בר מצוה:

שפא. תקלג (ללמוד פמ"א בתניא — התבוננות הקשורה לתפילין).

בריאות:

יח"ט. קט (גשמית ורוחנית). רב (שמירת ה.). שכו (מדרכי ה'. עזוב תעזוב עם הגוף). תסג (ב. הגוף תלויה בב. הנשמה). תקג (תלוי בב. בעבודה"ק שלו).

בריאת העולם:

קכג (בניסן או בתשרי. בכ"ה או בא' תשרי-ניסן). שסא"ג (כמה דיעות והלכה כדברי האריז"ל ששמיטה ראשונה בספירות רוחניות).

ברכה:

תעב (כמו גשם — צ"ל חרישה וזריעה).

ברכות:

כט"ל (ב. המוציא ע"י המסובים כשא' מוציא השאר בלחם משנה). לד (ב. מלך מוחל וסולח).

מפתח ענינים

תקמה

ברכת כהנים: כו (נוסח יה"ר של כהנים).	דין נצח: נב.
ברכת המזון: מג (רצה ויעו"י בסעודת שמח"ת שנמשכה לשבת). רטו (בסעודת נישואין בלי זימון וז' ברכות).	דיווח: לב (כשיודע שצריך לד. — מוסיף מרץ בפעולות). לו (כנ"ל). נב (להודיע כשו"ט). שג. שנה (מצוות אהבת ישראל). שסח. תכב (כדי לגרום שמחה). תעו. תצג (כנ"ל — נב).
בת קמה באמה — למעליותא: כח.	דיחוי: קסז (אין ד. בבע"ח).
בתוכם — בתוך כאו"א: שפט.	דכאון: שפד. תכ.
גאולה: תקל (בניסן. לא בכסף. לע"ל — זכר).	עיי"ע יאוש. מרה שחורה. עצבות.
גוף: רסב (מעלחו).	דף יומי: תח.
גיוס: עיי"ע צבא.	דרשה געשאנק: תמה (המקור).
גירות: שיג.	הוכחה: שצז (עד כדי נזיפה — הכאה, ולא נחשדו בנ"י על כך).
גירוש: קיד (צרפת).	הוצאת ז"ל: קעח (בדיקת הזרע). רנה (שימוש ע"י מוך). תמ (כנ"ל).
גלגולים: רה.	הידורים: י ה. במה שאינו נוגע ועי"ז ויתור במה שמחוייבים).
גלות: שכג (שפיזון כו' כדי להאיר הסביבה). שכט ג. נמשל ללילה כיום יאיר).	היסח הדעת: כב (ממח' המבלבלות). רה (מהמשכה כו'). ריב (מתיקון ח"נ). רלה. רעו. שצה (מספיקות באמונה). תנג (כנ"ל). תפר. תצא (עבודה בזקנות — ה. ממיוחדים).
גם זו לטובה: תמא (וכל מה דעביד כו').	הפטורה: קטו.
גניזה החרסונית: קצה.	הפצת היהדות: ט (אופן הקירוב לתומ"צ). כג. ל (פקוח נפשות. החובה להתעסק בזה). קנב (חילוק הזמן בין ת"ת לה. הי). שה (כ"א מחויב בצדקה רוחנית. א"א להסתפק בפעולות בין הזמנים). שצריז (הצלחה יותר משמשרים). ת (סיפוק
געגוע: טו (ההורים).	
גשמיות ורוחניות: תסג (דיעה הולכת ורווחת — קשר הדוק בין ג. לר.).	
דברים שבלב: תק (היכא דמוכח וגלוי לכל).	
דומם צומח חי מדבר: רמה (כעבודת האדם). רמח (כנ"ל).	
דיבור: מט (רפואת כבד פה). עדר (בענין הנ"ל)..	

תקמג

מפתח ענינים

(קידוש בבהכ"נ). שסג (מעלתה). תקב
(מעלת הה. ברוב עם). תקיח (כללית,
חסידי, טפה אחת מספיקה שתפעול).

וסת:

תע (הרופא מגביל הזמן שיכולה
להתעבר. קיצור הו.).

זיכוד:

שצ (קשיים מהשכן וז. הנשמה).

זכרון:

דש.

זקן:

קכו. רצ.

זקנה:

תצא (עבודה בז. — היסח הדעת
ממיחושים). תצד (בנין ילדים סתירה
סתירת זקנים בנין).

זרק חוטר לאוירא אעיקרי קאי:

תפ.

זריעה:

רפז (רק אחדים מהגרעינים נקלטים).

חדש:

תקל (ח. אשתו — מיש לאין).

חומש תהלים תניא (חת"ת):

יג. כד. נא. סא. פא. פז. קט. קלא. קלט.
קנב. קפ. קצט. רנח"ט. רסב. רפט
(שמירתן לטובתו הוא). רצ. רחצ. שה.
שכה. שמח. שסד. שפב. שצ. שצט. תז.
תי. תכג. תלה"ו (לא יכול להיות
שמפריע לסדריו). תמז"ו. תנב. תנד.
תנט (מלבד לימודו תניא). תסח. תפ.
תקח. תקטו. תקלז (השלמה).

ח"נ:

צח. ריב. שעב. שצו.

חטוף ואכול כו':

שנ (בעניני תומ"צ).

חיים:

רא (התכונות בהשגח"פ תבטל רצון
להיפך הח.). רה (אם ישים קץ לח. יבוא
בגלגול ולא יועיל).

חכמות:

תסג (רפואה, תכונה פיזיקה וכו').

מהשפעה על זולתו יביא שלווה נפשית).
תב (גיוס אנ"ש להפ). תיא (סגולה לב.).
תקכו.

הפצת המעיינות:

כ (מבלי להכנס במלחמות). ע
(לכשיפוצו מעיינותיך חוצה). קא. קכו.
קסד. קסה (מצוה דזהיר ב' טפי). קסו-
ז. קעא. קעו. קפא (דעת הרמב"ם
שדוקא ביוצא חוצה דין מעין לו). קפה-
ו (ה. ס' חסידות). קפז. קצב. ריב. ריג
(דרישת השעה החדרת החסידות
בחוגים רחבים). רכג (אין עתה התנגדות
לה.). רכד"ו. רכט (גיוס לפקודות
רבותינו — ה.). רמ. רמה. רסא (כנ"ל
— קפה). רסז. ער (כנ"ל — קפה). רפג
(שיפעלו כזה באופן נסי). רצו
(כשנתוסף כלע"ז צריך להוסיף
בקדושה). שא"ב (באופן של נחשון).
שיב. שיט. שמט. שנג. שנד. שעו. שפח.
תא (לימוד תניא עם חפשים). תטז. תכ.
תמג. תמז. תס. תסב (תפקיד הנשמה).
תסג. תסד (סגולה לבנים). תסז (החדרת
הנקודה החסידותית בכל הפעילות של
צא"ח). תעא. תעז. תעט. תפב (בין בני
הישיבה). תפז (כנ"ל). תצב. תצח"ט.
תקכא. תקכג.

הרחבה:

רצה"ו (ה. גשמית ורוחנית, פני'
רחצונית).

השגחה פרטית:

רא (התכונות בה. תבטל רצון להיפך
החיים). ערה. שכ.

התאחדות:

קפ (המח' במאצילה, דבור, מצוות
ות"ת, כלים ואורות). רעז (ע"י ה.
בלימוד מתאחדים גם הלומדים).

התוועדות:

ו (מה שה. יכולה לפעול כו'. שמע"צ
ושמח"ת). קב"ג (עם ובלי ד"ת). קלז"ז
(שיפעלו כי ובהשומעים). רכט. שח
(לגימה מקרבת אבל לא שכרות). שדמ

חלומות:

שכו. שלו. תקכה (ח. יעקב). תקלח (ח).
יוסף ויעקב.

חלוקת הש"ס:

רסה (כאילו כ"א למד הש"ס).

חמשה עשר בשבט:

רמז"ח (ר"ה לאילנות. לימוד מצומח בעבודת ה'). שכא. שצח (האדם עץ השדה).

חנוך:

יד (שעות נוספות ברצון מלא). לט"מ (זמן הכניסה לחדר. לימוד לפני ג' שנים). נח"ט (ח. הכנות. פעולת הח. על הנסחפות בזרם). עא (בגן — חקיקת מנהגי ישראל). עו (ההשפעה על הבן). צח (התעסקות בח. — תיקון ח"ג). קנג"ד (ח. הכנות). קנו (כנ"ל). קצו. רפא (משפיע על כל ימי חייו). רצא (לימוד לחל' ע"י אינו יהודי). שיב. שלא. תג (אחריות ח. תשב"ר. תל' פרוע — תועלת הרבים דוחה תועלת היחיד). תד"ו (לדעת כמה עסוקים התל' בשעות הפנויות). תט (הסברת האחריות למורה). ניצול זמן האכילה לח. תכח (ח. הבנים). תלד (הפרדת בנים ובנות). תלו. תמט (בחינת התל' ושיחה אישית). תקיא. תקכה"ו (התעסקות בח. — חלק היפה).

חנוכה:

קיב (גמח"ט). קמא (דמי ח. לחל'). קפב (הנס ע"י נשים). קפג (להקשיב לסיפור הנורות). קפג"ד (דמי ח. לחל'). קפד (זמן ההדלקה). ר (כנ"ל — קפג). רי"ז (ספי' נצח או הוד. אינה בטלה). רט (ח. — שמן — פני' התורה). ריב (מוסיף והולך). ריד (כנ"ל). ריז (פוחת והולך בעניני לעו"ז ומוסיף והולך בעניני קדושה). רכד (מסוגל להאיר על פתח ביתו מבחוץ). רכו (כנ"ל). רכט. רמ. רנח"ט (מוסיף והולך). רס (שמונה — שומר הדיקף). רסב (מוסיף והולך). רסז

(הפצת המעיינות — שמן — חוצה). רעז (דמי ח. לחל' הלומדים דא"ח דוקא). רפ.

חנוכת הבית:

שעט (בהתוועדות חסידותית).

חסידות:

יב (שיעורי ח. כ. (עבור כל ישראל). כט. לא. מה (שיעורי ח. במלון). מט (מחסן את הלומד). ס. סט (ענינים קשים — ללמוד בשטחיות). פא. פח (כנ"ל — כ). צח"ק. קח. קיא (חזרת דא"ח ברעוא דרעוין). קבו (שיעור דא"ח). קכו (מאור שבתורה — פועל בריאות העינים). קלה (כנ"ל — כ). קלח (שיעורי דא"ח). קנב (קבל ע"ע להתקשר לח. קעא (כנ"ל — כ). קפט (כנ"ל — כ). קצט. רח"י. רלד. רמ (דומה לאב"ט בכתור המלך). רנט (יותר מנגלה). רסא (שיעורי ח. ערב בזמנינו בטלה הסיבה למחלוקת נגד הח. רעז (ע"י התאחדות בלימוד מתאחדים גם הלומדים). רפח (נק' שמן — מפפע). ש. שטז (בלימוד אגדחת לבאר בעניני דא"ח). שלט (מוסיף חיות בנגלה ובמצוות). שמ (סגולה לבנים). תרי"ז (לימוד ח. חב"ד וח. פולין — כלימוד המשנה והגמרא). תיא (כנ"ל — שמ). תיח (לעיונא ולמיגרס). תכג. תלט (לא להתרשם ממפריע). תעג (יראתו קודם לחכ'). תפו (מאור שבתורה). תקיד. תקכד (מאור שבתורה). עיי"ע הפצת המעיינות חוצה.

חסידים:

קצב (ח. זיינען ניט עלענדר). שנ (כנ"ל). ראה גם מפתח מוסדות ערך זה.

חשבון הנפש:

תפו (רק בזמנים מיוחדים).

חתונה:

קסב.

תקמה

מפתח ענינים

ריד. ריח (ר"ה לחסידות). רכו. רסז
(כנ"ל). ער-רעא (בכפ"ח). רעט-פ. שא.
(בכפ"ח). שיד (ר"ה לחסידות). שג.
ימאות:
סד.
יצר הרע:

פה (נצחון מלחמת הי.). תמא (כל ענינו
ע"מ לנצחון).

יראה:
תעג (י. קודמת לחכ' — חסידות).

ירושא:
ש (האב זוכה לבנו כו' בחכ' כו').

ישראל:
קפט (קדמו לחגורה). שעז (ג' קשרין
אתקשראן כו').

כ' מ"ח:
קעז.

כוונה:
ס (בתפלה. לשמה. רק בתחלת הענין).

כינוס:
תפט (כ. צא"ח בכפ"ח). תקיב (כ.
אנ"ש). תקלא (כנ"ל — כ.).

כל מה דעביד רחמנא כו':
תמא (וגם זו לטובה).

כל המועדים בטלים כו':
תקלז.

כמות ואיכות:
תקב (ריבוי הכ. מוסיף בא.).

כסלו:
קכא (חדש הנסים כו'). קלב (חדש
הנצחון). קלד (חודש הגאולה). קמב.
קמה. קמד.

כעס:
רכה (עצה לכ.).

כפיה דתית:
תצז (הסרת הקליפה המכסה על נקודת
הנפש).

כרם חב"ד:
טו. סז. פה. קג. רכח. שט. תמז-ח. תסב.

כתבי יד:
קסח (תנ"ך עתיקים שכתוב בהם דכא

טבילה:

יג (ט. עזרא). ס (שיטת הכס"מ
שהטהרה היא בצאתו מהמקוה). שכו

(ט. עזרא). שעב. שצז. תז (בטלוח
לטבילותא דעזרא אבל טהרת הגוף
מועילה). תיד. חס (השפעה על הנשים).

טבת:
רעט (הגוף — אחשורוש, הקב"ה —
נהנה מהגוף דלמטה).

טהרת המשפחה:
שח. שמ. שפג. תע.

טופח ע"מ להטפוח:
קכח. קנ. רלב. רס.

טרפות:
תקלז (ריאה).

י' כסלו:
קסה. קעג-ד. קפ. קפג. קצא.

י' שבט:
רצג-ד (הכנה מתאימה ליום ההילולא).

שי. שטו (בשבת שירה). שכא. שכו
(מנהגי יאצ"ט כשחל בשבת). שכו.
שמא.

יאוש:
שנג (שלילת י. ודכאון).

יארצייט:
עיי"ע אבלות. י' שבט.

יום הולדת:
מט. קיא (מזלו גובר). קסג (מסיבה
לי. ה. השבעים). קעז (מזלו גובר). קצ

(מנהגי י. ה.). שיט (מזלו גובר). שעא
(מנהגי י. ה.). שפד (כנ"ל).

יום הכפורים:
לא (מקרה לא טהור). לד (מכפר).

יחידות:
קצד (להזמין ע"י המזכירות).

י"ט כסלו:
קו (החגיגה פומבית לא במוצש"ק שלא
לגרום כו'. תכנית לחגיגה). קנב. קסד.

קעב. קעד (זה היום תחלת מעשיך כו').
קפ. קפא. קפג. קפר-ז. קצ. קצב. קצד.
קצז. קצח. קצט (ר"ה לחסידות). רט.

תקמו

מפתח ענינים

באל"ף). קצד (ממח"ס מרכבת המשנה). קצה (חסידות). תקטו (חב"ד).

כתבי עת:

שס"א. חיט (שיחות לנוער). תכג (חילונים). תקד.

לוי, שבט:

חסא.

לימודי חול:

מג (מניעתן).

לשמה:

קטו (לשם התורה ולשם קדושת השם).

מאד:

רמג (בכל מאדך — מ. שלך).

מאטעריאליסמוס:

תצו.

מאמרים:

תקכח (בהם עצמו ופנימיות נפשם).
אדמו"ר מוהר"ש: (שופטים תרל"ג).
אדמו"ר שליט"א: רל (מים רבים תשי"ז). רפז (הנ"ל). תקל (החודש תשי"ז).

מבול:

קכג (זמנו בסדר זמנים).

מבצע סיני; מבצע קדש:

קלה. קמ. קסו. קפז. קצה. ריד. רכד.
רכח. רל. רמד (ניצול ההתעוררות הכללית). רנט (כנ"ל). ערעב. שח. תצה"ו.

מבצעים:

טז (ד' מינים). לו (הנ"ל). נב"ג (הנ"ל)
— בשוק כשעובדות נשים בטפח מגולה). עז (ד' מינים).

מבשרך אל תתעלם:

לב.

מהלך:

שנ (האדם — מ.).

מוסדות:

קלב (העבודה במ. אדמו"ר זהו טובתם).
קעח (הלימוד במ. חב"ד). תקיב (א"א במ. חב"ד תערוכת בנים ובנות).

מזוזות:

ע (בדיקה). פא. פז. שכו. שמ. שפג.
תמו. תקכט (תיקון — משניות ותניא בע"פ). תקלו (היכר ציר).

מזונות:

עב"ג (אשתו ובניו אם הוא מה"ת). קכד (בענין הנ"ל).

מחילה:

שעח (בקשת מ. בעשרה ממי שפגעה בכבודה).
עיי"ע שידוכים.

מחיצה:

פח"ט (בביהכ"נ). רכח (שיעורה). רפו (בביהכ"נ).

מחלוקת:

שלב"ג. שדמ. שצא. תמה.

מחשבה:

קפ (התאחדותה במאצילה).

מחשבות זרות:

שכו.
עיי"ע ריכוז.

מכירת יוסף:

תקל"ח (נסעו ממדותיו של הקב"ה. לכאורה חסד).

מכתבים:

מט (אין מ. מכבידים עלי).
עיי"ע דיווח.

אדמו"ר מוהריי"צ:

רמח (בענין הכנסת ס"ת).

אדמו"ר שליט"א:

כח (המענה לפי השאלה — אם כזה שאלת). קעב. שכו (גם כשחותם המזכיר — אני קורא ומקריא המענה).
תקיד (כל קישור צריך להתבטא בהוספה בתומ"צ).

מלאכים:

קמרוז (עולים ואח"כ יורדים. איך אפשר שיעשו נגד רצון הבורא).

מלוה מלכה:

קמב. קע. שצב (פעולתו על ימות החול).

מגרעות בצדקות אחרות. לא לדקדק.

תמח (כנ"ל).

מפלגותיות:

פג. רנד.

מצבה:

קיג (זמן הקמתה). ריא (הסרת מ.

כפולה). רלט (הזכרת שם אדמו"ר

וחב"ד על המ.).

מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים:

רח.

מצות:

תקיו (חלוקת מ. שמורה).

מצוות:

קצג (ברוחניות).

מקוה:

לז (בכפ"ח). קמ (בוואודריטש). קצז

(באדעלאיד). שז (כאגאדיר). שמו.

תקלב (סתימת גומי).

מרה שחורה:

שצג.

עיי"ע דכאון. יאוש.

משמעת:

מח. רטז (בתל' תר"ח). רלא (בצבא). שי.

תד.

משניות:

נא. צח. ריג. תקכט.

משפט:

פח (המחיצה בביהכ"נ). תנו (הנ"ל). ש

משפיע:

קכח (טופח ע"מ להטפוח). רס. שי.

תפח.

מתן תורה:

כה (אנכי ה"א ל' יחיד — לכ"א שהי'

באותו מעמד). שסה (במ"ת דבר עם

הנשים תחלה).

מתנגדים:

שכו (לא להכנס עמם לויכוחים). שטט.

שנד. שע"ז (כנ"ל).

נדה:

שו (תיקון — מ פעמים ח"י ג"פ

לצדקה. תקח (כנ"ל).

מלחמה:

קמה (קירוב רחוקים ע"י מלחמת תנופה

בדרכי נועם). קסא (לימוד התורה גורם

הנצחון לאנשי המלחמה). קסו (נצחון

מ. היצר מביאה נצחון כפשוטו). קעה

(פחד המ. אין לו יסוד). רכב (כנ"ל). רל

(הוראת התורה בעת מ.: קבלת תענית

וקדושה במחנה). שלב (יוצאים למ.

במארש של נצחון).

מליחה:

נח (בשר קפוא לפני המ.).

מלכות:

חסו (כמו שהיא באצי' וכמו שהיא

שרש לבי"ע).

מן:

קכג (זמן אכילת מן אחרי מות משה).

מנהגים:

עג (המובאים בתנ"ך אי הוי הוראה

שצ"ל כן). קכד (בענין הנ"ל).

מנין בני"י:

קכב (התחלת המ.).

מסיבות:

טז (לתל' בסוכות). יז (שמחת בית

השואבה). תנב (כנוס ילדי מ. שבת).

מסיון:

תקיט.

מסירות נפש:

תמט"נ (בכח ובפועל. ברוסיה וכאן.

מסירת הרצון).

מעין:

קפא (דעת הרמב"ם שדוקא ביוצא

חוצה דין מ. לר.).

מעלין בקדש:

קפט. רלב. רנו. דש. שמו. שפח. טט"ז.

חסא. תפ. חפד. תצח. תקח. תקיו. תקכו.

מעמד:

קל (כוונתה האמיתית). שצד.

מעשה:

קמד (המ. הוא העיקר).

מעשר:

תיח"ט (לקופת רבנו, שלא יגרום

תקמח

מפתח ענינים

נדר:

תעז (התרת נ.).

נהמא דכסופא:

קעז.

נזכרים ונעשים:

קמב"ג (נז. ועי"ז ונע.).

ניגונים:

תעה (בירור נוסחאות נ. חב"ד).

ניטל:

שנא"ב (הטעם שאין לומדים. בכ"מ לפי לוח המקום).

נישואים:

פ (הכנה רוחנית לנ.). פב (כנ"ל). פד (לימוד שעה"ק בראשית חכמה). רטו (בהמ"ז בסעודת נ. בלי זימון וז' ברכות). רנו (הכנה. לא לאחר). שפג (לבת כהן — בקי בתוכן מס'). תל-לא (בניית הבית על יסודי התוהמ"צ). תצג (בנין עדי עד על יסודי התוהמ"צ). תקט (אחר הנו. צריך להוסיף בעניני תומ"צ).

ניסים:

כד (יביט על עברו יראה — היה כסכנה וניצל).

נעשה ונשמע:

ח. שסה (לכן מתחלת פ' משפטים בעבד עברי). תלו. תקז.

נפילה:

תנח (הטעם שלפני כל עליה צ"ל נ. מדרגה הראשונה).

נצחנות:

תמה.

נרית להאיר:

פה. שפח.

נרות שבת:

תקכד (נפילת הפמוט — הוספה במאור שבתורה).

נשיא:

נח.

נשים:

נו (גם בלידת בת — לתורה כו'). צט (לימוד גמרא לנערה). קפב (הביאו לנס

חנוכה). רמז (בכל אברי'). שסה (במ"ח דבר עם הנו. תחלה). תפד (נס פורים מראה כמה כחן גדול). תקכז (שייכותן לנס פורים ופסח). תקלב (כנ"ל).

סגולות:

שצד (כלך מדוך ס.; ס. בדוקה — תומ"צ).

סדר:

שסו (מעלת הס.).

סולם:

שכה (התומ"צ — ס. מוצב ארצה גו').

סור מרע ועשה טוב:

תצז (מעלת וע"ט).

סיום:

שעד (ברבים. קדיש דרבנן).

ספר תורה:

מט"נ (שנפלה לארץ). נ"נא (החזקת ס"ת פסולה). קסח (פצוה דכא באל"ף). קסט (להעמידה בביהכ"נ וישאר ברשותו). רמז (הכנסת ס"ת). רפג (כהוראת אדה"ז). רפד (כנ"ל — נ"נא).

סת"ם:

מא (כתב אדה"ז). שפא (כנ"ל).

ספרות:

קית. רב.

ספרים:

כו (סדור תו"א ונהלת ה'). לו (הפצת ס. חב"ד באה"ק). פו (לא ללמד מתוך ס. שנגד התורה). קיד"טו (הערות לס' קרית ספר). קטו (מנהגי חב"ד). קטז (השלמות לאנצי' תלמודית). קכב"ג (הערות לס"ע רבא השלם ע"פ ימות עולם וסדר זמנים ומסורת הס"ע). קלג"ד (הערות לס' דברי ישכר דברי יוסף). רי (הערות לס' חידושי ש"י). רמ (משנת מב"ד). רמז (מעשה בראשית). רצט (אהל בנימין — רזא דקנין תורה). שכב (אומבאקאנטע לענדער; יור ווארלד ענד מיין). שסח (הרקמה). תח (תומכי חמימים). תלב (הרקמה). תפג (הערות

פיצויים:

תד (למורה שפוטר).

פסח:

עיי"ע מצות. נשים.

פסח שני:

תסג.

פרנסה:

לה (הוספה בחומ"צ תגדיל כלי הפ.).
שה (התכוננות יתר על המזה מפריעה).
חיו (צ"ל כלי). תלה (כלי אבל לא דאגה.
יגיע כפיך דוקא). תנד (פ. גשמית תלוייה
כפ. רוחנית). תצ.

פרס:

קפא (הגדלת הפ. — משכורת; מגדיליה
האפשריות שיהי' שלא עמלק"פ).

פשיטות:

קנט (מעלת אנשים פ.).

פשרות:

סה. חט.

פתגמים:

יד (רבותינו: אזוי ווי מ'שטעלט זיך
כר). כ (לכל שנאה יש תקנה מלבד
הבאה ע"י קנאה). כג (יענעמס גשמיות
איז בא מיר רוחניות). מה (הר"ה
מפאריטש: התחנן עצמו אורח). פט
(דבר טוב שאפשר לעשותו היום אין
לדחותו למחר). צה (אזוי ווי מ'שטעלט
זיך כר). קמב (נזכרים ועי"ז ונעשים).
קסא (והוא יכלכלך — יכין הכלים). קע
(כנ"ל — קמב). קצו (חסיד אדה"ז:
מצוה הראשונה פרו ורבו — מאכן נאך
א אידן). רס (כנ"ל — קמב). רסח
(חזקה לחעמולה שאינה חוזרת ריקם).
שכג (כשב' נפגשים — טובה
לשלישי). שמו (טראכט גוט וועט זיין
גוט). שנו (כנ"ל — רסח). שסז (כנ"ל
— קצו). שעה (הר"ה מפאריטש: כל
מה שעושה — עס זאל זיך אפלייגן א
ווארט חסידות).

בעש"ט: קיט (והי' ראשיתך מצער
ועי"ז ואחריתך ישגא). קמז (עזוב

לס' צבי לצדיק). תקד (ס' הר"ר
מרגליות). תקי (ס' תורת הנפש ע"פ
חב"ד).

אדמו"ר הזקן: יג (תניא בע"פ). נא
(תניא). סט (ל' אדמו"ר בעצמו בתו"א).
צג (דיוק ה"וכר" ו"וגו" בתניא). קה
(אגה"ת). קטז (מפתח ענינים
וקונקורדנציה לתניא). קסז (כנ"ל —
סט). ריג (תניא). רפח (תניא). שעב
(סדר לימוד התניא). תא (תניא). תמז
(אופן לימוד התניא). תנח (ביאור
בתניא). תנ (שמות חלקי התניא). תפו
(הפצת ס' תניא). תקכט (תניא).

אדמו"ר הצ"צ: קצט (כ"מ וב"ב עם
חי). רפח (דרמ"צ).

אדמו"ר מוהרש"ב: רפח (קונ' ומעין).

עבד:

שסה (פ' משפטים מתחלת בדין ע. —
כל בני"ע. לקב"ה).

עינים:

סח (טיפול בע. בארה"ב וכשווייץ). קכז
(יין קדוש והבדלה, ומאור שבתורה).
תה (כנ"ל).

עליה לרגל:

קצג (בזמנינו).

עסק:

מה (דיוק הלי' ע. בתורה).

עצבות:

תמ (מניעתה). תנב. תקג (מנין לאג"ש
זמן פורי לענינים כאלו).

עיי"ע דכאון. יאוש. מרה שחורה.

עשירות:

רצה (נסיון הע.).

עשן:

שנו (ככל שיתרבה החומר ירבה הע.).

פדיון נפש (פ"ג):

קלז (של אדמו"ר מוהרש"ב).

פורים:

תכח"ט (זה ה(פורים) קטן גדול יהיה).
תעט (כפורים).

עיי"ע נשים.

(הזיכורית שלנו טובה מעדיית שלהם). שלב (יוצאים למלחמה במארש של נצחון). שמו (כנ"ל — ריא). שן (כנ"ל — קצב). שןא (די מחמדים וואס די 8 שעה [שלא לומדים בניטל] איז זיי נוגע בנפש האב איך ניט האלט). שעג (דבר טוב — חילוק נכסים לצדקה — א"צ לדחות לאחר 120). שצד (טוב שהקופה תשא בהוצאות העוסק בצ"צ). תכ (כנ"ל — שלב). תמו. חסט (קלייבן גשמיות זייען רוחניות). שפא (כנ"ל — שלב).

צבא:

קלד (והיה מחניך קדוש). רכח (כשקוראים לגיוס נשמעים בלי היסוס. גיוס לפקודות רבותינו). רלא (משמעת וקב"ע). רלו (והיה מחניך קדוש). שמב (כנ"ל). תנג (קב"ע). תקז (קב"ע). תקיז. עי"ע מלחמה.

צדיקים:

רסז (מועטים — גם צדשא"ג).

צדקה:

כא. לא. נ (החזקת המוסדות). עט"פ (נתינת צ. בפעמים רבות). פז. צח. קח (רוחנית. אפי' עני שבישראל מחויב). קכט. קצג (במקום שאין עניים). ררא. רג. ריא (כשמחליט להוסיף צ. נפתחים צנורות). ריג. רלב. רלג (יותר מחומש). רלרז (ע"י הצ. נעשים מוחו ולבו זכים כו'). רמב. רמד. ערה (קודם התפלה). רפט (צ. גשמית ורוחנית). שו (מפעמים ח"י ג"פ). שכח (עיקר העבודה בעקבתא דמשיחא). של (שקולה כנגד כל המצוות). שלד (ע"י חיזוק לב נדכאים מקרבים היעור של אפס כי לא יהיה בך אביון — לע"ל). שמו (כנ"ל — ריא). שנה (מעות הצ. למסור לרשת). שעג (א"צ לדחות לאחר 120. יותר מחומש). שפג. שצז. תיד. תמג (לפני התפלה). תנב. חסט. תעג. תפט. תצ (נתינות רבות קטנות). תקח (פדיון מ' תעניות). תקח. חקכט. חקלג.

תעזוב — עם הגוף). קנט (פשיטות איש פשוט מגיעה לעצמות). קסו. רמח (מכל דבר הוראה). רנח (כנ"ל). שכו (כנ"ל — קמז). שן (ואהבת לרעך — אפי' שמעולם לא ראהו). שצז (כנ"ל — קיט). תקה (כנ"ל — קמז). הרב המגיד: רג (א קליינע לעכעלע כו').

אדמו"ר הזקן: ו (מה שהתוועדות יכולה לפעול כו'). כ (חסידות עבור כלל ישראל). כג (מצבו הפרטי אינו סותר לעסק בעניני הכלל). סה (מרא דאתרא). פט (כנ"ל — כ). קלד (ואהבת לרעך כלי לואהבת את ה"א). קלה (כנ"ל — כ). קפ (קביעות בנפש). קפה (לעבן מיט דער צייט — פ' השבוע). קפט (כנ"ל — כ). רלד (קביעות בנפש). רלרז (ע"י הצדקה נעשים מוחו ולבו זכים כו'). רמ (חסידות דומה לאב"ט בכתר המלך). שג (השי"ת גיט אידן גשמיות כו'). שי (כנ"ל — קפה). שנח (כנ"ל — קלד). אדמו"ר האמצעי: תקן (ב' נה"א על נה"ב א'). תקקו (כנ"ל).

אדמו"ר הצ"צ: יט (טוב לאכול בשביל התפלה כו'). קג (אנן פעלא דיממא אנן — להאיר). שכח (כנ"ל — יט). שלג (קרא לשמש — לשמש). תל (א"צ להתפשט וועט ניט זיין איינג).

אדמו"ר מוהר"ש: תיז (בענין שנוגע — מגיעים להמצאות).

אדמו"ר מוהרש"ב: קלז (שיפעלו כי ובהשומעים).

אדמו"ר מוהרי"צ: י (בארה"ב מתלהבים לפתע לזמן קט כו'). מה (דיוק הל' עסק בתורה). קיט (כשמעמידים פנס כו'). קפג (להקשיב לסיפור הנרות). קצב (חסידים זינען ניט עלענד). ריא (כשמחליט להוסיף צדקה נפתחים צנורות). ריז (שומע — דעהערן). רסד (באלד קומען א צייט מ'וועט זיך חאפן פארן קאפ כו'). רפר

צוואת ר"י החסיד:

שצט (שלא יגורו ב' אחים נשואים תחת גג א').

ציצית:

ריב. שכט (הידור בצ. כוונתה).

צירופים:

תצב (בכל שעה צ. חדש משמות הוי' ואדני ומגן שלו).

צניעות:

כא. תע.

צעירים:

ב (בעלי מרץ).

קבורה:

קכה (אף למ"ד אינה מה"ת אין קוברין רשע אצל צדיק מה"ת).

קביעות:

קפ (בנפש). רכד (בנפש).

קבלה:

ע (להמנע מדרכים חדשים — רק כפי הנמסר ע"י הבעש"ט ותלמידיו).

קדיש:

קיבג (אמירת באתרא קדישא הדין — באה"ק). קפד (מספר הק. בכי"ו). שעה (בסיום מס').

קוראן:

סז.

קידוש:

קכו (ק. והבדלה מועיל למאור עינים). תה (כנ"ל).

קירוב:

קפו (כי ברכים היו עמדי). רכא"ב (רחוקים).

קליפות:

פג (תוכו אכל כו'). גם הקליפה צריך לנצל — מלבד גקה"ט. קצח (העלאת ניצוצות מגקה"ט). רסו (במאכלות אסורות החיות לא עולה לקדושה).

קרי:

לא (בליל יום הקדוש). רעו (כנ"ל).

קריאת המגלה:

חקב (ברוב עם).

קריאת התורה:

צה (עלי' לת. כשלא ברור שמירתו תומ"צ).

קריעת ים סוף:

שי (ב' פי').

ראש השנה:

סו (בכל ר"ה צ"ל הוספה בתומ"צ). צב (בכל שנה אור חדש). רמח (לצומח, לבהמה ולאדם). רס (כנ"ל — צב). שכא (לאילנות — לדעת ב"ה וב"ש).

ראשונים כמלאכים כו':

קיד (כבנ"א — אדמה לעליון, מסרי נפשיהו כו').

רבי וחסיד:

שפכ (נסיעה לביקור צ"ל בה תועלת לרבים). תצא (תנאי הנסיעה: כסף, בריאות עבודה"ק והסכמת זוגתו). תקטז (כנ"ל — שפכ).

רבית:

רפב (מבנק שיש בו גם מעות ישראל). תכד (נוסח היתר עיסקא).

רבנות:

ד. סה (מרא דאתרא). קצו. תי (לימוד הוראה לר').

רוב:

קסד (בכמה ענינים לא מספיק ר').

רועה:

שלד (עבודת רועי ישראל — להתאים העשבים לשה).

רופא:

מ (בכפ"ח). רפו (כנ"ל). שפו (רגש והתמסרות הר. לחולה). תטז (צמחוני). תקה (נתנה רשות כו'. לשמוע בקולו).

ריכוז המחשבה:

שעב (עצה). תעד.

עיי"ע מח"ז.

רפואה:

ח (רוחנית — לקיים גם לפני שמבין חכ' הר). נא (טיפול חגורה לשבר). סח (נפלה לארץ והופסקה ראייתה). פז (לפני החלטת ניתוח לחולי הרגלים

הכנות). קנו (הנ"ל). רצד (אחש"פ תרח"ץ). שלח (הנ"ל).

אדמו"ר שליט"א: ג (כ' מנ"א חשט"ז בענין בית רבקה במלבורן). יז (נצוי" חשט"ז. ר"ה תשי"ז). רכה (תכלית כל התוועדות שגיגעו הדברים גם לאלו שלא השתתפו). רעג (י"ט כסלו). רעט. שצב (יוד" שבת). תקד (המתורגמות). תקיט (פורים).

שנים:

לח (טימול בש. הילדים).

שיתוף:

טיט (הטעם שאוה"ע לא נצטוו על הש.).

שלום בית:

מב. סב. צו"ז. תסה (לא להתערב מבחוץ).

שליח צבור:

לד (כבד את ה' מגרונך).

שליחות:

ו (הש. לשיקנו). יח (למקום רחוק — קירוב היותר גדול). נו (ש. התלי' לאה"ק).

שמות:

נו (זמן קריאת ש. לבת). רנו (קריאת ש. יוסף יצחק). תמו (שם הכלה כחמותה).

שמחה:

מא (זמן שמחהינו — ישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושיו). נה (כנ"ל). קס. שסג (ש. למטה מעורר ש. למע'). שצב" ג (כנ"ל). שצו. תי. תכ. תכו. תכט. תמא. תפא. תפו. תצג (הפרט והכלל). תקיח (עבודת ה' בש.). תקיט. תקכא. תקלו.

שמחת תורה:

צה (אחדים באו להקפות במכונה). קנה (כנ"ל).

שמיטה:

שסא"ג (כמה דיעות והלכה כדברי האריו"ל שש. ראשונה בספירות רוחניות).

שמן:

רט (פני' התורה).

לנסות שאר הטיפולים). ק (בדיקת אשה ע"י רופא גבר). קז (ר. לחיסון. זריקות לא כשרות. עירוי דם). קנא (דייטה וניתוח). רלח (זריקות סאלק לחיסון ילדים). רמו (נפילה; קראמפץ). סוגי טפולי הקרנה). שמג (כנ"ל — רלח). שנו (כנ"ל). שפו (ר. גשמית תלויה ברוחנית). שצט (שבר ולבישת חגורה). תכ (למע' — שלא אשים עליך). כנ"ל — רלח). תעח (עבודה בעניני ר.). תקיב (אויסשלאג — קורה שתלוי באכר"ש).

שבת:

מו (נסיעה באניה ישראלית בש.; אילו משמרין ש. א' בן דוד בא). נז"ח (אניות ישראליות בש.). קו (למנוע חגיגה פומבית כמוצש"ק שלא לגרום כו'). קמט (בש. חוזרים הע"מ למקורם). קסג (כנ"ל — נו). רג (אכילה דש. ברכים — מצוה דרכים). רד (אניות ישראליות וחשמל בש.). רח (חשמל בש. באה"ק ופתיחת קופסת שימורים). שיו (סעודה שלישית לחל'). תעז (עבודה בע"ש אחר חצות). תעט (מיקיפון בביהכ"נ בשווי"ט). תצא (כנ"ל — נו). תקכו (כנ"ל — נו).

שותפות:

ג.

שחיטה ובדיקה:

קנט.

שידוכים:

כא. כג. נו. סט (כשיש נגיעה בכבוד — בקשת מחילה). פ. קלנו (לדקדק בעיקר ולא בטפל). קמח. קעט (הבטחת התנהגות בעיני יהדות). רכא (בטחון ולא לדקדק כ"כ). רנט. שטז (הפסק הפגישות איזה שבועות יבהיר היחס). שמ (כנ"ל — סט). שמה. שעת. תלא (סיבת הקשיים). תעח (החלטה להנהיג ביתה ע"פ תומ"צ תמורה מציאת הש.).

שיחות:

אדמו"ר מוהריי"צ: קנג (בענין חנוך

שמש:

שלג (קרא לשמש — לשמש).

שנאה:

כ (הבאה ע"י קנאה).

שפות:

קא (אי לימוד הש. העברית בישיבה).
שפג (צרפתית). שפו (כנ"ל). תכו
(הסדרות באה"ק בלי ידיעת השפה).
תעח (כנ"ל). צרפתית).

שרו של ים:

רלד.

תהלים:

כא. סא (לפני ואחרי התפלה). צח. רא.
רג. ריג. רמב. רמד. שצט. חיד. חפט.
תקלג.

תורה:

כח (לימוד הל' הצריכות לחל'). נט (הל'
הצריכות). סה (כנ"ל). סט (כשאינו
מובן — עכ"פ לאמר, מצות קריאה).
קד (לא כשמים היא — מלבד בבירור
מציאות). קכח (מועילה לפרנסה). קלא
(לימוד יותר מרגילותו). קסא (ת"ח
גורם הצלחה לנמצאים במלחמה). קפט
(ת. וישראל). רג (לימוד הת. בכל גיל).
רט (נמשלה למים לחם יין ושמן —
נגלה ופני'). רכו (כנ"ל). רלב (לעיונא
ולמיגרס בנגלה ודא"ח). רלג (סיפורי
רכב"ח). רמא"ב (הל' הצריכות). רמג"ד
(עצות לסבלנות והתמדה בלימוד). שיז
(הל' הצריכות). שכה"ו (ת. חיים). שנא
(בניטל, בח"ב, אבל). שסב (כלי אומנתו
כו'. מסופר בהם מתחלת ההשתלשלות
ועד לעוה"ז. תוארי ה' — רק ברוחניות.
עוונות — רק בעוה"ז). שעז (אורייטא
וקוב"ה כולא חד. מעלתה על נש"י).
שצח (כ"א מחויב ללמוד). חיד (לימוד
בדיכוי חכרים). תכה (לימוד כתור
משפיע וכתור מקבל). תלח (הל'
הצריכות). תסח (אם בחקותי גו' —
עמלים בת. ונתתי גשמיכם גו'). תעז
(הל' הצריכות). תפג (ת. האצ"י ות.

הבריאה. מחכ' נפקת ומבינה).

תחנון:

מח (הת. עצמו אורח. מביא לשמחה).
רצו (בקשעהמ"ט במוצש"ק). שלב.

תיקון המדות:

תנט (כעס וגאווה).

תלמידים:

ו (ענינם לימוד התורה והשפעה על
הזולת). לג (כל עניניהם צ"ל ע"י
ההנהלה).

תלת קשרין מתקשראן כו':

שעז.

תמים:

פה (נר להאיר). קכט (ברמ"ח אברים
ושס"ה גידין הגשמיים והרוחניים).

תנאים:

רנה"ו (או קנין).

תספורת:

לט (לא להקדים או להשהות זמן רב
לל"ג בעומר). רכ (כנ"ל). שיג (לא
לאחרה).

תענוג:

שנו (ענג ורצון).

תעניות וסיגופים:

צח"ט (כולם פיו מלדבר כו'). שכזח
(להחליפו לצדקה ולתענית דבור).

תענית:

קעב (עננו בת"צ, ובשומע תפלה בכל
ת). רל (בעת מלחמה — מקבלים ת.
לאחרי הנצחון). שו (פדיון מ' ת). תח
(כנ"ל).

תענית רמזן:

סז.

תפילין:

כא (בדיקה). סג (זמן התחלת אמירת
ברכה). ע. פא. ק (בדיקתן — גם הבתים
ורצועות וכו'). קכז. רא. ערה (הוקשה
כל התורה לת. — שעבוד הנשמה).
שמ. שסד (כיוון תש"ר על הראש).
שפא (דשמו"ר וראב"ד). שפג (בדיקה).
שצח. תכב (ת. — שעבוד הלב והמוח

— יביא שינוי כו'. תמד (כתיבת ת.
דר"ת ע"י מי שאינו מניחם). תמו. תסד
(זמן התחלת הנחתן). תפט. תקי (גבהן
כארכן ורחבן). תקכט. תקלג (התחלת
הנחתן. ההתבוננות הקשורה להם).

תפלה:

יט (אכילה קודם הת.). ס (ב' סוגים
בכוונה בת.). עג (אפי' אם היא רשות
יחולו בה גדרים מה"ת). עד (אמירת טל
ומטר. כללות ההשפעה). צא (נוסח
אדה"ז). קכה (בענין הנ"ל — עג). קצג
(כנגד קרבנות). רז"ח (מוריד הגשם —
בשני סג"לין. תקנת שבת — בקר"ף).
רחצ (שבתות קדשך — כמנחת שבת).
שיט (אריכות הת. אצל התל"י). שכח
(כנ"ל — יט). שלג (נוסח אר"י). שצא
(כנ"ל). תז (איחור זמן הת. ע"י

חסידים). תעז (אריכות הת. מתחילים
עם הצבור כו').

תרומה:

רסג (מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט).
תר"ך עמודי אור:
צד (ולא תרי"ג).

תשובה:

ב. כא (המתכרך בלבבו שלא חטא צ"ל
ת. גדולה יותר). קה (במ"ע האור נעדר
ובמל"ת נמחק מציאות הלאו). קסז
(העדר הת. בכ"נ שא"ל נפה"א). קצז
(ת. דיחידה מועלת). רעח (מתוך
שמחה). רצב (של א' שנידון למיתה).
רצט (מדריגות ת.). שצז (מ"ש בזהר
"כ"ש שאר ב"נ"). תקלה.

תשרי:

מז (קירוב המאור אל הניצוץ).

מפתח מוסדות וארגונים

תקיג (להזהר מנתינת הכשר לב.
קונסרבטיבי).

בית הספר לספרות:

קיח (כמקנס ובפריז). רב. שע.

בית רבקה:

אגאדיר: קיט.

כפר חב"ד: תקיט"כ (שיתוף עם מוסד
סלונים. מקצוע תפירה ומשק הבית).

מונטריאל: קלה"ו.

מלבורן: ג. נה. צה. ככ. קנג"ה. קצב. שט.
שלא.

צרפת: קיז. רסד.

גמ"ח, קופת:

של (ג. בהכ"נ קרלין-קוברין; ג. כולל
חב"ד). שנח (ג. שומרי שבת). שנט
(שע"י מחנה ישראל). תקא (של חב"ד
באה"ק).

דזוינט:

שעא.

הסתדרות הרבנים:

פח.

חב"ד, תנועת:

כ. רחצ. תמב.

חנוך עצמאי:

מד. רפ.

חסידים, תנועת:

קלב (פס"ד למע' — יד החסידים על
העליונה). קלו. קמא"ב. קמו. קנ. קנג.
קנט. קעז. קצא (כנ"ל). רסא (כנ"ל —
קלב). ערב (כנ"ל). רחצ (יחס חב"ד
לשושלת דינוב). ש (ח. אלכסנדר). שנה
(כנ"ל — קלב).

ישיבות:

שסז (קישינוב). תלא (הלוחמת
בחסידות). תלח.

אגודת ישראל:

א (צעירי). תקיג (ופרחי).

אגודת נשי ובנות חב"ד:

טו. יט"כ (בנות חב"ד). קלז. ריט. רצג.

ד. חקכר. חקלא"ב. חקלד.

אה"ק: רלח.

בני ברק: חפד.

טורונטו: רט.

כפר חב"ד: פד. שיא.

נ.י.: שסז (בנות חב"ד — קראון
הייטס).

פיטסבורג: קמו.

אגודת תלמידי הישיבות:

שלח.

אהלי יוסף יצחק:

קיח.

אגאדיר: קיט.

אה"ק (רשת): כז. קטז. רלט. שנה.

תלג'ד (מינוי מורים בידי חב"ד, יר"ש,

הפרדת בנים ובנות). תצא. חקי. חקיז.

חקכו.

מלבורן: נג'ד. צה. ככ. קנג"ה. קצב.

רכו (חקנון).

מרוקו: קפד. שמא.

אחי תמימים:

תעו.

ניוהייזען: קלא"ב.

פיטסבורג: מא. קי. קנו. שיח. חקו.

ראשון לציון: שנו.

איגוד בתי כנסיות:

רנד.

בית הכנסת:

קעא (כת"א).

ראה מפתח ענינים ערך מחיצה.

בית הספר:

תיב (להזהר מנתינת הכשר לב. לא דחי).

מפתח מוסדות וארגונים

תקנו

עיי"ע אהלי יוסף יצחק. אחי תמימים.	קופת רבנו:
תומכי תמימים. תורת אמת.	תיז. תצ (מצור"ב מק. להצלחה בפרנסה).
כולל אברכים:	קייטנה:
ל.	קנו. שב. שז. שלה. שפ. תעב.
כולל חב"ד:	קרן הצלה:
נה. שכח. של. שסט.	שמא.
ליידס אוקזילרי:	קרן השנה:
קפב. תקכא.	רסג. שעד. תקיז.
לשכה לעזרת הפליטים באירופה:	קרני הוד תורה (קה"ת):
שע-עא.	רחצ. תיג.
מחנה ישראל:	רבנות הראשית באה"ק:
שנט.	נח. תקא.
מרכז לענייני חנוך (מל"ח):	רפורמים:
יז. קיח. רכו. תיג.	רצב. שפז. תעט.
סוכנות:	שובה ישראל:
פכ.	צב. קעו. רפכ. שפ. תקכז.
ספרדים:	תומכי תמימים:
תד.	קיח. רטז. תעד. תקכו.
ספריה:	לוד: לג. קא. שלב. שלויז. תמט.
תיג. תלבג (מרשים רק לצלם אך לא	ג.י.; מרכז הישיבות: קנח. קפג. רג
לפרק ע"מ להדפיס).	(פנימיה). רניב. שלב. שלויז. שסה.
עזרת תורה:	תקכז.
קפט.	צרפת; ברינוא: רסד. שע. שפד. תפה.
פעילי המחנה התורתי:	תקכז.
רסג. שה.	תורת אמת:
צעירי אגודת חב"ד:	קג. קצ. שטו.
סג. עזח. קמה. קצח. רנג. רנט. רסט.	תימנים:
שכד. תסב. תסזח. תקכו.	רנד.
ירושלים: קג. ריגיד. שטז. שנה.	תנועת המושבים:
כפר חב"ד: תפט. תקלא.	פג.
הל אביב: י. ער.	תלמוד תורה:
קונסרבטיבים:	ה (בשיקגו). קמג (הנ"ל). רסד (בפריז).
פח. קעד. רצב. שפז. תקיג.	עדר (בית יוסף בטורונטו). תיג (הנ"ל).

מפתח אנשים

- אביטבול, שמעון: רצו.
אביצדק, צפורה: רלה-ו (ובעלה ובנה).
אבצן, מאיר: קלח.
אברמסון, אשר: קצו.
אדם, בעש"ט: קצד.
אורבך, שלמה זלמן: שלט.
אונגאר, יהודה ליב: קי.
אזימוב, חיים הלל: רסד.
אחי השילוני: ע.
איידלקופ, יונה: ערב.
אייזנבאך, חיים צבי: רחצ.
אייזנבאך, חנניה יוסף: סג.
אייזנבאך, יצחק צבי: סג.
אקער, יוסף; הענא: תק.
אלטהויז, זלטה: תקיט.
אלטהויז, שמואל בצלאל: קנג. קנו. שלא-ב.
בהרב, משה: תצה.
בוטמן, שניאור זלמן: קלה.
בוימגרטן, דובער: יח. צב. רפא-ב.
בליזנסקי, שמואל גדליה: קמה. רסט.
בעגון, יעקב: חיב.
בעזפאלאוו, שניאור זלמן: רכו.
בראנד, אליעזר דוד: תק.
ברנשטיין, שמעון: שסח.
גאלין: שלג.
גאסטפריינד, חיים: קצג.
גוטניק, שניאור חיים: קצו.
גולדצווייג, משה גרשון: רו.
גולדשטיין, רפאל פנחס: קפד.
גורביץ, ישכר דוב: קיז.
גורביץ, שמואל: שז.
גורדון, מרים: תכא.
גורדוצקי, בנימין אליהו: טז. קידח. שע.
גליצנשטיין, אברהם חנוך: שס. תקד. הקי.
גליק, ישראל דוד: שג.
גליקמן, שלמה זלמן: תקטו.
גנזבורג, גיטל: תקיט.
גנזבורג, יעקב: קעה.
געדלצההלער, יוסף; שיינדל שושנה: תמד.
גרונר, יצחק דוד: רסח. תסט.
גרוסמן, ישראל: תפז.
גרינברג, אברהם משה: קפ.
גרינברג, זאב: קעו. שפ.
גרינגלס, מנחם זאב: קטו. קצט. תפג.
גרליק, חיים מאיר: מ.
גרליק, שניאור זלמן: מז. ריד.
דבורץ, ישראל זוסמן: קב.
דובאוו, יצחק: קעב. רסז.
דובינסקי, משה.
דובער, הרב המגיד: קסד. קעו. קצה.
ראה גם מפתח ענינים ערך פתגמים.
דובער, אדמו"ר האמצעי:
נו. קסה (בינה). קסז (כנ"ל). קעג-ד.
ראה גם מפתח ענינים ערך "כסלו". פתגמים.
דוד משה אברהם (אדם): קצד.
דמיאל, יצחק: שכא. תיח.
הארנשטיין, דבורה לאה: תכו.
הארנשטיין, שלמה: תכו.
הבר, חיים אליעזר: תסא.
הוברמן, יצחק: שפט.
הוטנר, יצחק: קסז. רסו.
הויזמן, דוד: שכט.
הולנדר, דוד: פח.
הומינר, שמואל: שצו.
הירש, יוסף: קלג.
הלל, מפאריטש: ראה מפתח ענינים ערך פתגמים.
הלמן, דוד: רפז. תמב.
הלפרין, לוי יצחק: רפ.

תקנון

מפתח אנשים

הלפרין, שמואל אלעזר: קנ. שטו.	חייקין, עזריאל: קיט. שח.
העכט, משה יצחק: קלא.	חנוזין, דוד: יד. כז. תקי.
העכט, שלמה זלמן: טז. רכה. של.	חסידה, מענדל: קצד.
העכט, הרב: פח. תקכא.	חסקינד, דניאל: קעא.
הענקין, יוסף אלי: קפח.	טאול, אהרן: רפכ.
הערץ, מרת: קכ.	טלישבסקי, מרדכי דוב: עט.
הרכבי, צבי: רמט.	טננהויז, דוד: מד.
הרצוג, יעקב אלעזר: צה. קנה. רצא.	יאלעס, אפרים אליעזר: שיט. שנו. תקל.
הרצוג, יצחק אייזיק (הרב הראשי באה"ק):	יודאסין, אלכסנדר סענדר:
קסג.	ג. קסו. רפג. תח. תכט.
הרצל, פנחס ליבוש: שנב.	יונגרייז, אלעזר ארי: קע.
הררי, מנחם: לח.	יוניק, נפתלי: סו.
הרשער, משה: קיד.	יוסף: תקלזח.
הרשקוביץ, אברהם: שמב.	ימיני, משה: תקלז.
וובר, משה: קכב.	יעקב אבינו: תקכד.
ווייל, חיים אבא: קנט.	יעקובוביץ, שמעון: לט.
ווייל, יצחק: קז.	יפה, משה: תקא.
וויינשטוק, יוסף מנחם: קכא.	יצחק אבינו: תקכד.
וויכנין, נחמן דוב: קל.	יצחקי, שניאור זלמן: קסח. רמז.
ווייס, יצחק יעקב: קעב.	ירבעם: תקלז.
ווילהלם, מנחם בן ציון: שנד.	ירוסלבסקי, משה זאב: רכד. תב.
ווילמובסקי, חיים זוסיא:	ישראל, בעש"ט: ע. קסד. קעו. קצה. שיט.
לו. קצה. ער. תקיא.	ראה גם מפתח ענינים ערך פתגמים.
ווילנסקי, מיכאל: ששח.	כהן, אברהם צבי: יב. קכו. רסא.
ווילנסקי, מערי: תכב.	כהן, מיכאל יהודה ארי: ליב: כו. קפז.
ווינרסקי, נחום: סד.	כהן, רפאל: ס.
וולגלרנטר, הרב: נח.	כהן, רפאל נחמן: תפח.
ווקסלשטיין, משה בצלאל: שעו.	כץ, אברהם יצחק: סו.
זוהר, יעקב מאיר: שעב.	לאה אמנו: קלג (והנה היא עצמה רחל).
זוין, שלמה יוסף: נו. קטז. קסב.	לברטוב, משה: מא. קנו. שיח. תקו.
זילברשטרום, אהרן מרדכי: רלט.	לודמיר, זאב דוב: קס. רסה.
זילברשטרום, פרידא: קיג. רלט.	לוי יצחק (הרה"ק מברדיטשוב):
זלמנוב (קראוס), בתיה: תקיט.	לד (הכרוזת בסיום תפלות ימים נוראים).
זלמנוב, זאב וואלף: רכ.	תלח"ט (מדת אהבת ישראל, התמסרות
זלמנוב, יחיאל מיכל יהודה ליב:	לחורת הבעש"ט, ידידות עם אדה"ז).
רעז. תקטז.	לוי, שמעון אברהם: רפכ. שפ.
זלמנוב, ישראל: רכ.	לויין, איטא דבורה: פד.
זקס, מנחם בן ציון: שמא.	לויין, ארי: ליב: שלג.
זקס, הרב: רנד.	לויין, בנימין: שח.
חדקוב, חיים מרדכי אייזיק: קלב.	לויין, יצחק מאיר: תצז.
	לויין, ישראל יהודה: קפז.

- לוי, צבי ליב: רב. שעא.
ליברוב, סעדיה: קפג.
ליברמן, דוד משה: קמג.
ליטוויץ, ברוך: פח"ט. תנו. תפא.
ליפסקר, אליהו עקיבא: רפה"ו.
ליפסקר, מיכאל: קמ. תמד.
ליפקין (מייזליש), אסתר: שלד.
ליפשיץ, שלום דובער: רסג.
לנדא, זאב יחיאל: רי.
לנדא, יעקב: רנג.
לעסער, דוד נתן: ריב.
לרמן, צבי אבא: קמו.
לרמן, שלום ליב: קמז. רעז.
מאיר, מהר"ם מרטנברג: קסח.
מדליה, הלל: קסה. שמו. תע.
מוצקין, פרץ; יוסף; שמואל: תקכג.
מורציאני, יצחק: שסג.
מלצ'יק, צבי: רצו.
מענטליק, מרדכי: רצ.
מרגליות, ראובן: קצה. תקד.
מרגלית, נחום: שכד.
מרצבך, דוד צבי: קה.
משה רבנו:
קכג (מת בשבת או בע"ש. המן אחרי מותו). שטו (רעיא מהימנא. אחפשטותא דמ.). שמו (נשמתו בג"ע ולומדת אלפים שנה). תטו (והביטו אחרי מ.).
משיח: רט (משמונה נסיכי אדם). ריב (כנ"ל).
נאסהארן, הענרי: קפב.
נגר, אשר מסעוד: שלח.
נוטיק, שלום דובער: שנג.
נחמד, אלי: צב.
נחשון: שא.
נמנוב, ניסן: קלו. שע. תמג. תפה.
נמצוב, אברהם סענדר: תקכח.
סגל, דובער: תלח.
סגל, יהודה זרחי מרדכי ליב חיים: תקלז.
סורטשין, ש: קפב.
סטאק, ישראל: שעג.
סילווער, יצחק נח: תכד.
סימפסון, שמעון אהרן: תנב.
סלונים, זאב דוב: רפח.
סלונים, יהודה ליב: עד.
סלונים, עזריאל זעליג:
נה. קיא. קצד. רלה.
סלונים: תקיט.
סרברנסקי, אהרן: שב.
סרברנסקי, חיים: קצא. רעט. שלה.
סרברנסקי, יהושע שניאור זלמן:
קכ. קנה. רכו. שט.
עזרא הסופר: קסח.
עלבוים, יהושע: רכג. רסא. שצז.
עקיבא, רבי: שצח (התחיל ללמוד בן מ').
פאגלמאן, צבי יהודה: תכח.
פאזין, יוסף: תג.
פאזין, ליב: תנא.
פארמעט, נחום יעקב: שסט.
פוסברג, י: שפו.
פטשניק, דוד: נה.
פייגלין, אברהם: נג"ד.
פייגלין, דוד: ג. קצב.
פייגלין, משה זלמן: ב. נד. קצב.
פייגלין, משפחת: קנד. קצא.
פייגלשטוק, ראובן צבי יהודא: שעט.
פינדריק, שמואל יוסף: ט. צ.
פינסון, ניסן: שא. תס.
פלדמן, הרב: רנד.
פלייער, יוסף: ה. ריא. תקי.
פלס, יעקב: שסז.
פערין, שלמה: תצח.
פציפיצי, י: ע. קמח.
פרוש, משה: יא.
פרוש-גליקמן, אברהם אביש מרדכי:
רכג.
פרידמן, מנחם מענדל חיים יחיאל עזרי:
רעג.
פרילוק, משה אהרן: צג.
צאלער, צבי הירש: רכא. תכה.
קאווען (כהן), אלחנן (אלכסנדר):
רנח"ט (חוגתו וכנו).

- קאלדעראן, יוסף: רפא.
 קוביטשעק, יצחק יהודה: רנו.
 קוזבניקוב, זאב דוב: מט.
 קורן, יצחק: תנה.
 קזנובסקי, פריידא: קפב.
 קליין, אברהם יהודה ליב: קיא.
 קליין, מנשה: עב. קכו.
 קלמנסון, שלום מענדל: שכ.
 קראוס, נפתלי: תצט.
 קרסיק, אליעזר: רד.
 קרעמער, עללא ר.: קפכ.
 קרקובסקי, שמואל: שנ.
 רבינר, זאב ארי: רצט.
 רבקיין, אלי ליב: תעה.
 רוזנצווייג, יצחק ליב: שפא.
 רוזנצווייג, ישראל: שפא.
 רובלין, יצחק ליב: תלז.
 רחל אמנו:
 קלב (הסימנים שמסרה ללאה — חלק
 מנשמתה).
 רייטשיק, מנחם שמואל דוד: תיא.
 רייכמן, שלמה זלמן: שלט.
 רימלר, ליבא: עא.
 רסקין, יעקב יוסף: תיו.
 רפפורט, שמואל: פב.
 שאול, נתן זאב: רפו.
 שאולזון, שמואל אלעזר: קיב.
 שאיעוויטש, משה: ד.
 שאשקעס, חיים: שכב.
 שוחאט, דוב יהודה: רט.
 שולמן, דוד מאיר: תקב.
 שוסטרמן, צבי: שפז.
 שורצמן, מאיר: רז.
 שזר, שניאור זלמן: נו. קטז.
 שטיינמן, אליעזר: רמ. תקד.
 שיינברגר, מרדכי אהרן: תכג.
 שילדקרויט, זאב: יג.
 שיפרין, ש.: רכו.
 שמטוב, בן ציון: תקיח.
 שמש, יעקב: שנא.
 שניאור זלמן (אדה"ז):
 קסד. קסה (חכ"י). קסז (כנ"ל). קעו. קצה.
 תלט.
 ראה מפתח ענינים ערך י"ט כסלו.
 ספרים. פתגמים. תפלה.
 שניאורסאהן, בן ציון: תכו.
 שניאורסאהן, אדמו"ר מוהריי"צ:
 קנו. קסח. קצה. רמא. שנו (רמזי שמו).
 ראה גם מפתח ענינים ערך מכתבים.
 פתגמים. שיחות.
 שניאורסאהן, מנחם מענדל (אדמו"ר
 הצ"צ):
 קסה (דעת). קסז (כנ"ל).
 ראה גם מפתח ענינים ערך ספרים.
 פתגמים.
 שניאורסאהן, אדמו"ר מוהרש"ב:
 קיא"ב. קנו. קעז. תקכח.
 ראה גם מפתח ענינים ערך ספרים.
 שניאורסאהן, אדמו"ר מוהר"ש:
 ראה מפתח ענינים ערך מאמרים.
 פתגמים.
 שניאורסאהן, שמואל מנחם מענדל: שעה.
 שערמן: שפז.
 שפטיל, שמואל בצלאל: תז.
 שפירא, שמואל אבא: קיא.
 שפעטמאן, יהושע: ריח.
 שפרלין, יעקב מנחם מענדל: קמ.
 שקלובסקי, א.: שיד.
 שרפשטיין, עזריאל זליג: תעא.

נסרק לזכות
 מ' בת ד"ל
 מ"מ בן ד"ל
 א' בן ד"ל
 מ"ב בן ד"ל
 כסלו תשע"ט

מפתח מקומות

לונדון: תצג.	אגאדיר: שז.
מאנטמארענסי: שכ.	ראה גם מפתח מוסדות ערך אהלי"י. בית
מונטריאל: קצט.	רבקה.
ראה גם מפתח מוסדות ערך בית רבקה.	אדעלאיד: קצו.
מלבורן: קכא. שלא.	אוסטרליה: ג. שלא.
ראה גם מפתח מוסדות ערך אהלי"י.	אמריקה הדרומית: לא.
מעוז אביב: קסו. תכט.	אנגליה: תצג.
מקנס: קיח.	אנטווערפן: תמג. תפה.
מראקש: רד.	ארץ ישראל: ארה"ק:
מרוקו: תנ.	נח. קטז. קס. רד. רסט. תקא.
ראה גם מפתח מוסדות ערך אהלי"י.	ראה גם מפתח מוסדות ערך אגונ"ח.
ניוהיווען:	אהלי"י.
ראה מפתח מוסדות ערך אחי תמימים.	ארה"ב:
ניויראק:	י (בא. מתלהבים לפתע לזמן קט כו'). רד.
לא נסמנה לרוב המצאה. וראה מפתח	רמו.
מוסדות ערך אגונ"ח. תו"ת.	בולגריה: כד.
ניקוליוב: שלכ.	בוסטון: סח.
סיני, הר: תצה.	בני ברק:
עין כרם: רנו.	ראה מפתח מוסדות ערך אגונ"ח.
פארטא אלערגא: חיב.	ברלין: שסט.
פולין: קיב.	גיברלטר: קמט.
פיטסבורג: קי.	ווארמס: קסח.
ראה גם מפתח מוסדות ערך אגונ"ח.	חיפה: שב (העיר האדומה).
פראג: קסח.	חפץ חיים: קסא.
פריז: טז. קיח.	טורונטו: עדר. חיג. תקיג.
צפרו: קפג.	ראה גם מפתח מוסדות ערך אגונ"ח.
צרפת:	טנזיר: קמח.
ראה מפתח מוסדות ערך בית רבקה.	ירושלים: לו. ס. רסא. רפ.
תו"ת.	ראה גם מפתח מוסדות ערך צא"ח.
קוממיות: קסא.	כפר חב"ד:
ראשון לציון:	לרי. מ. פכ"ג. קו. רטו. רסט"רעא. רפז.
ראה מפתח מוסדות ערך אחי תמימים.	שיא (אדמו"ר מוסד ומנהל גם עתה).
רוסיה:	תנה"ו. תקא. תככו.
נט תכו (חבילות לר.). תמט"נ.	ראה גם מפתח מוסדות ערך אגונ"ח. בית
שווייץ: סח.	רבקה. צא"ח.
שיקגו: יז. קמד.	לאס אנגלס: תיא.
חל אביב: לו. תא.	לוד: ער.
ראה גם מפתח מוסדות ערך צא"ח.	ראה גם מפתח מוסדות ערך תו"ת.



ISBN: 978-0-8266-5814-2



9 780826 658142